

מבע לשון מהיחית עיין גארק' בע:

מבעי פ' דבר הכרחי להיות או לעשות:

מבעור פ' המקום שמבערים בו האש נקרא ק:

מבציא פ' חקירות ודרישות:

מברא פ' גאר סנהדרין פ' שני דיינים:

מפינה פ' מברי דסוריא פ' נהרות שבסורא:

מב' פ' ה' מברא פ' ספינה רחבה חולין פ' ו:

חולין פ' גיד הרשם:

מברכתא פ' שם כפר מה פ' מי שהוציאנה

בערובין בגמ' דסמך:

מבת

מנזים באוהל תבורך:

מבת כעשה מוכת פ' כעשה מכוונת ו

ומיושרת כעשים פ' ו:

מבתא פ' בית או מלון:

מג

מחזור גדול מסורה גדולה:

מג' עיין מוג:

מגב פ' כל מה מעור שהאדם לנצח על ידו ורל

מגביא פ' שמנה שרצים בשבת וז' גמ:

מגביתא תרג' והמכשלה ומגביתא ולשון כשולן

הוא:

מג' תרג' תמוג ארץ איתמוגו יתבי ארעא: תליס' יע' וקו:

ברעה תתמוג' בבישותא תתמוג:

אין מודדין בחכל של מג' פ' מין גומא הוא

שעשין ממנו חבל דומה לגמי' והוא טוב למדידה

שאין דרכה להאריך בנקל כמו האחרים פ' שני

מעבדין:

שדר ליה תליסר מג' מין שדר מתמרים עשוי

הפטלות שונים עיין צפרק ערבי פסחים גמ מורה

שדר שהורק מכלי לכלי אחר והכלים הם עשויים

מגמי או של פשתן וזה נעשה כדי לזקק ולהריק

חיון שיהיה יותר כלול:

מגד' וממגד תבואות שמש: הרטוי עם פרי מ'

מגדיים שיר' ד' ונמצאים בלשון נקטת ומגדנות דברים לב:

נתן לאחיה פרי יקר וחשוב מאד: גם מובן כל בראשית כז:

דבר חיות מעולה בין צפירות או אבק יקרות

וכדומה וכן ממגד בשרש פרה:

ומגדנין יחב' הוא תרג' ומגדנות נתן: וכן ממגד בראשית כז:

שמים מטל' תרג' מגדנין מטולא דשמיא: אכיות איוב ע:

אכה אלפיא דעשונן מגדיא:

מגד' ולא על גבי מגד' פ' דבר מה שמומן

לשטוח עליו כלי כביסה:

מגד' פ' כמטחי קסת:

שק או שכה:

יתד או דבר כיוצא לשם בטמל:

באש פ' שם פרימה מעריך: סמדרה קהלת

פ' יס רע: מאסית הוא תרג' אמאס' איוב מב:

ורחב שאל לשון מאס' מתרג' קוז וריחוק עיין ב

בשריהם:

מארזל

מאמר רבתינו זל:

מאר' סילון ממאיר' לשון מכאוב: והוא יחיד

במינו וכך נרעת במארת ויקרא יב: ואינו נמצא

כיום לשם שלשה פעמים:

מארזל כרבינו היו מתענין שלא תפול אסכרה

בתינוקות על פ' יהי מאורות ברקיע השמים

מארזל כתיב: רל חסר מגילה איכה:

מארופות כלי מה דומה לקרדוס בלעזית פ' א:

מאית מת:

ב"מ

מעשה בראשית: מנחה כללה שהוא שם ספר מה

על התורה:

מבגאי נסיכ' ומבגאי קטע' פ' בסוף גמ' פ' אילו

הן הגולן במכות בשביל שם שנקש לישא דינה

העיר טלה נמולים:

שם ארס ויש אומרים שהוא העובר האדמה

שנקרא ק:

מבר' פ' עפר:

מב"ו

מלך בשר ודם:

מביא

מתן בסתר יכפה אף:

מב' חמקום שממנו נכנסין לחצירות ולבתים

בריש עוזבן בשבת:

מיבחיח פ' נכחל' תו:

מבטיין לשון עבר האשה ועבין הריון הוא:

מבי חרה פ' מתוך חיקו קדושך פ' ח:

מבל' אשיל מובל ואשיל כשתי פ' חיתוך הנדים

מאבר מה או לשון גדם כלומר שנקצנו ידיו:

בזהירות פ' ו:

טעון מובלתיח פ' טעון משאו בר פ' שא:

גם מורה שם מקום מה: מברליגח פ' עץ הוא:

מובליגא מאניה לבי מסותא פ' הילך בגביוא

לבי' המרתן: עצובין פ' בכל מערבין:

מבן אשחיל' מביאגין אשחיל' לי מטאטון: תרג'

וטאטיתה במטאטי השמר ואהמטינה כמה ד

תומאמון במבינת בר פ' ויקן את חלקת הכלי

שמכדוס הבית נקרא ק:

מב"ס

מנחם בן סחוק:

בס' מנחם עיין בשרש אלכסון: ויש אומרים

שהוא פרימה מאוזה מין ארז:

י. מיני. פ. נעשה: תרג' חתן: מצירי נעשה
 פי תרגום המורשים ענת הלילה: עירובין
 פי ה:
 מגדל. פי. פנץ של עץ והוא ככלוב לשם העשית
 פי. אין צורך:
 2. מגדל תלוייה. פי. חקו מהלמד שעלה על גב כל
 האומות: סנהדרין פי. חלק. עיין ב:
 3. גם מורה הלכה מה שנקראת מגדל הפורח
 צאיר:
 4. שם מקום:
 מנזא. מנזא. פי. נהר קטון:
 מגזין. כמו חרמש בעברי: ירושלמי. פי. צמח
 חסד:
 מגזיה. פי. העביר. כר פי. 1:
 מגל. שלחו מגל. לשון חרמש:
 צדק חרמש:
 מגל. כמו חרמש. וכן תרג' למזמורת. למגלין:
 חבל שלחו מגל. יואל. ב. גם תופשי מגל. שניהם
 מתרג'. חרבא:
 מגל יד. פי. הכלי העשוי לשבר עצמות ועצם: כאל
 דפק במשקין:
 מגל קניר. פי. הוא חכלי עשוי שינים שינים: גם
 חרב שיש צו שני פשוט:
 מגל משקין. הוא הכלי שעשוי במסד לנער:
 מגל. פי. לוח ומורסה: פי. חיל טרפית בגמ'
 מגל. סתרים. פי. מין הלכות פסוקות מנויים אל
 כל אחד פי. הזורק בצבת:
 מגילה צומנה. פי. מגלת הסתר שנאמרת צומנה.
 עיין בהלכות פורים:
 מגל. תרג'. שוט לבוס ומתג לחמור. שוטא לבוסיא
 ומגלכא לחמרא: כר פי. מא: ופ. כג:
 2. מגלבה. פי. חרב. כר פי. א:
 3. מגבלין. פי. טוחנים במיד. ויקרא רבה. פי. כז:
 4. מגל. פי. ממשמש. כר פי. מ:
 מגל. או מגל. פי. שם מקום מא: פי. אל
 עובדין:
 מגל. תרג'. לילתית הכית. ופירש' לארשי בית
 גואה: יש מפרשים מפתחות ויש אומרים מדרש
 הדלתות:
 מנסב. פי. מלגה השם נמנע והוא שגור מאד:
 מנמר. מיני רחמים פורים לענן בהן הרים: ויש
 אומרים שהוא הכלי שמשמים צו גורם כדי לחמם
 עליו דבר מה:
 מנמר בעתיקא קשה מחדתא וסומך. טינא כר
 טינא: פי. מן שלמד והסיוח דעתו ופכה. קשה לו
 לחזור וללמוד ויתר ממי שלא למד ופכה. פי. חמור
 של כותב יתן שקשה לכתבו ויתר מהחומר של עשר
 חדש שלא שימש ערך. סימן. כר:

יואל. 7:
 ירמיה. 3:

קלס. 1:

בתמר. הסל שמשמים זו הקטרת שם תרגום
 להקטיר:
 מנ. תרג'. ועברתי חס. ותפחני מנ. וכן שם
 ה. אלהיך לאוי. תרג'. למנן שמות יכ:
 אמגניא. פי. שם מקום פלגים פי. 1:
 מינבר. עלי. פי. מתגל עלי: תענית פי. 2:
 מנזן. הרטי מנזיות. ר' יוחא אמר כמה מנזיות
 עשיתי להביא מחת ידך: ופ. עט. קף פרעה.
 מנזן. עשול לחנקו אופן אחד מנזון עין צאורסו:
 כלל לשון ערמה וערמות: עיין במקום וביפת תאר
 סימן ט' ותראה שמתח חד לא הכין או לא ראה
 המקום ואחר מן ומי הלך. ובמקום הנזכר נמצא
 מנזאות. וזול. טעות סופר הוא:
 מנס. תרג'. קערת כסף. מניסתא דכספא. את
 הקערות ית מניסא:
 2. מנס תרג'. טעני עבדים אל יד ארזיהם. כמדנ. 1:
 כמו דמודיקין עייני עבדין מניסא: וכן וכעני
 שפחה. תרג'. אחתא מניסא. ובפתחי לחס. תרג'. לשם. 7:
 ובמנסין דלחמא: יחזקאל. ג. כלל לשון פת לחס:
 3. מנוסתא. הכבלי מפרש כר קערה: תמיד פי. ה:
 4. לשון ציטול ישיבוסחאות מגרם הרטי מנזוסין.
 ועם הכנוי מניסי מנסך מנסך בפסקא וביקרא
 מנס. פי. קערה שתרני קערותיו מניסודי:
 מנזוס. פי. אופה. מד פי. 7:
 מנזוסין. פי. מאכלים ויקרא רבה. פי. 1:
 רבה:
 5. דינא דמנוסתא. פי. דין של הדיוטות שרפים
 בגסות החם וכן דינו בגיח. פי. טעם שדנין
 בשחר ובאונס ובגאווה. ולהלן קורא אותם מ
 מליסטים מניסתא. פי. אלו מציאות ומקומות אחרים
 הרבה:
 6. מנסת. מנסת שהיה בירושלים. פי. אדם סרים:
 פי. הערל:
 7. תרג'. האחדרשנים והפחות: מנוסטרין
 ודברכניא: ויש פוסחאות מבצטרבי. ופירש' אחד
 לחס:
 ממנרות. פי. אונות: וואל. א: אהל מועד נשר
 ארז:
 מניסטר. פי. מלמד או ארז ונעל: ויקרא רבה:
 חבניסטי. פי. שם של ספר מה מחתבנה מורה
 כחריס. פי. ב. פרק. כד:
 מנפיים. או מנפיים. פי. מין מנעלים של נחשת או
 צרור הנהוג לאותם שנלחמים ושמורה מהגזקים:
 פי. כמה אשה בשבת:
 מנוסא. פי. מבסה: 2. חלק משה מה:
 מנר. ופסאן לרזן מנרת: לשון השפלה והשלת. תרג'. תלים. 10:
 ויטל רובי אחר. ומנר רבניהן אחרא. שמות:
 וכן מנר אל חרב יש מפרשים אותו נופל חרב:

בלאשית. טו:

כר פי. מנ:

כמדנ. 1:

לשם. 7:

תלים. קנ:

תלים. 10:

והקדמה כי עין ר' יונה פלס פה:

בשרש ארז נפל:

מגרי תבד וגלגלתך מן הסלעים ואמריקך מן
כיפוא: ארמית כל רשע ארץ: אמר כל חיוב
ארעא: תלים קא: ומה שהוא מלשון סחיבה מתרג
בלשון גרירא עין בשרש גרד: וחנך מיד יחנך
אפיל פתגם: ויחנך מים יחנך אמר: וכן ויטל
דכטו אחור: ויגמר דוכביהון לאחורא:

בגדה המזור שמנסרים בו העץ:

בגור מי שהיו פירותיו בגורה פ' בריכה מים:
תחמה פ' ד: ובפ' המוכר את הבית בבב' מכר
את המצרות פ' בריכות של מים:

בגורות שלה פ' חדרים קטנים שדגלסם לעשות
עוף תיבה מה:

בגורה מלאה פירות פ' חדר מה שמכניסים
בתיבה הפירות כמו שכתוב העוד הזרע בגורה
גם לשון נפל גרש ארז והחריב עוב: עין
למטה:

בגרה בגריפה של טיט נטל והוציא מוחו: הוא
כלי מה דומה לכלי שלקט התאנים משתמשים
מומו לתפוס בו יחיד של תאנה ומורידו לארץ
וטקטן:

גם מורה הכלי שלקטים הוכל פלא בלשן פ':
יב' בבלים:

גטאטא גם כלי מה של נבון:

בבגורפות אחת פ' מדה מה מקרקע: בר פ'
יו: גם מורה חתוכה מאדמה או מלגנה:

בגורחה: הוא כמו הגרים עמה בבית:
בגושי הלומד דבר מן המגוש חייב מיתה פ'
מכסף עין בשרש רען:
בד-

מאן דאמר מאי דכתוב: מהו דעמה: מה דכרת:
מה דענך:

בד' פד' בד' וילגש קללה במד' עם פתח: תלים
קט: הרטוי על פי מדותיו לשון לבוש: ופי' מדותיו
ל' בית הנואר שנקרא גם כן פי' הנבד ורלווי שהיו
משרש מדד יתן הדגש לכן אקשרם והיו לאחדים:
מדד בשעל מים: והשם תכן במדה אחת סח:
ידוע איש מדד פ' מדה גמלה: הרטוי אגשי
מדות ל' גדולים: וכן אבנה ל' בית כבוד: ל' בית
גדול: אופן אחד מי שם במדות: איש מדד ל' כל
גבוה מאל: עוף רש' שמואל ב' פא: כ' דמדת
המלך עין בשרש גרה:
בדי שם מדונה:
בשרש כגד:
והמדות נא ל' פנים מדד כל שורר אנך:
עין בשרש טבע:

מחקהל: כא

בליס פ' יע:

למדנו פ' ויך
את המנבי:

פ' כלל גדול:

מ'
ויקרא: ו'
תלים קלב:

לשניה: מד
דה: אי יאה
איוב: לח:
נחמיה: ה'

בדדה פ' מהלכה משם משם שמו ילקט:
דף: ט:

העוסק במקרא כדה שאינה מדד: פי' העוסק במ' פ' אל
במקרא בלבד מדה שאינה מדה שהרי לא נתעסק מציאות:
בפתחן המנות: וכן במשנה מדד ונוטלך ממנה
שכר פ' המתעסק בפתרון המשנה שיש בה חרבה
מן המנות שהן קבלה וכן תלויות במשניות ה'
החינוכות ל' לעיין באותן הכריות סלך ובפרושי
החכמים לזה יש לו שכר מנות: אבל המתעסק
בתלמוד ומורה ומבאר המנוות כקיקן ומגד ה'
הלכה למעשה אין לך מדד גדולה מזו כי בתלמוד
פתרון התורה והמשנה והמנוות שהן בקבלה הלכה
למשה מסיני: פ' מדד דבר ראוי לשכר: ובפ' איזהו
נאך דבא' במדה זו זו מדדת קרקע שלא ימדוד
לאחר בימות החמה ולאחר בימות הגשמים פ'
באותו חבל עגמו שמודד וכו' לפי שבימי הגשמים
החבל לח ומתפשט ובימות החמה החבל יבש וכווץ
ויבא לו פחת: ובפ' מקואות: מטבילן במקום
המדד: פ' עד מקום שחושב להתבט מים:
ל' יומד: פ' אדם שיודע לשוט במים ברג פ' מי
שאחוו:

מאן דלביש מדא פ' מלך שלובש הכתר: מזה
כן מזה פ' כהן בן כהן פ' תפלת פשח ברג

מדא פ' מלבוש:
מדד הפעולה במדד עיין העבריות:

מורה המנהג ואופן עשייתו מי ומי אס במעלות
אס הפכו ופתרונם כמו דיעות: עין הרמבם בספר
המדע גם מורה מוסר והוא קרוב לכוזרים וטבע
הבריאות: וכמנא מדדות: ו' ל' מדה מה למדד:
מדבחה פ' מונח:
מדבלל פ' דבר מעולל ומערב שאינו מתקן
ומסודר כראוי עין בשרש דבל ברכות פ' ג'
מדברי מדבראות פ' מדבר או דבר וחיה שדר
ועומד או נוגד ונמח במדבר:

מד' מדוכה המדות פ' מכתשת ועל שם מקומה
נקראת כ':

מדיות פ' מן תכשית גהוב בין הנשים: בפי'
במה אשה בשבת:

מדדב עין בשרש דד: מדד וכן מדבחה
פ' מכתשת:

מד' פ' מאומה בר פ' סב: ולפעמים ל' מדד
פי' כל נקוד קשה להכדילם:

מדד אחד אין שמים פ' בזמן שהכללים זרועים
הנפשים תופים מהם מנגתים וער כאן זער כאן
לתת רוח בניהם למען שהנשאים יגדלו יותר
ואתם ששקד אכנס נחשבים לקנייה לתת דין
הכהן לפי שקלקלתו היא תקנתו ובריש דמשקין:

מדד אחד אין שמים פ' בזמן שהכללים זרועים
הנפשים תופים מהם מנגתים וער כאן זער כאן
לתת רוח בניהם למען שהנשאים יגדלו יותר
ואתם ששקד אכנס נחשבים לקנייה לתת דין
הכהן לפי שקלקלתו היא תקנתו ובריש דמשקין:

מדד אחד אין שמים פ' בזמן שהכללים זרועים
הנפשים תופים מהם מנגתים וער כאן זער כאן
לתת רוח בניהם למען שהנשאים יגדלו יותר
ואתם ששקד אכנס נחשבים לקנייה לתת דין
הכהן לפי שקלקלתו היא תקנתו ובריש דמשקין:

עלה אלה

2. מדלי נאחא אחרמה בה דיליה וק בידל
דיתמין: כל נכסיהם תרג: כל הון ביתו יתן: טליה
פידלא דיתניה:

3. עצם ועצמות וכדומה:

4. מדול לשון דלה תי: מדליא דכספא: כלי שהוא
פעין המזל והשמים שמתמשים ממנו בשולחן
לקחת המאכל בנחישות: תעגית: פא:
מדמכא: פי משכב:

בדך: מדינה ומדינה כפתנה: פי מחוז שטל
ערים רבים:

3. יושבי על בדין: שם דרך שהיה ידוע אצלם:
ומובן לשון עיר ולשון דרך גם לשון דין עיין דרך:
והמדינות תא: לו פגים מדינה פלך: נפת: הפל:
בחוז יא:

בדין: כל לשון מדינה תרג: פלכא: גם יש עיר
שמתרג בלשון מדינה כמו עיר בטורים: למדינת
דגרי: מלכד עיר: תרג: מן אחיד מדינתא:
וק יש מדינה דתרג: קרתא כמו תראה ב
במדינה: תחזה בקרתא: קהלת: ה: אכל
וסגלת מלכים והמדינות: מתרג: מתקלן ומארגין
דשקוט: ומרג: והמדינות לשון מאזנים וכן בשם
שאננות: מדינן דיתבין שליוא: ישעיה: לב: ובעזרא
מהנזקת: מלכים: ומדינן: ולשון התנגדות ושטנה
ומדון וקשר: כיון שהותרו ראשי לדין שלהן כשרים
פי קשריהן: פק דסוכה והוא כמו מעדנות כימה:
והעין חסרה מהפתג: מדין הוא כמו למה או
מה זה:

מדינתא: פי צד המזרח:

מדע: ומדע: מתגשאו: פי למה: ויש אומרים שהיא
מורכבת מן מה דע כל מה דע זה הדבר מה
עניינו או מה טעם: עיין מנחה בלילה והוא מלת
של שאלת טעם ותא: לב: פגים: מדע: למה:
מדע ומנדעא: פירושו כמו דעה בלשון עברי
דניאל ומנדעא לודעי צינה: ואחמין שהוא משורש
ידע:

מדעית: פי הוא שם מקום רחוק מירושלים פו
מיל:

מדעם: תרג: אל תעש לו מאומה: לא תעביד לו
פידעם: וק אל תעשו דבר: תרג: לא תעבדו מ
והרבה כמוהו: כל מדעם לא תפלוט: פי בהיותך
לפני דבר ויש לך רוק בתוך פיך: תבלענו ולא ת
תניאיהו לחוץ לפני דבר: פי המודר מן הממשל:
מרג: והכדיף של דברים: פי אקבו מה לשם
הדברים בתוכה: גם כלי מה שמעשים בו להוציא
הדברים ממקום קיומם כדי לקחת הדבש:

הפדף: פי למה של צידים שגדים: והשטת:
כלים פי: כב: עיין צו:

מ

אסתר: ב:
שופטים: ה:

משלי: כ:
לשם: כא:
קהלת: י:

מ

מזכר יי

פ

חומר
בקולש:

ב

בראשית: כב:
לשם: יע:

כ

כלים: פי: יי

ז

זכין פי: ד:

1. הוא הנצח שמכסה הונ כח מודיק: פי מביד
עיין בשרש: דק:

מדר: תרג: פמים המוגרים במזכ: סמיא דאשירן: מוסא: א:
במודרון:

חאי בודרתא מלמעלה למטה: פי דבר שנעשה ש
שורות שורות זו על גב זו: כגון שנתן עצים בדרך
ואחרים על גבן: וכל דבר מסודר באיזה אופן
שיהיה מוכן פ:

במדר: את כותלי: פי לעשות חטיתל בציפת מח
שאין אדם יכול לעמוד בו: פי לא יחפור בכב:

מדר: ואפילו חרסית: פי מין חתיכת מאדמה כמו
גוש עפר: בתורת כלבים על: פי ועפר אחד יקח:
מדר: פי דירה עיין בשורש דור:

מדרנה: פי מעלה בכבוד או מעלת לעלות:
בשרש: דרג:

מדרנא: פי כפרה או כל דומה לו לגקות החטה:

מדרוכיתא: תרג: ירושלמי שם האחד סנה: שמואל: יד:
מדרוכיתא:

מדרס: בשרש: דרס:

מדרופיתא: שם חר:

מדרקא: פי הנצר שגשגרת מדובקת בעיר בעת

ההפשה: עיין בשרש: אלל: תרג: רפאי: אליל: ס: איוב: יב:

כלבס: כמאסי אליל ומודקא דפגמי סכינא בלבו:
פי כמו הנצר שהסכין פלטה בער הפשטה הבהמה
שאינה נחשפה לכלם:
מה:

מאור הלילה: משום הכי: מדת העולם: מדת הדין
מלך המות: מלכי האומות: מה הוא: מה הדין:
או המשפט:

מה: היא מלה בקשה ושאלה לרצת מחות הדבר
וענינו וטענתו איך ולמה כמו לראות מה יקרא
לו: וכן ומה דמות תעבד לו: ישעיה: הי וכן פח
זה מהרת למנוא בגי: ב: והדומים להם: ואינה
שאלה על אי מדבר אלא על דבר מה: כמו ויאמרו
אחיהם מה אתם שופטים יח: כל מה בשורה
בפנים או מה אתם אומרים:

ב: במקום: מתי כמו עד מה: ח' תאכף לגמל כמו עד
מתי: וכן הנקוד בסגול כמו עד מה טעור: כל עד
מתי: ויש בסגול שגם הוא כראשון: מה עשית לבו:
בראשית: ב:

ב: ולפעמים: תוסף למד בראשה: ויהיה במקום ב
בעבור: למה זה שלחתיני: כל בעבור מה שלחתיני
בזה הדרך: ויש מהם נקוד בסגול: למה תגביו
ונמצאים גם כן עם שין לפני הלמד כמו שללמה
אהיה כעוניה: שיר: א: ונמצאים בגמי למד ויהיו
כאלו שהיו כמו וקה לא תשא פאני: כל בעבור:

תלים: עגו:
לשם: ד:

שמות: ה:
שמואל: א: א:

ג' ויש שכל להגדיל ולפאר ולרעות הענין כמו
 מה רב מוכר אשר נפגת: מה טוב ומה יופיו
 זכריה ט"ל, מה עצמו ראשיהם: ורבים כאלה: גם
 הוא נהוג במשנה בפרק אבות באמרם מה אתה
 כלומר אתה מעולה ויקר מאד:
 ה' ויש מהם הפכו כמו מה אנוש כי תזכרנו
 ואהרן מה הוא כי תלינו עליו במדבר י"י ל"ל ה'
 שתלונותיהם אינו נגדו רק לגדול ממנו שהוא ה'
 עיין המפרשים:
 ו' ומורה הסתר הדבר כמו ויעבור עלי מה: ל"ל
 יהיה מה שיהיה ואינו חושש:
 ז' לשון נהי' מה אמולה לבתך יחזקאל יו: מה אמך
 לביא לשם יע:
 ח' כמו אף: מה נעבוד את ה' ל"ל אף נעבוד: ויש
 אומרים שאין להוסיף משמעות: וכמציאם עם כף
 בתחלה כמו בפה ימי שני חייך ומורה שאלת כ
 כוונת הדבר או מספר ההזמן וכיוצא: בפה ל'
 עונות: והפירוש שיש בין אף הוא שאלת אף
 על תכונת הדבר ובמה היא שאלת על ענין הדבר
 ומאות:
 ט' כמו או אס' או מה יענך אפיך קשה ל"ל או אס:
 יענך כל יקר על פסוק הנזכר:
 בשרש אס:
 טה' התרג' כמו העברי אף של מדע שלפעמים
 מתרג' מא דין עיין בשרש דין:
 מה' אס מאים: פי' אולי: בתנא דבי אליהו:
 מעריך:
 מה' לי לשקר במקום עדים: פי' לא יהיה לי תועלת
 אס אשקר בדבר שיש עדים:
 מהר' פי' קאנטיטא איכות: קאליטי: וידוע:
 מהרבא: מהרבית: פי' מתנה וחלק: וראוי שיהיה
 משורש יהב: ולחקל המעין היותו הנה:
 מהבדרים: פי' הנקי למדד הקרקעות וכדומה
 נקרא כ':
 מהר' המהר'א: ר' חיי' פי' דבר שחכמה באה
 ויש מפרשים בגד בלה: ב"ב הנדה:
 מהר'א שתיבה על בריה: פי' בגד בלה שמתנה על
 בגד חס' פי' כד' בנשים:
 שנימהר' פי' שכלה: פי' פת בנשים:
 מהר' וסופך: פי' מחסה: כפי בתרא דמעשה
 שני: ונחמ' דוד מפרשו לשון בער ולא ידעו אנה
 כהני' שמוה' שן בה את הפסולות: פי' מתעבים
 הגמלת שמשנה: לראש התפלה מהאכזה ושומה:
 פי' אמר ר' עקיבה:
 מהר' הא' העלי הנקרא בעצמי מלקחיים:
 מהר' תרג' נקמם אל תאד' באתכסוף למקד'

תלום לא
 לשם קד'
 לשם ח'
 אינו יב'
 שונות ל':
 אינו יב'
 שונות פי' כ'
 נראית מע'

ולשון הלכה עיין בשרש הק':
 מהיבא: פי' שכל ופרעון:
 מהר' סבאך כהול במים: פי' מוזג: והוא יחיד מ'
 במקרא:
 מהר' תרג' חתן דמים למולות: בדמא דמהולתא שמות ד'
 הדין: בדמין חיי' בדמא דמהולתא: יחזקאל יו:
 בשרש גזר:
 מהולתא מרשא אקיש עלה: הוא משל עלמי ס'
 שמקשה ערש ואינו חוצה לשמוע: לבסוף שומע על
 ידי מטת שמכין אותו: מעריך:
 מהול' מי שיש לו ברית מלה נקראת כן: והעשה
 הברית נקרא מהול' על שם חתן דמים למולות:
 שמות ד':
 מהלך: פי' דרך עיין בשרש הלך:
 מהם:
 מהני מלי:
 מהם: מתוך שמהומה לביתה אין מכניסו וכו': נדה י'
 פי' שלחיותה להוטה אחר בעלה לתשמש אינה מ'
 משימה לבה וכו': וכלם לשון מהירות ובהלה:
 ודמה' ענינו הוא התרג' ומעלם ענינו ולשון
 העלמה והסתרה הוא:
 מהימנין: פי' ממונים ופקידים:
 מהם דתר':
 מנא הני מילי דתגו רבנן:
 מהני' פי' הועלי:
 מהספי' פי' מסופק: בשרש הס':
 מהראם:
 מורנו הרב ד' אליה מורמי:
 מהר' צועה להפתח: ואינו נהוג רק בצנץ פיעל מ'
 התאר קרוב ומהר' מאד צפניה: אי' אופן אחד ושעיה' נח'
 סושר מהיר: השם לא תוכל כלתם מהר דברים תלום מא'
 ז' אופן אחד והולך מהרה במדבר יו: כלם לשון
 זריזות והפך האיחוד:
 ב' בצנץ הקל מחר ומהר'ה: השם בזהר ומתן שמות כז'
 בראשית לא: הם והדומים להם היא המתן וכפונה
 שנהוג בין המתן והכלה: ועל שם שהמתן טמא
 הסבלנות בחפזן ומהירות לבלה נקראת כן: מנחה
 בללה דף: טו:
 ג' בצנץ נפעל המר והנמהר: הדרי' ולבד נבחרים
 תענה לב: חכם מורה גשית הדבר בלחמת ומתן
 דוח רק בגלגל דעת וקרוב לשניות: להמהר' ושעיה' לה'
 לב' ד' אופני' רבה אחר למפגזי לבא: לשון הריסא
 הוא: בויקרא רבה על פי' זכר דמה: ומורה: גם
 הזריזות בעצם ותשוקה גדולה ועל החפזון תא'
 לא פגים: מהר' חפז' בהל' גחץ: שקר' חש'
 אף: טרש' פחו:
 בשרש סבל:

מ'
 שעות ד'
 נדה י'
 שמות כז'
 שמות כז'
 ושעיה' נח'
 תלום מא'
 שמות כז'
 ושעיה' לה'
 —

מזח. מזי רעב. לשון מסס. שהרעב ממסס ומכלה
הגוף. ויש אומרים לשון שרופה. עיין מנחה בלילה
דף רב: ואין לו חבר ואינו נהוג להתפעל:
בשרש שרף:
מזח עדי. ומזיח אפיקים רפה: איוב יב' לשון
חוזק ותיקוף:
זי חמרה על שם שמחזיק הגוף כמו ולמזח ת
תמיד יחגרה:
מזחל. קולט אדם מן המזחילה. פי' מקום מדרון. פי' המונח
שעשין סמוך לטתל שזולתו. בו המים יורדין
לארץ בלתי לטעו לבותל: וכל דבר שהולך בשישע
או שמהלך על הארץ כמו זוחלי עפר יען שהנחש
הולך בטנו על הארץ: וכן ברכי. פי' לא יחטור
מרחיקים מן המזחילה ארבע אמות הכא ב
במזחילה משופעת עסיקין: פי' הכנין שעשים
לגב להולך המים רחוק מהטתל נקרא מזחילה
משופעת של בנין: וכפי חזקת הכתים ללוח קבוע
בטתל למטה מן הגב כדי להולך המים מגבו שלה
למך חצירו של זה:
מזך או רבו במדוכה. תרגי ירושלמי או דשין יתה במדכר יז
במזוביתא:
מחל. חוצרי שמים תרגי דהווי מסס למולת שמיא: ישעיה מו.
ולאמס ולירח. פי' מזלות לשנים עשר המשרתים
שנרקיע קורים מזל וראוי שיהיה משרש כולו יען
שעל ידם השפע מוצע לבוש אשר בעפר יסודם:
מאזנים לעלות. תרגי במסחתא יתקלן מזליהון. קהלת ה'
תליססביהון ועשר בביתו מחלא ועתרא בביתיה:
הון עתק וזרקה תרגי ממון ומזלא וזרקתא. ויש
הון שתרגי. עתרא: או ממונא: או קנינא עיין ב
בשרשיהם: אין יודע האדם הכל לפניהם תרגי לית
נביל בעלמא די ינדע מה דהי בארשא כל במזלא
אחבור למהוי קדמיהון:
מזלג. עיין בסוף האות: והוא עץ ארוך שיש לו
ג' אצבעות לנענע התבן:
מזמור. בני אדם שמתקבצין לראות במזמורי
חזן וכלה. פי' זמירות שאומרים לפניהם לשמחם.
תרגי ושנותיהם בנעימים. ושניהן במזמורין. פי'
זמירות: איוב ל':
מוסס. תרגי והנערות והקשורים ושירי רגליא וקול
מוססא. ישעיה ג':
מונא. פי' מאזנים:
מופיתא. פי' תוכחת מוסר:
מזק. פי' בריכה מים:
מחיקא. פי' נעים:
מחיקא. פי' רחות רעת שמזיקים: עיין
בשרש נזק:
מוקף. עיין בשרש חור. ופי' מחרק שמקניס בו
הסוס:

מזעלה. פי' קדשי מוכחי. מיתה פרה וחיי גמל אין
מנערשין. פי' אבל חצי זית משרה כחה וחצי זית
מגמל חי אין מנערשין לחייו כאילו אבל כזית
מאחר מהם:
מות. תרגי מתרגם אותם שהם מבנין הקל בלשון
מיתה. ומה שהוא מבנין הפעול מתרגי. בלשון
קטילא חוץ ממיתה בדי שמים שעל הרוב מתרגי
בלשון מיתה. עיין בשרש קטל. ועין היות נקל
להביס לא אטריח הקורא: אני אמית ואחיה מכאן
תשובה לאומרים אין תחיה המתים מן העוהה:
מכחיס. פי' דברס. לב:
מזי. ואתנא איהו יתירה: ואינו כמנא רק בדינאלי
לשון שרפה והסקה האש:
זי אלהין כמוזא. הוא תרגי כי אם כמוז:
עיין באורש מוז:
מזחתיא. פי' מוזזה:
מזייה. פי' שקין מה: פי' הקורא את המגילה:
מזמור. מתרגמי. גם לשון רעה: פי' אילו ח
חרישת:
מחא דשמרי. פי' ראשי בגלים. פי' האיש מקדש
ערוך:
מזבחי. נוטריקון. מחילה. זכות. ברכה. חיים:
בילמדנו. פי' ויקחו לי תרומה:
מזבלי. עשין במך ירישת ואחר כך תשרין אותם
ועשים מהן כפישות ובמזין סב פק דסוכה:
מזג. אל יחסר המזג: בסך דסנהדרין. פסם שיון
המזוג ראוי שיהיה שני חלקים מים ואחד יין כך
אי אפשר שתהא לשכת סנהדרין בלא שלשית ס
סנהדרין הלא הוא סך שלשה ועשרים פגג סנהדרי
קטנה: ובילמדנו שאם הוצרך אחד מהם לבאת
לגורט לואים אם יש שם כב יונא ואם לאו א
אינו יונא: לשון מזוג ואין לו חבר במקרא
אך הוא שגור מאד במשנה באומרים יין מזוג:
גם האיש כשהוא מתן במעשיו אומרים פלוני
במחג ורבים כאלה ואינו רגיל להתפעל:
מוזגת היין תא. לב. פגיס. מזג. מסך. מהל: רי'
מזג. תרגי מלא מסך. מלא מזיגת מיריתא: בכז
מסכתי בביתא מזיגת: והשקות בגלי וחב. ומזיג
מזון: אסתגי. א. ואשתיה ברת. ומזוןא דחור מזיג
לחן: שר המשקים. תרגי ירושלמי רב מזונא:
בראשית ט: ממלא טהור: במזג דבי:
מזגדיון. אף איז אומר ק' אלא שהתלמידים
מזגדיון מתרגמים ומתלכנים: חולק. פי' אילו
טרישת:
מזייה. פי' מעצת. רה. פי' י. ילקוט. כישעיה
דף מד:

דניאל ג'
תליס א'

מ'
שיר י'

תליס ע'
לשם קב'
שנות ל'

מזיקתא או מזוקיתא בריכה מים תרג' ויעש
 תעלה ועבד מזיקתא:
 מזר לא יפא מפד' הכן שגול מציאת חסורה
 עם אשה שאינה אשתו:
 התוציא מזרות צעתו יש אומלים שהוא שם לאחד
 מכבדים ויש מפרשים פזור העגבים ואחרים לשון
 אשירא וזר: וישב ממזר באשרוד: זפריה ה:
 בשרש נול:
 מורית' וממזרים קרה' ומן כות מזרים קורה'
 פ' מזלים מתורגמן: עיין בשרש זיר: מבג:
 כברה: קבץ:
 המורה פ' כים שמימים בתוכה נידה לדרך: ויש
 אומלים נוד פתוח לשם בו הלחם וכדומה:
 ולא שישאו ויתנו בה מזורות בלבנה פ' בשהנשים
 מתקבצות לעוות באור הלכנה משיחות ומספרות
 פלוגית מעשה כד וכך עיין במקומו בסוטה פ' וז
 גנים במורת' עיין בשרש זמר בשמבר מומרי
 שנעשה בבינה מוזרת וכו': פ' שילח הקן:
 מזרין פ' בגד ממזר שבני אדם הגדולים נוהגים
 ליתן תחת כל המעשית שיש במיעוניהם:
 מזרק עיין בשרש אמץ: תרג' כתות ממזר' פ'
 כמזרקי מזק: פ' שור הבר:
 בוחא פ' מוח וקדקוד:
 מחצת' בשרש חב:
 מחג מחוי במחוג' וכן פק' דאציגה מחוי במחוג
 קמי מלכא פ' מדבר דרמז' או מורה באנבעת
 ומרגשים ומבינים זה את זה דברי חבירו: פ' שלשה
 שאכלו:
 המחגרי פ' הוא החבל שקושרים תחת הנזאר
 השור פ' ידי בכלים:
 מיחרד פ' אחז:
 מחה ופחה אל מי המרים ויפחו מן הארץ
 צראשית ז' לשון כלם הסרה והשחתה ולשון מ
 מסס: גם לשון קנוח והדחה: ומחיתי את ירושלים
 וכן ימחאו כף וכן יען מחאך ידי יחזקאל פה'
 לשון הכאה:
 צ' שמנים במחבים' לשון מוח ושני השרשים מ
 מסתבכים בזה הענין: ובמשנה הוא לרוב לשון
 מניעה באומנם ואין מי שמחה בידו ודפים
 כאלה:
 בשרש נכה שחת:
 מחה תרג' וימח את כל היקום ומחא ית כל
 יקומא שם מחית שומהן מחיתא תלים ט'
 התרג' והעברי קרובים מאד: ויש מהם שתרג'
 שפיקא עיין שרשו:
 ימחה בדיה לשון מניעה: ובשרא וי' וזקוף
 ותמחי עליהי פ' ועץ לתלות עיין אש:

מ'
דברים פג'

פ' ה:

כלים פ' יע:

מ'
במדבר ה'
ישעיה נה'
לשם

צראשית ז'

דניאל ד'

י' בחא ברדא' הוא תרג' הכה הכר: הלנה יד ה'
 תרג' מחא מן קדם יהסס וכל מכה וכל מחא:
 דברים פא: מטת הארץ ית מחתא דארעא: וכפי
 דעת המתורגמן אין הפרש בין מכה ובין מטת
 עיין טו:
 י' עבד רחי הוא תרג' מעשה אורב: נשים אורבות'
 נשא מיחיון:
 מיחיו קרבני פ' מנאב בני מעוז להוציא הרע'
 פ' אל דברים בפסחים
 ומחו לה אמוחא פ' הנה ל' צמחו עיין פ' הקורא
 את המגלה ימחו שם הכל שטרי הנדקה נושאים
 מבית לבית ללקט תבשיל ולחלקו לעניים:
 מחרו או המחרו פ' מפרחו ביד שלש:
 במחה משקליתו פעם אחת בשבת פ' מדות הלל
 מקנחם בכפ' או בכבד שם הוקרש השמן או היין
 בתוכם ויבא הפסד לקונה: פ' המוכר את הספינה
 וכן פויקלא רבה פ' נוי וחתמיל במחה בקערה:
 ודברים כאלה:
 מחיתא מחיתנהו לשון אריגה: פ' במה אשה
 מוחא פ' קמח' פ' כינה מפרץ:
 מחווי מתא פ' שומרי העיר פ' השוכר את
 הפועלים:
 מחוי מחוי בשרש חוז:
 פהיחא מחויא כלם לשון מראה:
 מחט הכל שטיפרין בו החייטים בשרש חייט:
 ולא היתה אחת מהן מוחטת פ' לשון שורו
 עיבר ולא יגעיל: בלמדנו פ' בראשית: מחט קטן
 של תפירה מחט של סקאים פ' מחט גדולה ש
 שטיפרים השקים שבת פ' יז:
 מחייה בהפקיה פ' הכהו על נואח: סנהדרין
 פ' ד:
 מחך תרג' ולבעת ופמז' ועוקן ומחך' ו שמות לה:
 והמעפחות והמריטים לטורנקיא ומחביא:
 ישעיה ג':
 מחל עיין חלל:
 מחל מחול הכרס פ' סביב הכרס כלאים פ' ה'
 וכן בסג דתעניות עתיד הקבה לעשות מחול ל
 לדיקים בגן עדן: פ' חקוד ושמה:
 המחיל היוצא מן כיוצא פ' המים שיוצאים מבית
 הצד לפני שנותן הקורות על הזתים לבתן וכן כל
 כיוצא פ' ט' בעהדות:
 מחילת העון לשון כפרה:
 מחילת של דגים כמו מחולות עמר לל חפירה
 ומערה:
 אשכחון חדא מחילא פ' משרי ויש אומרים לשון
 כך שמן עיין יפה תאר דר פ' עו: הערך הכיאו
 ולא פירשו:
 מחול שם עש מה:
 מחול

שמות כח:
מלכים ב' יז:

מ'

כלאים פ' ה'

מחול

מט

מאי טעמא: מה טעם: מעשים טובים: מול טוב:
 מדה טובה: מה טעם: או טעם:
מטט: כל נפשו פעמי כמו מוט עיין בשרשו:
 וישב על המטה: הרבוי משהו זהב וכסף: אסתר:
 אי ידוע והוא היגיע לשכב ולשון עליו עיין בשרש
 נטה כי שם ביתו לפי דעת הרוב וכן ויהיו תואמים
 מלמטה: פי מתחת: ויש אומרים שהיא פוספת:
 ואחרים אומרים שהוא משרש נטה:
 המטה תא לבי פנים: מטה: פרש: יצע:

מ
תלים
מ
שמות

מט

מה טעם: מאי טעמא: מעשים טובים:
מטי: הנוע היום תרג: מטא עירך: לשאלו הגיעי:
 לשילוב מטוי: תלים פח: ומטה לשמאל דניאל יד:
 ומחה אל כתף יס: תרג: ובטי: במדבר לו: וכן כל
 באכה מתרג: מטי: וכלם לשון: הגעה: ין:
מטא: פי הטוף או נול:
מטי: פי יתד: פי אין צדין:
מטה: ראשיתו אפיט להון פי כמה שרנו להמיט
 ולהשפיל בו נפלי: ויש מפרשים במטה ומקל שרנו
 להכות בו והכו: עיין פי ג' בזבין: ועל פסוק ויהי
 בשלח פרעה:

יחזקאל ז

מטה: עיין בשרש גל: וטרם:

מטטרא: שר הפנים: שם מלאך היותו מעולה וממנו
 נאמר כי שמי בקרבו לל ששמי משהו בו ואמרו
 זה מטטרון ששמו כשם רבו שמתטרון בביטוריא
 שדי עיין רשי על פסוק הכו: ויש אומרים שהוא
 לשון שלח:

שמות כב

מטיויאחא: פי עבדים:

מטח: מטחאחא: פי ירך: ויש אומרים כמו אטחא
 עיין בשרשו: ואחרים אומרים שהוא כמו אנקא:
 עיין בשרשו: פי מי שאסון:

מטוטלת: לא ינא גמל במטוטלת הקשורה לה
 בזנבה: פי חתוכה של צבד שקושרין עיין פי ו'
 בכלאים:

מטק: מטוטלת נתונה עליו מלמעלה: פי כסוי
 זהב דומה לחתוכת צבד שאין לה שפה רק עשויה
 פעין טבעת: פי ה: בתמיד:

כלים פי ז

המטות: והמטות: הוא המשקל שהבני
 משרת ממנו כדי להולך הכותל שזה וישרש ויש ש
 שפותרים באופן אחר עיין מקומו:

מטטרי: אני הולך לפניהם מטטרי: וכן וישמע
 בלק כי לא גלעם שאלו מטטרי: לפניהם פי
 לשון קריאה ויש מהם לשון שמירה ופסל להבינס
 כפי הענין והמקום: כי תא: והמטרי:

אומר שהוא מלה חרית והמס אינה שרשית: ויש
 דעת לל משרת:

מטבס: ההוא גברא דאחוי מטבסא דכני: פי מט
 המונח: הוא פג דקא וכך פי אי לל צבד משה:
מטל: גרמיו במטל: ברזל: פי שרש: ואין לו חכר:
 במקרא: ויש אומרים שהוא מדרך גרזל לססר:
 בשרש שרש:

מ
איוע

מטל: תרג: של על פי: או לא כן שססר איוב
 תלים משלי על החוב: הוא מטל היבנא: כמו לא
 כן הרשעים: מטל היבנא רשיע: על כן ינאמי
 מטל: היבנא נפקית: ויש כי שלשנמים מתרג:
 מטל מה איקרי: תלים: ד: וכן עם הכנויים כמו
 וישך אלה בעד: וטליל אלהא אבטחליה:

תלים
משלי

איוע

מטל: תרג: כמטל ברזל: יך מטלגא דפרזלא:
מטל: פי: נפל: וכן מטלל: פי: נופלת גס מורה
 מונחת: מורה בטבים והוא שגור מאד:

מעשרות פי

מטליא: פי משקל או סוסה:
מטלות: חתוכות: ובראש מנילת איבה הוניחות
 מטלות מטלות היו גולים: פי חלקים וחטבות
 כי לא גל כלם ביחד:

מטלגא: פי כסיעה:
מטלח: מתנות כהונה משרשו בית הסהר: ו
 והמערך צערי לל מוריסמן ויש אומרים גלות:
 מטמטם: איסורי קא מטמטם: פי: לא נעשה
 העבירה לוותר: נכסיה חלה לטעם טעם מוטע
 מהעבירה:

מטבע: לשון ערג וערפל ונשף:
מטבעי: שמשא: פי שקיעה החמה: פי:
מטיין: פי פותחין עיין תענית פי א: ו במשנה:
מטעיתא: פי זונות: פי:

מטפחת: פי סדן או מכה: פי: בגי העיר: ו
 ובסוף כלאים: מטפחת הידים דוק עשו לקנח
 הידים:

מטייפין: פי גופים ודואים: מטיה: פי: א:
מטרי: יערוף במטר: לקח: ומטר גס יתן: מ
 זכריה יי זלמן אל הגס אף על פי שדבר אחר
 הוא כמו מטעית היון: ומתפעל: חלקה אחת במטר:
 וכן צבין הפעיל הוא דבר שמטעו הנני במטיר
 לכה לחם: שמות יד:

מ

דברים

עמוס ד

מטרי: גו: פנים: מטר: גשם: אורי: ירת: לקש:
 רבב: שיערים:

מטרי: תרג: וה' המטיר על סדום: וה' אמר על
 סדום המתורגמן אומר שזה לבדו מלא: וכל שאר
 לשון מטר צבין הפעיל מתרג: בלשון נחיהא
 מטר: כמו כי לא המטיר ארי לא אחיה מטר:

בראשית כ

אחמטרתני על עיר אחת ועל עיר אחת לא א
 אחמטרת חלקת אחת תמטרת וחלקת אחת לא תמטרת
 עליה תיבש תרג: ואחת מטרא על קרתא מדא
 ועל קרתא חדא לא אחית מטרא על אחסנתא
 חדא יחות עליה מטרא ואחסנתיה דלא יחות
 עליה מטרא תובש: ויהי הגשם והוא מטרא וכן
 האחרים:

עמנו ד'

מטרא פ' שמירה בשורש נטר:
 מטרומין הוא שם מקום או כנוי על שם גבורתם
 וזדכותם מעריך:

ג' פ' כו'

מטרוח תרג: שומר הפילגשים נטיר במטרוחיה:
 ושאר פלגש תרג: לחנותא:

אשתו ב'

וברכתני אותה כי עקרה היא עיקרי מיטריין
 לא היה לה וגלף לה הקבה עיקר מיטריין: ובפסחים
 דזכור כשהוא יונא ממעי אמו חותך מיטריין שלה
 שלא תלד פי רחם שמקבלת ההולדה:

ג' פ' מח'

מטרונית פ' גברת ואשה גדולה היחס נקראת
 כן והוא שגור מאד תוך המדרשים ותשבי אומר
 כי מטרוניא ופטרוניא הכל אחד פי אותיות בומף
 מחלפים וחדין עמו:

ג' פ' כג'

מטרופולין העיר היותר גדולה מהמלכות נקראת
 כן: וינא לקראתו אל עיר מואב לטרטולין שלחן עיין
 בילמודו פי זאת תהיה:

מיטרפסי פ' חלקים פסחים פ' מקום שנהגו:
 מטראקא פ' כעין חבל ורצועה קשורה ומלויה במקל
 לרדות הנערים וכיוצא: פי כ' ביומא: והמעריך
 מפרשו מקל שכן קורים בלשון ערבי:

מטרתא פ' שק גדול שנושאים בהם התבואה
 ומיני קטנית על גבי שוורים פי אחרון דכתובות
 בגמ':

מי

מנא ידעינן: מלחמות ה':

מי מורה עצם חי מדבר: כמו שנופל על זולתו
 מלת ביה עיין בשדש: ואל תתמה על מה שאמר
 מנא למלאך מי שמך ולא אמר ביה כמו שנמצא
 מכל מקום זולת הוא הוא מורה שמנא היה מכנין
 לדעת מהותו ועצמו עיין המדרש: יסמכו אל השם
 הנזכר מי כמו על העצם מי דוד ומי בן שי:
 מי עשה: שופטים ו' והוא כאילו אמר מי אתה:
 כי השם הנזכר הוא במקום עצם: וכן כל הפעלים
 מי לך כל המחנה פ' למי הוא ששלחת לו
 וכו' ויש דרכים אחרים ולא ישרו בעיני עיין דלך
 בשדשים: ויש אומרים שמורה גם דבר זולת החי
 נודבר:

מ' שופטים וג'

מלכים א' כה'

בראית לב'

מ' שופטים ד'

מי מים רבים שירי ח' מי הירדן יהושע ג'
 ודוע ואיכו נמצא רק בלשון רבים והוא כמו שמים:

שמים: מים הירדן ופאנ כ' עם אכנזים כמו
 ולקחתי את לחמי ואת מימי מים ברכים כמו
 מי יחזקאל מז:

מי וממי יהודה יצאו ישעיה מח דרך השאלה דל
 ממקורו וזרע כי הוא קרוב ממה שנוהגם לאמר
 מי רגלים: דל אבר הזכר עיין אוהל מועד בשדש
 זרע:

ג' צת מי זהב כך שמו נקרא: בראשית לו: הוי
 כל צמא לכו למים: למה נמשלו דברי תורה למים
 לומר לך מה מים מניחין במקום גבוה והולכין ל
 למקום נמוך אף דברי תורה אינן מתקיימין אלא
 במי שדעתו שפלה: אומר ר' אשעיה למה נמשלו
 דברי תורה בשלשה משקין מים יין וחלב: דכתיב
 לכו שדכו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב: לומר
 לך מה שלשה מיני משקין הללו אינן מתקיימין
 אלא בפחות שבכלים דל כל חרס: כך דברי תורה
 אינן מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה עליו והיינו
 דאמרה ליה ברתיה דקיסר לר' יהושע בן חנינא אי
 חכמה מטורה בכלי מטער: עיין תענית פ' א':
 בשדש זרע:

מיא תרג: בין מים למים: בין מיא למיא:
 וכן רוב לשון מים תרג: כן: חוץ מקצת הסמוכים
 דתרג: מי כמו מים חיים אל כליי מי מבע למן:
 ויש שמתרג: מיין כמו במים רבים הביאוך במיין
 סביעין יחזקאל: כו: ובתרג: ירושלמי מוי כמו
 מי המבול מוי דמבולא: ובתלים איוב כלס מתרג:
 מויי כמו על פלב: מים על טשווי מוי תלים: א':
 אבל שהם צמאלי מתרג: מיא עין המתורגמן:

מים הראשונים נריך להגביה ידיו למעלה שמה
 יצאו המים לזרוע שלא נעל אותו במים שהוא
 חוץ לפרק וכו' מים אחרונים נריך להשפיל ידיו
 למטה: פי מים ראשונים טעון ידיים טרם שיתחיל
 לחבול: מים אחרונים דל טבילה שנעשה אחר
 הסעודה: בלג דסוטה: ודרך כו נאמר פי בכל
 מערבין משתתפין חוץ מן המים ומן המלח:
 ירושלמי אמר ר' לוי שהן מין קללה פי המים שהן
 על דור המבול ושטפן: והמלח בפרס כמו ש
 שנאמר בפריית ומלח כל ארצה:

מי בפנים פי הוא הלחות שיוצא מהגפנים כשזומריין
 אותן:

מי משרה פי המים שזורין בו הפשתן ברכות
 פ' א' בשדש: בית: מי דקלים פי שנים דקלים
 היו בירושלים והיה ביניהם מעיין: שהשותה
 מהם: הטס ראשון מרפה הזבל שבמעו ה
 השני משללו כוס שלשי מנקה בני מעו עד
 שמציא אותם נללים כדרך ששתה אותם:

שמואל א' כה'

בראשית א'
במדבר יע'

בראשית ז'

פס דערלה'

מכר הזכר שיעל הזכר טמא מפני הקץ פי
מנחל הוא פלי ממעמדת וראשו אחד חד וטחלים
בו העץ והעד הזה נקרא זכר וזנו האחד רחב כמו
כף ומנקים בו האוזן עיין במקומו:

במבחר צופרת רל שראו אבר הזכר נכנס תוך
ערות אשה כמו מכחול תוך שופרת פי כיצד ה
העדים: ובסנהדרין פי ארבע מיתות: והוא כל
נקוב שמימים בו כמו יתד להוציא מה שבתבו:

מכילא פי פמוך:
מכילין פי מים קטנים וימא פי יי ה:
מכל ואת המנקיות תרג' וית מכללתא: וית
שמירת לשון מדה עיין בשדש כל:

מכלל עגרות ודיבן תרג' ירושלמי מכללתא
ומרשא:
מכאל זכור ה' לבני אדום תרג' אמר מיכאל
אדכר ה' המשל ופחד עמו: מיכאל מן ימינא והוא
ראש וגבריאל משמאל והוא דמיא ובפסוק
בללה הוא כדדה תרג' מיכאל הוא מלאכא רב
חיילא דישראל:

מכלותא פי מאל עיין בשדש אכל:
מכילתא פי כמו ברייתא שהיו בה טעמי התנאים
עיין בראש ויקרא רבא פ טוב מלא כף נחת: ויש
אומרים חיינו מידת חכמה אחת מהחכמות דהיינו
מכילתא: ובתרגום יונתן מכילתא פי מדה:

מכלות זהב מין כל ויש אומרים מחתה לשים
הקטורת פי הקומץ רבה:
מכל מקום פי באיזה אופן שיהיה עם כל מה
שאתה אומר וכן כל כיוצא:

מכמן פי אונד: גם מורה המעמין הפירות בארץ
כדי שיתבשל מעשרות פי ד:

מכמס שם מקום:
מכמר רשת: מכמירין במבורות בירדן:
כלים לגוד דגים: כפי ה' במעודות וברשתות
ובמבורות:

מובין פתחויות של צמר שנותנים תוך הכסמית:
ויש אומרים נוצה:

מבין בפסוק בימים ההם כשבת תרג' שני כורסא
במובנא אזל: כל שנקרא גם כן מעגון והוא דבר
שסובב על ידי משקל מעצמו:

מובין שם כולל לכל דבר דך:
מובגין פי הגלגל הסובב שמושך ומעלה המים מן
המעין: גם מורה הגלגל עשוי תחה המבדל להוליך
המים בנקל ממקום למקום:

מבנה עשה מכנה לכיור שלא יהיו מימא נפסלן
וכי פי גלגל פי אמר להם הממונה ובפך דתמידן
עד שיהיו שומעין קול העץ שעשה בן קטין מיכני

כר פי לב:

שמות לו:

ממדר לכ:

תלם קלו:

אונד כה:

אבתר ד:

ונחות פי ע'
גלוס פי טב:

גל פי יי
אשתר א:

שנת פי ד'
אונא פי ג' י:

יומא:

כיוור פי הגלגל הנזכר בסוכנו היה משמיע קול
גדול: וכפי ב' בזכרים מפרש שהגלגל הוא היה
מושך ומסלק המים מן הכיור מתוך הים שעשה ש
שלמה והים הוא היה בית טבילה לכהנים עיין ב
בירושלמי: גם מורה הגלגל שמושך מים מן הכור
שכסכו הדלי מלא שעלה והריקן יורד: פי כירה
בשבת: וכן השוחט:

במבני פי דבר המתגלגל בעיגול ודרכים אחרים
מפרשים בו אך הנזכרים מחזיקים כלם:
בבונות חיה ועוף פי מקום ששוכנים שם: והוא
כמו סכה ומושב ובית:

מבס' הני מוכסין המעריכין נושאין פנים למקצתן
למקילין לאחר ומכבידין לאחר יותר מן שראוי כ
נמצאו בזללים: ואלו הן הפסולין הרועין והגבאין
והמוכסין לשון נס' וגבאי המס' פי דיני ממונות
הסנהדרין:

קשר של מוכסין פי סימן שעשין פי המוציא ויין:
מכסן פי גער ויסר ונמצא מכסנתא ומכסנותא
ופתרון אחד להם:

מכסר' כמו אסכרה: והוא חולי הצא בגרון לשטי
בלי זדנו: פי מי מנה עפר יעקב:
מכר' לאיש אשר מכר לו לשון מכירה: אשר מי
התמכר לעשות הדע' מלכס' א' כא' פי מכר עצמו
לל השתדל בכח עצום להריע: השם וכל מכר' אופן
אחר: ומוכרי כל במכר:

כ' כל המס מכרותיהם בראשית מט' פי מ
מטרותיהם: ויש אומרים חרבותיהם מלשון חרב:
ג' כי ביד אשה ימכור ה' את סיסרא פי ימסור
עיין מנחה בלולה ויש מפרשים כמו יוכל ה'
למכרה:

המכירה תא' לב' פנים מכר' שבר:
מכר' תרג' ומה' אשה משכלת' ומה' אחמברא
אתנא לבבא: ולשון מסירה הוא והמתרגמן אומר
שאלו טעות הוא:

לגר ממכריו אל האבות מה מכרו האבות זה
לזה אלא רל אתה בשבתך ואני בשבתך: וכן כל אדם
הירוע שנותן כל מתנותיו לפלגו כהן אין לכהן
אחד חלק כהן אלא הן בחזקת אותו כהן אף על
פי שלא הגיע לידו עדיין: וכן הוא ממעשר ראשון
לוי וכן מעשר עני לעני: עיין במקומו:

מכר' רל ירוע ומפורסם:
מכירא נתנו במעלהין פי חרב:
מכירין פי סכנים קנדים כר פי פח' מעריך:

מכרי רב' פי עניים ור' פי כל דבר מאוס סוטה פי ע'
ונכזה שמכזה המתעסק בו נק':
מכש' נשא אברהם מבושא והוא מבש' להון פי כר פי מה:

Bb ii j

מקבת של פעמו שמעמיע קול מבישה פ' נ
 כושנהר' בנב' פ' א: **מכת**
 מעלת כבול תפארתך או תורתך:
 מוכת שיוז' פ' מזרעת עיין בשורש נכה:
 מכתא ציר מכותא פ' ספינה:
 מכתב קנה או קולמוס לכתוב עיין בשורש גלל:
 מכתם פ' מך ותם ונאמר מדוד שהיו בו המדות
 הללו פק דשוטה על פ' לדוד מכתם: ויש ש
 אומרים שגול מהול:
 מכתש בשורש כתש ורל מריבה ברי פ' מח:
 מכתפי פ' משימים על מלבושיהם על כתפיהם
 ילקוט דף נח:

מל

מנא לן:
 מל עיין למטה:
 מלל אנרס: השם אין מלה בלשוני תלם קלט:
 קולל מלה פ' קול דבריהם יחזקאל אי הרבוי
 אנחירה עליהם במלים לשון דבור ואמירה: גם
 מולל ברבולו משלי ו' לשון הגדה הדבר ברמו על
 דרך קורן בעניו:
 ב' קוטפת מלילות צידך: דברים כב' שיכולים:
 בשורש אבב דברי רוס:
 מל תרג' צמרי ופשת' כסות מלא ובוז: צמר
 גחרי עגור מילת נביא: יחזקאל כז: תכלת וחור
 תכלת ומילא: עוללי טפחים תרג' דהוו מלפפון
 לקרינן דמלתא: מטות זהב וכסף עליו ערסון
 דמילתין: לשון כלם זהב או צמר לקי ויש מפרשים
 משי וכסוסות כותב מללא:
 ממילין כמו מאלהין תרג' פ' בלילה ההוא
 כדדה:
 מלל לשון דבור תרג' דבר האיש מלל גברא:
 השם כבד פה תרג' יקר ממלל שמות יד:
 במילול אף בזיע הוא תרג' ידוע אף יציתי
 הרבוי דברים אשר לא כן: מולין דלא כשרין:
 אופי אחר מליא: ויש שמתרג' מלוי עיין באות
 משלי תלים: משלי לא:
 מלילין שבלים תרג' וקטפת מלילות ותקטוף
 מלילין:
 במללא פ' זהב ממלא ממקום שכך שמו והוא
 הזהב היותר נערך: פ' מציאה האשה:
 מלל הוא מה שמשיר האורב בסוף הבגד שהוא
 אורב: פ' במה מדליקין בשבת: חזן מן המלל
 פ' חוטם הנזכרים:
 מל או מילין פ' שפלים והדיוטות: פ' ארבע
 מיתות לא תקלל אדם פ' במילין שבעמך:
 מולל פ' מחבר כלאים פ' ג:
 מלל מללים גמלים פ' שמנה שרצים במללי
 דנורא: ובפ' אין מעמידין על מללא דנורא פ'

מ
 בראשית כא
 איוב י'
 יושע א'
 איוב ב'
 אשתר:
 בראשית יג:
 ישעיה מב'

גלים לחשות ערך:
 מליא פ' גויה: במליא תוציא פ' מלח גויה
 נצא פ' נמוך פ' חזקת הנחם:
 מוליארי פ' שם בלי שיש בו בית קבול קמן אצל שבת פ' ג'
 דופנו מצחון מחובר לו ונותנים שם גחלים לחםם
 המים שהם מוך הקיבול גדול:
 מלייתא מליצ'
 מלוג עיין בשורש נכס:
 מלוגי כלי שלוקחים בו התנן סנהדרין פ' חלק:
 מלין הוא השם שעשים הדיו:
 מלה פ' אחדות וחבור האותיות לעשות פועל
 או שם:

מלה פ' סגור האוזן גב' קדושן פ' ה:
 מלה עיין בשורש מול או נמל: בילמדנו על פ' וינח
 בן אשה ופקדתי על כל מול בערלה פ' שהיו
 מולין ומשכי להן ערלה וחמשה הוי מצרים שהיו
 מחולין בימי יוסף ופשת יוסף משכו להן ערלה:
 ועל יהודה והיוקים מלך יהודה ועל אדום זה עשו
 ועל בני עמון: אלו שילדו בגנות לוט ועל כל קנזיה
 פיאח זה חירס מלך נורי ויש אומרים אלו ה
 הישמעאלים:
 ממולא דאמו ממולאי: וכך אמריתו מולי מ
 ממוליותא פ' באתם נכבדים ומלאים חכמה:
 אמרתם דברים יקרים מלאות חכמה זה נאמר על
 אדם גדול ומפני שהוא גדול מדבר גדולות עיין בצמ
 פ' המקבל:
 מלייתא כל דבר מלא בשר וכולהו נקרא כן: ובפ'
 כינר טולין בפסחים הא מלייתא פ' שף אי כבש
 מלא בשר ונללה עיין במקומו:
 אמר ליה אליהו לר' נתן אכול שלש ישתה שלש
 ולשתכעם תעמוד על מליאה פ' לא תמלא כריסך
 ממאכל לבשתכעם ומלא כריסך מכעם ולא יבקע:
 פ' מי שאחזו:
 מלאתך פ' אלא הנזכרים כלומר שניטל בתחלה
 הכל כשעדיין הכל מלא שלא ניטל ממנו כלום:
 צריש גמ' דתמורה: ודמשך זה התחמה שנטלת מן
 הדמיוע ונקראת כן יען שהוא רמו לשמן ולזהר
 כי כאשר ידרך הזית הוא יורד טטפת כמו הדמע
 עיין אע: ויש דרכים אחרים עיין בשבת פ' נוטל
 אדם:
 אמלתראות של מילה פ' אמלתראות קורות ל
 אחיות הקירי ופ' מילה שם אילן ושרותיו נקראים
 מילין כמו שאומרים פ' המביא גע' מי מלין על
 גבי מלין לל מי מהפירות הנזכרים: והטבת מילת
 טועה עיין במקומו ותבין האמת: ופ' בראשית
 מילין והלמין וקונדילין פ' ריו וקסת הסופר
 צ' דעירובין ובמדות פ' המזבח: וקולמוס: ו
 ובילמדנו שחורה היא במליעה כלומר כדיו:

מקוואות פ' ג'

שמות כב' ט

קדש מקום שאין בו מילת יהוה הקלפה שמעידים
 מעל הכבש שהיא כמו נמר נקי: פ' אל שרשית
 בורקין מיעותיהן במילה: פ' נמר נקי תרג: נמר
 ופשתו קבות פילא ופז:
 עיין בגרש סנבל:
 לבישא מיעא ותרמלה: פ' בלבוש שמושם בין
 שנים אחרים: שאינו: כל לפס מומן מרובה
 במעלה ברג' פ' הנהגה:
 אין רועעין אלא בפילת: פ' אוון העבר הנרנח
 אינו ניקב דק בדרך אגוז: פקדקדושין:
 בולא את המסק: פ' מלא מקדש: יעשה: פ' כל
 מלאו ארנש כשפים: והתאר ואת הארץ אני מלא:
 זקן עם מלא ימים: ונמצאים פעלים בחסרון חלף
 פיוט מלתי מלים: איוב: לב: וו כמקום חלף כמו
 פליו הקנה שש אמות: וחזקאל מא: כמו מלא
 כף נחת:
 צ' לשון חסיפה וקיצוץ: כמו קראו אחרין מלא:
 ירמיה יב' כלומר לאסוף ולקצץ: ור' חיי פ' שהיא
 מן המלות שדרך להבינם בהפך כוונתם כמו סג
 נהור וירצה לומר חסר מכל דבר עיין רדק: וכן
 חכרו החצים מלאו השלטים: כל אספו והכינו
 אותם:
 ג' ולשון כחוש כמו מלא ידו בקשת מלכים ב' טו:
 אשר מלאו לבו לנשות כן: והתרג: אומר גברא
 חציפא: וכן רוח מלא מאלה: ירמיה ד' פ' רוח
 חזק יותר מאלה: הא תמורה חלף: עד ומלה שחוק
 פך: והתאר מזה הדגן כפי דרך והוא ממלא על
 כל גדותיו: השם חיל הפלאים ויקרא: ח: אופן
 אחר יושטת על מלאות שיר ה' ג: לשון השלמה כי
 מלאו: ימי בראשית: כט: וכן בגרש מלא: כל
 שלמים בראשית: וכן ומלאות אותם: כל תשלי אותם:
 והתאר בקש יבש מלא: פ' מבוסל והגיע ומנו שיהיה
 נשרף במהרה: וקדוש לזק לשון כריתת: בלא יומו
 תמלא איוב: טו: מלאות ודמעה: פ' כשתמלא
 התנוחה ותתית משלל כל נרצה תן הדברים:
 וכן המלאה חזרה: דברים: כב: ובמלאה מן
 היקב: פ' כל דבר לח קרוי מלאה שאין הכלי מחזיק
 ממנו אלא כדי מלאו לא כן מן היבש שיוכל לגדוש
 חמדה עיין מנחה בלילה דף: קמט:
 בגרש וין קבץ: שלם:
 מלאי חמדת מתרגס רוב לשון מלא בלשנה השלמה
 עיין בגרש: ורוב בגין הקל מזה קשר מתרג
 בלשון התפעל כמו הנפעל גם יש מהן מבגין פעל
 מתרג: בגין בגין הקל עומה כמו אותה מלא ושמעאל
 יתיה מלי: והתאר והטית מלא חכמים: תרג וציתא
 קל נגד דין: שופטים: יו: וכן מלאה קטורת: מליא
 קטורתא:

שמות: מ:
 ירמיה: כב:
 שם: י:
 קהלת: ד:
 ירמיה: כא:
 אסתר: ז:
 איוב: ח:
 שמות:
 שמות: כב:
 ירמיה: מ:
 במדבר: יו:

מלא: תרג: עד שואב ממיד: על מלי מומד: דברים: כט:
 ושואב מים: ומרץ מים: יהושע: ט: תרג: ה
 השואבות: מליחא: מאשר ישאבן: מני דמליין
 בראשית: כד:
 מלא: תרג: בנה את המלא: בני ית מליחא:
 וקראם מקום:
 מליחא מלהא: הוא תרג: וישפט סוללה:
 מלאו משרבו מעיל מלאי: לשון שואב להטות
 הדין גסלשון תועלת ודיוח פ' מקום שנהגו: מעיל
 מלאי לבים של תלמודי חכמים לשם שמים: כל
 שנהגים לתת רוח לעוסקים בתורה: ונקרא כן
 שחיוות מלא הבים:
 מלאכה: עיין בגרש לאך:
 מלאות: מלאות של בית ר' פ' פרדים: פ' גמה
 בהמה בשבת:
 מלכד בגרש: כד: ולכד:
 מלבז: שם המלך: פ' אומר להם הממונה:
 מלבז: מלבנות התבואה שבין הזתים: פ' תבואה
 זרועה בין זית לזית: ופ' מלבנות: הוא הערבות הזרע
 הנזכר כזרעת: וכן בפ' ראשית הגז ובפ' בפאה:
 מלבנות הגלים שבין הירק: ושם אומר שהירק
 פטור מן הפאה:
 מלבז: שנתנו על לשונות: פ' עץ מה ארוך ויש בו
 שנים נקבים בשני נדדים ונכסים בהם כרעי ה
 המטה: ולפעמים מסירים אותם ותקעים במקומם
 שנים עדים אחרים ובני לוי תולים בהם הכבודות
 ומנלתיים עיין במקומו: ויש אומרים מן מטה עיין
 בפ' ר' מנלתי:
 מלבנות של חלונות: פ' מין צורה חלונות מרובעות
 עיין פ' המוכר את הבית בבב:
 מלבנות של כרעי המטה: פ' הם חתיכות מדבר
 מהשמישים תחת כרעי המטה למען שלא יתלעו
 וירקבו מן לחלוטית הקרקע:
 מלבשתא: פ' שם מקום מה:
 מרג: מרגין את הראש ואת הרגלים: פ' מרתיחין
 אותן בחמין להעביר השער מעליהן ומהבהבין אותן
 באור: פ' המביא כדי יין:
 נכסי מלוג: פ' נכסים הבאים לאשה זולת פ'
 בתובתה שבעלה אוכל הפירות ומניח הקרן: ש
 שדומה למלוג הראש שמסיר השער אך הראש
 עומדת: בגין פ' החובל: נכסים שקבל עליו במלוג:
 כל שקבל עליו בדבור בלא אחריות בשכנסה אשתו
 אז לאחר שכנסה כסלו לה בירושה או במתנה: פ'
 לוג: דבור:
 מלוגא דשערי: פ' אגודה משערות: פ' הכותב
 גאשתו: ובבב:

שמואל ב' כ:
 פ' כל שעה:
 פאה פ' גפ:

4. מוליגא • מוליגא • תבשית שהנשים משמיות על
 החזה:
 בלגז • שנים אוחזין במלגז • פי כלי שיש בו כגד
 אחד שנים לעלול בו התבן • פי כל הכלים:
 מלגמח • איך עשין ממנו מלוגמא: וכן בש הגוזל
 עגים בכך המלוגמח שאינה שוה בכל אדם • פי
 דפואה:

מלה

מלכות הרשעה: ועם • ד • משל למה הדבר דומה:
 מלומה • כדי שיכיר בין מלומה של עצירה • פי
 מטבע מה: דרכות • פי אלז דברים סג:
 מלח • במלח המלח ידוע: גם לשון השחתה ו
 וכלייה וארץ יבשה שאינה ראוייה לפירות: כמו ארץ
 מלחה לא תשפ: ירמיה לח:
 ב • ברית מלח עולם • פי קיים ועומד שלא ת
 תפסק:
 ג • הקוטשים מלוח עלי שיח • איוב ל • פי עשב מר
 שאינו ראוי לאכילה:
 ד • במלח טהור קדש • פי מעורב לל שסממי הקטורות
 צרכים שיהיו מעורבים יחד היטב: ויש אומרים
 צמחים ושחוקים דק מן הדקה:
 ה • מלחין וחובלין • הם האנשים שמנהיגים ה
 הספינות:
 צרש • ערב:
 מלחא • הוא תרג • מלח וקרוצ ללשון עברי הוא:
 2. מלח היכלא מלחנא • לשון השחתה ושמה •
 עורא • ד:
 3. והיך מלחא דדמיך באלפא • הוא תרג • וכשוכב
 צראש הגל:
 מלחך פיגבי • פי מנקה הקערות: פסחים • פי אלז
 עוצרין: ילקוט • דף • עט:
 מלחת • פי חפירה פארץ ויש בתוכה כמין עפר לכן
 דומה למלח:
 וימלח • פי ישחת:
 2. הפיאו לו מליח • פי דג מליח • פי כינר מצרין
 צדרכות: היו אובלן מלוחין • פי עשבים: פי האומר
 לחכירו:
 3. מלח ממון חסד ואמרי לה חסרי • פי כל דבר צריך
 מלח למלחו שלא יסרח • וממון צריך למולחו שלא
 יכלה ובמה מולחו בגמילות חסד ואמרי לה חסר •
 פי שצריך לחסד לגדקה ולמנות ולפטר חסירה: פי
 מציאת אשה בכתובות:
 4. ליוזל למלחמא • וכן מתקלא מלחא • פי למקום
 שעושים המלח או המקום שהיא נעשית: והיא קרוצ
 לירושלים: פי הנותב לאשתי מעריך:
 5. כאדם שמלחים שני וסדים • פי מדביק בריש ויקרא
 דבה על פסוק טוב מלא כף נחת:
 6. מלחית מעבר וחולק כגד דברימי ומי וכן כיוצא:

מלח

מלח

מלח

מלחית • פי לשון וינדר עליו: ויקרא דבה • פי
 מלט • והיה הגמלט מחרב חזאל: לשון חנלה • פי
 זכריה: והמלטה:
 ב • והמליטה זכר ישעיה לר: לשון השלכה והולדה:
 וקרוצ לזה כידודי אש יתמלטו לל יושלכו ויתפזרו:
 איוב • מא:
 ג • וטמנתם במלט • פי חמרשעוין משיד ומחול ירמיה קכ:
 יחד:

צרש נגל:
 מלטמיא • פי שחיקה לעצמות: ויש אומרים מלא
 עצמות והוא כמו מלא טמיא שרל עצמות: ויש א
 אומרים חפירה חללה עצמות:
 מלטמיא • פי מין תבשיל ומאכל מה דה • פי וירא
 אליו ה:
 מילוטמיא • פי נמי מתנקה • מילי • פי דבש:
 מעריך:
 מלטם • המלטופין: חס עץ מה שמניחים בקיר
 כדי לשם הקורות: עליו • פי מרובה בצק:
 מלטיחא • פי עפוש:
 מלין • פי דיו עיין בראש זה האות:
 2. מלין • מין לעב ושחוק: עיין צרש בקיין • פי מן
 דעבודה זרה:
 מליאתה • דכסוס גזורים: פי כינר מעברין:
 מלייר • פי כלי של חרס שיש לו שני גבות ויש מים
 דבב התחתון בין • גב לבב ואינם נראים • והיינו
 מים מצפנים • ובחלים צבג העליון שנראים והיינו
 מצחון עיין בשבת פ כירה:
 מלך • שבע שנים: התאר ימלך מלך ונמצא עם
 אלף לעת זאת מלאכים שמואל ב • יא • השם ואת
 דבר המלכה לא הגיד: אופן אחד במלכה וסמיה:
 א • דה • כן וכן במלכות עוב יהושע יב • ואופן אחר
 מלכות כשדים • דניאל ט • הרבוי ארבע מלכיות
 לשם א • ידוע לשון שולטנות וממשלה:
 ב • למלכת השמים • פי לטכס מה: וכן אשר יתן
 מזרעו למולך • שם ע • ויש אומרים שהוא לשמש
 שעבדים אותו: שהוא המופלא מכל הכוכבים ו
 ומזלות:
 ג • לשון ענה אך הוא שגור מאד צבגן נפעל כמו
 וימלך לבי עלי: וכן מלכי ישפר ערך • דניאל ג • וכן
 בן מלכי קדם • לל יועצי קדם: החילוף שיש בין מלך
 לשופט כמו החילוף שהיה בין יוסף למרעה • עיין
 צמר אורים ותמים דף • יט:
 צרש אך • יצן:
 מלך • התרג • הוא קרוצ מאד לעברי אך כל המלכים
 בהא הידיעה מתרג • מלביא • ויש שמתרג • מלכות
 זכן ושני לאמים • ותרין מלכות: במלכות הארץ
 מלכות ארעא תלים • סח: וצחיות הלמד קמוצה

מלכ

מלח

מלח

לשם יי: **אלה מתרג: מלכותא** כמו לכל ממלכות לכל
מלכותא:
 2. **ומלכא דאחיתופל דמלך** הוא תרג: וענת א
 אחיתופל אשר יענן: מי יענן זאת: מן מליך דא
 ישעיה ב: והתאר: יועץ דוד: מלכא דדוד: וכשוא
 פגים ויועץ: ונסים אשן ומליך מליך ישעיה יג:
 השם אברה ענה: פסק מלכא: וכן הרבו אש: ת
 עצות: אשוי מלכא איוב יב: ויש שמתרג: מלכין
 ישעיה לו: ובסמיכות בענת דשעים במלכת דשיעין
 תלים יא: ויש מהם שמתרג: בלשון עצתא עיין בשרשו
 ויש בספר מה שמתרג: בלשון תרעית או עיצתא
 עיין במקומם: את ה האמרת היום: תרגם יונתן
 ית ה אמלכתיו:
 מלך בשלשים מעל: המלכות עיין במשנת סנהדרין
 פ: כהן גדול: מלך לא דן ולא דנין אותו ולא מעיד
 ולא מעיד ולא מעידין אותו לא חולץ ולא חולצין ל
 לאשטו לא מיבם ולא מיבמין אשתו: ולא נושאין
 אלמנותו מת לו מת אינו יוצא מפתח פלטרין שלו
 וכשמבדין אותו כל העם מיסב על הארץ והוא מיסב
 על הדגש: ויוצא למלחמה הרשות על פי בית דין
 של שבעים ואחד ופורץ לעשות לו דרך ואין ממחין
 בידו: דרך הנולך אין לו שיעור וכל העם בזוזים
 ונותנים לפגיו ונוטל חלק בראש לא ירבה לו נשים
 אלא שמנה עשר ולא ירבה לו סוסים אלא כרי
 מרכבתו וכסף וזהב לא ירבה לו אלא כרי ליתן א
 אפסניא שלו: פי חייליו: וטבת לו ספר תורה לשמו
 יוצא למלחמה והוא עמו נכנס והוא עמו: יושב
 בדין והוא עמו מיסב והוא עמו אין דוכבין על סוסו
 ואין יושבים על פסאו ואין משתמשין בשרביטו ואין
 דואין אותו ערום ולא כשהוא מסתפר ולא בבית
 המרחץ הרי אילו שלשים מעלות: וברג: פי אחרון
 דכתיבות: מלך במשפט יעמיד ארץ וכו': אם הדיין
 דומה למלך שאינו נריך כלום יעמיד ארץ: ואם
 דומה לכהן שמחזר בבית הגרנות: יהרסנה: ואיש
 תרומות לל כהן:
 מלכיא: לראותו: והמעריך אומר שצריך מלינה
 באחותו: פי נגע רע באחותו: ברג: פי כי תגא:
 מלכגיקי: פי דבר שהוא ברור: ירושלמי: פי כמה
 אשה:
 מלמלין: המלכותין ועיט היון: פי אדם שדיו מ
 על כללכות בטיט וכיוצא: ויש מפרשים כשארם מולל
 השבולס או גרעניס וכיוצא וידיו הם מלובלכות
 מטיט:
 מלכין פי קסם הסופר והתוק שמשים הקולמוס
 בתוט:
 2. **מלגיא פי צער**: לשם פי מנה:

מלס: מילופא של חנר: פי רומח של חנר:
 פי המוכר את הבית:
 2. **מילפא**: פי פרור או קדרה וכדומה: תרג: במדבר: יא:
 ובשל בפרור: תרג: ירושלמי ובשלן במילסא פי
 קדרה:
מלע: מלעין של שבלים: או מלאין: פי שיער
 השטלת או הזקן ממנה: פי העור והרוטב:
 ממלא: פי שם עור ברג: כט:
 ממח: פי נכסים ורעש:
 מלפן או מלפנא: פי מלמד: תרג: יונתן את ה במדבר יא:
 הקיטואים ואת האבטויחיים יית קטיא וית מלפנא:
 מלכנא הויתו: פי כמו מלפניו מכהמות ארץ: פי
 כינר אשת אחיו:
 מלפנא: פי אבטויחיים:
 מלפפון: לל קישות ומלפפין: מין פרי מה מ ילקוט דף עג:
 מורכבים יחד הקישות והמלפפין אינם כללים זה
 לזה הוא שנים מינים קרובים מאד בסוג אחד ויש
 הפרש מעט ביניהם: בריש כללים:
 מלך: מה גמלצו לחכי אמרתך: לשון מתקנות: מ'
 מליץ עיין בשרש: לץ: והוא יחיד במקרא: תלים ק"ט:
 בשרש: מתקן: ר'
 מלק: ומלק את ראשו: לשון פריקה וחתכה ואינו מ'
 נמצא דק בספר ההוא שנים פעמים: ויקרא א:
 בשרש: כרת: ר'
 מלק: כינר מולק חטאת העוף חותך שדרה ו בזמנים פיו:
 ומפרקת בלא רוב בשר: הביע לוושע או לקנה חותך
 סימן אחד או רובו ורוב בשר עמו: אך בעולה
 חותך שנים או רוב שנים: פי
 2. **חוז מן החולדה מפני שהיא מלקת: פי לזקקת:**
 פרה פ ט:
 מלקט: מין כלי הספר לגלח הראש או הזקן:
 2. **מלקחיה ומחתמה: תי מלקטתהא ומחתו** כלים פי יג:
 תהא:
 3. **המלקוט של בקר: פי הוא העור שמשמין בעיני פי לשם פי יז:**
 הפרה לסבב בעת דישה: ויש שהביאו עם תו במקום
 טית וחדש הוא בעיני:
 מלקות: הרנוע שמלקים בה בס ההכאה נקראת
 כן עיין בשרש לקה: ור' אומרים שהם לט מכות
 וסמנו על המקרא ונקלה אחיד לעיניך: אחיד
 בגמטריא הכי הוו:
 מלרע: פי מלמטה: לל בסתם כאשר קטעם הוא
 בסוף התורה או נקרא מלרע וחוז מזה המקום
 נקרא מלעיל:
 מלחא: ביומא דעביד מילחא: פי הקזת דם: פי
 כל בשר:
 מליחא: תוא תרג: סוללה:

מלתח. מא. מלתחה. דבר שהוא קר ונוח לטבול
 פ. הניזקין בעינין:
 מלתין. פ. מקום מהאוזן שיושם הנזם:
 מלתראות. פ. קורת מנווירות:
 מתלא. שם מקום:
 מב:

מכל מקום: מראה מקום: מעשה מרובה: מאי
 משמע: מה מדבר:
 במ. לשון שנועה: מומי עוונה דא. פ. אני נשבע
 לעזוב זאת האשה: בהבדה דהשוכר את הפועל
 בצמ: וכן וכי ימין בחייהו דרבנן: וכאשר ישבע
 בחיי דרבים: מומתא. פ. שנועה:
 ממה:

מלך מלכי המלכים:
 ממור. עיין בשרש. מור: ממור את הפירות לל
 מסיר מהן המומות ולשון יותר הוא:
 ממחה. עיין בראש זאת האות: וכן: וממלא:
 מסין מסין: ממש:
 מוכסין. מין תאנות הנקראות בטות שוח לא
 שוח ממש:
 ממבהא. פ. מר ואכל ועמד בצרה:

מעשרות. פ. אופן לפתש הזיתים והוא הרכב העליונה:
 ויש אומרים כל בית הכר שכותשין בו את הזיתים:
 מברו. פ. רפאו:
 מברין. פ. מפטמין: שבת. פ. בר:
 מב:

מנא נפשך:
 מן היום ההוא והלאה: ולפעמים המס לבדה
 נקשרת עם התוצה ופתרון אחד הוא כמו למבן
 עשרים שנה ומעלה: ודג הבית לחסרון המן:
 מעבור והדומים הנרי הוא במקום כוז והדג
 וידוע הוא: אופן אחד מני מכיר: שופטים: ה:
 ב. ומשרת במקום תוספת ויתור כמו תבואת מנשים
 ועל. רל יותר משאר נשים וגם לפעמים מורה ההפך
 כמו בני דן מהם יהושע מן. כלימר הבבול אשר
 ינא לבני דן פחות מהם מהבול:

ב. במקום בית השימוש כמו ממחרת השבת יניפנו
 הכהן לל במחרת: מסיני כמו פסיני דברים. לב:
 ומקפל הכננים ממו ממוך ממני וכיוצא: וממלאים
 בלי כפל המס כמו מנהו איוב ד' ורבים מתחלפים
 ונקל למבין להבין על כן קנני אשים למילין:
 ד. אך יש שמשרת כמו שלא: מהמטיר עליו מטר:
 לל שלא להמטיר: והשבתך מוזהר לל מהיות
 זונה:
 ה. במנים ועונב. תלם קנ: כלי מכלי הננון: ר.
 מן. כל במקום תרגומו כמו העברי: ותרב. ממנו
 ממני ממנה: מיניה: מני מינה:

צ. פ. י:

מעשרות. פ. א:

מ. מ.
מזקאל. לט.
ד. ה. כו:

שופטים. ה:

ויקרא. כב:

ישעיה. ה:

מן. הוא תרני. של מי וכספרים שכתוב מאן כאלף
 טעות הוא: מיומיהולבים תרני. מן וכן דאזון:
 וכאשר נמצא מאן עם אלף פתרונו כלי עיין
 למטה:

מן. ככלי יוצר תפצס. במאן דפחר. וממלאים בלי תלים. כ:
 אלף. כלי פתוח. מן פתוח. במדבר. יח: אופן
 אחר. וכשחת הכלי ואתחבל מנא. ירמיהו: הרבו
 כסף או כלים. תרב. כסף או מנין: את כל הכלים
 האלה ית כל מניא האלן. ורוב תרגום כלי מתרגם
 בני עיין התורגמן:
 מנן. או מזה אחת. מנן את:

בכדי מן. לל כדי מזונותיו: פ. ללכ הנזול:
 מנו חכמים שבעה משקין. ואילו הן. טל. מים
 יין. שמן. דס. חלב. ודגש דבורים. ואין עוד שמקבלן
 טומאה: עיין בשרש. מנה:
 מיניה מיניה. פ. דרך משל כשהשור נתחבר בטותל
 להנאח ולא נתבון להזיק ונפל הכותל מחיכוט והזיק
 עיין פ. שור שנגע:
 מן. לשון לעז וגידוף:
 מן ומנא. פ. עץ החרשה. פ. השוכר. את
 האומנין:

מני. מטבע מה שזה סביב מנן זהב:
 מנא. פ. מן. תרב. את שמו מן ית שמיה מנא:
 מנביות. פ. מזונות. גס לל מקוננות: פ. המוכר
 את הקפינה:

מננון. תרב. ירושלמי על פסוק בימים ההם כשבת
 במננון. פ. דבר שסובב על ידי משקל. בפסקא
 ויה. בשלח פרעה. מה דחילן אינון מננון דידך
 הנחרטים הורגים את הורגהן. לשון ערמה ו
 וערמות או המעשים שנעשים בחדוד השכל והכנה
 דבר:

מננון. פ. תחבולות וערמות. מעריך:
 מנר. מנרא כלל לשון מס. עזרא. ד. ז:
 מניר ברישה. לשון תנועה והוא משורש נוד:
 שניתנה פורה בגנוד. פ. בעגוה ופרתת והוא
 קרוב מהנז. תנועה:

מנרעא. פ. חכמה:
 מנרעם. ולא תעשה לו מאומה תרגום ירושלמי. לא
 תעביד ליה מנרעם. רל מ:

מנה. למנה ימינו: השם והממלאים למני ממסך. מ.
 דה. ב. ה. לשון מנין ומספר:
 ב. שלשת מנים זהב. המנה הוא שזה ששים שקלים
 והשקל עשרים גרה. ומשקל מה הוא:

ב. כמו פעמים עשרת מונים. בראשית לא:
 ד. לשון הכנה והזמנה: אשר מנה את מאכלכם
 וימן ה דג גדול. יונה. ב. והשם. למשה היה מנה
 רל מתנה וחלק וכן מנה אחת אפיס שמואל א. א:

שמואל. כ:

אחיה. א:

תלים. ג:

דניאל. א:

הראוי לקבלה בפנים ישות רמי: ודק ראוייה להשיב
 איבה וכעסה: בציות. הלוי. וכמנאים עם אלק
 במקום י' מנאות הטורה בחמיה יב: כל חוקי
 פכהנים שנותה הטורה: אופן. אחר ומנה לא מ
 מנעת משהם: בחמיה ס' גם ויקראו בני ישראל
 את שמו בן:

נחמיה יג:

ה' לשון פקידה ומנוי כמו אשר בנה שר הסריסים
 לניאל א':
 והמנין תל' לז' פגים: בנה השב: מספר פקורים:
 סך תבן ראש:

שמות יו:

בשרש ארץ טן גזרל:
 בנה תרג: אשר פקד משה לי בנא משה: וכן כל
 לשון פקידה המוכן מספר מטרות כן: וכן כל
 לשון ספירה מטרות: בבק מנח חוז מהבאים על
 ענין ספור דברים: שמתרג: כלשון. שעה עיון
 שורש: וכן יש מתרג: תנא: וברניאל בנא בנא תקל
 ופדסין:

גמדרל יו:

לשון מנוי מתרג: כמו ויהי מאז הפקיד: והזה
 לעיני דמני: אשר הפקדתי שס' מניתיא תמן
 שמואל כט: בני שפדן ודיינין: עזרא ז: להיות
 פקיד: למהוי ממנא:

נחמיה לט:

מני ושמוחך תרג: מארעא מיני יחדוך: פי שס
 מקום הוא: וכן עד טאך מניא: תרג: עד מעלל
 דמניא: שפטים א':

מלכים ב' כה:

בנה המלך: כל ממה שהמלך אכל ושומה ומורה
 יותר מהחמיה: עיון המעריך: שמות רבה:

מלכים א' כה:

מנה: פי ששים שקלים אכל אכל המשנה חמיה הוא
 שזה מאה זון: וגם לפעמים כל המשקל שהוא ליטרא:
 בנה באטלקי: פי מעבד מה של איטליאה: והמנה
 הוא מאה דנרים והדנר שש מנה ומשקל של מנה
 ין שגורים בינוניות: שפטים פ' א':

בנה חרותא ענין: פי שלמדך עבדות נעשו ולא
 להתפטם ולקחת הנאה ותענוג: עיון פי אן בין
 המורד בדברים:

בנורלין: פי לטוש מהבגר פ' ד:

בנח: ויכינו את המנחה: כל דוחן ויש אומרים
 שכלאו שיהיה משהגחה בי המנחה משקט הכעם
 על דרך ויעטר השטח על פניו: עיון במדרש אגדה
 וקש:

מ' נחמיה מג:

ב עולת הערב נקראת כן: ואת מנחת הערב: ויהי
 כעולת המנחה: מלכום א' נח:

והמתן פא' לא פגים: מנחה תשורה: ברבה
 מתנה: פי שלוחים: משאת: אשכר: ר'
 מנח: רוב לשון מנחה יומה: תקרובתא: ואכל
 הש' מתרג: קורבנא: עיון בשרש קרב: ויש מהם ש
 שמתרגם כמו העגה במחמא:
 בנח: לשון מנחה ויהי משה נחה:

מלכים ב' יו:

מנח

מנחמא פ' ממשלה:
 מניט' לשון חדרה ואין מחרד תרגם וימתן ולית
 דמניט:

מוניטון: מטבע אמר ר' לוי לאחד שקצע מוניטין
 שלו כל מטבע וממונו: כר פ' לו:
 במוניק פ' רביד זהב:

מנבין פ' מתענין: תענית פ' א':
 מנך תרג: רביד הזהב: מניבא דהבא: מן
 שכלת:

מנכש פ' תולש עשנים דעס מתוך העשנים נכ:
 ולקוט דף עב:
 מנלן מלה מורכבת מן אן ולין:

מנכשא פ' קודעת:
 מנכבוס: ביטולו פ' ויקרא יעקב אל בניו: למה
 לא קרא עשו: שאין מנכבוס נעשה דייטקי פ' איש
 מלחמה אינו נעשה אשיתקי עיון במקומו:

מנל:
 מנא נפקא לן:

מנמנמי פ' פקיד כמו קרואי העדה:
 מנוכבוס פ' יחיד ושפל מעריך:
 מנומר פ' דבר שמלא נקבים או בתמים כמו

שהנמר מלא נקודים: פי הנזקין:
 מנון אמר ר' אבין כל מי שמפיק את יצרו בנעדרותו
 סופו להיות מנון עליו בזקנת: ר' ל' משד עליו: עיון
 בשרש באט:

מנוני ניר של דגים מלוחים: גם שס דג מה שרצים
 פי ח: מוניני דנקירי: פי שאין בנר שום דג: והוא
 מלשון מנוקרים הנל פ' אין מעמידין:

מנע ממך פרי בעון: השם מניעה ואינו נמנא
 במקרא: לשון חדל:
 ותא' לו פגים: מנע חלד: חשך: בלא: בצר:

עצר חלל אסר:
 מנע התרג: כמו העבד וכן ולא חשך ממני תרג:
 ולא מנע ממני: וכן לשון גרעון כמו אל תגרע דבר:
 לא תמנע: לא יגרע: לא יתמנע: שמות: בא:

וכן ויחדלו לבנות העיר תרג: ומנע למנע קרתא:
 בראשית יא:

מנע פ' מרעב: מעשרות: פי ב:
 מנעל בשרש נעל:

מנעול פ' מסגר: כמו ברזל ונחושת מנעול: דל
 מסגרותין: פי מטה חלכה:

מנמא פלי שגו מצפחים חגולים וכוונא: ונפ'
 השוכר את השפלים בנמ פני הניפי לי במניפין:
 פי תן לי רוח עם הכלי משלך המביא את הרוח:
 וינשאל בלעז:

מנפול בלוקח מן המנפול: פי הוא הקונה הפת
 מן הפלטר במניק גדול בבת אחד ומוכרו לאחרים

נחמיה מג:

מלכים ב' יו:

מעט מעט: דמאי פ' ה: והמעריך אומר שהוא לשון
 חני ורל יחיד מוכר:
בניק: אף דמות מיניקא: רל חוה ונקראת כן
 על שם שהמיקה את כל בני העולם: פ' כל
 הנלמים:

² ומניקת לתוכה: הוא כלי מה של חרס או זכיות
 והוא ארוך עשוי באופן מה שמריקים בו היין ו
 ונקרא גם כן בשם:
 בנייק: והכהן הגדול מאחיו: היה הכרוז לפניו
 והמוניק בידו אמר לו חילו זכיתך היה המוניק
 הזה שלך: פ' רביד או שלשלת שהיא סימן לשולמות
 עיין בלמדנו על בסוק הכו:

בנקטא: קטלק: פ' מין תבשיל שהנשים לובשות
 עיין בשרש קטלא:
 בניקתא: פ' מנקת:

² מינקת: חיווא: פ' שרץ מה שיונקת מחיה: תל:
מנר: במנור אורנים: הוא פלומה שהאורג משרת
 ממנו בעד אומנתו שמקבל עליו את הכבוד:
 ותא' לב פנים: מנור: יתר: ר'
 מנר: מנרתא: פ' מנורה שזרש נור ביתו:
מנש:

משלם נזק שלם:
 מנשה: רל נשה יה: רל שבת אל סנהדרין: פ'
 חלק:
 מנשהפא: פ' מתגלגל והוא מלשון נשפת ברוח:
 פ' חילו מניחות בנמ:

מנת המלך: לשון מק: בשרש ארכנא:
² אמר לו הנח לו ואני נותן: כך פטור שלא על
 מנתו הלוהו: פ' ר' גרשם שלא על מנתו של ערב ה
 הלוהו כלומר לא אמר לו ערב בשעת מתן מעות
 הלוהו על מנת שאני אפרע לך: ויש שמפרשים אותו
 כמו אמונתו ממש:

³ על מנת כן: כמו בעבור זה והוא קרוב הנאי:
 מנתא: עשכ מה מינתא בלעז: פק בעוקצין:
מס:

מר סבר:
מסס: במסס נוסס ה: שם ובחוריו מסס יהיו
 וישעיה: לא: אופן אחר תבס יחלד: וכן אש
 המסים ישעיה: סד: והנפרד המס: לשון התכה
 ומוב:
 ב' למס עובד: ארכנא בראשית מנ:

ב' מסת נדבת ידך פ' די או לפי דברים יו:
 ועל המסופה תא' לב פנים: מסס: מנ: מק'
 מוק:
 בשרש: די:
 במס: מסו: פ' כשיצא המשקה מן הערשני הממונים
 בין האנפעות נכ מעשרות פ' א' תל:
 מסס: התרג: כמו העברי: וכן לשון נפילת ירך

בלס פ' יד:

סמאל א' יו:

בכוף גב:

מ' ישעיה: ה: תלס: כח:

הנאמרים במופה מתרג: בלשון מסיבה:
² מס תרג: די: שה: במסא אמר: די השיב ט' ויקרא: ה:
 תרג: במסת דיתוב ליה: המה פדוי לחמי: הוו
 מיסתא למעדתו קיוצ: לא אמרה הון תרג: לא
 אמרת בסתאי:

³ מס: ורמיה תהיה למס תרג: ורמאי יהון למסא:
 וכל שאר לשון מס מתרג: מסקי מסין: פמו למס
 עובד: למסקי מסין: ויש מהם שיתרג: ברנא עיין
 שרשו: שרי מסים: מתרג: שלטוניק מבאשין ו
 והמתורגמן ולכנראה לי שתרגם: מסים מלשון נמס
 בדונג: לומר שהיו מתכוונים להמס את גופם ב
 בטרלותם:

הבסס וצית הכוסות: פ' אסטומצא: לפ' שמעבלת
 המאכל בקרא כן מלשון במסוס נוסס: ויש אומרים
 הקיבה שבה המסו ב' פ' ד' לקערה שהיא מלאה
 חלב עד שלא נתן לתוכה מסו החלב רופף משנתן
 לתוכה מסו החלב כיפה כמו שאמר קיוצ הלא כחלב
 תתכני וכצדונה תקפאמ:

ב' מסו מתרגא: פ' המוציא יין בשבת: הרימונים
 משימאכו: פ' משימאעט מלשון וחס השמת ונמס'
 בראש מעשרות:

מסיא: פ' מעופש: אסס: עפש:
 מוסאאות או דמוסאאות: פ' מים חמים מהמרחץ: ב' פ' ז:
מסא רחובא: פ' הכלי שרודה הפת מהתגור:
 בבטות דרג: פ' עד כמה:

מסא מ' פ' תבשיל: בלמדנו:
 מסאסא: הדין במסאסא: מסקר להדין פרתא: פ'
 כמו שהלמד מנהיג את הפרה: בראש פסקא:
 מסובין: פ' גדולים בראש פסקא:
 מסבא: פ' מאזנים:

מסבלין: פ' קליפת או דבר מה מהשומין שאין
 נקנים תוך הכלי: פ' המוכר את הספינה:
מסב:

עין: מב:
 מסנא: פ' מנעל זאמין שטעות סופר הוא שראוי
 שיהיה מסנא עם כון ופה כוף דף: מ:

מסה: המסיו את לב העם: דמעתני ערשי אמסח: מ'
 תלס: ו' זהו מלשון מסס עיין למעלה:
 מ' יו: ישעיה: יל:
 מ' פ' חני דגר מה: פק דהעשרות והמעריך
 שהוא לשון יק: מ' פ' בלעז:

מסו ליה: פ' מביט: פ' אף על פי:
 מסח: מתרג: במאזנים לעלות: במסחא יתקלן
 מוליהו: ויש מלשון מאזנים דתרג: מורחק או
 מורגא: עיין בשרש אה:

² מסחא: מתרג: צימוס: חס: כשבת: קס מקבד
 נבייא ונפל על קבד מסחא המתורגמן אמר אינו
 יודע גם הערדך לא היא: לזה נתינת את לבי ל
 לחקור בתרגומי אסתר ומנאיתי שהמתורגמן טעה
 בצני

תלס: סג:

בשני אופנים או אולי מצא נוסחאה מוטעאת יען
 כי הלשון שהביא אינו בפסוק כשנת המלך רק
 בתרג הפסוק בשנת שלש ותוך התרגום שניתסביב
 בסוף הפסוק הנזכר גם המלה אינו כאשר כתב
 וזה הוא מה שמנאתי קב מקברי גבייא ואזל
 תפל על קברי מרחייא שרל בית האכל מלשון
 אל תבא למרוח: עיין החומש דפוס הנוויאה דף
 ל"א צ"שני עם הפירוש ותראה כי כגיס דברי:
 מיסחוי לשון רחיצה ומקור מים תו:
 במסכתא פ' השלחן שמוכרים עליו הכשר פ' כינר
 הרגל בבבא:

אחר פ' ט
 זר פ' כא

מסיט פ' מנענע ומוציא ממקום למקום אחר:
 מסטר ואחשתרפטים והפחות בתרג ירושלמי
 ומסטרני ודרכייוא פ' לשון אדנות ושולטנות:
 מסטר על ידי שגילו מסטירין של הקצה:
 פ' סתרים וכן ביקרא רבה פ' וינא בן אשה:
 ויטמנהו בחול במסטירין ולשון סתר הס:
 מסטר פ' הכאה ביד על הלחי מעריך ובר פ'
 עא' רל בעל סוד:

מסיא פ' המקום שנקרא במקרא משך ומתרגם תרג'
 ירושלמי ומוסיא מסויין פ' דבר שניכר על ידי
 סימן ילקוט דף רכו:
 מסך בקרבה רוח עושים לשון ערבוז ובלבול:
 גם מורה מונת דבר בדבר מסכה יינה משל ט'
 והשם מלא מסך אופן אחר לחקור במסך וכן כל
 אכן יקרה מסכתך יחזקאל כח רל מתערכת:
 ויש אומרים שהיא משרש שוך עם החילוף סיך
 בשין עיין בשרש סבך:

מ'
 יסעיה יע'
 משלי כב:

בשורש גרד ערב:
 מסכי פ' ממתין בר פ' נב:
 משיכלא פ' ספל קטן ילקוט נביאים ראשונים
 דף ט':
 מסכי פ' ממתין:
 מסכת הפרוסה פ' הוא הנגר שהיא לעולם פרוסה
 לפני האשה כשהיא אורגת:
 מסכתא פ' חלכה או מאמר מהתלמוד ו
 וכיונא:
 מסבי למידת יתנו הוא תרג' מנפה לורשני
 יוכתן:

ילקוט דף ימו
 לויס פ' כא:

יין נסך רל יין שטענה על ידי כותי או שנגע
 בו ועשאו אסור לשתייה נקראק פ' ד' ישמעאל:
 בעא מיניה רבי אשה מצני יוחנן יין נסך שמסבה
 בו ממהו אמר להא איהא כדכתיב מסכה
 תנה אמה ליה לשון תורה לחד ולשון חכמים
 לחד: בשורש גאון:

מסכסכת פ' כשהסכין יש לו שכימה מה קטנה
 שאינה נרגשת כי אם צירידה או בעליה עיין בפק
 דחולין ובהלכות שחיטה לרמבם:
 מיסך פ' סס אילן שאין בוט גטתה מהארץ ג' טפחים
 בלחים פ' ב:

מסבן מה בין חולה למסובן כשקפץ עליו החולי
 מאד או נקרא מסובן ירושלמי פ' המקבל גט:
 ונפק דקוסה ערי מסבנות רב ושמואל חד אמר
 שמסכות את בעליהן כלומר ששעמים נופל הוא מן
 הבנין ומת ופעמים נופל הבנין על הבעל והורגו:
 וחד אמר שממסכות את בעליהן דאמר מר כל
 העסק בבנין ממסכן לשון עני: וחכמת
 המסבן בוויה וכי כל החכמים עשירים הם שנשמעים
 דכריהם אלא מה הוא שמסכן מדברי תורה שולמד
 לאחרים והוא אינו מקיים לפיכך דבריו אינם כ
 נשמעים:

מסליא פ' קליפה:
 בוסבא פ' סתירה או דבר נסתר:
 מסכתא פ' עזרה או חצר גדול:
 מסמס פ' טבעות:

מין עץ מעולה ויקר מאד או כלי שנעשה ממנו:
 ולשון חוזק דמסמבי ליה מסמוס פ' מלכלכו
 באופן שלא ישאר בו סימן: ברג דחולין: גם מורה
 הכשר מדולדלת מהמכה שהיא כמעט מתה ומסמס
 פ' השוחט אחד בעוף: פניו בוסמסין פ' גשר פניו
 כימוק תחת העור פ' המפלת:

מסמחא תרג' עד העזרה התחתונה עד מסמחא יחזקאל סג:

מסמר הצלב משום דפואה פ' הית המנהג שמי
 שנתחייב לתלות ממתין אותו תחילה ואחר כך
 ששטין אותו וקובעין לו מסמר בעץ ותולין אותו
 באותו מסמר פ' במה אשה נשבת:
 מסמר שחור הככר פ' בצק שיוצא מן הככר ויש
 אומרים שהוא הסמן שעושין אחורי הלחם שדומה
 למסמר פ' טבול יוס:

מסון פ' אמצעות או תוך:
 מסנא פ' מנעל: תרג' שרוך הנעל ערקת מסנא: צדאשית יד:
 ורגלך לא בצקה ובסנג לא יחיפי דברים יח: ויש
 מהן שתרבי סנא עיין בשורש:
 מסנא פ' דפואה אורגופא:
 מסנא פ' חזרה:
 מסנא פ' אונר:

מספא תרג' לרשנו למספיויש נוסחאות שכתוב שימות כו:
 למספא ואולי הוא משרש ספד:

מסיפס • מדר סלקו במסיפס • פי סתל חלל לל
 שיש בו חלונות הרבה • פי השופר:
 מספוטמיא • שם מדינה ויש אומרים שהיא ארס
 נהרים:
 בספר • פי תערי אך יותר ראוי שיחיה המספריים:
 מסק:

נר פי מה:

מסורת קטנה:
 מוסק • המורע כשנא להראות לבחן את נצנו
 מבניה ידו במוסק אתים ומבניה ידועד שיראו שחיו
 והאשה כאוגרת צעמדין: פי באורגת המסכה
 העמד שדרכה להגביה יד הימנית ונראה שהיתה
 כעווה בפשתן למאלית: לל העווה בפשתן דרכה
 להגביה ידה שמאלית ומראה שחיה: ותכלית כל זה
 הוא להודיע שהמורע מראה מקום הסתרים: פי
 בוסק הלוקט הזמנים נקרא כן:
 בשרש • אל:

נצנוס נ:

מסק קריחא • פי עליה עמוד השחתי: תי:
 מסיקין • פי כמו מציקין עם נדי וחוא כמו במור
 ובמנוק • וכן תרג: יורש הנלגל יחסיניה סקאת
 ותרג: ירושלמי מתרג: מסיקיא • וחס קרובים ב
 במבטא • עין פי המוצל ומאכל: על הדין פוסקין
 מנך: פי הוא המוצא מכל רוח הכאמים בורשק
 בלעו: ירושלמי פי כנר מברכין:
 מוסק • פי הלוקט הזמנים נכ חנה פי ג: ע: במשנה:
 גם מורה עת לקיטתן:

מסקיר • ונמצאים בריש מסקיר: לשון דקירה:
 מוסקה • פי תבנית הנגון:
 מסר • למסר מעל בה והאחרון שנמצא במקרא
 ויפסדו מאלפי ישראל: אך הוא שגר מאד במשנה:
 השם מפירה • התאר מסר • אבל במסורת הצרית
 שרשו חסר: יחזקאל כ:
 ותא לו פנים • מסר • מנן • נפר • מבר • סגרי
 סבר:

מל
צמדל לא:
לשם:

מסר • תרג: ואתמסרו מאלפיה • כמסור מעל בה
 תרג: לקרא שקר קדם ה: אבל במסורת הצרית
 במסורת קימא עיין המתרגמן: ויש הרבה מלשון
 נתינה שתרג: מסירה ובפועל לשון נתינת ביד כמו
 נתן ביד • מסר צידה: אנוכי נותן את אויביך
 בידיך • תרג: מסרית בעיל דבך בידך: שמואל ב: כ:
 נתיני לאויביך • מסרין לסנאך: וכן דוב לשון
 סגירה צננין פועל כמו סגר אלהים היום • מסר ה
 יומא דין שמואל ב: כד: ויש אחד מבנין נפעל:
 נסגר לצוא • ארו אתמסר למיעל:

צלאשית לע:

דברים כח:

שמואל ב: כג:

לשם פי יב:

מסר • תרג: ותקח את המשרת ונסיבת ית במסרית:
 מנחה על המחבת מנחתא על מסריתא • ויקרא •
 כ: וישם במגרה • ומסר יתהון במסדין: ונפי:

כל הפלים מנחת • ואז מסר הגדול • לל מנחת:
 מסר • פי המוסר חבדו לבנים ולעגש מקח על ידו
 או מסר ממון חבדו לבנים: צד צדבב:
 קפל עליה את הפוסרה • לל הוא מין חבל ש פיה פי נ:
 שקוסרים בו הבהמה ואם עשה כן לפרה נפסקה
 משם שנאמר אשר לא עשה עליה עול:
 עיק פשרא חס:

מסר • פי העץ שתקוע בו התקרה לבסר נכ:
 • טיול לבנים • תחומא:
 מסורבלין • פי בעל נצר: קטן מסורבל נצר:
 פי מלגש נצר פסרפל: קדושין פי ד:
 מסרדי • פי שם עו מה • פק דעו:
 מסרהב • פי ממהר שבת פי א: פסרהיבנא • לשון
 נהלה מהירות • חולין פי א:
 מסרק • מסרוקא • מסרק של פשתן שניטלו
 שיניו • פי הוא חבלי שמסרקין ומתקנים בו הפשתן:
 ונמוק טטל יוס • מסרק של ראש • פי שמסרק בו
 האדם את ראשו:

המסרק טהור • פי ראשו של דמיון לל הפץ שיש
 בו ששאי כמו השינים ועל כן דומה למסרק: ושלשה
 דברים יש בו ולכל אחד מהם יש שם מיוחד העמוד
 שבאמצע נקרא פישמא • ומה שבכיבה פישמא נקרא
 שיער: ומה שהוא מחוץ והוא קשה מהאחרים נקרא
 מסרק: פי החולין:

מסת • חלמא בישא מסית עגיטותיה: פי לחלום
 דעלאדס רואה דיל חעבטן שמקבל להעביר הגורה
 דעה מסיות • פי די: תרג: די מחסר במיסת ח
 חוסרניה • צרג • פי החוזה נצרטת:
 מסתו בסלא בישא • פי מספיק ואז מרד לבדוק
 יותר • מעריך: צר פי ל:
 מסת • פי מס • פק דמננה:

מסתו • פי מרתף • צר בסוף • פי ואלה תולדות:
 מסותא • פי מרחץ • פי שנים אוחזין: ונצמ • פי
 המפקיד:
 מסותא • פי מאזנים:
 מסתקו • מסתק • פי קצועות לל תאנים הרבה
 מחוברים יחד • פי המציא צדי יין:
 • תבית רעעה מאד שנזכרת כאלו נצר נשפח
 מכל וכל:

מנות עשה: מאור עינים:
 מעא • פי מעבד שנקראת גרה:
 מעד • ולא משד קרסל: והעמדת להם כל מתעשים:
 יחזקאל כג: והתאר והרגל שוערת: והשם נסון
 למעשרי רגל איז • יב: כלם לשון השמטה והקרה:
 בשרש • קור:

מ
תלים לו:
קשלי כה:

מעה • מעי אחילה: המון מעיד ורחמך: יסעיה סב: ידוע ותורתך בתוך מעי תלים מ: כל בתוך לבי כי הלכ בכלל המעים: גם טלל כל ה האיברים הפנימיים הנקראים על שמו: מעוועעת שן שיריה: פ: הכען שהוא הסוגר ומחזיק אותם: ונאצאי מעיד במעוועותיו: פ: בו האברים קטנים שנמצאים תוך החול ויש אומרים דגים עיין ה המפרשים אינו מתפעל: והמעים תל לב פנים מעים קרבים: בשרש אבן: ר:

ירמיה ד: יסעיה מח:

יונה א:

בראשית מא:

תלם כב:

מעה • תרג' במעי הדג' במעט נמצא: וכן פרי בטן וללא רמיעין בראשית: כט: וכן קרב שמורה האיברי פנימים מתרג' מעה כמו שרה בקרבה שרה במערה: בראשית יח: אל קרבה תרג' למערה: וכן על גחון על מעווע: וכן השלכתי מרחם איטלקות במעווע: עזרים גרה תרג' עזרין מעווע: וכן לאגרת כסף למעט דכסף שמואל ג: מעה • מעות ניתנות בסומן וכ' פ: מעטע מה שרשים בהן שם בעלה: ובכל פעם שנכנס בבית המרחץ נותן לבגל אחת מהן כדי שידע כמה פעמים נכנס ופנים בשנה נותן שכו לבגל ומחזור ה המטבעת שקבל פ: הזהב בדמ' מעה כסף: כל מעות ומטבע של כסף טוב שעוברות בין הסוחרים בריש חגיגה: מעי אבטיח פ: הפנימי שיש באבטיח פק ב בעריות: משום מעוועת פ: המאמר שאם יאכל הרבה יבא לדי שלשול ולא יוכל ללכת עם השיירא עיין בריש תעניות: פא שאם אוכל הרבה מתבדר ואינו יכול לילך: מעביות • הוא לשון נקיה ומורה מקום עדות שם הבשר עב והוא כמו במעבה האדמה מדרש איכה פ: קלים היו רודפינו מעריך: מעבר • רב צדיק במעברתא פ: היה מנחם אס ימנא בשפת הנהר מעברתא • כל ספינה קטנה שעוברים בה הנהר והספינות ההם יקראו ברגיות ודוגית ומעברות פ: גיד הנשה בחולין: עיין מקומן: מעברתא דתפילי הלכה למשה מסיני פ: הוא המקום מהתפילין שהרעוה עזרת בתוכה ונקראת גם כן תורתא: מעברתא פ: גשר יען שעלו עברים ה' הנהר כמו תוך הספינות הנזכרות: פ: הקומץ רבה: דאית ליה מעברתא ברכניה: פ: הכירו בזקנו

שהיו שערוותיו קצת שמורים וקצת גלמים עיין ב בסנהדרין פ: חלק: גם שגור סימן או כתם או לושם מה שבעצמו הדבר נכרת: והמעריך אומר שזקנו חלוק קצת לימין וקצת לשמאל והאמצע פנוי משער: וכלן הן משרש עבר: מעגל • ומעגליון אותו במעגל • ועשאוהו כדור עם הכלי שנקרא מעגל שהוא עץ עגול כדור ארוך כשתי אמות משאוי אדם ומעגליון אותו על הטיט או על הסיד והקרקע וכיוצא כדי להשוות הסדקין: פ: אלז הן הגולין: מעד • לא בדק ביד יבדוק בתוך המועד פ: שאם לא בדק החמץ באור יום ארבעה עשר בניסן י יבדוק בשחרית ואם לא בדק בשחרית יבדוק בתוך המועד: מפני שהחמץ שעבר עליו הפסח אסור בהנאה עיין בריש פסחים: פ: מועד יום טוב של פסח: בשרש יעד: מעריך • המורה ראשי מערנים פ: הם איזה קשרים שנוהגים אומני מחללאות לעשות כדי לקיים הארב עיין בכלים פ: ב: עיין בשרש עדן: מעדר • הוא כלי מה להעביר התבן ממקום למקום: בכלים פ: יג: מעדרין פ: חופרין: מעו • דלא מעו פ: שלא יוציא הכל מחוטמו פ: ר' אלעזר: מעו • פ: נעקו סוטה פ: א: וילקוט דף • נא: מעו • התחתון נותן את המקרה והעליון נותן את המעו • יש מקומות שנוהגים לשם לוחות על הקורות ונקראים מעו • פ: הבית והעליה: מעט • הון מהבל ימעט: השם מעט מים בכלי מלכים א: יז: הרבו יהיו דכריך מעטים: לשון מעער וזער: במעט שכב בראשית כו: המעט מכם ידוע: למקדש מעט הוא תאר עיין דרך: יחזקאל יא: ותח לו פנים מעט זער • מעער • אחר • שמץ קט • שצף: אך מעט הוא היותר שבור והחלק היותר קטן או זמן וכיוצא: מעט • קטן וקטנה לא חולטין ולא מיבטין מאי טעמא • קטן שמה ימנא סרים • קטנה שמה ימנא איכותית דאזיל בתר מיעוטא • בריש גמ' פ: בנות כותים: מעטורא פ: הדלה: מעטן • פ: הוא הכלי שמימין בו הזיתים לכתשן: פ: ד' במעשרות: מעין • מעין ירפח ומקור משחת צדיק מט לפני רזע: פ: גשם שאי אפשר למעין להרפח ולמקור ל להשחת כך אי אפשר לצדיק למוט לפני רזע: בר פ: ושלח יעקב:

משלי יב: קהלת ה:

משלי

מ' **מעך** ומעוך וכתיב: שמה מועכו שדיח: יחזקאל
 כב' לשון כתישה ומעוכה:
 2. וחנייתו מעוכה בארץ: פ' תקועה והם לברם
 במקרא:
 בשורש תקע:
 ר'

ממדד' לא:

מעך • תרג' ירושלמי על פ' ונקרב את קרבן א'
 ומעוכה מצית תדירהו' פ' מין תכשית שהנשים
 מועבין בו דדיקן למען יהיו כדאין יפס לשון מעוך
 ובתות:

שנתמעך הכף' עיין בשורש גב כף: כל מקום
 תפס יס לאשה למעלה מאותו מקום ונקרא כף וכיון
 שמתגדלת מתמעך וכו' ספ' יוצא דופן: וכן מעכה
 באותו מקום: פ' תקע:

מעל

מעט לעת: מעלה עליו הכתוב:

מ' **מעל** מעל בחרם: לשון מדר ומעל ופשיעה:
 ב' מעיל קטון תעשה לו אצו שמואל א' ב: הרבוי
 מעילים מין לבוש נכבד שבנות מלכים לובשות: גם
 מורה אחד משמנה בגדי כהונה:

הושע' כב:

בשרש שקר' בגד:
 ר' **מעילא** ראשורא: הוא תרג' מעיל האשור וכן כלם
 חוץ בנות המלך מעילים שמרג' ברחשין עיין
 בשורש:

שמות' כח:

מועלן ביה' הנהגה מקדש קדשים בשום פרוטה
 חייב להביא קרבן מעילה עיין בהלכות מעילה:
 מעלן זה גלגל זה פ' שני דברים הנדכין בדבר
 אחד וכל אחד בל חבדו גורם מעל בדבר לל שאינו
 עשוי לדרת ובהלכה כמו חליצה ורקיקה שהן שני
 דברים שמתירין את חיבתה' שאם חלצה ולא רקקה
 או רקקה ולא חלצה אינה מותרת: פ' מזה חליצה:
 וכן שחיטה וזריקה ששניהם צריכים להתיר ההלכות
 למזבח והבשר לאכלה מעלן זה גלגל זה וכן כל
 כיוצא:

אמר עולא מחשבה מועלת אפילו לרבדי תורה: פ'
 מחשבה שאדם מחשב מכל דבר מועלת לבעל ת'
 תורתו: פ' דיני ממונות בשלשה:
 עיין בשורש עשן:
 ר'

מעולא

מעולא פ' פתח ומצוא והכנסה:

מ' **מעלל** ערות הארץ: תרג' ירושלמי: מעלל
 ארעא: ואצקלום תרג' ארלין: גם לפעמים מורה
 חרפה וחסרון:

בראשית' מב:

למען אשר יצאו לשון בעבור: והיא מלה שמורה
 בידוק מה לבבת אחרת: מעוך בשורש עון:
 ר' **בשרש** • עבר:

מ' ויקרא' יז:

המעוך הזה לא אלקין הליכה פ' לשון שבעה פ' גז'
 פשוט וכריש בריכות:

מעס • המעסה: הוא נחונת חמין למדך חקמה
 עיין בשורש חט: ירושלמי פק:

מעפרת • מעפירה: פ' בגד נמר שנוהגים בארץ
 פלשתיים להתעטף בו בארץ ויש אומרים סודר ש'
 שמתעטף ראשו ושיקרא רבה על פ' אדני זקן
 כתיב מעפראות:

מעצור • פ' קופץ קטן שמשוים לו הנסרים וקונץ
 בו חפצות קטנות והוא כל מה שהעגרים משתמשים
 ממנו:

מעגרת • פ' יקב • ח' כיצד מעברין:

מעקה • בשורש עקה:

מ' **מעור** • במערה אשר צדדי המכילה: הרבוי את מ'
 המעורות: שופטים ו' פ' חפירות תחת הארץ: בראשית' מב
 מעור איש עיין פירושו בשורש ערה: ואינו מתפעל
 ותא' לר' פנים • מערה • נהרות • בארות •
 מצודה:

מעורא • קוא תרג' מערה: וכן מערת המכילה • בראשית' כב:
 מערת בפילתא: וכן בנקרת הנור • במערת טנדא
 שמות' לב: וכן הוא בלשון רבים בנקרות הנורים
 במערת טנריא יסעיה' ב:

במעור איש וליות' פ' כאיש הפדכק באשתו ספר
 יצירה עיין בפרוש הרמב"ן דף' לו: מעור או מעורי
 לל אבר התולדה:

מיערמא • פ' ערמה ותחטלה:

מערוך • עץ מה עגול לעשות ריקקין ומאכל מצניק:
 כלים פי טו:

מעשי ביצור

מגדל עז שס' ה' בו ירוץ צדיק וכשגל:

מעש • מעשים כדומים בדבר האחד • הוא שימן
 מה ויל' מעשי מחוסר מעשה טבוש שאמר ונמלתם
 את אשר ערבתכם שבוה נעשה תמים עיין ברג' פ'
 הערל: והיה ראוי להביא בשורש עשה אך דרכתי
 דרך הערוך להקל מעלי הטורח:

מעט

מעלת תפארתך: או תורתו:

מצות • פ' המצוות קודם לקיטה כ' מעשר שני
 פ' ה:

מפ

מצע פסוק:

מפה • מוקנה ידו במפה • פ' וכן שורש מפא
 ומקדש • הוא כמו סדין או מכסה השלחן לאוכל עליו
 וכיוצא וכן הדבר שנוהגים לכסות בו ראש החתן
 והכלה בעת החופה • ונמצא מפא עם אלף: פ' ח'
 בברכות:

מפגיע • פ' חיה קטנה שהיא מהלכת בין חבלי הארץ
 תועקת • כקול גחל ומפחיד הארץ: בשורש איס:

במחצא פ' נוד מלא מח: פק דחמיה:

בפחן לשון תאניה אכל ומע:

מפלי פ' מנחם: בר פ' לח:

מפלם דעס מפולמים וברג פ' אין דולשן

במנהג: טוהו אלו אכנים המפולמות פ' בריאס

לחיס וחזקים כפי הענין והלשון:

מפולש מפולשים פ' האכנים שהם חדים

בשכלם להעמיק דבר ולשון בגיסה הוא:

מפולצת מאי מפולצתה אמר ר' יהודה מפוליא

ליצנותא תני ר' יוסף כמין זכרות עשתה לו והיתה

נבעלת לו בכל יום: פ' כל נאמס: בשרש פלן:

בופנה פ' מי שאין לו אשה סדר נשים פ'

ג' ה:

בפנים פ' מסיד הדעת וחוא כמו חמסית בדברים

דבים ורבי לפתות חבדו ולהטעותו: המפנים מורסא

פ' שהספר במתק לשונו מכה האדם ומפתח ה

חמורסה של למען לא ירגיש במכאובו ברג ד

דשבת:

מ' מפים פ' מים לחבדון תרג' נשאו שרי נוף

טעו אנשי מפים והשמיעו בכוף תרג' ובסרו

בכפס: ירמיה מו:

ג' לשם טמא:

בפס עין בשרש פס:

מפעפוע פ' מרכט: רב פ' א:

מפיץ פ' כמין מחנלת מעלה פ' ד: ושם כסוי שהיא

דך בזמיר כמותות פ' ה' ח:

מפרכתא בשרש ממל: מפרכת פ' בהמה יט:

מפריונים פ' מפייס ברי פ' עדי וס:

מפרקת פ' עגס מה של נואר כמו ותשבר מ

מפרקתו:

מפרים וינא קץ ינא במפרים בוראוי פ' מתחזק

ונגד נגד בעל שפגגז: בר פ' כב:

מפרת:

מפרש דבינו תס:

מפת מופת חדור פ' אדם חסוד ומעלה בשרש:

מפתח עין בשרש ארטבה:

מפתק פ' סותם: בר פ' נא:

מצ:

מורה נדק:

מץ מצה תהיה: הרטי מצות תאכל: שמות יב:

ויש אומרים שהוא משרש ננה לשון ינק וסחיטה

ומנינה: ובפרט לחס שאין בו המץ:

מצץ למען תמצו והתענגתם: לשון המנינה והוא

כנזכר לעיל ויש אומרים שהוא משרש מין עין

בשרשו:

מץ תרג' של ריב ומריבה מצותא עין בשרש

ננה: פלס ולת כעלוקה דמצאא ארמיהון: וכן

ימנו ישתו תרג' ימצוץ ישתון: וכן מולק ופורעין

ומוציצין פ' נריך המוהל למנץ המלה מפני הדס:

פ' ר' אליעזר: עיין בשרש חב: בני מציצו עינא

פ' קטני עינים: פ' אף על פ' וההרים בוציצין פ'

עשים כמין אבעטעות: הריאה מבצבצת טריפה

פ' שהריאה יש בה נקב שהרוח עובר עין בהלכות

טריפות:

מץ אכן הנקראתיהלום דיאמנט נלעו: דמות פ'

ואתחנן: מוץ טבעתך מעריך:

מצא חן במדבר: אין בשורה מוצאת שמואל ב' מ'

יח' השם מצואה:

צ' לשון מקרה כמו את כל המוצאות אותם: יהושע ג:

ג' לשון הספקה כמו יאסף להם ומצא להם רל זכריה י:

יספיק להם: במדבר יא: וכדומה ואל ארץ גלעד

ולכנן אביאם ולא ימצא להם: השם לעת מצא תלים

לב: וכן לא ימצא לנו ההר פ' לא יספיק: ויש

מלשון הזמנה כמו ואת העולה המציאו אליו דברים לב:

ויקרא ט: וכן ימצאהו בארץ מדבר רל הספיק

אליו: מנחה בלילה דף רא:

בשרש די: כון:

המציא פ' גרם ההווייה מצואות פ' שלם ה

אבריה:

מצא מוצא פ' הקשר שנמצא בקנה: מוצא

מוץ:

מצביחא דצרמה שט עובדים היין למען יהיה פ' הישן:

נלול: עיין בשרש קירוס:

מצד ודוד או במצודה: הרטי לבית מצודות

תלים לא: וישב דוד במצד: אופן אחרי המצודות

שמואל ב' כב: המגדלים הגבוהים: ובגדות וחזקות

או אותם שעשים כדי ללכוד עיר מה: גם מוכן סלע

ואינו מתפגע:

בשרש גדל מער:

מצר תרג' מעשה רשת: עובר מצרתא: ופורשי

מכמורת: ופרסן מצרן: ישעיה יט: ואורגים חורי

ומחן מצרו: עלו אל המצודה תרג' סליקו

למצרתא: ויש מהם שמתרג' חקרא כרך רוחנא

עיין בשרשיהם:

מצה שמית מצית: והוא מלשון מנינה: עיין מ'

בשרש חפס:

מצה נריך להגביהה פ' הלחם עוני בלי חמץ ש

שנאכל בחג הפסח באומרו ההגדה כשמגיע למצה

זאת או חייב להגביה המנה בידו וכן נעשה במדור

זה סוף פסחים:

2. מצוה שנייה של שיפוך פ' קשר שזי שלה הקנה
 שהוא דק כלים פ' ט:
 במוצא דחקלא רל כנין השדה:
 מנה לקיים דברי המת פ' מנה על היתומים ל
 לפרוע חובת אביהן פ' הכותב לאשתו בשרש מנה:
מצח אחר: הרפוי על מצחות האנשים וחזקאל:
 ט: ידוע:

מ
 שמות פת:

ב' ומצחת נחשת על רגלו פ' טס ונקרא כן שעשו
 כמו מנה ואינו מתפעל: והוא לבוש מה שמעיתים
 על הרגלים למירה:
מצח פ' עור שלא נעבר:
מצחפא פ' מנן:

משלי יח:

מצטר מות וחיים ציד לשון תרג' עקולם מצטרם
 מכיבין: ותתורבמן אומר שלא מצא כן בשום ג
 פוסקאות דק מותא וחייא צירי דלשנא: ובראש
 גמ פ' מי שהחזיק בשבת מצטרו זיקי פ' הנודות
 מתבקעין מלשון ויטעו: פ' מצטרו מתבקעין:
מצטרא פ' תרוד:
מצוי מצוין מצויה כלל לשון מצא פ' אלו עדפות
 ובפר פ' לו:
 2. מצוי פ' פועל:

שמואל ב:

מצנא לשון יטלת כמו מצאה ידו:
מצל תרג' ולשלוש קלסון ולמיצלת קדריא עליה
 חלת שפין:
מצולה בשרש חלם: ובפק דברכות במצולה שאין
 צה דגים פ' מקום עמוקים מלאים מים שהדגים
 מתגדלים בתוכן: והוא כמין משל לל שלא הניחו שם
 שום מזון ויש מפרשים כרשת בלא דגים:
 2. מצלי עיני פ' מטה עיניו: יומא:

מצליף אחת למעלה וספד למטה במצליף פ'
 המכה שמרים ידו ואינו מכה עד שיריד ידו:
 ופירושו פ' במטבירי רל שמתה ידוע עיטורו
 פ' בית שמאי:
מצמץ פ' הציט:

פלאשית ג:

מצע תרג' בתוך הים במציעות מים: והנחיל
 הטיטון ואריח פציעאה: שמות ט: עמודי התוך
 עמודי מציעי: בקרב היכלך במצע היכלך: תלים
 מח: ואיש תככים תרג' וצברא מציעיא: ויש מלשון
 תך שתרג' בו עיין בשרשו:

משלי כמ:

2. מצעי הוא תרג' יצועי וכל שאר לשון מנע
 מלשון מנע מתרג' דרג או שוי עיין בשרשו: וכן
 צב הציע מצעות פ' כר למטה:
מצפץ הוא חילוף אותיות על דרך אתבש עיין
 גנת איגוז:

מצף פ' שופך:

מצק בשפתו של מציק פ' אונס: ברג דפסחיס:

ובפ' כל הנלמדים ברג: בשרש נוק:
מצר בין המנחים: פ' בין המנחים שלא תוכל לנס
 אנה ואנה: מן המצר תלים קיח: ומה שפירשו
 גטל עיין בשרש יתר:
 נקט במצרא וקא עבר במעברא פ' גזר ועבר
 במעבר הנהר ברג דבינה: והיא גזר של פסד ו
 וקרא קטן:

2. מצר פ' משעל קטן פ' חוקת הבתים:
 חבל המצר פ' חבל עשוי מנחמים של חיל וכן
 הכבישה פ' פק דפוסה: נקט מצרא פ' לקח
 ואחר החבל קדושא: פ' ל:
מצחריא פ' אמללם ואכלים:

מק:

מקלא קדש: מועד קטן: מספר קטן: מחזור
 קטן:

מקק ונמקו כל נבא השמיא ואלפונתם ביהם
 זכריה יד: השם תחת בשם מק יהיה: לשון רקבון
 והשחתה ובפ' כמה אשה בשבת פ' שפמקום שהיו
 מתבשמות צו נעשה במקום המקום:
 בשרש שחת:

ואתמקק על רביא הוא תרג' ויתמודד על הילך: מלשם יו:
 וכן ויזורר הנער ואתמוקק רביא מלבים פ' ד:
 וגבר ימות ויחלש תרג' וגברא ימות פ' חתמק ויש
 מזה הלשון שמתרגם בלשון מסיסה עיין בשרש
 מסס:

עד שיפוק הפזר פ' עד שימס אכזר: פ' תי
 תינוקות:

ממק מעמדותיהן פ' מסיד תולעת שמתלעץ
 המטפח' ואספרים: פ' אמר ד' עקיבא:
 2. ועיטוש: כמו ויזורר הנער:

3. מוק מן מנעל מה ברג פ' מלות חלצה:
מקק פ' הרקב הגוסל בשרים או במעפחות מלשון
 מק בשרו שבת פ' טו:

מקב תרג' ובמקטות יתאדו: ובמקבין אתקף ישיעה מר:
 ציה ויש מלשון מקב שמתרג' אדוב או אדוב עיין
 בארשיהם: בשרש נקב: מי שקדקדו גטה למעלה
 הולך ומתמעט קורין לו קובין:
 דדמי רישיה לפרקבא פ' שפחתו טלטו הרבה לחוז
 וכן הערך מאחריו ולדעיו שזה ראשו ודומה לפטוש
 שיוצא לפניו ומאחריו לל מקבית מקבת של מפתח
 אבנים פ' צמו פתחי חותם:

מקרה חתיכה בלי חרס וכיוצא:
מקרון או מקרונא פ' יון: וכן בפ' דומא:
מקדי תרג' של קדקוד מקרא עין בשרש קדי
 ולשון שרפה עיין בשרש יקד: וצית:
מקרקרין דודים וקערות ויורות של נחושת ל

מקח' פי דבר הממל וסוחרה נשרש לקח :

מקטא' גן או קרקע שיש בה מקשה :

מקטורין אדריקטורד עלך : פי מעילך ולבשך פי :

ד' יאמנא : וכן בטמ' פי יח : מקטורין שהלבושו

מתעטף בו ויש בו טלאות וקרטין שמחברו מלפניו

והוא כמו לבש ארוך :

מקיו' דרך או דרך שמנאקים בו : נאורש בקיון :

מקל שקר' מקל לבנה : נראשית ל' הרבוי

המקלחת' לבס' פי מעה' וידך את האתון :

במקל רמז לאותות ומוטריקון' ב' יעקב' מי אנרהם

ק' ינחם ל' ישראל מנחם בטלח :

נשרש שנט :

מקל של זקנים' פי להיות להם לביוע' : להרוצו

סוגיא' פי לתקן היטב :

מקל שיש לו בית קיטול' פי שיש בו עש' פרי

לעשות נדחת למזוזה עין נבלס פי יז :

מקלה' פי כירה :

מקולין' שחומבין גזלו במקורלין' וכן נבר' פי פ' :

ויוסף הורד מנרמה' לפרה שהיו מושכין אותה

למקולין ולא היתה נמשכת' פי מקלבי בית ה

המטבחים :

מקלינ' פי נשרשין' ב' פי ה :

מקלס' תרג' וטבע נחשת' וקולס' נחש' גרי

מקולש' או מקולס' פי מזויז' : וכל מי שמוזמן

למלחמה עם כלי זין : פי כינר כולין :

מקום' ויפגע במקום' אמר רב הונא אמר רב

אמי למה מבגים שמו של חקדוש ברוך הוא וקורין

אותו מקום שהוא מקומו של עלמו' אמר רבי

חסי ברבי חלפתו אין אנו יודעין אם הקדש בה

מקום עלמו או אם עלמו מקומו ממה דכתיב

הנה מקום אתי חוי הקדש מקומו של עלם ואין

עלמו מקומו : וכלמדינו הנה מקום אתי אמר ר'

יוסי בר חלפתא הנה אנכי במקום הזה לא נאמר

אלא הנה מקום אתי מקומי נשלה לי ואין אני

טפל למקומי : בערייתא דרבי אליעזר פי לאי ולמה

נקרא שמו של הקבה מקום שנגב מקום שהנדיקים

שם הוא הוא נמצא עמהם שנאמר בכל מקום אשר

אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך : ועל דרך

נחמד מקום עולה כמו השם במספרו על זה ת

הדרך' י' פעמים י' חס מאה' ה' פעמים ה' הם

עשרים וחמשה' ו' פעמים ו' הם שלשים וששה' ה

פעמים ה' הם חמשה ועשרים בין הכל עלה מאה

ושמונים וששה כמספר מקום' עין ספרי ה

הקבלה :

מקומית' פי תנועה מקומית' ר' לבת ממקום

למקום :

מכל מקום' כמו על זה' אם כל מה שאמרתי
או כמו באיזה אופן שיהיה לך שכן וכך יהיה
וכן כל כוונת : וכן אפילו הכי : ועל הרוב נא
לחוק דבר מה ולחזות דבר אחר' ונקל למצק
להכינו :

מקמא' פי מקום המשפט' ב' פי ג' ויש אומרים
סבה המריבה והריב' ויש אומרים מלחכה :

מקמתא דחבריה' פי מלחכה מחברו :

נר פי עד :

מקמץ' פי המאסף נואת הכלבים נכ חגיגה' פי א :

מקניב' פי חותך' ולקוט דף קפא :

נר פי לח :

מקס' או מקוס' במקושהו' פי בגדיהם :

מקף' פי כותל וקיר :

מקפא או מקפח' פי מרץ של פוליס :

דאמר ליה למקפח' דבר מיון וברומה שרומצים

ט חקדירה לבגס אותה' פי המוכר פירות לחברו :

מקצה' הדלת שבמוקצה' הוא המקום ששומרים

פי אקרון

בו הכלים שאין משתמשים מהם תמיד :

דערוכין

המוקצה והנעבד' פי דבר העומד לבס' עא ש

תמורה פי ז'

שיחורו לשמה להקריבה :

עמד אדם על המוקצה' הוא המקום המוכן

למים בו פירות כדי ליבשן כדי שתגמר מלאכתם' :

פי המציא כדי יין : ויש ששומרים מוקצה כל דבר

שלא נגמרה מלאכתו נקרא כן :

עד שיעשה מוקצה' פי משעה שמגדשין אותו

למטר בשוק : ברוש מעשרות :

אין קולין אותו במוקצה אבל קונה הוא ב

שכיעית פי ח'

בחרבה' פי מוקנה הוא כלי ברזל שדרך לחתך

ט התאנים :

מקצוע של דבילה' פי כלי ברזל שחומטין בו דבילה

של תאנים עשויה בעגול' פי כל הכלים בשבת :

מקר' נטל מוקריה' פי לקח מוחו מהראש : ב

במלומות' פי הדואה' תרג' ומוח עצמותו יסוקה' :

ופוקרא דגרמוחי פטים : פי גיד הנשה :

שחזקת מן המקור' פי ממקור דם הכדוי :

נדה פי ב :

מקור' כלי פמין קורנם שמנקרין בו חרחיים :

נר פי סו :

מנקרא' הוא פה של שף :

מקרה' עין בשרש' קרה :

מ'

מקורזות' באגנים מקורזות' פי אגנים חלקות

ומתקנות' ויש אומרים אגנים רכות' פי כירה

בשבת :

מקרטא' פי מדלב' ויקרא רבה' פי טב :

מקורלפרוס' קיה לה בן ננס והיה קוראח אותו

נר פי סו :

מקורלפרוס' פי ארוך וגדול הקומה :

מקורס' פי מין לבש מה :

מקורצות' נשרש קרץ :

מקשה' פי נימץ קשים שעשה חמנעלים משדת

מהם למטר : נבא' פי רבי עקיבה בשבת :

ב. מקשי אדם שהוא זקן מאד נקרא כן:
מקתו בית יד שהגדול תקועה בו:
מר.

מדרש רבא: מדבר רבה: מדרש רות: מדרש רוח:
מאמר רבא:

מר. במר מרלי. פי טפה ואין לו חצר אך ה
הקונקורדאנאלה הביא גם הפ' ומונא אבי מר
ממות את האשה קהלת זי כח: ויורה מה שאמרו
שמלאך המות זורק טפה לחולה ממנה מת וממנה
מסריה וט עיין בראשית חכמה בשער היראה: אך יש
אומרים שזה השורש הוא משרש מרד: עיין למטה:
בשרש' ללף:

מרר. מר נפש' כי מרים הס' שמות' טו: הפך
המתוק:

ב. גם מורה צדק ודאגה הלכ' כי מר לי מאד מ
מכס' רות אי וכן כי מרה נפש כל העם: והוא פעל
עבר היותו עם שני שטעין עיין רדק: השם
ובסמוך לב יודע מרת נפשו ישעיה לח: וכל ס
סמיכות מרה: אופן אחר מרת רוח עיין ר' יהודה
ורדק: אופן שלם מדור הדבוי על מנות ומרורים:
ובלשון הנקבות: כי תכתוב עליו מרורות: איוב:
יב: אופן אחר בשבדון מתנים ובמרירות: אופן
אחר בני תמרורים יחזקאל כא: התאר וקטב
מרירי הדבוי במרירי יוס' איוב ב: לל כאלשים
שהם קשי יוס: אופן אחר וממר לולדתו משלי
יז: וכן ישביעי במרורים: והפעל בבנין נפעל
ימר שכן לשונותיו ישעיה כד: ונפיעל: אמרר בבני
גם מורגל בהפעל:

ב. אל תמר בו. לא תתחלק: שמות' טז: על מר נפשו
לל על שהחליף לו שהוסיף והאריך ימי:

ד. שימי לך תמרורים ירמיה' לא: לשון סימן ואות:
ויען שהסימן הוא גבוה נאמר ונתמרמר אליו:
כלומר גבה והתעלה כלגדו:

ה. ישפוך לארץ מרדתי. פי הלים שהמדרות בתוכו
ועל המדרות עצמן שתוך מעים מבני אדם: פייאל
בלעו: וכן וברק במרורתו יהלך איוב ב:
ומתפעל ומררוהו: וכוונ' פי השליכו החינים עד
המרה:

מר. תרב: בעל החלמות: מרי חלמא: וצריאל
כתוב באלף ועל מרא שמיא: והועד בבעליו ו
ואסתהד במרירה: איז דבר גדול: תרב' מרי אלו
פתגמא רבא' מלכים ב' ב' אבל איז איז מתרב:
דבי רבי' לשם: ולנקבה בעלת הכית מרת רביתא:
ותאמר אל גבילתה: ואמרת לפאך תא' מלכים
ב' ה: ושאר בבירתה מתרב' רבונתא' עיין בשרש
רב: השם זה יעזור בעמי תרב' דין ישרי: מריותא
מן עמי: יסאז סבלי תרב' תעמי מריותא: ישעיה יז:

ישעיה יז

מ

מ

שמואל א כב:
לשם ל

בראשית כו:
במדבר ט

דברים לב:
לשם

איוב ט

ישעיה כב:
לשם לח

דניאל ח

בראשית יוס'

בראשית לו:
שמות כח:
שופטים יט

שמואל ט

ב. מרי תרב' מרד ומהלל: מרא דביא ואקסיל תלים מה:
אלאין: וכן מור עובר' במרא צמירא שיר' ה:
וכן בפסוק איש יהודי היה: תרב' מרדני אתקרי
עבד הוה במרא דביא: אסת' ב:

ב. מרר תרב' ושדי המר לי ושדי אמרר נפשו: ירמיה ו'
השם ויזעקו מררי ויפוחון במרר' אופן אחר מר
נפש' מריר נפש: אופן אחר' אך מרי תרב' בגדל
מרירא: משלי יז' לרכבו כי מרים הס' ארי מרירן
אינון: מו המדים: מ' מרירא במדבר' ה: למר
נפש' למרירי נפש' שופטים יח' והיא מרת נפש'
והיא מרירת נפש' שמואל א' לב יודע מרת:
נפשו' לבא ידיעא מרירותא נפשיה' משלי יד: איוב ב'
זעקה גדולה ומרה: ובכא במרירות נפש' אסת'
ל: וברק ממרורתי וברקא במרירותא:

מר. את ה צבאות אותו תקדשו: תרב' ית ה' ישעיה ח' יג'
צבאות יתיה תימרין' לשון הכולל: ערוך:
אמר לי מרי דודאי מאי חזית דלמדך סומך טפיו:
פי' אמר לו שלטון של כפר שט' דם שלך אס הוא
יותר אדום פרי שתגיל נפשך פדס פלוגי: עיין פי'
כל שעה:

מר: לל רבא בר פחמי רביה:
הכל צריכין למרי חטיא' פי' הכל צריכין לבעלי
החטה והתבואה: בסוף הודיות: למה נקראו ה
החלבים אימורים: שהם מורים ואדונים על כל
האברים שעלים על בני המזבח לחלק אדון ה
העולם:

צפור דרור שאינה מקבלת מרות: פי' שאינה
מצויה ביישוב שלא יתפשנה אדם: מרי חלמא
לשנאך. תלה דניאל את עינו למעלה ואמר מרי
לבוני החלום ופתרונו יתקיים בנבוכדנצר שנאך
וערך:

מר. מוקטרת מר ולבונה. מכל אצק חוצל מר
זה אברהם: לבונה זה יצחק. מכל אצקת חבל:
זה יעקב בלמדנו פי' בנים אתם: מוסק בלעו:
חמוד' פי' קדוש פלי מה לחתוך: בתוספתא: בעו
ברא וחצינא' פי' קדוש וחתבה: פי' חולין: שמכרין
את היונים פי' מלמד אותם למדוח להקדים ליונים
אחרים: פי' דיני ממונות:

ב. אין מברין את העגלים פי' שמלעטין בידו תוך
גרון עד מקום שאינה טולה להחזירו: ולהחזירו
לחון מלשון שור ומריא שתרג' פטימא: צסוף
שבת:

המים המטלים כרי שתאבד צהן המרה: פי' אדם תרומה פי' ח'
של נחש' שאין לשמית המים גלויות בלילה:

מריא: שם עשב מרה' פי' שמנה שרנים: עיין
בשרש' טף:

שמעו כל המורים פי' שוטים וסכלים ונעדרו

יחד ויש אומרים שהוא כמו מורס בלשון יוונית
שקורים לטובה כן: בפסיקתא:

מרי ובעמים דמס ישלכין תרגי כמו דמריזין מחמר
מריח:

מררי פי הלך:

מרא ומריא הרבוי וחלב מריאים ישעיה א:

מין בקר גדול מאד ויש אומרים הפטומים נ
פקראים כן:

פי כעת במרום חמריא פי תגזיה:

מראה זפק מהעשפת: בשרש ראה:

בשרש פקר שמן:

מראה שנכרה ידוע בשרש ראה:

בשאי לל בלא ששי והס אדם וחיה ודמש בלמה
וחיה ומריאים פי שידין:

מריא אלל מה:

מראנה פי תולעת שמנאת חיה במעיים: ובסוף
הפרק מראנה דבשרא אסירין דטווי שריין פי

התולעון שהתלשע בבשר אסורים אך בדגים
פזרים לבג בשרי רמה תרגי לבג בשרי מורגי:

מרביות או מרביני פי מדבכין: גם מורה שורות
בנין החומה מאבנים:

גם ענפים גדולים של ערבה כמו פי בי בתמיד
במורביות של תאנה פי ענפים הגדולים:

מרבנייתא דרבקה: הוא תרגי ירושלמי מניקת
רבקה: מרביתא פי מניק גם מורה שרגדול:

ויש אומרי אמות שמניחים על יסוד המזבח והיו
לאשיהן זקופים ומוטים על המזבח סוכה

פי די ה:

מרבגי פי אבנים שהושמו זו על גב זו:

יוסף הוה גלף על מרבג הוא תרגי ידח גליל
זהב:

מרבעתא דרישית פי מקום הנחת ראשו:

בבגי פי ה:

מרבגי פי ילדי הבית:

מרבגי עגרות ודייבון תרגי ירושלמי מכללתא
מרבשתא:

מרגי הנה שמתוך למורג חנוץ חדש: הס כלי
מח שדשים צי החטה: הרבוי והמורגים וכלי הבקרי

שמואל ב: ואינו מתפעל בעברי: רי
מרגי כי שמעו הבקרי תרגי ארי מרגיה חוריא:

ונדחה ידו בגרון: דברים ט' ה' תרגי ותתמריג
והיה בגדולא:

מורגי תרגי ובחריגי הגדול ובמורגי גדולה
והמורגים וכלי הבקר תרגי ומורגיא ומגי דעורי:

לריק למורגי: הוא תרגי מדבק למקוחי: ורוב
לשון חיד דבכתיבים מתרגי מורגיא ובפרט מספר

איוב ולשון חיד אינו נמצא בתורה: וכן בלג פי

מ

איוב לג

כלים פי ור

בר פי יר

פ. אלן טרפות

שפיעת פי ג

במדבר לג

מ

ישעיה מא

שמואל ב' ו

החולה מורגו בהמה פי חייך הבהמה: כמו דבק
לשון יונק אל חיבו בגמא תרגי אידבק לשון ע
שלמית לבמורגיה: בגמא:

אפילו ממורגיהו וכו' פי כיון שהגיע הדגל
אי אתה רשאי לעבד מלהביא קדשך ומדריך אלף

מיר תיעול אותם אפילו נכנסו מעגמן על הגורן
ועל התבואה ועל המורגים: תרגי פי אלו ק

קדשים:

מרגדין שם אבן טובה: פי אין מעמידין:

מרגזאות פי גזר דין:

מרגיחיו כל שדשין צי התבואה בטורות פי הלוקח
עובר: ילקוט דף קכא:

מרגלי תרגי ושמתי כדכדי ואשוי במרגלין: וכן
הכמה מפנינים ונגדא דחוכמתא מן מרגלין: איוב

כא: פטרת כוש: מרגלא ילקח דאתא מן כוש:
במאה קשיטה: תרגי ירושלמי במאה מרגליין: בראשית לג

וכב פי היה קורא בצרכות מרגלא בטמיהו
דרכין: פי מאמר יקר מחכמה עד יקרה הוא מ

מפנינים: ולוא מורגל מאד במשנה: וכן בזבחים
סגפי כל הפסולים: מרגלא בפומיה דרב דימי בר

חינכא וכו':

מרגל ומרגלא פי מנהג או מאמר שהוא
שגור בפי מי ומי: מרגל בשרש רגל:

מרגלית פי התיק מהמרגלות:

מרגן תרגי איסר אתכם בעקרבים: ארדי יתכן
במרגנין והוא מין קוף מה: ויש אומרים ע

עקרבם:

מרד וגם במלך נבוכדנאצר מרד: המה היו כ
במורדי אורי: יש אומרים שהוא משורש ירד עיין

דלק: השם אס במרד יהושע כב: אופן אחר בן
נעות המרדות ידוע והוא הפך השמיעה לקול

מוריו:

כי לשון עני ושפלות: מרורים תביא בית: ישעיה
כח: השם ימי עגיה ומרוריה:

בשרש פשע: שפל:

מרד: התרגי כמו העברי גם כל לשון פשיעה מ
מתרגי בלשון מרידה כמו מלך מואב פשע ביי

מרד ב: השם אס במרד ואס במעל: אס במרדא
ואס בשקרא: ורוב לשון פשע ופשעים מתרגי ב

בלשון חוב וסרחון עיין בשמיעה: וכן בן נעות
המרדות: מתרגי בר סרבנותא דמרדותא קשיא:

ובנבעים בני אדם ובמרדות בני אינשא: שמואל ב:
כי ז: בסעפה פוריה תרגי בסוכה מרדא: ה

המתרגמן אומר שכך מצא ואינו יודע מה הוא:
מורדי פי הפשיט העור מעל מה ומה: כמו עין

שמרדח: פי בלי עור: ובפטיהן מורדים טהורים
פי מלשון רר בשרו את זוכו:

כנענים פי י

2. גורח מחמת מרדן פ' נתבע תביעת נפשות:
בפי חזקת הבתים:

3. לוקה מכת מרדות מדרבנן פ' מלקות ד
דאורייתא הוא על חייבי לאוין ניתן באומדן ו
ובהתראה ובעיני מכה משולש כדכתיב ארבעים
יכנו ואמרו חכמים שזה מוכן מניין הסמוך ל
לארבעים שהוא שלשים ותשעה אבל מי שעבר על
מנות עשה שאמר לו עשה סוכה עשה לולב ואינו
דונה לעשות מכין אותו מכה מרדות דל עד שתגא
נשמתו בלא אומדן ולא מכה משולשת וכן מי שעבר
על דבר חכמים מכין אותו בלא מספר ובלא מניין
ובלא אומדן ולמה קורין אותו מכה מרדות מפני
שמרד בדברי תורה ובדברי סופרים פ' כירה:

4. מרדא פ' הוא הכלי שבו מונוחים הפת מ
מהתגור:

5. מרדה מין עוף:

6. מרדה הוא תרג' ובמורה:

7. מרדא נריכא מרדא דלברות פ' לברות שם
סנהדרין והוא כמו אגס ופ' מורדא משוטים שבהם
התלחים מנהיגים הדוגית פ' השוכר את הפעלים:
8. מרד פ' מי שאינו עומד בבית ואהבה שעשה
עם חבירו וכן כל כיוצא:

9. מרדא פ' תרבות ולימוד:

10. מרדי מרדי פ' עונש של מיתה:

מרדא פ' ממשה:

11. מרדעת מין אוכף שבת פ' ה' ב:

מרדא פאלא כלעו מעריך והוא כלי להסירפת
מהתגור וכיוצא:

מרדא כמו מרדא דל תרבות:

מרדא עשר מנאות נטעו במרה שבעה שכר קיבלו
בני נח הוסיפו עליהם דינין דכתיב שם שם לו חק
ומשפט: שבת וכבוד אב ואם דכתיב כאשר נזך
ואמר רב כאשר נזך במדה: סנהדרין פ' ד' מ
מיתות:

מעוב תרג' לקול נזרך לקל זחלי מרובין מ'
פלג לשטף תעלה תרג' שנית מתרגם מה עבד
שטף למרדא דמא: אינן לה: וכן בפסוק
כנסתי לי מרובן דשדיין מאי חמימי: פ' כלם
נימרים ונהרים קטנים:

אסור לעשות מרוב בשבת פ' כשיעטוף אדם טליתו
ויניחה על כיתפו השמאלי ויחזור ויקפל שאר
טליתו בגידו הימין באופן שנראה כמין קשר: פ'
חבית בשבת עין בו:

מרדא פ' מקבת בילמדנו פ' בהעלותך:

2. מרדא כיכור המקלח מים מן הגב חולין:

פ' א:

מרדא תלת מאה ושיתין ושיתא מרדא אינה

תליס מ:

קהלת ה'

בדומי פ' אדונים ושרים: סף דמגילה:

מרדא דמרדא מכה פ' מסיסא ומתכה עין פ'
החולץ:

מרדא מאי מרדא אבל דכתיב אל תבא בית מ
מרדא האבל הניח במרירות ומעזע פ' אל
מגלחין:

מרדא פ' שבת משענת:

מרדעת ידוע:

מרדא מרדא פ' אדון ואדון נקרא כן ו
ואומרים שהוא לשון פרסי: פ' אל טריפות: מי
ששקיו ארכות נקרא מרדא ומי שהן קטנים
נקראים ציני ויש שאומרים גוצי:

מרדא תרג' ישוב עמו הלוי ימחזיקו במרדא:
בכשל וכלפות: בקופין ומפסולת:

מרדא ומרדא על השחין ויחי לשון חנישה מ'
המכה גם:

ב' לשון מעכה כמו מרדא אשך: ויקרא כא: ש
שאשכיו נמעכו גם לשון כנישה: ואין להם חבר
במקרא:

בשרש כתש משח:

מרדא ישבע סוב לבי מן אורחתי נשבע מאן תליס עד'
דמרדא לכא לשון גאווה הוא:

מרדא פטור מן המעשיות עד שימרדא פ' ינקא פאה פ' א'
הפסולה מהחמה וכן לא הפריש מן העומדים
יפריש מן הכרי עד שלא מרדו ונותן לו ברג'
דמורה פ' בשמטהין החטה מן הקס וכדומה
עשה גורן שלם ועושים אותה רחבה מלמטה ו
וקצרה מלמעלה כעין כובע ולקח לוח ומושח עמו
כל הגורן ולשון סיכה הוא כמו ומרדא על חשחין:
ודע כי טיחה מריחה משיחה שיעה פתרון
אחד להם:

2. מרדא ומרדא פ' מרמץ:

3. מרדא פ' חדש שני של השנה והוא חדש
אקוטוברי:

מרדא ואמרטה משער ראשי: והתאר גוי ממך מ'
ומרדא ישיעה יח: נשירת השער:

ב' חרב הומדה וגם מרדא: פ' לעושה גם מורה יחזקאל כא'
העברת החלודה מהסכין וכדומה: ותא לר' פנים
מרדא קרח גבא גלש: ר'

מרדא ועל ידי דשעים ירדוני תרג' ועל ידי דשעי אינן יו'
במרדא יתי ויש נוסחאות שכתוב במרדא:

וכן תרג' ולחי למורטים ולסתי למורטין: לא
תשימו קרחה תרג' לא תשוו פרט והרבה יש ב
בלשון קרחה שתרב נתר יתר גלש עין בשדשיהם:

מרדא לביש תרג' מעדה בגד דשקיל מרדא: משלי כא'
קח בגדו מרדא והוא כמו סמרטוט בלשון לשם כו:

משנה עין בשדש:

במרטא דכינו אטמי פ' הנמר שבין ירכות של
 בהמה כיון שתמיד ההשתנה שמה בין ירכותיה
 יש לו לחלחית הדבה ואינו מתגבגב לעולם ואם
 יעשה ממנה כסותמה יש בה לחלחית עיין במי
 פ' כמה עומקין:

פ' כלל גדול

התולס את הכנף הקובצו וכן פ' דס הכנה בסג'
 אם איתא דמיא פל עליה אימרטוטי הוא מ
 מיכרטט: לשון עזירות ויש אומרים לשון רחינה
 ותלשה: וכן במרטט ליה פ' מנקר ותלש עד
 שיחתכו ותלש אותו ופה פ' גיר הכשה:
 במרטטא פ' לבש מה: עיין למעלה:
 מרי פ' שמן ילקוט דף מו:

בריא פ' מלמד: בסג' פ' הנזקין ביעין מוריא
 ואמרה בר כי רב לכול חמימא ואנא איכול ק
 קריאל פ' היתה מורה הוראה לעצמה כאילו לזכות
 אותו אומרת אחלפנו חחמה שלי בצונפת של פרי
 שיאכל הוא הטוב:

מריה פ' הר המוריה בשדש אדן:
 ברויט פ' תרג' ילך את לדיס תרג' ירושלמי ית
 ברויטאי: שם עם הנקרא היום בארונטי
 ברויט פ' שמן דגים:

מרך אל השקת תרג' ירושלמי אל מרביתא:
 וכן בשקתות המים מרביתא: וחולצון בריכה:
 מרובב פ' בית הידים:

מרבתא פ' חלב של ירך: ההוא טבחא דהות
 חסיד לביני תרבא דאטמא במרביתא פ' היו
 מוכר חלב של ירך שאסור לאכלו והיה אומר שהוא
 טהור מהדורה דבתא שרל חלב מאברי פגמייס
 שך נקרא שאלנו מותר עיין פ' עד כמה בכורות
 ברג:

מרבוף פ' הוא כל מאדו שנעשה למר בו כדמתי
 ושדות ארזים תרג' וסידרא דריבפת רישיה ש
 שריא אריא:

המרבוף של ומר הוא עץ כמו מקל שמשמייס
 עליו חוטים ונימק מה ועכס אותו על הזמר
 ומזמר בנוגע בחוטים או נימין שתקועס בפל
 זמר: פ' יו' בלגס והוא גמז בית יד של תגל:
 מרל:

מה רבנו למלך:

מרדכי נחא דמרתא פ' סעף מהאין שך שמו
 והוא קשה מאד: ברשאות פ' מי שאחזו:
 מרמטא ג' תלמות הן והחזק שכלם מרמטא
 לל תלמה: שמו שנאמר אין דואה ואין מקין כי
 תדמה ח' נפלה עליהם:

מירס פ' מוטל ביד: חגיגה ג' ב:

מרמרי תרג' דרכי בבית ארמי במרמדין פמיק:
 ועמודי שש תרג' ועמודי פרמדין והוא קרע ללשון

ג' פ' יח

איכה ג'

לעו פרבריי: והוא לשון שש או אבן חזקה:
 ברך תרג' חרב או חנית: חרבא ובירניהא: וכן
 ומזמדותיהם לרמחים: ומגליהון לבורגין י
 יחזקאל לר:

לבש בשרי רמה תרג' לבש בסרי מורגין: וכן
 וכן ארס תולעה: ובר נש דבמותי מורגין ודובי
 מלשון רמה שמתרג' ריחשא עיין בשדשו:

ברוש תרג' ותאשורי תרג' ברון מורגין ואש
 פרוע שמות מימי ארזים:

לא את המורן ולא את השוכר פ' מגדל קטן
 הוא שוכים בגנות: פ' השותפין:

מרניא ברניא: שם העגס או שם מקום מירון
 שם מקום קרוב לגפת מעריך:

מורגניית פ' עגשם גדולס סוכה פ' א:

חניתות שמות רבה פ' יז:

מירס פ' מין חיה: ג' מין וספר הדת:

מרס תרג' ומרוח אשך ובריס פחדין: ומשך
 וכתות ודברים ודרסים: תגסה שגאה במשחין

תרג' דמכסה סנאמא במורסתא: משלי ט: מרס
 מרסנא ודובי כהנא הו מרסן ופחשן: כלומר מרסו
 בדס לל ממשחין ומערבגין בהגדה דמגלה וכן

ברג פ' מי שאחזו במרסיה במשחא ומלחא: וכן
 פ' ב' בשביעות:

מורסא פ' נבעי אור שירי בלעו: שאוכל הכשר:
 מורסתא דוחק ושמוון:

מרסין פ' משחין פסחים פ' ח:

מורסין פ' סוכין דיותר גס שביעות פ' ב' י:

ממרס פ' ממשמש גס לל מנעגע יומא פ' ד' ג:

מרע תרג' חלה את חליו מרע ית מרעיה: וכן

חלה חזקיה מרע חזקיה: ושאר חלה מתרג' א

אחמרע פ' כמו חלה בן האשה אחמרע בר אבתא:

מלכיס יז: וכן ויגר לאמנון לחתולת ועקת ל

לאמנון לאתפרעא: השם כל מחלה כל מרע: לכל

תחלואיכי לכל מרעבי: ויונתן תרג' האחיה מחולי

זה האחיה מרע דין והמתרעמן אומר שהיה

ראוי שני יודין במרעין:

מרעא פ' רחיס:

מרעה

משח רבינו עליו השלום:

מרעלא מלא מרעלא וטען על חמדא פ' כל מנה

שמשחין על החמור גויקלא רבה פ' קדשים:

מרעטא בשדש לעט ציתו:

אם ישעם עבדך את אשר אוכל וכו' מבאן ש

ששפתותיהן של זקנים מתרעמות ואינו יכול

לקשץ שפתיו לעשם פ' מרספות:

מרפט לשון רשיון וחולשה: המנעל המרפס פ'

רפוי יונא מן הרגל פ' מנזח חלבה:

ויקרא ב' כב:

אשר א'

מלכיס ב' יב:

שמואל ב' יב:

מרפסת: הנותן. עורכו בית שער הכסדרה
 זכרפסת: פ' אויר מסובב עשוי כמו חצר או קרוב
 לו ויש בתוכו בתים שפתחן פתוח בתוכו עיין פ'
 כיצד משתתפין:

מרפף: פ' המנע שתחת הזב ילקוט דף קס"ב:
 פרפק: מנולא את החצית מים ומכניסה עד מ
 פרפקו: פ' עד שחיו על כל אצילו ידיו תרגמו
 על כל מרפקי ידיו פ' המכניע: ובר פ' מח:
 מרץ: מה ימרצו אמרי יוסר לשון חוזק ואומץ:
 פ' והוא קללנו קללה נמרצת מלכס א: ב: ח' לל
 מפורשת עיין רש"י: ובמדרש עשה כוטרקון כואף
 ממזר רשע נורר תועבה:
 בזרש חזק:

מרצף: המרצופין: פ' שקיס גדולים שנותנים בהם
 הסחורות לנאת בספינות:

מרק: מרקו: הממחים נחשת מרוק דה: ב: ד:
 השם המרוק ברע: משלי כ' ידוע לשון לטישה
 וזוטר:

מרק ושטף במים: לשון שטפה במים:
 וקרוב לזה ונתון המרוקיהן לפ' שממרק ומסיר
 זוהמת העצר:

ד' ואת המרק ששך שופטים ו: פ' דוטב ותא
 לב פנים מרק פרוטה:

בוריקא דחוחי: פ' כרכום שגדל בין החוחים:
 תרג: נרד וכרכס: רשק ובוריקא: ונקרא במשנה
 זעפרן שאפראן בלעז: וכן תרג: ואל תקוץ ב
 בתוכחתו: ולא המריק במכסנותיה: והמתרגמן
 מפרשו לשון הרקה ורקות: בשרש: חח:

למה לי למרק מנוה: פ' להשלים ובאותו מקום
 מורה שמנוה לחתוך כל סמני הבהמה וחיה שלא
 ישאר כלום מהם דבק: פ' אמר להם הממונה:

יסורים שפמרקין כל גוש של אדם על אחת
 כמה וכמה: פ' שריקין דמו ומכלים כחו ברב
 דכרכות:

שייר בה החרש מלמטה או מלמעלה הגיפה ולא
 מירקה: פ' שייר האומן. הגיפה וסגר הדלת אבל
 לא השלים בסגירה עיין באהולות פ"ג: וכן הכניסן
 כדרך ולא מירקן פ' לא גמר מלאכתו מקואות
 פ' ר:

מרדק לשון חידוד גם לשון כמו המהבהב את
 הפמלה: פ' במה מדליקין:

טענין מריקה ושטיפה: לשון רחיצה ואמרו
 מריקה בחמין ושטיפה בצונן לל במים חמים או
 צוננים: עיין בשרש סד: בסיפרא: פ' חטאת:

מרקא: ר' יוסי מטהר בשל יוגרים ומטמא בשל
 גורקא: פ' טיט מעורב בדברים אחרים כדי שיהיה
 יותר חזק: ויש אומרים העיט שמתקן לעשות

מ'
 איוב לו

אהבת פ' יו

מ'
 ויקרא ו'

אשר ב'

שיר ל'
 משלי ג'

כל חרש שהוא פרוי בלובן הנינה שאף המים מ
 ממחחו:

סכרא מרקא: פ' יין מוזוג במים פ' הערל ב
 גיבמות: ויאל יין השוקט על שמריו ולא הורק מבלי
 אל כלי:

מוריקא: פ' גרעינה של תמרה שמחליקין הנייר:
 פ' הזהב:

מרקב או מרקב: טיט עשוי עם לובן הבינה:
 מרקולים: הזורק אבן למרקולים זו היא עבודתו
 סנהדרין פ' ד' מיתות: ובפ' אילו מציאות בבמ
 בגמ' בפרש שהוא בית עץ שמה מרקולים ועבודתה
 רגימת לבנים בית מרקולים עשוי אבן אחד מכאן
 ואחרת מכאן ואחד על גביהן פ' ר' ישמעאל:

מרקולין: פ' בית המטבחים:
 מרקפא ליה: פ' דופקת ומכה בפתח עיין בויקרא
 רבה: פ' והוא ישקיע:

מרש: תרג: ועור כרותות ארוזים: וסדרא חד
 דבריש אעי ארוזים: וכפים מעך: ושיפא מגו
 מרישא: פ' קורה: חבקוק:

ב' וכן ברב פ' סדר תעניות: אפילו גזל מריש
 ובנאו בדירה מקעקע כל הבירה טלה ומחזיר
 מריש לבעליו: פ' קורה: ובבטין פ' ה' אמרו שיתן
 את דמיה ופטור:

ברשינא: פ' שם מקום:

מרת: תרג: וכעמים דמו ישכרון: ופמא דמתרון
 מן חמר מרת כן חיות ברא מדמהון: מתריו: ו
 וננינות שיתי שכר: תרג: וזמריהון דאולין למשתה
 ברוות וכו' תלים סט: פ' יין חזק:

ברתבא: אבן טוב מה:

מרתק או באגרוף: תרג: ירושלמי או במרתוקא:
 ואנקלום תרג: בבורמיןא:

מש:

מונאי הבת: מי שאמר: מה שאמר: מאן שנא:
 מאיש שפירא:

משש: אולי ימשני אבי: השם מישוש: וימש
 חשך: שמות יי' ר' ל' שהאוויר היה כל כך עב שהיה
 לו מישוש בידים עיין מדרש אברה:

והמשוש תא' לב פנים: משש: נשה: ר'

משש: רובם הוא כמו העברי אך נמצאים בשתי
 מתין כמו ימששו צנהרים ימשמשון בעיהרא:
 איוב: ת:

מימוש: ההיא איתתא וזודתא לאידך: פ' תבין
 זאת האשה מזכותה: פ' אלו מגלחין מש: פ'
 הכין:

משמש: פ' ממשש: באומרם אסור למשמש בגרור
 בשבת: פ' להחליק מקום חידודו: עיין פ' ה
 המונא יין:

משמש

נר פ' פו

מלכס ז'

ישעיה מע'

שמות כא'

מ'

בראשית כו'

ויקראות פ' ט'

משמש מטרתי ידוע והוא משרש שמש:
 3. משרש פ' כח המשוש בנגעה וידוע:
 4. משרש תועלת ודיוח:
 משא פ' שס מקום בשרש בר:
 משא ומתן ר"ל עם וסוחרה גם מורה עם ה
 התורה והלימוד:
 משיא זיווג בשרש נשא:
 משבוב פ' לתקן פ' העור והרוטב: ויש נוסחאות
 משבוב גם מורה כסא מה:
 משבר כסא של המילדת או השליאה עיין בשרש
 שבר משבר של חיה כלס פ' כג:
 משגמן פ' מקשרס בר פ' טו:
 משגש עלא משגש אורחתא דאמיה פ' לפי ש
 שהנדיכה להוציא דדיה לפניו ואמרה לו עשה בשביל
 כבוד דדיס שינקת מהן לפיכך קרו ליה עלא משגש
 אורחתיה דאמיה בבת פי השותפין: פ' מטעה
 שהטעה אותה להראות דדיה:

משה

מהלך שכלי הדעת ושם ספר מהדקדוק הוא:
 משה כי מן המים משייתו: משני ממים רבים
 לשון משיכה והוצאה:
 3. ואכסך משי פ' מגדי משי וידוע הוא: וכסב
 דפק בקדושין משה בשבעה באלר מת וכו ביום
 כולד:
 ותא לב' פנים משי פס:
 בשרש משך:
 משה לשון שבעה משה דאי אינון וכו' פי אני
 כשבע שלא נחזור: בהוריות מעריך:
 משה האומי: התאר הכהן המשיח ויקרא ד:
 ארסן אחר ומשוח בשער ירמיה כב: במשח
 הסוכר: השם שמן המשחה שמות כט: וידוע הוא
 ותא לב' פנים משח סוד מרח:
 בשרש ארן:
 משח התרג: כמו העברי ויש מהם שמתרג:
 רבוחא וצלשון ממו כמו למשוח להם מלך ל
 לממנא להון מלרא: על ק משחך אלהים תרג:
 מטול היכא רבינך ה' תלס מה: עיין בשרשיהם:
 עד כי ינא שילה עד דיתו משיחא: וקס שבו
 מישראל ויתרבא משיחא: במדבר כד: ונזר מ
 משרשיו ומשרא מצני בגוהי ישעיה ט: שר
 שלס משיחא בשלמא: והוכן בחסד כסא בכך
 משיחא דישראל יתקן בטוב כורסוהי: יהיה ה'
 צבאות לעגרת צבייהי משיחא דה' צבאות לכלילא
 לדורה: הנאן עלאדי מוכה: עמא על יד משיחא:
 הוציא את האבן הראשה ויגלה ית משיחיה ד

נ
 שונות פ'
 יחזקאל יו'

נ
 ישעיה סא

שופטים ע'
 בראשית מט

ישעיה מ'

לס נכ

דאמיר שמה מלקדמין: זכריה ד: לשלמי נדרי יוס
 יוס תרג: כד אשלים נדרי ביומא טרקנא דישראל
 וביס דיתרבה מלכא משיחא למהוי מליך: ו
 ונפסוק אס לא תרעי עד זמן דאשלח מלכא משיחא
 שיר א: אוסרי לבס עיריה מה יאי הוא מלכא מ
 משיחא לעתיד למיקס: בראשית מט:
 2. משח אורכיה הוא תרג מדד ארכו וכן ימד יחזקאל מ'
 ומדר הכמצאים ביחזקאל מתרג משח: וכן ו
 מדותם מחון לעירי ומשחטון מכרא לקרתא ב
 במדבר לה: השם מדת אחת: משח חדא: אוסן
 אחרי במדה במשקל במשחחא במתקלא: וכן
 אמה במדה תרג אמה במשחחן הושע ב: וכן
 בלשון רבות במדות האלה במשחחא האילן ויש
 מדה שמתרג בלשון מכילתא עיין בשרש כל:
 3. משח תרג שמן על ראשו משחא על רישיה:
 ויש מהם שמתרגם בסיפא עיין בשרש בסם:
 משח אין בין כהן משוח בשמן המשחה למרובה
 בגדים: פ' כהן גדול שהיה בבית ראשון היה משוח
 שהיה לחס שמן המשחה ובבית שני שלא היה להן
 שמן היה מתמנה כהן גדול בלבישות שמנה בגדים
 שכל זמן שהיה הדיוט היה משמש בארבעה בגדים
 נתרבה בשמנה נעשה כהן גדול פק דמגילה:
 ומשרש בגמי דהורות משוח שעבר כגון שאירע
 פסול לכהן גדול ונתמנה אחר תחתיו ואחר כך חוזר
 הראשון לעבודתו ואותו ששימש במקומו נקרא מ
 משוח שעבר:
 משוחים פ' חלקים ויפס עיין בשרש סבואין:
 משוחא פ' המודר הארץ: פ' המקבל:
 המשוחות פ' החוט או החבל שמדדים הקרקעות:
 פ' מי שהוציאוהו וכן בג פ' הזורה גטיג בידה
 ומשיחא בידו פ' יתר ועבות:
 משיחות של ארמון פ' דבר עשוי מארמון כעון
 לשון: סוף כלאים:
 2. מיני יתרים של נמר צבועים כלאים פ' ט:
 3. משיחה ר"ל חוטי סוכה פ' ג:
 4. משוחות פ' המודרי תחומים נקראים כן
 עבדין פ' די יא:
 משחוי אבן לחדר הסכין ככ: ומתפעל כאומרם
 פ' אין דין אבן משחויין את הסכין ר"ל אין מ
 מחדדין:
 משחין עגים דמשחין לשון חמימות עיין בשרש
 שחן:
 משוח משוחות הוא העץ שמנהיג הדוגיה פ'
 המוכר את הספינה: עיין בשרש שוט:
 משטה אני כך: פ' מנחק: וכן בסג פ' גט ששט
 עבד אדם משטה בשעת מיתה א' לא:

סוף עהדות:

משטח של אדמה: בשרש שטח: לשון פשט ידיו:
אחר כך ממלא משטחו: פ' כלי גדול: בילמדנו:
פ' ויהי ביום כלות: ג' לשון נטיה:

משכ

מ'

מה שכתוב כאן:

מלכס א' כב'
ירמיה ה'

משך בקשת לתמו: השם משך הזרע: תלים
קבו: כמו משה:

ב' הנהגה כמו למשוך: ביין את בשרי: קהלת ב':
סוסים מיונים משכים היו: מיוחסים אל משך כי
משם יבאו הסוסים האצורים הומים ומתאווים אל
הנקבה:

שופטים י'

ג' ומשך: שם אומה בראשית י' ומשכתי אליך
אל נחל קישון את סיסרא: וש מפרשים לשון ק
קשירה ומסירה:

בראשית ב'
ויקרא יג'

ותא לר' פנים משך משה: דרך: שחוט:
משך: תרגי: כתבות עור: לבושין דיקר על משך
בסריהון: עור הפר: משך תורא: ויקרא כה: הרבוי
עורות גדיי עזים: משכי גדיי בני עזאי:

פושכו וקחו לבס: רל מי שיש לו משכו ומי שאין
לי קחו מאחרים במצלתא: ר' יצחק אמר בא ה
הצאנו ללמדך על בהמה דקה שנתא נקנית ב
צמיכה: ופ' הזהב כך תיקנו משיכה בלקוחות:
כ' שלאחר שהקונה משך המקח אינו יכול לחזור
המוכר לאחר שמשך הוא: וכשנתן המעות ולא משך
המקח כשם שהמוכר חוזר כך הלוך חוזר: ובסג
דפך בשכונות וברב הזבחים: קרבות ניביר שכן
בושבתן להיות למה שהן: פ' מה שהם הם תמידים
ואם מוספים הסכין מושך אותם להיות כן כי טרם
שהסכין ימשך אותם רל שישחוט: אין לומר אי זה
מהבהמה תמיד או אי זה תהיה מוסף אלא הן ת
גלויין ועומדין בתגאי לב בית דין שכן מתנה ע
עליהן לב בית דין: שאף על פי שאמרו על הבהמות
ההן שהם תמידין אם ירצו להקריבן לשום זבח
אחר הרשות בידם: אך בזמן שמשך זה הסכין
של תמיד רל ששחטו לשם תמיד: גם בזמן שמשך
זה לסכין של מוסף הרי הוא מוסף: ואין דעות
לשנותם ולהחליף אותם: וזה סיוע לר' יוחנן שאמר
שאלם לא הוצרכו לבהמות ההם נפדים כל עוד שלא
משכנת הסכין באמור:

משוך נדק שימול: פ' מעך במקום חתיכת העדלה
ונמשך הפצר ונראה כעין עדלה חייב לחזור להימול:
פ' העדל ברא:

משכוכית: ר' יעקב אומר עזא וזאל ברישא:
רל שמהלכת בראש העדר והאחרות הולכות לרגלה
ותולים לה זוג בנאורה עיין בשרש כרכשתא:

משכילי משיבלי דמאני: פ' כלי גדול הנקרא ספל
שרוחנים בה הצבדים: וכן פ' המוניא יין מ
משיכלא משיבולא: רל הכלי שרוחנין בו הכלה
לברה:

משיבולתא: ספל קטן ונאה: שנת: פ' ח:

משכין אמר להם לעשות משכן שאם יחטאו יהא
הוא מהמשכן על ידיהן: פ' לשון משכין בילמדנו
פ' אם כסף תלנה: בשרש משכן: תרג: אם תתן
ערבון: משכנא:

משל: ומשל על כסאו: השם ממשל רב איוב מ'
כה: אופן אחר הממשלה הראשונה וכן לממשלת
היום: בראשית א': הרבוי לממשלות בלילה: תלים
קיד: לשון שולטנות ואדנות:

ב' כל המושל עלך ימשול: והצגני למשל עמים:
איוב יו: השם להבין משל: משלו: רל
דמות דבר או ענין אל דבר וענין אחר: גם מוכן
בו דברים סתומים:

ותא לב פנים משל: חידה:

בשרש אדן: נלם:

משל: תרגי: והמוזל שלם השנים: ומשיליא דליה
תלת שני: אשר יעלה המוזל: כל דמסיק משליה:
ויעו ומזרקיתו ומזלגותיו: תרגי: ידשלמי ויעו
ומזרקיו ומשלהו:

כותבין את המושל עם השם וכו': פ' שם הקדש
בה עם שם פרעה: בסוף ידים: ובפי המוכר את
השפינה: על כן יעמרו המושלים: פ' אלו המושלים
בינדם: בואו חשבון: פ' בואו ונחשב חשבונות של
עולם וכו':

משום: כמו בעצור:

משמר: או מומר: פ' טפר בתורה: פ' דיני ממונות
בסנהדרין:

משמחי: פ' מלכות: פ' יום הכפרים:

משמוט: פ' בזלך: שמוט ולקח בגדי: בני האדם
אך אינו חשוד להרוג אלא בזלך בעלמא: פ' ב
בעצרה:

משמע: פ' מה שהאון תוכן מפשטות הכתוב או
המאמר: ובסב דפ' ידיעות: המומאה: דשביעות:
משמעות: חרשין איכא ציניהן: פ' זה אומר כך
הוא הפירוש מזה בפסוק: וזה אומר כך: פ' זה
הפסוק ושניהם מקרא דרשו: וכן בפ' יום הכפרים
צומא: הואיל ושינה הכתוב במשמעו: יוחמים
פירשי כשיעורו: רל לימד הכתוב כשיעורו שראוי
לו:

משנה: למה נקראת כך בשביל שהיא שנייה לתורה:
שהתורה ששמו כל ישראל בהר סיני היא תורה
שכתבה ומשה רעה שמע המשנה מפי הגבורה פעם

פ' אלנו מנלחן

זכריה י'
מיכה ד'

יחזקאל י'
במדבר כב'

שמואל ג'

שמות ד'

במדבר:

שנייה והיא תורה שבעל פה ונתברר הדבר שהיא שנייה לראשונה והוא מלשון ושננתם לבניך: וזה הלשון נהוג מאד כאומרים שנה פרק אחד: ר"ל קרא ואלף והא מתחלפים: עיין פ' אמרו לו: בשו"ת פ' דבר שהוא נגד והפך טובע בריאתו: גם מוכן במדות על דרך הוא משונה במידותיו וכן כל כיוצא:

בשנייתא כמו במשניותא הנך דסלקי לעילאי א' אסירי פ' שאם ינאו מן האילן שרשין הרבה שהן מושלכין על הארץ כגמר זו על גבי זו מה שעלה למעלה מעל הארץ משלשה עפחים הוא כאילן ואסור להשתמש ממנו בשבת ואם הן למטה משלשה מותר פ' המוצא תפילין:

ב' ובפ' המקבל ב"מ ואי מפסקת משוניתא פ' מקום גבוה שנמצא לפעמים בין שנים שדות: משוניתא פ' חוף הים:

משעבן פ' ניו שאברי ארוך יותר מדאי: משפוי בשפוי פ' מרתף לשים יין: משפחה בית נבלע היתה בירושלם והיתה מ מתחסת משל ארנון היבסי פעם פסקו להן שש מאות ככרי זהב שלא להוציאה חוץ: בסוף פאה ירושלמי:

משפל תלולית זו של עפר הטיפש אומר מי יכול להסירה: אבל הפיקח אומר ולא אחד צברה אף אתה קונה שני מחפרות היום וכן למחר עד ש שיכלה פ' קופות שמוציאים בהן הזבל ויקרא רבה פ' זאה תהיה אומר ר' חנין דכיפרין:

משקן במשק חרול: ר"ל המקום שהחרול מוצא או צומח בו ויש אומרים שהחרולים בהיותם מ מרובים משמיעים קול מפגיעתם זה לזה: ויש מ מפרשים מקום נחרב מדבריו:

ב' וכן משק ביתי פ' האיש שעל פיו כל מלאכת הבית נעשים עיין בשרש שקק: ויש מפרשים לשון עזיבה ר"ל שהאיש אשר אני עוזב כל אשר לי הוא דמשק אליעזר: עיין דק:

ובדמשק עיין באות דלית בן ארבע אומות: ו הקונקורדנשא מפרשו לשון עזיבה או דבוק וזה המשמעות ראיתו ואין לי זכרון איה מקומו: והם יחידים במקרא:

משקן מושקון וכן פ' כיצר מצרכין בגרנות: ה המבמרות כלן מצרכין עליהן בורא עני בשמים חוץ ממושק שמין חיה הוא פ' שיוצא מחיה מה: מושק בלעז:

משקטי פ' רזה וכחושה: גם הכתיבה היותר דקה: ובלתי מרובעת קורין לה כן: ויש שקוראים אותה כתב צבול:

משקנא פ' משתת או שתיה לכר:

זר פ' י

מ' צבניה ב' בראשית ע"ו

משקולתי פ' החוט שבראשו האחד יש בו עופרת הבנים משתמשים ממנו כדי שהכותל תהיה ישרה: משקופי כמו פגיעה:

משרועית הוא תרג' בוצץ: שמות יד:

משקר פ' צפרדע פ' אין מעמידין בשרש שקל:

משרי הרונה לעשות שדהו משר משרי פ' ערובות

ערובות: משרי מישור עיין בשרש ישר: גם מורה

חיל וכבא גדול:

משיתיה שם אדם תנחומא:

משחלי פ' משכח' ב"מ פ' ה:

משחיתא אכיל משחיתא פ' דאכיל סחודות

בעולם הזה והוא מלשון פרקמטיא: אבל משתה

שלו שהיתה מזומן לו לעמוד לבא לא נשתויר לו

מה לאכול בעולם ההוא: במשכת שביעת בגמ'

עיין מקומו: והמעריך אומר שהערוך טועה בפרשו

זה: אלא מי שאכל בסעודת ארוסין יאכל ה

בסעודת הנשואים ומי שלא אכל בראשנה לא יאכל

באחרונה: והדין עמו:

מת

מתן תורה: משנה תורה: מכחישי תורה: עיין בשרש יוחני:

מותא מותנא פ' מיתה עיין בשרש מות:

מתא פ' מקום: במתא שמאי בלא מתא מתבאיי

פ' בעיר שאנו תושב די שמי: לכדני וחוז מ

מעורי צריך שמלותי ובגדי שמכבדים אותי שבת:

פ' כב' שמאי אומר בעירי אני כיכר אך חוצה

לה בגדי מכבדים:

ב' משתיחו ויסודו של עולם: וכן משחיתין: פ'

שרש ויסודם מלשון ממנה הושחת העולם:

ובפ' עב: דמשחיתין פ' חופתי: כד תבטון בלה

מדכרא שבעא יומין דמשחיתיה פ' כשהכלה

תרעבתו כד רוב המאכלים שהיו לו בימי חופתה:

מתארעא פ' לשון ריעות וחיבור: מעריך:

מתבין פ' טיט עם תבן משרב יחד:

מתאימות פ' השניים הגדולים שהן בסוף הלחיים

כך ילקוט דף קפג:

מתבאתא או מתבאתא פ' בתי מדרשות בריש

גמ' דגיטין:

מתויד פ' תאותך תרג' יונתן:

מתברא פ' כסא של המילדת:

מתג' במתג ורסן פ' הדרכן מברזל תחוב במטה

לנהוג החמור וכדומה: וכן ויקח דוד את מתג ה

האמה מיד פלשתי: שמואל ב' ח:

בשרש רסן:

מתה מהים יחרישו: מתוך צדכי יפול ישיעיה:

ג' השם מעיר מתים ישעיה ג: ולא נמצא היחיד

מ' אינני יא' לשם בל'

ממנו אין מתום בבשרי תלים לא וק מרר רגל
 נער ראש אין בו מתום פ לא נשאר נורת אדם
 רל אדם: עיין בשרש תום:
 בשרש איש:

מתח וימתחם כאהל לשבת לשון משיכה ופרישה:
מתח פ חתך:

ב באמתחת בנימין בראשית מד פ שק הרטוי
 מלא את אמתחות האנשים בראשית מג: ואינו
 מתפעל בשרש שטח:

מתח המותח זמורה מאילן לאילן הוא מלשון
 וימתחם כאהל לשבת:

מתח תרג נוסה כדוק שמים: דמתח כזער
 שמים: כל דורכי קשת תרג כל בותחי קשתא:
 וכל כל לשון דריכת קשת:

מתחין פ מחזיקים מועד קטן פ איח:

מתחלי מתחלי דעלה אסירי פ כלפי כפניות
 רל הכנפיות שעושן התמרים שהאילן אין בו עדיין
 ארבעה שנים ופירותיו נקדאים ערלה וחלפי ת
 תמרים אשר לא יקיימו רק עד גמר גולם ואז ה
 הקלף הנזכרת נופלת: עיין פ כיצד מדרכין:

מתחלי פ קלפה אם מהאילן או מהפרי או מהנץ
 וזין מהפרי:

מיתח מתוח: מיתחי פתרון אחד להס שהוא עץ
 ארוך מה שהאורגים משתמשים ממנו באומנותם:

מתי תכחמתי שאלת הזמן:

ותא לב פנים מתי עד מה: ער אן:

איבתי אעבד גם אנא הוא תרג מתי אעשה גם
 אנכי:

פמתי קורין את שמע פ כמו מתי הנזכר לעיל:
 ויש שזנים מאמתי ועם ששגור מאד במשנה
 טעם הוא עיין הערוך:

פתוך בעבור עין בשרש תוך: מתך פ נטה ופגע
 ושרשו נתך: פתוך כך פ זין כך:

מתבא ואכן משכית תרג יונתן ואכן מתבא:
 שם מורה דבר שהוא מוכן לסוך כמו מתבת:
מתכוונה פ עומד בדוחק על רגליו ולשון כוונה
 הוא ילקוט דף ש:

מתיב לא פ משיכה לרטיה ולרשאה וכן כל כיוצא:
מתברתא פ לפתן מין מאכל הוא: פ מקום שנהגו
 בפסחים:

² הכישור שהוא כלי שהנשים עוות בו:

מתל פ משל:

אמתלא טעם או קצת ראיה וסמך לרבר דברים
 פ איב:

מותלין פ מחזקים ולעגים:

מתן מממתנים ועד ירבים: פ החלבים מקום
 מהגוף שוכנים לשים החבורה:

מתן הרבה מלשון תקוה שבאיוב משלי תלים מ

מ

ישעיה מ

כלאים פ י

ישעיה מא

כברכות

כלים פ יג

מ

תלים קיט

בראשית לא

מ

שמות כח

תלים כב

מתרגמים בלשון המתנה כמה ואקוה שמך כי טובי
 ואמתך שמך ארי טוב ויש מהם שמתרג בלשון
 סבר כמו ואיה אש תקותי ומקותי מי ישורנה
 והאן דיכי סברי וכו עיין בשרש סבר:

ליתחן פ מחט גדולה שהאורגים משתמשים לחלוק
 הנד ולהרחיבו ערלה פ איח:

מתנן תרג דרך הבשן לאורח מתנן: אבל פרות במדבר כא
 הבשן תלים כב מתרג עתירי בבסיא:

מטילן אותו על החול בשביל שיפתח פ לשון
 דפיון פ שואל אדם:

מתון מתון ארבע מאה זוזי שווי פ מי שמתו ב
 בברכות: ויש שהוא לשון שיתלחלח פ ט בעהדות:
אמתנייהו שרי לי פ משלשן אותו עד מותניהם
 ומורידן אותם מעט מעט שלא ישברו וכו עיין
 פ אלו מרשית:

מתנה בשרש נתן:

מתנא לשון לימוד וסיפור:

מתנונה מתחלשת: סוטה פ ארוסה:

מתניחת פ ההלכה או הסבה ועיקר שעליו הספר
 מחובר:

מתענל פ מתחכך ילקוט דף קי:

מתקן מתקן לגבני נחל פ הוא הפך המד: השם

ומתק שפתים יוסיף לקח משלי יו: אופן אחד חבו

ממתקים התאמר מה מתוק מדבש שופטים יד:

אופן אחד מתקנה שנת העשר: קהלת ה הרטוי

מתוקים מדבש: תלים יט גם דרך שאלה מוכן

דברים רבים וכן מתוק האור וכן כל כיוצא: קהלת יא

ותא לר פנים מתק ערב נעים מלך:

מתק תרג חבו ממתקים מלי מוריגוי מתקן

כיוצא: וכל שאר לשון מתוק מתרג בלשון בסיס

או בלשון חלי עיין בשרשיהם:

שימתקו פ שיתבטלו וכן פ ב בשיעית משייבא

המתוק פ שיבש המבטל:

מתוק עשכ מר קרלוקינטא ועש שהוא מר

ביותר נקרא כן עד סג נהור:

מתקאה לעשות שליחותיה פ זריזה: בפסיקתא

פ זיהי ביס כלת:

מתקנין פ מתב זרמן:

מתר עיין בשרש יתר:

מתרא אוד: ² קרש: בריש גמרא דהגיגה:

וברשאות פ מי שחזו:

מתרחנא פ ממתק ומתאמר: לפני אידיהן פ יא

מתרות או מיתורין מקום ממשלתו:

מתרוין כמו יין תירוש:

מתרין כיון שהגיע למיתורין שלי פ לממשלתו

ומלטות: בר פ נא: פ ויבאו שני המלכאים:

ואשר הם מאדבעה אותיות:

מהמה חשתי ולא התמהמהתי לשון עיטוב

ואיחור ותמיהה:

מ

איוב כא

שירה:

קהלת יא

שניעית פ ג

מ

תלים קיט

נ

נא

שמושי הנק הם שבעה

חיוכ לה
ישע' לב
תלים מר

שם יכ
שופטים ה'
דברים לב'
שמות יו'

ישעיה ט'

ישעיה כב'
דניאל יב
רות א'

שמואל א טו
יהושע טו
ויקרא כב
דברים ד'

בראשית מר
שם כב שופט'
יע'
תלים מז'

ויקרא כא'

א נק בראש תבה סימן
למדברים בעד שזה ל
לזכרים ולנקבות נפקוד:
ב נון בסוף תבה סימן
למדברים בעד עם ויו
בפעלים מלפנו מזהמות
ארץ השמות ה' מלכנו במלת עזרתה לבוי ופשהיא
דבשה תורה על יחיד נסתרי תגרנו מן הדור ועם
הא סימן לדבות ידה ליתר תשלמה:
ג נון ההקטנה כאישון עינו שבת שבתון וכן פי'
לכנו בחיי שבתון שבת קדש לה' מחר שבתון של
מחר כנגד שבת העליונה שהיא שבת קדש לה'.
או יהיה ענין שבת מערב עד ערב ושבתון על
התוספת ולפי דל' כי כל סאון סאון ברעש ענינו
מדה קטנה שאמרו מנין לתומן וחני תומן ועוכלא
שהם מדות קטנות ומודד המדה עליהן מדה כנגד
מדה שג' כי כל סאון וגו' כי נון סאון תורה ה
הקטנה:
ד נון התמורה תמורת אות הכפל לשמד מעוניה
כמו מעוניה תמורת מס' לקץ הימין הלהן ת
תעבנה:
ה נון כוספת בראש תבה נמצוה ותמס' מי כ
כפתוח ובסוף זכרון תרועה ובפעלים ולא יאכלון
ולא יריחון:
ו נון חסרה ויגש אליו נתתי בסף ולגו ב
בבבנה:
ז נון סימן בגין נפעל מאד נעלה:

גנס האנשים קצרי הקומה נקראים כן וכן תרג'
ירושלמי או דק' או גנס' אך יונתן תרג' קפוטקאי
והם הכפתורים כי כן תרג' אונקלס ואת כפתורים
ות קפוטקאי ואולי הכפתורים הם קצרי קומה
משאר אנשים:
גגף תרג' אתו מלבגון בלה' בגשתא דישאל
דרמיא לגנפי' וכן כל בלה דשיר השירים וכן ד'
אומרים שבכרטי הים קודין לבלה גנפי' מתרגמן:

נסחא אחרנא או אחרנא: נא ארני:
נא דבר נא בארני העם: לשון עתה: וכן משרת מ'
לשון בקשה דרך תחנונים וחמלה: ובתקפת אלף'
כמו אנא שא נא פשע אחיד בראשית: נ: עיין
בשרש' אן:
נ' אל תאכלו ממנו נא' דל שאינו מבושל כל נורטו:
בשרש' אן:
נא' שם עיר או מדינה ויש אומרים שהוא
אלסנדיריאה:
נאד' בשרש' נוד:
נאה לשון יופי ותשוקה והגון בשרש' אוה שם ב
ביתו והוא מורגל מאד במשנה נאה נקבה נאה
השם נוי' ויש אומרים שאין הפרש בין נאה
ויאה:
בשרש' יפה:
נאל' תרג' אשר לא משכה בעל' דלא סליק בנאלא
שעבוד דניר:
נאלא פי' רוח שעות' מלשון נואל שרי צועק: פי'
מומין אל בבורות:
נאם פשע לרשע: וינאמו נאם ירמיה' כב: לשון מ'
מאמר ונולת נאם הוא שם וכן מסיר שפה ל תלים לני
לנאמנים' דל הנחיס בלשונם והמלגים:
בשרש' דבר:
נאמן כפוף נאמן פשוט' פי' תלמיד ענו ושאינו
ענוי בגמ' פי' הבונה:
נאף ועין נאף שמרה נסף: השם נאפים מ'
יחזקאל' כב: וכן ונאפופיה מנין שדיה' הושע: איוב כד'
כי לשון זנות ובפרט עם אשה בעולה:
נאץ לבי: וענת עליון נאצור' תלים קז: השם יוס מ'
נרה ותכחה ונאצה ישעיה' לו: אופ' אחר ויעשו משלי יה
נאצות גדולות: שמעתי את כל נאצותיה יחזקאל'
לה' לשון מיאוס ורוב עם כעם וחרון אף ובזוי
והרחקה:
נאץ ותכחה ונאצה שבספר מלכים וישעיה מתרג'
והסודין וניאצה' ושאר לשון נאץ מתרג' בלשון
רגו וריחוק עיין בשרשיקס:

נאמן ונאמן נאמנות חלל הרב וישמעאל אלהים את
נאמנותם שמות ב: לשון נעקה ורובם מורה נעקה
מפאת דוחק ונדה:
בשרש נעק:
נאקה פ: גמל נקבה שבת ה:
נאר מקדשו: נארת ברית עבדך תלם פ: לשון
ריחוק ושכחה ובטול ויש מפרשים נארת לשון ה
השחמה:
בשרש רחק שכת:

מ
יחזקאל ל

מ
חייכה ב

נב

נכתב בצדו:

נבב ואיש נבוב ילרב: נבוב לחומות שמות כז:
לשון חלול וריקות עין בשרש ב: ר
נבב ומתלעות לביא למי תרג: ונבובי כבד אריון:
מתלעות כפידים תרג: גיבוי בני אריון תלם כח:
2. נוב לא יעבדי הוא תרג: למח בלי יעשה פל
כל יעשו תרג: נוב לא יעבדון:
3. בגיב של תבן פ: תבן עגה עשויה חבילות פ:
חלון בעירובין:
4. דאיתבול לגיביה פ: חגידים פ: אלו ערפות:
5. ולא בגיביה פ: פרח ועלים:
6. וגיב שפתים פ: לשון סתומה או הדבר שסותמים
פי הדמה חולין: איתון מסתכלון מה דעליה ואנא
מסתכל מה בגיביה דר פ: פ:
נב פ: תל של תבן:
נבא ולעיתים רחוקות הוא נבא בן אדם הנבא
והתנבית עמו שמואל אי יוכן: ויכל מהתנביות:
פחסרון אלף: השם נביא עוד בישראל דברים לר:
נקבה ואקרב אל הנביאה לפי שהיתה אשת ה
הנביא קראה בן: אך לנעוניה הנביאה נחמיה 1:
הוא כמו נביא כי נועדיה אינו אשה: ויש אומרים
שהיתה אשה עיין דרך וידוע שהוא הכרה וידעת
הדברים קודם בואם: גם עיין המושג בפרט מנח
רוח הקדש עיין והשכל קראוהו נבואה חזון משא
מראה חלום השגה חכמה ידעה השכל תבונה
בינה מדע דעה:
אך בסתם הנביאה תא' לה פנים נבואה משא
רוח חזה צופה והקשה מכלם הוא חזון עיין
לשי על חזון ישעיה:
נבא כל לשון נבואה מתרג: בבניין התפעל כמו
מדוע אמתה נבא מדון את מתנבין: וינבאו על
ארצות: ואחר נביאו על מדינן: וכן יש מלשון
הזה שמתרג: בלשון נבואה כמו אשר חזה די:
אחר נבא ישעיה ב: והשם בקרבך נביא ביוך
נביא: אין עוד נביא לית תוב נביא תלם עד:

מ

איוב יא
יחזקאל א
הושע א
לשם

נעולה פ: ג

מ
יחזקאל יב

ישעיה ח

ירמיה לב
זכר

דברים א

והרבו כל עם א' נביאים כל עמא דה' נביא
ועל הרוב הנביאים עם הא חידועה מתרג: נביא
בשני יודין: כמו בני הנביאים תלמודי נביא:
ויש בלשון יחיד נביא ויש שמתרגם נביאן: כמו מלשם ב:
מאה נביאים מאה נביאן: ויש הרבה נביא ונביאים
שמתרגם בלשון כפר או מלך עיין בשרש
ספר ואלף:
ועסמיכות כלם מתרגם נבוי: ובלשון נקבה מ
מרים הנביאה מרים נביאתא: השם במחזה
לאמר בגבואה למימר: אין חזון נפרץ לית
נבואה נפרץ לית נבואה גליאה אופן אחר כתוב
חזון כתיבה נבואתה: שמואל ג: וכן משא ח
חזקוק מל נבואתה:
ונביא אחר זקן יושב בבית אל זה אמריוהו בון
גדול: ירושלמי ערוך:
נבא פ: תולעת קטן מה:
נבג וקא נבגי מיא פ: מפתים ועלים פ: החלל
בסוכה:
2. והדר נבוג פ: יונאח לחזן: פ: אלו נפרעין ב
בסנהדרין:
3. נבגא פ: נגר וחומר: ונמח דוד מפרשו מקור
מים עיין פ: כינר זולין בפסחים ותדין האמת:
נבוגה פ: יוהרא ונחמה:
נבוב תרג: משאת וארומה מתנן ונבובין: 1 ירמיה מא
ונביאל ב: ונבובה ויקר: וכן תבין ביתך לאחרך
הב: והוא שגור מאלו המבזבזו אל יבזבו יותר
מהחומש ורבים כאלה:
נבח לא יוכלו לנבוח לשון נעקת הכלב: ואין
לו חנר במקרא:
בשרש נעק:
נבח תרג: לא יכלו למבח: וכן לא יחרץ כלב
לשונן לא ינזק כלבא בלשמה למבבח: אבל לא
חרץ לבני ישראל תרג: לא הוה נזקא לבית ישראל
יהושע 1:
בשרש טבלא:
נבט ונבט לארץ והפישו אחרי משה שמות ל:
השם הנה זה מבטני ישעיה ב: וכן מבט
מבטם לשון השקפה והשגחה ואחר נביאל מפרש
הפסוק אל תבט אחריד שלשון הכנה חיל ראה
עם עבמת נפש ושלא חוש על הדבר ההוא כמו ה
הזכר שרל אל תחום על נפסיד שעוצת: הבט
לא השמימה וספר הכוכבים בראשית עו ה: ה
הזיאו מחללו של עולם והגפיהו למעלה מן ה
הכוכבים וזאו לשון הכנה למעלה למטה עיין
רשי:
בשרש ראה:

מלשם ב

שופטים ד

חזקוק ב

ירמיה מא

מ
ישעיה ט

שמות יב

מ
ישעיה ה

בראשית

של שמים וחרות ר"ל בני לוי שהיו מומרים
בהן :

4. תל הנזבלות פ' הנושר מן הדוח והוא כמו נזבל
עלה : עיין בשרש כמר : נבלה בטלה בשחטה לפי
שאי אפשר לשחטה שתיעשה נבלה פ' חתוכת
בשר נבלה שנתעברה בחתוכות בשר ששחטה בטלה
עומאת הנבלה מן החתוכות כולן עיין במנחות
פ' ג :

לא יפחתו לו דעניותא גביל שמיה פ' ערבי פפחים
לשון בזוי פ' מי שפגבל ומזלזל בפת ומשליך ה
הפירודין לארץ ונדרסין ברגלי בני אדם משתרעלם
שר של עניות ומי שמקד אותם ויגניעם משתרר
עליו שר של מזונות :

גבול פה וכן כל המגבל פיו ר"ל דובר דבר
של עדות שאינו הבין וראוי לפרשו והוא מלשון מגובה
וכשרי אופן אחר גבולות : גם תשבי אומר שכל לשון
גבול שמתקרא אינו בא אלא על גיית בהמה וחיה
ועוף שמתה לא על גיית אדם שמת דק כאלא מת
מיתת עצמי כגון ועמד הארי אצל הנבלה : דק יחיו
מתוך גבולת יקומון שהוא מדבר על תחיית המתים
ועל זה התשבי מתמה איד כינה את גופי הנדיקים
הטוהרים שוכני עפר בלשנא גבולת ואמר ואנכי לא
ידעתי הטעם : ואני שמעתי מפי מורי שקראם כן
יען שגופי הנדיקים הם בעולם הזה בחייהם כ
נחשבים לאין והם נבזים לכל לזה דרך פלא אומר
שהאנשים שהיו נחשבים לאין יחיו וכו' על דרך ש
שומר ישעה נב' ב' לא תאר לו ולא הדר ונראהו
ולא מראהו וכו' עיין רש"י שאומר קרוב מה שאמרתי
חל למעלה התפלל שלא יחיו הרשעים וכאן התפלל
שיחיו הנדיקים בבקשה ממך יחיו אותן שמומתים
עליך (כלומר) יצא דבר מלכות מלפניך לומר
גבולתי יקומון (ר"ל) נבלות עמי שנבלו עמון עלי
להם תהי תקומה זו חילוף למה שאומר למעלה
רפאים כל יקומון אבל אלו יקומון : אך אני תמה
ממני איך נעלם ממנו רש"י :

כל תח שאין בודעת גבול עובד הימנו פ' לשיש
שהנבלה נתגבלה באונסה וזה מתגבל בידיו בריש
ויקרא רבה :

גבולות פ' הפירות שנפלו מהאילנות קודם ביטולם
דמאי פ' א :

נבע נחל גובעי השם מבויעי מים ינהלם : ישעיה מ'
מט : הוא יציאת המים מהמקנה : ותשבר כד על משלי יח :

המבויע קהלת יב' ויען שהכבד הוא מקור הדם
לפיכך קראו מבויע והבד הוא המרה :

ב לשון אמירה יום ליום יפיע אומר וכן תבענה תלים יט :

שפתי תהלה : וכן זבובימות יבאיש יפיע שמך רוקח וקוט :

וכו' רש"י זל כגון בימי החורף שאין בזבובין כחזבובי קהלת יא :

ישעיה ס' : נבט תרנג' אילי נכזות דכח נבט : נשיאו קדר
דכרני נבט יחזקאל ב' :

2. ולא הדר נביט פ' שלא חזר לגאית פ' אלו
מגלחין :

3. נבט פ' צמח : בשרש פרנוד :

מ' נבל טז : והתאר והעלה גבל : ירמיה ח' ואין
הפרש בין תתאר והעצר :

ב' כאלה נובלת עליה האלה נקראת כן לפי שעליה
נובלים דדק : והוא על דרך מגולגל זקן פ' שזקנס
מגולה : וכן קרועי בגדים על שם שבגדיהם ק
קרועים : גבל תבור לשון נפילה :

ג מורה פחיתות כמו כי גבל גבלה ידבר ישעיה
לב : הרטי כאחד הגבלים נקטת כדבר אחת

הנבלות איוב יג : וקרוב לזה מורה לשון כעור
שאינו ראוי והגון כמו לבלתי עשות עמכם גבלה :

וכן בגבולת שקזניהם ר"ל כעור גילגלה : ירמיה
יו : משקל אחר אגלה את גבולתה הושע ב' ומתפעל

בזאת ההנכה כמו ויגבל נור ישועה : ויש מפרשים
חורידו מעלתו לפי מחשבתו ולפי מעשיו דדק : וכן
והשלכתו עליו שקנים וגבולתיו כלומר אשימך
כעורה ומנונה או כנבלה המושלכת :

ד' גוף המת נקראת גבלה כמו וחלל גבלה : אופן
אחר בגבולת חיה טמאה :

ה' גבל ימלא ויין ונמנא עם יירי גבל ר"ל נודי כשבר
גבל יונדים הוא כלי מה שהיוצר ישתמש ממנו ב
במלאכתו :

ו' שם כלי מה לומר והיה כנור וגבל ישעיה ה'
עלי עשור ועלי גבל :

ז' וגבלי שמים מי ישיב ר"ל גשם ויש אומרים
עגן :

ח' כשהגשמים באים בזעף ובשפע גדול כמו ויהי
המבור ולמה נקרא כן שמגבל הכל ומבלה ומכלה

הכל עיין במדרש : ומנחה בלילה דף ב' מלשון בלילה
ועירוב כי דרך המטר לבא חושך חושך וכשנא
בא בהפך בערוביה נקרא כן :

בשרש נאד נוד עגן :

ג' נבל התרג' כמו העצר תרג' מתעב אנכי מגבל
אנא : ותרג' ויגבל נור זארגז דברים לב' וכל
לשון נבל ונבלות מתרג' בלשון שטות וטפשות וקלון
עיין בשרשיהם :

4. גבלא ותבירא הוא תרג' נבלה וערפה : ויש ס
ספרים שנקוד גבילה בחירק : כמו גבלת איש ה'
האלהים תרג' גבילתא נביא ה' : וכפ' ב' בערכין
פ' גבל הוא עץ עשוי כמין כפה עגולות :

3. מעוין לגבלים היונו הכרס מעוין לבגדודות ר"ל
הדקין ר"ל בני מעיים הקטנים במסכת תמיד :

גבלי השרה פ' גבלי בני לוי : וכן מוכן גבל

פ' עני כבלים :

יחזקאל ד' : גבלא ותבירא הוא תרג' נבלה וערפה : ויש ס
מלכס יג :

פ' עני כבלים :

קחצו למות גמאל בא כתר שכן רוקח ומתערב
בנשמים הוא מבאשו והוא מעלה קנה רל
אשקובא בלעז ונראה כי כמין אכעצעות ומדרש
אברה מושלים יצר הרע לנפשו וירצה יצר הרע
יבאש יציע שם טוב שהוא ערב משמן חקח: עיין
צו אכן עזרא רוחה אותו ואומר שהוא מלשון כחל
כוצע והענין כי הוצרכו המתים יבאשו ורל
שלפעמים יש אדם שהוא יקר מחכמה ומכבוד
ויש בו סבלות מעט וישאית זכרו: עיין צו: ו
זכרדק:

המבוע מים תא' לר' פנים מבוע: מקור: מעיין:
בור:

בשרש דבר: ד'

נבע יבוע מקור חכמה: תרג' כחל דנביע מבוע
דחכמתא: השם ועל מבועי מים: למבועין מים:
ישעיה: מט: וכן יש מלשון מעיין ומקור שמתרג'
מבוע: כמו כל מעיינות תהום: והובשתי מקורה:
אוביש ית מבועהא: ידמיה: נא: יהיה מקור
נפתח: יהי אולתך אוריינך גלי במבוע דמייך:

זכמה: ג:
משלי: טו:

נבר: תרג' יכרסמנה חזיר מיעד: ונבריינה חזיר
דמין חורשא בשורש בור: ולשון שממה הוא:

זכמה: טו:
תלים: טו:

הרגל בבק ברג:
גבר ונברא פי ענף כל גברא שקרוב לבו של דקל
מתעלה עד שמייע לקורה: פי העניין מבין הדקל:
ויש אומרים שגברא הוא קליפתו של קורה עיין
מקומו: ויש מפרשים גברא עיקר הדקל ר' חננאל
רל ענף: פי צמה מדליקין:

דיקלא דחד גברא: פי דקל שאין לו אלא ענף אחד:
פי כינר מעצין י: בשרש אפא:

גברא: פחש נקבה:

גברש: עשתה גברשת של זהב על פתחו של
היכל: פי אמר להן הממונה: ויש אומרים מגורת
זהב: וכתב גברשתא וברניאל: לקבל גברשתא:
פי ממורה: וכן את ירושלים בברות: תרג' ית ירושלים
כמא דבלשון בגברשתא נגאן: גנאני דארעא:
פמו אגן ואגנות: פי האומר בית טר ברג:

גב: יהודה ועל גב הידחמאלי רל המדבר ומקום
החרב וקיש: אך רוצם פירושם דוח דרום: ערי
הגב סגרו: ידמיה יב: ויש שמפרשים אותו מ
מיסור: מלך הגב: פי מלך הדרום: וכן צפונה
ונגבה:

בשרש נגב: יבש: ד'

גב: תרג' חרבו המים: נגובו מים: צים ויחדג'
צימא דסוף ואתנגב: תלים יקו: ויש מלשון חורבה

שתרג' יבש או חורב ממש: וכן צפ' חומל בקדש
במבנה: דמשי ידיה ונגיב חגלימא דחפריה: פי
מייבש:

והנגיב: פי הלך לגד דרום: עירוצין: פי ה:

גבר: מי הגיד לך: את מי הגדת מלך כמו אל
מי: איוב ט: ואינו שגור רק בבנין הפעול: כה
תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל: לבית יעקב
אלו הנשים תאמר להם בלשון רכה: כי כך משמעות
לשון אמירה: ותגד לבני ישראל: רל לזכרים דברים
הקשין בגדין: עיין דשי: כי זה השורש מורה א
אמירה בגדות ודגור קשה ולא על מינס נעשה מ
ממנה גבר עיין למטה: וההגדה יבא גם על החדשות
לא כן לשון סיפור אלא על הדבר שנעשה או
שגאמר כבר:

ג: גבר ה משיחו: רל לפני: אעשה לו עזר בגדי:
בראשית: ג: זכה עזר: לא זכה כגברו להלחם:
רשי: ויש אומרים שתהיה לבניו ולעומתו תמיד
לשרתו: ציבמות פי: אמר ר' אליעזר: עזר כגדו
כגברו רל חליקה עליו וסותרת דבריו בגידות
ואדנות:

ג: בגד נגעי יעמודו: רל רחוק לעומתו ולא יקרבו תלים: לח:
אלי לפקדני: ויעמדו בגד מרחוק: לחורות המרחק
יותר או לתוספת ציאר:

ד: ואתה תהיה לגדיד רל שר ושופט יען שהעם מלכים: צ: ג:
שמים פניהם תמיד ופונים אליו: שמואל: ב: ה:
גדיד חסר תבונות ורב מעשקות וכו' דקל זל עיור משלי: כח:
חסר תבונות ולב מעשקות ימות בקולר ימים: כי
יש הרבה פסוקים אחרים במקרא חסר ענין: אך
שונא בצע יאריך ימים: שמש כי גדידים אדבר רל לשם זא:
דברים טובים וחכמות שהם מושלים ומפגי חשיבותם
קראם כ:

הוראת נגד תא' לו פנים: נגד: עומת: נופח:
פול: קבל: מגמת:

בשרש אגן: דבר: ג

נגד: תרג' משך בקשת: נגד בקשתא: לא משכה: מלכים: כב:
דלא נבדת: במדבר יט: נטש מים: נגדו מטרף: שופטים: ה:
ויזנו מים: ונגידו מים: תלים עח: זיעו אליו חסד: בראשית: טז:
ונגד ליה חסדא: מקשה תעשה אותם: נגיד תעביד
יתהון וכן כלל לשון מקשה: ומשכית כסף: בגדו:
דסימא:

ג: נגד: כללשון ויגוע וימת מתרג' ואתנגיד ושאר
לשון גייעה מתרג' בלשון מיתה חוץ במשטים ש

שתרג' בלשון גידה: כמו וגוע מזוער: ונגיד מן
שלוחא: תוסף רוחם יגועין: תכנוש רוחן: ותנגדן: יקב:
בעיר טע: בקרתא אתנגידו איכה ד:

ג: נגד לשון ענוי כמו בפסוק נוארך כמגדל השן:

משלי: נח:

בראשית: י:

זכמה: ג:

משלי: טו:

תלים: טו:

צפניה: א:

שמואל א: כו:

בראשית: יב:

בראשית: יט:

נבואה תרגא אי ספיתר נבואה קפוטמאלי: אכל שאר ירמיה מו:
אי בלשון יחיד מתרגא גיסא עיין בשדש נס: ואיזים ישעיה מ:
מתרגא נבוחתא או נבון כמו הן איים כדק: הא
נבוחתא כדומא: וכן כלס חוז מן ואי היס תרגא אסתר יג:
הפרגי: וכמא ומאיי היס תרגא וסנאות ימא:
גנים לעי ונגים פ: שדש ואלס: גנסין פ: ילקוט דף:
אופלים ברי פ: נא:

גנים פ: לועס בר פ: יד:

נבא וכו' נבא שור איש: התאר ואם שור נבא הואי מ:
לשון פגיעה והכאה ובפרט בקק: כשהשור מכה שמות טה:
אדם כאמר יבא השור: וכבהמה כאמר יגוף שור וכו':
את שור רעהו עיין בשדש מנחה בלולה דף פד:
ופד:

נבא תרגא כמו העברי אך רובם מלשון נביאה
מתרגא בלשון קטילא ותקפא עיין בשדש יס:

נבא אשקיוה נבואא דחלא ומית פ: השקיה טס
של חומץ ומית: בעבודה פ: אין מעמידין:

נבא שלחו מנל כלו לחתוך החטה: בשדש מגל מ:
מקומו: יואל ד:

נבא קדמו שרים אחר נבגים לשון זמר וריכה מ:
השרים הם בפה אך הנבגים הם בכלי: השם על תלים סח:
נבגות לדוד הרטי ונבגותי נבגן ישעיה לח: אופן לשם סא:
אחר אני נבגיתם איכה ד:

בשדש שור:

נבגים פ: נקנץ שביעית פ: א:

נבן תרגא יטיב לנבן דמיטב לגנא: וכן רבים שמואל י:
דוב שאר נבינות מספר תלים תרגא בלשון תושבחתא
עיין בשדש: הטרטים על פי הנבל תרגא דמנגן
על פוס גבלא: והשם וקול בגוריד תרגא נגון יחזקאל ט:
בגריד ויש שמתרגא בלשון זמר עיין בשדש:

נבס שגנס מן האוכל לשון ליעוס דאי לא לעי בעטרה:
לא נכיס שס לא יגע לא יאכל בשדש לע:
והוא ההתכת שנעשה עם השנים פ: אין מ
מעמידין:

נבסטה דלא שקל בגנוסטריו פ: שלא חתך ב נדה:
במספרים שהוא הכלי שחיתים בו הנפטרנים
פ: כל הוד: ויש אומרים שהמספרים והתערג פ
משונים מעט זה מזה כי נבשטרי איכס דק כלי אחד
וחתיכה אחת מה שאין כן במספרים:

נבע אשר גבע אלהים בלבים לשון ממשוש ו מ:
והתעוררות: שמואל יא י:

נב הנוגע באיש הזה בראשית ט: רל להרע:
וק ולא יוסיף עוד לגעת בך: ויש מהם שמורה לשם כ: יד:
לעשות דבר נבד הדבון המקבל כמו לבלתי נגעך
רות ב: וכן ואם לא תגיע ידו ויקרא ה: רל שלא
הגיע ולא יש בידו ממון כדי לקנות בו שם: והם
לשון השגה והקרבה כמו עד שמים הגיע:

תרגא ולסגור מאן די יתחייב לסגור מתרגמו:

גג ככ לשון שופט שבספר שופטים מתרגא:
גגיד כמו מימי השופטים מימי גגידא: וכן ויהי
טימי שפוט השופטים גגיד גגידא: רות אי ושאר
לשון אפס מתרגא דין: בשדש דון: ותרגא של גגיד
מלכא שליטא ארטנא ארטונין דרביא עיין ב
בשדש יס:

גג תרגא פלגים יכלי מים פנידן גגידן מוא:
וכן וכל שפוט מרעיתם וכל גגידן בית משריהון:
ולפי דעת הערוך יש מהם בריש גג בלשון נהר עיין
בשדש יס:

גג דר' יהושע חלש ואינגיד פ: פרחא נשמתו וחזרה
ואמר עיין: פ: במה בהמה בשבת:

גג חלמא בישא קשי סגגא פ: שובר לבו יותר
מהמלקות: פ: הרואה בברכות בלג יבפי אלו נערות
בכתיבות בגמ: דאמר מר אלמלא נגדוהו לחנניה
מישאל ועזריא פלחו בגלמא וכן בפי רבן במליאל
בריש קדושין רב סגגד מאן דמקדש בשוקא ומאן
דמקדש בבאה פ: מלקה: ובפי שורשגא את:
חפרה בבק כד רגז רעיא על עביא עביד גגידא
סמיתא פ: השופט והוא כמו משל לעניין הפרנס
כלומר מסמא את המנהיג להטעות הנאן אחריו:
וכן נגד שם אבר שמים פ: טכתי למשוך ולהגדיל
שמו פ: א' באבות:

גגא פ: לשון אורך:

גגא אוניגא פ: תבואה וגיגא פ: העבד ה
האדמה כפ שמו:

גגא פ: מלכא קשה לעשות:

גגא פ: גבויס:

גגא פ: כחשים ילקוט דף נא:
בשדש מצינו:

גגא אור: השם וגגא כאור תהיה חזקוק ג: אופן
איכס יח: אחר לגגרות באפילת נהלך ישעיה נט: לשון
זוהר ואורה:

בשדש אור:

גגא בשדש פרא יקום בגגא וכל לשון נוגה
מתרגא בלשון זוהר עיין בשדש:

גגא רב הונה אומא גגא רל שחור מאד על
דק שקודין לסומא סג נהור ברג דפסחים:

גגא איכס נגהת ליה פ: נתאחר הרבה וכו' פ: אמר
לחם הממונה וכו':

גגא עד דמית ליה פ: נתאחר להביא להן
פת בשעת האוכל פ: סדר תעבות:

גגא ספר גגא השם הגגה עיין בשדש הגגה:
גגא פ: בית שער פתוח לעיר רל פתח מ
מיוחדת ליפסם תוך העיר פ: המוכר את חבית:
גגא פ: איחר שבת פ: א:

ישעיה ל:
ומוט:

דניאל ג:

תלים קד:
ויקרא יב:

ג. גווע ומכה יסעיה נב: השם גוע נרעת. הרבוי
נגעים גדולים. בראשית יב: פי חולי. איש גוע
לכבו מלכים א. ח. פי חטאו וחולי נפשו. גם מונח
תאותו או מחלתו ממש:

בשרש נשב: נרע: ל:

מ:
שמות. בא:
תלים. בא:

נגף. ונגפו אשה הרה: ופי יגוף שור איש. טעל
יוכא ויש שהם עומדים ואינם נכדים רק כפי המשכת
הלשון כמו פן הגוף באבן רבלך. ורבים כאלה:
השם לא יהיה בכם נגף שמות. יב: אופן אחר ויהי
אחרי המגפה. רשי אומר אין לשון נגיפה אלא לשון
דחיפה והכאה כמו ונגפו אשה הרה ר"ל דחשו אותה
עוין במקומו: ונדרס ונגפו רגליכם על הרי נשף
ר"ל יתבטלו וכלם לשון דחיפה והמכה ולפעמים מונח
במיתה ויש מהם בלא מיתה:

בשרש כשל: ל:

נגף. רובם התרג. הוא כמו העברי. אך יש מהם
מהם שמתרג. בלשון חבירא או מראה עוין ב
שרשיהם:

נגפם ירד לתוכו פ. א:

נגפם פ. ייבש העפר. עוין פ. ל:

במקוואות:

נגר. עניו נגרה ולא תדמה: והגרתני לגי אבניה
מיפה. א: ויש מפרשים מזה פרץ פחל מעט גר.
לשון הזלה והגלגול מבטוח לעמק:

מ:
איפה ג:
איוב. כח:

בשרש כזל: ר:

נגר. תרג. חרש וחושב. נגר ואומן: אבל ראוייתא
מתרג. עובד ידי אומנא אופן אחד נסך חדש. תרג.
עבד נגרא. יסעיה מ: הרבוי לחרשי העץ
לנגרי אעין: ופל שאר חדשים מתרג. אומנן:
ובחרושת עץ. ובנגרות אעל: וכן על החונכ בני
על דנגיד ביה:

שמות. לה:
מלכים. פ. יב:
וכב:
יסעיה. י:

נגרי תרעון תלים קמח: הוא תרג. בדיחי שערין:
לתיס ובריה. תרעון ונגרין: וכן כל בריח ובריחים
שבמלכות המסכן תרג. ירושלמי מתרגם בלשון
נגיד: ושאר לשון בריח ובריחים מתרג. בלשון עבר
ועברין עוין בשרש עבר:

איוב. כח:

נגר. פ. להר נובע מן מעיין והמתורגמן אומר
שלא מצאו כי אם בלתי עוין בשרש נגר: ותרג. של
פרץ כחל מעם גדי תקף כחל מן אתריה דמוזלח
ולשון כזילה הוא:

ויקרא. יא:

נגר תרג. הרוכשית והעטלף. נגר טורף ו
ועטלפא:

רעבד להו כמין נגר. פ. חפירה מה בארץ:
והנקבר בהן אינו נראה שוכב אלא עומד כי האי
בוזא קבורת חמורים היא שנלכדים בצורות: פ.
המוכר פירות לחברו עבד:

נגר. פ. דבר מה שהושט אחר הדלת ברומח ולפי

שהיא נגר נקרא כן. פי הקומץ רצה: ויש מפרשים
היתר הנעץ אחורי הדלת:

ד. מאן יהיב לן נגרי דפרזלא ולשמעונך. פי רגלים:
פ. כינר מברכין:

בעלי חיים דאנקטינהו נגרא דריויתא. פי למוד נמטות:
הנחמה להלך בדגליה חוץ לרור עוין פ. המוכר את
הספינה:

לית נגר. דר נגר. פ. חכם בן חכם. תרג. החרש
והמסגר. חרש נגר. פ. ר' ישמעאל. עוין בשרש
סדן:

איבה עמיא היכי אסקיה לשמואל בגיירא:
פ. איך הכעל אוב הציא שמואל הנביא בכישוף: סג
פ. שאל אדם. ומנאים עם דלית בגיירא:

לא תשזור נגרא. פ. לא תעבור הכהר: פ. ערבי
סחחים:

אינגירא. פ. דבר שנלקח לעבודת המלך: כשנת:

נגור. פ. נורת פסל. נגר. פ. משך חתך:

נגר. חוזק ושמירה: יריחו נגרה של ארץ ישראל:
פ. שמירה וסוגרת. בסוף ערוזין: ובפי בהעלותך
נגרתורא. פ. עוף מה: ויש אומרים עטלף:

נגש. ונגש אליו יהודה: והגשן השפחות: גשה מ'
לי ואשבה. פ. גש שמה בעבורי שאשב בריוח כי נר
לי המקום. יהושע מט: השם הגשמה: ולשון ק
קורבה הס:

בשרש קרב: ל:

נגש את הכסף ואת הזהב: לא יגוש את דעמו. מ'
דברים. טו: לשון לחץ ועשק:
בשורש לחץ: ר:

נגד אחר. פ. קיבוץ ותל כעין גדיש: והוא מסתבך מ'
עם נדד עוין למטה: נדד נדדו ממני: ותדר שנתו יגושע. ג:
מעניו. בראשית לא: מלכי נבאות ידורון. תלים

סח: השם ארחיק נדוד. אופן אחר ושבעתי נדודים
עדי נשף: איוב ז: אף ומדר. ערב: וכלם לשון ת
תנועה והרחקה. ב: לשון טומאה כמו כימי נדת

דיתה ויקרא יב: וכן בנדת עמי הארצות: והתאר
גדה היא ויקרא. כ: ארץ נדה לשון טומאה וריחוק
לנודך הטומאה: עוין בשכח. נדה:

בשרש בלל: פ.
נגד. תרג. ותדר שנתו. ונדת שינתי. כאשר ינוד
הקנה. כמו דנאיד קניא מלכים יד: ורוב לשון
נדוד מתרג. בלשון שלטול: וכן שפתיה נעות:

שפותחא גידן: ישום וישרוק. יכלו ויגיד. וכן ואק
מחריר. תרג. זלית דמגיד. ויקרא ט:
גד. כל לשון הזאה מתרג. בלשון גרא כמו וז

מדמח. ונדא מדמח דאזבל. אבל וז ממנו. תרג.
ואדי ויקרא. ח: ושחקים יזלו נדק. ועגביא ינדק
טובא:

מלכים. כ"י:

שכילים שכלים פ ה: מקוואות:
נרן • ויש חרבו אל גרנה • פ: נרנן: אתברית מ:
 רוחי אנה דניאל בגו גרנה דניאל • ז: רשי פ: דה • א: כא:
 כנהלה רוחו בתוך הגוף • יען שהגוף הוא כמו כרתק
 מהרוח גם ר' סעדיה מפרש כן: ואתה נתת את
 גרניך עיין בשרש נדה:
 ותא' לב פנים נרן • תעד ר:
 נרן • מה שהאשה מוכנסת לבעלה בשעת הנשואים
 נקרא נרן או גרניא או גרנייתא: פי' איזהו נשך
 בנרן:
 נרע • פ: לשון ידיעה: ומגרען • פ: יודעים ו
 ומכנים:

נרף • אשר תדפנו רוח • כקש גרף קשתו מבנין מ:
 כפעל • פ: דחף: ר: תגיס • א: וסה:
 גרף • תרג' וריח שמניך מכל בשמים • ושם עובד שיריה וד:
 דנדיקך גרף מכל בשמין וריח אפך • תרג' ו
 וריחיהון יהי גרף • המתורגמן מפרשו לשון תרפנו
 רוח:

נדר • נדר עבדך • איש כי ידור נדר • במדבר ל' מ:
 ויש מהם חמשה בחמש נקודות וכל השאר בשם שמואל' צי עו:

נדר • תרג' נדרא והרטי כמו העברי אך יש מהם
 שתרג' בלשון קומא עיין בשרש קים: ובדר פ: עא-
 ודר יעקב נדר לאמר • נדר לאביר יעקב • ינחק
 איכו אמור אלא לאביר יעקב תלה הנדר במי שפתח
 או תו תחילה • ר"ל שיעקב אלה הוא הראשון ש
 שנדר נדר לה:

נדה • ונהה נהי • נהיה • נדה על המון מצרים: מ:
 יחזקאל לב: השם אל יודעי נהי • עמוס ה: אופן מוכה • ב:
 אחר נהי נהיה • א"ל ונשאו אליך בנייהם קינה ונהי
 יחזקאל כו: וכן ולא נה בהם: ונהו כל בית ישראל
 אחר ה' שמואל א' ז: ר"ל שהתאבלו על מעשיהם
 הרעים ושבו אחרי ה' או יהיה וינחו כמו ויאספו
 שתרג' ונקוו אליה כל הגוים • ויתנהו כמפלח
 בה בה כל עממיה: עיין רדק: והשאר לשון יללה
 הס:

בשרש ספר • קבץ: ר:
 נדה • תרג' וינחו כל בית ישראל • ואתגהיאו • כל שמואל' ז:
 בית ישראל • לשון קבץ:
 נדה • אותי: ולבי נדה בחכמה ר"ל נהה עצמו בחכמה
 קהלת ב: והשם בנדה יהוא בן נמשי מלכים • ב:
 ע • ור"ל הילך והדגל:
 ותא' לב פנים נדה • נדה • גהל • דדה: ר:
 נדה • תרג' וזאת לפנים בישראל • וכחל מנהגא
 בעידנא דמלקדמין מתנהג בישראל: וכן וזאת ה
 התעודה בישראל וחכי נהגין למקמי בית ישראל וכל
 לשון נהיגה מתרג' בלשון דבר עיין בשרשו:

נדרים פ' ב: רב אשי נאדי מן טעמיה באבוי • פ: נודד וסר מן
 טעם דאבוי: וכן אולא נדיא כי קמו שיבתי פי
 מנכרת אותי ומגלה דברי • פ: האיש מקדש: עיין
 בשרש גדל:

מקום שיש גידנוד לעבירה: פי' אפילו דומה לדומה
 לעבירה • פי' מקום שנהגו בפסחים: גם מורה רמיה
 שנעשה בעינים וכן כל כיוצא:

נודנא • פ: פרדה • בב • פי' המוכר את הספינה:
 נרואין • פ: בגדים מארץ הודו • יומא • פ: ג:

נרב • לבס אותם • אשר ידבנו לבו • שמות נח:
 וכאמר נפשו כי כמו שהלב נותן ואינו מקבל
 כן הוא תורת הנדיב • ולרמוז שצריך לעבוד שלא על
 מנת לקבל פרס עיין מנחה בלילה דף • פו: התאר
 ונדיב גדיבות יען ישעיה: לב: ורוח גדיבה ת
 תסמכני תלס • כא: גדיבות יען והוא נדיבות יקום
 ירנה מעלות נדיבות שבעבור יקום: והשם נרבה
 לה • שמות • לה: הרבוי גדיבות תלס • סח: גדיבות
 פי' רנה:

בשרש ארן: ר:

נרב • הפעלים מזה השורש מתרג' בלשון רעה •
 כמו אשר ידבנו לבו • דיתרעיה לביה עיין בשרש
 רעה: וכן נדיב ונדיבים יש מהם שמתרג' צדיקיא •
 או שליט • או רבא • אבל השמות מתרג' בלשון
 נרבה • כמו נרבה לה • נרבחא לה אך יש שנים
 בספר תלס שמתרג' בלשון גדיבא עיין בשרש
 נסב:

נרבך • תרג' וסור סביב • ונרבך סחור סחור:
 מתמת הטירות • מלרע דנרבביא: שום ארן אל
 ארן • יתשם נרבך על נרבך • חגי • א: טירת כסף:
 נרבבין דכסף:

שקעיה תחת הנרבך • פי' שורת בניין החומה • פי'
 כל כתבי הקדש:

נדה • המגורים למס רע: לשון ריחוק עיין בשרש
 נדה:

בי לבס זונות יתנו נדה • יחזקאל יו: וכן ואת נתת
 את גרניך • ר"ל מתן הזונה:

בשרש רחוק • נתן: ר:
 נדה • לשון חס: התמר • נדה • ויען שמרחקים
 ממנו נקרא כן: בשרש שמתא • ומתפעל מנדין
 אותו:

נדר • לבלתי ידח ממנו נדר: וידחו את יושבי
 שמואל' צי יד: עורס • דברים יב: והשם בלשון רבים שלא במצא
 במקרא היחיד • גשאות שוא ומרחקים איכה • ב:
 היחיד מרוח • לשון דחיה ופזור:
 נדר • מן שרש שיש בו הרגלים הרבה מנדינו • ובסג
 פי' אלו מרשתי מרבה רגלים זה נדר:
 מבי העשוי בנדר • פי' חזר שיש בו משני נדדיו

מ:
 שמות • לה:
 נשיה • לב:

תלס קיע:

יחזקאל ימו:
 שיר • א:

בשנת:

מ:
 עמוס • ו:

מנהג מבטל את החלכה ירושלמי אמר ד' אושעא:
אמר רב נחמן הכל הולך אחר מנהג המדינה
ומוקמינן לה במנהג המקום והטוען זולתו המנהג
עליו הראיה: וכן פ' מקום שנהגו כל הדברים תלו
אותם במנהג: כשיא דלא למעבד עובדא ביומא
דירחא מנהג: ודלא למעבד עובדא באפוקי שבתא
עד דתתפני סדרא וכשני וצמשי עד דתתפני ת
תעניתא מנהגא דל' הכל תלוי לפי המנהג:

נכב:

המנהגין פ' המשותות שהמלחים מנהגין בהם ה
הספיות פ' שהמוכר את הספינה המנהג סופו
את הארבעים פ' המנהג צזור ובחמור או דש
או חרש מקבל המלקות פ' שנים אוחזין:

במ פ' ח:

נהי מי שחוטמו שלו שפל מאד:
נהל נהלת בעוך וינהלם מסעיב דל' נהלם
בהסוד שלא פחדו מכל סביבם דהי' ב' לב: לשון
נהג: והלכה:

מ'

שמות טו:

ב' מין עץ שפל מה ומתפוחים וככל הנהלולים:
בשרש נהג:

ישעיה ז:

נהל קיטמא גהילא פ' אפר שעברוה תוך
הנפד:

גהילא מקמי מיטרא אתו מיטרא פ' כשהמטר
מתחלת לירד דק ובגתת כמו שעושה הקמח סימן
שתרד מטר הרבה פק: דתעניות ולשון גהל
הוא להעביר דבר מה בנפה ובכבדא וכיוצא:
גהילא לשון מעט ודקות:

מ'

משלי ה:

תלים לח:

גהם תרבת באחריתך והשם גהם ככפיר אימת
מלך: משלי יט: אופן אחר שאגתי במהמט לבי:
ולשון שאגה הוא ובסתם שאגת הארי:

בשרש נעק:

מ'

משלי כ:

ישעיה לה:

גהם תרג' נהם ככפיר גהים היך אריא: אך
תרג' וינהום עליו ויבלי עלוהי ישעיה ה' ודבים
פמוהו: תרג' אהבה כיונח ונהמית כיונה:

בבלאי ספשיי אכלי גהמא בגהמא פ' דייסא
זהו מאל מה שגעה תוך הקדרה מנעק או מ
מהקמח ואין דרכה להאכל עם הפת לענין כרכה
ענין ברג פ' יוס' עוב:

צביה:

כי גהמא אקושי בחינטי פ' הטלע מן הפת
יגעה וטאב לו בית הצליעה וט' פ' אלו כ
נערות:

גהגה ידוע והוא לשון תועלת ונחת רוח ו
הנחה:

גהק הנהג פרא עלי דשא לשון נעקא: בץ שיחים
גהקו להם לבדם בל זכרונם במקרא:

בשרש נעק:

התרג' כמו העברי אכל הינהק פרא תרג'
האפשר דכברים:

אינ כד:

גהר תהו אל עוב ה לשון מהירות ומרונה:
ב' לשון נחל לפי שהמים הולכים ורנים גהר
פלגיו: הרפוי גהרים יאורים ישעיה לב: גהר
נחלי איוב כ: גם נמצא הרפוי בלשון נקבות ועל
גהרות יכולנה: תלים כד:

ג' לשון אורה כמו הכינו אליו ונהרו השם ואל לשם ל':
תופע עליו גהרה אינפ' ג:

ד' מערות כמו חמנהרות אשר צהרים:
ומנהרות תא' לו שנים גהר נחל יאור פלג'
יובל אפיקים אובל:

ה' בשרש אור רון מערה:
גהר תרג' גהרא וכלם הם כתובים באלף צפוף

כמו מנהר מנרים עד הנהר מנהרא מנרים עד
גהרא: אך בעורא כלם כתובים בהא גהרה
עורא ד: וכן בדניאל יש קנת שמתרג' גהרא: וכן
כל יאור בלשון יחיד מתרג' גהרא ובלשון רבים
אריה עין בשרש ארת: והרצו מקום צהרים
יאורים אתר גהרין טעין: אופן אחר על הנהרות

ועל היאורים על גהרא ועל אריהי שמות ז': ישעיה לב:

ויש שמתרג' גהרויא ובנחמאות כתוב גהרוח
כמו בישימות נהרות בלדיא גהרוח: וכן בשאו

נהרות זקפין גהרוחא תלים נד': לשם מג:

ה' נהר הבקד אור תרג' נפרא גהר: להאיר על
הארץ לאגהרא על: שמן למאור תרג' משח

לאגהרוחא שמות כז: קומי אורי קומי אגהרי לשם א:

ישעיה ס' אז תאיר ונהרת בך תחזין ותתגהרין:
אופן אחר יהי אור יהי גהורא: ויש אור שמתרג':

גהור כמו האור גדול למחזי גהור סגיא לשם:

ישעיה ט' הרצו יהי מאורות יהון נהרין אכל
שני המאורות תרג' תרין גהוריא:

גהרא גהרא ופשטיה פ' ככר פשט המנהג בפק
דחולין:

גהר שם מקום פ' ד' אליעזר:

גהיר וחכים פ' זכרן וחכם: כסג בשבת פ' המוצר
את הספינה: גהירא כד הו' וט' וכן בפי הדואה

בברכות כהיון לי שבילי דקיעא כמו שבילי ד
דנהרדעא פ' אני יודע דרכה הפוכים בדקיע

כמו שאני יודע נתיבותי מלמתי: וכן ברג פ' ויתגח
התעבה ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא אמר

הקבה אין לית אתון בגהרין ליה אנא מנהר
ליה זבג גהורא פ' זכרני לשון זכרון כב

פ' ה:
גהר בלאי שם אומה סג פק: סנהדרין:

גהרעא שם מקום:
גרא ואם הניא אביה אומה ולמה הניאך את לב
בני ישראל במדבר לב: שמן ראש אל יני ראשי במדבר ל':
תלים

נשים יד:

תלים קמא: השם וידעתם את תנואתי: הרבוי
תנואות עלי ימצא: איוב לב: לשון שבר הדברים
והמחשבות וביטולס:

מ:

נרב: כי יעוב: עוד ינופון בשיבה: תלים נב: וכן
ותירוש ינובב בתולת: זכריה ט: רש"י מפרש ה
הפסוק: אל: כי מה: רב טובו הנשן של אותו
הדור: דגן בחוריש: פי: הנותן פח לבחורים:
ותירוש אשר ינובב בתולת בניב שיר: ויש שתמין
אשר יפוצב ויצמח בקרקע בתולה והוא יין משונה
עיין מקומו: ודרך פי: מה טובו של הדגן והתירוש
המגדל והמנובב בחורים יפים ופתולותיפות כאשר
היו בזמן ההוא: והשם בתנובות שדי פי: צמיחת ה
הפרי וגדולו או הפרי עצמו גם שמחה:

איכה ח:

פי: לשון דבור: פי: דיוק ינובב חכמה: השם גיב ש
שפתים מלאכי ח:

נשלי י:

בשרש טא: שמח:

ד:

נוד: נע וגד תהיה בארץ: נודו לו כל סביביו:
ירמיה מח: אופן אחר ואל תנוד להם: לשם י:
לשון תנועה והטלטול ובריחה: גם אלב ולנחם האלב
וכינוא: אפרים בתנודר לל מספר קורותיו כינו
לכין עצמו: השם וישב בארץ פד: בראשית ד: מנד
ראש ואיוב י: אופן אחר וינד שפתי יחשוק: ועם
הא הכקבה: לנדה היתה איכה: א:

מ:

נראשית ד:

ירמיה לא:

פי: נר קצר ישעיה: יז: וכן נצפו כמו נר:

תלים מד:

נ: בגאר בקיטור: תלים קיע את גאוד החלב
שופטים ד: הרבוי וגאדות יין בלים: לשון
חמת:

שמות טו:

יהושע ט:

ותא לה פגיס: נוד: נבל: חמת אובות: בביר:
בשורש נוע:

ד:

נורה: גבר יהיר ולא יגורו: פי: לא ישכב בנית
מנקוק ג: ואהל: ואקב גורו: פתאום: איובה: גורא שאנן ו
ישעיה לב: זה אל ואגורו: פירוש אעשה לו בית
ומשכן:

ירמיה ו:

דנח יז:

ירמיה ט:

פי: תאר לאשה: בלשון הזה לפי שהיא יושבת בבית
תמיד הגור והמשננה: ובסמוך ונות בית תחלק
שלל: תלים סח: וכן אוהל הדועים נקרא פי: אני
לקחתך מן הגור: הרבוי גורות כרות דועים:
צפניה ב: והווי מתחלפת באלף כמו על גאות
מדבר קינה: ולא נה בהם עיין בשרש נהה:

ד:

בשרש בית:

איכה ד:

נוה: תרב כלילת יופי: גמירת נואי:
נערכו פי: ג: שהעריך את גורו בישראל: וכן בנות נות: פי: הן
אלא שהעביות מנוולתן:

ד:

נורא: לשון יופי:
גור: פי: שזור כלאים פי: ט:

נורח: לא שקעתי ולא נחתי: אנוח ליום צרה: מ:
חנקוק ג: פי: השקט: וידברו אל נכל ככל הדברים איוב ב:
האלה בשם דוד ויגורו פי: הם היו יגעים מן הדרך
שלא נחו עד שדברו לו הדברים: השם לריח גיחוח: שמות כט:
והרבוי ריח גיחוחיהם: יחזקאל כ: וכן דברי חכמים קהלת ט: וד:
בגת נשמעים: טוב מלא כף נחת: אופן אחר:
בנוח: ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה בראשית
ח: ט: הרבוי מנוחות: כמו ובמנוחות שאננות: ושעה לב:
אופן אחר ונהנחה למדינות עשה: וכלם פתרון
אחד להם ההשקט אם ממלאכה ומעסקי האדם או
מהנחות וכדומה:

ותא לי פגיס: נוח: שקט: שוב: נפש: שאנן:
שבח: שבך: חלץ: אט: רגע:

עיין בשרש נח:

נורח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל
ילצין פני חברו ברבים: כלמד מתמר: סוטה:
פי: א:

נחות דרגא וסב איתתא: פי: שלא תקח חשונה
מיכך:

נורח לעשות: פי: הוא דבר נקל לעשות וכן כל
כיוצא:

נורח לו שלא נברא: פי: טובה ומנוחה וכו':

נורח: יושב הכרובים תנוט הארץ: ואין לו חצר: מ:
לשון התמוטטות:

תלים נט:

בשרש סור:
בדמות גווי: פי: שם מקום והמעריך אומר שהוא
שם ספנים בדר פי: יב: ויפה תאר מפרשו חבלי
דספינה: בר פי: וירא אליו:

ננוטים: פי: ספנים: בר: פי: יב:

נור: תרגי מכל בנות עיר: על חורבן פלחי דעמי איכה ג:
וגורל בנתא דידושלם קרתי: לשון טינוף: וכן מ
מורגל בנשנה עיין למטה:

נורל: מלכותא אולא וגורלא: לשון טינוף ובזיון
ושפלות: וכן מגורלתא: בסג דסוטה: פק ד
דענינות:

נול שליח אשכחה דיתבא וגורלא: פי: אורגת:
ברב פי: השולח גע:

נאת וגורלא: פי: אתה והקונה: עיין פי: איזהו נשך: נצמ:
גם מורה האשפה:

נאם פגע כך מגורל זה מושכחו לבית המדרש:
פי: יצר הרע:

מגורלת: פי: משנה: נצור:

נורם: נמו שנתם: הנה לא יגום ולא ישן: תלים מ:
קכא: וכן וקרעים תלביש גומה משלי: סב: אופן
אחר: ותנומה מעפעפך לשם: ז: הרבוי מעט
תנומות: לשם לשון שינה אך אינה מורה כל כך
חזק כמו מלת שינה:

בשרש יאן:

לשון תבונה עיין בשרשגם:

גומי פ' במחיים קדוש פ' א:

יונה א: גוף תרבי דב גדול גומא רבא: תבנית כל דגה:

במלכא א: דמות כל גומי דברים ד' זכרנו את הדגה תרג:

מלשם ה: יתבטא: וכן על הרמש ועל הדגים על ריחשא ועל גומא:

ג' פ' א: מה הוית בעית דגיתין לך חד גוף בשנים עשר ד דגין פ' דג:

מ' נוס' ולא גם למה: תסתם גיא הרי זכריה יד:

דברים לר: כך אנו קוראים אך יונתן בן עוזיאל תרג ואסתתר

חילא דטוריא נראה שהיה קורא אופו כאלו היה

מבנין כפעל תסתם כמו גפעל ולקח אופו כאלו

היה משרש סתם ויש אומרים שגמלא במקנת ספרים

כ' ורדק מעד שלא כן ראה ומלא אך ר' אברהם

אבו יעזרא בתב כי אנשי מזרח קוראים אותו כן לל

גפתם: עיין גו: ולא תקחו בפר לגום אל עיר

מקלטו לל למי שעשעו לכוס לא תקחו כופר למען

יעמוד בארצו אולגוז בארצו עד מות הכהן הגדול

אך ינטרד לו לכוס וכו' ויש מפרשים הפסוק על מי

גהרב צדוק שלא יקחו כופר מיתתו ודי שיגלה

כלומר לא תקחו כופר ממנו למען ינוס ואל יהב

עיין רשי בי בבים דבריו:

ירמיה יו: והשם: ופגום אבד מנהם ועם כגוי ובנואי גיוס

ירקאל כו: צרה ישעיה נכ' ועם הא הנקבה ובפגום לא

תלטן ונסו מנסת חרב כלם לשון מנוסה וצריחה

במהירות ולא נס למה לל דרך שאלה שלחות לא

הלך ולא זו ממנו ורדק פ' לשון יוכש שאומר כי כן

בלשון ערבי יבש הלחם אומרים כס אל כופו: על

קוס גנוס ר' יונה פ' מלשון גבה ודוממות ומעלה:

אך חוב הגמפרשים מבגדים לו וטנת הפסוק הוא כ

בטמר אחיבא האחייב כנוס לאשר ולמגרים לעזרה

על כן תגוסון כדבריהם ולא תחיה המנוסה על

האופן שאמרתם רק צריחה ממש עיין ב

במפרשים:

בשרש ברא: ר'

גופ' לשון צריחה עיין בשרש נס:

על הגיסים: הוא שבת והודאה מה אשר מוצתת

במנופה ופורים עיין רמבם בהלכותיו:

בשלה דברים קדמה מלכות יין למלכות בנחשין

פ' צורת האותיות:

צ' צרע תנוע ארץ כשטר: והיתו נע ונד: בראשית:

ד' השם תנועה לשון טלטול ממקום ל

למקום: כי נעים כי תשמרם בבטח עיין בשרש

קעס:

בי שם צלי וזמר מה: ובמנענעים וצוללים ש

שמואל ב' י:

והתנועה תא' לא' פנים צוע נוד ווע דחה:

טלטול גלה רוד תנופה צעה געש חרד:

דרה גרש חנר: ר'

צ' צרע תנועה תנועה נופת תנועה שפתותך מ'

כלה שיר ר' לשון הולל והחתכה וכפרט מבשמים מלש' ז:

וכיונה: הפעל גשם נדבות חניף אלהים לל תול מלש' טה:

ותשיף ינופה טפיש הוא הדפס בחינתו עדיין עם

השעה או ההזלה מהדפס:

ב' לשון החמה כמו חניף אהרן תנופה ויקרא ט': לשכ יט:

וכן חניפהו תנופה פ' ר' שהיה מולך ומציא וזה

הוא לשון סנפה התנועה אילן ואילן אכל תרומה

היתה הנפחה למעלה שהיה מעלה ומוריד ולזה

אמר אשר האסף ואשר האדם התנופה מולך ו

ומציא אתרומה מעלה ומוריד: וכן מוכן והניף

ידו אל המקום ואסף המזלע בדרך המלחשים על

המכה שמינפים ידם עליה הנה והנה:

ג' נפה זבסמוך: להנפה גוים בנפת שוא וכן מלש' כ' ה

הוא כהוב מאד במשנה אמר נפה לכברה שמרדקין ישעיה ל:

בה את הקמח ואמרנו נפה שמוציאה את הקמח

וקולעת את הפולת וקראת כן על שמינפין אותה

לל שמוליטים ומציאים אותה להוציא הקמח מבח

התנועה: ינופה ידו כמו שאמר אחריו ראש הכיע' לשם י:

כי המבזח לרצר מה מניף ומניע ידו או ראשו עליו

דרך צוין גם הקורא חבירו מניף ידו וכן כאמר

מפני תנופה יד א צבאות אשר הוא מניף כלומר

שמניף ידו לבלחמים בו ומציאים עליו עיין רדק:

וכן הניפו יד ויבאו פתחי נדבים:

ד' לשון מחוז: כמו יפה גוף משוש כל הארץ כל לשם יא:

נפת חמד מלכים א' ד' וקב' ובנפות דור ורדק מלש' מק:

אומר כיהי חלק שלמו לשבעה חקלימים וחלקים

ובלשון הקדש לקראים נופות וכל גוף וטף האויר

משופה זה מזה ומי שינא מנוף מעלתו מכבם

בנוף אחר יחלה על המצב מזה שנוי האויר אבל

ירושלים היתה יפה הנופת וכל מי שיבא אליה משאר

האקלמים ישאר צופו ברא ושלם וזהו שאמר יפה נוף

משוש כל הארץ:

בשרש נוע' נול' סעף: ר'

גוף תרג ועשה פרי למעלה ומרים נחיה כעילא: ישעיה יט:

וכן יפה ענף דנפיה שפיר כלם לשון ענף: אכל מלש' מח:

אכל יפה נוף תרג שפיר היך חתנא:

צ' צרע תנועה: ונאין השקר חלק למקום מ'

יוד ורמו כי השופה לפי שהשערות מלכות כשרת שור י:

שהוא לבן והסם בחבל עץ הפעל עלמה גצת קהלת יב:

בראשית מ' אופך אחר: וכשר טמל יהיה גצה

ישעיה יח: הרבוי הנצנים נראו בארץ לשון שרת

מהפרי וכיונה:

סיר ב:
יחזקאל א:

נר

כי ופעל לניצוץ והוא כמו בני דשף ופעיה א:
והתאר מזה הלשון וניצצים כעין נחשת קלל:
ויש שמביאים אותו משרש נצץ ויהיה יחיד בשרשו
ובענינו והראויה בזה השרש בהקונקורדנשא

עשה כ:
ותא לה פנים ניצוץ שביב בן בידור
זיקות:

עין בשרש נצץ:

נר למען היות ניר לדוד עברי: וקרא המלכות
נר לפי שהוא כמו נר להאיר: נר לרגל דבדך תליס
קטו: כי אתה נירי ה וכן הכלי שהפתילה דולקת בו
נקרא נר והרבו בלשון נקבה כמו ובהעלות אהרן
את הנרות לפעמים מוכן הפתילה שדולקת ו
לפעמים מוכן הכלי על שמו מנורה כמוזה מעשה
המורה: ואת מנורת המאור שמות לה:

כי לשון חרושה נירו לכס גיר הושע: גיר רשעים
חטאת רשי פ שיכיר ויחרוש הרשע לעשות ח
חטאת: אך רלבב מפרש הפסוק אל הנה מי שירים
עיניו לעיין במה שאין מחוק האנושי להשיג אף על
פ שהוא רחב לב ולרחב לב הוא מוכן לעמוד על
חקירות עמוקות הנה זה הענין ממנו הוא ניר ה
הרשעים וחרושתם שלא יעיינו תחלה איזה יובילם
אל הדרוש ואם אפשר להם לעמוד על אמתתו אם
לא והוא חטאת חסרון לא יתרון:

עין נר:

נור רוב לשון אש מתרגם אש או אישחא או
אישח עין בשרש אש ויש שמתרגם בלשון נור ולא
ידעתי לחלק ביניהם אך הרוב כל דסמיק ללשון ש
שרפה ונלייה ושילט באש מתרגם בלשון נור ו
וכדניאל אחת נורא יקידתא שביבין דיעור ודומיהם
רבים אל המתרגמן:

עין בשרש נר:

נורתק פ כלי נחשת מה:

נרש חרפה שברה לבי ואנושה עין בשרש
אדש:

נחת גיורתא שם מקום אחד הם:

נז לשון טוה: ויקרא רבה פ נז:

נזד ויזד יעקב נזיד פ תבשל ויזד פ יבשל:

נזד בשרש בשל:

נזה ואשר יזה מדמה על הנד: וזו מדמה אל
הקיר מלכס ב: ט וזו ממנו ויקרא ח: ומה מי
הנדה יש אומרים שהוא שם עין דלק: ולשון נ
נטיפה והשלכה עם האנכע:

נזהיה רבא פ גער ונעק ב: פ במה טומנין:

סנהדין: תרגם אש יבעה שור על בליט אש יגזה תורא: וכן
פ היו בודקין בגיורתיה דמר פ מגערתו
מהרב:

נז

שכו

נזיו פ שצרי מאני דפחרא נזיוני פ יוס הכפורים: כיומא:
פ שד כלי חרש:

נזיו פ גרבינין של שומשמיין פ מי שהפק:
נזייתא כסוי של חבית מה או מקנקן של יין פק
דסוכה בסב:

נזל הרים נזלו מפני ה יזל מים מדליו במדבר מ:
כד: ועפעפינו יזלו מים ירמיה ט: יש מהם פעלים שופעים י:
שונאים ולפעמים עומדים ויוכר כפי המשכת ה
הלשון: וכלם לשון נטיפה וההגרה: הרים נזולו:
כי לשמש ולירח ולמזלות מלכס ב: ב: לפי שהם ישעיה סד:
נזלים במרוצתם וכן התנאים מורדות בעתו פ איוב לח:
מזלות: ויש אומרים שהוא שם טוב: והנטיפה תא
לד פנים נזל ינק ינק נחך נטף דלף
גנר זרויף ערף נסך גוף זול יזה
רעף:

ועל המזלות תא לב פנים מזל מזדות: גר: ר:

נזם זהב הרבו ואת הנזמים אשר באזניהם מ:
בראשית לה: ידוע והוא מין תכשיט מה ותא לב בראשית כד:
פנים נזם עגילים:

נזם פ נקם נזומא פ נוקם:

נזף תרגם ויגער בו אביו ונזף ביה אביו: ויש
מהם חסרי כון כמו ויגער בו ויזוף ביה ישעיה יז:
וכן רוב לשון סערה כמו הנה סערת ה הא
בזופיתא מן קדם ה ושאל לשון סערה מתרגם ירמיה כב:
בלשון עלעל עין בשרשו וכן גחלים בערו ממנו תליס ית:
תרגם בזופיתא כגומריין דכור:

נזק בגזק המלך והוא לבדו נמצא במקרא אך
הוא שגור מאל במשנה ומתפעל הפזיק את חבירו
עין בהלכות נזקים התאר מזיק עם שרוב ה
העברים אומרים מזיק השם היזק ולשון הפסד
ואברה הוא:

נזק תרגם כנזק המלך באגזיקא דמלכא: וכל
לשון נגיעה לרעה שכתורה ובגביאים על הרוב
מתרגם בלשון נזקא כמו הנוגע באיש הזה דניזיק
בברא הדין לא נגענוך לא אגזיקנך: לבעת כך
לאגזיקא בך שמואל ב: יד: וכן הנוגעים בנחלה
דמגזיקין באחסנתא ירמיה יב: אבל בכתיובים
כלם מתרגם בלשון קריבה עין בשרש קרפ:

נזק תרגם ואת כנזמיהם לשדים וית כנזמיהון
למזיקא: ובני דשף ובני מזיקי איוב ה מפחד
בללות מן דלחא דמזיקי דאזלן בלילא: ונגע לא
יקרב באהלך תרגם ומכתשא ומזיקא לא יקרבון
במשכנך והשדים נקראו כן לפי שהם מזיקים לפעמי
בני אדם:

עין בשרש חרף:

לשון תנומה עיין בשארשנים:

גומי פ' גמחים קדושין פ' א:

יונה א: גוף תרנגול גדול גומא רבא: תענית כל דנה

במדבר יא: דמות כל גומי דברים ד' זכרנו את הדנה תרג

מלפס ה: ית גומא: וכן על הרמש ועל הדגים על ריחשא

ועל גומא:

זר פ' יא: מה היות בעית דיתון לך חד נון בשנים עשר ד

דכרין פ' דג:

מ' ג'ס ולא גם למה: תסתם גיא הרי זכריה יד:

דברים לד: כך אנו קוראים אך יונתן בן עוזיאל תרג ואסתתר

חילא דטוריא נראה שהיה קורא אומן באלו היה

מבנין נפעל תסתם כמו גפעל ולקח אומן באלו

היה משרש סתם ויש אומרים שגמלא במקצת ספרים

כ' ורדק מעוד שלא כן ראה ומלא אך ר' אברהם

אכן גמלא בתב ט' אנשי גמלא קוראים אומן כ' לל

גפתם: עיין גו: ולא תקחו בפר לגוס אל עור

מקלמו: לל למי שעשאו לגוס לא תקחו כופר למען

יעמוד בארצו אולגוט בארצו עד מות הבהן הגדול

אך יעטרך לו לגוס וכו' ויש מפרשים הפסוק על מי

שזהב בדון שלא יקחו כופר מיתתו ודי שגילה

כלומר לא תקחו כופר ממנו למען יגוס ואל יהב

עיין רשי ג' דברים דבריו:

ירמיה י: והשם: ופגום אבד מנחם: ועם כגוי ובגוסי גיוס

זרה ישעיה נב: ועם הא הנקבה ובפגום לא

תלטן: ונסו מנסת חרב: כלם לשון מנסה וזריחה

במהירות: ולא גם למה לל דרך שאלה שלמות לא

הלך ולא זו ממנו: ורדק פ' לשון יונת שאומר כי כן

בלשון ערבי יבש הלחם אומרים כס אל כופו: על

קוס גנוס ר' יונה פ' מלשון גבה ורוממות ומעלה:

אך חוב המפרשים מנגדים לו וטנת הפסוק הוא כ

בממא ארץ יבא האויב כנס לאשר ולמזרים לעזרה

על כן תגוסון כדבריהם ולא תחיה המנוסה על

האופן שאמרם רק גריחה ממש: עיין ז

במפרשים:

בשרש ברנ:

גוס: לשון בליחה עיין בשרש נס:

על הגיסים: הוא שבה והוראה מה אשר מונחת

במנופה וטורים עיין רמזם בהלכותיו:

בשלה דברים קדמה מלכות יון למלכות בנחשין

פ' צורת האותיות:

מ' ג'רע תנוע ארץ כשבור: והיו גע ונד: גראשית

ד: השם תנועה: לשון טלטול ממקום ל

למקום: כי געים כי תשמרם בטעמן: עיין בשרש

ג'עס:

כ' שס פלי זמר מח: ובמגעגעים ופגלגלים ש

שמואל ב' י:

והתנועה תא: ליל פנים צוע: נוד: ווע: דחף:

טלטול: גלה: רוד: תנופה: צעה: געש: חרד:

רדה: גרש: חגר:

ג'רע: גפתי משכבי: והשם נופת תנופה שפתיך

כלה: שיר: ד' לשון הזלזל והחתכה וכפרט מבשמים

וכיונה: הפעל ג'ס נדבות תניף אלהים לל תניל

ותשיף: גנופת גופים הוא הדבש בחיות עדיין עם

השעש: או ההזלה מהדבש:

כ' לשון הרמה כמו הניף אהרן תנופה ויקרא: ט:

וכן הניפהו תנופה: פ' ר' שהיה מוליך ומציא וזה

הוא לשון סנפה התנועה איך יאילך: אכל תרומה

היתה הגפה למעלה שהיה מעלה ומוריד: ולזה

אמר אשר האסף ואשר הארס: התנופה מוליך ו

ומביא: התרומה מעלה ומוריד: וכן מנן והניף

ידו אל המקום ואסף המזרע: בדרך המלחשים על

המכה שמינים ידם עליה הנה והנה:

ג' גפה גבסמוך: להנפה גוים בגפת שוא: וכן

הוא נהוג מאד במשנה: אמר גפה לכבדה שמרדין

בה את הקמח: ואמר גפה שמוציאה את הקמח

וקולעת את הסולת ונקראת כן על שמיניף אותה

לל שמוליטים ומביאים אותה להוציא הקמח מכח

התנועה: גנופה ידו: כמו שאמר אחריו דאש הניע:

כי המבזח לדבר מה מניף ומניע ידו או ראשו עליו

דרך בזיון: גם הקורא חבירו מניף ידו וכן לאמר

מפני תנופה יד ל נבאות אשר הוא מניף כלומר

שמניף ידו ללחמים בו ומביאים עליו עיין דק:

וכן הניפו יד ויבא פתחי נדיבים:

ד' לשון מחוז: כמו יפה גוף משוש כל הארץ: טל

גפת מואר מלכים א' ד: וכן ובנפוח דיר: ורדק

אומר כי השי חלק שלמו לשבעה אקלמים וחלקים:

ובלשון הקדש נקראים נפוחות וכל גוף ונוף האויר

משונה זה מזה ומי שיבא מנוף מעלתו ויבס

בנוף אחר יאלה על המזב מזד שנוי האויר: אבל

ירושלים היתה יפה הנושט וכל מי שיבא אליה משאר

האקלמים ישאר נשט בריא ושלם וזהו שאמר יפה נוף

משוש כל הארץ:

בשרש נוע: נול: סעף:

נח' תרג: ועשה פרו למעלה ומרים נופיה לעלה:

וכן יפה ענף דנופיה שפיר: כלם לשון ענף: אבל

אכל יפה נוף: תרג: שפיר היך מתגא:

ג'רץ: הגעו הרמונים: ונאין השקר: חלק למקום

יוד: ורמז בו הסיבה לפי שהשערות מלכות כסח

שהוא לכן: והשם בלעז עין הפעל: עלמה גצה

בראשית: מ' אופן אחר: וכסר טמל יהיה גצה

ישעיה יא: הרבוי הגענים נראו בארץ: לשון שר

מהפרי וכיוצא:

מ' משלי יז: תליס סה:

לשכ יע:

מלטיס כ' י: ישעיה ל:

לשכ י:

לשכ יא:

תליס מק:

ישעיה יע: תליס מח:

מ' סוד יז: קהלת יב:

גזיון פ' שצרי מאני דפחרא גזיוני פ' יוס הכפודים: טומא:
פ' שצד כל חרש:

גזיון פ' גרדינין של שונושמיין פ' מי שהסך:
גזיונתא פ' כסוי של חבית מה או מקנקן של יין פ' סך
דסוכה כסב:

גזל פ' הרים גזלו מפני ה יזל מים מדליו במדבר מ'
כד: ועפעפיו יזלו מים ירמיה ט' יש מהם פעלים שופעים ה:
שונאים ולפעמים עומדים ויוכר כפי המשכת ה

הלשון: וכלם לשון נטויפה וההגדה: הרים גזולו: *
ב' לשמש ולירח ולמזלות מלכים ב' כג' לפי שהם ישעיה סד:
נוזלים במרוצתם וכן התוציא מזרות בעתו פ' איוב לח:
מזלות: ויש אומרים שהוא שם כוכב: והנטפה תא'
ליר פנים גזל ינק ינק ינק נהך נטף דלף
גזר זרזיף ערף נסך גוף זול יזה רעף:

ועל המזלות תא' לג' פנים מזל מזרות: גז: ר'
גזם זהב הרבוי ואת הגזמים אשר באזניהם מ'
בראשית לה: ידוע והוא מין תכשיט מה ותא' לב' בראשית כד:
פנים גזם עגילים:

גזם פ' נקם גזומא פ' נוקם:
גזף תרג' ויגער בו אביו ונזף ביה אביו: ויש
מהם חסרי כון כמו ויגער בו וינזף ביה ישעיה יז:
וכן רוב לשון סערה כמו הנה סערת ה' הא
בזופיתא מן קדם ה' ושאר לשון סערה מתרג' ירמיה כג:
בלשון עלעול עיין בשרשו וכן בחלים בערו ממנו תלים יח:
תרג' מזופיתיה כגומרין דכור:

גזק בגזק המלך והוא לבדו נמצא במקרא אך מ'
הוא שגור מאד במשנה ומתפעל הפזיק את חבירו אסתר ז:
עיין בהלכות גזקים התא' מזיק עם שרוב ה
העברים אומרים מזיק השם היזק ולשון הפסד
ואברה הוא: ר'

גזק תרג' כזק המלך באגזיקא דמלכא: וכל בראשית יב:
לשון נביעה לרעה שבתרה ובגזאים על הרוב
מתרג' בלשון גזקא כמו הנוגע באיש הזה דגזיק
בבבא דרין לא נגענך לא אגזיקנך: לבעת כך
לאגזקא בך שמואל ב' יד: וכן הנוגעים בנחלה
דמגזקין באחסנתא ירמיה יב: אבל בכתיבים
כלם מתרג' בלשון קריבה עיין בשרש קרב:

גזק תרג' ואת כמותיהם לשדים וית כמותהון תלים יח:
למזיקין: ובני דשף ובני מזיקי איוב ה' מפחד שיר' ג:
בללות מן דליחא דמזיקי דלולין בלילא: ונגע לא
יקרב באהלך תרג' ומכתשא ומזיקא לא יקרבון
במשכנך והשדים נקראו כן לפי שהם מזיקים לפעמים
בני אדם:

עיין בשדש חרף:

ב' ופועלו לניצוץ והוא כמו בני דשף ישעיה א'
והתא' מזה הלשון ונוצצים כעין נחשת קלל:
ויש שמביאים אותו משרש נצץ ויהיה יחיד בשרשו
ובענינו והראוילה תיאו בזה השרש בזה הקונקורדנשא

עשה כן:
ותא' לה פנים ניצוץ שביב בן בידור זיקות:

עיין בשרש נצץ ר'
נור למען היות גיר לרוד עבדי: וקרא המלכות
גיר לפי שהוא כמו נר להאיר: גר לרגלו דברך תלים
קטו: כי אתה גירי ה וכן הכלי שהפתילה דולקת בו
נקרא גר והרבו בלשון נקבה כמו ובהעלות אהרן
את הנרות לפעמים מוכן הפתילה שדולקת ו
לפעמים מוכן הכלי על שמו מנורה כמו וזה מעשה
המנורה: ואת מנורת המאור שמות לה:

ב' לשון חרושה גירו לרס גיר הושע: גיר רשעים
חטאת רשי פ' שיכיר ויחרוש הרשע לעשות ח
חטאת: אך רלבב מפרש הפסוק זל הנה מי שירים
עיניו לעיין במה שאין מחוק האנושי להשיג אף על
פ' שהוא רחב לב ולרחב לב הוא מוכן לעמוד על
חקירות עמוקות הנה זה העבין ממנו הוא ניר ה
הרשעים וחרושתם שלא יעיינו תחלה אי זה יובילם
אל הדרוש ואם אפשר להם לעמוד על אמתתו א'
לא והוא חטאת חסרון לא יתרון:

עיין ט':
גור רוב לשון אש מתרג' אשא או אישתא או
אישת עיין בשרש אשא ויש שמתרג' בלשון גור ולא
ידעתי לחלק ביניהם אך הרוב כל דסמיק בלשון ש
שרפה וזליה ושיטח באש מתרג' בלשון גור ו
ובדניאל אמת גורא יקידתא שביבין דיגור ודומיהם
רבים זל המתרגומן:

עיין בשרש גר:
גורחקן פ' כלי נחשת מה:

גורש חרפה שברה לבי ואנושה עיין בשרש
ארש:

גזות גזותא שם מקום אחד הס:
גז לשון טוה: ויקרא רבה פ' נו:

גזר ויזר יעקב גזיר פ' תבשל ויזר פ' ויבשל:
בשרש בשל:

גזה ואשר יזה מדמה על הגז: וזו מדמה אל
הקיר מלכים ב' ט: וזו ממנו ויקרא ח: ומזה מי
הגדה יש אומרים שהוא שם עיין דלק: ולשון כ
נטפה והשלכה עם האצבע:

גזהיה רבא פ' גער ונעק בו פ' במה עומנין:
סנהדרין: תרג' אם ינעה שור על בליט אס ינזה תורא: וכן
פ' היו בודקין בגזיותיה דמר פ' מגערתו
מהרב:

שיר ב':
נחזקאלי א':

מ'
עלבים א' יא:
שמואל ב' כב:
שמות ל':

בן דבר ח':
נשלי כא: ד':

מ'
נשנת פ' א':

מ'
בראשית כה:

איוב:
סנהדרין:

מ' נזיר אשר נזורו מעלי בגוליהם: עיין בשרש זור:
 ולשון פרישה ולסוג אחור הוא:
 ב' בוי נזיר: גידול השער יקרא כן: והתאר נזיר
 נזיר במדבר: ז' והשם על משקל זה ואת עבדי
 נזיר: והפעל והזרחם את בני ישראל: וכן מיון
 ושכר יזיר במדבר: ו' פ' יפרש עצמו: והם קרובים
 בלשון פרישה: והנזיר שפורש עצמו מתאוות ה'
 העולם נקרא כן מלשון עטרה על שם שהוא מלך
 שמלך בתאוותיו וחסדי ממנו: אך החטאים הם ע'
 עבדים לתאוותם עיין בספר הזהר פ' משפטים כי
 ימכור איש את בנו וכו' ובמנחה בלילה דף קלז:
 ב' לשון עטרה: ויעשו את ציצן נזיר הקדש: וכן נזיר
 שמן משחת אלהיו עליו: ויקרא כא: והתאר ולקדקוד
 נזיר אחיו לל ראש לאחיו: אופן אחר מנזיר
 כארבה: פ' השדים מחזיקי העטרה נחום: ג' ד'
 התוציא מזרות בעתו: פ' הככבים עיין בשרש
 מזר.

מחזקאל יד:
 ירמיה ט:
 ויקרא עו:

שמות לט:
 בראשית מט:

בשרש בל: כתר: אדן: שער: ר'
 נזר: תרג: נזיר להזיר לה: נזר נזירו למזיר
 קדם ה: אבל נזר אלהיו על ראשו תרג: כלילא דה'
 על רישיה:
 נזר: פ' חתך מל:

נח:

פר מנוכה:

נח: תרג: וינח ביום השביעי: ונח ביוםא שביעאה:
 שבת ויכפש: שבת ונח: בראשית: ב' ביום הראשון
 שבתון: ביוםא קלמאה גיחא וכן כל שבתון: חוץ
 מאותם שהן סמוכין לשבת עיין בשרש שבת: ויש
 מנוחה שתרג: גיחא כמו ומלאך מנוחה: ומשכחו
 גיחא: ויש מהם גיחא כמו אבקש לך מנוחה: אכתב
 לך גיחא: אופן אחר היונה מנוח: יונתא מנח:
 וכן לרוח היום למנח יומא: עיין בשרש שרך:
 ב' נח: תרג: אתנהלה לאטי אדבר לגיח: סהולכים
 לאט דיאולין בגיח: ישעיה: ח':
 גיחא: פ' עומד בעוב: תועלת והשקט:
 נחבי: נחבי שהציא דבריו של הקבה: בן ופסי:
 שפסע על מדותיו של הקבה פ' אילו נאמרין:
 נחח: נחית כגאן עמך הולכה והנהגת: עיין בשרש
 נחח ונחח שכל נקוד מסתבבים מאד:
 בשרש: נחח: ר'

שמות כ:
 יקרא יב:
 דות' ג:
 בראשית ח:
 לשם לב:

במדבר יט:
 תל' עו:

גיחך: פ' צמוק: בר: פ' סג:
 נחל: ואלה אשר נחלו בני ישראל: ונחל ה: את
 יהודה חלקו: זכריה: ב' בבנין הקל הם יוצאים:
 עיין דלק: וסלחת לעונינו ולחטאתינו ונחלתנו: פ'
 תנחל אותנו שנהיה נחלתך כמו שאמר כי חלקה
 עמו יעקב חבל נחלתו דברים לב: השם ונחלה

מ'
 יהושע ד:
 שמות לד:
 יהושע יט:

לא ימיהו: דברים: יח: הרטי אלה הנחלות אשר
 נחלו:

ב' לשון נהר כמו פרץ נחל מעט גר' ובלשון שנים
 כמו כל אשר יבא שם נחלים: יחזקאל: מז: והרטי
 כל הנחלים הולכים אל הים: בחלקי נחל חלקך: קהלת א':
 העמק שהמים נגרים בו: ישעיה: כז:

ג' שם כלי זמר או כינון ידוע בעת ההוא: למנח
 אל הנחילות: ור' האיי: פ' מלשון נחיל של דברים
 ללכ נחל הכל הנזכר היה דומה לשריקת הדברים:
 נחל איתך: דברים כא: יש מפרשי מישור עיין ה'
 המפרשים: נחלי בליעל יבעתוני: עיין ה' לשם יח:
 הקונקולדנשא:

והירושא תא: לב' פנים: נחלה: ידרשה: אחוזה:
 בשרש נהר: עם: עמק: ר'
 נחל: תרג: נחל ארנון: נחלא ארנון: ומוכן עמק
 שלפעמים יש בו מים ולפעמים אין: וזהו ההפך
 שיש בין נהר ונחל: כי נהר אינו מוכן רק בשיהיה
 שם מים:

נחל: קראו ולא דקדק באיתותיה: בברכות ב'
 היה קורא: למה נסמך אהלים לבגלים: אלא ל'
 לומר לך מה נחלים מעלים את האדם מטומאה
 אף אהלים מביאין את האדם מכף חובה לכף
 זכות:

נחיל של דברים: וכן בסג' פ' מרובה וקונץ סוכו
 של חבירו להגיל נחילו: פ' לקיטין דברים ה'
 המתקבצים עתה הכוונת שעשים הדבש נקרא כן:
 וכן בלשון ישמעאל:

נחם: על אמנון כי מת: והשם נחם יסתר מעיני
 הושע: יב' אופן אחר: ואשם נחמים ישעיה: כז:
 לל דברים של נחמים: אופן אחר זאת נחמה: בעניי:
 א' כוס תנחומים: והרטי בלשון נקבה: תנחומות
 אל: פ' רנו מהצער והאבל וידוע הוא: ר'
 נחם: וינחם אותם: תרג: ונחם יתהו: והם ק'
 קרובים מהעברי:

אראה בנחמה: לשון שטעה הוא ורל נחמה ציון
 ובנין בית המקדש: פ' איך דורשין:
 נחמני: שם אדם והוא אבי:

נחמא: פ' אנו: והעברי אומר נחמו:
 נחץ: כי היה דבר המלך נחוץ: רל במהירות
 ואין לו חצר:

בשרש מהר:
 נחך: מנחיריו יצא עשן: ורל שני נקבי האף:
 והענינה נקראת על שם הנחרים: כמו מדן נשמע
 נחרת קוסיו: ירמיה: ח': וכן חוד נחרו אימה:
 ב' בני אמי נחרו: ב' פ' כעסו: ב' עיין אכן ערף: שיר' א' ו:
 ורש':
 ותא: לב' פנים: נחירים: אפים:

מ'
 איוב מא:
 לשם: לע:
 שיר' א' ו:

תלים • קטו:
איוכ • מא:

נַחֲרִי • תרג' אף להם להם ולא ירחיקו: נחירי להן
ולא מרחיקו: ותרג' מנחירו ינא עשן סאפיתגה
יפוק קטרא: ויפח באפיו • תרג' יחשלמי ונפח
בנחירוי: עם האדן מותר לגחרו ביום הכפורים
שחל להיות בשבת • לל להורג דרך הנחירים: וכן
בכריתות דס גטירה שהנפש יונאה בו וכו' פ' כסוי
הדם: כל זמן שהיא נוחרת • פ' שופכת דס עיין
בבבא פ' ברג דתינוקות:
נחריביה • פ' נעקו: או נפח בו: בסג דקדושין:
נחר ליה • פ' עשה לו סימן: גיטין פ' ז:
נחש •

פ' אילו
עונתין:

נחיו חרם שמתא:

נחש • ינחש איש אשר כמוני • לל כי איש חשוב
כמוני וידע לנחש ולרעת מדעת ומסבא ובינה
כי אתם בגנתם הגביע • רשי • והשם כי לא נחש
ביעקב במדבר • נ: הרטוי ולא הלך כפעם בפעם
לקראת נחשים • עיין הנחש האסור פ' לל מנחש
זה האומר פתו נפלה מפיו מקלו נפלה מידו בנו
קורא לו מאחריו עורב קורא לו וכו' ועד אמר לא
תנחשו בכוך אלו המנחשים בעושות ובכוכבים:
עיין דרך בשרשים:

מ' נראשית מד:

נמדבר כד:

ב' והנחש היה ערום פ' אפעה • וכן נחש שרק
ונקרא כן לפי שאורף בחבל פיו: נחש נחשת • ב
במדבר • כא: ואמרו הר' וכי נחש ממית ומחיה אלא
בזמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדין
את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאים ואם
לא היו נמוקים: עיין רשי: וא"ע אומר שהם שלחו
לשונם לגשון לברר לשון הרע • לכן הנחשים נשכו
אותם על דרך היסוד הנחש בלא לחש עיין ב
ובמדרש:

נראשית ב:
דברים • ח:

ב' נחשת קלל והרבו אינו נהוג: והוא מין מתבת
וידוע הוא:

חוקאל • א:

ד' גם מורה לשון חוזק וקושי כמו ואת ארצכם
בנחשה • ויקרא • ט: וכן ומצחך נחושה • הולכי
רכיל נחשת וברזל • פ' כמו שהנחשת מעורב עם
הברזל כדי לחתוך יפה כך הם מעורבים זה עם זה
ברכילות להרע: וכן תי' מהלכין בנכילי כמה דמערב
נחש עם פרזל:

ירמיה • ו:

ה' השלשלאות ובבלים לאסור הנאסרים • ויאסרהו
בנחשתים: ויקרא לו נחשתן • תוספת האותיות
הוא למעט כלומר שלא היה בו תועלת וחוזק:
ו' כנוי לערוה • יען השפך נחשתך: עיין רשי ודרך
בשרשים • והוא לשון תחתית או שוליים והתרג' חלף
דאגליאת בהתוך ואתחזית קלונך וכו':
הנחש תא • לח' פנים • נחשין • שרק • תנין •
צפעונים • עפעה • פתן • שפיפן • עבשוב:
והברזל תא • נחשת • שמיר:
בשרש • שרש • אוב:

לשם • לו:

מלכים • ב' יח:
חוקאל • יו:

נחש • תרג' נחשת וברזל • נחשא ופרזל • אופק
אחר וקובע נחשת • וקולם דנחש • והם קרובים
לעברי:

שמואל • יו:

נחש • וענין נחש • תרג' וענין ונחיש • ויש מזה
השון שמתרג' בדיקה ונסיון עיין בשרשים • אך כל
לשון נחש • מתרג' חזיא עיין בשרשו:

מלכים • כ"א:

נחש • לא יאכל אדם בגל מפני הנחש של פ' ארסי
ברג • פ' בכל מערבין: והוא הקנה שנמנא באמצע
הבגל • ובראשו יש כראש של נחש וחס הוא מאד
מפני שממנו ינא הזרע • וכל זרע חס הוא • והוא
כמין סס' אבל הנבלים שלא נשתהו בקרקע לעשות
זרע אלא עובים בקרקע עד שהגיע לזאת המדרגה
או קרוב אין נמנעין מהם:

נחש • פ' נער:

נחשתו של תגור • פ' קרקעו או תחתית של סנהדרין • ב:
תגור • כלים פ' ח:

נחש ליה • פ' תן לו מעות של נחשת מצופין כסף •
ראה בפסיקא דאיכה • מעריך:

יונה • א:
לשם:

נחשול • פ' סערי • עמד נחשול שבים לעובד • פ' יונה • א:
אמר להם הממונה: תרג' סער גדול צום:

נחשול רבא ביומא: הולך וסוער • אויל ונחשוליה
תקיף: ורוב לשון סער וסערה מתרג' כוזביתא •
עיין בשרשו:

נחשירבך • פ' איש יודע ציד:

נחת • מייחת עלינו: ונתחת עלי ידיך תלים • לח' מ'
השם על עפר נחת איוכ • יו: ונחת זרועו יראה:
והתאר כי שם ארם נחתים מלכים • ב' ו: ונחת
שלחך מלא דשן: איוכ • לו' לשון יירדה • לל מה
שירד על שלחך: עיין בשרש נחת:

נחת • פ' ירד:

נחת • תרג' לא ירד אל ביתו • לא נחית לביתו: שמואל • יב:
המלחמה ירדת למחזי קרבא נחתתא: תרג' שכבת
הטל • נחיתת טל:

נחת • פ' ירד:

עץ העשוי לנחת • פ' דבר שינוח שלא יזוז ממקומו •
פ' מצוה חליצה ביבמות:

נחותה • פ' חתיכה של לוח שנופל מן הנגרים • גם
מורה • סל:

נחותא • פ' עגוה: ערכין • פ' ב:

נחת • פ' ירד:

נחתים • תרג' מעשה אופה • עובד נחתים: והאופה
לאדוניהם • ונחתומא לריבניהון: קרבם כתגור •
כתגורא דאיוזי ליה תנחומיה: הושע • ז: מחזן
האופים משוק נחתומיא • אך תרג' לעבדות ולאוש
ולעבדן ולאפן: ובפך ביומא נחתומים לא חייבו
אותן להפריש חלה:

נחת • פ' ירד:

נחת • פ' ירד:

נחת • פ' ירד:

נחת • פ' ירד:

נחת • פ' ירד:

נח:

נותן טעם:

נח • כי יואב נטה אחרי אדוניה • ויש משה את מ'
ידו שמות • י' אל הטל לבי לדבר דע • תלים קמאי • סר

מלכים • א' ב:

ממקומו ונטה עצמו אל הצעה אר דבר מח:
 ב: לשון דקיעה והפצחה וכן ועל בגזס חבלים וטה
 ג: וישב על המטה: השוכנים על מטות שן:
 גמזם: ו: ונקראת כן על שם שהאדם נוטה בוש
 עליה:
 ד: מקל: כמו ויאמר מטה: הרבוי: את כל המטות
 מלפני ה במדבר: ו: ונמצאים כלשון זכר: נקבת
 במטיו ראש: חבוקין: ג: ונקראת כן על שם שהאדם
 כשעץ עליו:
 ה: שבת: כמו אלק למטה: וקדוב לה מורה משעף
 וחננך כמו כל מטה לחם: מטה: ויהיו תואמים
 מלמטה: שמות: כג: פ: תחת עיין בשרש מעט:
 מטה בגמטריא גהינס: והמטה רמז לשלטנות:
 לרמוז שהשלטנות מוריד בעליו לגהינס מנחה ב
 בלולה ק"ה:
 ועל הנטייה תא: לר' פנים: נטה: ירט: שטה:
 עטה:
 בשרש: שטח:
 נטל: כי נטל עליו: הס איוס דרך וטול: ישעיה:
 מ: השם נטל החול משלי כז: אופן אחת כל נטילי
 כסף: לשון משוי ומשא: ועומס:
 בשרש נשא:
 נטל: כולם נטולי טחול וחקוקי כפות הרגלים: פי
 שלא היה להם בשר כלל בכף: רגליהם כדי שיכלום
 לרוץ: ועל ידי: סם מה היו חותכים להם הבשר
 וכוטלון מהן העמול:
 נטולה: אחי מן היהודים: פי: נדרה שלא ליהנות
 מן היהודים בסוף נדרים:
 נטל לשון משא: והגבהה:
 נטול: לשון משקל עיין למטה:
 נטילתא: פי: עטש וזוהמא: תרג: כי נטל עליו:
 יחוס עלהי נטילגון מיניה: וינטלם וינשאם:
 ונטליגון וסבריגון ישעיה: סג: וכל שאר לשון
 נטילה תרג: בלשון טלפול או רמה או השלכה:
 אבל לשון נשיאת משא על הרוב מתרג: בלשון
 נטילה כמו נשא: את הארבה: נטל ית טובא:
 והשם משא בני קהת: וכן השאר מתרג: בטול: עיין:
 בשרש נבא:
 וישאו: להם נשים: ונטל להן נשין:
 לשון רום: כמו הרם את מטך: טול ית
 חוטרך: שמות: ז: גבעה רמה: רמא מנטלא:
 וכן כלם:
 נטל תרג: ויעקב נסע סכותה: ויעקב נטל
 לסכות: ויסע משה: תרג: ואטיל משה: וכן כל
 כדומה:
 נטע ארץ: וישעיה ה בראשית: ב: לשון שתל: או נעץ
 אילן בארץ וכל כדומה:

עומס: ב:
 בראשית: מח:
 שמות: ד:
 במדבר: לא:
 תלם: קה:
 סנהדרין: פ"ב:
 שמות: י:
 שמות: י:
 בראשית: לב:
 שמות: ט:
 ישעיה: מד:

פי: לשון חרחוב כמו וישעיה אהל: אפריו דניאל יא: לשם: נא:
 וכן לנטוע שמים: ועל דרך ההשאלה ונטעתי ונשכן
 תחתיו: והשם ונטעתי כמו נטע: איוה יד: הרבוי: ישעיה יו: וכן
 נטעים כמו נטע: נעמנו: אופן אחר נטע שעשועיו: לשם: סא:
 אלא אשר בנינו בנטועים: תלם קמר: אלא מטע ה
 להתפאר: הרבוי: למטע: כרם: מיהא: ידוע:
 ותא: לט' פנים: נטע: שתל:
 נטיעה מקטע רגליהן דקפוצא ודפועלי מידות: פי:
 מוציא אדם פמה תוצאות ונטוע כרם וכיוצא בו
 ונמנתך שפי ערלת ושפי דבע: לקיים המצה: ומן
 שאשתו נדה אינו ממתן לש עץ שתועהר אלא בועלה
 נדה ואינו לוקח מופת מהנטיעה: וכן הקצב אינו
 ממתן עץ שתבשר הנהמה: אלא אופל ממנה קודם
 בדיקתה: ברג' פ: אין דרין:
 נטע: פי: נטיח:
 נטיעה: פי: העץ בחימתו קטן כל עוד שאינו עשה
 פרי נקרא: כן: שביעית: פי: אי: ב:
 נטען: פי: חסודה: פי: סדר נשים: פי: ג: ח:
 נטף: ויד: נטפומר: נפת: השופנה: משלי: ה:
 לשון נוילה: והשם כי יגרע נטפן מים ויאל: ד:
 ב: אל תשיפו וטיפון לשון נבואה שהיו ישראל אומרו:
 לנביא אל תנבא: עיין רשי: וכן תרג: המתרגם:
 ג: הנטיפות והשרות מין תכשית הנקראים עבקים:
 ד: נטף ושחלת יש אומרים שהוא טריאקה אך כפי
 דברי מנחה בלולה דף: נד: הוא בלסמו כי אי אפשר
 שיהיה העריאקה יעץ שנעשית מדברים שנאסרו
 להקטיר על גבי המזבח: עיין בו:
 בשרש דבר: כול: עבק:
 נטף: תרג: אף שמים נטפו: לחוד שמים אטפפו
 טלא: וחברו שנמצא בשופטים מתורג: נגידו טלא:
 נפת דכמשלי מתרג: מנטפן: וחברו דסיר השירים:
 מתרג: מולחן והטיפו ההרים: וכן יטפו ההרים:
 ויאל: ד: שניהם מתרג: ידבק עיין בשרש: רב תרג:
 זכויף ארץ: נטפין על עשבה:
 נטף: נטף ושחלת תרג: נטופאין וטופרא: שם סם
 הנוטף מעצי הקטף: הנקרא בלסמו: ובעק בכריתו:
 מפרש ואומה: גרי זה נטף: ולמה נקרא כן: שנוטף
 מעצי הקטף כדאמר ר' שמעון: בן: גמליאל הנרי
 אינו אלא שרף מעצי הקטף: הצפון: וזו שחלת:
 קציעה זו: קרה: וכו':
 כוית: הנטופה: פי: שם עיר ששמה טופה:
 נטופא: פי: שנוטף שמן מעשיו לל: שהזית: היא
 עושה הרבה זמים: פי: ז: כפיהא:
 עיין בשרש מלייר:
 נטף: הוא מה שנקרא בתורה עללית לל העגבים
 הקטנים שהן בסוף הצנדי:
 נטפין: פי: מ: גמלים נקראו ק: עדיות: פי: ו: ב:

שמואל: כ: ז:
 ישעיה יו: וכן:
 לשם: סא:
 שמות: ד:
 במדבר: לא:
 תלם: קה:
 סנהדרין: פ"ב:
 שמות: י:
 שמות: י:
 בראשית: לב:
 שמות: ט:
 ישעיה: מד:

fbc

נִכְּחָה מַגִּבִּים אוֹ מַגִּבִּין לוֹ מִן הַסֵּךְ אוֹ מִהַדְבָּר
פִּי מִמַּעֲשִׂים אִלּוּ מַחֲסֵרוֹ וּמַחֲסִים : וְכֵן פִּי הָאוֹמֵר
לְאַחֲרָיִי עַד שְׁתֵּת נִכְּחָה פִּי עַד שְׁשִׁית יִגְרַע וְיִסִּיר :

אכל בנביתא פ' בדבר קנוב: פ' איזוהו מקומם:
המשכיר ליה פדיוסא לחבריה לעשרה שנים ב
בנביתא טלמך השנה בכך וכך פ' מי שהיה נשוי:
אמר ר' סימון מה היורה אינה מעמידה אלא
נכה כך אמר לחן הקב"ה לישראל הריני מבקבם
ביוסורים בעולם הזה בשביל לזכותם בעולם הבא:
צויקרא רבה פ' אל תנו: ירושלמי ק"י פ'
המערך:

עמנונות

יעבור ולא מבחח פ' יעבור הנחר ולא יוזק פק
דמאי מעריך: מבחח פ' גיוזק: ובבב פ' מויוק:
נבאי מויו פ' הפסד המזון:

נבחה נבחה השלחן: אופן אחר נבחה תחנו: לשון
נגד ועומת:

מ'

שמות כג י"ד

בראשית כה

לנבחה אשתו פ' צעבור אשתו עיין רש"י:
נבחה לא תוכל לבא ישעיה נט' הרטוי בארץ
נבחות יעל ישעיה ל' הולך נבחות וכן כלם
נבחים למבין משלי ח' לשון יוסר והנכונה:
בשרש ישרי נגד:

נבל ואור נובל: וחשם בנבליהם במדבר כה:
אשר נבלו לכם לשון המחשבה הרעה הנפונה
בלב וימשך ממנה המעשה בערמה:

מ'

מלכס א'

בשרש ערס:
נבל תרג' בגללהם בגללהון אבל ויתנכלו אותם:
וכן להתנכל צעזעיו מתרג' בלשון מחשבה להרגו
בערמה לקטליה בגללהון ושאר לשון ערמה מתרג':

תלם קה

שמות כא

ערימותא או חובמתא וכן יש הרבה מלשון רמיה
ומרמה ומרמית שמתרג' בלשון גבילוי כמו מרמה
אחזיהו גבילוי אחזיהו: ולא נשבע למרמה ולא
קאים לניבילא תלם כד: לשון מרמה ליטנא כ
גבילתא לשם נכ: החזיקו בתרמית אתקיש
בגבילין: עקוב הלכ גביל לבא וכן עלה תהנה
גבילין מחשב: רכיל יהלך בגבילוי יהלך תלם
י: וכן בפה חקף גבילוי בשמיה משלי יא:

מלכס ב' ע'

ירמיה ד'

ישעיה נט'

נבס בגבסום רבים שובו אל אהלכם: היחיד
אינו נמצא והוא שם כולל כל מיני הון ועושר
אם בקרקעות עם במטלטלים וכיוצא והוא מורגל
במשנה ואינו מתפעל:

מ'

יהושע כב'

בשרש הון:

נבס תרג' שחט ברבליה: נבס ברבליה: שוחט
הילדים נבסי יניקיא: ישעיה ה: ויש הרבה מלשון
זביחה שמתרג' נבסא כמו ויזבח שלמה את זבח
השלמים וזבח שלמה ית נבסת קודשא דינבים
וכו' ויש מהם בלשון דביחא עיין בשרש: והרטי
ויגישו שלמים וקריבו נבסין וכל שאר לשון שלמים
מתרג' נבסת קודשא: ושלם מריאכס ונבסת ק
קודשיכון ויש מלשון זביחה שמתרג' נבסיה כמו
וטבח עזר נבסין נבסתא: בראשית מג: ויש

מלכס ב' כה

לשם ע'

שמות ל'

ע ווס א'

שמתרג' בלשון קטלא עיין בשרש:

נבס תרג' בגבסום רבים בגבסין סגיאין: ורזב דברים מ'
לשון חיל שמוכן ממון מתרג' בלשון נבסא ולא
נמצא כי אם בלשון רבים כמו העברי כמו החיל
הזה נבסא האלף וכן וככל מאריך וכל נבסך:
וככל מאדוי וככל נבסוהי ונקל להבינם:
נבסי מלוג פ' הנבסים שנפלו לאשה אחר שנשאת
נקראים כן עיין פ' מי שמתו בבב:

נבים אבא לשם ברא פ' לשחוט את האב לפני
הבן: סנהדרין פ' ג:

נבר ולא נבר שוע לפני דל לשון ידיע הוא: מ'
הבר פנים לא טוב: משלי פח: והתאר איש מאת
מברו: והשם הפרת פניהם ענתה כס' ישעיה ג: מלכס ב' י'
לשם ד'
ב' הפך ההכנה כמו' והיא מתנכרה: ויתנבר
אלהם בראשית מב: פ' עשה עצמו כאלו לא הכיר
והם וכיוצא בהם לשון העלמה או כאמור: ולזה
הגר שאינו נודע נקרא נבר כמו אלהי נבר הארץ:
אופן אחר איש נברוי דה בי יז: הרטוי נברוי
באו שערו: עזריה א' הנקבה מנכריה אמריה משלי כ'
החליקה: הרטוי הלא נבריות נחשבו לו בראשית:
לא: השם נבר לפועלי און:

ג' לשון סגירה ומסירה כמו נבר אותנו אלהים ביד: אינו לא
שמואל א' כב: דל מסר והסגיר:
ההכרה תא' לב' מניס' הברה ידע:
להפכו תא' לב' פגיס' נבר זרה:

בשרש מסר:

נבר כל לשון הכרה מתרג' בלשון דאשתמודעתא
עיין בשרש שפדע: וכל לשון אל נבר מתרג' טעות
עממין: וכל לשון בן נבר מתרג' בר עממין ויש
נבר שמתרג' בלשון חילוני עיין בשרש חלן: תרג' דברים יז:
לתת עלך איש נכרי לממני עקב נבר נוכראה: עזריה א':
הרטי ונכרים באו שערו ונוכראין עלו לקרוהי:
וכן ערב רבי מתרג' נוכראין שמות: יח' הנקבה
בארץ נכריה בארעא נוכראה: אלא לשון נכריה
לגנא נוכריה: ובעד נכריה חבליהו התרג' ראשון
מהספר מתרג' ועל אפי נוכריהא משכניה: והשני
מתרג' ועל אפי נוכריהא וכו': וכן תשנה בני בודה' לשם ד'
ולמה תשדרג ברי בנוכריהא ולרעות נכריות כ
נחשבו נוכראין אתחשבו: ובילמדנו בריש פ' בראשית לא'
ואלה שמות שנינו בת ישראל לא תציק בנה של ב
טשית אבל נכרית מניקה בנה של ישראלית ב
ברשותה דל אוכלת מתנת ידה ומניקתו:
נברית מי שאין לו קרובים נכ' סדר נשים
פ' ג' ו:

נברים דברי אמת דל מתקבלים ומיושבים
סוטה פ' א':
נבשי אם נבש אומרים לו עקור את הכל: וכן בלחם פ' ב'

בָּרַב דַּמְשָׁק הַמִּנְבֵּשׁ פִּי תִלְעַ עֲשִׂים הַדְּעִים
 מִתּוֹךְ הַמִּזְעִים: וְכֵן הַמִּנְבֵּשׁ בְּזִמְמִים וּבְזִמְמִים לֵל
 שְׁמִסִּיר הַרְשֵׁת וְהַדְּלֵת מִבֶּן הַכְּרִיאֹת הַיִּשְׁתִּיעַ:
 הַשּׁוֹפֵר אֶת הַשְּׁעָלָן:

מ' בראשית לו'

נִבְתָּ: נִבְאֵת וְתִרִי וְלִטִי הַלֵּל תַּמּוּדָה וּ: וְלֵל
 דָּבָר גַּמְלָר וְדָעִי שֶׁעַד בָּרַב וְרִאֵם אֶת כָּל בֵּית
 נִבְאֵת: יִשְׁעִיה לֵט: וְאַבְרָהָם אֹתוֹ טַחֲוֹן הוּא מִשְׁרַע
 פִּתְחָ: דְּבָרִים ע:

ר'

נִבְתָּ: תִּרְגָּ: אִם נֶשֶׁךְ הַנֶּחֱסֵ אֶת אִשִּׁי כִּד גְּבִית
 חוּיָא גְּבִירָא: כָּל דִּיחֵנְכִיתָ: מִרְבָּה הוּא
 בְּנֶשֶׁךְ וּבִתְרִמִּית: תִּרְגָּ: דְּמִסְגִּיעַ מוֹלִיה בְּמִכְתּוּחָא
 וּבִרְיִיתָא: מִשְׁלִי כִּי וְזִכְרָא לָשׁוֹן נֶשֶׁךְ מִתְרַגָּ: חִבְלָא
 אִו רִיבִיתָא עֵינָן בְּדַרְשִׁיהֶם:

במדבר כ' לשם

וְהָא חֲזִינָן דְּנִבְחָא וּבְעִשְׂאִי פִי וְהִנֵּה רִאִינוּ שְׁנוֹשְׁכָת
 וּבְעִיעֵת: פִּי הַרְוָה בְּדַרְכָּת וּבְגִמ: וּבְרִאֵשׁ גִּמִּי פִי
 אִי זֶה נֶשֶׁךְ: נֶשֶׁךְ אִיכָא דְקָא גְּבִית וְקָא שְׁקִיל מִינִיה:
 פִּי נוֹשֶׁךְ וּמִסִּיר: טִבְחָתָא פִּי רִיבִית:
 נִבְחָתָא: אִו נִבְחָתָא פִּי כִסּוּי שַׁעַל הַכְּדִי גַם מוֹרָה
 כִּסּוּי שֶׁל קִנְקֶז וְאִחַד הוּא פִּי הַמְצִיא כְּדִי יוּן:
 וְכֵן בְּסִי לֹא יִחְסֹר:

גל

נִזְכָּר לַמַּעֲלָה: אִו לַעֲלֹלָא גַם יוֹכֵל לַרְמוֹז לָשׁוֹן רִבִּים
 נִזְכָּרִים: נִרְאָה לִי: נִכְלָא לִמְרָ: נִרְאָה לִמְרָ:
 נִפְקָא לִי:

מ' פסוק לב'

נִלְדָּה בְּנִלְדָּתָהּ לְבָבָהּ: הִיָּה רִאִיו לַהֲיוֹת כְּהַנְלִיתָ
 כְּמוֹ כְּהַנְלִיתָ: וְלֵל כְּהַנְלִיתָ: וְהֵשֶׁם וְלֹא יֵטָה
 לֹאֲרֵץ מְגִלָּם אִיוֹב: עוֹ: וְיֵשׁ מִפְרָשִׁים לָשׁוֹן תְּכֵלֶת
 וְהֵם קְרוּבִים:
 בְּשֵׁרֵשׁ שֵׁלֵם:

נִלְחָ: פִּי נְעִיִיָּה מִהֶאֱמַת לֵכֵ: שְׁקִלִים אִי הֵ:
 בְּשֵׁרֵשׁ לוֹז:

יכניה ד'

נִלְסִי: לֹא תַעֲלֶה וְלֹא עֲלִיהֶם: הַתְּרַגָּ: מִתְרַגָּ: לֹא סִלֵּק
 וְלֹא עֲלִיהֶם יִסָּךְ נִלְסִי: מִנֵּה מִנְדִּים תְּרַגָּ: יְרוּשָׁלַּיִם
 מְגִילֹם לַמְּנָדִים בְּרִאשִׁית עוֹ:

נב

נפקא מנא:

נִבְ: תִּרְגָּ: לֹא יוֹסֵם שׁוּמְדִיךְ: לֹא נִאִים נֶשֶׁךְ: אִכְלָ
 כְּמוֹ רוֹשֶׁךְ: תִּרְגָּ: תִּבְרִיר חֲבֶרֶךְ יִשְׁעִיה נוֹ: חוּזִים
 שׁוֹכְבִים: גִּימִין שְׁכִיבָן: וְהֵשֶׁם וּקְרִיעִים תְּלָבִישׁ
 נִוְמָה וּבְזִיעִתָּא לְבָשׁ גִּימִיא: מִשְׁלִי כִּי וְתַגּוּמָה
 לַעֲשִׂעִיךְ: וְנִימִייתָא לְבִיכָךְ: וְכֵן נִמְצָא בְּלָשׁוֹן רִבִּים
 כְּתוּמֹת עָלֵי מִשְׁכָּב וּבִנְיוּחָא עַל בֵּית מִדְמָכָא:
 וְתִרְגָּ: מִעַתָּה שְׁנוֹת מִעַתָּה תְּגוּמֹת: קִלְלָא שִׁנְיָתָא
 קִלְלָא נִוְמִייתָא: וְהַתְּרַגָּ: שְׁנֵי תִרְגָּ: קִלְלָא תִינּוּם קִלְלָא
 הַתְּרַבּוּךְ:

תלם נב: גמס ג' תלם קלב' איוכ לב'

משלי ו'

נִבְ: תִּרְגָּ: תִּרְגָּ: מִנְדִּים עַל יִתְרִי: גִּימִין עַל גִּימִיא תִּלְסִי:
 נִבְ: פִּי יִתְרִי פִתְחִי: אִחַד שׁוֹשְׁלֵתִי וְיִמִּי אִיוֹבִי שְׂרָא: אִיוֹבִי לִי
 לֵל חֲבֵל הַקֶּשֶׁת:

נִבְ: כְּבוֹרָא דְתַמְנִיָּא גִימִין הוּא: תִּרְגָּ: עַל הַשְּׁמִינִית: תִּלְסִי וִי
 וְחוּט הַמִּשְׁלָל לֹא בְּמַהֲרָה יִתְחַךְ: כְּתִיבָא דְמַגְדִּילָא:
 תִּלְתִּי גִימִין קִהְלֵת: גִּ: לֵל חוּט:

נִבְ: מִלְכָא בְּנִמִּיא: אִוֹל שְׂרַעֲדִי נִאֵם וּפִתְרִינוּ לָשׁוֹן
 דְּבוֹרָא לֹא הַמְתִּירָבֶּזֶךְ אִו קְרוּבָא לוֹ: וְיֵשׁ אֲוִמִּים: שְׁפִי
 פִּעֵת וְכוּמָן: גִּימִיתִי לוֹ כֵּן: פִּי לַמְדִּיתִי לוֹ כֵּן: וּבְרִיעִיךְ
 פִּי וִי אִחַר ר' יוֹסֵף גִּימִינוּ לִשְׁלִיחִי: וְכֵן:

נִבְ: גִּימִינוּ יִאֲכָלוּ: פִּי אִפִּילוּ הֵם כִּאֲעֻט יִשְׁנִים יִאֲכָלוּ
 הַקְרִבָן פִּסְחִי: פִּי עֲרִבִי פִּסְחִים: מִתְּנַמְנָם כְּמוֹ
 מִיִּשְׁוֹן: גִּימִין וְלֹא גִימִין תִּיר וְלֹא תִירִי: פִּי מִן שְׂהוּא
 מִתְחִיל לִישָׁן וְאִינוּ מִכָּל וְכָל וְהוּא כְּמוֹ בִּין הַשִּׁינָה
 וְשִׁנְעוּרָא כִי הוּא קָא מְנַמְנָם: פִּי כִי שְׂבִיבָא לַהֲפִטֵּר מִן
 הַעֲלָם לֵל מוֹת:

בהלכא קמא דפי עשרה יוחסין:

אִי גִמִי רוּחָא לְבִסּוּמִי שְׂכִיחָא: פִּי לְמוֹזוֹן מִתּוֹק כ
 וּמִצָּא מִקּוֹם לְבָטָן: *

נִבְ: סְדִין וְהַסּוּדְרִין: פִּי הַחוּטִים שְׁתֵּלִים בְּבָגָד:
 גִּימִין שַׁעַל רִגְלֵי: פִּי כְּמִין יִבְלֵת וּמוֹדֶסָא:

נִבְ: גִּימִין שְׂכָנָה: יֵשׁ אֲוִמִּים טִיט עֲבָה שְׂכָנָה קִרְקַע
 הַנֶּחֱרָה: כְּלִים פִּי כְּנֵי:

נִבְ: גִּלְיָא בְּשֵׁרֵשׁ: פִּי קְרוּס וְכִיוּצָא וְיֵשׁ אֲוִמִּים הַעֲרֵלָה
 בְּאֲדָרִים: עֵינָן בְּעִבְדָה פִּי אִי:

נִבְ: הַבּוֹלַע גִּימִיָּה שֶׁל מִים: פִּי שֶׁרֶץ קֶטָן פִּי אִי בְּעִבְדָה
 בְּבִי גִמִיָּה: פִּי חִיָּה קֶטָנָה כְּבוֹן חֲתוּלָא:

נִבְ: גִּבְיָא: פִּי גַם:

נִבְ: גִּימִיא: חוּטִי הִי גִימִיא: פִּי מִפֵּה שֶׁל מִשִּׁי וְלִי
 מִפְרָשׁוֹ חוּטִי שֶׁל הָדָם שְׁעִשִּׁין לִכְלָה: וְלֹא סַעֲיָךְ
 שְׁנוּתִיבִים עַל הַעֲנִיִּים וּמִתְנַמְנָם: בִּי גִימִין פִּי בִי הִי
 בְּשֵׁנָה: גִּימִיא: פִּי תִלְעֵתִי יוּמָא: פִּי אִי:

נִבְ: כִּימָא בְּרִגְלֵי: פִּי בֶשֶׁר מִתִּי לִפְנֵי אִידִיחָךְ: פִּי אִי:
 גִּבּוּךְ: גִּדָּר שְׂהוּא גִּבּוּךְ: פִּי שְׁפֵל עֵינָן בְּשֵׁרֵשׁ מִכָּר:

נִבְ: גִּבּוּךְ וּגִבּוּלָתָם אֶת בֶּשֶׁר עֲרִלְתָּם: וּמִמַּעַל יִפְלֹ
 קִצְרִיו אִיוֹב יִחֵ לָשׁוֹן כְּרִיתָה:

נִבְ: לֵךְ אִל גִּבּוּלָה עַל־הַרְבּוּי הַנִּמְלִים עִם לֹא עֲזִי
 בְּרִיאָה קֶטָנָה מֵאֵד וְיִדּוּעִי וּמִסְתַּבֵּךְ עִם שׂוֹרֵשׁ
 מוֹלֵר רִי כִיּוֹן שְׁהֲגִיעַ:

נִבְ: לְגִבּוּלָה שֶׁל עֲבֹי פִי חוּף הִים וְכִדּוּמָה: פִּי אִחַר לֵהם
 הַמְמוּנָה:

נִבְ: גִּימִין: פִּי עוֹזֵר וְסוּמָךְ:

נִבְ: גִּמִּין רֹב לָשׁוֹן חֲקִים וּמִשְׁפָּטִים שְׂאִיכָם לִשִּׁי מִתְרַגָּ:
 בְּלָשׁוֹן גִּימִין כְּמוֹ וּבְחֻקִּיתוּהֶם לֹא תִלְכּוּ: וִי

וּבְגִימִיָּהוּזָא לֹא תִהְיוּ: וּבְמִשְׁפָּטִיהֶם לֹא תִשְׁמְרוּ:
 גִּימִיָּהוּזָא לֹא תִשְׁרוּ: יִחְזַקְאֵלִי: וְיִשְׁתַּחֲוֶה אֶרְצָה:

נִבְ: יְרוּשָׁלַּיִם בְּגִימִין אֶרְעָא: וְיֵשׁ לָשׁוֹן תִּרְגָּ בְּסִפֵּר
 תִּלְסִי וּבְמִשְׁלִי דְמִתְרַגָּ: בְּלָשׁוֹן גִּימִין: כְּמוֹ כִי אִם

ויקרא נב'

בראשית א': תלם א'

בתרת ה' חפצו אלהן בנימוסא דה' רעותיה:
כיון שעשה לו בוי גיבוסי יצא לחירות ר' ששת
פי זמן ר' ששרת אותו הזמן שקבע לו עיין פי ח
השולח גט:

עשו לו בנימוסא פי עשו לו כראוי געין פי ו:
אזיל בקרתא אזיל בנימוסא לא ימכרו ממכרת
עבד תרג בנימוסי עבדא:

מרדכי מוכתר בגיבוס הוה פי מצויין ומוכן ב
בהבנת כל התורה והיה לו כעדי ודרך משל הוא
בויקרא רבא פי אס בחקתי: אמר רבא שלשה מיני
בעי מן שמיא חכמיה דרב הונא: עתרא דרב
חסדא הוה ליה: ענוותנותיה דרבה בי רב הונא
לא יהבו ליה שהיה השלישית מבקשתי עיין ב
במקומו:

מוכתר בגיבוס פי בשם טוב וצמעות טובים:
גמפיה היה לו לעשות לפני אחותי וכן אתי מלבבון
כלה תרג אמר ה' במימריה עמי תהא יתבא
כנישתא דישראל דדמיה לגמפי דהיה נביא: פי
כלה נקראת כן ר' יפה והוא לשון לעו גינפא:
2. נמף בילמדנו פי אס כסף תלוה את עמי
חכמה טובה לבעליה זה יהושע שגא' ויהושע בן
נון מלא רוח חכמה למה הוא דומה לגמפיון ה
המשקה את כל המדינה והיו הכל משכחין אותו
אמר להם אחד שכחו למעיין שמספיק לי פי נמף
יאור הבא מהאס:
גמפיון פי המשקה את כל המדינה בילמדנו פי
משפטים:

נמצא עיין בשרש חנא:
נמק' רבי יוסי נמוקו או נמוקו עמו פי תורתו
סדורה בפיו ר' ברורה ומסודרת בידו ויש אומרים
מה שלמד:

נמ' ונמר חדרנותיו הרבוי וקל מנמרים
קוסיו שם חיה מלאה כתמים על גופה חבקוק
א: ואינו מתפעל:

נמר תרג נקוד וטלא נמור ורקוע וכן עקדים
נקדים רגילין נמורין: הנקודות והטלאות תרג
גמורתא ורקועתא:

2. נמרא תרג וכמר עם גדי ונמרא עם גדיא:
זכן כלם הם קרובים לעברי:

נמ' פי המלקט או הקוצר שדהו זער כאן זער
כאן זכ על שם שעשה שדהו כמו החיה הנזכרת
מלאה כתמים:

2. נמירין פי בהמה מהיער ומדבריי: ובמנחות
בסג' ר' ישמעאל המנמר שדהו פי הזורע שדהו
ממיכין הרבה:

3. של בית נמר שם איש עיין פי ד' בפיה: נמר
ונמורי שם כרכים וכפרים הם: עיין בשרש אנטל
אות:

פ' פי עב'
שיר

פ' פי עב'
שיר

מ'
ירמיה יג

בראשית מ'
ולא

פ' פי ג'
כ' פי ע'

נמר פי נקוד בכתמים:

נמש' מאימתי כל אדם מותר בלקט משילטו ה' פי ה' בפיה:
הנמושות פי מבקשות והם ההולכים לבקש ב
בשוליים ונמושות ר' הזקנים כמו שאמר ר' יוחנן
אמר סבי דאזלי אתיגרא פי זקנים תשואי כח
שהולכים במשענת דכיון שאין בהם כח לילך הרבה
השדה שיכנסו בה ללקט אינם מניחים שום דבר
ותקף שיוצאים מן השדה הנעלים יש להם רשות
וכו' ריש לקיש אמר לקוטי בתר לקוטי פי עגיים
הבאים ללקט בשדה אחד עצמו פעם שנייה שזה
מורה שהקציר כלה מהלקט: נמושא פי מבקש או
המלקט: והוא מענין עד בוש:
נמתי נומותי פי אמרתי קדר בגשים פי וי' ז:

ננ

נעשה נבלה:

נג' אבקש בגינאי שלהם פי בספר זכיותי ויש
אומרים ספר הזכרונות: נרג פ' דעבודה:
נגי' אנדנא פי כניא' עש הנקרא מינחא בלעז:
אנדנא פי לעגה עיין בשרש גר: ונמנא נגהא: פי
אין מעמידין וכפי ר' עליעזר:
2. גימ' פי כעין חבל ועבות מה ב' פי סה:
והמעריך מפרש נגי' חבל דק:

נגי' פי כלב בערי בן:

נג' ועליו ח' עמודים נגסיה: פי קצרים וכפי מדות פי ג'
ב' בפיה הנגסת פי קצרה ודקה עיין במקומו:
גם האנשים קצרי הקומה נקראו ק' עדות
פי ו' ג':

נע

נחו עץ:

נסס ונשא גם לגי' ה' נס' ידוע ועקר המלה מ'
לשון רוממות וכן נושא הנס נושאוביה שמתראה
על כל בני הצבא: והפעל נססם נוסם ישעיה י'
וכן רוח ה' נוססה בי כלומר התרוממה על הצר
להשיבו אחר: וכן הוילן נקרא כן לפי שמדומים
אותו על התורן כמו כל יחזקו כן תרנס כל פ'
פרשו גם:

ותא לב פנים גס' דגל:

בשרש רוס:

גס' תרג ויתעצבו האנשים וגסיפו גברי' פ' בראשית לד'
יעצ' דלמא יתגסים וכן אל תשלה אותי אס לא
תגסם יתי מלכים ח: וירא אותם זועפים וזא
יתהון ואינון גסיסין סר וזעף תרג גסים ודוי' לשם
אסתר א: והנס זעפים ואינון גסיסין עיין החלף
שיש בין מנחם בן שדוך ודונש' מי שרונה לאבד
זמנו עיין בספריהם: וכעם הרבה תרג ובגסים
כג' חזי:

קהלת ב' ויקרא כג'
 דברים ז' וד'
 ישעיה כג'
 תלם עב' כג'
 דניאל ב'
 מ'
 נראשית'
 לשם ו'
 לשם יע'
 נמדבר לא' לשם לא'
 תלם כד'
 לשם קיט'
 נפסח' נגמ'
 מ'
 מוכה ב'

י. גסים לו יבלת תת ידועתיו גסים:
 ז. גס תרג גס להמנוסם גסם לאגסמה זבל
 שאר כס מתרג גלגון את ואתה עיך בשרש אמת:
 המסות הברכות זכ בתמסות ברוכות שניהם מ
 מתרג גיסין עיין בשרש מסה:
 י. גיסא נעל הוא ארג האו כהה זכנ יעני או
 יתני גיסא וכן רובם: וכן איוס לשון רבים מתרג
 גנות סז מן מלכי תרשים ואיוס שתרג מלכי יו
 טרסין וניסין ימאדאוקיפנוס: ואיו היס דאשורוש
 מתרג הפרטי ימא: אגניס תרשים תרג גיס ימא:
 זכנ כפי המכר את הספינה ואת הגם עיין בשרש
 אדר: והגנסן שנים זכנ פ' איוס געין פ' א' ויש
 אומרים שהוא כמו גס בעברי:
 זכנ ולא יוננו עד גשאל את עמי תרג ולא יגיסון:
 להונותם מאחזותם תרג לביגסון מאחזותהון:
 גלגון אונאה זבל הוא:
 גס פ' בעם:
 גסים פ' בסלים זמא חל:
 גסם פ' לשון עב:
 גסב' כל לשון לקיחה בעזרים ובינוניים מתרג:
 גלגון גסיבא עם הנון שרשית יאך המקור והנווי
 והעמוד מתרג גלגון סב בחסרון כנון כמו ולקחת
 את חדאי בני ולמנסב אף ית וברוחי כרי: קח
 לך סב לך: קח לבס סובי לכו שמות ט: ויש
 לשון לקיחה טגין נפעל מתרג גלגון דבר שרל
 גהינה עיין בשרש דברי וכן הנופל על האדם גלגון
 לקיחה מתרג גלגון דבר גס יש מהם גלגון ק
 קבל עיין בשרש קבל: וכן לשון גשאלות פגים על
 הרוב מתרג גלגון גסיבה כמו גשאלתי פגין תרג
 גסיבות אפך: וכן ונושאים פגים געורה ונסבין
 אפין באורייתא מלבים ב: ויש מעשים שמתרג
 גלגון סבר עיין בשרשו:
 ג. גסיבא קדם ה' האל תרג מכס לה: ומכסם
 לה' תרג וסביבהו:
 ג. גסיבא פ' נדבה תרג נדבה אזהרה לך
 בגסיבתא אדבה קדמך: וכן גלגון דבים גרנות
 פ' גסיבתא דפמי: וכן כל לשון נדבה דאורייתא
 מתרג גסיבא בתרג ידועתמי אף יונתן ואנקלטם
 תרג גלגון נדבתא ממש עיין בשרש נדב:
 גסובי דמלכא פ' אל עוברין וכן כפי איהו
 כי פלגי בגסובי ועתרי פ' מי החלב הנשאל מ
 מקפאון הגביה:
 גסב' לא יסג כליות: מסג גבל רעך דברים יס:
 ויש מהם שכתוב גזין כמו גטלות יעונו לשון ה
 הדבקה אל הקודם ודחיה ממקומו כמו ודופס אחר
 משפט תסג מאחר אלהינו עיין בשרש סוג:
 בשרש סור:

גסרה יחללים גסרה את אברהם: זבל נסחבת את
 ה' שמות יז: לשון בחינה וזמא הוא כי למנסור
 נבות אקסם כל החללים: גמדרש מפרש איהו
 לשון דוממות מלגון גס' דל להגדיל ולהחמיר אקסם
 כל החללים אלוים: זבלגון הזה הוא כי לא גסתי
 צאלה: שדה אחר שלא היה עבדל לשאת הלכטים
 ההם: אך יש אומרים שהוא גם כן לשון בחינה:
 לבה כל אגסרה בשמחה דל אגסה אחר: זהסם
 מסה ומדינה שמת יז: למסות נקיים ילעג אחר:
 ג: פתחן אחד להם:
 ותא' לב פניס גסרה בחן: ר'
 גסרה תרג והחללים נסה ה' גסי: אשר נסיתו
 במסה תרג דגסיתוהי בגסחא: אשר נסונו א'
 אבותכם די נסיוא אנהתסן: והסם הנסה דבר
 אלך תלמה: על גסיון פתחא דמטא לחתך ת
 תתלהי: גם בחנוני כל בזאת תסו כען קדמי:
 גשאר לשון בחינה מתרג בחינא ממש עיין ב'
 גשרשו: גם נחשתי ויברכני ה' גסיתי וברך יתי ה'
 גשאר לשון כחש כחשים לעל בשרשו ויש מתרג
 גלגון בדיקה עיין בשרש ברק:
 גסח' בית גאים יסח ה' ונסחבתם מעל האדמה:
 דברים כח' לשון הריסה ונתינה בשרש סורי משלי עו'
 שר: ר'
 גסח' תרג וירדהו אל כפיו גסחיה צדיה: דדה
 הרבש גסית דבשא: ומרג של ונסחתם מעל ה'
 האדמה ונתלעטק: יסחו ממנה תרג געקקרו
 מינה: יסח' תרג יסטר ה' וזמה אמרו ונהגו הר'
 לומר נוסח הגט' וכן הסח הדעת עיין למטה:
 ואחריתו יהיה מנון ונכופיה יהא מנסח: מתרגמן
 אחר ולא ידעתי מחוא' אף אחרין שהוא לשון ה'
 הסרה ועקרה ומיישב הדעת והמעין יבחן:
 גוסחא דל העתקה או עופם שטר וכיוצא הסח
 הדעת פ' שמסיר האדם דעתו ולבו ומחשבתו מאותו
 ענין:
 גוסחא ספר כתב או גליון:
 גסך כי גסך עליכם ה' רוח תדמה: אשר יסך
 כהן שמות לו: כלם ההסתר זככסו:
 ב' מי יצר אל ופסל גסך: פסל ונסבה נחם א':
 וכן תסך לא תסכו עליו שמות ל' יש מהם גשש
 נקודות ומהם בחמש: והם דומיהם לשון ערעב
 וניקה והתנה:
 ג' ואני גסבתי מלכי: והתארי וגם אלהים עם
 גסיבהם דניאל א' וכן גסיבי סיחון לשון גדולה
 ושלטנות וכדומה: וכן ולגסוך מסכה ולא רוחי
 יאעיה ל': כלומר שמשמים עליהם קצינים שלא
 ברשות:
 בשרש ארץ בסה גול: ר'

מ'
 נראשית כג'
 שמות כ'
 שמות א' ז'
 קהלת ב'
 דברים כ'
 חללים כה'
 איוב ד'
 נראשית ב'
 גסיתו יתי ה'
 ויש מתרג
 שפטים יד'
 לשם
 תלים עו'
 לשם כט'
 מ'
 ישעיה כג'
 לשם מד'
 מ'
 ישעיה כג'
 מוכה ב'

נסך התרגו כמו העברי אך יש מלשון נסך שמתרגו
 נחור עיין בשעשע:
 נסך נסבא פי חוטין אניסבא וחוא דבר עשוי
 מחתכות של זהב נקובות ובהן מרגלות שמעמידן
 בחוטין שמכניסין בנקבים עיין בגמ' פי כמה
 אשה: וכלב פי חזורק בשבת בניסבא פי חוט
 הערב שנשארים בסוף חריגת הדבר:
 ניסבא פי שקלים לשקול כלב פי המנניע בשבת:
 דגול נסבא מחבריה ועבדיה זוזי וכו' פי חתיכות
 של מטבע ויש אומרים מטבע ממש פי הגזול
 ענים:
 יין נסך פי יין שנעשה אי נגעו צו נכרי אסרו ל
 לשתותו ונקרא כן ומתפעל נהנסך:
 גיסן שם חדש האביב:
 גיסני מין תמר שניבכים עליהם בורא פרי העץ:
 פי מקום שנהנו:
 נסע ורוח נסע מאת ה: ויסע אברהם בראשית
 לב: ויסע את היתר הארב שופטים יו: לפעמים
 הס עומדים ולפעמים הס יונג וכפי המשכת הלשון
 יונגו: לשון הליכה והסרה ותנועה ממקום למקום:
 והסס אבן שלמה מסע פי שהיו מסייעים האצנים
 שלמות נהגה ולא שהיו ביטין מאותם שהיו מוצאים
 פקולות רק הסייע אותם מההר וכן כתוב אחריו
 ויסייעו אצנים שלמות הרבוי וילך למסעיו והסס לך
 למסע לפני חסם כלם ענינם ידוע:
 ב חנית מסע ושדיה איוז מאי שם כל מה ל
 למלחמה:
 פשרע עלה:
 נסבא אס אסבא שמים שם אתה פי אס אעלה:
 בשרע עלה:
 נסבא תרגו ואש נזקה ביעקב ואישתא איסתקת
 ביעקב לשון הכערה וכן אף יסוק אף אזה לשון
 לחזי לאתנא:
 נסר תרגו חונק להבות אש מנסר שלהובין א
 אישותא: שבים יהיה נסרי וכו' יהושע ח:
 מתורדות במגרה ממסרן במסרין: אס יתבול
 המסור אס יתברב מסרא הוא כלל אומנות של
 חורשי עץ:
 נסרי בתרגו שני דאסתר בפסוק ישנו עם אחד
 צמידעם דעביר מלכא בנסרוי אכחנא עבדין מ
 מתורגמן אומר לא ידעתי אך אני בקשתיו במקום
 הכו צדקס הנוויאה ואל כמידעם דעבר מלכא
 בגו סדרי אכחנא עבדין פי פעגין שהמלך שושה
 צמלחמה כן אכחנא עושים: והוא הכסון:
 גפרי אף הנסירה על פעל הכית פי הקלפה
 הדקה שמוציא החדש בתורה סוף כגן:

בשבת

פסחים

מ' דברים יא'

מלכים א ז

מלכים א ז

מ' תלמי קלס

תלמי עת' נשעיה מר'

תלמי כע' מלכים ז:

נ' נסרים שמתרחץ: פי לחות עץ שמימים על כלים פי כב:
 גבי שיש במרחץ מרוב החום: נוסרא דל לח מ
 מתקנתה פי חזורק בשבת:
 נסרי פי לח הגב נכ' ערופין פי ו ג:
 נסרי פי נשר:
 מרוקות פי במסורי סוא כלל מה מהנגרים
 והחרשים בענים:
 נסתיה לשליחא ואעליה לבו פרדיסא פי לקח וכן
 והערוך אומר שמשפטו נסתבא עם בית:
 נסתחפה פי מטר סוף: כתובות פי א ו:
 נע: תרגו והישיקו היקבים ויעושין נעוויא: וכן יואל ז:
 חכלילי עופים מין תרגו ישיפין נעוויא חמר: בראשית מע:
 ושאר לשון יקב מתרגו מעצרתא:
 חוטריה ינעו הוא תרגו מטקו יפרח: והנה פרח
 מטה חקין אחא נעא וכו':
 ותהי נעא הוא תרגו והיה החזה חזה התבופה
 תרגו ניע אנופתא וכן שאר לשון חזה מתרגו ניע
 ונעא: ואוקלס תרגו חדיא עיין בשעשע חדק:
 נע הניעה והרוק: ובריש בגין כמו וניעו פי ה פ' דס הדק'
 הלימה חורדת מן האף דל החושם עיין בשעשע:
 כח:
 והיכן היו מנענעין ניענע זה הוא זולתי הנענע
 שעושים מהלילך דרך הולכה והבאה כי כאשר ה
 הולך אז מנענע הלילכ שלמה פעמים וכן פשמיא
 עיין פי לולב הגזול:
 נענע ראשו מרע ראשו פי תפלת השחר ב
 בברכות: כי נריך לכרוע ולטף ראשו בפרקים מה
 מהתפלה כמו שאומרים מאן דערא וכרע טובא
 מפי עדין: וכן אומרים זקיף כחויא שזוקף הראש
 אלא דברי רב חסדא:
 ערר לא נערד: פי לא פסק: ילקוט תרים עשר
 דף עח:
 נעו ונעוה תרגו והשיקו היקבים תירוש וינהר
 ויטפון נעוויא:
 נעל ויסגר את דלתות העליה פער ונעל: וכן
 גן נעול אהותי כלה שיר ד: לשון סגולה גס הכלי
 שסוגרים בו נקרא מנעול כמו על כשת הפנעול:
 הרבוי מנעולים מנעוליו ובריווי:
 בעל אדום אשליך נעלי תלמיס דל הכבל שסמגר
 האדם ומנעו מלכת ומלכדות כי כן נקרא סוגר:
 ורש' מפרשו מסגר שלי: ויונתן תרגו מסני לל
 מנעל הרגל: מלשון של נעלה הרבוי והרדף ב
 בנעלים ישעיה יא: אופן אחר עם מס האמנות
 כמו ברזל ונחשת בנעליה: כלומר תדריך רגליך
 בחרים שיהיה בהם מחנכים מברזל ונחשת: ויש
 אומרים שמורה חוזק ותיקף: ר'

בר פסח

יואל ז:

בראשית מע:

במדבר יו:

ויקרא יו:

פ' דס הדק'

בסוכה

בסוכה

מ' שופטים ד'

שיר ק'

מ' נחמיה ג'

יהושע ה'

דברים ג'

מנעל לבן עיין בשרש גר:

בשרש הגר:

נעלא למיכה הוא תרגי ירושלמי ואת החרגול ל למיכהו:

נעלו דלתותיהו פ לא כתרנו לתשמיש ולשון נקיה הוא ויקרא רבה פ ב:

מנעל הפינוך פ מנעל הנעשית מפסולת הצמר:

מנעל של זרב פ של עור ומחופים מבית בגמר עב וזרב פ חמוס: נעל עשיה דלת לנעול הפתח:

נעם נעמת לו מאד ודעת לבפוך נעם משל פ: וחשם כי נעים כי תשמרם משלי כב: והרבו ושיהם בנעמיים ורבו הנקבות נעמות בימיוך

נח תליס יו: והתאר כל הון יקר ונעים אופן אחר נועי נעמיים ישעיה יו: והם אל דרכיה דרכי נועם אל וכל אלחם במנעמיהם תליס קמא כלם לשון נעומות ויופי ודבר ראוי ונאות: זמרו לשמו כי נעים לל ערב אהל מועד: וכן מודגל בהלכות:

בשרש מתק:

נעם תרגי את היענה צת נעמייתא בנות היענה:

בנת נעמיין ישעיה יד: חניר לבנות יענה אתרא לבנת נעמיין: כבנות יענה בנת נעמיין מיפהא:

כיענים במדבר בנעמיא במדברא: וכשבת פי מפגין וכוכות לנעמיות: וכן בפסיקא דזכור היה מחתך מנערו זתם וזתם ומאכיל לנעמיות:

נענע בשרש מנעא: והוא ענב הנקרא מינאטאה בלעז:

נעץ תחת הנעצוץ: וכל הנעצוץ: וחם יחידים במקרא שם אילן מה פחות מאד: ור יהודה אמר שאפשר שקורין לו בערבי נעצוץ ויש מפרשים שפירושו צו סדרט בערבי ור סעדיה פ קונים לבנים וחדים: והוא נהוג להתפעל במשנה עיין למטה:

נעץ תרגי מנע ארצו נעץ בארעא: ותננח בארץ ונעיצת בארעא: שופטים ה: וחכיתו מעכה בארץ ומורנתיה נעיצת בארעא: לשון תקיעה נעץ בזמן שהוא תלש ונעץ וכן פ ר ישמעאל נעץ רגלו בחומה הוא מלשון הנזכר: גם לשון דבקות וחבור נעץ סופן בתחלתן ספר יצירה:

נעץ נעיצוץ פ חפירות בארץ עיין בשרש חרץ: ויש מפרשים שנקראים נעיצוץ לפי שהיה בתוך החפירה הנזכרת אילן נענע או עמוד ונעקד משם ונשאר החפירה ונש חפירה כיוצא זה נעץ ונבק פיה לל חפירות שהן קצרים מלמטה ורחבים מלמעלה כב:

נער נעצו כגרי אריות פ שאנו והמו: וכן לפי דעת ר יונה הוא מזה השורש כ נער ממען

נער נעצו כגרי אריות פ שאנו והמו: וכן לפי דעת ר יונה הוא מזה השורש כ נער ממען

נער נעצו כגרי אריות פ שאנו והמו: וכן לפי דעת ר יונה הוא מזה השורש כ נער ממען

נער נעצו כגרי אריות פ שאנו והמו: וכן לפי דעת ר יונה הוא מזה השורש כ נער ממען

נער נעצו כגרי אריות פ שאנו והמו: וכן לפי דעת ר יונה הוא מזה השורש כ נער ממען

נער נעצו כגרי אריות פ שאנו והמו: וכן לפי דעת ר יונה הוא מזה השורש כ נער ממען

נער נעצו כגרי אריות פ שאנו והמו: וכן לפי דעת ר יונה הוא מזה השורש כ נער ממען

נער נעצו כגרי אריות פ שאנו והמו: וכן לפי דעת ר יונה הוא מזה השורש כ נער ממען

קדשו זכריה ב: והא תארי וזה נאמר לש על דרך ה' מציין ושאל:

ב נער כפיו מתמוך בשומר: והשם והיה החסון ישעיה לב: לגעורת והוא הדבר שמוער ומנופץ בעת ש שמואל א יא:

שמתקנים וחובט הפשתן: ויש מפרשים על זה ה האופן והנער נער לל שהנער שמואל היה חריף ויודע ומכיר בין טוב לרע כמו המנער הפשתן שמוסיד הפסולת מתוך העיקר:

ג כי נער אכטי בהיות הילד קטן בשנים נקרא כן: ירמיה א:

ד לשון משרת כמו ביחזו נערו: וכי ומשרתו יהושע מלכס ב י:

נער שמות לב: הרבו יקומו נא הנערים: שמואל ב ב:

ורחבעם היה נערי לל חסד דעת: הנקבה והנערה אסתר ב:

יפה עד מאד מלכס א א הרבו נערות: ירמיה לב:

בהולות: והשם רבת צדונו מנעורי תלם קט: והרבו על דרך הנקבה כי היו בני ישראל וכו' ע עושים הרע מעיני מנעוריהם אופן אחרי תמות בגער נפשו איוכ לו: ולשון נער מוכן כשהתחיל הנער לרקד מאליו כשהוא סביב ג' או ד' שנים:

והנערים תא לו פנים נערי ברוב עלם עורלל: ילד פרח: טף:

והנערה תא לה פנים נערה עלמה ילדה טף: רחם:

בשרש נעץ:

נער תרגי החסון לגעורת תקפיהון דרשיעא ישעיה א:

בנעורת כתנא: אבל נעורת דשמשון מתרגי כ כתנאסתם:

נער מסלק את הטבלה כולה ומנערה: גם צפי החכית המנער טליתו בשבת פ מנפץ ומסיר העפר או הטעיט ופיוצא מעליו: בריש מפשידין ה הנוער אגודה של ירק פ הוא המנפץ אגודה של ירק להסליך ולהוציא ממנה המים: ובפ' כח בכלים התקינו לפקפק בו את המרחץ ולנער בו הקדירה:

פ אוחז בה הקדירה כשהיא חמה ומנערה:

שלא ניער ושלל כיסה פ לא נחש ולא עירבבי טהרות פ ב:

נער מצא מין את מינו וניעור עיין בשרש עד: ההוא טעייא דשקל ספסירא ובירידה לבמליה ולא אפסקיה לנערו תיה פ חתכו בסיוף ולא הספיק הגמל להלכו ונעקו עד שמת ונאמר בנעקה הגמל לשון הזה כמו בעייה בשור: פ אחרון דיבמות:

ונערים קטנים יצאו מן העיר ותקלסו בו ויאמרו מלכס ב ב:

לו עלה קרח וכו אמר ר' אלעזר מאי נערים ש שמונעריין מן המנות קטנים לל השם קטני אמנה: פ עגלה ערופה: ובתנא תא נערים לל שציוו עגמן כקטנים:

נער נעצו כגרי אריות פ שאנו והמו: וכן לפי דעת ר יונה הוא מזה השורש כ נער ממען

נער נעצו כגרי אריות פ שאנו והמו: וכן לפי דעת ר יונה הוא מזה השורש כ נער ממען

נער נעצו כגרי אריות פ שאנו והמו: וכן לפי דעת ר יונה הוא מזה השורש כ נער ממען

בערה: משתבא שמי שעלות עד ששה חדשים נ
 בקראת בערה מיכאן ואילך נקראת בוגרת דקיימא
 לן איין בין תחלת פערות פתחילת בגרות אלא שזה
 חדשים בלבד:

נעתא: פ' בשר המת שצא בעשר האדם חי: ברג
 פ' החובל בחבירו בבק:

גף בראש השנה התקין רבן יוחנן בן זבדי שיהיה
 יום הגף פולו אסור: פ' יום הנפת העומר שהוא
 יום שזה עשר בגיוסן אסור לאכול מן החדש: ברגפ:
 יום טוב של ראש השנה:

מנפח מיד ליד ואוכל: פ' מנענע מיד ליד למען
 הוניה הקליפה מלשון גפה: ויש אומרים מנפח
 בפיו להוניה הקליפה מלשון ויפת באפיו:

טלית המנפחת: פ' טלית תלויה ברוח והרוח
 מכשף בה ומנענע: באהילות פ' ח: אי במנפה
 תתנופפי הפוכי בעסקא טב מיכף: פ' ראה לשבולי
 דהוון קא נייש שהיתה הרוח מנשבת משיבולים יהיו
 מתנועעים והולכים ובאים כך אתה תתהפך ב

מחורתיך תקבל הנאה ותועלת: פ' הבא על יבמתו:
 ויש שונים אי במנפה תתנופפי: פ' תלך ותבא
 על דרך שאמר הכתוב ממרחק תביא לחמה:

חזיין לפרסי ונפוחתא: פ' יכולים לבדור בכברה
 ולהסיר התבן מן הכר בלא רוח: סג דפק:

אם בא לנפות מנפה את פולו: אם הקונה מנא
 בפירות עפר ומקש וכיוצא יותר מכדי רוצע לסאה
 איך יכול המוכר לומר כבר הגיעך מה שהוא מ
 עמרורית יותר מזה השיער אחלפני לך ואתן לך
 פירות כנגדו אלא חייב לנכות לו הכל: בסג פק
 דסוכה:

אפשר בהוא פורתא דנפיהר דשבתת הוה חיי: פ'
 באותו מעט קמח שהנחת לו בכפה היה יכול לחיות
 וכו' ברג: פ' האשה שהלכה היא ובעלה:

גף גוף פ' כגף: או סעיף שריחו טוב:
 גפה: פ' כברה לעבור הקמח עיין בשרש טף:

גפה: פ' כלי שמתקבצין בו אוכל נפש: נדרים:
 פ' ד:

גפח: והבאתם הבית ונפחתיו בו: כלומר שילך
 בדרך מארה:

בנופח באש פחם ישעיה נד: ויפח באפיו בראשית
 ויש הכלי שנופחים בו נקרא מנפוח כמו נהר

מנפוח מאש: והשם מנפח נפש: גם מורה דאגה
 ודאכזב כמו ונפש בעליו הפחתיו: והפחתם אותו
 מלאכי אי תביאו הקרבן דרך בזיון: ויש מפרשים
 תביאו את הגזול ותשיחו ותדאיבו נפש בעליו ש
 שובלתם ממנו:

מנפחות פ' ד

ג'מלות
משלי

פסוקה

ג'מלות

ישעיה ל

מ' חגי א'

ירמיה י'
איוב יא: ולא

והנפוחה תאי לך פנים נפח נשף:
 בשרש אכל:

ר'

נפח: לשון נפוחה הוא כמו העברי: כמו אש לא איוב: כ'
 נפח: תרג: נור דביהנס דלא נפח חרש ברזל: ישעיה מד:

נפחא מפרזלא: נחמ מנפח: תרג: הא כמשכ גפסין:
 ירמיה י: תרג: לנפות בטן: לאפחא מעין: מוי במדבר ה:

רעב: נפוחין כפך: נדרים: לך: ותרג: ירושלמי
 מנפח בפה: זלעפות: רעב: תרג: מן קדם מנפח
 כפנא: עיין בשרש פח: ורובם לשון שריפה:

נפחה מאי: פ' אותו שבה שהייתה נפוחה ונראית
 בעלת בשר אותו שבה למי: ברג: פ' שור שנבא את
 הפרה: ופ' השוכר את השועלים הנפוח קשה
 במשוי: פ' להעביר התבואה בכברה או לבקות אותה
 קשה במשוי עיין במקומו:

נפוחה: פ' רוח מלמטה היוצא מפי הטבעת:
 נפטי: תרג: שנית דאסתר בפסוק בימים ההם כ'
 כצבת מתיב ואמר לה נפטי: וכן בפסוק ויהי ב

באשמודם הבקר בתרג: ירושלמי: ורמא עליהון
 גפטיא: פ' הזפת: ופ' במה מדליקין בצבת ובגפטי:
 וסומרי הזפת נקראים גפטימי: בסג נדרים:

גפך ספיר ויהלום: אפן מהאכנים יקרות וחיא
 שחורה:
 ותאי לך פנים: נופך: ברג:

נפך וכן פ' האיש מקדש: בטן שלוסוף לה נופך:
 משלו פ' האבן הנזכרת: פ' הגזול עצים בבק:
 גפלי: לא נפל דבר אחד: ונפלל חלל בעוכה:

יחזקאל כח: יש אומרים שהוא משרש פללים:
 גפלו עד היום הזה: שמואל אי: בט: בקמן חטף:

ויש עם חירק: כי לא יחיה אחרי גפלו: ידוע: לא
 גופל אנכי מכם לל פחות וברוע: וכן ויפלו מאד
 בעיניהם כלומר היו נפילים ופחותים מאד בעיניהם
 לנגדנו כי לאו שנעשתה החומה על פרחם:

ג' ולשון חסרון: ולא הפיל מכל דבריו ארצה: רל'
 לא נחסר ונגרע דבר: השם גפלי ברג: עמוס ה':
 ורל' פסולת הכר שנופל בכברה: אופן אחד והיתה

מנע: מנפלה אל שמה למנפלה: אל ויסר לראות
 את מנפלת האריה: רל' טף האריה שנפל שם:
 ג' נפל אשת: תלים: כח: טוב ממנו הנפל: איוב מא:

איוב ג' רל' העובר שנולד קודם זמנו ויקרא קן
 לפי שנולד מת:

ד' מפלי: פשו דבקו: פ' חתומות פשו שנתלים בו
 והוא השומן רב שיש בו ודומה כאילו נוסלים ממנו
 ואם דבקים בו:

ה' הנפילים היו בארץ: פ' הענקים בעלי קומת

שמות לא:

נפלושין

ג'

יהושע כב'

שמואל א' כב'

איוב יב'

נחמיה י'

שמואל א' ג'

ישעיה יז: וכו'

שופטים יב'

איוב מא:

ונקראים כן שחזרם נפול מפחדם ועל כן נקראו
 גם כן אומרים וכן הר נפול יטול פ גוה ותלול
 וכלם עניין אחד קרובים זה לזה וכפי המשכת ה
 העניין יתפרשו:

ה' על פני כל אחיו נפול פ' שכן עיני המפרשים:
 ואולם מועד באות חנה: והנפילה תא' לר' פנים:
 נפול סגור נבל פרט:

בשרה חנה נבל ענק רוס ר'
 נפול תרג' בין רגליה כרע נפל בין רגליהא כרע
 וכו' והם דומים לעברי ויש מלשון נפילה שתרב'
 בלשון דמה ושכיבא ושטח ושדה עיני בשרשיהם:

2. נפילא ואישתתא הוא תרג' נפל אשת: אבל טוב
 ממנו הנפל תרג' שלילא:
 3. כוכבי שמיא ונפוליהוק הוא תרג' כוכבי שמים
 וכסיליהם: וכן עש כסיל וכימה עש נפלא וכימא:
 נפול פ' חרגול והוא מין ארבה מה' פ' אלט ט
 טרפות:

נפולין פ' עיר שכם והיא קרובה להר גריזים יש
 כותים עיין ברבות פ' עקב: ובספ מסעי:

נפול הקונה מהנחתו מין הרבה צבת אחת ו
 ומוכרם מעט מעט נכ:

2. אנפול פ' כלי שהמונני משים בו המעות:
 צמ' פ' ז:

3. אנפוליא פ' מין צתי שוקים מצבד: סדר
 נשים פ' ב:

4. נפול ר'ל גזול:
 נפן פ' עשה נכיו היינו גדולים והוא נהוג אל

יפנה במקום מגולה שרואים ערוותי וכן בעת
 שיפנה ירחיק שלא ישמע חבירו קולו עיין רמבם:
 נפל תורא חדר לסכינא והוא משל שבת פ' כי
 פת נפולים עיין בשרש' פל' ופלל:

נפס' הלפת והנפוס והכרוב: וכן בריש שקצין
 שרשי החזרת והננון והנפוס שלשה מינים אלה הם
 קרובים זה זלה: וצ' במדיר בגדרים צמ' כל
 המומין דנפסא גברא תיקריא בסיפי צבא ולתיב
 דקלסא גברא טלפחי לקידרא לא בעיא פ' שומרי
 ידקות כגון נפוס וקולמי וכדומה גלומר אפילו
 בעלים שלהן מצוים יותר כבוד לאשה לישב עמהם
 מלישב באלמנות: ויש מפרשים קולסא כרי תרדון
 וכרי כרוב ונקראים נפס' קולמי קולמי כרוב
 וקולמי תרדון וטנת זה המשל הוא שאפילו בעלה
 של אשה קולסא היה ממתיק את הקדירה וכן אפילו
 האיש פחות האשה רונה ט: פ' ואומרים שבלשון
 יוון קורין לרבר מאוס נפס' וקולסא מלשון לעב
 וקלם ר'ל מי שבעלה מאוס וכזה מאד:

2. נפס' וטוה פ' נפה הקמח בנפה וכיוצא פ' ר'
 אליעזר וכמנאים עם נדי מנפן:

בראשית כה

שופטים ה

קהלת י

ישעיה יב
איוכ ח

דמא פ' ה

נריש בלמים

נפעי עיין בשרש' פנ:

נפץ העם מחממתוך נפצו נויס' ישעיה לב: מ'
 השם נפץ וזרם ואכן ברד ישעיה ל: לשון פיזור
 ולפנמים מוכן פיזור והשבר יחד עם הרצון: ושם
 הנלי שמנפצין בו נקרא' מפץ אלה ל: אופן אחרי
 ואיש כל מפצו בידו: והתאר העצב כזה נפוצ': יחזקאל ט'
 אל נפוצים אל ההרים מלכים א' כב: וכן ותהי
 שם המלחמה נפצ' שמואל ב' יח: והוא מלה זרה
 שהיה ראוי נפוצה או נפוצת:

בשרש' ריק' שבר:
 נפץ תרג' ותער כדה ונפצת קולתא: וימץ טל' בראשית כג:
 תרג' ונפץ טלא שופטים ז' התבערי מעפרי תרג'
 אהנפצי מעפרא: הניבנו כל ריק' נפצנו כמן
 ריקן: כאבני גיד מנפבות תרג' כאבני גירא מנפצין
 ישעיה כז:

2. ונפצין עמד וביתי' הוא תרג' בפסוקי להביא
 את ושת: חדש עצים נטה קו' תרג' נברא אעון
 נפין בחוטא' יש אומרים לשון טווייה ויש אומרים
 לשון שברון:

נפצין פ' מריק' וכן צפי השוכר קטיש קטופי
 אי כמי נפצו נפוצי' והוא המנער ומריק הסל
 או המדה בכורים ח' א:

נפין מין נכון:
 נפק תרג' מן הארץ ההיא יצא אשור מן ארעא
 ההיא נפק אתוראה: אשר יצאת משם דנפקתא
 מתמן: והשם אפקות כמו מוצא שפתיה אפקות
 ספותיה במדבר ל' אופן אחר אל מוצא המים
 למפקנא מיא: תוצאות הגבול תרג' מפקנזוהי
 דתחומא: הנקבה ונפקתא מן בית מלכא יצורא ד:

2. נפקא ברא תרג' הכוונה יעשה את אחותו
 הנפקת ברא יעבד ית אחתנא: ויש מהם שתרג'
 זניתא או מטעיא או פוגדקיתא עיין בשרשיהם:

גם קדש היה בארץ תרג' ואף נפקת ברא הוה
 בארעא' וכן ויעבד את הקדשים תרג' ית נפקת
 ברא: ולא תהיה קדשה בבנות ישראל ולא יהיה
 קדש תרג' ירושלמי לא תהי נפקת ברא וכו' ולא
 יהי נפק בר:

3. מפקת פ' הנזאה כמו בגללי זאת האדם תרג' יחזקאל ד'
 על גלי מפקת אנשא: וכן וטסית את צאתך ו דברים כב'
 וכיסית ית מפקתך: לאכול את חוריהם למיכל ית
 מפקתהון: וישמם למחרתוה תרג' לבית מפקות
 אנשא: מלכים ב' י:

ארבעה נפקין אשמה פ' שאותו מקום שנחלק ב
 במחנות רשות היחיד הוא נפקי אשמה פ' ס
 סגירות שהיו עשויות מארבעה מחנות עיין פ'
 כינר משתתפין:

2. נִיפְקִין פִּי חַמֶּס וְזִינוּן בְּלִמְדוֹנוּ בְּיָדָא פִּי וִיקַח קֶרֶחַ מִשָּׁל לְשׁוֹמְרֵינָהּ שֶׁל בֵּית מֶלֶךְ שְׂבִיקָא בְּנִיפְקִין עֵינֵי מִקוּמוֹ :
 3. נִפְקָהָא פִּי הוֹצֵאָה וּפְזוֹר :
 4. אֲנִיפִיקוּן פִּי שֶׁמֶן הָעֲשׂוֹי מִזֵּמִּים קוֹדֶם שֶׁנִּכְשֵׁל בְּשִׁלְמוֹת : סְנֵהֲדִין :
 5. נִפְיָק פִּי כְמוֹ וּפִיפֵק רִנּוֹן מִתְּ :
 נִפְרִי פִּי דְיוֹמָא בְּגַמְיָא נִיפְרִי שְׁמֵימָקוֹס :
 2. נִיפְרָא נָקִיט כּוֹרָא קָמִי אִפְסִיפּוֹר קָמִי דְּכּוּסִי פִּי כֹלָם לִשְׁוֹן שְׁלֹמֹכִים וְאֲדָנִים זֶה לַמַּעֲלָה מִזֶּה :
 3. נִפְרָקָהּ פִּי כִּשְׁהֶעֱצֵם נִסְתַּלַּק מִמִּקוּמוֹ מִלְשׁוֹן פִּרְקוֹ נִזְמִי הוֹצֵב : שְׂבִית פִּי כָּבֵד :
 אֲנִיפּוֹרִיא כֹלִים חֲדָשִׁים : בְּמִי פִּי בִּי :
 נִפְרִיט פִּי שֶׁסֶּ אֲוֹמֶה מִה : יִלְקוּט דָּף פִּי :
 נִפְשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ ר' חוֹלָקִים בְּדִבְרֵי יֵשׁ אֲוֹמְרִים נֶפֶשׁ מִמֶּשׁ : וְיֵשׁ אֲוֹמְרִים מִמּוֹן אֲבֵל לֹא נֶפֶשׁ מִמֶּשׁ שֶׁהַמַּתְכּוּן לְהַדּוּב אֶת זֶה וְהַרְבֵּוֹ אֶת זֶה פְטוֹר מִמִּיתָה וּמִשָּׁלֵם לְיֹרְשׁוֹ דְּמִיּוֹ כְמוֹ שֶׁהִיא נִמְכָּר בְּשׁוֹךְ עֵינֵי רִשִׁי וּבִסְפֵר וִיקְרָא כְּדִי יִחַי וּמִכָּה נֶפֶשׁ בְּהִמָּה יִשְׁלַמָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ אֵעֵי הִבִּיא בְּפִירְשׁוֹ בִּשְׁם הַבָּאֹן וְלֹא הִבִּיא רִאיוֹת מִשְׁקוֹל הַדַּעַת כִּי לֹא יִתֵּן לְהִיּוֹת שֶׁבֶר תַּחַת שֶׁבֶר כִּמְשֻׁמֶּעַ כִּי הִרְאִשׁוֹן בֹּא בְּלֹא כּוֹנֶנֶת וְאִיךְ יִתֵּן לַעֲשׂוֹת שֶׁבֶר כְּמוֹהוּ וְאִם הוּא בְּמִקּוֹם מִסּוּכָּה הִנֵּה יִמּוֹת וְכֵן בַּעֲיֵן וּמִי שֶׁהִסִּיר שְׁלִישִׁית אֹרֶךְ עֵינָיו אִיךְ יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת כֵּן בַּעֲיֵן הַחוּבֵל עַל כֵּן דְּבָרֵי הַקְּבֵלָה אִמֶּת כִּי פִירְשִׁים אֵלֶּה שִׁישׁ עָלָיו שֶׁבֶר וְכו' עֵינֵי בִי : וּמִכַּחַת בְּלִילָה דָּף פִּי :
 וּמִכָּה בְּהִמָּה יִשְׁלַמָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ אֲוֹמֵר מִפִּאָךְ שֶׁהַמּוֹן נִקְרָא נֶפֶשׁ :
 נֶפֶשׁ הַזֶּה הִדָּם שֶׁנֶּאֱמַר כִּי הִדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ :
 בִּי וְלַפְעָמִים מוֹרָה גַּם עַל הַגּוֹף כֹּל נֶפֶשׁ אֲרֻבָּעָה עָשָׂר : וְהַרְבֵּוֹ הַנֶּפֶשׁוֹת אֲשֶׁר הֵיוּ שֶׁסֶּ וּנְמַצִּים כֻּלְשׁוֹן זָכַר מִנְּדוּדוֹת אֶת נֶפְשֵׁיהֶם :
 בִּי גַם מוֹרָה הַמֵּת כְּמוֹ וְעַל כֹּל נֶפֶשׁוֹת מֵת לֹא יָבֹא : וִיקְרָא כֹּא : וְכֵן הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת לִכְל נֶפֶשׁ בִּי בְּמִדְבְּרִי : מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ שֶׁלֹּא כִזְהָר מִמְטוּמָת הַמֵּת : וְר' אֲלֵעָזָר הַקָּפֵר אֲוֹמֵר עַם שְׂמִיעַר עֲנָמוֹ מִן הַיֵּן עֵינֵי רִשִׁי :
 דִּי לִפִּי שֶׁהִיא בַּעֲלַת הַרְצוֹן וְהַתְּאֻוָּה תֵּלָה הַחֲטָא וְהַמַּעַל בָּהּ : וְכֵן אֵל תִּתְּנִי בְּנֶפֶשׁ צִדִּי רַל רְנוֹסָה וְחִפְסָה : וְכֵן לֹאסוֹר שְׂרִיב בְּנֶפֶשׁוֹ רַל כְּרִצָּנוֹ וְרִצּוֹנוֹ :
 הִי מוֹרָה נְשִׁימָה וְהַבֵּל הַיּוֹצֵא מִהֶפֶה כְּמוֹ נֶפֶשׁוֹ גְּחָלִים תֵּלָהֶט : אֲוִיב מֵאֵל :
 וִי לִשְׁוֹן מִנוּחָה וְהַשְׁקֵט וּמִתְּפַעֵל בְּלִשְׁוֹן הוּא כְּמוֹ שְׂבִית וְנֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ בֵּן אִמְתָּךְ : אִיךְ אִינוֹ כִּמְצָא הַשֶּׁם מִמֶּנּוּ :
 זִי וּבִתִּי הַנֶּפֶשׁ שֶׁסֶּ תִּכְשִׁיעַ מִה : יִשְׁעִיהָ גִי בִי :

מִי
שְׁמוֹת כֹּא-כֵד

בְּרִאשִׁית מוֹ :
בְּמִדְבַר יַע :

יִחְזָקָל יֵג :
מִדְבַר ו :

תִּלְמִי : כו' :
לֶשֶׁת קָה :

שְׁמוֹת לֹא :
לֶשֶׁת : כו :

נֶפֶשׁ מִדְרָגָתָהּ הִיא לְמִסְחָ מִכָּל הַשְּׂמוּת : הַסְּטָנִים לְמִטָּה : רֹחַ לְמַעֲלָה הַיּוֹמָה : נִשְׁמָה לְמַעֲלָה מִכָּלָם וְהִיא לְבָרָה נִזְכָּרָת בִּינְדַת הָאָדָם עֵינֵי בֵּית אֱלֹהִים דָּף : בִּי וְדָף קִיּוֹ : גַּם בְּסִפֵּר בֵּית נֶאֱמָן דָּף פּוֹ :
 וְכֵד פִּי יִדִּי ה' שְׁמוֹת נִקְרָאוּ לֵה נֶפֶשׁ וְכו' אִיךְ שֶׁסֶ כְּטוֹר הַנּוֹ לְמִטָּה עֵינֵי בִּשְׂרָשׁ כְּבֵד וְהַנֶּפֶשׁ תֵּלָה :
 פְּנִים נֶפֶשׁ רֹחַ : נִשְׁמָה יִחִידָה חִיָּה בְּבוֹד :
 בִּשְׂרָשׁ נִזְמִי רָנָה :
 נֶפֶשׁ תִּרְגֵּי נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ נֶפֶשׁ חֶלֶף נֶפֶשׁ : שְׁמֵאל בִּי יַע :
 הַמַּמְלֻטִים אֶת נֶפֶשׁ הַיּוֹם וְאֶת נֶפֶשׁ בְּנִיךְ תִּרְגֵּי :
 דְּשׁוֹבִין יֵת נֶפֶשׁ יוֹמָא דִּין וְיֵת נֶפֶשׁ בְּנִיךְ תֵּן לִי הַנֶּפֶשׁ הַזֶּה לִי נִפְשָׁתָא : בְּמַפְסַת נֶפֶשׁוֹת כְּמִנִּין נִפְשָׁתָא :
 2. נִפְיִשׁוּ וְאִיתְמַלְאוּ : הוּא תִּרְגֵּי פִּירוֹ וְיִשְׁרָנוּ : וְכִלְשִׁית יֵה :
 שְׁמוֹת אֵל :
 כֹּל הַקְּרוֹבֵץ אֶת הַנֶּפֶשׁ מִשִּׁיב אֶת הַנֶּפֶשׁ פִּי חֲתוּכָה סָב פִּי כִינֵד :
 שֶׁל בִּשְׂרָה הַקְּרוֹבָה לְבֵית הַשְּׁחִיטָה שֶׁסֶּ שְׂחֻטִּים אֵל אֲוֹתָהּ : הִיא מוֹעֵלֶת מֵאֵד לְחוּלָה וְיִחְזָקֵנוּ בְּאֻכְלָה אֲוֹתָהּ : וְהַמִּקּוֹס הַהוּא נִקְרָא גַּם כֵּן בִּי בְּרוּךְ לִפִּי שְׂמִדְרִים עָלָיו בַּעֲת שְׂחֻטִּים הַבְּהֵמָה עֵינֵי רִמָּבִס בַּהֲלֻטָּה שְׁחִיטָה : וּבְפִי הוֹצֵב נֶפֶשׁ רַעִיָּה פִּי מִי שְׂמִדְרָק יוֹתֵר מִדִּי עַל נֶפְשׁוֹ אוֹ עֵינָיו רַעִיָּה בְּשֵׁל אֲחֵרִים : וְכֵן כֹּל כִּינֻצָּא : וּבְפִי בֵּן סוֹדֵר וּמוֹרָה : אִילוֹ שְׂמִינִלֵין אֲוִיתָן בְּנֶפֶשׁ : הַרְדּוֹף אֲחֵר תִּכְרִיו לְהוֹרָצָה וְכו' פִּי מִצִּילִים הַכִּרְדָּף מִיֵּד הַרְדּוֹף בְּנֶפֶשׁוֹ שֶׁל רוֹדֵף שְׂהוֹרְגִים אֲוִיתָן :
 נֶפֶשׁ מִאֲזוּכִים : תִּלְוִיָּה בְּאֻוִיד שְׁלֵשָׁה טַפְחִים : פִּי הוּא הַלְשׁוֹן שֶׁהוּא בֵּין הַבֵּית יֵד שֶׁהַמִּאֲזוּכִים כֹּאחֻזִּים בַּעֲת שֶׁהָאָדָם רָנָה לְשִׁקוֹל בָּהֶם כִּי עַל יֵד הַלְשׁוֹן הַנּוֹ נִיכָר אִם הַכִּפִּית הֵם עוֹמְדוֹת יִשְׂרָוֹת אוֹ לֹא עֵינֵי בִּסְגִי פִּי : הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה : אֲוִיתָ הַצִּבְתָּ שְׂאֻחֻזִּין בִּי צִדִּיק לְהִיּוֹת אֲרוּךְ שְׁלֵשָׁה טַפְחִים : וְצִדִּיק לְהַגְבִּיהַ כִּפִּית הַמִּאֲזוּכִים שְׂשׁוֹקֵלִין בָּהֶן מִן הָאָרֶץ שְׁלֵשָׁה טַפְחִים : וְקִנְיָה הֵיכָנֹל הַבְּרָזֵל הַאֲרוּךְ שְׂשׁוֹקֵלִין בִּי הַכִּפּוֹת צִדִּיק לְהִיּוֹת אֲרוּךְ יֵב טַפְחִים : וְהַרְצוּעוֹת שְׂשׁוֹקֵלִין בָּהֶן הַכִּפּוֹת צִדִּיק שִׁהִיוּ מִשְׁנִים עָשָׂר טַפְחִים וְכו' וּבְפִי כִּבְרִיִּים רַל חוּמֵי הָעֵרֶב שֶׁהוֹלְכִים בְּתוֹךְ הַמִּשְׁכָּת הוּא כִּבְשָׁה בְּתוֹךְ הַגּוֹף וְלֹא נִקְרָא נֶפֶשׁ הַמַּסְכָּת :
 3. נֶפֶשׁ נֶפֶשׁ הוּא אֲחֵר אֲבִתְרִיהָ פִּי לֹא מִצָּא בְּבִיתוֹ אֲלֵא מִצָּא הַבֵּית רִיקָם : וּפִי נֶפֶשׁ הִיא רִיקָם : בְּגִדִּים פִּי נִעְרָה בְּגָמ :
 4. נֶפֶשׁ בּוֹכֵן לֹא נֶפֶשׁ עַל קִבְרוֹ : בְּנֵן שְׂטָנִים עַל הַקִּבְרָה וְכִלְשׁוֹן מִקְרָא נִקְרָא צִיּוֹן עֵינֵי בִּשְׂרָשׁוֹ : יִירוּשָׁלַיִם תִּנְיָא ר' שְׂמֵעוֹן בֵּן גְּמִלְאֵל אֲוֹמֵר אִיךְ עוֹשִׂין נֶפֶשׁוֹת לְנִדְיָקִים דְּבִרְיָהֶן הֵן זְכָרוֹן :

שְׁמֵאל בִּי יַע :

בְּרִאשִׁית יֵה :
וִיאֲקָר כו :

סָב פִּי כִינֵד :
בְּגִרְטָתָה :

סְנֵהֲדִין :

כָּבֵד :

מִי :

מִי :

נפיש פי' עול או שפע ורבי מדבר מה: וראוי
 שיהיה משרש' שש:
 נפש פי' חוט הערב שהולכים בתוך המסכה לכ
 היותן כנפש בתוך הגוף:
 נפש רוח ונשמה וספר בית אלהים דף ג' אומר
 זה לשונו:
 נפש מדרגה למטה מכלם' נפש החוטאת היא ת
 תמות:
 רוח למעלה הימנה כי הרוח תשוב אל האל הים
 אשר נתנה:
 נשמה' למעלה מכלם כי היא לבדו נזכרת ביצירת
 האדם ונפחת בשמות' וכמו שהרוח היא אמצע בין
 המלאכים שנקראים רוח כמו עושה מלאכיו רוחות
 הם וברוח פיו כל נבאם' למעלת מהאדם הבינוני
 ותחת מדרגת הצדיקים גמורים שהם גדולים מ
 ממלאכים כפי דעת החכמים:
 וכל הנ' נרמזו בעל תשובה על מדרגת החטאים
 שהם נ' חטא עון ופשע החטא הוא בשוגג עושה
 רשע כנפש האין שהוא במזיד עושה רשע ופגם
 ברוח גם כן:
 הפזע שהוא במרד' במעל עושה רשע ופגם בנשמה
 לזה כנגד ג' אלה אמר דוד ורוח נטון חדש בקרבי
 שיעביר הפגם מהנפש:
 ועל העוון אמר ורוח קדשך:
 ועל הפזע שבנשמה אמר ורוח נדיבה תחמכני כי
 לבדל זה הפזע אין לו כפרה רק בדרך נדבה
 גדולה וכו':
 בית נאמו דף קיג' מדבר מחסרון הלבנה:
 נפת' מיום שחרב בית המקדש בטל השמי ונפת
 ונפס פ' סלת נפה על גבי נפה באופן שדומה לעסה
 שניעשה בדבש ושמן: פי' אחרון:
 נפתחא: שם מקום פי' חזקת הבתים:
 נץ ואת הנץ למיכהוי הוא עוף שבו נדון העופות
 וישאכו לבטליו: וידוע הוא ופועלו לגיפוז והוא
 משרש נץ וכל כן רשף:
 נציץ תרג' ופועלו לגיפוז ועבד יתיה לגיפוז:
 נציץ ונציץ כעין נחש מצלהב' הוא תרג' וכוונתם
 כעין נחשת קלל:
 נץ תרג' וינץ נץ ואניץ נץ עלמה נינה אשקת
 ללבין ואניץ: בראשית מ' נחמות דקות:
 תרג' נציץ לקין: ככל ציץ' תרג' נצא: ינץ נודוי
 נציץ כליטה: תלום קלכ':
 נץ תרג' ואת הנץ לשחור: וית נצא לזכור
 חסידה וכוונת תרג' חסידה ונציץ:
 נער הנץ החמה פי' ילאת השמש בריש ברבות:

נשומה

נכח

נ' ויקרא יא:
 נשעיה א' לא:

נחזקאל א'
 נמדבר יז:
 נשעיה מא:
 אינך לט:

נר פי' נט:

נץ נץ שדרה: היא חוליה קטנה שבסוף שמנה
 עשר חוליות שבאדם:
 נץ הפטמא של רימון והנץ של וכו' פי' נץ הוא שוקין פי' כ
 פרח שעל הפטמא של רימון והוא הדבר שהוא שבישת פי' ז:
 כעין שער עיין בשרש מחרק:
 נוצה פי' נוצת כנפים: פי' אלו ערשית עיין
 בשרש נצה:
 נץ ואלמלא בן נץ מעמידה מחייב כל העולם ש
 שנאמר המבינתך יאבד כן יפרש כנפיו תימן פי'
 שמעמידה לאותו רוח שלא יזיק לעולם עיין פי' לא
 יחפר ובמדרשים על פסוק הנו באיוב:
 נץ החלב פי' פרחים לבנים או עשב מה כ
 כשחותכים אותה יוצא ממנו כמו חלב שביעת
 פי' גם מורה הפרח מהרימון ערלה פי' איה:
 נציב מלח: פי' תל מלח:
 נץ האבן שנועמידין אותה לעבודה נקראת מוצה
 כמו ופסל ופצצה:
 נציב פלשתים שמואל א' יג: הרבוי ויתן נציבים
 בארץ יהודה: פי' מנהגים ושלטונם שעל פיהם העם
 כדוכים: ומלך אין באדם נציב מלך מלכים א' כב'
 פי' בימי יהושפט לא היה מלך באדם אבל הנציב
 היה להם מלך כל הנציבים שמלכי בית דוד העמידו
 להם כי בעת ההוא היו תחת יד דוד כמו שנאמר
 בזה א' יח:
 נציב לא יכלל פי' השם החולה העומדת ב
 במקומה שלא לזוז:
 נציב יד הסבין כמו ויבא גם הנציב אחר הלהב:
 וכן ולהציב הדרכי פי' ולהעמיד הדרכי: ורדק
 אומר שרוב הזכרים הם יתכן שיהיו משרש ינב:
 בשרש גלל אדן:
 נציץ פי' הוציא כינון:
 נציב תרג' אשר נטע כרם: די נציב כרמא: והשם
 ששועיו נציבא דחרותיה: ישעיה ה: נצר מטעיו
 נציבא דחרותי כעין שתול כאילן דנציב: ושאר
 לשון שתול מתרגם שתול:
 נציב דהרדבן תרג' ולא נציבא זקת: ובדניאל דניאל ב:
 מן נציבהא דברזל:
 נציב ונציבין ומרד' הוא תרג' חרץ וכנה ועדן:
 ארץ ואכד תרג' ירושלמי והרם ונציבין:
 נציב בשרש זון:
 נצה כי נצוי גם נש' כלומר שהלכו במהרה
 ועפו כאילו היה להם נוצה וכן פי' הנמשך כי נצא
 חצא האל תמורה הא' והיה ראוי להיות חצה
 ידמיה מח: ט' פי' במעשה ובחפזון נצא בנולה
 והיה נצא בבורת נוצה חדרו מנחם עיין רש' י:
 ארץ האבד מלא הנציה: והסיר את מראשו
 יחזקאל יז:

ויקרא א:

בנצחיה פ' שהיה מחטט סביב הוֹפֶק בַּסֶּכֶן פֶּעַן אֲרֻכָּה וּמוֹטָל עִם הַנּוֹצָה וְהַעֲרָ:

במדכ כו: משלי יז:

ב' אֲשֶׁר הָיוּ עַל מִשָּׁה וְעַל אֶהָרָ: וְהַסֵּם אֲנָשִׁי מ' מִצְחָדִי תִלָּם ס' אֹפֶק אַחֲרִי אֹהֶב פֶּשַׁע אֹהֶב מִצְחָ: וְהַכְפֵּעַל שָׁנִי אֲנָשִׁים עֲבָרִים נָצִים שְׁמוֹת כ': לָשׁוֹן קִטְעָה וְרִיב:

דמיה ד:

ג' הַצִּינָה מֵאִין יוֹשֵׁב גָּלִים נָצִים יַעֲשֶׂה לוֹ לָשׁוֹן חֲרָק וְשִׁמְמָה:

בראשית מ:

ד' עֲלֵתָה נִצְחָ הַנֶּצֶז הַרְמוּנִים שִׁיר: הֵם מִשְׁדָּשׁ כֶּץ עֵינָי בִּשְׂרָשׁוֹ וְלֹל פֶּרֶח:

שמות יז:

ה' בִּשְׂרָשׁ שִׁמֵּם רוֹב:

תלים קיט:

נצח' תרג' וירב העם ונצא עמא: ולא רבו עליה: ולא נצו עליה בראשית: כ: ריבה ריבני נצו מצותיו: עובר ומתעבר ינצי ומתנצי: והסם ויהי ריב: והוא כרוחא: ויש הרבה מלשון ריב שמתרג' בלשון דין או תגר והוכח עיין בגרשניהם:

מ:

נצח' מנצחים להעביר את העם: לנצח על מ מלכות בית ה: לנצח לדוד: תלים יא: לשון חוזק וחתגברות עם מהירות וניצוח: והסם וגם נצח ישראל: לל חזקם וכחם: וכן אבר נצחיו ויו נצחם על בגדי: כלומר דמם שכל כחם ויכולתם וחייהם: התאר היה באבי נצח' ימיה עו' לל חזק: עקרו גנצות וס אומרים שהוא נפעל: ואחרים אומרים שהוא שם והוא אופן אחר והזכר יאמר: נצח: ב' וחי עוד לנצח: לל לעולם: לנצח נצחים פ' לעולם עד: ישעיה לר: ולרמוז לעולם ועד: תא' לר פנים נצח' עולם ועד: פלה:

מלכים ב' ה:

ה' בִּשְׂרָשׁ דֵּס חוֹק:

משלי יח:

נצח' תרג' וגם נצח ישראל: ואף נצחיות ד' ישראל: תשועה לארס: נצחנתו לארס: ובא רעזו וחקרו: ואתא חכריה וניצחיו: ואיש זרועי וגברי נצחון: ובפסוק בזמנים חסם כשבת: בתרג' שני: נפך נניפא והוא נצח ופח: והוא לשון ניצוח: וכל לשון נצח ונצחים מתרג' לשון עלמין: נצחון: נצחיה: נצחון: מנצח:

חייב יד:

נצחו טליא דאולו לאנחא קרבא: ברג פ' ואילו לאמרין: נצחי פ' מי שעומד קיים לעד:

אסתר א:

נציא עיין בשרש מל: ורג במחוס:

מנצח:

נציא פ' שזה או כשתוק:

בסוטה:

נציא מקום שהולך בשיפוע: או חפירה:

נצל:

נצל' ואמרתי נצלנו: המה בנדקתם ינצלו נפשים: וזקאל יד: וחסם דוח והצלח אסתר: ד: לשון מלט:

מ:

ב' ונצרתם את מנצחים: ו אשר העיל אלהים מאבינו בראשית: לא: לשון חסרה והפסעה: וכן

דמיה יז:

שמות ב:

הלא אצלתי לו ברכה: פ' חסרת ממני בעזר ברכה בראשית: ונתנצלו: בני ישראל את עדיט: פ' סרו שמות ל: והפשימו מעליהם העדי עיין רש: גם מורה השלילה מהדבר:

וההגלה תא' לה' פגים: הצלה: בלטי: פלטי: חלץ: פצה: גנן:

בשרש פשט:

כזית נצלי' פ' בשר המת שקדש: ובתוספתא פ' כזית נצלי' פ' בשר המת שקדש: הוא גפר שקדש בשרו ולא ו נתחזק: והכוזחל שקדש: פ' כוחל הלימה ו וכיוצא היוצא מהארס והם סימני לדעת ולהכיר אם מת הוא או לא כדי לטמא: עיין במקום הנז ובתוספת:

נצולה בצולה: פ' אגם:

נצול' פ' ריב קטנה ומלחמה:

נצול' השם הנצלות: פ' מי שחושדים אותו בדבר שאין בו ומציא טעבות וראיות להוציא עגמו ממה שהאשימוהו והוא לשון חסרה לל שמסיר התלונה ושמן פסול מעליו וכן כל כיוצא:

נצל' ששמי היין ילדו למטה וכשאר היין נצל זך: במשנה:

נצמין פ' מחוזה: והוא כל מה:

נצף' תרג' המנפנפים: והמהגס: ונצפון ו ישעיה ח' ונמנהמין: וענה איים: ונצפון חתולים: כסוס ע' עבוד כ' אנסף: כמסויא דאחיד והצף כ' נציפית' קול ישורר בחלון: קול עשף דמנצף כ' וכו:

נצפה' בגמ' חוץ מן היין: על מיני נצפה על א

פ' פרי מה הנקרא בלעז קאפארי: דמאי פ' א:

נצוץ' לקבל ניצוצות: בשרש נוץ:

נצולע בניצוצות: פ' פולע עם רעיונותיו וחמיונותיו

בסג דעבודה:

נצור' עניי ה' נצור דעת: ונצרות ולא ידעתם:

פ' שמורות ונשגבות מהשיב ולהכיר: ישעיה מח:

שית זונה ונצרת לב' פ' שמורת לב שלא יוכל אדם

לקחתה ולפתותה רק היא בהפך שמתנה בני ה

האדם: ויש מפרשים מלשון חרבה: ויהיה מלשון

השני עיין למטה:

ב' ונצורי ישראל להשיב כעיר נצורה: לשון חרבה:

ונצור משרשיו יסרה פ' ענף וסעף: בנצור נתעב:

כמו שהאדם מבזה ומשליך הנצר שהוא נתעב להיות

שאנו מנלח והוציאו ממקומו ומשליט כ' אתה

וכו:

בשרש פסע' שחת' שמד: ד

כזית פ' ז:

שמות יז:

תלים קיט:

מ:

דה ב ב:

שמואל א' עו:

איכה ג:

ישעיה סג:

תלים מט:

מלכים ב' ה:

משלי יח:

חייב יד:

אסתר א:

בסוטה:

נצל:

מ:

דמיה יז:

שמות ב:

ישעיה' מ:
איוב' ז:

נ

נצר • ונמחונה יתארה • ובגזרין מאחד ליה: ויש
נוסמאות ובגזמין: ונאצלי ישרשו • ולכלכלי גצרי
המתרגמן אומר איני יודע • אך מנאמו שפתרונו
לשון השמחה המעיין במקומו יבין:
נצר • נצלי גצרים של ערבה: פי שוטים מלשון
ונצר משרשיו יפרח בסוף חיבתו:
נצרי • פי שם ארץ שנכלול: וכן בפר' ר' עקיבא
צורי דקל • פי ענף:

מ'
ירמיה' יב:

נבק • בנקיק הסלע • הרטוי ובנקיקי הסלעים:
ישעיה' ז: הם חורי שנבלעים: והקרנקרדאנשא
מפרשו שן הסלע:
נשרש חור:

נענה:

נקי • לשון ינק: קא ינקי תחומין מהדרי • פי שהאכדים
יונקים זה האכר מבטל זה האכר עיין בגמ' פי
נושילין:

מ'
חזקוני' ג:

נקב • נקבת במטוי: ונקוב חור • מלכים' ב' יב:
והשם אל נקבת צר ישעיה' כא' פי אל צר נ
נקובה שנמשכתם ונוקדתם ממנה: פי חור או ח
חפירה: וכן הכלי אשר בו שסלים האכנים ונוקבים
אותם בו נקרא מקבת וראשו האחד חור לנקוב
ולפסול והאחר מכין בו והולמים בו במלאכת הברזל
וכיוצא: כמו ותשם את המקבת בידה: הרטוי
ומקבות והגרזן • ירמיה' י:

נראשית' א:

נ • מין הנקבה זכר ונקבה:
נ • נקבה שנקב עליה לשון מפרש הדבר ומודיע:
נקב בן האשה הישראלית • ויקרא כד: לל שרש
את השם באומותיו וקלל: גם מורה עמו ענין
הקללה • כמו ונקב שם • ה' לל מפרש ומקלל
שאינו חייב עד שיפרש ויקלל • וכן ואקב נהו
מתאוס:

ויקרא' פד:
איוב' ה:

המקבת תא' לר' פגים • מקבת • פטיש • פעם •
הלמות:

הנקיבה • תא' לב' פגים • נקב • רצח:
נקב • תרג' זכר ונקבה • דבר ונוקבא: ויש שמתרג'
נקבתא כמו ואם נקבה היא ואם נקבתא היא:
נ • ונקב תרג' חורא:

ויקרא' כז:

נקבה • עיין כשרש זכר:
נקב • הדין את ההר • סנהדרין • פי א': בשדש קב:
נקב • ברברי' ר' והוא נדק לנקביו: וכן אל ישהה
אדם נקביו • הוא כגויל להוצאה הוצאה וההשתנה •
ולגואה קראו נקבים גדולים • על שם העיפוש •
ולשתן קראו נקבים קטנים:

מ'
שיר' א:

נקר • נקדות הכסף: ועל ק הנהמות שיש להם
כתמים מצבעים מתחלפים נקראים נקודות כמו
נראשית' לא: וטלא ונקוד • נראשית' ל: הרטוי נקדים ונרדים:
ויען שרוב הנהמות הם בעלי כתמים הדועה אותם

נ

נ

נא • בעל המקנה נקרא על שם כמו ומשע מלך
מואב היה נוקד: אשר היה בנזקדים מתקוע • מלכים' כ' כ:
עאום • א': וכן הלחם היבש והמשפש וצנעו הוא
מצבעים רבים נקרא נקודים כמו ועתה הנה
יבש והיה נקדים: ר' יחזקאל' ע:

נקר • וכן ברש פרה מפרש ומלך מואב היה נוקד •
פי רועה: וכן בלמדנו • פי כי תשא:

נקר • החרובים משני נקדו • פי מעת שמתחילים להיות
שחורות • ברש מעשרות:

נקוד • הרטוי נקודים או נקודות: ובהגדת משלי
בפסוק בשפתו וט' למה נקוד על לנו ולבנינו וט'
אלא כך אמר עזרא אס יבא אליהו ויאמר לי מפני
מה כתבת אל אמור לו כבר נקדתי עליהם וט'
מכאן שעזרא שם הנקודות והטעמים עיין מ
מקומו:

נר • יאכלו ניקודים או קלותי • פי לחם שיש בו
זרענים שהיה מנהגם לעשות לחם במיני זרענים:
ויש אומרים מעש כגזכר לעיל • עיין בתרומות
פי' ה: ויש אומרים ככרות קטנות: תרומה •
פי' ד:

נקיד • פי מלאך הממונה על העשר נקרא כן:
נקוד • פי רועה שלו • ולקוט דף קיד:

נקדימין • שם אדם מר' פי מב:

נקודין • פי ספנים • ויקרא רבה • פי מב:

נקודין • דמיון נקודתא באתתא באוריתא דמשה כ
כנשמתא בחיי גופי דאיניש: זוהר:

נקבה • ונקיתי דמס לא נקיתי: מנסרות נקני • מ'
תלם יט: לשון מזכר בר וזרק • ונקבה לא ינקח • יואל' ד:

פי' לא ינקח את האדם מן העון מכל וכל אף על פי
שהוא נושא עון אלא יעניש את האדם מעט כדי
ליסרו ולהשיבו לדרך טובה • ויש אומרים מנקה
הוא לשבים ואינו מנקה לשאינם שבים: והשם לא

הושע' ח:
שמות' כא:

נול • נקיון: והתארז ובעל השור נקי: הרטוי נקיים אנחנו •
הושע' ב: ונמצאים עם אלף • כמו שפבו דס נקיא •
יואל' ד:

נ • ואת הנקיות: יש אומרים שהיו כלים מה כמין מדבר • ד:
יתדות של זהב ועומדים בארץ ובטוהין מעל השולחן
ומשנלים פגולים וסמוך הקנים והם הקשות שלא
ישברו במשא הלחם: ויש מהם שאמרו קשותיו אל
סכיפין • ומנקיותיו אל הקנים עיין חבור על כל
המשכן:

נ • כשרש טהר:

נקח • אטף של נקה • פי גמל • ויש בו שלשה שמות
בלשון ערבי בשבול קורין לו אלקעט • וכשגדל
קורין לזכר בפיר ולנקבה בכרה וכשראוה למשאוי
קורין לזכר גמל • ולנקבה נאקה • ופי' נאקה חזרת
פי' בחורה: פי' במה נהמה:

הנקי פ' הנקי רוחך מנפך וישאר הגוף נקי בלא
נפש: וכן נוהגים למר פלגי ינא נקי מנפסיו פ'
אין לו מכל נכסיו כלום כמו נקיות בלא חטא:
קדושין פ' האומר לחתו: בריש גמי פ' כל
שעה:

נקיא פ' שם מדינה:

נקט יען בשרש קוט:

ר'

נקט תרב וזהמתי חימו לחם ומתנבא דנקיט
ליה: עד אנה תוביון נפשי עד אימת תנקטון נפשי
המתורגמן מפרשו לשון לקיחה וכן בפ' ומרדכי
ינא מלפני המלך וכהניא נקיטין בדיהון יח
הצורעתא וכו':

2. נקוטאי בלקוטאי פ' אנשים שמלקטים
שבאים מהרבה מקומות ללקוט ולהשפיר את עצמן
ועומדים בשער העיר וכל מי שרונה לשטר טעלים
יפנה לשם: פרוש אחר שהיתה עיר חדשה ונתקבצו
לה בני אדם מעיירות וממקום הרבה ומנהגם
ומדותם אינה שווה פ' השוכר את הפועלים:

3. נקיטא ברברון פ' נחת עם לענו: נקט פ'
נחא: ונקיטא פ' נחון:

4. נקט פ' רשם: נקוט האי כללא בידך פ' קח
זה הכלל:

5. נקטב פ' קנץ כרת אותם פוכה פ' ב:
נקטמון מין נחוק עיין בשרש אנקטמון:

נקוט פ' נדבון תענית פ' ב:
נקיט ליה שוקא פ' ההכרזה שנעשה בשווקים

שלא ימכר דבר מה: בבב פ' ב:
נקלוגים פ' סניגור ואיש שמלץ טוב ולזכות

פלגי מה: בפסיקא דראש השנה:
נקלוס עיין בשרש קילון ופי תמר מה:

והמעריך מפרשו פירות יבשים עיין במדבר רבה
דפב:

נקלט בפסוק חור כרפס על דרגשין דנקלטיהון
דהנחא: מתרגמן מפרשו לשון קרשים או בדים: ויש
פוסחאות נקליט הרבוי נקליטין ובריש סוכה
נקליטין שנים קיפופת וכו' אחר בראש חמטה ואחר
בסוף חמטה ומשימים יתר ארוך מזה לזה ו
ומשליכים סדין עליו ונעשה אהל בלא גב פ' קינפוח
ארבע עמודים שעומדים בארבעה קנות ופיאות
הזמנה ועליהם מלמעלה ד מוטות ברוחב ופודשים
עליהם סדינים נכ:

נקליטין פ' שופטים:

נקם נקם נקמת בני ישראל: נוקם ה' לנריו
נחום א': לא תקום ולא תטור ויקרא יע: והשם
ונקם ישיב לנריו דברים לב: אופן אחד נקפה
חרביו אל נקבות חופיע:

דר פ' נא:

מ'

איוב לב: ויע:

נכמ:

דר פ' וכל:

נבאם:

אשתל א':

נז'

פירגד לא:

תלים בל:

והנקמה תא' לב' פנים נקם פרע: ר'
נקם התרג קרוב לעבד אך רובם מהם מתרג
פרעון עיין בשרש פרע:
נקם ינקם נקמה זו אינו יודע מה הוא כשהוא
אומר חרב נוקמת נקם ברית הוא אומר זו
חרב לל שמיתתו בסייף עיין בסנהדרין פ' ל'
מיתות:

נקיטה פ' מין לבוש מה ויקרא רצה פ' ה:
נקמז פ' נדפס בקוף ערובין בגמ:

נקומבי' שם חכם הוא בפסחים ירושלמי:

נקון הכידון והניקון פ' קינו בלשון עברי והוא
כמו הפוך כמו כשכ' פכש:

נזק יקח פ' בני גושים שלשור ממולאים בשר ותכלין
וידוע הוא: בירושלמי דשקלים מעריך:

ניקנור שם אדם שנעשו ניסים ללחיתיו ביומא
פ' רב ובראש סוטה:

נבע פ' סר ומרד: והוא משרש קעע:

נבע הרבוי נקעים: כמו ברפך במשקין ולא
ימלא נקעים מים: פ' חפירות ונקיעות:

נקה חגים ונקפו: יכרתו תרג וערפתו מ'
ומנקפיה: והשם ונשאר בו שללית בנקף וית אופן

אחר ומתת חבורה נקפה: ונקף סבכי היער ב'
בבבול פ' שברו ולשון כריתתו ושכירה הם: ואשר

הם מלשון סבוב הם משרש יקף כמו הקיפו ימי
המשתה איוב א' עיין בשרשו:

בשרש שבר:

נקף תרג וערפתו ותנקפיה: וערשו את העגלה
וינקפון תמן ית עגלתא שופטים כ': העגלה

הערופה עגלתא דנקיפא:
2. תקפתני הוא תרג ותקמטני איוב מ': רגלי תלים כו:

מדחי רגלי מן נקופא לדחות פעמי: לסנקוף לשם קמ:
אסתודי יזכרו למדחשת מלאך דמותא ונקפיניה: לשם:

ולשון דחיה הם נקופא פ' דחיה:
מי שלבו נקפו: וכן ברב פ' המביא אשם משום פק דמגילה:

דלא גם דעתיה דלבו נקפו: פ' לשון הרגה ו
והיותו חם על הדבר והוא קרוב ללשון קול דודי

דופק:
אזיל לאחוריה עד דהוה מינקפן ברעיה מלשון

דא ללא נקשך והוא לשון נענוע: פ' הוציאו לו
ביומא:

דנוקפין הם האנשים שהיו מכין למר בין קרניו
כשבאים לשחטן כדי סיפול סוף מעשר שני:

ניקוף הוא פ' הנשאר באילן אחר שנמסקו הזתים
ואותם הזתים הנשארים באילן נקראו זמין וניקוף

והם של עניים: ופי' מסיק הוא המרעיד והמנענע:
האילן להפיל פירותיו: והנשארים על האילן נקראים

כלים פ' יא:

מ'

ישעיה סע:

לשם יו' נז:

שמות ג':

שופטים ב':

תלים כו:

לשם קמ:

לשם:

פק דמגילה:

ניקוף והעני עולה עליו ולקחן אחת אל אחת
לזה נקראים ניקוף: וזמח דוד מפרש הנענוע:
מקומו יוכיח:

2. נוקף פ' עשה פגע:

3. נוקפת פ' סמוכות שבת פ' א' ה':

מ' נקר נקר לבס כל עין ימין: יקרוה ערבי
נחל: והשם ושמתך בנקרת הצור שמות לב:
הרבו לבא בנקרות הצורים ישעיה ב: הוא המקום
המנוקד או הבקוע שיש בצורים גם מובן חפירה
או מערה:

צדש חפר ר'

נקר תרג' לא רחצת למשעי לא אשתעוף
לא יתנקרא: והוא לשון נקור הכזר לל שמנקרין
ומסירים החלב או הגדים וכיוצא מהבשר שהם
אכזרים לחלב: ומרג' ונקרו את עינוי ונקרו ית
עיניה: אבל העניי האכזרים ההם תנקר מתרג'
לשון ערוץ: וכן חוריעפר תרג' בנקירתא דעפרא
ואבגיא:

שמואל א' א:
משלי ב:

וחזקאל יו:

צמדצ' יו:
איוב ל:

נקר בקש:

2. נקורי התאנים פ' התאנים שיש בהם נקבים
שיש חשד שמה נחש נשכוס: תרומה פ' ח' ו'
במשנה:

ניקרא פ' בגד בלוי:

נקראים פ' כתבים שנקראו: בצדיותא דר' אליעזר
פ' כ: בני המן קוראים ספרים של מלך היו ולא
היו רוצים לקראות זכות מדרכי והיו הכתובים
נקראין מאליהן לפיכך אין כתיב ויהיו קוראים
אותם לפני המלך אלא ויהיו נקראים:

נקרגין שם אומה באגדתא דבראשית:

נקרייתא פ' נקיון ונקיות חולין פ' ח:

מ' נקש בפעל כפיו נקש רשע פ' הש' נוקש הרשע
בפעל כפיו ממש על דרך ויפול בשחת ופעל:
וינקשו מבקשי דעתו פ' שמו מוקש: וכן נקש
נושה לכל אשר לו כלומר ישים מוקש ויקח
כל אשר לו ולשון פח ושומה הוא עיין בדרש'
יקש:

תלים ט:
תלים קט:

צדש כשל:

ר'

נקש תרג' קולה כגחש קל ניקוש זיניהוק:
משיותא אשה אל אחותה נקשן חד בחד: צפניה'
ב: ופיך ברכים וניקוש רטוב: קול שוט קל
נקוש מחא: כלם לשון הכאה ופגיעה זה לזה: וכן
ותתקע את היתר ונקישת ית סבתא: המתורגמן
אומר שהוא מהשרש הראשון: 2. נקש פ' התולע
השבים הרעים מבין הצללים וכן כל כיוצא:
מעשרות פ' ב' ב' במשנה:

3. נקש פ' נעץ:

נר:

נבגאים ראשונים:

נר של זכויות מטילין בו מים יין ושמן וכיון שכלה
השמן מגיע אש אצל המים ונכבה ומותר לעשות
בשבת: בסוף כירה בשבת: ובפ' עשרה יוחסין
ונר אלהים ערס יכבה ושמאל שובב וכי שמואל ש
שובב בהיכל ה' והלא אין ישיבה בערה אלא למלכי
בית דוד אלא הכי קאמר ונר אלהים ערס יכבה
בהיכל ה' ושמאל שובב במקומו: ובפ' אין בערכין
נר ישראל ששכינה שרוייה בישראל כך היה:
ובסיפרא ובסג' פ' כל הקרבנות הציטור מאי מחוץ
לפרוכת הערות לל עדות היא לכל באי העולם
ששכינה שרוייה בישראל מאי עדותה אמר רבא
זה נר מערבי שנותן בו שמן כמדת חברותיו וממנו
היה מדליק ובו היה מסוים:

עבדא דנורא אנא: יען שבאותו מקום שעבדין
לאש כל העבדים פטורים מן המס יכול לומר
אף הוא עבדו של אש אני: בגמ' דקונס יין ב
בבבדים: זכני לבי נורא פ' לאותן כומדין שעבדין
לאש:

הבור והגיר וכן גירה פ' חרישה כמו כירו לבס פאה פ' כ:
מר: וכן חובר גירין פ' המקבלי שדות חרושות שניעת פ' א':
במכירות פ' חכר באריות לתת כך וכך לשנה
עיין בדרש חכר:

אודרא דגרא דלא משקף צמר הצנוע בתכלת ואינו
מנופץ: עיין בדרש אדרא: במיה דגרא פ'
הדבר של תכלת שצובעים בו הצמר ובגדים: פ'
המביא גג שני:

במיה דגרא פ' מי קליפת רימון לשם:

גירין צמר שנותנים בראש הקנה שמולכים בו
את הערב שלא יצא הערב מן הקנה: פירוש אחר
גירא העשה שני כתי גירין מכנים את חוטי השתי
בגירין עשויים באופן ששעילה זה האחר יורד
ועם זה הערב נעשה וכן יחזור השתי ויעלה הפתחון
וירד העליון: בכלים פ' כא גירים הם כלי
אריגה כמו בסוף שקלים על שצעים ושנים גירין
נארגת:

נר גיר פ' שללאלות וקשרים גם לפעמים מורה
על:

גיר פ' פתילה:

עיין בדרש נור:

נרג תרג' לקש נחשבו תותח הין גילי איתחשבו איוב: מא:
ל' נרגיא פ' גרזן ובלג פ' הדואה בצרבות שקל
נרגא דהוה עשר אמות: פ' גרזן:
נרגא פ' חדור סנהדרין: פ' יא:
נרגל פ' תרגמלה ברא: פ' ד' מיתות בסנהדרין:

וְכֵן נֶשׂה לְכִיָּא דְרַקְתָּךְ:
נֶשׂה • וְנֶשׂה • וְנֶשֶׁם הוּא כֶּסֶם מֵה שְׁהַךְ מִמֶּנּוּ לִינוּ
נִזְמַח שִׁיעַר כְּלוֹשׁ: פִּי יִגְי כְּנֻעִים:
נֶשׂה • פִּי שֶׁכָּה:

נִשְׂא אֹתָם הָאָרֶץ • פִּי סָבַל: שְׁאוֹנִי וְאֶנְפִי אֲדַבֵּר •
 אִיּוֹב כֹּה • פִּי סָבַל טוֹבַד מִלִּי עֲלֵיכֶם אֵף עַל פִּי
 שָׁקַע עֲלֵיכֶם וְהִנֵּחֹנִי לְדָבָר • יוֹחֵס וּיִנְעֻלוּ לְהֵס לֵאמֹר
 מִשָּׂא וּבִחַל הִתְקַבֵּה וּבָדַד מִשָּׂאָה יִשְׁעֶיהָ לֵּל: וְהַפְעֵל
 שִׁינּוֹעַ לְשִׁלְשִׁי כִּמוֹ לֹא חֲמוּד אֶחָד מֵחֵס נִשְׂאֹתַי לֵל
 לֹא שָׁמְתִי עָלָיו מִשָּׂא:

בִּי לִשְׁוֹן שְׂבוּעָה לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׂוֹא • יִשְׁעִיה' ג':
 וְשֵׂא בְיוֹם הַהוּא לְאָמֹר לֹא אֱהִיָּה חֹבֵשׁ • פ' יִשָּׂא
 הַשֵּׁם בְּשִׂבוּעָה: הִרְבּוּ וְיִשָּׂא בְּשִׂאוֹת • בְּרִאשִׁית מִג':
 וְכֵן הֵיחִיד מִשְׁמַת כְּפוּ מִמֶּנֶת עֶרֶב: וְיֵשׁ שְׁהֶאֱלָף תִּלְכֵּס קִמָּא:
 חִסְרָה כְּמוֹ וְתִשְׁנֶה עֲלֵינוּ כְּהִי • ו' וְכֵן בְּפַעֲלוֹה' יִרְמִיָּה • ט':
 וְנִשּׂוּ אֶת כְּלִימָתָם • יִחְזַקְּלָל • לט':

ג. תאמר לנשיא כמו ונשיא בעמך לא תאמר הרבוי שמות כג:
שנים עשר נשיאים יחזקאל מו: לשון ממונה
ושולטנות:

ד. גם הענינים להבנת גבהם נקראים כן כמו מעלה משלי בה:
נשיאים נשיאים ודוח וגשם אין: וכן קרוב לזה
אם יעלה לשמים שיאן. פ. גדולתו ודוממותו:

ח' לשון הסדרה כמו ישא פרעה את ראשך איננו כ:
מעליך:

ו. לִסְקוֹן מִדֶּד שֶׁבַע כֶּן בִּכְרִי שְׁמוֹ נִשָּׂא יָדוֹ בַּמֶּלֶךְ בְּרֹאשִׁיתוֹ:
בְּדוּדִי שְׁמוֹ אֶל ב' כ כֹּא:

ז : וחרפה לא נשא על קרובי פ' שם והטיל צו :
תלים עו :

ח. לשון לקיחה דרך אישות כמו ואם תשא נחמיה יג:
מבנותיכם לבניהם ולפעמים אינו מובן אישות

כמו ובתים ונשאו פ' לקחו וכן ישא ברכה מאת
ה' פ' יקח:
ט' לשון כפרה וסליחה גם הסדרת פנים כמו הנח מילה ב':

נִשְׂאָתִי פִּינֵךְ: לִלִּי כִּי לִיהוֹשֻׁעַ מֶלֶךְ יִהְיֶה אֲנִי
נִשְׂאָ: וְהָשֵׁם כִּי אֵין עִם אֱלֹהֵינוּ עֹלָה וּמִשְׁוָא
פְּגִים: דָּהּ כִּי ע: וְכִן וְלֹא יִשָּׂא אֱלֹהִים נֶפֶשׁ: פִּי

לא יסביר פנים לנפש שיוכלנה מן המיתה: שא נא בראשית נ':
פצע אחיד פ' מחול: וכן וגשאתי לכל המקום ב' ויק:

בעבורם: וכן אם תטיב שאת כל אם תטיב לשם ד':
מעשיך יהיו לך כפרה: ונמצא באופן אחד אשרי תלים לב:
גשמי פשע:

י. לשון מנחה ותנא אחריו משאת המלך: ונצרי • שמואל • ב' יא:
ארחק ומשאת ויטלחמו: ירמיה • מ: והרצ • וישא • בראשית מג:
משאות • וכן התרומות כמו ואת ראשית ב

מִשְׁאוֹתֵיכֶם יִחְזָקֻל׃ ב: אֶת מִשְׁאֵת מִשֵּׁה דֵה׃
כ׃ כד׃

שמואל-ב.ה.:

· ויקרא · יג :

३३

h

•

נשגז:

נדרה • שפחה • גויה • זוכה:
הבא על הגויה חייב עליה
המוטריקון הזכר:

בבשר • או השנייה ידו: כי
א.ל. כלל לזון התדבקות
בדבר מוחש בכה המישוש אכ
וצפרט אצל המשנה עיין למ

וּנְמָנָא עִם סִמְךָ • וְתָסַג וְ
לְחִדְיוֹן • וְלֹא תַפְלִיט אוֹתוֹ רַב
וְתֵא • לֵב • פְּנִים • נִשְׁגָּ • דְּבִק
נִשְׁדָּ • פִּי • הַסִּית:

פ' יא:

נְשָׂאוֹת פ' גרעינה של פרי

פ' מי שאחזו בטיטין :

גִּשְׁשׁוּר • אֹן גִּשְׁשׁוּיָרָא • הַפְּרִי
עֵינַי בְּשֶׁרֶשׁ נִבְלָה:
נִשְׁה • גִּשְׁתִּי טוֹבָה: וְכֹא
אֲתַכֶּם נִצָּא • רַמְיָה • כָּב:

במקום הא' דברים' לב':
מורה מקום המתים שהם
נשיה:
ב' לשון הלואה כמו לא נש'

נְשִׁיתֵינוּ אֵינִי בָהֶם וְהֵם לֹא
קָשׁוּר בְּבֵית וְהִלָּה בְּלֹא בֵּית
זֶי. וְנִמְנָא בְּלִי קָשׁר בְּיִתָּה
נֶשֶׁא וְהוּא בְּאַלְפָּ וּבִסְגוּלָּה.

הזכרת העניין מובן ומור
שמה שהשם בא גשים
עיינ בשם אפש: כי ישה לך
חייבך אלוה מעוקד: וכן ונש

ומחיבה שבועה: ויש בחסד
והשם גשיו. ושלמי את גשיו
אחרים שא כל יד: ועל דרך
דברים כד: והרבו כעצרת

מִשֶּׁה יָדוּ • לְדָרִיס טוֹ:
בִּגְד הַנֶּשֶׁה • צְרָאִשִׁית •
לְאִילֹ שֶׁכַּח מִקוֹמוֹ וּסְר לֹמֵ
כְּפֶסֶק מִן גִּשְׁתָּה גְבוּרָתָם

בשרשו:
בשרש שפח • קור:
נשה • תרג: נשני אלהים
שכחה מתלרב כמו העברי או

וְאֵלֶּיךָ יְיָ וְרוּבֵם מִתְּרַבֵּי
הַמִּתְרַבֵּי: גַּם יֵשׁ מֵעוֹן שֶׁ

מורה • שפחה • גויה • זונה: צפ"א הן הנשרפין בטמאהדין:
הבא על הגויה חייב משום גשגז: והוא ה
הנוטריקון הנזכר:

בְּשֵׁב • אוֹ הַשִּׁנָּה יוֹד: כִּי הֵשֵׁב תִּשָּׁי • שְׁמוּאֵל • מִי
כֹלם לִשָּׁן הַתְּדַבְּקוֹת אֶל הַדָּבָר וְהַגַּעְתּוֹ אִם
וְיִקְרָא כִּי הַ
וְעִבְדֵּי מוֹחָשׁ בְּכֹחַ הַמִּישׁוֹשׁ אִם בְּכֹחַ הַשֶּׁכַּל וְהַשְׁכָּלָה:
וְנִפְתַּר אֶתל הַמַּשְׁפָּה עֵינָן לְמִטָּה: וְהַשֵּׁם וְכִי שִׁיב לוֹ • מַלְכֵּם אֵל • יי

וּנְמָנָה עִם סֶמֶךְ. וְתִסַּב וְלֹא תִפְלֹט לֵל תִּבְעֵי מִיָּהּ ו:
לְחִדּוֹן וְלֹא תִפְלֹט אוֹתוֹ דֶּק תִּפְלֹט אוֹתוֹ:
וְתֹא לֵב פְּנִים נִשֵּׁב דְּבִק נֹגַע: ד'
נִשְׁדַּף פִּי הַסִּית:

2. גִּישְׁרֵי צִה יֵדֵא • פִּי נִעְבַּע בִּי יְדֹ: סְנֵה־דְרִיךְ
 פִּי יֵא:
 גִּשְׁרֹרִי פִּי גִרְעִנָה שֶׁל פְּרִי מָה שֶׁהוּא מֵאֵכֶל לַחַיּוֹת:
 פִּי מִי שֶׁאֲחִזּוּ בְּטֵעִין:

גִּשְׁשׁוֹר • אִו גִּשְׁשׁוֹרִירָא: הַפְּרִי שְׁנוֹפֵל מֵעֲמֹו מֵהָאֵילָן:
עֵיין בִּשְׁרֵשׁ נֶכֶל:
גִּשְׁשֶׁה • גִּשְׁשִׁיתִי טוֹבָה: וּבֵא הַמְקוֹר עִם אֵלֶּךָ • וִי שִׂימוּ מִי
אֶתְכֶם גִּצָּא • רְמִיָּה • כָּב: עוֹר יִלְדָּךְ תִּשְׂוִי • הַיּוֹם אִיֶּהָ ג:

במקום הא' דברים' לב': לשון שכיחה. גם מורה
מורה מקום המקום שהם נשכחים כמו בארץ
גשיה:
ב' לשון הלאה כמו לא גשיתי ולא גשו בי דל לא מליט פא:

נשיתו אני בהם והם לא נשו בי כי המלווה הוא קשור בבית והלה בלא בית וכן בנשה כאשר נשא בו ונמצא בלי קשר בבית השימוש וכל איש אשר לו נשא והוא באלף ובסגול ומס שנמסר בית הקשר

הַזֹּכֶרֶת הַעֲבִיטָן מִזֶּכֶּן וּמִזֶּמֶר מִהָאָה וְיֵשׁ אֲזַמְרִים
שִׁמְזָה הַשֶּׁרֶשׁ בֶּאֱנָשִׁים כִּמוֹ נָשִׁים מִשְׁלֹ בִּי יִשְׁעִיהָ ג
עֵיִן בְּשֶׁרֶשׁ אֲנֶשׁ כִּי נִשָּׂה לֶךְ אֵלֶיהָ מִעֻוֹקֵךְ כְּלֹמֶר־
חֵיִיכֶךְ אֵלֶיהָ מִעֻוֹקֵךְ וְכֵן וְנִשָּׂא בִּי אֶלֶּהָ לְהִאֲלָמָה פ
דְּרָגִים כֶּד

וְחַיִּיבָה שְׂבוּעָה: וַיֵּשׁ בַּחֲסֶדְרוֹן בֶּם הָאֶלֶף • יְשִׁי מוֹת: תִּלֵּם נָה:
וְהָשֵׁם יְשִׁי • וְשִׁלְמִי אֶת גִּשְׁיִיךָ • מַלְכִּים • בִּי • ד': אֹפֶן
אֲחֵרֵם שֶׁאֵל כָּל יָד: וְעַל דֶּרֶךְ נִקְבָּה מִשְׁאֶת מְאוֹמָה:
דְּבָרִים כֵּד: וְהִרְבֵּי כַעֲרִים מִשְׁאֵת: וְכֵן כָּל כַּעַל

משה ירו • דברים עו:
ב גד הנשה • צראשית • לז • ואמרו שנקרא כן
לאלו שבה מקומו וסר לו ממנו • ויש אומרים מלשון
כססן מן נשתה בצורתם • והוא משרש נשת עיין

בשרשו:
בשרש שפת סוד:
נשוא • תרג • נשני אלהים • אנשני ה • רוב לשון בראשית •
שכחה מתרג כמו העברי או קרוב לו • וכן וישכחהו • לש • ת •

ואנשיה ורובם מתרג: בבנין התפעל כפי דעת
המתורגמן: גם יש מלשון שכחה שמתרג: כללן רחוק

וטעות ושבירה: ובספר איוב תלם משל חרבה מהם
מתרג: בלשון שלח עיין בשרשיהם:
נשום נבילתא בשוקא וטול אברא ואל תאמר כהנא
אנא: פי פשוט: ברג: פי יש נחלין:
שבאל בן גרשם בן מכשה נביד על האונרות וכן
שבאל שמו והלא יהונתן שמו אלא ששכח לאל בכל
לבו שראה דוד אותו שהמנון חביב עליו ביותר
הפקיד אותו נביד על האונרות והוא האיש מפסל
מיכה: ב: פי וי בעין ישראל סימן: ב:

דהי א: כד:

נשך: אס ישר הנחש: כנחש ישר: משלי: כג:
הנושבים בשניהם: מיכה: ג:
ב: לשון ריבית: כל דבר אשר ישר: דברים: כג והשם
נשך כסף נשך אוכל:
ג: לעשות לו נשכה: הרבוי אנשים על הנשכות
נחמיה יב: והוא כמו לשכה לשבות חדר ח
חדרים:

קהלת י:

דברים: כג:

נחמיה יב:

והנשיכה תא לב פנים: נשך: פרש:
בשרש: חדר: רבה: ר:
נשל: ונשל הכרזל: מן העץ: פי ישר זיתוך:
הס פעלים עומדים: ונשל גוים רבים מפניך:
דברים ז: פועל יוצא והמקום יוכיח ויבדיל ביניהם:
של נעלך: לשון הסרה והסתירה:
בשרש סור: ר:

מ:

דברים יב:

וכח:

שמות: ג:

נשם: ואת הנשמה החלים: כל אשר נשמת
רוח חיים באפיו: בראשית ז: פי תנועה ונשימה:
מנשפת אל יתן קרח: על דרך וברוח פיו כל
בכאס:

מ:

יהושע: ג:

ב: לשון דבור כמו ונשמת מיינאה חמך: כמו דבר
לחיות שהדיבור תלוי בנשימה והיה כונתו ממי ק
קבלת אלה הדברים שדברת:
ג: נפש: כל אשר נשמת רוח חיים ר' א"ע: כי זה
מדבר מהאדם כי לא מצאנו נשמה חוץ מנשמת
האדם: ויש אומרים שנקראת כדבעבור שהיא מן ה
השמים עיין המפרשים:

איוב: לו:

וכו:

ד: עוף מה ממיני העופות ואת התנשמת ואת
הקאה: טלפא כלעז:
בשרש כנש: רוח: ר:

יקרא: יא:

נשם: תרג: לא תחיה כל נשמה: לא תקומו כל
נשמתא: ונשמות אני עשיתי: ונשמתא אנא
עבדית ואין הפרש בין יחיד לרבים: ותולעתם לא
תמות: תרג: נשמתהון לא ימותון שאל אנטונינוס
לרבי מאמתי נשמה ניתנת באדם אמר לו משינא
ממעני אמו: אמר לו בשר בלא מלח שלשת ימים
הלא יסריח אלא משנפקר: והודה לו רבינו כי
גם זה הפסוק מסייע ורוח אלה באפי ופקדותך
שמרה רוחי: מאימתי נתת הנשמה כי משפקדתני:
צמעי אמי:

דברים: כ:

בר פ: לה:

מן ענתה דיהבת ירך עלה אינשמת:
וכן בויקרא רבה רוקי באפיה ז' זמנין והיא
מתנשמת פ' מתרפאה: וכן במגילת איכה לחש ליה
שום ואינשים פ' חזרה נשמתו ונתרפא: נשים
ותבשש שרה מיכן פסלו רבים את הנשים לעדות:
בילמדנו על פסוק חנוכר:
נשם: מין סכוך שמשרת: השער: כוזר: פי שלשה
מינין:

אינשמת: פי כרפא ירושלמי: פי כלאים:

נשף: בהם ויבשו: נשף ונפח:
ב: ויקומו בנשף לבא אל מחנה ארם מלכים ב: ז:
על הדי נשף פ' על הרי חשך ולפי שהלילה חשך
אמר נשף: בנשף בערב יום ישיעה כא: וכן ויכס
דוד מהנשף ועד הערב: שמואל א' ל' ולדעת ר'
תחלת הלילה נקרא גם כן נשף כשמתחיל החשך
וכן תחלת היום כשסר החשך ואמר על זה הפסוק
מחשף ועד הערב כאילו אמר מהבקר כי גם הוא
יקרא נשף: ואמר רב אשי תרי נשפי הוו יממא
ואתא ליליא: נשף ליליא ואתא יממא:

ג: שם עוף מהשהוא עף בלילה: ואת הנישוף אופן
אחר ונישוף וערב ישכנו פה:
בשרש נפח: ערב: ר:

רובע וישופות לסאה פ' כגון אבק וקש וכיוצא
שמתערב עם התבואה שנשף וזו ממקומו ברג: פי
חמוכר פירות לחצירו:

נשק: והחזיקה בו ונשקה לו: וישקו איש אל
רעהו: שמואל א' כ' ידועי:

פי סימן לאדנות כמו ועל פיד ישר כל עמי בראשית
מא: פלומר להודותו לאדון:

פ: לשון דבקות משיקות אשה אל אחותה:
ד: לשון זין וזין למלחמה: אל נשק בית חיערי:
ישיעה: כב: שבת לראשי כיום נשק: וכן בנשק
ומגן ונח: יחזקאל: לו: ומתפעל בלשון חזק:
בנשק רומיקשת: פי נושאי כלי זין:
בשרש נשף: ר:

נשק: תרג: לא נשקלו: דלא נשק ליה: והתרג:
הוא כמו העבדי:

נשקי: פי שתלה לו אדונו כל זיין על שום לקנותו:
עיין בשרש נמס:

נשק: ואש נשקה ביעקב אף ישיק ואפה לחם: מ'
ישיעה מד: לשון הפערה:

בשרש שרק: ר:

נשר:

נפתלי שבע רגון:
נשר: הנשר הגדול גדול הכנפים: הרבוי על מ'
כנפי נשרים: שמות יט: כתב הר' סעדיה פי יחזקאל יז:
הנשר לעשר שנים יעלה מאד על פני רקיע השמים
ויקרב

מ:

ישיעה: מ:

ירמיה: יג:

דברים ג:

דברות:

ויקרא: זא:

ישיעה: לר:

מ:

משלי: ז:

יחזקאל: יג:

תלם קמ:

מלכים יח:

מ:

תלם: עח:

נחבע:

נחבתו תהיה בגן עדן:

נחברא • שם ע"א בפק בעבודה בגמ:

נחבששת • פ' נתעסקת • שמות דנה • פ' כו:

נחזה • יתנו וגמרו בעלית בית נחזה בלוד • פ' שם בנהדרין:

אדם גדול היה: פ' בן סורר ומורה:

נחתח • ונחתח אותו לנחמיו השם כל נחתח טוב • מ':

יחזקאל • כד: ויש ספרים שנמצא בגרי: הרבוי לשנים ויקראל:

עשר נחחים • שופטים • יט • פ' חלק אבר:

והאגדים תא' • ל' פנים • נחח • ברים • אבר •

צורים:

בשרש כרת: ר'

נחתח • אמר שמואל שליח בית דין נחתח נחמיו:

פ' שליח בר שומע וכותן מידיו של לוח בתורת ע

עבט כלים וכיוצא בהן אכל ליכנס לביתו של לוח

ולמשכנו אינו רשאי • פ' המקבל: פ' נתח שומע או

לקח: וכן בפי הנזקים בביטין בגמ' המוצא מציאה

שוורים מנחחי אהררי פ' שומע:

נחן • אברהם מתנות: ואויבי תהיה לי ערף • מ':

שמואל • ב' כב: והתאר ומן הנתינים שנתן דוד: בראשית: כה:

והשם מורה ובהן • בראשית: ל' אופן אחר עבודת מלכס' א' ו:

בתנה • במדבר: יח: וכן א"א ואתנה לך בתת • לשם' א' יג:

לשון הב: גם מורה לשון שימה ויהן אל אותם

אלהים • בראשית: א' פ' וישם • וכן חנו את ארון

הקדש בבית: דה • ב' לה: גם לשון רשות והנחה

כמו ולא נחנו אלהים להרע עמדי • פ' לא הרעה בראשית:

אותו או לא הניחו להרע וכו' מנחה בלולה על פ'

ויתן את הקטורת • ויקרא:

ותא' ל' פנים נתן • יהב • חנן • נדה:

בשרש עזב • שום: ר'

נתן • מרגמו בשרש יהב ביתו והשאר הם כמו

העברי או קרוב לו ע"כ אין צורך להאריך: ובשרא'

ז: תרע"א נתיניא • פ' הם הגבעונים: ונקראו כן

בעבור שנתנו להם סדר נשים • פ' ח' ב' במשנה:

תרב' כאשר תעשינה הדבורים • כמא' ד' נתון ד

דברייא' לשון הסרה:

נתינין • אל הגבעונים ואימאי איקרו כן דכתיב

ויתנם יהושע ביום ההוא וכו' פ' הערל ביבמות:

נתן דנוציא • פ' על שם מלאך דהוי ננוצין דנור

דפשיט ידיו וקבלה בתשובה • פ' אחר • למה קורין

אותו כן שהיה לו חלק של שיער של עזים ששורטין

את בשרו שהיה לו כפרה שהוא היה בעל תשובה:

בג"ג • פ' במה בהמה בשבת:

נחך • ונחך עלינו ומטר לא נתך ארצה שמות ט' מ':

לשון נפעל: לשון ננק והתבה והרקה • ונחל: דניאל:

והשם ברהוץ כמ' בנחך כור:

בשרש • נול:

ר'

והקרב לחוס השמש וימרט ויתחדש ועלה אכר וישוב
למי עלומיו וכן כל שאר שנים ובשנת המאה ועלה
כמנהגו ויטל בים וימות שם • והוא עוף מה וידוע:
ולזה נאמר יעלו אבר כנשרים: וביחוי אומר כ
נוטריקון • נשר • גפילה שריפה • ריטה • עיון על
פסוק • ואשא אתכם על כנפי כנשרים: ר'
נשר • תרב' נשרת • הרבוי נשרין • ואין הפרש בינו
וכן העברי:

נשעה • מ':

שמות • יט:

מ'

נשעה • י':

נשר • אם יתגדל המשור על מניט • ומתפעל
וישר במגרה • ה"ה • א' • כ' והיה ראוי וישר ברג
תוך השין והקמץ משלימו אשר לו כרת • והוא כמו
נשר • ושם כל מה שהגבר משתמש ממנו באומנתו
וידוע:

ותא' ל' פנים • משור • מגורה • מגור:

עין בשרש • נב:

ר'

יום תגלחת נשרא • פ' בית עבודת זרה היא ויש
בה אכן ומקוק עליה וסגדן לה • פ' בעבודה •
בגמ':

עיון בשרש עלת:

מגבא דעמרא דלאחורי נשרא • ר' ברשם • פ' נשרא
העשב שבין הקונים • והגמר משתבך בקוץ ובעשב
ונעת שמאלף הנמר מאחרי הקוץ והעשב אינו
משתלב בלא שכינה: וכן תחתיה מפני חגשר לל
מפני העשב והעלה: פ' דברכות • בשרש גב' אך
אינו מפרש היטב: נשראי • פ' העשבים הנולדים
בין הקונים:

נשרי • פ' נפילה • והם השבולים הנופלים בלי אונס:

פיאה • פ' ד: וכן מורה הפירות שנפלו מהאילן

מעצמם או מחמת הרוח: פסחים • פ' ד: גם מורה

העלים שעוברים תחת הסכך מהסוכה או שנפלו

בתוכה • סוכה • פ' א' ב' משנה:

נשר • פ' רס גבוה:

נישרון • פ' יניחו • תי:

נשתח • נבורתם: לשון הפסק הדבר ואכזר:

בשרש יבש: ר'

נשתון • פ' כתב מפורש:

נשתק • בכל יום לא היה לה נשתק וכו' פ'

כסוי • וכן בבר • פ' ו' לעתיד לבא הקצה מערעלו

בנשתקו • פ' מכאיו שט:

נח:

נתינת תורה:

נחב • פלג נחב לאפו: ודרך נתיבה אל מות •

משלי יב: הרבוי בנתיבות לא ידע • אדריכס:

ישעיה מב' לשון בך ואורה:

בשרש דרך: ר'

נחב • תרב' ישב רוחו ילומים • נתיב רוחה ולחץ

מיא: שקדמת שלף יבש • קדם דינכן אתא רוח

קידמא ונחב ביה ואתיבש:

מ'

תלם • עח:

תלם • קמו:

לשם קטב:

נתך כל מה שנמצא בפסוק מזה השם אינו מתרגם
כא בלשון מסיכה כחיתא עקיתא מטייתא או חל
עיין בשרשם לשון יצקה המורה שפיה מתרגם
בלשון הדקה עיין בשרשם ודוד לשון יצקה מורה
על לשון התכה כמו לזקת את ארצי הקדש תרגם
לא תבא וכן ויניקוס לפניה ואותבונן קדש ה'
וכן הפסל כסף וכלמא אתיד וכן ענל מסכה ענל
מתבא:

שמות ל: מ'
יהושע ז'
שמות ל: מ'

נתם נתסו נתכתי לשון הריסה: ר'
בשרש שר: ר'

מ'
איוכ ל:

נתפחה פ' נסתם כמ':
נתפחכו פ' נעשו שחורים כר פ' יח:
נתפרסו פ' נתפרדו כמ פ' ז:

נתץ את מזבח העל: יתצני סניב איוכ י' לשון
שבירה והריסה והשם אינו נהוג:
בשרש שר: ר'

מ'
שופטים יו:

נתק טי משם אתקנה: עקרו אתקנה והנון
נוספת המשפטו אתקנה שופטים ב: כלם לשון
העמקה והעקירה וקדוש לזה ונתקו וכדות פ' מ'
שבינו תלושין ביד עד שנפסקו החוטין שתלויין
בהם: אכל נתוקים מוכן שהם ערוין בתוך הכים
והכים לא נתלג:

מ'
ירמיה כב:

כי נתק הווא מין כגע:
ג' כי נכלו אתיקים וחזקאל מב' קנה או זויות
בשרש סור: ר'

ויקרא יג:

נתק יסמהם כמו העצב במה שנגע לשון הסרה
ושאר לשון בתיקה מתרגם בלשון הספקה או בעול
או כגידא או סליקא או תרגא עיין בשרשם:
נתקא הוא הווא תרג בתק הוא: כגע הנתק
תרג יוכתש נתקא:

אתיקי הסמורה שנתק הספינה ל' צא: פ' ה:

לא תעשה שניתק לעשה עיין בשרש ל':

נתר או נתרא פ' גרעניס מה:

נתר ויתר ממקומו: ה' מתיר אסורים תלים מ'

קמו: לשון דלוג וקפיצה:

ג' שם עפר שמנקר ומלכן העבדים כמו תכנס:

בנתר:

בשרש דלג: ר'

נתר תרג ימרט שער ראשו יתר סער רישה:

על כל ראש קרחה תרג כל סער ריש נתר ירמיה

מח: ודודס מתרגם בלשון מריטה או גלישה או ב

בלשון קרחה ממש עיין בשרשם:

נתר ניצא הוא תרג נכל מין: וכן לבנון קמל:

לבנון נתר: וגם שול תשול לה ואף מיתר תתירון

לה: ופרט כרמך וניתרא דכרמך ויקרא יע:

ובדכאל ר' אתרו עפיה וברדו אנפיה:

ניתרא תרג תפצסי בנתר כמא דמנקן

בניתרא ונמצא יתרא בנוסחאות והמתרגמן

אומר שהוא טעית: עיין בשרשם:

כלי נתר פ' מין כלים וככלים פ' א: שהוא

כלי מאבן מה שבקל הוא גימוח בהיותה ערך

מים חמים:

נתר פ' נתקלקל ברע וזוהמא וכיוצא מפחדו:

קוטה פ' ג:

נתש ונתש את ישראל ונתשם ה' דברים כט: מ'

לשון הריסה ועקירה:

בשרש עקר: ר'

נתש תרג כי אמילס ארוס אתרשען ויש כ' תלים קיו:

נוסחאות שכתוב אתרשעין:

נשתחן פ' מפורש והוא לשון ארמית:

בשרש פרש:

מלכים א' יד:

נתק יסמהם כמו העצב במה שנגע לשון הסרה
ושאר לשון בתיקה מתרגם בלשון הספקה או בעול
או כגידא או סליקא או תרגא עיין בשרשם:
נתקא הוא הווא תרג בתק הוא: כגע הנתק
תרג יוכתש נתקא:
אתיקי הסמורה שנתק הספינה ל' צא: פ' ה:

נתק יסמהם כמו העצב במה שנגע לשון הסרה
ושאר לשון בתיקה מתרגם בלשון הספקה או בעול
או כגידא או סליקא או תרגא עיין בשרשם:
נתקא הוא הווא תרג בתק הוא: כגע הנתק
תרג יוכתש נתקא:
אתיקי הסמורה שנתק הספינה ל' צא: פ' ה:

ס

סתומה: סימן • סוד: סך
ששים:
סס

ששים • נא:

סוף סוף: ספק ספיקא:
סס • וכנמר יאכלם סס:
פ העש • ואין לו חבר:

בשרש עש:
עין בשרש כפלי פא הפועל ספא והנמשך:

סס"ס

סלה סלה סלה:

סא

ספר אחר: ספרים אחרים: סיבת אחת: סימן אחד
או אחר: סברה ראשונה:

ס"ט • הסיאז לדבר אחר: ובפרק פינד משתתפין
בערובין • שצבר הסיאז מלבו • פ חסיעה והסירה
והעתיקה:

ס"י • סאה ירושלמית עורפת על של מדברית
שתות • ושל ציפורי עורפת על ירושלמית שתות: פ'
פינד משתתפין בערובין והיא שס מדה מה עין
למטה:

ס"ב • תרג' כי טמה את דינה: ארי סאיב ית
דינה: הדלתו אתכם לעמא • אפרישיות יתבוין
לסאבא: אשר ישכב עם טמאה • די יטוב עם
טמאה • והשם כל טמאה • כל מסאב: וכן רוח
הטמאה • רוח מסאבא: בטמאת אדם לכל טמאתי •
בסואבת אינש לכל סאובתיה: ונאכלת בידים מ
מסואבות • פ' בידים טמאות או שלא טבל • חלה •
פ' ב:

ס"ג • ובטון יהא רועה עד שיסחאב • פ' שיטול מומו
מהבכור: או עד שיטול בו מוס • ועקר זה הדין
הוא בתורת כהנים בסופו דתניא ואם כל בהמה
טמאה • יוכל בטמאה הכתוב מדבר • אך כשהוא
אומר למטה בפרשה אחרת ואם בהמה הטמאה
ופרה בערבך • הרי בהמה טמאה אמורה הא
אינו מדבר אלא בפיסולי המוקדשים שיפדו ולזאת
הטנה אמר טמאה • יוכל יפדו על מוס עובר •
תלמוד למר אשר לא יקריבו ממנו קרבן לא • מזה
ינא מוס העובר שהוא כשר לקרב למחר שמומו
עברה • ולזה אמר שירעה אותה עד שיטול ממו
ויעבור ממנו • פ' מי שהיה טמא:

מ' • פ' אין
לעמודין:

צדאשת • לר'
ויקרא • כ' עו:
שופטים • י' ג:
ויקרא • ה:

סאה סולת: וסאה סלת בשקל: הכפל סאתים
במשקל מאתים: והרבו • שלש סאים • בראשית:
יח • ונעלמה ממנו ההא כמו משנה שנים: והיא
מדה יודיעה והיא השליש מהמדה הנקראת בעת

ההוא איפה: אופן אחר • בסאסאה בשלחה ת
תריבנה ונתכפל רוב אותיותיה כנהוב בכל הדומה
כמו יפישית וכן כל כיוצא: ורדק אומר שהוא

מקור ורצה למר במדרה והקורא יבחין: רי
סאה • תרג' סאה סולת • סאת סולתא: שלש סאים
קנח • תלת סאים קמחא כבית סאתן דרע:

בסאסאה בשלחה • בסאחא וכו' במלאת ספקו •
תתמלו סאתיה • איוב יא:

סאח • כל שהוא חייב בפיאה כמו סיאה אזוב וכו'
מין עשב בשביעית פ' ס: ואזוב קן:

סאן • כי כל סאון ברעש • לפי מקומו רל בער מ'
וגרה ורעש • ומלחמה:

בשרש • לחס: ר'
סאני ברישא • פ' לך בראש • עין יעקב סימן קכ:
סאסא • פ' ענף שבראש השיבולת • סוכה • פ' א:
סאסאה דשילתא • פ' גופהו שלה או הזקן:
סועה:

סאר • תרג' ואל ישובו לבסלה • ואל יחזרין תלים • סה:
לפיאורה • לשון שאור ונשיחה וסיכלות ושטות •
וכן בחלה פ' ב' סיאורן • פ' השאור שנותן לתוך
העיסה לחמץ: וכן בריש מעשרות: התמרים משיטילו
סאור • פ' כשמתבשלים התמרים הם מתנפחים
ונסדקין כמו השאור • ויש אומרים שישליכו ליחלוח
לכן כמו השאור • כדרך שהפגין עשים: ובירושלמי
אומר משתפרוש גרעינה מתוך האופל סימן בשולה
היא כל נורכה • ורבנן דקיסרין אמרי מעת שיהיו
יפות לאכלה:

סואר • פ' קורות ערוכות זו על זו והחלל ש
שניניהן נכ: ופאשר החלל ההוא הוא בין אבנים
נקרא מדבר:

סבב • וסבב ביתאל: סובב פובב הולך הרוח
קהלת • א' סבבוי גא סבבוי תלים קוח: נקבה
חסובב גבריירמיה לא: המשיל כנסת ישראל לנקבה
מבקשת בעלה כמו שאמר במקום אחר ובקשו את
ה' אלהיהם ואת דוד מלכם: והשם סביב סביב:

מחזקאל • לו:

תלים ב: כשערה מאד: גם בלשון נקצה: ועל סביבותיו שם הרוח: קהלת: א: ידוע: מלכיס א: יב: ב: לשון תואנה וגדמה: כי היתה סבה מעם ה: אופן אחר כי היתה נסבה מעם האלהים דה: י: א: א: מסב קלע: הרצוי וחוא מסבות תלים קמ: ויש שאינם עשויים ומתחלקים אותו רק לעגין אחד וחוא לשון סבוב וחקפת הדבר: וההקפה תא: לעו פנים: סבב: הקף: כדר: ברכב: זרה: תאר: צפר: חמק: חג: הדר: אפף: סחר: פחר: עטר: עגול: גלל: בשדש עלל: סב: כל לשון לקיחה מתרג: בלשון סיב: עיין בשדש נסב פי שם ביתו: סב: תרג: ואברהם זקן: סיב: אתה זקנת: את סבתא: יהושע: א: ואני זקנתי: ואנא סיבית: אחרי בלתי: בתר דסיבית: והתאר: מנער ועד זקן: מעולמא ועד סבא: וכן זקן ביתו סבא דביתיה: והרצוי זקנים וזקנות: סבין וסבין: זכריה: ח: על זקנה וסיבא: עד זקנתא וסיבותא: וילד זקנים: ובר סיבתין: אכל בן זקנים: תרג: בר חכים: והדר זקנים: סיבה ושחורא דסיבא סיבתא: סבותא: 2: ינפון לשרים תושיה: ישעי לתרגי סבהיא: והמתוכבמן אומר שאולי יש טעות: 3: סובבה דמדבחה: הוא תרג: כרוב המזבח: וכללים יעלו: ובמסיבתא סלקין: מלכיס: ו: וכן התחתונה יעלה אל העליונה: תרג: במסיבתא ס סלקין מן ארעיתא לעילותא: 4: סב: תרג: קח: סב: 5: הסובב של: גלגל: פי: אופי הגלגל שמושכין ה העלות והוא הכדור שסובב הגלגל כרי שהעץ לא יסדק: סובבא: פי: עגול: סבובית: דבר עשוי כעין עגול או קרוב לו: 6: סיב: ובלע הסיב למיס הוא כמין סבוב שמוצאת המיס: סב: פי: היה מביא: 7: סיבא למעבר חבלים מין עשה וכיוצא שעשים חבלים: 8: אחוז את המגל בסיב: פי: צבתא: ויש פירושים אחרים עיין: פי: אחרון דאחילות: 9: סיב: מין קלף או נייר לכתוב: ויש אומרים עלה ירקות: על דרך בסיב ובלעה והוא שורש או עלי זכון גדול: ויש אומרים יש לזכון כמו חושן בראשו שהוא נטוע בארץ ושמו סיב כדאמר בתוספות בסיב ובשער טהור: 10: סבואין: מלחמין: כמו השותה יין חי עצמותיו שרופין: פי: אותו שהייתי מכירו שהיה רגיל לשמות יין חי תדיר היו עצמותיו שרופין לל יבשים שאודים כעין שרופיים: והשותה יין יותר מדאי מזוג במים גדרי סבואין כמו סובא מזוג כדאוי היו עצמותיו

כשוחים פי: חלקים ויפיים פי: המפלת בגדה: מיסב: עין: בשדש: יין: 11: היסבו אחד מדרך לכלם: פי: ישנו אם לאחילה או לעסק אחר: פי: כיצר מדרכין: ובסתם אינו מוכן רק לאחילה: 12: סוב: פי: פבולת כמו סובין: סבת הסיבות: לל השי: 13: סיב: פי: גימא או אגמון: 14: סבתא: פי: המוכר היין נכ: סובתא: פי: צואה או אשה נדה: סבא: ונסבאש שבר: התאר: זולל וסובא: דברים: מ: כא: הרצוי סבאים ממדבר: יחזקאל: נב: פי: שתנים ישעיה: נ: ושכורי: וכן היין נקרא סבא כמו סבאך מהול במים: ב: טש וסבאים: שם אומה מנדי פוש: ורדק: פי: לשם: א: לשם: מה: שמורה היין שמוכרים בחנות: בשדש יין: שתה: ר: סבא: תרג: זולל וסובא: זולל בשר וסבי חמר: אכל סובא וזולל יורש משלי כג: וכן וסובאי יין מתרג: דויה עיין בשדש דוה: 2: סיבא: פי: עלו ירקות: ויקרא רבח: פי: כב: סבדיל: פי: הדיל: סברהוט: פי: מדביק קושר: סבהלם: תרג: ספיר ויהלם: שכזין וסבהלם: שמות: כח: סבטיון: פי: שם נהרמה עץ מרגש איכה כי עיין בשדש סבטיון: סבך: פי: עד סירים סבבים: גל שרשיו וסבבו איוב: ח: השם נאחז בסבך בראשית: טב: אופן אחר בסבך עץ קרדמות: אלא אריה מסבבו ירמיה: ד: ויש ספרים שהוא בשוא לבדו והיחיד תחת שובך האלה: הכל לשון הסתבכות והסתעפות: ולשון ענף וסעיף: האילן: אף על פי שהוא בשון עיין דק: ומן הענין הזה שובבים מעשה שבהב: עיין שכן: גם לשון פתיל או רשת אשר הנשים נושאות בראש עשוי כמין רשת: ותא לב: פנים: סבך: חזה: שרג: בשדש: סעף: ר: סבך: תרג: והשכיסים והסחרונים: ושכיסיא וסיבביא: הוא לשון שכה: לל בנין כמו רשת עיין בשדשו: 2: בסבביא ובמגריא: הוא תרג: בתער השכירה: אכל בסבך בקרניו ותרג: באילגא: והוא לשון סעיף ואמיר: 3: הוסבך בעלן: פי: נקשר פואה פי: ו: וכן פי: אלו ערופות בחולין בגמי הריאה אמר רבנא והוא דסביך כשישרא: וק: צפ: ג: ב: בשביעית: לא יסבך בעמר: לשון דקקות: 4: ועד סובך של דגל: פי: עד ראש השושן בשדש שיש בדגל שהוא עב בדגל ויתר מכל השאר: הוא מקום שהגדים מסתככים בו: עו: פי: ז: פי: הזרוע בחולין: וצפ: ב: בפרה: מקל או מסבך פי: סעיף ואמיר:

כרבות:

לשם: א: לשם: מה:

כל פי: יע:

שמות: כח:

מ:

כחוס: א:

תלים: ער:

שמואל: ב: ית:

ישעיה: נ:

י. **הבבחה** : או **סבבין** : מין לטעם שהמשים משימין על
 ראשיהן : פ' אלט קושרין : גם צפ' כד' בכלים סודר
 מה שמשימות הנשים כשינצאות לשוק : וכן צפ' כח'
 שזכה שנקרעו אס אינה מכסה רוב שיער ראשה:
 ובזנת פ' ע' **סבבא** : פ' כמין פובע הראש או
 כמין צין עגול שמשימים על המנע:

מ' **סבל** : שוונותיהם סבלנו : ומפאצו סבלם :
 ישעיה כב' והסם לכל סבל בית יוסף : מלכים א'
 ה' : ואפן אחר נושא סבל : לשם : אף את על
 סבלו : הרעו סבלות מצרים : לשון נשא ומשא :
 ויסתבל החגב : קהלת יכ' רל שהוא כל כך חלש
 שאפילו החגב שהוא עוף קטן אס יפוח עליו יכבד
 עליו שלא יוכל לסובלו :

ותא' לג' פנים : סבל' כלכל' נשא : ר'
 סבל' הרבה מלת מלשון נשיאה שתרג' ירושלמי
 מתרג' בלשון סבל' כמו גדול עוני מכשוא' סביעון
 אינון חוצי מלסבול : ואשא אתכם על כנפי נשרים
 וסבליית יתכן : וכדומה : וחס אשר אנקלס ויונתן
 ממתרגם בלשון סבר עיין למטה :

אפילו סיבולת דלנוותא בעלמא : פ' בני החצורה
 ההולכים ממקום למקום ואוכלים יחד פ' האשה
 בגמ' :

סבלונות : השולה סבלונות לבית חמיו מהו שישלם
 בסבלונות : פ' אס שלא לארוסתו בבית אביה מתנות
 ודורונות ואכל בבית חמיו בחצי דינר וכו' פ' האיש
 מקדש בו וצפ' מי שמת :

כב' **סבל** : פ' קשר :

סבן וסבגני : פ' בגד דק מאד : צפ' ה' כזקין : שיגר
 לו בן : נסם לרבי סובגני וחומם סובגני כאמגוזא
 ופלגו אמגוזא פ' בגד כל כך דק שמקפלין ומכניסים
 אותו תוך קליפת אגוז : ופ' חומם סובגני : בגד
 יותר דק שמכניסים אותו בחצי קליפת אגוז : בגמ'
 פ' כיצד משתתפין : וכראה כי סובגני הוא האגוז
 וחומם פ' חצי כפי הלשון ופתרוננו : והטונה ששלח
 לו קליפת אגוז שהיה גם כן בתוכה בגד : ור' גרשס' פ'
 קליפה אגוז שהיה גם כן בתוכה בגד : ור' גרשס' פ'
 שהם פדינין דקין הרבה לצורך מלבושים וקורין כן
 לשמות אותם פדינים והם כל כך דקים שמקופל
 הוא תוך שיעור כאגוז : ומלבוש ששמו חומם היה
 דק ממנו שיקשלו אינו אלא בחצי אגוז : וכן סלסלה
 ומלמלה הנזכרים שמה היו גם כן תכשיטים דקין
 שקיפול סלסלה בשיעור פיסתקא : פ' גרעני
 פרי שקורין גלאגדש שהוא מאכל החזירים :

צננת : ומלמלה מחזיק פ' אס חצי : פיסתקא : וכן סבגיתא
 פ' פדין שמתעטפין בה : פ' חבית : וכן בפסיקתא
 זיהי בשלח פרעה : אפילו סבגיתא לא הוה
 יכול :

במהדרין : סבים : דודאים : צפ' חלק :

סבסטי : פ' שומרון נקראת ק' בנשוא רבה : פ' י'
 וצילמדנו פ' ח' הערוך הלאו גרשס' סווסט ולא
 פירשו עיין המעריך :

סבר : תרג' ולא נשא אותם : ולא סברת יתהוה : בראשית יג' :
 איכה אשא' איכדין איסובר : דברים א' ובחיקו ישעיה מ' :
 ושא' ובחיליה מסובר : וינטלס וינשאס : ונטלנון :
 וסוברינון : ונשוא פנים : וסביר אפין : וכל לשון
 נשא כזה הלשון מתרג' כן : וכן יש לשון כלכל ש

שמתרג' סברא : כמו כלכל את המלך : סבר ית
 מלכא : וכן מלית אחדות כמו נהלת בעוד : סוברדי
 בתוקף : וכן החולה אחזיק : ולמכרעא אסובר' :
 יחזקאל' לר' : תומיד גרלי : הסובר ערבי :

ובערו והשיקו ויהוה שגרין ומסתוברין : ה'
 המתרגמן אמר לא ידעתי : גם הערוך : ואפי' אומר
 שהמשכת הלשון : פ' מלשון ומתספקין לשון ספוק :
 וסירות רל שישתמשו מהכלים הנזכרים עם לסריפה
 או בשירות אחר והקורא יבחר :

י' **לפירקן סברית** : ה' הוא תרג' לישועתך קויתו : בראשית מט' :
 ה' זה קויתו לו : פ' דין סברנא ליה : ותהי ללך ת' אינו' ה' :
 תקוה : והות למסכנא סברא : אופן אחר : אולי יש איכה ג' :
 תקוה : מאיס אית סבר :

סבר' בעח אל א' סביר אל ה' משלי ג' : ויש מלשון
 תקוה שמתרג' בלשון המתנה : ואורין וסכטא עיין
 בשרש מתן : וארץ וסכה :

י' **וכן לא פללתי תרג' לא סברית** : יש דרך ישר לפני : בראשית מח' :
 איש : אורחא דסברין בני נשא :

י' **ות סבר אפי דלכן** : היא תרג' את פני לב' : את בראשית לא :
 פני שלמה : ית סבר אפי דשלמה : אור פניך ה' : תלים ד' :

ניהור סבר אפך ה' יחזו פנימו : יחמינו סבר
 אפי : בסבר' זרע גד תרגומ' ירושלמי : גד
 בוסבר' וזכרמא פ' א' :

סבר' **אנד סברם** : עין בשרש אנד' פ' עושין פסין :
 ולשון הבטחה הוא :

י' **מאן דמסובר** ולא משא ידיה : פ' המקיז דס' ולא
 נטל ידיו פ' ערבי פסחים : סבר' פ' הקיז דס' : סבר' :

י' **פ' בער ושרף** : מסובריא : פ' הנקב שעשו
 להוציא בו יין מהחבית : פ' הלויקא גהמה :

י' **סברגיא** : פ' בזיון : סובר' : פ' נשאו : ת' :

י' **סבריה** : פ' חותמו : אסתר ג' תרג' שני :

סב

סוף גמרא :

סב' **תרג' כלו שז במדונתם** : כללון מסגן ברשות ירמיה יח' :
 נפשהו' : לשון הליכה הוא : הנוטע לסייג' פ' לעשות
 גדר סביב כרמו וכיוצא ראש ערלה : וזה מורגל גם
 במד' ודברת שמירה המצוות : כאומרם סייג' לתורה
 פ' ר' עקיבה וכן מעשרות סייג' לעשר כדגרסינן עשר
 תעשר רל עשר בשביל שתתעשר ולמת המעשר

הוא סייג לעשר שתתקיים: וכן חמשים עשו סייג
 לתורה ליתן מעשר מן הירק: וכן בויקרא רבה פ'
 ויתרון ארץ בפי אחרי מות סיגא לססג גגין:
 זק תי' במשעל הכרמים גדר מזה וגדר מזה: סייג
 כרמא סייג מן הכא וסייג מן הכא:

אף הסיג של רפית פ' העפר שעל שרשי הירק:
 עיין בריש עוקצין ד' אליעזר אומר: וכן הסיג של
 אשכול:

הסוגים הגדולים פ' כלים שמכניסין בהן התבואה
 והן קופות גדולות שקורין סאין:

סגויו או סגויה דשמעתא כחד מינייהו: כלומר
 מקשי ומפרקי אלביד דחד מינייהו ולסון פירוש הוא
 או סברה:

לא סגי פ' אי אפשר: ברג' פ' אלמנה נ'
 ניוזות:

שלא יביא סיג לצורה פ' כסף סיגים: רל מעורב
 בשאר מתכות וכן בויקרא רבא פ' זאת תהיה:
 הספגני פ' כמו סיגים מכסף: רל כסף סיגים
 ממופה על חרש:

סגי פ' יכול: נטיין פ' ז':
 סגר יסגר לו וישתחו: לטול עץ אסגור לשון ה'

השתחוזה: ואילו נמצא כי אם בישעה:
 גשרש שמה:

סגר תרגומו קרוב לעברי אבל תרג' של ויסגור
 למו' ובעא מיניה: וכן כל לשון השתחויה מתרג'
 בלשון סגוי'א כמו וישתחו ארצה וסגיד על ארעא
 וכן כלם: סגרתא פ' החיכל ששם מתפללים:

סגה תרג' והעוף ירב בארץ ועופא יסגי: פרו
 ורגי פוש וסגו: הרבה ארעה: אסגאה אסגי:

והשם הרבה מאד סגי למדא מלכים י': וכן גדול
 עופי סגי חובי: אופן אחר ורוב דגן וסגיאות
 עביר: והרבי בימים הרבים צימיא סגיאיא:
 שמות ג': וכל לשון סגי באיוב משלי תלים מתרג'
 סגייע עיין בשרש סגב: ובריאליכ' ויקר שגיא טלם
 כתורים בשין:

סוגא פ' גדולה ורבה: פ' אל טרשת: סגיאות
 רבוי:

סוגא או סגה שם מין עוף מה:
 סגיני דערבתא פ' עליון של עץ ערבה פ' בכל
 מערבין:

סגל והייתה לי סגלה לשון אונר הרבי סגלות:
 ומוכן חקנין שהארס מאגר בעת אפיו וצאהבה
 רבה עיין האופן שהתרג' מתרגם אותו:

בשרש אגר:
 סגל תרג' אשר אני עשה די אגר עביר סגולתא:

אך סגולה מתרג' בלשון חטוב עיין בשרש חטב: את
 כל רפוש' תרג' ירושלמי ית כל סגולתהון:
 והרטב קח לך וסגולתא סיב לך:

למאי פ' ה':

בכתובות:

גשעיה מר:
לשם:

לשם:
בראשית א':

בראשית א':
זכ' וז':
לשם ד':

חולין:

נז':

ויקרא לר':

בראשית יז':

סגור יצא עבדן: הוא תרג' ירושלמי על אשכול כמדבר ז':
 עגבים: אשכולותיה עגבים סגוריא עבדן: ומה בראשית מ':
 נקרא השתת הקטן סגור כי הוא דומה לאשכול
 עגבים: זמן סגורה פ' אשכול ת':

סגילי מברכין עליהו צורא עשבי בשמים פ' ברכות:
 דודאים פ' כיגד מברכין:

יעשה לו סגולה מאי סגולה רב חסדא אמר ספר
 תורה ורבתה בר' הונא אמר דיקלא: פ' חזקת:

הכפלים:
 סגל פ' רוח קנה וכוונא: גם משתמשים ממנו

הרבה לומר עמיות הרבד: כמו השכל באיש:
 וכח העשבים או פועל הכבדים וכן כל כיוצא:
 סגולתא אונר והון ודבר יקר נקרא כן:

סגלין פ' לנפשות ילקוח נביאים דף פט:
 סגלגל תרג' עגול סגיב: סגלגל סחור סחור מלכים י':

הרבי גללים סגלגלין: כסף רגל עגל ככרסת יחזקאל א':
 רגלין סגלגלין: ופגמ' פ' כמה מרלוקן בשבת ראשן
 של בבלים סגלגל: פ' עגולה:

סגלגל פ' תרג' הדלת האחת גללים תרג':
 רדשא אורי סגלגלין ונמצא בנוסחאות בשין:
 וטענת הוא:

סגולה דגו כרמך פ' אשכול וכו' בירושלמי דף פ'
 מעריך:

סגלרוך פ' מין נחוק סגלריון פתחין אחד להם:
 בשרש בקיון:

סגבום סותב על גבי אסגבום: פ' לוא וקדש:
 בילמדנו בריש וידבר: סגבסין או סגבטין פ'
 קרשים ולוחות:

סגן וז'סגנים לא ידעו אנה הלכתי: תם חשדים נחמיה ב':
 הגדולים: ואינו נמצא בלשון יחיד במקרא:
 בשרש אדן:

סגן להיות פקיד בבית ה' תרג' למהו ממנא סגן ירמיה כג':
 צביתיה: ובפסוק בימים ההם צבתא ירושלמי: חד
 לכהנא רבא ואד לסגן: עיין בשרש שרן:

סגן מימינו וראש בית דין משמאלו פ' אמר להם
 הממונה: הוא הדרך שכהן גדול נכנס לפני לנשים
 עיין שם: ובירושלמי אומר חמשה דברים היה הסגן
 משמש א' הסגן מימינו:

ב' הסגן אומר לו אישי בהן גדול הצבה ימין:
 ג' בתמיד הסגן אחי בימינו והעלה:
 ד' הסגן מניף בסודדים:

ה' לא היה יכול להיות מתמנה בצחולה גדולה עד
 שהוא נעשה סגן: וכן זאת כהני המשנה ריאשיתו:
 תרג' סגן כהניא: וכפי חלק במעשה בלעם

אומר: בסיגני ושלטי אריון לגברי פגרי פ':
 זונה שהיתה לסגנים ולסגוף לנשים כן בלעם

בתחילת נביא ולבסוף קוסס: פ' נברים אחיך
 חרש ויש אומרים מושבי הספינה: ורובם נמצאים

במיתותיו ונקראים סגן והיה משנה לבקן גדול וזכאשר
 מניע לבהן גדול מקרה מה והיה משרת תחתיו עיין
 בממל' ו' סיגנין של מלך פ' בית ומשכנו בשמות
 דבה פ' מה ויש שמפרשים דגל וטועה עיין ה
 המערך:
 סיגנון אף סיגנון אחד עולה לכמה נביאים פ'
 דבר אחד לכולן וכולם מתנבאים סיגנון אחד: פ'
 סדר מנהג ודעת: עיין בסוף גמ' פ' אל הן ה'
 החנקין: ובילמדנו פ' ותן שמה מלא העומר מן:
 בטל סיגנית שלהן ולא היו יודעין מה היו עשין:
 פ' חכמה ודעת:
 סגנונות של עליון פ' סל גדול או קופה ומכניסין
 בתוכם פירותיו ועיקר המלה הזאת מן סוגה ב'
 בשזשנים:
 ספר משלה תורה היה סיגורם של יהושע פ'
 דגל: עיין בית כאן דף קיח:
 סיגנון סגור במלך מה עשו הסגנונים בעל
 סיגנים ובראו כהמשה ראה שפרו ישראל ועשו
 העבל בטל אהל שגמרד ומשה יקח את האהל:
 בילמדנו פ' שתי חנוניות:
 סגירה ורא' מי שאינו רואה מכל וכל והוא מורכב
 מן סגן נהורא:
 סגור עבה פ' כסות שעל בני המטה: ויש אומרים
 סגור שחור חלבוש העליון שהאדם נושא שמתכסה
 בו: פ' סגור פ' דגל:
 סגור רוב לשון רבוי שחס באיזו תלים ומשלי מ'
 מתרג' בלשון סגור כמו רבים אומרים: סגור עיין
 אמרין: יסרת רבים בסנתא סגור עיין: ותרומם
 דברי וחמריהון סגור: הרב כסמני סגורא ת'
 תסורינוני סגורא שוין פ' תבואה ופריו ת':
 סגור תרג' לעגות נפש לסנא נפשא: בעני
 אמתך בסגורא אמתך שמואל ל: ראה עיני חמו
 סגור: יורד לשון עבוי מתרג' בלשון עבוי ממש
 כמו העברי: עיין בשרש ענה:
 אף היחיד ראשי לסגור עמו פ' אף רשות להתענה
 עמו יותר מדאי: גם לשון נער ת':
 סגור והלל סגור אחריו: נעל הלל וכיוצא:
 צ' לשון עגילה ומניעה כמו סגור עליהם המדבר:
 זכן וה' סגור רחמה שמואל א': והשם להוציא מ'
 צ' סגור אסיר: ישעיה מצ': והוא מוכן בית הסוהר
 וכן יורד לשון ממונו בכל דבר מניעה ועצירה
 וכיוצא: אופן אחר ויתגהו בסגור ל' הכבל: אופן
 אחר ועשית לו סגור טפח: שמות כה: והוא
 דבר שסובב וסוגר השליח: אף ואקדע סגור לבס'
 ל' השומן שסובב לבס' ומנעם שלא יבינו וישכלו
 על דרך שאמר ישעיה השמן לב העם וכו':

בגדרין

כלום פ' יע' נר פ' ו'

כלום פ' כע'

הלם ג'

אויב ד' תלים ד' ה' נא

בראשית א' תלים ע'

מ' בראשית יע' שמות יד'

מחזקא ל' ט'

השע יב'

ג' לשון מסיכה ומנינה כמו לא חסגיר עבר אל דמס צ'
 ארמו: ולאו חסגירי ביד המלך: וכן סגר אלהים שמואל א' ח'
 היום את אויבך פיך:
 ד' זהב כמו לא יתן סגור תאמרו איוב כח' והוא מלסס פ'
 הזהב היותר זך ונקי ומשובח עיין בשרש זהב:
 וקדוב לזה חרש והפסגרי פ' האלשים אשר זהב
 להם והחשובים אנשי חמלה:
 ה' כל זיין מח' והרק חכית וסגור לקראת רודפ: תלים לח'
 ויש מפרשים אותו מלשון הראשון והיה ציווי רל
 סגור לקראתם שלא יעברו ויזיקוני:
 ו' כנו למטר יען שנסבתו האנשים מוכרחים להיות משלי כו'
 סגורים בבית: כמו דלף טורד ציום סגרירי ו'
 וביבמות פ' ו' בבית ישראל מפרשו ווס ברד ורוח
 חזק עיין בו:
 וחסגירה תא' לו פנים סגרי סכר געלי ברח'
 עבר: גוף רחם:
 על המסגרת תא' לב פנים מסגרת גבול:
 בשרש זהב מחר סהר:
 סגרי תרג' איש צדוע הוא בגרסא סגיר הוא: תולת ויקרא יג' ויל'
 המזלע אוריתא וסגירא: נבע צרעת מן הצדוע:
 מכתר סגיריתא מן סגירא אכל ינצורעת כאלב
 דמשה תרג' חורא כתגא: וכל לשון סגירה מתרג'
 בלשון אחידה עיין בשרש אחד:
 א' היה יונאח בסגור פ' רסן או מוסוס פרו שלא כשנת'
 תויק: ברג' פ' במה בהמה:
סד
 סלקא דעתך: סוף דבר: סערא דשמיא: סומן די רל
 ארבעה או רביעי:
 סד' תרג' ושלל אתם בסדי ותסוד יתהון ב דמס' כו'
 בסידא:
 סד' סוד העיבורי מפני מה נקרא כן מפני שכות
 דין לא היו מגלים אוש' אלא למזומנך ולפקדים
 לעיין בדבר:
 סד' סוד דבר מה מן שמרי יין סוד כעין סוד עיין פ'
 המונא יין בשבת: והוא דבר שמתלבן העשרת:
 עיין בשרש אסד:
 סד' בלי מה של עץ:
סדא
 סלקא דעתך אמינא:
 סדא' היה יושב בספינה או בסדא' פ' מעריבין
 ענים בשמי' וערב על המים אחד על גבי חדירו עד
 שיעשו מגדל ועליו עליו בעלי המלחמה: ויש אומרים
 שכאשר החייל הספינות אינם מחזיקים אותם ל
 לוקחים קורות גדולות ויאסדו אותם חבילות גדולות
 גדולות וישמו נס עליהם ויוליטם ברוח כמו
 הספינות אל מחוז חפסם פ' תפלת השחר:
 סדא' בשרש אודא:

פ' ביגורה
מאמרת

סדום: כופין על מדת סדום: פ' האומר של של
ושלך שלך זו מדת ומנהג שהיה בסדום: כי כל מה
שזה נהנה וזה אינו חסר כופין אותו לגמול חסר
לחפירו ולעשות לו חפצו: פ' השותפין בנב:

מ' משה לא

סדן: סדן עשתה ותמכור: הרבוי שלשים סדינים:
שופטים יד: מין בגד פשתן: ובסתם מוכן כל ה
הדוק שמשרתים לשכר בתוכם בלילה: ויש מהם ש
שמשרת להתעטף גם ביום: ר'

ירמיה ה:
שמות א'

סדן: תרג' מלאכה על האבנים: עבדיתא על
סדנא: אבל וראיתם על האבנים: מתרג' א
מתברא:

תלים קד'

מתעטף נהורא היך סדינא הוא תרג' עטה
אור כשלמה: ושאר לשון שלזה מתרג' כסוי או כ
כסותא או שושפא: וכל סדינים בשמשון מתרג' פ
פלסיס: סדן עשתה ותמכור: מתרג' תשויתא עיון
כל אחד בשרשו:

כנב

סדן: של שקמה: פ' בשרש של אילן הנקרא שקמה:
פ' המוכר את הבית: ובפק דקדושין סדנא דארעא:
פ' גוף הקרקע: ויש אומרים המקום הבנוי ממנה:
ג' נגרא בסדניה וכו': פ' אומן שחוקק העץ לעשות
כללים שמימים ברגלי האסורים עיון פ' כל שעה:
ויש שמפרשים אותו מלשון אחר המבין יבין:

נכתו על הסדן והכחו בפטיש: פ' הוא החתוכה
עבה וגדולה שמכים עליו הכרזל וכיוצא: בר פ' כט:
מה יוצר זה ירך מכאן וירך מכאן וסדן צנתיס:
מפורש לעלה על האבנים: פ' בסוטה: עיון בשרש
נתיבני:

בהילאך לבי סדנא רהוט: פ' בכלוך תמרים
רוץ ושים אותם בכלי שעשים בו השכר הנקרא
סדנא: מאו סדנא סודנא וגמילות חסדים: פ' סוד
כאה: כלומר רוח יפה ויטל לעשות חסד וליתן
לעניים לשותת: סימן אחר סודנא: פ' ועור יעשה
לבעלי להתעשר: עיון פ' ערבי פסחים:

פ' טבר
מנרסין

אמר ליה אבי לרב פפא סודנא: ופ' ר' ישמעאל
אמר ליה סודנא: פ' ירא שמים: כדכתיב סוד ה'
ליראיו:

סדינא: פ' סדן הנזכר לעיל: פ' התכלת ברג:

סודין: פ' נסדים של עץ: מועד קטן פ' ב:

סדן: פ' העץ שתולין בו ראש הנהרג: סנהדרין
פ' ב' ד' במשנה:

מערין

שני קצות הסדן: פ' שני הקוטבים: פולוש ב
בלעו: והן פ' הנקודות שהגלגל סובב עליהם:

סודנא: פ' שער: פסחים פ' י:
סדן: תרג' כל מפרסת פרסה: כל דסדיקון
פרסתא: איננו מפרים ליתיהו אסדיק: עיון בשרש
פרס:

ויקרא יא'

סדן: תרג' ויקרעה לשנים עשר קרעים:

מלכס יא'

וסדיקא לתרג' עמר סדקין: וכל לשון קריעה:
מלכות: מתרג' בלשון ארעה: ושאר לשון קריעה
על הרוב מתרג' בלשון בויעה: עיון באורשיהם
ואלו השנים לשונות כמעט אחד הם: וכן בגן
שבסדיקי העריבה: פ' תוך הנקעים שיש בתיבה
שלשין הפת: פ' אלו עובדין בפסחים:

מחט סדיקית: פ' מחט דקה שמאחין בה זו בערופין:
הבגדים: פ' כגד מערבי:

סדיקרים: פ' אומן במלאכת המשי: מדרש שיר:
סדיקי: פ' מוכר הקמה נקרא כן בסוף
שקלים:

סדר: כלמות ולא סדרים: והוא יחיד במקרא אך
הוא שגור מאד במשנה אם בפועל אם בשם: יש
מפרשים הכופים: ואחרים אומרים כי במקום ה
החשך הכל מבלבל בלי שום סדר ועריטות:

אכסדרה: וינא אהור: הפסדרוגה: והוא מקום
מה בהיכל נערכה בספלים וכסות לשיבת ה
האנשים: ומה הלשון נמצא כתוב בשין: הוציאו
אותה אל מבית לשררות:

והסדר תא' לו' שנים: סדר: טורי: ערדי: שורה:
ערדי: ערוגה: שפת: ר':

סדרי: כל לשון ערך מתרג' בלשון סדר כמו ולא
ערך אלי מלן: ולא סדר לתי מלס: והשם מן ה
המערכה נסתי: מן שדרא אפיקית: והרבי שנים
עשרה מערבות: תרג' עמר סדרין: וכל כל לשון
טור וטורים מתרג' סדרא וסדרין: וכן הנא אל
השדרות ודיעול לבו מן סדרא בשין שמאלית:

הבי סודרא: הוא תרג' הבי המטפחת: פ' צעוף
או מין בגד: ויתן על פניו מסוה: תרג' ירושלמי
סודרא: ואנקלוס תרג' בית אפי:

סודרא סוד ה' ליראיו: פ' היראיו ה' יוצאין בו:
כדגרסינן בגמ' פ' ערבי פסחים סודריה דמר
והוא מין לבוש שהיה נהוג לבעלי תורה לשאת אותו
בצאתם לחוץ:

סדרא אנא: פ' אני מסדר ההלפות: פ' ערבי
פסחים: סדר אילתו רבה וכו' פ' משניות קיצונות
הן: דילי גלות פ' ב: ברג: כדך שמשדרין ב
מערבין כך מסדרין ממעל חוב: פ' מעריבין נכסי
הלה: רל שאם הוא עני אין נוטלין כל מה שיש לו
לפרוע חובותיו: אלא משיירין לו לפי כבודו: וכו'
בסב' פ' המקבל: שנא' ואם מך הוא מערבך וגו'
על פי אשר תשיג יד הנודר: ואם מסרב לתת ליתן
מה שהעריכו הולך שליח בית דין וממשך אותו
תנן בערבין חייבי ערבין ממשכנין אותן וכשהוא
ממשכנו אינו נוטל כל מה שיש לו דתנן אף על פי
שאמר ממשכנין אותו נותנין לו מזון שלשים יום
וכסות שנים עשר חדש ומיטה מונעת וסנדליו

סדן: תרג' ויקרעה לשנים עשר קרעים:

סדן: תרג' ויקרעה לשנים עשר קרעים:

סדן: תרג' ויקרעה לשנים עשר קרעים:

סדן: תרג' ויקרעה לשנים עשר קרעים:

סדן: תרג' ויקרעה לשנים עשר קרעים:

מלכס ב' וא'

איוכ' לז'

שמואל ד'

רות' ג'

בשבת פ' כמה

עומקין

ומתליו לא אסל לא לחטו ולבגיו סידור בערכך
 פתוב דכתיב ואס מך הוא מעכב מפלש בגמי
 החייהו מערכך ונשפסוס מסדרך כמו משוררך
 עיין במקומו: סדר פ כגע סדרן להדרי פ כ
 כועמות יחד בגטין פ ד:

סדר יס שקורין לכל פרשה מהמורה סדר או
 סדרא גם לכל התלמוד שהא סדרי משנה: שהם
 סדר מועד סדר נשים: סדר כזיקן סדר זרעים
 סדר עהכות:

סודרין פ מיעודין שכל פ כ:
 סודרים של דוב פ מזונותיו ויקרא דבה פ ה:

סס המות: סך הכל: סוף המקרא: או סוף הפסוק:
 סימן קמשי:

סהב

ספר הכהיר:

סחז

ספר הזוהק:

סחי פ תרג בשמים עדו ושהדי במדומים: אי כ
 בשמיא מסהדי ומסהיד על במדומא: וכן כל לשון
 עבות מתרג כ כמו והנה עד שקר העד שקר ענה
 באחיו: והא סהדי שקרא סהרא שקרא אסהיד
 באחיה: וכן אם ענינו ענו בני אס חוכלא אסהיד
 בדא הדנו על פי שנים עדים תרין סהדין: ועם
 הא סודעה יד העדים ידא דסהדיא: יגר
 שהדחתא זה לבדו נמצא בשין: והשם ארון העדות:
 מה סהדותא וקומיא: אלה העדת והחקים: אילן
 סהידותא וקומיא: וזאת התעודה בישראל והכי
 נהגין למקני בית ישראל חד מן חברה קדם
 סהדיא:

סהדי שקרי אאוגריהו זילי פ השוכרים אותם מ
 מבזין אותם והוא שכר: מעשה אחאב יוכיח ילקוט
 כב אים דף ל:

סדר שדרך אגן הסהר: פ ירח: והוא יחיד
 במקרא בזה הלשון:

ב בית הסהר בראשית לט: שם המאסר שהוא עגול
 דמות הירח וזה מובן מהמערות שעשים בבית ה
 האסורים והרעיו אינו נמצא ונהוג:

ג ושהסדרנים כל מה עגול:
 והסוד תא לז פנים סורה בית בור בלא
 מסגר מהפכת סיר:

בשרש לך:

סדי תרג שמש וירח: שמשא וסהרא: וכן לנד
 מן השחרונים תרג בר מן סהרגיא: אבל
 וסהרגונים תרג ושכסויא וסכסויא פ תכשיט
 מה הדומה לעגול: עשה סהרי וכן פ עשין פסין
 דיר או סהר או חגרי פ סהרי היקף שעשים

איוכ טו

דברים יט:

לשם יז
בראשית
דברים ו
דניאל

מ
שיר ז

שופטים ה

יואל ב
ישעיה ג

עזרא

סביב דבר מה כמו גדרות נאך שניעות פ גי הי
 במשנה: ובהגדה דמגלה למה הדסה שמה ולמה
 נקרא שמה אסתר על שם איסתררה כלומר יפה
 כלבנה:

סדרון הוא כמו רכיד הזהב אשר רגלים לשים
 בצוארי הגמלים:

סרגי כלו כג יחדו נאלחו מדרכיו ישבע סוג לבי מ
 משלי יד: נסוגי אחור ישעיה מבי וכן נמצא בשין תלים יג
 קשת יונתן לא נשוג אחור: לשון נזורות והתאחרות
 והתנכרות:

ב לשון סייג וגדרי סוגה בשושנים ר
 סוגי פ קופה גדולה דמאי פ ה:

סויגניות שלהן פ חכמתם ודעתן שהן גדר
 לאדם כל יעבור חוקי ילקוט דף קח:

סוג הוא מה שיש תחתיו מיניס הרבה כמו
 צעל חי שמובן בהמות העוף והאדם וכיוצא:
 עיין בשרש סיג:

סוגייה דטיהרא פ רוב הצהרים בגשוא רבה
 פ יב מעריך: וכן סוגין פ רבים פ עקב:

סיגמטין פ מכונות בריש במדברי מעריך:

סוד ה ליראיו לשון ענה ודבר סתר: וכן לא מ
 ישבתי בסוד מנחקים פ בעצתם בהתחברם יחד
 לשחק וכדומה: הוסר שלמה לבנות את בית ה
 אלהים לל נתייעץ:

ב ותשם בסר רגלי: הוא העץ שמשמין רגלי
 כאסורים:

יעל הסוד תא לז פנים סודי רז:
 בשרש עם:

סוי לבה פ ראה לבה: יומא פ ה:

סורה ויתן על פניו מסה: ואינו נמצא כי אם מ
 בספר הנזכר: גם אינו נהוג להתפעל:
 בשרש סעף:

סוח סודה פ כדומה:

סורח פ הצף ושט על פני הנוים נקרא סורחי
 פ יוס הכפורים:

סוך וסוך לא סכתי: והכלי שהשמן מושם נקרא מ
 אסוך שמן מלכים ב ד: והאלף נוספת:

ב לשון השתגה להסך את רגליו: שמואל א כד:
 כנוי הוא למי רגלים וכן תרג יונתן עבד נרכוה:
 למעבד נרכוה:

סול פ האזמל שמקוים בו הדם קדושין פ א:
 סום סומא לשון עדון עיין בשרש סס:

סן תרג כטיט חונות בסון שוקין: וכן ולסומו
 מרמס כאומר חונות מיכה וזכריה:

סוס פרעה: ולנכבה ססה: כמו לסוסתי ברעני מ
 פרעה שירא הדנוי סוסים: דרכת בים סוסיה:
 וידוע:

מ

תלים יג

שמואל ב א

שיר ז

מ

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

לשם יג

מחזק'ב

פ' שס עף' בסוס עבד כן אצטף' יעזיה' לח' וסוס עבד ידמיה' ה' מס יוד' והסוס לרכוב תא' לב' פנים' פנים' סוס' רמך' רבש' :

מל'כא'

כוש' תרג' סוס מוכן ליוס'המלחמה' סוסיא מתקן ליומא דקרבא' : וכן רוב לשון סוס בלשון יחיד מתרג' בלשון רבים סוסיא או סוסוין' אבל יש עם הא' הידיעה מתרג' סוסא' כמו שקר הסוס' שקרא סוסא' : הסוס אסור' סוסוין' אסירין' מלכיס' ב' ז' :

תליס'לב'

וכן בלשון רבים אלפים סוסים' תרג' אלפין' סוסוין' : אופן' אחר חמישים מן הסוסים' חמש מן סוסוותא' :

מל'ס'ל'ג'

וכן בלשון יחיד כל סוס רפב' פרעה כל סוסוות' רתובי' פרעה' :

לשס'כ"ז'

סוסטוי' פ' מקום ידוע בארץ ישראל שהוא יפה ביותר פ'ב' :

שמות'יד'

סוף' ספו' תמו' וזכרס' לא יסוף' אסתד' ט' : לשון' כליה' :

בערסין'

ב' לשון' תכלית ואחרית' סוף' דבר הכל נשמע' קהלת' יב' : וכן ומצאתם אותו בסוף הנחל' :

מ'

ג' לשון' רוח סערה' וכלבל' לפני סופה' ישעיה' יז' :

תליס'עב'

ד' לשון' גומא' ותשס' בסוף על שפת היאור' : ויש מומנו שגדל בקרקע' הים בעיקרי' החרים' ועליו צאמר' סוף חבט' לראשו' :

דה'כ"ב'

וסוף' הדבר ותכליתו תא' לע' פנים' סוף' אחרית' אפס' ירד' עור' קץ' קצב' עקב' תכלית' :

שמות'כ'

בשרש' גמא' רוח' יער' : ר' :

יונה'כ'

תרג' עד תום גל הדור' עד דסף כל דרא' : וכן בלה' ה' את חמתו' סף' ה' ית חמתה' :

צרים'ז'

2. סוף' פתגם' הוא תרג' סוף' דבר' : לשון' קץ' לא נמצא רק בקהלת' בשלשה מקומות' ובדברי הימים' בסוף' הנחל' ואין בו תרגום' : וצריאל' עד צה' סופא' דמולתא' : וכן רוב לשון קץ' מתרג' סוף' כמו ויהי מקץ' בסוף' : ויש קץ' שמתרג' קנא' כמו קץ' כל צערי' קייצא' עיין' בשרש' קנז' : אבל תרג' קצה' בשבא' רובס' מתורגמין' לשון' סטר' : ותרג' של קצה' המצעגת' דבעזן' מתרג' ריש' שושיתא' : וכן קצה' המטה' דיומתן' : והרבו' אל קצי' ארץ' כנען' לסייפי' ארעא' דפנען' : וכן ולירכתו' המשכן' ולסייפי' מ' משפנא' : אבל ירדתי' צפון' מתרג' שידא' דציפנא' :

חכמה'ג'

תליס' מח' :

קהלת'יב'

3. וכל יס סוף' מתרג' ימא' דסוף' : אבל ויתשס' בסוף' : וכן בתוך' הסוף' מתרג' יעדא' עיין' בשרשו' :

בראשית'מ'

סוד' : והענן' סר מעל האהל' הכל סר' תליס' יד' פ' סר מן הדך' הטובה' : וסורי' בארץ' יכתבו' :

שמות'כז'

ידמיה' יז' : לל' ושרים' ממני והיא תאר' : וכן סודי' הגנן' ככריה' לל' הכטישות' הקורים' מן הגנן' כלומר' :

שמות'כז'

מ' :

צמדני'יב'

כך נחפכתן' לי כסורי' הגנן' וכו' גלה וסורה' פ' סורה' ממקומה' : ישעיה' מט' : ונמצא' בשון' כמו או' להם' בשורי' מהם' : והוא' כמו' בסמך' :

פ' אסרה' נא' ואראה' סורה' שנה' פה' פלוני' : ידמיה' ג' : דות' ד' : הם' והדומים' להם' ידמה' כי הם' ענין' אחר' הפך' הענין' הראשון' וכל' פ' סר' ממקומו' לראות' :

סורה' ממקומך' ושכ' פה' : ג' לשון' ביאוש' ומיאוש' סר' סבאס' תרג' ויבאש' הושע' ד' : וסרי' כלומר' מרוב' שתייתם' נבאש' סבאס' בפיסה' :

וכן יש מפרשים' הכל סר' יחדו' נאלחו' הנזל' : ד' כי דבר' סרה' לשון' עושק' ומרד' : וכן עוד' ת' תוסיפו' פרה' ישעיה' א' : גם הוא' לשון' עליה' : וכן פ' כפרה' סוררה' ויתנו' כתף' סוררת' וכריה' ז' : הם' ולומיחס' לשון' עוות' יהשתנות' מדרך' המוסר' והמנהג' והראוי' :

ההסרה' תא' לכ' פנים' סור' ערה' מרש' מעד' : מושי' נוש' עתק' נתק' יקע' זחי' מחק' נסח' ררה' : כפרי' סנ' פנל' הגה' גשה' לזו' גשה' :

בשרש' קרב' : סור' של קורות' פ' המוכרי' עצים' והקורות' מתקנים' אותו' אחד' על גבי' חברו' למען' לא יתעקמו' ותל' כזה' נקרא' כן' : ויש' ספרים' שכתוב' דבר' של קורות' פ' קורות' נכורות' זו' על זו' אחילת' פ' ג' ברג' :

סורוי' מפני' מה' הזהרה' תרח' בשלשים' וששה' מקומות' בתורה' על' חגר' מפני' שסורו' רע' פ' מחנכו' ומזגו' :

סורת' וכדס' עגפים' סותוי' פ' כסותו' ואין' לו' חכר' :

בשרש' כסה' שית' סת' : סותה' לשון' הסתה' ופתוי' וכל' שהיוק' מסית' את' ח' השכורים' לכן' היין' ככ' נדרים' פ' ב' :

סח' :

סס' חיים' :

פח' תרג' כי אם' רחץ' בצדו' צמים' אלהין' אסחי' : ויחל' טז' : בצדו' צמים' : וכל' רחינה' דגבי' קרננות' מתרג' ב' בלשון' חלל' עיין' בשרשו' : וכן' תכבסני' משלב' אלבין' :

ויש' מלשון' רחינה' שתרג' בלשון' שטיפה' וטבילה' ש' שזיגה' וקדושה' עיין' בשרשיהם' :

2. מי' פחיא' הוא' תרג' מי' שחי' ויש' מפרשים' מלשון' רחינה' כמו' הקודם' מלשון' השוחה' לשמות' שמתרג' דמישה' שוטא' כי אין' השוחה' שט' כי אם' על ידי' רחינה' :

3. פח' תרג' כסוחה' בקרב' חונות' בסוחתא' כגו' שוחיא' : ולחמס' כגלגיס' תרג' ונבלתהון' בסחאית' : צפניה' ג' והם' מלשון' סחי' ומאוס' שמתרג' טלעלץ' ובטושין' :

ישעיה'ה'

תלמי

בראשית לח

משלי כג

חזקיהו א

זלם

זכר פ כז

אסתר א יח

תלמי עא
לסם לח

מלכס יא

פקודיא שטה מעלי ועבור תרג' כטי ועבור מ
מנהון : והרבה משרש נטה וסור מתרג' בלשון
כטיא : כמו ויט עד איש ערלמי וכטיא וכן ויסר
אליה וכטיא למה :
2. באליל האסיטון כפפלא הוא תרג' בזולל בשל :
זולל וסופא דאורייתא מתרגם : זולל בשר וסטי
חמר :
3. דיסיט ית כבלתהון הוא תרג' ירושלמי מן
והנושא את כבלתם וחוא לשון מסיר וכרנוד ו
ותנועה : וכן בזה הלשון פי חער כחולק : וכפ
השותפין :
4. סטי מרש של ארבע אנצעות פמוי סיט פשוט
לל שני חלקים של זרת היט כשף פ ארבע א
אנצעות כגולל עיין במקום הנזכר :
סטרא מלשון מסית בסב פ הכונה :
סטרה תרג' על רגפת כהט על סטיו ושאר רגפה
ומרגפת מתרג' רצפתא עיין בשרש רתף וכפ
החליל דבר שיש לו עמודים סביב ועמד פרשות
הרבים : עיין גם כפך דפסחים : ויש שמפרשים ה
המקום עמידה הפיכות המלך :
סטגניות או אסטגניות פ נקבים :
סטטיאה פ עמידה עיין בשרש דונטינה :
סטטיונר פ מנוסלה ובלמדנו פ שלח לך אמר
הקצה אם יבא מלאך המות ויאמר לו חנם בראת
אותי בעולם אני אומר לו איסטטיתר בראתי א
אותך על אומות העולם אבל על בני און אתה ש
שולט ולשון שולטנות הוא : גם מורה איש בליעל
מעריך :
סטבת מאי שמן המודי דב הונא אמר מירא
דכיא פ כל הקרבנות :
בשרש אסתקד אסתקטון :
סטכטון והוא עבד סטוכטון פ מון המדוק
הנשים להשיר השיער : ויקרא רבה פ אמור אל
הנהנים :
סטלא פ אגן ירושלמי פ כירה :
סטם תרג' ויסר המלך את טבעתו ואערי מלכא
ית סיטומתא דמלכא : וחתמו בטבעת המלך
ופטימו בעוקתא סיטומתא דמלכא וכסג פ
איזהו נשך האי סיטומתא קניא חותם שהסוחרים
טובעים בו על העסקא ויש נוסחאות שכתוב בשין
בנקום סמך :
סטן תרג' שוטני כפשי סוטני כפשי ישתמוני
תחת רודפי טובי סטן לי חלמי דרדיפת טוב :
עומד על ימינו לטעמו קאים על ימיניה לאסטנא
ליה זכריה ג' ומה נקראו השדים כטנים כמו
אין שטן ואין פבע רע לית סטן ולית פבע ביש
וכל השטן שפספר איוב מתרג' סטנא בחירק :

ואותם שזכריה מתרג' יחטא עיין בשרש יחטא :
פטוניהון שהוא בתרג' מפסוק ויקרא אריה על
מנפח המתורגמן אומר לא ידעתי :
פטון הסיטונות ומוכרי תבואה וכפ המוכר את
הספינה חסיטון מקנח מדותיו וכו' ובבלים פי יב
שללת על פוטונות פ מוכרי קטניות ושמן פ
פקראים כ' גם מורה בעלי החנויות ולפעמים
מורה חמוכר חטים והכל נקל להבין כפ מקומי :
ופי ה' ו' במשנה סיטון שם המוכר שירות וכל
דבר לח וסיטונות הם הסוחרים גדולים שמוכרים
אותה לחנוני במדה גסה וכו' :
סטסימה דבר שמן שנותן טוב טעם בילמדנו
ברפ וישב יעקב :
סיטין הוא חמומה על המדות ילקוט דף של :
סטף חמוספיות פ הפירות שנתבשלו באין
עד שנתבקעו מאליהן נקראים כ' סיוטסין פ
סטרי תרג' מנר ההר בסטר טורא וכן כל נר
מתרגם סטר חוט מן מנר שאל שמתרגם בסטרא
שאל וצדניאל כתוב בשין ולשטר חדווק כל נלע
כמו נלע חמשק : סטר למשכא : וכן ויבהו אל
החומש תרג' לסטר ירכיה שמואל א' ב : וכן כל
לשון נלע דבמלאכת המשק מתרג סטר וכן נלעת
דבבגין המקדש ובגורת יחזקאל מתרג בלשון
מחינה :
2. דאודיק סטריה הוא תרג' יקוה פעלו : עד
זרנה כזכיר ימוי עד דיקבל סטריה היך אציר :
והוא שם מסבב מה : וכפ שטעת הדוינין סטראיי
פ וזוי :
3. סטרו נותן לו מאתים וזו : פ החובל פ הכח
אותו על הלחי : וכן כפ המפלת משל לאדם שסיטר
את חבירו והחזיר פגיו לאחריו :
4. לסטריח אצרא פ שפת חתוכת על בגד פ ר'
אליעזר : גם לפעמים מורה שפת החלוק עיין פ
דס נדה :
5. אסטריטא או סטריטא הקוראים שכתוב בו
כל מי שמקבל ארוחת תמיד מהמלך קדושין
פיה' במשנה :
6. סטריטיוטין הם הפרשים מזוינים למלחמה
אזה שרים :
סוטרך פ שדרך תי :
סטרגליא פ שנאה טמונה בלב פק :
מיסטרין פ בעלי סוד בשרש מיסטרין :
סי
ספר יצירה :
סיב עיין בשרש סב :
סיבאי שם מקום ונמצא סיוהא :
סינ

ישעיה כז

דמאי פ כז

דמאי

כיש דמאי

שמואל כג
לשם כ

לשם ז' יו

איוב פ

צעורה

מ' ומוקאל כב' ישעיה א'

סיג היו לבית ישראל לפני כסד היה לפניו:
פי הפסולת שנתערב עם הכסף אם מתבת מה או
הדומה: או הפסולת שנמצא תוך הכסף והזהב
טרם יזוקק: ר'

הושע כ'
מקרא ז'

סיג תרג' וגרתי את גרדתי כמו דסיגין בכניא:
ישר ממסוכה. בסיונת סיג ביש: סוגה בשושים
דסיגא להון עזרא כהנא ונחמיה וכו' שיר י:
ופי גרד ובגל' גם משרתים ממנה לאמר שמירה
לקיום המצוות או דרך ארץ וכן כל כיוצא. סייג
לחכמה שתקפה וכיוצא:

¹ **סייגי** פי גדל ומעלה: עיין בשרש סג:

פי מפנין
ככ'

² **סייד** הבנאי נקרא כן על שם הסיד: מקוואות:
בשורש גיר:

³ **סייד** נכסיהו בשבת: פי מסתכלים עדותיהם:
ביטון א':

סיס עגלים וסייחים: ופי המוכר את הספינה:
מכר החמור מכר את הסיח. גמ' מאי קרו ליה
סיח שמהלך אחר סיחה נאה: פי חמור יערי:
סיחון הוא ערוד: פי שהוא קל בדגלו עיין בשרש:
סחן: סיהי: פי בנה של אמת בהיותו קטן: במי: פי
ז' במשנה:

בראשית טו'
יומא'

סיד וירד העוץ. תרג' ירושלמי: וכד נחת סייטא:
² **סיוטא** בחלמיה: פי פחד. ברג' דפי: בראשונה:
וכן פי שור שנגח. סיוטא בעלמא הוא. ורבים
כאלה:

משלי י'

³ **סיט** פי מדה כשיעור שיש בין האמה לאצבע
משך כל מה שיוכל להרחיבו: ערלה פי ג':
סיס תרג' היחתה איש אש בחיקו. דלמא סיים
צר נשא נורא בעוביה: המתורגמן אומר לא ידעתו:
ונמח דוד אומר שהוא לשון אונר והדין עמו:
² לא סיימיה קמיה: פי לא השלימו לאותה פניו
פי השוכר את השעלים ברג' ומוזה העניין הוא
שגר מאד במשנה ושמשו ממנו בבנין פיעל סיים
וכיוצא. השם סיום:

בשנת

³ **סיכתא** אונר והוא בשרש סם:

סין טיט עיין בשרש סן:

² **סיין** בשבת סיינא שריי פי טובע או כסוי ראש
שמשמים על הראש: פי כל כתבו הקדש:

³ **סיינא** בלשון סיינא: פי לבוש שמור. כן פי ר'
חננאל ונמצא סייבא. עיין בשרשו:

סיינק שם מטבע פי מניאה אשה:

סיע פי פור וסעד: השם סיעי ומתפעל בכל בנין
פיעל: גם מורה לשון חברותה: עיין בשרש סעה:

סיר ואחזת מרעהו וסיעת מרחמיה: וסין מיד
כתים וסיעי: וכו' במדבר: כד' לשכים בעיניכם:
לסיען נטלן זיינין לקבליכון: פה אחד. סיע חד:

בראשית כו'
לשם כב'
שמואל כ"ב'

לאגדה אחת: לסייעא חד: אחד בתוך. סיע בתר
סיע: ובמושב לגיסי ובסיעה וכו' ונמצא פעלים כמו
מהגבות אשר בחרתם. מביני טעויות דאתון
בסתייעין. ישעיה א': ובית זונה יתגדרו: ובית
נפקת ברא בסתייעין:

סייף תרג' שולף חרב. שלפי סייפא: ורוב לשון
חרב מתרג' הרבא: אבל בלשון רבוי מתרג' בלשון
סייף: כמו בחרבות ובדמחים. בסייפין ובמורכין:
עיין בשרשו וזין: בספרי פי והיה עקב תשמעון:
בפסיקא. ארץ אשר ה' אלהיך נתן לך עט וסייף
יבדו מן השמים ואומר להם אם אתם מקיימים
התורה בזה אתם ניצולים מזה ואם לאו אתם לוקים
בזה וכו' כיוצא בו ר' שמעון בן יוחי אומר הכר
ומקל יבדו כדרכים זה בזה מן השמים ואומר אם
אתם עשיתם התורה הרי כבר לכלל ואם לאו הרי
מקל ללקות בו. והיכן פירושו של דבר דכתיב אם
תאבדו ושמעתם טוב הארץ תאכלו. ואם תמאנו
ומריתם חרב תאכלו: והיינו דאמר בעבודה פרק
קמא. אי ספרא לא סייפא. אי סייפא לא ספרא:
² **סייף** פי לשון נקיון וטהרה:

פסחים'

³ **סייפות** פי פסולת: ברי פי כב:

סיק יסיק. פי יתחמם פי ב':

מ'

סיר הנשר: לשון קדרה לבשל והרבו בלשון נקבות:
בסירות דה בילה: בערס יבינו סירותיכם אטרי
ל' בערס שירגשו הסירות החמימות מן האטר
הנוצר תתניהם והנשר אשר תוך הסיר עדין חי
שעדיין לא נתבשל: כן יבא החרון והשבר להם פ'
פתאום והוא קרוב הנשר עדינו בין שיניקם טרם
יכרת ואף ה' חרה בעם: והוא דרך השאלה:

קהלת יו'

עמוס ד'

ב' כקול הסירים ובלשון נקבות בסירות דוגה. פי'
קוצים. אך יש מפרשים אותו ספינה קטנה מאד
עיין אוהל מועד: ואינו נמצא היחיד בזה הלשון
בסירים. הושע ב':

וכלי המיוחד ללשל תא' לה' פנים סיר דודי פרוזר:
קלחת. אגמון:

בשרש ספן קוף:

סייר פי בדק. געין פי ז':

סית כיו' יסיתך אחיך בן אחיך. ויסת את דודי. מ'

שמואל ב' כד: כן יסית אתכם חזקיהו ישעיה לו'. דברים יב'

בדגש הסמך: והוא לשון הסתה ופתי והסרה:

בשרש פתה:

סכך סוככים כנפיהם: ושכוחי כפי. אף על

פי שהוא בשין: וכן וסככות על הארץ את הפרוכת:

והשם כי ינפגני בסככה. תלם כז': וכן נמצא בשין

כמו ויחמם כגן שבו. איכה ב': אושך אחר וסככה

תהיה לכל יומם מתרג' הרבו בסככות תשטו שנת

תלים קה

ימים' ויקרא' כג: אמן אחר בתוספת מס פרש
עגן למסך וכן והוכן הסוכה נחמס ב: וכן ואת
נאסך השבת מלכיס' כיו: והוא לשון סיכוך וסיוסו
למעלה: ויש מהם מלשון מחיצה ומגן והכל בין
דבר לדבר כמו וסכות על הארון את הסככת:
כי לא היה הפרוכת על הארון אלא סמוך לו מבדיל
ביןו ובין אהל מועד: וכן ואת מסך הפרוכת:
ג: לשון מניין ומספר: כמו כי אעבוד בסך' תלים
מב: ומזה הלשון הוא נהוג מאד במשנה עיין למטה:
את כרוב ממשח הסוכה: רשי מפרשו: העוף הגדול
הסוכך בכנפיו סך' דב' רל מושל ממשל' דב'
ממשח לשון גודל כמו אנשי מדות דמתרג' גברי
דמשחין אך ר' יונה מפרש הסוכך שם השמן הטוב
שמושחין בו המלכים מלשון וסוך לא סכתי גם ב
באהל מועד הולך אחרינו: ר'
בשרש' כפה' שמן:
סך' תרג' ושמן לא תסוך' ומשחא לא תסוך: ו
ורחצת וסכתי ותחלילי במיח ותסוכי במשחא: עיין
בשרש' שף:
גבר סוכיה' הוא תרג' איש שוכו:
סך': תרג' שממית בדיה תחפש' ואקמתא
דמסככא בידאי המתורגמן אומר לא ידעתי: ואני
אחמין שהוא לשון סכסוך וכלבול שכן דרך אותה
החיה לקחת בדיה מה שנותנים לה ולהשתגע בו:
כל המסיך את רגליו טעון טכילה: פי עשה
נורטו הגדולים: וכל המטיל מים' פי השתנה: ו
וטעון קידוש ידים ורגלים' פי הוא מוכרח וחייב
לרחוץ' פי אמר להם הממנה:
סוכי תאכיס' פי אמיר וסעוף: וכן סוכה שריחה
רע' פי טעם או סעוף' בגמ' פי סוכה:
הסככות והשרעות' הסככות' פי הסיכוך הנבא
מעבשי אילן המסך על הארץ לכ: ופי' פרחות'
הוא הסיכוך הנבא מאכנים היוצאות מן הגדר ולחון:
סכות בנות' פי תרנגולת שמסוכת על גביה'
ירושלמי ברג' פי כל הנלמס:
סביא' פי נביא' ויקרא דבה' אבי סוכו היה
אבי כל הנביאים שהיו סוכין בחזק הקדש:
סביחין' פי הנסחיתם ותקוותם: בשרש' אבד:
סבוחין' פי שחוריס' נדה' פי ג:
ספי' שמש' פי שאינו יכול להסתכל בשמש:
והמסיך' הוא מלשון שבע מחלית ראשי עם
המסכת' פי לשון ארץ' פי כלל גדול:
סך' לשון מספר שכן בעבודתו וכן אסוכי מסכי
לבו בזהו' פי השדושות במסס ובמספר מנרשין
אחין וכו' פי גז' שמש: וכן מתרג' ירושלמי כל

סמות לה' לשם

יחזקאל כח' יד'

דברים כח' דות' כ'

שופטים ט' משלי ל'

ביומא'

נזיר פי' ה' ב' במשנה'

אהלות פי' ח'

בשבת'

בבב'

העובר על הפקודים' כל דעבר על סבויא' עין
בשרש' זייר:
בסביב' פי ביערות' וכן דנקיש בסביב' פי א
אחיות בפתחים ובחלונות וביערות' פי המוכר את
הבית: וכן' מאן דשאל סבתא לאתנאי' פי הנותן
יתדות לחן בבבין כדי ליבבן' פי אין מעמידן
ויש מי שאומר סבתא' הוא גלל ונראה בהמה:
וכן סבתא ברפא רפיא' פי יתד הנעוזה בנפיל
מתחללת ומתבעבע: פי כל גט' סג:
במאי טעו בסבתא' פי ברזל שבו נורת המטבע
וחותמים אותה עם אותו הברזל' וכו' עיין פי'
הגזל עגיס:
סבה סבותא' לשון הכנה וראות:
סך סבוב' פי מספר ומניין עיין בשרש' כסס:
ואינו נהוג להתפעל:
יין בשרש' סכסך: סכבגבין' דבר של רשאה עשוי
ברבס וחומץ:
סבה' תרג' ויתד תהיה לך' וסבתא' סיבת: וכן
תרג' לאיתנים' תרג' סייפיהון לסיבין:
נאסחבי פלשתא' הוא תרג' ויבט הפלשתי' ש
שמואל' ז: ויש מלשון השקפה שתרג' לשון אחיך
עיין בשרש' דק: גם יש משרש' נפס שתרג' כללן
סבייה' וילך הנופה' ואזיל סבותא' וכן כל צופה
מתרג' סבואה: ומגבעת אשורנו' תרג' ומרמחא
סבתיה:
סבל עם סבל ואין לב: הרבוי צגיס סבלים:
והשם' נתן הסבל במדומים קהלת' י: ויש מפרשים
לשון שכל כשין עיין בשרש' אופן אחרי' והסבלות
הוללות' לשם' ז: ודעת הוללות' ושבלות' חסעל'
נסבלת לא שמת: ובפעל סבל נא את ענת
אחיתפל: והמסרה אמר כל לשון טפשותא כתיב
בסמך בר מן חד כתיב כשין שחול חנו' עיין ח
המסרה על פי' הנזכר קהלת' א:
ועל העדר הידיעה תא' לר' פגיס' סבל' בערי'
הלל' אויל' משגע' פתי' נסחר' להלה' יאלי'
הבא:
סבל' תרג' משמים הניט ה' ממשחא א' תלים נא'
אסחבל' ה:
סבל' כל לשון הסתכלות מלשון שכל וכוונת' מ
מתרג' שכל עיין בשרש':
לשון טפשות' תרג' הסכלת עשה אסבילתא ל
למעבר: הסכלתי ואשגא' אסחבלית ואשפזית' וכן
סכל וסכלים מתרג' כללן טפשות עיין בשרש' טפס:
כן כסיל' כן סכל' משל' א: ומרטי' וכליל' ישנא
דעת לשם' וסבל' סנן ידעתי: וחזק לשון כסילית

בעבודתו

בבב'

דברים כב'

ישעיה ז'

שמואל כא'

במדבר כג'

מ'

ירמיה ה'

שמואל א' יג'

לשם' כ' טו'

תלים נא'

בראשית לא'

שמואל ב'

משלי י"ב וא'

לשם יע'

בב'

שמות ז'
תלים קמו'
איוב לא'
צבניה'

מ'
איוב יב'

מדבר כב'
ישעיה כב'
דה כ"ו'

קהלת י'

לשם ד'

שנמשל מתרג: בלשון שטות וכן בשם קהלת: עיין
בשרש שטה: ודרכו לשון אולת שנמשל מתרג: סבלות:
כמו דרך אויל אורחא דסבלא: וכן גבל: מתרג:
טפשא: אוילים בזו: סבלי שייטין: ושאר אויל
ואוילים שבמקרא מתרג: טפשות או שטות עיין
בשרשיהם: והשם אשת כסילות: אתתא סבלהא:
אופן אחר חכמה והוללות וסבלות: חוכמתא ו
חלחולתא דמלכותא: וסבלתנו: ושאר סבלות דקהלת
מתרג: בלשון שטות ויש מלשון סבל תמנאס
בשרש שכל:

ומסחבלין: בחי: פי' גותגים לב והוא לשון ה
התבוננות כמו הסחבל בשלשה דברים ואין אתה
בא לידי עבדה וכו' עיין במסכת אבות: וברב ד
דמגלה: וצ"י יש נוחלין: בוכרא סבלא: כלומר
בטר שוטה לל בוכרא דאומיה הוא שאינו
כל כך בטר אלא מן האם: ולפיכך קראו ליה
סבלא דלאו בטר ממש הוא ואינו נוטל פי' שנים
עיין במקומו:

סבב: תרג: ותוכן לבנים תתגו: וסבוב לבנים: וכן
רוב מספר שבכותבים תרג: סבוב: כמו מונה מ
מספר לכוכבים: מני סבוב לכוכביא: מספר
כלם: סמוני כלחון: וכן לשון פקדיהו פקדיהם
תרג: ירושלמי בלשון סבוב: וכן בסב: פי' אין נדון:
ובלגד שלא יוטר לו סבוב מקח: פי' דמי או ערך
המכירה: והוא בשרש סך: עיין בו:

הסבבים: פי' סבב וקבל עליו: ואינו נהוג להתפעל
כי אם בבנין הפעיל: השם הסבבה: הרבוי ה
הסבבות: גם מורה הנימוסים וכיוצא שהקהל
עשים כמו שאומרים הסבבת הציבור ונקל להבין:
סבב הוכח דבר לא יסבב: פי' הלאל יועיל האדה
בדקתו וביושר מעשיו: ולשון תועלת הוא: ויש
מפרשים לשון ויכח עיין המפרשים: וכן דרכי ה
הסבבות: תלים קלט: פי' הועלת:

ב' ההסבב הסבבתי: פי' ההרגל הרגלתי:
ג' בא אל הסבב הזה: פירוש פקיד וממונה על
האוצר: וקרוי לזה ויכן ערי מסבבות לפרעה:
שמות א': ומסבבות לתביאה דגן: לשון אוצר וחוזק:
ותהי לו סובבת: כלומר אונרת או מחממת: ואחרים
אומרים כי פירושו מועילה כראשון והוא היותר
נכון: ודרך מפרש גם כן טקע עצים יסבב בס'
כלומר יתחמם בהתעמלו בס': ויש מפרשים מלשון
סבבה כמו שהוא שגור במשנה עיין למטה:

ד' טוב ילד מסבב: פי' עגי עיין למטה: המסבב
תרומה: ישעיה מ: רש' מפרשו המלמד כמו ההסבב
הסכמתי: אך דק' שאמר הנביא לעילא הסבל
בסך חרש וזרף: בזהב ירקענו וכו' וזהו מעשה
העשירים שיעשו הפסילים מכסף וזהב: אך העני
הדל והמסכן שאין ידו משגת כל כך לתת תרומה

כזה מפסלו עץ לא ירקב: לל שלמעט ורקש ויבחר
העץ היותר משבח שאינו בא לידי רקיעה: זה הוא
טורף דבריו: השם ארץ אשר לא במסבנות:
סבב: הוא שכן הרבוי סבבין: כמו שבנים:
סבוב: פי' חלק או מעיל:

דברים ח'

בשרש: אנרי על: ענה: ר'

סבב: תרג: פן תרש: דלמא תתמסבב: כי ימוך:
תרג: ארי ותמסבב: ויקרא כה' הירשנו קראתם:
הלמסבבותא קריתון: כי דלנו מאד: אדום
אהמסבבנא לחורא: והתאר ילד מסבב: רביא מסבבין
קהלת ד': וכן כל דל רש מד עני אביון מתרג:
כי: וכן לחילבה:

סבב: תרג: וכל דרכי הסכנת: וכל אורחותי
אסבביתא: לא יסבב גבר: בתרג: שני מתרג:
כמו העברי: אבל תרג: ההסבב הסכנת: המילף
אליפנא: וכן הלאל יסבב גבר: כי יסכוני: תרג: א
אפשר ללאלה יאליף גבר וכד יליף:

ותשים סבבא בלועץ: הוא תרג: ושמת שכינ ב
בלועץ: ואת המאכלת: ית סבבא: בראשית: כב'
וכן חרב על זרועי: סבבניה בדיה:

סבב: תרג: משכרי מות: כאתינתא דיתנא עגל
מתברת וחיל לא למילד והיא מסבבא למומת: וכן
נפשי בכפי תמיד: נפשי מסבבנא על גבי ידי תדיר:
וכן בפשנו נביא לחמרו: בסבבנא נפשנא ניינו
לחמנא: גברא דחבל סבבנא דאשכחתא מחבריה:
פי' סבב המיוחד לשחיטה: בסב פי' המקבל: סבבין
של אשכח: פי' הסבב שמקצו בה העורות: ודע כי
סבבין של שחיטה נריך שיהיה ארוך כמלא צוואר של
בהמה וחוז לצוואר כמלא צוואר עיין פי' ר' חננאל:
אף המסובב: פי' חחולה שהוא קרוב למיתה: וכן
השומט את המסובב: ר' גמליאל אומר עד ש
שתפרכם: פי' בהמה שהיא קרובה למות ועדיין
היא מנענעת: סבבניה: פי' סכנתם:

סבב: סבבא: פי' שוטה: ברג: פי' המוכר את ה
הספינה: עיין בשרש זלרקן:

סבב: ענה: פי' כסוי עיין בשרש סבוב:

סבבא: פי' רעבון:

סבב: פי' מיכ השם סבב: מסבבת כל ה
צורה: פי' הדליק הצירה בחטך שעשה על הגמלים
עיין פי' כיצד הרגל:

סבב: סבבה ומתה אינו אונס: כלומר הרעבה: ויש
נוסחאות סיגפה: עיין פי' השוכר את הפועלים:

סבב: סבובים: במגילת איכה: פי' והיתה תאניה
ואניה: וכן: לא תסבבין לשון השחתה וחרפה ובזיון
הכל לפי מקומו: סבבין: פי' משכיס: ברי: פי' פח:

סבב: כי יסבר פי' דוכרי שקר: לשון סגירה: וכן
זה הלשון אף על פי שכתוב בשין: כל עשה שבר:
פי' סתומה והסגירה שסוגרים בה המים: למען

יִקְרָא שֶׁ לְמַד הַדָּגִים עֵץ לְמַסָּה:

בִּי וְסִפְרָתִי אֶת מַגִּידִים לְשׁוֹן מַסִּירָה וְנִתְּנָה כְּמוֹ סִגְרָה:

יִשְׁעֵי יָם לִשָּׁה

בְּשֶׁרֶשׁ שֶׁכֶּר:

רִי

סִבְרִי תִרְבִּי מִסִּיר אֲזוּנוֹ מִשְׁמֹעַ תּוֹרָה וְכִסְפִּיד אֲדוּנִיהָ לֹא נִשְׁמַע אֲדוּנִיהָ: וְיִסְכְּרוּ כָל מַעֲשֵׂיכֶם וְאֶסְתַּבְּרוּ כָל מַדְבָּעֵי: הוּא וְחִבְרֵי קְרוֹנִים לְעִבְרִי: אֲבָל יִסְכְּרִי פִי תִרְבִּי סִרְכָּה עֵינִי בְּשֶׁרֶשׁ:

מִשְׁלֵי כֶּחַ בְּרִאשִׁית זִי

שֶׁבַע סוֹבְרֵי פִי קָבְרִים סָבִי פִי בָמָה אִשָּׁה: בְּשֶׁרֶשׁ אֲבֻלָּה:

סוֹבְרֵי דִבְבָא פִי הַמִּקּוֹס שֶׁחֲנִיר סוֹבֵב וְשִׁישׁ בִּי עֵמֶר נִקְרָא כִּי גַם מוֹרָה הִנֵּק שְׁנוֹקִים בְּבוֹתָל מִקּוֹס שֶׁמִּנְעַל שֶׁל הַדֶּלֶת נִכְנָס לְתוֹכָהּ וְשָׁמוֹ שֶׁל אֹתוֹ נִקְבַּ שֶׁכֶּרָא עֵינִי בַּמִּקּוֹס הַנּוֹכַח: וְכֵן פִּי בִּי בְּכָלִים הַסִּבְרִין פִּי שֶׁאֲסוֹבְרִין הַנֶּהָר וְנִדִּין בִּי דָגִים כְּבָל:

בְּכֶמֶת

מִסִּיכָרָא טַפַּח פִּי מִקּוֹס בָּסָג פִּי הַמַּפְקִיד: אֶסְכְּרָה פִי חוֹלֵי הַבָּא לְקַטְנִים בְּפֶרַע שֶׁמִּחֲנֹק אֹתָם וּמִתִּים פִּתְאוֹם עֵינִי בְּשֶׁרֶשׁ אֲבָר:

כִּיבְרָא פִי נִקְבַּ מַה מִּנְחֹת פִּי רִי:

סִבְתִּי הַסִּבָּת וְשִׁמְעֵי יִשְׂרָאֵל פִּי הַקָּשָׁה וְהַאֲזִין וְשִׁמְעֵי:

מִי דְבָרִים כִּי

אֶת סִבְוֹת מַלְכֵיכֶם עֲמוּסָה הִי כְּלֹמֶר קִיפּוֹל עֲבוֹדַת מַלְכֶּם: וְיֵשׁ מִפְרָשִׁים שֶׁהוּא שֶׁסִּבְוֹת שֶׁהִיוּ עוֹבְדִים: בְּשֶׁרֶשׁ שִׁמְעֵי: סִיבְהָא פִי יִתְרִי בִּיעוּן פִּי גִי:

סל

כִּצִּירָא לִיהִי סִבְוֹר לִיהִי: אִם מִשְׁדָּת לְפַעֲמִים בְּלִשׁוֹן רַבִּים וְנִקְלָ לְהִכִּין:

סִלִּי וּבִסֵּל הַעֲלוּן: הַרְבֵּי פְלִיִּים סִלִּי אֲדִי לְשׁוֹן טַנָּא: אֲזִינָא אֲחֵר עַל סִלְפִּילֹת יִרְמְיָהּ וְעֵינִי בְּסוֹף הָאוֹת בִּין אֲרֻבָּה אֹתִיּוֹת:

מִי בְּרִאשִׁית מִי

בִּי יִהְלֹךְ פִּלְהָ פִי עֲדִי עַל: וְכֵן אֲמַרְוּ בְּכָל מִקּוֹס שֶׁנֶּאֱמַר נִצַּח פִּלְהָ וְעַד אֵין לוֹ הַפֶּסֶק לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים עֵינִי בְּשֶׁרֶשִׁיהֶם וְיֵשׁ שֶׁמִּפְרָשֵׁי אֹתָהּ כֵּן: אֲמַר וְרָדַק אֲמַר שֶׁהִיא מַלְתָּ כִּיבָּן כִּי שֶׁהִיוּ הַמִּנְגָּנִים מִשְׁלֵמִים בַּמִּקְוֹת הַכִּיבָּן כֵּן וְהִרְאִיהָ בִּי לֹא תִמְצָא וְאֵת הַמֶּלֶךְ בַּמִּקְרָא כִּי אִם בַּמִּזְמוֹר וּתְלִים וְכֵן בְּתַפְלַת חִבְקוֹק שֶׁהִתִּיהָ כְּנֻגָּה: אִם אֲמַר שֶׁהִיא מִשְׁרַשׁ סֵלָל וְהִיא כּוֹסֶפֶת כִּי הַמֶּלֶךְ מִלְעֵיל לְעוֹלָם עֵינִי בִּי בְּשֶׁרֶשִׁים שֵׁל:

תְּלִים פִּדִי

וְהַפְלִים תֵּאֵל לִי פְנִים סִלִּי טַנָּא וְדִי בְּרֹב: סִלִּי תִרְבִּי וְכִסְלִי הַעֲלוּן וּבִסֵּלָא עוֹלָה: וְכֵן וְשִׁמְעֵי בְּעֹנָה וְנִשְׁמָע בִּסֵּלָא: וְהַרְבֵּי שְׁלֵשָׁה הַפְלִים תִּתְּנָה סִלִּין: וְכֵן שְׁנֵי דוּדָא תִּתְּנִים תִּתְּנָה סִלִּין: יִרְמְיָהּ כִּד: וְכֵן רִאשִׁיהֶם בְּדוּלִים דִּישִׁיחוֹן בִּסֵּלָא: וְכֵן כְּנוֹנֶר עַל סֵלְמִית כִּדְקֻטָּה עַל סִלְפִּילִין:

יִפְקוֹן סִלְוִי הוּא תִרְבִּי יִנָּח אֲחֵר בְּשׁוֹשְׁנָה בִּין

לִשְׁכַּת טוֹלֵשׁ

הַמִּחְסִּים צִינֵי סִלְוָא: שִׁיר בִּי:

סִלִּי תִרְבִּי חֲנֹה סִבְוִים מִכְסָּף גִּבּוֹ סִילְאָנָה מִן סִימָא: כִּסְף סִיגָם הִיךְ סִימָא בִּסִּילָא: וְשֶׁאֵר סִיגִים מִתְּרִבִּי פִּסְוִלָא עֵינִי בְּשֶׁרֶשׁ:

סִלִּי תִרְבִּי מוֹאֵם נִפְשׁוֹ בִּסִּילָא נִפְשִׁיהָ: חוֹלִיל יִנְאָךְ שְׁטִיחַ בִּסִּילָא לְשׁוֹן בּוּיוֹן:

עַל שְׁהִסְלִיא עוֹנוֹתָא פִּי שֶׁחֲבִיבָה פִּי אֲלֵי כִי כִּשְׁרִפִּין בָּסָג:

מִן הַסִּילִילָה פִּי הַסִּילִי כָלִים פִּי כִּבִּי: עֵינִי בְּשֶׁרֶשׁ אֲסָל:

סִילְוָא וְכֵן וְסִילָא פִּי מוֹשֵׁב וְכִסָּא: הַרְבֵּי סִלְוִיִּים:

סִלְלִי סִלְוִי הַפְּשִׁילָה וְסִלְוִי עַלִי אֲרָחוֹת מִי אִידִים אֲזִינָא לִי: וְהִשָּׁה וְהִתְנָה בִּסִּילָה: אֲזִינָא אֲחֵר מִפְּסִילֹת וְדָרָךְ: לְשׁוֹן הַרְמָה וְהַפְּשִׁילָה סִלְוִי הַמִּסְלִילָה פִּי הַרְיָמוֹ הַאֲבָנִים וְהַמִּשְׁאֲלוֹת מִן הַדָּרָךְ: וְהַדָּרָךְ עֲנָמוֹ נִקְרָאת בִּסִּילָה: וְכֵן דָּרָךְ לֹא סִלְוָה פִּי שֶׁלֹּא הִסִּירוּ וְהַרְיָמוֹ הַאֲבָנִים מִמֶּנָּה: גַּם מוֹצֵץ מִנָּה שֶׁ שְׁמִרְמִים הַדָּרָךְ וּמִתְקַנִּים אֹתוֹ בְּאֲבָנִים בְּשִׁיחַ וְיִדְוֹעַ שׁוֹא:

בִּי עַל יְרוּשָׁלַיִם סִילְוָה הוּא כְּמוֹ תֵל וְצִנְיָן אֲזִי מִגְדֵּל שְׁמִרְמִים נִגְדַּ הַעִיר שְׁרֻטִים לְלִפְדָּה: הַרְבֵּי אֵל הַפְּסִילֹת: סִילְוָה וְתִרְמֹמֶת: וְכֵן מִתְּנִילָה בְּעֵינֵי שְׁמוֹתֵי טִי: מִתְּרֹמֶם וּמִתְּנָה: מִסִּילֹת לְבִיתֵיהֶם דִּהִי בִי טִי: יֵשׁ אֲמַרִים קוֹדֶשׁ וּמִקְדָּשׁ מִפְּנֵי שֶׁהֵן לְמַעַלְלָה נָכַח: וְאַחֲרֵים אֲמַרִים מַעֲלוֹת לִפְנֵי שָׁמַיָם כְּמוֹ הַדָּרָךְ שִׁדְרָכּוֹ בָּהֶם:

בִּי סִילְוִן מִמֵּאִיד פִּי קוֹץ: הַרְבֵּי סִדְרִים וְסִלְוִיִּים: בְּתַתָּא: וְסִילְוִי עַלִי אֲרָחוֹת אִידִים: אֲזִינָא לִי: דִּי סִילְוִיִּים פִּי פִלִּים וְקוֹשֶׁת: בְּשֶׁרֶשׁ דָּרָךְ דִּי סִלִּי:

הַמִּסְפִּילֹת זֶה זֶה פִּסְוֹת מִן הַפְּשִׁילָה פִּי שֶׁחֲנִים כִּשִּׁים שֶׁמִּנְחֻקֹּת זֶה עַל זֶה בְּדָרָךְ אִישׁוֹתֵי נִפְשִׁילָתָהּ לְהַשִּׁיחַ לְכַהֵן: בִּי בָמָה אִשָּׁה: חֲמִסְלִילָתָהּ נִבְנָה קֻטָּן וְהַעֲרָה בָּהּ פִּי שֶׁמִּשְׁחָקָתָהּ וּמִחִבְבַּתָּהּ עָלֶיהָ וְשִׁמָּה מִלְּשׁוֹן הַרְאָשׁוֹן: פִּי כֵן סוֹרֵד וּמוֹדָה:

סִילְוִי פִּי קִנִּי הַמֶּלֶךְ דִּתְּנִיא אֲלֵי הֵן קִנִּי הַמֶּלֶךְ הַסִּילִילִי וְכֵן פִּי יִנָּח בְּעֵינֵי:

נִהְיָ הַפְּשִׁילָה סִילְוִי בְּעֵינֵי בְּחִיּוֹת עוֹשֵׂי דְרָבִי קִדְוִשִׁין: אֲלִיעֲזָרָה לְשׁוֹן שְׁרָדָתָה פִּי עֲשֵׂה יוֹחֲסָק: וְכֵן נִהְיָ הַפְּשִׁילָה סִילְוִי בְּעֵינֵי שֶׁהֵן מִזְמִירִין מוֹשְׁרֹת לְכָל אִידִים פִּי שֶׁלֹּא יִלְמְדוּ וְנִהְיָ הַשְׁרָדָה מוֹשְׁרֹת: בִּסָּג פִּי עַד כִּמָּה בְּשִׁדְרֹת:

סִילְוִי פִּי שְׁעֵרוֹת תִּתְּנִיתִי וּמִתְּנִיתִי שְׁמוֹ בְּרִאשִׁית לֵעַ: מִסִּילְוִי בְּשֶׁרֶשׁ פִּי מִנְעֻבָּע וּמִתְקָן: עֵינִי דִּישִׁי עַל פִּי וְיִהִי יוֹסֵף יִפְהִי סִילְוִי כֵּן אֲבָר: סִילְוִי כֵּלִי שֶׁל עֵץ אֲשֶׁר בִּי וְכֵן הַמִּזְמוֹר:

סִנְהִדְרִין חִינֵי לֹא

מִלְּפִי־כִי יִרְמְיָהּ וְ

שְׁעֵי סִי לִשְׁכַּת יִנָּח

יִרְמְיָהּ לִשְׁכַּת מִשְׁלֵי

יִחְזָקֵאל יִנָּח וְ

בְּשֶׁרֶשׁ כְּכֶמֶת סִנְהִדְרִין

בְּרִאשִׁית לֵעַ

י. כו' סלא. פי מסרק לתקן השער מהראש: עיין
 בשרש סל:
 מ' סלא. המסלאים בפז. האלק תמורה הא. ויש
 אומרים סלא וסלה עניין אחד הוא ופרשו כ
 נערכים בפז ומהולל:
 בשרש. ערך:
 סולאנא. פי סיגים:
 סילין. פי ענים או מין תמרים מה. במדבר רבה
 ד. פי ג. כז. פי המעריך:
 סלג. לא דמי ההוא דחמי סולגיתא פניא וכפין
 למי שאין לו וכפין. פי אינו דומה מי שיש לו פת
 בסלו ורעב למי שאין לו. פי כל עיין בשרש. סג:
 מ' סלד. ואסלד. בחילה. פי אני מתחמם ונכוה בכח
 ועוים: ויש מפרשים לשון חוזק. ואין לו חבר ב
 במקרא:
 בשרש שרף:
 סולדת. פי כנזל. פי כירה. וכן. לובן בינה סולר
 מן האור. שכבת זרע דומה מן האור. פי הוא סימן
 להנחין הזרע בין טובן מהבינה. פי הנזקין:
 ס' שהן סולדין לאחוריהן. פי חוזרים לאחוריהם:
 פי ה. וכן חוטמו סולד. פי חוטמו חוזר למעלה:
 פי מומין. וכן בדר. פי נכ. פי וה' המעיר על סדום
 גפרית וכו' למה אדם מריח ריח גפרית ונפשו
 סולדת לאחוריה שיודעת שנידונה בה מאי טעמא
 ימטר על ראשם פחים:
 מ' סלד. סלית כל שובים מחקד. לשון דרך ודמסה:
 ס' לא תסלה בכתם אופיר: איוב כח. לשון ערך
 ושווי:
 בשרש ערך ורמס. סלא:
 סלה אסלה. פי בית מושב של גדול ממוסה. כלים
 פי כב:
 סיליא. פי הקזה דס. פי אלו הן הנחנקים.
 ילקוט דף. פה:
 מ' סלח. סלחתי בדברין: והתארעוב וסלח: תלים.
 טו: והסס. כי עמד הסליחה לשם קל: לשון כפרה:
 ותא. לג. פנים. סלח נשא. רפא: רי.
 סלח. תרג. תשא או את עון: תסלחון על חובי: כי
 ידבה לסלח. ארי מסגו לסלחא. ישעיה כה: ושאר
 לשון סלח מתרג. לשון שבת. עיין בשרש:
 סליטא. הוותר וכן מהבית יקרא כן:
 סליון. פי שוטה. וכן סלי בתוספת דמעשרות:
 סוליים שנפסקה: הוא מין מנעל שאין בו עקב
 שאין ראוי למנוות חלונה. פק דקדושין: וכן לביש
 סוליסיה. פי לבש המנעל כנזל:
 סלכא. פי שם העגם:

אינה ד'

איוב י'

כשנת
בניטין

במכשין

תלים

מ' תלים קיט'

מכות
במדבר יד'

במדבר יח:

לבי פ' כו'

סלם מונב ארצה מעלה מה וידוע. ואין חבר מי
 במקרא:
 בשרש דרב:
 סלמא. סלם הנזל: סולם צור. פי שהולכת בושר
 מלמטה למעלה. סולם מצרי. פי שהולכת בסטוב
 מעריך. כן פ. בעירוביו ירושלמי דף כה:
 סולם שבזארו. קשר מה שקושרים לבהמה על
 לחייה עיין בשרש בר לועא:
 סולם המצרי עיין בשרש חזק: ובגד. פי ויחלוס
 והנה סלם סלם זה סיני חושבניה דדין כחושבניה
 דדין:
 סלמן. בשרש. כספן:
 סלמנדרא שתולדת אש היא הסך מדמה אין האור
 שולעת בו תלמודי חכמים שכל גופן. אש על אחת
 כמה וכמה. בסג דחגיגה: ובפ' ד' מיתות אף חזקיהו
 מלך יהודה ביקש אביו להעבירו באש אלא שסבתו
 אמו מסלמנדרא: החלד והעבד. תרג. ירושלמי ית
 כרעשתא וית סלמנדרא: ואומרים כשמבערים אש
 שבעה שנים במקום אחד נכראת מתוכו דמות
 עכבר ונקראת סלמנדרא:
 סלמנשון. פי מין תולעת. פי המוכר את הספינה:
 ונמצא סלמנשון: גם מורה לשון רקטון. בב. פי ה:
 סלן סילון ממאיר. פי קוץ. בשרש סלל:
 בשרש קוץ:
 סילון. פי צינור שהמים הולכים בתוכו: פי ב. וכו'
 בכלאים:
 ס' סילון דלא מפיק דחא. פי עדות שקר מאיר
 תהלות דף. לא:
 סלע. ושים בסלע קנך: הרבוי סלעים מחסה מ'
 לשפנים: תלים קד: והמבגרים ומגדלים הגבוהים
 דמו וכנו אותם לסלע להורות חזק. ותפש את
 הסלע בהלחמה. תרג. וטבש ית כדכא: וקרוב לזה
 דרך משל ה' סלעי ומגדתי על דרך מגדל עזו שם
 ה': וסלעי ממנו יעבורי התרג. פי כמו מלכו. ויש
 פתרים כמשמעו כי כן מנהג הנס לבא במבצר
 ובמקום חזק:
 בשרש. אבן גדל. אדן: ר'
 סלעי. תרג. מחצית השקל בשקל הקדש. פלגות שמות כב'
 סלעא בסלעיה קדשא: והרבוי כסף שלשים ש
 שקלים. כספא תלתין סלעין וכן כל שקל הסמוך
 למספר מתרג. סלעין כמו ארבע מאות שקל
 ודומה לו: וכן אלף כסף. אלף סלעין: ועל הרוב
 מתרג. סלעין סתם בלי זכר כסף. כמו עשרים
 כסף. עשרין סלעין: אבל כל סלע שפתחונו צור.
 מתרג. כוף. או טינרא עיין בשרשיהם:
 סלע. פי עפר שסביב האילן. ערלה. פי אי. במשנה:

בראשית כח'

בסנהדרין

מ'

יחזקאל כח'
וכ'

תלים יח'
ישעיה לא'

בראשית כ'

סלע אמר רב יוסף כל כסף האמור בתורה כסף צורי כגון שלשים של עבר וחמשים כסף של אונס ושל מפתה ומאה של מוציא שם רע טלם כסף צורי והוא שקל הקדש שמשקלו ארבעה דנרין ושל סלע של דבריהם כגון הסלע שאומרים וכגון מ מאתים סלעים של כתובת אשה בתולה וטובה בהם טלם כסף מדינה: שמונה כספים וכו' עיין פי שור שגבא פי דיוה: ואומרים שהוא מין מטבע ששה ארבע זוזים ואמרו כל כסף האמור בתורה בסתם סלעין הוא והנזכר תוך הנביאים הוא לטריין: ודכתיבים קנטורין חוץ מכסף עפרון וכל סלע ארבע זוזים:

סלע הנדוניא פי מטבע שעשה בירון הקיסרי כלים:

סלעים כל לשון בלוע המורה על ההשחמה וקלקול מתרגם בלשון סלעים כמו מאשריו מבלעים ו דברבנוהי מסלעמין: ועצתו אכלע: וחכימיהון מסלעים: נבלעו מן עיין תרגם אסתר לעמו:

מעיין היוצא מבית קדש הקדשים בתחלה דומה כמין קרני סלעים פי חגב: פי יוס הכפודים:

סלף וסלף דברי נדיקים: והשם וסלף טעמים ישרים משלי יא: לשון ענות ועקשות: גשרי עקש:

סלף: תרגם ואולי שפתים ילכע וסלף בשפותיה מתאחיד: וכפסוק מהר קח את הלשון ופומיה מסתלף: אך תרגם וסלף דברי נדיקים מתרגם ויקלקל: וכל לשון סלף שפסד משלי מתרגם טלעול חוץ מן וסלף בה שגר ברוח: שמתרגם ודאכיל מן פירוהי בשבע:

סלפידים ויש נוסחאות שכתוב סלפונגם פי מרועה דריש מליט איכה: ועייקרא רבה פי כטי דל כלי תרועה:

סלק תרגם ונעל משה וסליק משה: עלית משכבי אבדן סליקתא בית משכבי אבדן: בראשית מע: וכל כל לשון עלייה בעבר ועינוני מתרגם בלשון סליק אבל המקור והנווי והעתיד מתרגם בלשון סק חוץ מקל וכן מה שגא ממנו בגנין הפעיל מתרגם סק עיין בגרשיהם והנפעל בלשון התפעל כמו קעלים מעליהם דאסתר לקא מנטון וכן כל לשון הסתרה פנים של שכינה מתרגם בלשון סלוק כמו הסתר אסתור פני סליקא אסלק שכינתי וכן דומים:

סלק תרגם ויאמר הקי ויאמר סליק ולשון ש שתיקה הוא:

ומסלקין לגרדין לשון העתקה ממקום למקום או כתייה תרגם ויעתק ואיסתלק: פי ד' אלעז:

ישעיה ט' וט' לשם כת

ביומא

מ' שמות כב

משלי י' אסתר ד'

משלי עו'

דברים לד'

ירמיה לד'

דברים לא'

שופטים ד'

סילקא עשב מה: פי המקביל שלה מחבר עיין בגרש אניגרון: ופי כל שעה סליקתא פי סלקי והוא עשב הנקרא בלויני בלעז: בגרש א' אניגרון: גם הוא משרת בלשון העברה ממקום למקום: וגם לשון שלמות הדבר וכן קורין לטעם הנקרא ספ סילוק לשון הפסקה: וכן הפיוט ש שאומרים קודם קדושה נקרא סרוק ועקר הלשון הוא לשון שתיקה עיין למעלה בתרגום הס:

סילקי פי פלטיין שמות רבה פי טו: סקנרית פי מלא לבן: ויש נוסחאות שכתוב ס סקנרית פי אין מעמידין אמר ר' שמעון בן לקיש כל הטעם אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ואם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו דכתיב ויקנוף משה על פקודי החיל ויאמר אלעזר הכהן מכלל שנעלם ממנו וכן לולי פני יהושפט וכו' וכתוב ויהי כנגן המנגן וכו' וכן ויחד אף אליהו בדוד ונאמר לו אל תבט אל מראהו וכו' כי מאסתיו פסחים פי וז:

סלקוסתא פי אגודה של שושנים: ויש נוסחאות נכרות סלקוסתא פי כינר מצריכון:

סלריא פי כסאות ויקרא רבה פי ט: סלריא פי שגר ופרעון ילקוט דף קטן:

סלת חטים הוא הקמח שהוא טחון טחינה גסה: מ' מסלתה ומשמנה ויקרא פי ב: פי שמונת כמ'

בשר קמח: סלת תרגם קמח סלת קמחא דסולתא וכן פלס:

מאן דסלית סילתי פי הוא עלי דקלים עשוי כעץ נימין וכשמפרק הנימין האלו יוצא מביניהן קמח קמח דק לביכך המכנס חייב עיין פי כלל גדול: עוד מורה המבקע עבים ומחתך אותו לחתיכות: עין פי הגזול ומאכיל: עיין בגרש: גז' וכן סלתי מסלתינן פי מחתכין חתיכות פי יוס טוב: ונכש עשרה יומסין לא עלה עורא מכלל עד שעשהה כסלת נקייה פי צוחק וחסד הממזרים והפסולים:

סלחתי פי הסל עלי ברג פי המוכר את חספינה חתולה סל מוונותיו תלויים פי שהסל שהלחם פתוט הוא תולה אותו למען לא יאכלו בני ביתו והוא סימן עניות: פי ערבי פסחים:

לסילחא וסילחאתא דאיתיה פי שיליה וסילחא: יבמות:

פי ר' אליעזר בגמ': סילחתי פי קוץ יבמות בית ישראל דף ה:

סילחתי פי סל לחם שלי: בכ פי וז:

סלתנית פי מין דג: בגרש אקונס: בגרש אקונס:

בראשית כ"א

בעבודה

מלכים ב' ג' מדבר לא:

מ' שמות כב'

שמות כב'

בשבת

בבב

בגמ'

בגרש

בבב

בבב

בבב

בבב

בבב

בבב

בבב

בבב

בבב

סמ:

ספר מצוות: ועם ג' גדולות:

סמ קח לך פמים טעם מה שנקרא כן גם
הוא שם טלל לכל מיני במים ומדקחתם אותם
שמימים צרפאות מנחה בלילה דף ק: ר'
תלם יב: **סמ** תרגי כסף צרוף סימא וכו' וכן כל לשון
בסוף דאיות משלי תלם מתרג: סימא: וכן כל לשון
אונכר כנו ואונכריתם אמלא וסיבתהון אמלי:
לשם קא: **סמ** פועל אונכרות מעברותא דסימא: וכן מטמון
בראשית מג: כמו נתן מטמון יחב לבן סימן: וספני טמוני
ופימן דאונכרות:
ירמיה יח: **סמ** נדמי סמא הוא תרג: נשליכה עץ בלחמו: לשלח
יד במלך אשורוש לאשקאה סמא דמותא: עיון
למענה סמם:
סמא דנפנתא אשקינהו פ' משקה לשלש הכען
השקול לפחות שאסיהיו מעברות היו מוטלות עיון
פ' המפלות:
נדה: **סמ** פ' עור תרג: ירושלמי איש עור גבר
סמי סמיותא עורק: עיון סמא:
סמ פ' הסמיר וטמן:
סמ כמו שם בעברי משרש שום:
ירמיה כבול: **סמם** תרג: ומשוח בשער ומנייר בסממין:
דפאות תעלה אין לך סממנא אסא אכל פמים
דאורייתא מתרג: בוסמין כמו שתרג: בשמים:
ויקרא יא: **סמ** סמיותא הוא תרג: יירש הלואה והמערבון
אומר מלשון שממיות בידים תתפש שתרג: מתרג:
ואקמיתא שאומרים שהוא העבדיש: ואונקלס
תרג: והלואה והלשונות:
סימא פ' חפירה מטמון ילקוט דף קמ:
יקרא כא: **סמא** איש עור תרג: ירושלמי גבר סמא: ואונקלס
תרג: עור: וכן ובערוך ובסמיותא: פוקח עורם
פקס אכסנין דדמין לסמין תלם קמו:
סמ סמא וקטרותא דמשה הוא תרג: אונקלס מן
ושם וכו' ובען:
סמא דכלא משתקא מלה בלע משתקא בתרין
מגלה פ' ב:
סמאל תרג: לא ידע עיט דלא חכמיה סמאל
דפרח היך עופא: אומרים שהוא השר שנקרא
אשמדי:
סמבטי פ' מקום משובח לנטוע אילנות ערכן
פ' א:
סמבטיץ כמו סבטיץ: והוא שם נחר מה שאומרים
שעשרת שבטים נסגרים עיון המדרשים:
פסחים: **סמדי** מלשון שדורין ויש אומרים שהוא מלשון
והפרו: ברג פ' כחד מולין:
מ' **סמדר** עיון בסוף האות בן ארבע אותיות: ותרג:
שעיה יח: וטסר גמל מיניה סמדר אכל שאר בוסר וכן

גפנים מתרג: בפנים אחרים כאשר תראה ב

בארשיהם:

סמירא מן קמח וסולת מאד נקיה:

גישין פ' ה:

סמירתא פ' פרח:

סמדרקים פ' צואה שמות רבה פ' מוי:

מעריך:

סמה תרג: ויקטר למכמתו ומסיק בוסמין

חכוק יא:

לסמיותיה: אראה נס אחזי סמון שאו נס

ירמיה ד:

זקש סמיותא ישעיה מב וכן על שרשי רגלי

תתחקה על סמיוני רגלי תרשום: איוב יב: והוא

העקב גם לל שורש:

סימטא פ' שיחין: פ' אין מעמידין:

נעבדה:

סמיתא פ' שכל של יחיד פ' חסיד גמ

לשנתו בגמ:

סמי:

ספר מלחמות ח:

סמך את ידיו עליו: פ' הוא והדומה לו לשון תמך

מ'

והבטחה ומשען:

דברים לד:

ב' והוא קרוב לזה סמך מלך בבל אל ירושלים תלם פמ:

פ' לשון קרב וסבב ומה הלשון שגור מאד במשנה

בראשית כו:

עיון למטה: וכן ודגן ותירוש סמכתיו פ' יהיה נסמך

בראשית כו:

ג' ותכסהו בשמיכה עם שהוא כתיב בשין וכל

הכסות העב מה עיון באות השין:

בשרש סעד קרב:

סמך התרג: הוא כמו העברי וכן לשון שגן כמו

והשענו תחת העץ ואיסתכבו תחת אלבל: והשם

משען ומשענה סמך וסעיר: עור כגדו סמיה

לקבלה: בראשית ב:

סמכת חמתך הוא תרג: סמכתך: וכן לשון

קורבה תרג: כן וכן נהוג מאד לאמר סמוך למשכה:

וכן למה נסמכה פרשה זו והם דומהם לשון

קריבה:

סומכותא תרג: וכל מלכי הערב וכל מלכי ירמיה כה:

סומכותא: טע עצמה טע סומכתהא

נחום ג:

ככרא לסמבא הוא תרג: ככר לאדן: שני

אדנים תרג: סמבין: והאדנים לעמודים וסמבין

לעמודים: וכן על מה אדניה הטבע על מה

סמביתא טמיען:

סמביתא פושכא הוא תרג: ועציו טפח ואולי

הוא וחסריו הם מעבין הראשון:

סמבא סעודה כתר: כפי בהראותו את עושרי

עבדו להון סמבא חורגא:

הסומך פ' יש באמצע העל כמין טבעת גדולה

בין ממתכת בין מעץ בין מעור או מחבל וכו' נכנס

ראש המחרשה וראשה העגלה והשוורים מושכין

אזנה או שאר הבהמות והטבעת הנזכר נקרא

סומך וראש העגלה שרגלים לשים תוך הטבעת

הנוכח שמו טמא בלעו: והוא עץ ארוך מאד שעומד
בין שני הקוסים המושכן המרכבה: פי יד:
בבלים:

בשנת:

⁸ וסמכות שלו פי מי שנקטע שמו רגלו עושין לו
כעין כסא שמהלך עליו ועושין לו סמכות שמבינין
על השווקים שלא יגדרו לארץ צהילתו: פי כמה
אשה: והוא אסור לכנס בעזרה הרי הן במגעל
ואסור לכנס בעזרה עם מנעל בדגליו. עין
במקומו:

הלין:

⁹ סמכותו בישיבה פי הושיבוהו בראש ונעשה ראש
הישיבה: פי העול והרועב:

פליס פי יו:

¹⁰ ונפקו מיני תרי בני המיבי: וכן סמכות ה
המטה פי הקורות שסומכות למטה שלא תפול:
תרבי ויין בדלו ואיתגבא בסומכותיה: וכן
ותגדנה פארותיו תרבי ואיתגדו סומכותיה
הערוך:

¹¹ סמך לדבר פי ראייה ומופת ולפעמים מורה
סיוע כמו שאומרים אף על פי שאין ראייה לדבר
סמך לדבר פי סיוע:

¹² וכן מי שנתן לו רשות להוראה לאסור ולהתיר
אומרים עליו נסמך לרבנות או נתן לו הסמכות
או סמיכה: והוא לקוח מפי ויסמוך את ידיו עליו
עיין בשרש חצר: גם מורה עור והוא קרוב ל
לראשון:

במלכ יט:

¹³ סומבא פי עב חרבה: סומבא דארעא פי ע
עובי הארץ: סוכה פי ה:

בראשית יא:

¹⁴ סומביה פי עובייה תרבי יונתן:

סמל חקלאה המקנה: תמונה כל סמל דברים
ד: נורה מה והוא כולל לכל נורות: גם היא מורה
שם ליל מה והרבי אינו נהוג גם אינו מתפעל
בזום מקום:

בשנת:

בשרש נלס:

סמל תרבי ימין ושמאל ימינא וסמאלא: עיין
בשרש שם כי כן רובם כתובים בשין:
סמלין פי שם חכם הוא פק דקוטה:
סמלון סמלוניו פי בלי עץ הוא ומשימים אותו
משני צידי נואר השור אילך ואילך והן נקראים
סמלוניו: והן כמין רעושת פי כמה אשה בגמ:
² סמלן פי מין תמושת או רחיפה מה לנקות
היודים:

בשנת:

סמלק שום ושומים:

סמבנין הוא חוט אדום שחורשי עץ נוהגים לעשות
עו רועם לגורך מלחכתם:

בשנת:

סממית מין שרץ עיין בשרש אים: ברב פי
המוציא יין פי לעאה או עכביש:

מ:

סמן ושעורה נסמן לשון גבול וסימן לחטה והוא
יחיד במקרא:

שפיח כח:

והסימן תא לו פנים סמן אות בתם ציין:
רשם תיו תמרר:

סמן תרבי נתן לכם משמון הר לכן סימן ויש
אומרים הנון מורה לשון רפוא ואינה שרשית עיין
בשרש סס: ושעורה נטמן תרבי וסעורין על
סומנין: והוא לשון סימן: וכן לקין אות תרבי
ירושלמי סימן: ומחתת דלס רועס תרבי וסימנא משלי י:
דמסכנא צריכתהון: עיין בשרש סמה:

ולא מסמנא אינו סימן רפה עיין ברב פי האומר קדושין:
לחברו: אם חיו משלשין וכתבו סימן פי כינר יעשו

כשמות שניהן יוסף בן שמעון ישלשו פי יכתוב
כל אחד שמו ושם אביו ושם זקנו: וכן כל כיוצא בפי
עיין פי גט פשוט: בכידה בא סימן התחתון עי
שלא בא העליון פי התחתון שער של אותו מקום
העליון פי דלים:

סמנטר מנדעת למלך שלח ופי אם אינו מראה
חותם שלי וסימנטרין שלי אל תאמינו פי מנפת
פק בדרכות: בסג:

סימנטרי פי סימנים שלי:

סמניא פי מין קנה ובומא פק בחולין:

סמנים פי שם נהר: ונמנא סומנים: פק
בביטין:

סמפן פסנתרין סומפוליה: שם כלי זמר:

² סמפון אס יש עמהן סמפון יעשה מה שבסמפון:

פי אם יש ציניהם שטר או כתיבה מהסמנתם יעשו
כפי הכתב: פי שנים אוחזין:

³ סימפונאה פי הקנים החלולים שנתך הרחא
שהרוח מכפיה ויוצא בהן: ויש כוסחאות סומפוניים:

⁴ וסומפוניא פי כלי זמה הוא:

⁵ סמפניא פי שם עיר או מדינה:

⁶ סמפון פי שובר וחתמה מהשטר או קצת ממנו: כתובות:

פי אעפ:

סמפר תרבי למורג חדון חדש בעל פשוות למורג ישיבה מא:

תקין חדת מלי סמפורין:

סמפורינא הוא תרבי ספיר:

סמפורינן היא אבן טובה קשה מאד: בפיסקא

לעניה סוערה ובהגדה דתלים:

סמק:

ספר מנות קטון:

סמק תרבי אדמו עגס: סמיקו חזו מן ויהרין:

אליס מארמים דכרי פסמקי שמות כה: מנן

גבוריהו מאדס תרסין גבוריהון סממקי: נחום:

ב וכן חכלילי עינים יסמקון עוריהו: והשם וינא

הראשון אדמוני ונפק קדמאה סמוק אופך אחרי

שער זהוב סער סומק: אדומים כדס סומקין ויקרא יג:

כדמא זכריא א: סוסים אדמים סוסון סומקין: זכריה א:

פיה אדומה תורתא סמוקתא במדבר יט:

בראשית מג:

בראשית מט

לשם:

ויקרא יג:

זכריה א:

2. הסגדל של סידדים פ' לאחר גמר חזק הסתל
סדין אותו בסיד ובלח או מכלי ברזל וכיוצא מ
מעביר על הסתל עד שנעשתה שעיע וחלק והכל
הנזכר עשוי כמו מנעל ולק נקרא כן פ' בעריות:
עין פשרס כף:

צלה פ'
המפלת:

3. סגדל של עריסה פ' כשרגלי המטה או מתובה
וכיוצא אינם שוים משומים חתוכת לוח או כיוצא
תחת הרגל הקצר ואותו לוח נקרא כן פ' פרק יב'
באהלות:

4. סגדל פ' חתוכת של גשר שלפעמים הנשים
מולידות תחת ילד נכ:

איוב כח:

סגדלך תרג' ראמות וגביש סגדלךין וכירולין:
וכן פ' ובהראותו את עשר יוהדן וברלן
וסגדלךין:

אסתר א:

5. סגדל של נחת פ' המקום שהאליל עומד עליו
שעשוי פמין סגדל ביצמות פ' מנחה חלינה:
הסגדלר פ' העשה המנעלים נקרא כן באבות
פ' ד:

6. סגדלפוגין פ' אכן טובה: סנהדרין פ' ז:
סגדק הוא כמו בעל ברית שכל מי שמחזיק בן
חברו בשעת המילה נקרא כן:

מעריך:

סגדנא פ' אדוננו במדרש שיר:

מ:

סנה פ' מדוע לא יבער הסנה שם אילן מא:
ורצון שוכני סנה דברים לב: יש מפרשים אותו
על השם יתגדל כלומר רצון האל שזכר בסנה
תבאנה לראש יוסף ואחרים פ' רצון האדם השוכן
בסנה לל מדבר ובמקום הינוג כי הסנה גדל בארץ
ציה ומה הוא רצונו הוא המטר ששואל תמיד ופ'
צ' הר סיני שם מקום פ' ר' עקיבה ח' שמות
יש לו מדבר צין שנעשו ישראל עליו מדבר
קדש שנמקדשו ישראל עליו מדבר סיני שירדה
שנאה לאומות העולם עליו וכו':

שמות ג:

נשנת:

בשרש קיץ סן:

סניא רבי פ' הזאפים שונאים אותו באופן שלא
יוכלו למיכל מיניה:

חלץ:

2. סניא לשון זיבה פ' אלו טרפות:

שמה ג:

סנה תרג' מתוך הסנה בזהסנה בער באש
תרג' ירושלמי מנו סניא וסניא ואנקלום מתרגם
אסנא:

סנארתא פ' טובע של ברזל פ' ד' מיתות:

בסנהדרין:

סנהדרין ושבעים תמרים תרג' ירושלמי כל קביל
שבעין סנה סנהדרין ופ' באר חפרה שרים
סנהדרין שובעתי חכימא: על ששנים לבני קורח
על יתבי סנהדרין דמשה וכו': למנחם על ששנים
לנחח על גלות סנהדרין: ובמזכר זקנים
ובסנהדרין דחכימא: עיניך יונים יתבי סנהדרין
דאינין מנהדין דעלמא: עיניו כיונים בגין זכותא

שמות טו:
במדבר כ:

תלמי מה יוסט:

קו: שיר ד' וו:

דיתבי סנהדרין: וכן פ' דודי ירד ונחת לבבל לשם מ:
לסנהדרין וכו': כל שער עמי כל יתבי מרג
סנהדרין דעמי: וטעו עלה השער סלק למרג דות ג' וד:
זית דינא דסנהדרין: משער שבתו מתרג' איכה ה:
סנהדרין חתנעט: וכפסוק ומרדכי יושב בשער אסתר ג:
ומרדכי יתוב בסנהדרין דתקינת ליה אסתר: וכן
בימים ההם כשבת די עליהון יתבין שבעין
סנהדרין:

סנט סנטים בו סונטות בה בר פ' עא פ' גר פ' טו:

סנטמא רבי עוריא קבע סונטמא בנו פירא ד
דתרעא פ' הוא הכלי שציר הדלת קצוע בו: כ
בויקרא רבה פ' ויחי ביום השמיני: ויש אומרים
אריגה מהבגר ולא כך מנאמי:
סנטין פ' משחקים פ' עא:

סנטומוס דרך קצרה או דבר שנעשה ונאמר
בקצרה:

סנטר פ' העבר הממונה לשמור חער נכ: ככ פ' ד:
סנטרא פ' שומר בר פ' ו:

סנטר אילן אינון חרובי קרתא והלך אינון
נטורי קרתא ונמצא סנטרא הוא לשון שומר
אך לשם לל הסופרים ומשנים: בפסקא דאיכה:
ובר פ' יח עזר כנגדו אתגסיבא לסנטרא
דקרתא:

2. ולא ינח ידו על סנטרו פירושו נדו ונלעו פ' נגרות:
מי שמתו בגמ:

3. לביש סנטרוי פ' לבש בגדיו ולל לבושים שאינם
מקבלים זיעא: בר פ' סח ונסוף בר: והתעבי מ
מפרשו בנטון שהוא מקום צמח הזקן:

4. סנטיראי פ' לשון שנאה סנהדרין פ' אחד
דיני ממונות:

סניים פ' מין שועל דומה לחולדה:

2. בסננת פ' כלי של מתכת כמין נפה כלים פי יד:

1. במשנה:

בנסן סעיפים וטעו:

סנפרין וסנפרין אכן טובה הנקראת יהלום:
סנה וארבע סניפין של זחב היו שם משנלץ
מראשיהן שהיו סומכין בהן הלחם עשוי: כמין מ
מזלג ושלש השנים: גם מורה קנים וכמען קורה
בסב פ' תעניות אלו:

עשה אותן סניפיה פ' שמושיבים הכנים בצד
הזקנים מפני כבוד אביהם והיו סניפין לזקנים
בסניף זה שעשים לקורה גדולה כדי לסומכה:
עין בסב הוריות:

2. סניף לעשרה פ' חבור לל ראש היו תשע וקטן
חקטן מעטרף ומתחבר עם התעשה כדי לבדך עמו
נכרך לאלהינו: פ' שלשה שאלו: וכן בגמ פ' השוכר

נגרות:

את הזכר את האומין - יהיה כי מוס אלה וסגפן
 בין המומין פ' חבדו וס:
 פ' חסידים - פ' כי דפמת מקנים טעמידים לחיות
 המידע לחן או כינול פ' הזומין: ומאדעסגס
 כי לאן יעסס וחיבור ודירוף:
 ספיד עין סוף: בתעב מלדבע אמתיות:
 סיאגני פ' שס מקוס וסמל פ' ה:
 סגן פ' יגע עמל: סמך עמל: חססגך את הטע
 נהדים פ' חסמלא: פ' כי בחקוואות:
 כי כי עני מסגן פ' סגל סמגס בחברו
 וסמל עין כי ססגו וס:

². ססגותא פ' שמחה:

צד' פ' ד :

אכל לא לפי מעשיהן מניין אלו למדן מבריייתו של
העולם עד שניתנה חתורה כדקאמדין הני כו חסדי
בהודו בתלים כגבר מי כגבר כו דורות מאדם עד
שניתנה שלא היה להן מעשי עובים וזן אותם בחסדו
עד שנתן התורה הוא היה אומר הכל נתון בערבון
מלמד שהאד על ידי ערב משפולר שנאמר כי מלאכיו
יגוה לך לשמך בכל דרכך וכתוב והנה מלאכים
עולים ויורדים בו ללמדך ששני מלאכין מהלכין עמו
ביום ושני מלאכים אחרק הולכין עמו בלילה אותן
שמהלכין עמו ביום כותבין בלילה מה שהוא עשה
ביום ואותן שמהלכין עמו בלילה כותבין ביום מה
שהוא עשה בלילה ובאין ומעידים לפני ה' ומגלה
פרושה על כל האיים זו מגודתו של מלאך המות
שנאמר כי בגלגל ידע האדם את עתו ואומר אנה
אלך מרוחק ואנה מפגין אברחם החנות פתוחה זה
דרך הטוב והרע שהן נפתחין לבני אדם שנאמר
ראה נתתי לפניך היום וגומר ועוד אמרו חכמים בא
ליטמא פותחין לו בא ליטהר מסייעין אותו וחניוני
מקיף זה יצר הרע שמקיפו לאדם מעט מעט עד
שימלא ספקו וכיון שנתמלא ספקו אבד ונטול מן
העולם שנא' במלאת ספקו יצר לו הפגם פתוחה
והיד כותבת זה פינקסו שנכתב כל מה שעשה שם
זה שאמר הכתוב גלמי ראו עיניך ועל ספרך כולם
יכתבו ימים יוצרו ולא אחד בהם וכתוב ביד כל
אדם יחתם הדין ואמרו חכמים אף על פי שכל
מעשיהם של בני אדם גלויים וידועים לפני הקדוש
ברוך הוא נכתבין הן משעה שנוצר אדם כולם
כותבין לא נאמר אלא יכתבו והנבאין מחזירין
תדיר בכל יום וגומר אלו פירות מעשיהן של
רשעים שהן עשין בעולם הזה והקדוש ברוך הוא
פורע מהן שנאמר אוילרשע רע כי גמול ידיו יעשה
לו ויאכלו מפרי דרכם וממוענותיהם ישבעו ואם
תאמר עבירה יש לה קרן ואין לה פירות שנאמר
אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו ככר פירשנו
עבירה שעשה פירות יש לה פירות אבל קרן טלו
קיים ליום הדין ויש להן על מה שיסמכו אילו ע
טעמים שאמרו על כל אחת ואחת והדין דין אמת
כמשמעותו והכל מתקן לסעודה זה כינוי של מיתה
מלמד שהכל מתקן למות שנא' הכל כאשר לכל א
מקרה אחד לזרין ולרשע ולמה נקראת מיתה
סעודה ללמדך כשנקראך בני אדם לסעודה הכל
כנגסין בפתח אחד אבל כשיושבין אין יושבין אלא
כל אחד לפי כבודו אף בשעת פטירתו מקרה אחד
לזרין ולרשע ולעניין הכבוד כל אחד לפי מעשיו:

מ
משלי כ:
מלכים א' י:

ותא' לה פגים סער חסך סכך יעק
רפר:

סער התרג' מהרבה מהם הם כמו העברי ויש
מהם שמתרג' בלשון סיוע עיין בשרש סיע: ודב
לשון עור מתרג' סער כמו עד הנה עזרנו ה עד
הכא סערנא ה: אכן העור אבנא סערנא: וכן
לשון סמיכה ותימיה הרבה מהם מתרג' בלשון
סער כמו ותימיה סמכתינו סערתינו: וכן בעזרא:
ד' נבייא דה בסערין לטן: ומוה נקרא המאכל
סעודה כמו משאת המלך סעודתא דמלכא: את
הבריה תי סעודתא: אוכלי עמי אכלו לחם סעודי
עמי סעוד לחמא: ויתגו בברותי ראש ויהיו
בסעודתי מדרית ריש חורמנא: מעה לחם סעוד
מיכנא:

סעה מרוח סועה מסער: לשון הערה והעתקה מ'
פי רוח חזק ששקר האילנות שיש שמפרשים אותו
כאילו יהיה משרש נסע: והוא יחיד במקרא:
סעה תרג' לאגדה אחת לסיועה חד ויש מהם שמואל ב' כ:
שכתוב באלף סיעא:

סעף וכלה סעפיה: על שתי הסעפים הדגש מ'
במקום הנח מלכים א' יח: והוא על דרך השאלה
מחשבות לכן אמר שתי בלשון נקבה שהוא כנוי
למחשבות: וכן בשעפים מחזיונות לילה: לכן שיעפי
ישיבוני ונכתבו בדין וכלם לשון מחשבות: גם כמנא
הרבו בלשון נקבה כמו בסעפותיו קננו והפעל יחזקאל ג':
מסעף פארה פ' טרה הסעפים יעשה י:
ב' לשון שן סלע בסעף סלע עיטם: הרבה שופטים עו:
ובסעופי הסלעים כ' שן הסלע הוא כמו ודומה יעשה פ':
לענף מהאילן:

והעבשים תא' לכד פגים סעף ענף סכך נוף
שריגים ובורה ינק קציר עפאיים שור:
חרש פאר צמרת דליות אמיר גצר שלח
נטישות בף בן סרעף זלזל סלסל:
סנסן:

בשרש חשב:
סער יסערו להפניני ויסער לב מלך אדם מ'
מלכים ב' ו: והשם והי סער גדול בים יונת א': מנחם ג':
אופן אחר רוח סערה תלים קו: ויעל אליהו מלכים ב' כ':
בסערה השמים והרבו והלך בסערות תימן: זכריה ט':
ונמנאים בשף וישערו חרטו מאל ירמיה ב': והשם
גם כן כמו אחוז שער: אופן אחר בסופה ובשערה איוב יח:
דרב עיין בשרש שער: רוח סערה רל רוח שמשכר
כלאים פ' ז: והשאר בסתם לשון בעיתה וסופה
ושממום והשחתה:

סער תרג' שוקד עין אבות מסער חובי: וביזם שמות כ' ו:
פקדי ופקדתי וביזם אסערותי ואסער עליהן:
שנת

יחמיה מו: שנת פקדתם שנת סוער: ימי הפקדה ימי
 סעורא הושע ט ויש לשון פקידה דמתרג' זכירה
 ויש בלשון מנין עיין בשדשם: והזכרים לשון פקידה
 ובקרה:
 2. וישער לב מלך אשור: ויסחער: וכל לשון סער
 וסערה מתרג' בלשון עלעל ומופיתא עיין בשדש
 כזף:
 3. סער תרג' שער הראש סער תמצאם בשדש
 שער:
 סער הוורע וסוערתו הרוח לאחוריו פ' נשא הוורע
 לאחוריו גם הוא קרוב רוח סערה:
 2. סיער או שיער בשין פ' מוז של תבואה ושל
 קטניות פ' נוטל אדם: ובר פ' סד כולו כאדרת
 שנער כולו אדרי פ' כשער אדרי והוא המוז ש
 שבגדן: כמו והו כער מן אדרי קיע דניאל:
 עיין בשדש שער:
 סער פ' עשה שורה לשדה או לכרמו פ' המוכר
 את הספינה:
 סעוניה דביתך פ' זבל בפסקא דעשר תעשר:
 ספ:
 סוף פסוק: או סופי פסוקים: סוף פרק: או סופי
 פרוקים:
 ספף שומרי הסף: הרבוי משכב וספוח: שמואל
 ז' יז: והספוח ולשונם הוא שם כולל לכל היין או
 לשאר כלי הבית לברזלים ולקטנים וכשנזכר עמהם
 כל אחד הם פרט לכלם שהם עשויים בתבנית ה
 הכדים: גם הכלי שנקרא במקרא מזרק:
 ז' ומד את סף השער: הרבוי וירעפו הספים פ'
 מזוזה השער שם: אבל המשקוף הוא המפתח
 העליון: עיין דרך: והקונקורדנצ' ומה שנאמר
 בתתם ספם את ספי ומזוזתם אצל מזוזתו הוא
 כפל דבר כמו שנהוב במקרא לכפל הדבר בשתי
 לשונות עם שהענין אחד:
 ג' הסתופף בבית אלהי לשון מחסה והבטחה:
 בשדש כלה פתן:
 סף תרג' סף השער סיפא דתרעא: בתתם ספם
 את ספי בתנהון ספיהון לקבל ספי בית מקדשא:
 בית הנעל מה לפה בית בעל ספא בספא הרבוי
 שתי המזוזות אל תרין ספאי: ויש רובם מהם
 שמתרג' זוזיא או אסקופיא עיין בשדש הס:
 2. סוף ובקטון כלה תרג' ירושלמי ובזערא
 סוף: וכן עד תום עד דסוף עיין בשדש
 סוף:
 3. סף לשון שפה מתרג ספה בסמך עיין בשדש
 שפה:

4. סך תרג' משאתו לא אוכל ומן מסיפיה לא אוכל לא:
 אסובר: על כן זחלתו ואירא תרג' מעול היכנא
 איסתפיתי ודחילת:
 סף דלא ליספו להו בידים פ' שלא יאכיל הקטן
 בידים ביבמות בסג פ' חרש:
 2. לוסופא ואוכל פ' שואב ואוכל פ' זי וברג מעשרות:
 דשמים ספוליה באלהי האכילוהו מהזנב:
 3. מוסוף יסף לשון תוספת פ' ת' בכלים:
 4. כלי חרש שיש לו שלשה ספאי פ' שפתות פ' ד: נבלים:
 וכן במקוואות העבירו על גבי ספרי פ' מעביר כגב:
 את המעיין על שפת השוקת מבחון:
 5. ספא וספא פ' כדך פ' השותפין:
 6. סופי עגבים פ' שוירי התגאים אחר שלקטו:
 בהלכות קמא דפסחים: ובר פ' כני סיפוח פ'
 שוירים ודבר היותר פחות מהדבר:
 7. סף לשון יראה:
 כפסוף שאלכלו בנערותו מן פנקרסין שאלכלו מעריך:
 בזקנתו פ' טובים היו התמרים הגדולים שאלכלו
 בנערותו יותר מהתמרים החשובים וכו':
 ספא גם תנן גם מספוא רב עמנו: הוא שם מ'
 סלל למאכל הבהמות כשעורים וסבלת שועל ו נראשית כד'
 וכדומה:
 ועל הנאות לפרנסת הבהמה תא לב פנים
 מספוא בריל:
 ספג תרג' ורקיך אחד ואיספוג חד: ורקיך מצות:
 ואיספוגין שטירין:
 ספוג שבלע אישפוגא גלע: פ' נוטל אדם: בשבת:
 ארס של נחש דומה לספוג פ' ספוג הוא על ראש
 דב אחד גדול שבים ובשעה שמרים ראשו להסתכל
 בעלם יורד אותו הספוג על עיניו ואינו רואה כלום
 ובחכמת בוראו השי' כדי שלא לאבד את עלמו שלא
 הייתה ספינה ניזולת מפניו וכמו כן עשה בפני
 המזיקין עיין פ' הגזל ומאכלי ויש ספוג מצמר
 בשבת בנות עשירים בספוגין של צמר גם מורה
 מפה שמנגבין בה: וכן צימא פ' באלו כהן גדול:
 ירד וטבל ונסתפג: והוא בגד מה לגבות ונתקנת
 ידיו בו ומנגבין בהם צאתם מהמרחץ:
 2. ספג פ' שאב הלחות וכיוצא:
 3. ספג פ' לוקה ארבעים: תמורה פ' א:
 ספגן פ' מיץ עיסה שלשה ועשאה כמין ספוג רל
 קל מאד ורכה:
 ספר וספדו לו כל ישראל: השם כמספר על מ'
 היחיד: מספר בית האל מייכה אי ידוע והוא לשון
 קינה:

ותא' לו' פנים • מספר קינה • גהה • הי יללה •
אלה • בבה •
ספר • תרג • כמו העברי על כן לא אחריך •
ספר כשם שנפרעין מן המת כך נפרעין מן ה
הסופרנין ומן העונה אחריהן • פי כשם שנפרעין
מן המת שחטא כך נפרעים מן המספרים אותו
שאומרים עליו שהוא צדיק • כפג דברכות •
מ' ספרי • ספתי בהמות ועוף • שועל עומד • וגם את
יצמיה • יב' הזקן תספה • ישעיה • ז' שועל יונא ואין דרך להכירם
ישעיה • יב' רק כפי מקומם • וכל הנספה יפול בחרב • רל שכל
מי שהגיע זמנו למות לא ימות על מטתו אלא ימות
בחרב • לשון כלון ומהומה •
י' עולותיכם ספר על זבחיכם • לשון תוספת ויתור •
למען ספות קדוה על הצמאה • פי רשי • למען
שאוסף לו פורענות על מה שעשה עד הנה בשוגג
והייתי מעביר עליהם • ועתה גורם שאנרפם עם
המזיד ואפרע ממנו הכל • וכן תרג • אנקלום בדין
לאוספה ליה חטאי שלותא על זכותא שאוסף לו
אני השגבות על הזדונות • דה רל שוגג שהוא עשה
באדם שפור שלא מדעת • צמאה • פי שהוא עשה
מדעת ובתאוה • עד כאן לשונו •
בשרש • יסף • ר'
נ' ספח • ספחני נא אל אחת הפהמות • לשון ספור
וקיבוץ •
ב' שאת אוספת • ויקרא • יב' אופן אחרי • בספחת
הוא • לשם • מין נבע נרעת • וכן ויקו למשפט והנה
משפח והוא כתוב בשין כלומר אני קויתי שיעשו
משפט העניים והעשקים והנה הם להם לנבע נרעת •
וכן בספח הקדקד בנות ציון בשין •
ג' ועשות המספחות על ראש • פי מטפחות
ונקראו כן על שם שהן כדבקות ונמדות תמיד על
הראש •
ד' את ספיה קצירך • תשטוף ספיחיה עפר ארץ •
איוב • יד' הוא הצמח היוצא מבלי חרישה וזרועה •
בשרש דבק • פעף • ר'
ספח • הוא לשון • חשפעה וסיבה הזול • בר' פ' יב'
צמח דוד •
ספח • פי ארצו • כמו ב"ב • פי איזהו נשך • בספחא
דמלכא מנא • פי הפיחו תוך הארצו מהמלך •
ספחא • פי כלו מה לשים היין בתוכו •
מ' ספל • בספל אדירים • פי חמת מים • ויש אומרים
פופונים • ה' מזורק • ושמים פעמים צמח תוך חסר הזכר •
ואינו צריך להחפצו •
בשרש מזורק • ר'
ספל • וישם באגנות תרג ירושלמי • ושוי • בספירין •
ותרג • של ספל • פילי או לקנא עיין בשרשיהם •

שמואל א' כ:
זעיה ס' ג:
יחזקאל יג:
ויקרא כה:

ספל הרטי נמח צפ' לולב וערבה • ושני ספלי • סוטה •
של כסף היו שם • ופי מפנין צננת כתוב בספירין • נה •
ספל מלמעלה וקפל למלמטה • פי שמות של כלים
מה • פי בג פשוט •
ספל • הוא מדה מסאה וחצי • קפל • הוא קב
וחצי •
ספל • פי דבר שהוא כפול כמו לבוש מה שמבחוץ
הוא מבגד מה ותחתיו כפול מבגד אחר •
ספל • סופר • לחיותא היכי שדין • פי בית שמוי כפולות •
אוצר • גרעונין מטלטלין אותן ומשליכין לפני
הבהמות כיום טוב • עיין פי יום טוב בגמ' •
ספחא • שפה •
ספחא • מחוז ספרד •
מ' ספן • וספן בארץ • חלקת מחוקק ספן • דברים • מ'
לב • רל שהיה חלקם של בני גר חלקת מחוקק
ומושל שהיה הכל בגוי ומקורה כהוגן • ורמז ט'
הערים שכתבום מעבר לירדן • והשם • עד קירות
הספן • כלם לשון קירוי הבתים וכסוים •
ב' וישפני טמוני חול • כמו טמוני • ועם שהוא מלכס • א' י'
בשין •
ג' אל ירפתי הספינה • פי מין אוניה • דברים • לב'
ותא' לו' פנים • ספינה • אניה • ציר • ציר • יונה • א'
ריחים • חבל • ר'
ספן • ואני עשה שלמה • תרגמו והפינחא עבד
שלמה • וכן נמצא בלשון רבים כמו מנחם באנחת •
בספינחא • אופן אחר לחוף אוניות • מחוז • ב'
בספינן • התאר ספן • והרטי אנשי אניות • ספנין
דאומנין לדברא צימא • רב החובל רב ספניא • יונה •
א' כל נחתי ספיני ימא • וספיניהון הוא תרג • כל
אניות הים וחובליהם •
ספן • ספן • ותמאן המלכה ושתו ולא ספנת יתהון •
וכן • פי ויאמר חרבונא • גברי עלמא לא ספינית •
לשון הסתר ומחשבה • עיין למטה •
ספן • עיילו ליה ספונאי • פי ארנקי • כסף • פי השוכר
את הפעלין •
ספנה • פי קוברה בעפר • פי המדי ר' את
אשתו •
ספן • ולא ספן הקבה לצורך שאין ולא כלום • שנאמר
כל הגוים כאין נבדו וכו' • בגמ' • פי ואם מבלחין • וכן
בריש • פי ואתחנן • אין הגוים ספונים לפני טלם
שאין להסדור • פי נחשבים •
ספן • יטל להעבירו על ידי ספן • פי חרית שמכבדים
ומלכדים בו הגוים • ברב דנידה •
ספניא • פי מין כל זיון והם פמו כידן כלשון
עברי • תרג • ומשקל קינו • ומתקל סופיניה •
ספן • פי דג מה הנקרא חלון •

ירמיה טג:
ירמיה טג:
דברים לב':
יונה א':
מלכים ט':
דברים טג:
מלכים ט':
יחזקאל טג:
אסתר א':

7. ספני. פי. משת. שיעברו בהן כל היום:
8. אפנא. פי. שבר החיילות. סנהדרין פי. ד. ד:
ספכטרה. פי. יונץ המלך ונימנא ספוסטא:
בגמי. דבני מערבא סופוסטגין: ספאף. עיין
למטה:

ספסל. קורה שנעברה קומכין אותה בספסל. פי.
למו הדוס רגלו או כסא. פי. מקום. שנהגו. בפסוק:
ויהי השמש באה. תרגי. ירושלמי. די. ספסלין
לסתדרו:

ספסקין. או ספוסטא. פי. כותל מלא חלונות:
ספסף. תלש. מרט. ספסף. פי. תלש מקצת השיער
והניח נוקצת. וכן מוזכר ספסף ידיו. פי. שטפן
קצת מהם בניוס. פי. מרט. שהעביר את השיער
על ידי סיכה מדבר מה שמעביר את השיער מכל וכל.
פי. תלש. שהסיר הדבר מעיקרו. עיין. פי. שלשה
לנינין אסורין:

גס מורה חכך. מפספס. פי. מפריד את השיער
אחד מחברו:

ספספא. פי. שם נקוט. מדרש קהלת. פי. שלא
לחנות:

ספספא. ספוספא. פי. פסולת והסולת והפת ש
שנעשה ממנו נקרא פת קובר. בהגדה פי. ה
הניזקין:

ספסר. תרגי. דור חרבות שניו. דרא ספסרי. אנון
כבוי. ובפי. ומרדכי ינא. וספסרא מראה תלו וכו'.
פי. חרב. ובפי. לא יאשר שקל ספסירא למקליה:
פי. לקח חרב להרגו:

ספסר. כי הוה רחומתין עווא אפותיא ספסירא
שכיבין ודיין. לן. ועבשו שאין אהבתו עזה מ
מצע של ששים אמה אינו מספיק. פי. סייף וחרב:

ספסר. גר ספסר וכו'. פי. דוכין מהכא ומזבין להכא
ואזולי מוזולי מדעתו כדי שיהיו לו מעות מוזיון
צידוי וכשאינו מונא סחורה יפה כאותה שמכר קא
הדר ביה ובעי טעין אונאה כיון דמדעתיה קבן
ומזבין לא מנא. אינו נשמע עיין פי. הזהב צמ:
ספע. פי. שפע ורצוי בר. פי. לב:

סיפוף של חרבין. פי. צל. בלמדנו בריש. פי. וישב
יעקב:

ספ

סוף פרק קמא:

ספ. ספן. ענין. יספוף. עלימו כשימו. ציין
איכה. ב. במקום סמך. לשון הכותב כף אל כף:
צ. וספן מואב פי. יתבולל לו ויתהפך: ירמיה מח:
ג. לשון די אס יספן עפר שומרון. פי. אס יספין
ויחזיק: כינינו יספוף איוב. לר. וכן ופילי נכרים
יספיקו עיין בשרש שפן:

בשרש די. נכה: ד.

ספ. תרגי. אס יספן עפר שומרון. אס יספוף
עפרא בשמרון: עד אס כלו לשותת. דיספן למשתת: נראשית. ג.
ימנאזו בארץ מדבר. ספן לרעהו: דברים. לב:
ולא יוננא להם. ולא יספיק להון:

2. וספפא להון אס אנון קיימין. הוא תרגי. על
פסוק ואמותינו כאלמות. עיין מקומו והוא לשון
ספן ויש מפרשים מלשון הראשון. ואחרים לשון איכה. ה:
ויספן כפיו שאחר זה:

3. ספן. ספן. ענין. כפיס. מתרגי. ספן. ענין.
דיון לשון הכאה: ובפי. משילין בצניח ובריש גני.
ופי. הנובא ברי יין אין מטפחין ואין מספיקין ואין
מרקדין. פי. מספיקין סיפוף שבה נחמותו ובאף. כמו
ויחר אף בלק אל בלעם ויספן את כפיו: אך לשון
סיפוף הוא לרצונו בלי כעס: ריקור. הוא כשעוקל
רגלו אחת ומניח אחת. קיפוף. הוא בשתי רגליו
כאחד:

4. חטאת חטוף הבאה על ספן. והוא כהונת מאל
צונסנה ומתפעל. השם ספן:

5. מספן. פי. מקשרו. ויש אומרים לשון סיפוף
עיין פי. יב. במרה: וכן מספן את הקנין. פי. עץ
שהורגל לשים תוך האילן לחזקו בהיותו דק וחלש:
פי. המקבל: והוא קרוב מלשון סיפוף או הספקה
שכל נזכר ומוזה הלשון הוא מורגל מאד ומובן נורטי
המזונות בסתם:

6. ספן חשכה ספן אינה חשכה. כל אס הוא דהשכה
או לאו והדבר אינה ודאית וכן כל כיוצא: בזה
גם הוא קרוב ללשון קושיות כמו שאומרים ספקות
על הלכה פלונית או מאמר פלוני גם מורה ל
לפעמים לשון השלמה דבר או שיש כל נרכו סיפוף:
7. ספן. פי. שבר ופרעון טורח:

2. ספן. פי. משפמו. פי. ר' אליעזר:
ספן. טריפתא. פי. ספן טריפות. חולץ. פי. ז:
ספן. נתן להם ספן. פי. עונש:

2. ספן. פי. חצים או דגל של משפטי. בלמדנו
בריש אחרי מות: ספן. פי. תוכחת ויקרא רבה:
פי. כד:

ספן. פי. שר הטבחים. צרג. פי. שמנה שרצים: נראשית. לט:

2. ספן. פי. מפיח. ויקרא רבה. פי. טו:
ספן. כמו אספן. פי. לל מראה: ובפי. לולב בסוכה:
וערבה. הא דמסתכל באספן. פי. הא
דמסתכל באספן. פי. הא דמסתכל באספן. פי. הא

מדרגות הנבואה. כמו שנאמר בספן. פי. החולץ כל נבמות
הנביאים נסתכלו בספן. פי. הא דמסתכל באספן. פי. הא
דמינו נסתכל בספן. פי. הא דמסתכל באספן. פי. הא
האדם וחי. זה מובן על הוד שכינה שהוא

הוד צחק שאין צריה יכולה להסתכל בו וכל
המסתכל מת מיד וכל הנביאם ראו פטרו מתוך
ספקלריא שאינה מאירה כאור כחוש ונדמה
להן שראו מראה וזהו שאומרים כאלם זקן רל
שאובר כחוש ורואה הנמוך כאלו בזה והאחד כ
בשנים וכן כל פיוצא ואינו כך כמו שדמו לראות
וזהו שאמר הכתוב וביד הנביאים אדמה מראה
שרואים דמיון לא עיקר ומשה רבינו כסתכל בכבוד
ובהוד השכינה בספקלריא המאירה מאחורי הוד
השכינה וביקש יותר לראות מן ההוד ולא ניתן לו
וכן מפרש צריש ויקרא רבה מה בין משה רבינו
לכל הנביאים רבי יהודה ברבי אלעאי אומר כל
הנביאים ראו מתוך תשעה אספקלריאות כנגד
תשעה פעמים שנאמר במדבר יחזקאל מראה
וכמראה המראה אשר ראיתי כמראה אשר ראיתי
צבאי לשחת את העיר ומראות כמראה אשר ראיתי
על נהר כבל וארה ומשה רבינו מתוך ספקלריא
אחת שנאמר במראה ולא בחירות עוד אמרו כל
הנביאים ראו מתוך ספקלריא מלכלכת חדא היא
דכתיב וביד הנביאים אדמה ומשה רבינו ראה
מתוך אספקלריא מנוחצחת שנאמר ותמונת ה' יציע
וכלם שזין שראה משה רבינו שלא כראיית כל ה
הנביאים עיין במדרשים :

ספר את העם והשם את מספר ימיו אמלא
שמות כב: ויש מעשים בלי מס האמנתי אחרי
הספר אשר ספרם דוד והרבו בינותי בהפירים
והתאכר בו לא ידעתי הפירות תלם עא לשון מניין
וסך :

בי לשון אמירה ודבור כמו הפירתי כל משפטי פיך
לשם קיע ואינו נהוג רק בבנין פיעל ופועל בזה
הלשון השם את מספר החלטם ואת שברו פי
הברה ומזה העגון מי מספר שאקים בחכמה ויש
שמפרשים מלשון כתיבה ואחרים מלשון ספיר רל
שעשאם כעין ספיר עיזן גדק בשרש שו :

ג ואכתוב בספר הרבו בינותי בהפירים והם ספר
המקנה שכתב ירמיה הנקבה ספרה ידוע התאר
בן נריהו הסופר הרבו ויקראו ספרי המלך
וללמד ספר פי כתיבה :

ד מופך ספיר ויהלם שמות כח אכן יקרה ויש
דעות הדבה עליה וזהו לשון לעו :

וההגדה תא לו פנים ספר נגר חוה תגה
שעה שגן :

ז בשרש מנה :

ח ספר התרג כמו העברי ויש לשון ספר שמתרג
אגרתא עיין בשורש אגר והתאר סופר המלך
ספרא למלכא והרבים סופרא ויש מהם שמתרג
לכל עיין בשורש :

ה ספר מונה פי בספר מוצא דפי ערני פסחים
ושאמה מלמד את בנך למדהו בספר מונה ספרא
פי ספר ויקרא שבתורה נקרא קבצת וכן דקדושין
הראשונים נקראו סופרים שהיו סופרים כל אותיות
שבתורה שחיו אומרים וז בחוק חזי אותיות של ת
ת ורה :

י ימי ספרו פי הוא מספר השבעה ימים שהמזרעת
יושב חוץ לאהל וכ : בדאש כלם : נספרת על
גב היד פי שהיא מונה וסופר עם חאגפשת פי
דקדושין : גס מורה התלמידים חכמים :

י א ספרו פי לאחר שהמזרעת נטהר נפי יען
מספר הימים שסופרים לו נזיר פי ז :

ב ספר לשון נביא שפנביאים על הדוב מתרג ספר
וספריא חוץ מאותם הידועים שהם נביאים כמו
נתן הנביא ירמיה הנביא ודומיהם כולם מתרג
גביא ושאר מתרג ספר כמו ביד כל נביא ביד
כל ספר שופט ונביא דין וספר ונרטי הגם
שאלו בנביאים האף שאלו בספריא ורוב שאר
נביאים מתרג גביאין או גביא עיין בשרש
נבא אלף :

ג ספר תרג ויגלח ויחלף שמלתיו וספר ושני
כסותיה ויש לשון גלח שתרג כמו העברי ובעטר
זה נקרא חתער בספר כמו תער לא יעבור אל
ראשו מספר לא יעבר על רשיה : וכן ומורא לא
יעלה לה על ראשו ומספר לא יעבר על רשיה שופטים יב
דשמשון אבל ומורה לא יעלה על ראשו דשמואל
מתורג ומרווח אנשא האומן שמגלח נקרא ספר
והכלי שחותכין בו השער נקרא מספרים בלשון
שנים מפני שהם זוג חתכות דבוקות יחד ואינו
עשוי כתער :

ד ספיר פי מין זרענין שביעית פי ח :

ה סיפר פי שבר התספורת :

ו ספריא פי מלמדי תינוקות כשהם קטנים נכ
סוטה פי ט :

ז ספר תרג זכרון לחוף ימים על ספר ימיא ישרה
וכן כל חוק מתרג ספר וכן תרג חבל היס ספר
ומא גס מורה גבול מעמד ומחנה :

ח ספר כל לשון ספיר מתרג אכן טבא או ש
שבוזא עיין בשרש שבוז ובפסוק ידיו גללו זהב
נפתלי גלף על אספור שפירשו ספיר :

ט ספירה פי השער שמספר מזנב הסוס ומן
הנזאר עיין בגג פק :

י על הספר פי סוף גבול מחוז מה והוא ארץ
העמים הסמוכה לארץ ישראל וכן עיר הסמוכה לים
נקראת ספר או ספר :

יא ספיר הוא מין קטנית
ספרגליף פירי מה הנקרא קודאון והוא מין
תפוח :

יז שמואל ב כד
יח יב כ :

יט דניאל י :

כ שופטים יז
כא איוב ל :

כב אסתר א :

כג זרמיה לו :

כד דניאל א :

כה מלכים כ יב :

ספרים • ספרות • פ' חתם • ז' פ' לב:

אספרות: מן בזבז • נדדים • פ' י' י:

ספרותא • פ' תהפכות: תרג: מאש מדבר ת תהפכות: מן גברא דממלא ספרותא עיין גשר הפך:

ספירגון • פ' ספיר • הוא תרג: ירושלמי נכך ספיר:

ספרק • הרבוי ספרקין ויש נוסחאות שכתוב סופרין • פ' מנבקים • ויש מפרשים בתי ידים • פ' כל גמני הקדש:

ספת • ולא יכפות ממנה שער וכו' • פ' לא יחתוך: פ' כל הכלים:

א' וסופת במלח ואוכל • פ' טובל ומחבר במלח • פ' השוכר את הפועל:

ספתק ספתקא • פ' חומץ חזק • בגמ' • פ' המוכר פירות:

ספ • גשר סלך כאמר כי העבר והבינוני משרש עלה • מתרג: בלשון סליק והמקור והנווי והעתיד מתרג בלשון סקי כמו עלה נעלה נעלה • מ' סק נ' סק • עלה אל ה' • סק קדש • ה' • עלו מן הירדן • סקי מן ירדנא: עלי לשלח • סקי לשלח: אעלה ואגידה • סרקנא: וכן מה שכל ממנו בבגין הפעיל מתרג:

כולם אסקא כמו אשר העלה את אבותיכם • דאסקי ית אבהתגון: ובדניאל והסק דניאל: והשם מסקנא כמו למעלה עקרים • למסקנא עקריא: במעלה הלחית במסוקות לחית ישיעה טו: שיר המעלות: שירא דאיתאמר על מסוקין תחומא: ויש ספרים שכתוב מסיקין:

א' סק • תרג: עוד או שק • משך או סק • עיין גשר שק בשין:

א' סק • כירה שהיסקודה • פ' בערו כמו ובער והשיקו: בשבת פ' א:

א' מחט סקאין מחט גדולה שתופרין בה השקין • פ' יא:

א' לאסקי • פ' להעביר ולהסיר • פ' מ' שחזו: סקא • תרג: יירש הנלל • יירתונא סקאה: ובדיש גמ' דתעניות • סקאין:

סקב • משום דמסקב לחמיהו • פ' פ' עשה חטרה לחמורו: פ' אל מציאות:

א' אמר אביי סבא דשתא ריגלא • פ' חבורה של כל השנה הדגל • כל ימים טובים • שזיון שאוכלים ושותים ובעולם ממלאכתם מתייחדים ובאין לרד עבירה • בגמ' • פ' עשרה • יוחסין: סקבי • פ' ח חטירות מכות ונעים והוא כגוי לעברה: גשר חפס:

סקבטרי • בסקבטרין שכתבת לי בתורה • פ' גימור ודין: בפסיקא • פ' אחרי מות:

סקבטרי • בסקבטרין שכתבת לי בתורה • פ' גימור ודין: בפסיקא • פ' אחרי מות:

סקבטרי • בסקבטרין שכתבת לי בתורה • פ' גימור ודין: בפסיקא • פ' אחרי מות:

סקבטרי • בסקבטרין שכתבת לי בתורה • פ' גימור ודין: בפסיקא • פ' אחרי מות:

סקבס • מן קשת עיין גשר • לה:

סקרירין • פ' דעות • ז' פ' פט:

סקוטרין • פ' דעות וטרות • ז' פ' כא:

סקוטרין • פ' בטלים ודרכים:

סקי • פ' מין ארבה • תעניות • פ' ילקוט • דף • רעא:

סקל • עוד מעט וסקלגו: פ' הכאה בהשלכת אבנים • מ' ב' הפכו כמו ויעזקו ויסקלרו ישיעה • ה' וכן סקלו מאבן • פ' סוד האבנים ונקות הכרס א' או המקום מהן: ויש אומרים ויסקלו • בנה לו גדר אבנים: סקלו מאבן • פ' עשו המסלה והדרך גבוהה מאבנים גדולות:

והסקילה תא • לב • פנים • סקל • רגם: ר' סקל • יקראנו אסון • תרג: ירושלמי וארעניה סקול • וכל לשון סקילה מתרג בלשון רגמה • עיין גשר רגם:

א' מהסקל • פ' משליכין האבנים: פ' ב: בשביעית: מ' מבית סקלי • פ' מבית האומן: ב' רג' • פ' השוכר כמ:

א' מהסקל • פ' משליכין האבנים: פ' ב: בשביעית: מ' מבית סקלי • פ' מבית האומן: ב' רג' • פ' השוכר כמ:

א' מהסקל • פ' משליכין האבנים: פ' ב: בשביעית: מ' מבית סקלי • פ' מבית האומן: ב' רג' • פ' השוכר כמ:

א' מהסקל • פ' משליכין האבנים: פ' ב: בשביעית: מ' מבית סקלי • פ' מבית האומן: ב' רג' • פ' השוכר כמ:

א' מהסקל • פ' משליכין האבנים: פ' ב: בשביעית: מ' מבית סקלי • פ' מבית האומן: ב' רג' • פ' השוכר כמ:

א' מהסקל • פ' משליכין האבנים: פ' ב: בשביעית: מ' מבית סקלי • פ' מבית האומן: ב' רג' • פ' השוכר כמ:

א' מהסקל • פ' משליכין האבנים: פ' ב: בשביעית: מ' מבית סקלי • פ' מבית האומן: ב' רג' • פ' השוכר כמ:

א' מהסקל • פ' משליכין האבנים: פ' ב: בשביעית: מ' מבית סקלי • פ' מבית האומן: ב' רג' • פ' השוכר כמ:

א' מהסקל • פ' משליכין האבנים: פ' ב: בשביעית: מ' מבית סקלי • פ' מבית האומן: ב' רג' • פ' השוכר כמ:

א' מהסקל • פ' משליכין האבנים: פ' ב: בשביעית: מ' מבית סקלי • פ' מבית האומן: ב' רג' • פ' השוכר כמ:

א' מהסקל • פ' משליכין האבנים: פ' ב: בשביעית: מ' מבית סקלי • פ' מבית האומן: ב' רג' • פ' השוכר כמ:

א' מהסקל • פ' משליכין האבנים: פ' ב: בשביעית: מ' מבית סקלי • פ' מבית האומן: ב' רג' • פ' השוכר כמ:

לשם י"ה:
לשם:
מלכיס י"ו:
משלי י"ח:

2. סקף: תרג: על מפתן דגון. על סקופת דגון:
כרותות על המפתן. קנץ מפתן על סקופתא.
וכן מוזות הכית. מתרג: סקופת וכל לשון מוזות
מבנין הכית שכללס מתרג: כללסן סף: ועב על
פניהם. תרג: וסקופתא על אפיהן: לשקוד על
לדתותיו יוס יוס. נשקוד על אסקופתי בכל ויומא
ויומא. עיין בשש זוז. וסף:
סקפט. אומות העולם כהן גולין בסקפטיות
שלהין איז גלות גלות אבל ישראל כהן גולין יחיפין
גלותן גלות פ. מנעלים: במגלה איכה. פ. גלתה
יהודה מעשי:
סקפטס. לסקופסטי של מטרונה. פ. העצד ש
שהולך. אחר אדוניו או השדות. כפסקא דכחדש
שלישי:
2. הוולד נתון לערך מעשה כמין סקיפטטי: פ.
הפתיל בהיותו מסודר כעין כדור ועבול. פלוטואן
בלעז: בויקרא רבה פ. אשה כי תזרע:
סקפטור. העמידו סניגורין ויעמדו סקיפטורין.
פ. פקידים: כפסקא פ. חחדש הזה:
סקיפטתי. פ. מכוסה. גרנות פ. תזרע:
סקר. תרג: עין שזפתו. עיקא סקרתיה. לשון ה
הבטה. כמו משקרות עינים. ישעיה' א:
2. סקר. ונדה ודו בדרון. תרג: יושלמי ויתקוף בה
בסיקורא. פ. גרון:
3. סקרא. הוא מין צבע אדום. ס. הקורא את
המגלה בסם ובסיקרא. לשון צביעה הוא: דקסרין.
שם מקום ויש. אומרים שם משפחה. ונמנא
סקרנית והוא מלשון הראשון. הבטה:
4. גרוא בסיקרא לל נפל לאחוריו ומכש. פ. כינר
חרגל:
5. מפני הסיקורין. פ. פריצו ואונסו פ. ב:
6. סקר. סוקרה. פ. שפור שלעץ צידושלמי דבינה
דף סב:
7. סקרוהו. פ. הכרחו. ביננות פ. האשה שכלך
בעלה. כרג:
סקרא. פ. מין אפן שצובע אדום ומענה היו עשים
החוט באמצע המוצה שהיה גבוה ו' אמה להבדיל
צין הדם שניתנין למעלה או למטה והן נקראים
נתנין. שבת פ. יב. ד:
סקרדין. שק מוכתב בסקרדין של פרעה שאין עבד
מולך: פ. נימוס והספמה:
סקרדיק. נפתחת סקורדיקין על פניה: מין בתי
רגלים:
סקרדיטין. פ. צפיות והוא מין עונה רבה מאד:
סקרטיא. פ. חלק של עור שהאומנין לבעים
אותו בעוד שמתעסקים במלאכתן:
סקוריא. פ. גרון עיין עלה:

איוב כ"א:
דברים י"ט:
בר' פ' מג'
ויע:

כ"ח:
הניזקין:

כ"ח:

כ"ח:

כ"ח:

כ"ח:

כ"ח:

כ"ח:

כ"ח:

כ"ח:

סקרדיקין. פ. אנשי חמס ובל: סקרין. פ. גבדים נטמס פ. או
ורונחנים בטיין פ. ה: ושם נאמר שיהודה הדג את
עשו: עין ישראל. כו:
סר:
סבת ראשונה:
סקרדין. פ. דעי המלך: כרג. פ. מ:
סרר. כי כפרה סוררה סרר ישראל: לשון עוות מ'
והסרה מהמנהג והיושר:
בשרש פשע בלש:
סר. תרג: וסרת טעם. וסר טעמא: ולא הבאיש. משלי י"ח:
ולא סרי שמות י: הבאישו במקו. סריאו מאיסו: תלים. לא:
ותעל נחמתי. ותיסק סרותיה יואל ב: צופי מות קהלת י:
יבאיש. על דמסרי חכמא בעידון דחמי:
סר בגסורת של חרשין. זכתי כל הכלים. חספסר פ. כמה:
הגדול. פ. היא המגורה ומה שיוצא מתחת המסר
נקרא כסורת עיין בשרש נסר:
2. סר. לשון סער. שהקנה סר את החולה. שנאמר
ה' יסעדנו על ערש דוי. קרי ציה יסעדנו. פ. פוקד
וסועד. תרג: פוקד. מסער ודרך לשון חרמי להבליע
א' והעין כגון שודא דדייני שהוא כמו שודא:
כרג. פ. כל הער. למיסר טעוניה: פ. לפקוד
המשי: וכן מאן דסאיד ככסה. פוקד ככסיו: פ.
מעין מה שנכרך: זכתי השולח גמ. נחמי בעלי
בתיס מנכסיהו דסוייר בשבתא. פ. מאכבין בשבת
כמה תקנות וכמה עגיינים יעשו בהן למחר בשבת
ולזה מאכדים ככסיהם בעיון זכ עיין מקומו: עיין
בשרש סור:
3. ונימק סורי. יש חכמים אומרים שלחציות.
ואחרים אומרים שנימק דסיר. ויש נוסחאות שכתבו
הומרק סירו עיין בריש פ. חלק:
4. כל שעבדו עם אנשים סורי. רע. פ. שאור כלומר
חמיצו רע כמו שאומרים חור לסורי. פ. לקלקלתי
ורשע. סב:
5. דהיה מזיל בתריה סרא דעגיומא. פ. שר הממונה
על העביות. ויש נוסחאות שרא: כרג. פ. כל
הבשר:
6. חד סרי ולא גבב נפשיה בשלמיני: לשון חולשה. כחולין:
כלומר אחר שתשש כמו ואין טו כח לגבב ואומר
חזרתי בתשובה. והוא כמו משל למי שהזקין ואין
בו כח לתשמיש אשה מפני כך אומר שהוא אסור:
ספר אחר. חסרי לגבב נפשיה בשלמינה נקייט.
כלומר כשם לגבב חסרון גבבה שאין לו מה לגבב
אומר שלם לגבבו שלא יגבב עוד כך הזקן וכו'.
כרג. פ. בהן גדול:
7. כנבא סרא. פ. גבב רשע. עיין כרג. פ. השופר. כסנהדרין:
את הפועל:

הושע ד':

ד'

משלי י"ח:

תלים. לא:

קהלת י':

פ. כמה:

תלים:

כחולין:

נעין:

כסנהדרין:

דקדושין:

כחולין:

כסנהדרין:

לשם לא

בראשית ל

בבלים

פי כמה
מלנין

בבולות

תלם זינו

לשם ל

ברכות

מתקאל יו

ירמיה מט

שמואל ב יו

1. סרד. תרג. ירושלמי לבת מטרי. סרדא דהוא
ליה במטרדא: הערך גם המטרדא גם נמח דוד
לא ידע מה הוא ומנא תיך החמש עם
שלשה תרג. כדפס הנוויא וכן מפרשו מטרד ומי
זהב שהיה נורף זהב ומטרד פרוש שהיה טרוד
לאסוף כסף וזהב כל ימי חייו ואחר שאכל ושבע
אמר מה דהבא פי מה זהב שאינו נחשב למאומה
עין מקומו:

4. סרורה שהיא נחונה על פי התנור ופי. פי
כמין עריבה שהוא לתשמיש הנחתום פי. מ:

5. סררת. הוא תרג. רשת:

6. לוי הסרד. שם אדם שנקרא כן על שם שהיה
עושה רשתות ומפמדות: ונמח דוד מפרשו גאון
וחכם:

7. סרד. פי דחה. גם לשון עבדות ושירות:

8. סרירה. פי כמין עריבה שלשון העופה בתוכה:
או לוח חרס מנוקב מקוואות:

סרדיוטי. דומה כמי שנמסר לסרדיוטי. פי שרים
ממונים לעשות המשפט. ונמחא. כפי שור שגבא.
סרדיוטות: והמעריך אומר שהוא שם כולל לכל
יונא לבנא אם דגלי או רוכב על סוס:

מ. סרדיואל יתעל בסריונו: הרבוי לבשי הסריונות:
הם לבשי גדול להנן בעת המלחמה: ואין ג
עוד במקרא:

סרה. כפי תחרא תרג. ירושלמי כשם סירא. והוא
מלשון שריון:

סרה. השקק בסירה. פי הוא כמו חוט שקובע
השחור. פי על אילו מומין:

סירות. פי סרחון. ילקוט. רמז: סירות. פי דבר
נכאש לשם דף סו:

2. סיראות. פי מין קונין. שמות רבה: פי י:

3. סירה. פי סירה:

סרהב. תרג. ושורה חלי משפט. וסרהיב לי דינא:
נהלך כרגש. נהלך בסרהוביא נכהל להן. ד
דכסתרהב למזלא משלי. כח: וכן רוב לשון מהירות
שכספד איוב משלי תלם מתרג. בלשון סרהב כמו
מהרה הצילני בסרהובא פנה יתי: וכן פי שלשה
שאכלו קא מסרהב ואכיל. פי ממהר ואוכל:

סרח. לבגן סרחת תסרח על אחורי המשק.
שמות טו: והשם. וסרח העורף. לשון יתרון ו
והתפשטות:

3. גסררה חכמתם: לל נפסדה ונכאשה. עין
למטה:

בשרש יתר:

סרח. תרג. אשר העה עבדך. די סרח עבדך:
הענו רשענו. משפטנא סרחנא. מלבים. ג. ז:
והשם אף כדרי רעה ופגע. לית טרדי אוב וסורחן:

חני כל פגע. גירי. מרלית סורחנא. איוב. לל: לשם פד:
מה פגע ומה חטאתי. מה חובי ומה סורחני: בראשית לא:
ורוב שאר לשון עץ וחטא ושפע מתרג. בלשון חוב
חטא עוות ומרדות עין בשרשיהם:

2. סרח. תרג. וסרח העורף. וסרחא דיתיר: וכן שמות. טו:
השאר הוא כמו העברי: בשרש מרוח: והוא שגור
מאד במשנה להתמעל. בנגין הפעול הסריח וס:

3. סרח. פי עסקה שאינה ראוייה לאכילה מחמת תחמה פי. ג:
חימונה: סרוח. פי דבר נפסד ומעשש:

סרטי. תרג. ויתו על דלתות השער. וסרט על דפי
תרגא. ולא יקרח. ולא יסרטח. ירמיה. ט: לשון
ישרטו שרטה מתרג. בלשון חיטול עין בשרשו:
פרט של נמר. פי עבותות של נמר. בסוף כלאים
עין בשרש מרטט:

2. הססרט על בשרו. פי כמו גרירה. פי הטונה:

3. סרטיא. פלטיא: פי מקום שהולכין שם רבים
תיר לטויל: פלטיא. פי שוק גדול של מקח וממכר:
ק. פי דשבת. בגמ:

איסרטיא. פי שאין דרך והוא הפך הראשון ש
שהאלף מהפכו. פי שואל אדם:
סרטי. פי חגרה כלאים. פי ט:

סרטיא. פי מטה. בלמדנו. פי קח את המטה:
סריא. סוריא. הוא מחזו ארס. והוא מדמשק ועד
גיבה שקורין סוריא ונקרא גם כן פיטש יחיד
יען שדוד כבש אותו בגן דמשק. מעשרות. פי. ה.
במשנה: עין פי. ו. בדמאי ובסוף אהלית:

סרד. תרג. שוטר ומושל. סרביא וסולטנא: ושטורים
לשטורים. וסרבין לשטורים: אובך אחר את ה
השטורים בעם. ית. סרביא בעמא. וכן רוב לשון
שוטר מתרג. כן. אף ת. ירושלמי מתרג. דיונין
ופורענין:

2. סרד. תרג. ראית ה. שותתי. חזיתא ה. סרד. איה. ג:
דיסרבינו ל:

שלא יקשור לו בסרבו. פי כל מה עשוי שמו
החושן. ויש אומרים חגרה. פי במה בהמה:

2. סרובי. סרוד. פי תפיסה פק טרפה בגמ:

3. סירבה. פי בשהראה נדבקת בנלעות או אונה
באונה וכן כל פדומה הדבק ההוא או החוט ש
שמדבק נקרא כן. גם מתפעל. כמו שאומרים אם
נסרבה הריאה עין בהלכות שחיטה ובדיקה:

4. לא סרין מאי האי. פי אינו נדבק למד דבר
אחד. עין. גיעין. פי. ז:

סרבן. פי שר הממונה על החכמה והוא מיכאל:
תי דף. קלב:

סרבך. פי קן של ניטורים:
סרמט. סרמיט. פי נטף ומטלגל: בשרש
חמם:

מ' **סרן** ובעניי הסרנים לא טוב אמה: פ' שרים:
 1. וסרני נחשת: מלביס א' ז' פ' כמו נסרים והוא
 כמו הסך ולשון לחות הוא:
 2. גרש ארץ:

פ' כל לשון סר מתרג' טורנין עיין בגרשו
 וקרג' וסרני נחשת: ומסרין דנחש:
 פ' סרין פירוש לבו אל תנעו: ברבות ראש פרשה
 מנודע:

פ' סרונגית פ' שם מקום צויקרא רבה פ' אחרי
 גנות:

פ' סרנך מלחין דס' לפרונגי בשבת פ' למחלה ש
 שנקראת אסרת: פ' יום הכשרים: וכן כפך ד
 דסועה בגמ' מי שנתחייב חניקה או טובע בנהל
 או מת בפרונגי תרג' ותבחר מחנק לפשיי ובחירת
 סרנבא נפשי ונמצאים בקוף סרנוקא פ' חניקה:
 וכן תרג' למות תנאאות מותא ומפסקיט כשמתא
 בפרנוקא: וכן כי יסכר פי ארום וסרנך: ולשון
 סתימה הוא ונמצא סרניק פ' סתם:
 פ' סרונגי פ' חולי אסכרה: ילקוט נביאים דף מד:

סרנך
 סמיכות רבי נקבה בגוי:

פ' סרנים פ' אילנות גדולים: ברי' פ' מא:

מ' **סרס** ואל יאמר הסרים הרבי שבעת ה
 הסריסים אסתר א: אופן אחר את סריסי פרעה:
 וכן סרים פרעה! היה סרים בגים לא מהגד:
 ב' לשון שרים כמו והיו סריסים בהיכל מלך בבל:
 ואינו מתפעל במקרא אך מתפעל במשנה:
 2. גרש ארץ:

פ' סרס תרג' ואל יאמר הסרים ולא יומר סריסא:
 הרבי לסריסים אשר ישמרו לסריסא די יטרון:
 וכל שאר לשון סרים מתרג' בלשון גוז או רבא
 ודבריו ותורבני עיין בגרש רב וגו': וכפ' ב' בזבן
 סרים אדם וסרים חמה פ' חתוך בידי אדם: סרים
 חמה פ' שנסמך על ידי קדחת ויש אומרים ב
 בעבעי וכן יען שהחמה שולטת ביצירה סדר נשים
 פ' ח' ד:

2. קרא סירוסין פ' סירוגין עיין למעלה בגרשו
 ירל בדילוב שאינו קודא כסדר וכהמשכה הכתוב:
 וכן נהגין לומר מקרא בסורס פ' מחותן ונכרת
 כלומר שאינו שלם ודבים כאלה: וכן סרסחו
 ודרשו פ' נריך לעקור הפסוק ולשים סופ לראשו
 להבין משמעותו:

3. אל יהי לשון סרוסי קל בעיניך שבתורה ובנביאים
 ובכתובים הקבה חלק לו כבוד בתורה ובר שהדומא
 ובנביאים כדן תימרוק להון: בכתובים וידברו ה
 הכשרים למלך ארמית: פ' לשון ארס נובה ושאר
 הארנות שכבשם דוד היא הנקראת סוריא ונקרא

לשונם לשון סורסי כמו יון יוני פרס פרסי: כבן
 דסועה וכבן פ' מרובה:
 4. סרסיא פ' שמש ועבד: פ' כל פסולי המוקדשין: כבן:
 סרסור למלך שעשה סחורה על ידי הסרסור
 והפסיד: פ' הוא האמצע שנותן ונושא בין שני
 סוחרים ועשה המסחר וידוע השם סרסירותא:
 סרעף פ' חשב סרעפא פ' מחשבה:

סרף ונשאו דודו ומסרפו הוא אחי אמו ודודו מ'
 ר' אחי אביו ומסרפו אחי אמו ויש מפרשים לשון עמוס י'
 שריפה כלומר מי ששרפו להוציא עצמים מן הכית
 עיין דק: ר' ואין לו חבר:

סרף תרג' וידי אדם תחת כנפיהם למיתן על ח'
 חופני סרפיא: בין העומדים האלה בין סרפיא:
 תרג' ושרפים עומדים וכן אחד מן השרפים
 שמשין וכל לשון שרפה מתרג' בלשון מוקד: עיין
 בגרש יקר:

סרף היבש פ' גופא בלעז והוא כעין זפת: מקוואות
 פ' ט' עיין בגרש שרף:

סרף תרג' אנשים רקים גברין סריקין: אחד
 הרקים חד מן סריקא: יהו ריק מרעין: שמואל ב' י'
 סריקותא תליס'א: נפש שוקקה נפשא סריקותא:
 והכל היופי וסריק היא שופרא:

2. סרף תרג' ירושלמי ארחת ישמעאלים סיעת
 דסריקין:

3. עבדי פשתן תרג' שריקות פלמי כתנא ד
 דסריקין: והוא ככלי שמתקנים בו הפשתן והוא כמו
 הכלי שמחכים הסוס אישטריליא בלעז: וכן
 סורקין את בשרו במסרק של ברזל הוא הכלי ש
 שסורקין בו את הפשתן:
 עיין בגרש נסר:

סרף כל אילן שאינו עשה פירות נקרא כן:
 2. אינו חייב עד שיאכל בחבורה שטלה סריקין
 פ' אנשים בלעל ורקיס ופוחזים: ויש אומרים
 ישמעאלים: פ' בן סורר ומורה: גם מורה חפירות
 בארץ והוא קרוב לגזר כי החפירה היא ריקנית
 מהעפר שמשט ממנה: ברג פ' סדר תעניות:

סריקיה פ' קערה שלו:
 3. סריקין פ' לבוש מרוקס ילקוט דף פב:

סרף בירוש' דיומא דף מג' א' היה השעיר בורח
 למדבר והסריקין אובלן אותו פי' ערבים בירוש'
 דתעניות דף סד ב' שמעית עליהן דאיון סרקון
 פי' שמעתי שהם גנובים ואינו חזק להיות מהן
 ולשון ערבי הוא ומזה נקראו הערבים סרקיים
 לפי שכלם גנבים נמילי שטלם דומין לאינשי סרק:
 3. שהסורק נתון בגמרי וכו' פי' מין קונים ויש
 אומרים הסורק שסורקים בו הנמר במסרק: פ' פ'
 בדמאי גם מורה דרך ואופן מה שנהגים ללבו

כלים פ' י'
 כנהדרין:

שנת פ' כב:

נראשית:

1

הנבנים : וכן צפף בנושקין מצא שרא לפרוקי
סוכיא בשנת פ' להסריק את הסוס במסרק של
צדול וכן פ' יב' בכלים קנה מאזנים של סרוקות
פ' ממוכרי פשתן סרוק פ' מתוקן ומוכך לפעולה
4 סריקין פ' ממוכריים : פ' כל שעה : וצב פ'
אין דורשין תלמידים לנשי סריקין של זהב פ'
ממוכריים בזהב מעשה ריקמה בס מורה צדק מה
הדומה וקרוי לאורס :
5 סריקין פ' השער כמו חקוקס נשאר כלים
פ' טו :
6 סריקין פ' וירא אליו אחר נדמה בדמות סריקין
וכן כאלהים של סריקין שהן מטלטלים ונעקרים
ממקומם פ' ישמעאלים : ונמצא סריקין :
7 סריק פ' ריק ולשון ריקות מ' :
סורק פ' כלים של נמר או מפשתן :
סורר תרג' ירושלמי הכו בסקורים מחו צ
בסרוריא :

במגלה

צ

סשר

סשר שמות רבה :

סת

ספר תורה : סתרי תורה : ספר תרומה : סוף תיבה :
או סופי תיבות :
סת' ה'מסית והמדיח פ' מסית בקול נמוך ובלשון
הריוט מ'ח' פ' בקול גשה ובלשון הקודש פ'
ארבע מיתות :
סתר עבר : הוא זמן החורף : והוא שם של תקופת
השנה שלפני האביב : ואין לו חבר במקרא : ר'
סתר תרג' הכוזב לפתא : וכן קין וחורף תרג'
קייטא וסיתוא : וכן על תחריף עלהי יעברון
סיתואל פ' בית החורף בית סתוא :
לא על הסתגויות פ' עגבים שבימות הסתו פ' ט'
2 חומץ הסתגויות פ' העגבין שמיחין בעגבים עד
הסתו המשקה היוצא מהן הוי חומץ : פ' אחרון
דתרומות :
סתגויות פ' עגבים המגדלים בימי הסתו : ש
שביעית פ' ט' : סתגויות פ' עגבים של ימי החורף :
מעשדות פ' א' ב' :
סתם את מוצא מימי גיחון : ונמצא בשין שתם
תפלתו לשון סגירה וסתומה : והעלמה : כל סתום
לא עממוך :
ותא ליל פגים סתם אטם אטם טמה עצם
עצה ערלי קפץ שעי חמם בלם
ועל ההעלמה תא ליל פגים סתרי חבא צפון
טמן כמס : צנע במין עלם בחר בסה גנב
עמם : ר'
סתם תרג' סתם תפלתו אסתתם בית נלמתי

מ

שיר ב'

צראשית ט'

ירמיה ל'

בשמינית

יחזקאל כה

מ

דה ב' לב'

עין נשדש' טם : ונחתם בעצעת ואסתתם ב' אשתר ב'
בעקתא : וכן תרג' אך נשדו עליו יפאכ' עד דלא אינכ' ב'
יסתתם גוללל עלהי כאב :
סתם בשאדם מזכיר דבר מה ואינו מודיע ומזכיר
שמו או פרסות שלו נקרא קי' כמו כל משורר
סתם הוא מוכן דוד : וכן סתם מתנייתין ר' מאיר בסנהדרין
סתם תוספתא הוא רבי נחמיה יורבים כאלה עין
פ' אלו הנחנקין ולפעמים נמצא סתמא :
סתן פ' אויב ושטן :
סתק' מוכר מיני סתקית' הוא מין מחט ויש
נוסחאות סידקיות עין נשדש' סדק' ופרסה איננו
מפרים תרג' ירושלמי ופרסיתא פתיקה וכן כל
חזיריו :
סתפק' פ' לשון לינה ואושפז :
סת' :

סוף תוך ראש :

סתר' נסתרה דרכי מה' וכן מלשון הזה וישתחרו מ'
להם עמורים שמואל א'ה : אף על פ' שהוא בשין ישעיה מ'
והשם אתה סתר לי מזל : אופן אחר יאדוב צ
במסרה : הרבוי במסתרים יהרוב נקי אופן אחר
ובמסתר פגים ממנו ישעיה ד' : אף ולמחסה
ולמסתור ישעיה ד' : ידוע לשון סגירה וסתומה :
ב' וסתר מים ישטפו והוא מלשון משנה הסותר
את כותלו לל שבירת הכנין והכותל' כמו ומפניך
אסתר' לל אשכרי עין מנחה בללה :
נשדש' סתם : ר'
סתר' רוב לשון סתומה מתרג' בלשון שטרי וכל
סגירת פגים דגבי שכינה מתרג' בלשון סילוק
עין נשדש' סלק' ומעט מזעז מתרג' בלשון סטרי
כמו וכי נסתרו מעוני' ארי בסתרון מן קדמי
והמתורגמן אחר שהוא לברז מנא צפעלים אכל
השמות שבתורה מתרג' בלשון סתירה כמו ושם
בסתר' ושוי ברתרא : אכל רוב סתר וסתרים ש
שכבתוכים מתרג' בלשון טבור או טישה ובבישה
גגון עין נשדש' סתם :
2 סתר' תרג' בית גאים ישא ה' ביתא דגויתנא
נסתר אלהא וכן בעזרא וציהא דנא סמריה כלם
לשון הריסה ונצירה : עין נשדש' פיצור :
סתר' מאי ולמכסה עתיק פ' המכסה דברים שגילה
עתיק יומיא ומאי ניהו סתרי תורה : ספר אחר
כתוב טעמי תורה : בסג :
2 בסטרי עריות : פ' שעשה מעשה אישות חוץ
ממקום הטבע :
3 בית הסתרים וצית הקמטים : פ' הפה והאוזן
והחוטם פ' ח' ולפעמים מורה מקום הכושת אם
מזכר או מהנקבה : פ' בהמה המקשה :
4 ניחא ליה ללא גיסתרי עכדי פ' ניחא לו ל

ויקרא יא'

תלים לב' לשם

ישעיה סו'

דברים כו'

משלי טו'

פסחים

מקנאות

סכרר והנפגים סכרר פ' העצב אחר שכתב
הפח ממנו נקרא כן וכשהם גמורים שהם כפול
הלך שעדיין אינם נכשלים נקראים בוקר ולאחר
שנכתבו נקראים עבדים: ובעוד שהפריקטן נכ:
סוטה פ' ובעין ישראל סימן לו:
סנסן אומזה בסנסניו פ' בסעפיו: אין לו חבר מ'
במקרא:
בשרש סעף:
סנפיר וקשקשני פ' הם מכסי הדג הנדבקים מ'
בעדו סנפיר הוא כעין כנף שבו פורח ודולב: ויקרא יא.
ואינו נמצא רק בויקרא שני פעמים ובדברים ש
שנים פעמים:
בשרש כנף:
רספר אשר בספרד שם מלכות וילועי אין לו מ'
חבר:
עובדיא יא.
סנור הט בלגוריים פ' עורו:
מ'
בשרש ער:
בראשית יע'
סרעף ומרנניה סרעפותיו פ' סעף: ויש מפרשים מ'
לשון מחשבה: אין לו חבר:
יחזקאל לא'
בשרש חשב:
סרפר ומחת הסרפר יעלה הרש הוא נמצא גרוע מ'
ושחת: אין לו חבר:
ישעיה נה:

לבעלים שלא יסב העצב בעל ויפוז ענינו מן ה
המלאכה והוא מלשון עת למתור פ' אגוז עבים
וכת' איזהו פסך: ב"מ:
י' מסהוריתא פ' מחלה פ' חיל טורשת דגמ'
סימני חיה ויש מפרשים פלו מה עיין במקומו:
י' סתרא פ' שערי סלודרין פ' חלק:
סחרקי פ' מיני בגדים: ב"ב פ' ג'
פחת המסתת והמפח במטוי פ' הססל האבנים
או חונכ אותם: גם מורה עץ גדול שהסתת ע'
עומד עליו בעת שמטופל במלאכתו: פ' ה"נה'
וכת' ט':
י' פסתת פ' מחלק האפן לעשותה ישרה ופרומה'
שבת פ' יב:
גני חרבע אותיות:
מ' **סכסך** וסכסכתי מנדים בלגורים: ואת אויביו
יסכסך לשון בלגול ואינו נמצא רק בישעיה שני
פעמים:
מ' **סלסל** כפוצר על סלילות פ' זללים עיין
בשרש סל' ופעף:
מ' **סלעם** ואת הפלעם למינהו פ' מין ארבה: והוא
יחזקאל:
בשרש דגל:

בכך
חולין

בגלים

מ'
ושעיה יע'

מ'
ויחזקאל י'

מ'
יחזקאל:

בשרש דגל:

ע

תקום חום השמש חולך ומועיל לידש הלל עיין פ' כינחא:
אמר לחל הממונה:
י' אחד מעובה ואחד מילקי הוא פלו מה כמו בסוכה:
אגבות שמוניא חרבה ואחד שמוניא מעט מעט כלים פ' טא'
פ' לולב וערבה: ובעבותות פ' ארבעה שחורב
תופש כ"ח וכן כל כדומה: גם מורה עץ שמשנת
לחרישה:
י' עיב פ' חייב: חית אחרת דעווחין לחייבה פ'
עייבא מגולת חילה: עיבדות עיין בשרש אפצית: ילקוט נביאים
עבא פ' עב: עב פ' חייב: עיבא קלשית דפ' פו:
דמתי עיבא סמיכתא פ' עבן וכן שמתת עבן:
עב:
בשרש חיל:
עבד מעבד הלוי: והתאר עבד אדני וז' דניאליו: מ'
הרבי עבד עבדים יהיה לאחיו בראשית יט: והשם במצרי יח:
עבדה ועבדה פ' השיר שהוא עבדות הקרבן: לשם ד':

עמוד

עא

עמוד אחד: עבין אחד:
עזרת אלילים: או עבדי
אלילים:
עאכרי

על אחת כמה וכמה:

עא ועארתא פ' תולדה וזאלה שבר ועוין:
עב מעב על פניהם: הרבוי והעבים יחזקאל מא:
פ' קורות הגולות: ומה שפירשו ענן הוא משה
עבה עיין זו: ואין להם חבר במקרא:
בשרש קרה:
עב בעב העני מרנ' בעיבא דעננא: אופן אחד'
מסלמי עב תרנ' עבא: איוב לר' ויש מהם בלשון
ענן שמתרע ענן עיין בשרשו:
יחא דעיבא כולה שמשא: פ' ביום המעון בגל

מ'
מלכים א' י'

מחות יע'

עורא ע

אופן אחר ובעברתו לא עזבנו אלהינו הלשון
 הזה בצנין הקל משרת על העובד או הנעבד א
 אלא שיש הפרש ביניהם כי הנעבד קשור עם בית
 כמו לא תעבוד בו דק: כי תאמר על העבד
 עובד אותו ותאמר על האדון עבד בו: מלך לשדה
 נעבד: לל אפילו המלך איננו נעבד אלא בעבור
 השדה שממנו יבא לו מה שיתן ויאכיל לחייליו:
 לשון כלל השימוש ושירות לבני אדם והאלהות ו
 ולאדמה כי לרוב נזכר האדם אל האדמה ושנריך
 שיהיה מתענה תמיד בה הוא אלה כעבד לפני
 אדניו: גם תבואת האדמה נקרא כן: כמו
 ועבדה רבה מאד: לכן יכיר מעבדיהם: פי ע
 מעשיהם: אופן אחר ועבדיהם ביר האלהים: מ
 מעשיהם וכן ועבדו זבח ומנחה: וכן וכשו עובדי
 פשתים ישעיה כח: ורבים כאלה בלשון מעשה:
 ותא' לד' פנים עבד עמר כהן שרת:
 בשרש לאך: ר

איוב א'
קהלת ט'

בראשית י'

נבנ'

נבנ'

מעבדך פי הוא כשנותנים הפרות זו על גב זו
 מועד קטן במשנה פי ג' ה:
 עבדך מי שזקנו עבה מאד: עיין בשרש זלדקן: מ'
 עבה עבית כשית קטרי עבה מלבים א' יב: דברים לב'
 וכן במעבה האדמה פי בשעבי האדמה לשם ז: שמות יט'
 ב' בעב הענן: בעב טל ישעיה יח' ידוע: גם
 מורה הענן או האיד העולה מן הארץ: גם ה ירמיה ד'
 המקומות בגוהות: כמו בלו בעבים כלומר ביערים
 העבים והמסוככים להסתיר שם:
 בשרה ענן: ר

עבה תרג: במעבה האדמה בעובי גרשתי:
 והוא כמו העברי לשון עבות וגמות: אבל תרג ו
 ועביו טפח ודומהו מתרג: סומכיה עיין בשרשו: מ'
 עובה דאחריתא הוא תרג חיק נכריה: כליותי
 בחיקי כליותי בעובי ויש מהם שמתרג בלשון חין
 או עטף עיין בשרש חן ועטף:

משלי י' ונא'

עבט לעבוט עבטו פי משטן: ולא יעבטון דברים כר'
 אורחותם יואל ב' כלומר לא יעבטו באורחותם
 כי במהרה ירונו וכן תרגם המתרג: ולא מעבטין
 וכו' ויש אומרים רבוי ממון עיין דק: ויש א'
 אומרים שלא ישאילו אורחותם זה לזה מלשון ה
 העבע תעביטנו שלל הלה תלנו די מחסורו וכן
 והעבטת גוים דבים ואתה לא תעבטו פי והלית
 להם ואתה לא תלה:

ב' עליו עבטי פי רבו טיט והוא מורכב מן
 עב וטיט:

חנניק ב' ו'

בשרש אחר: ר'
 עבט תרג: בכר הגמל בעבטיא דגמלא: הוא
 האוכף:
 העביט של עגבים פי כגון עריבה גדולה: פי
 איזהו נשך: והעביט של גמל פי הכר: פי כב'
 ככלים:

בראשית לא'
נבנ'

עביט של מימי רגלים פי כל שמשותף האדם
 בתוכו פי המוכר את הספינה: נבנ':
 עביט פי סל גדול שנותנים בו העגבים לפני
 דריסתם: במשנה:

נבנ' פי ב' ו'

עבף תרג: עץ רענן אילן עבוף: וכן כל לשון
 רעננה:
 עבץ תרג: ופניהם אל יחסדו ואפיהו לא עבצו
 לשון בושא כן פי צמח דוד:

דברים כ'

עבר לפניהם: ועבור עלי מה איוב יב: לל מה
 ומה שיעבור או יהיה מה שיהיה: לעבדך בברית
 לפי שהיה המנהג בעת ההוא לעבור בין בתרי ה
 הכהמה או העוף וכדומה: ואמן להם יעברום:

תלים לד'

מ'

בראשית לב'
דברים טו'

דל ואמן להם המצות והם יעבירום מעליהם
 וינחום: למה העברת העבירי. הא בנדי שלא
 כמשפחו: מעבירים עם ה' פי אני שומע כי עם
 ה' מעבירים קול עליכם שאתם חוטאים ומרדנים
 עליכם והוא כמו ויעבירו קול: והשם ועברה ה'
 העברה: ויש'אומרים שהוא נחל לספינה: הקטנה
 המעברת שעבירים בה את הנהר מן הקנה אל
 הקנה: אופן אחרי את מעבר וצק' ועם הא ה'
 הנקבה: עברו עמברה: וחרטו' על המעברות
 יהושע ב' בשאל' והמעברות נתפשו ירמיה כ"א
 צקמן: ועל דרך השאלה כסף עובר לסוחר לפי
 שהכסף לפעמים לוקח אותו הסוחר ופעמים נותן
 אותו כאלו הוא עובר ושם תמיד ליד הסוחר: וכן
 וכבר עברו יין: פי העבירו ונחוק המוסר ומהראוי
 יען שהוציאו מדעתו והשפירחו: או שהיה חזק ממנו
 וכבר גליו על דרך ויעבור את הכושי שלל רץ יותר
 ממנו ועברו: וכן עברו דברי רע' יותר עשו רע
 והרשיעו ממה שעשו רעים אחרים:
 ב' שם משפחה עברי אנכי. לל ממשפחת עברי
 ונקראים כן על מעבר הנהר: שמואל ב' י' פי
 מנח הנהר: וכן איש אל עבר פניו: כלומר אל צד
 פניו לל אד שכתב פניו: מכל עבריו: מכל מדיו:
 האיר על עבר פניה: שמות: כה: פי שיהיו פי:
 השפה נרות שבראשי קני המנורה נוטים כלפי
 האמצעי שהוא גוף המנורה כדי שיהיו הנרות כ'
 בשתליקם מאירים אל עבר פניה מוסב אורם אל
 צד פני הקנה האמצעי הנזכר: עיין רש"י:
 ג' ויעבר ברתוקות זהב: פי ויברית' כי כן תרג'
 מברית מן הקנה אל הקנה: מעבר מן סיפה ל'
 לסיפה:
 ד' עובר ומחעבר על ריב לא לו: והשם עברה
 וזעם וזרה: הרבו ליום עברות יובל' איוב: כא:
 אופן אחר הנשא בעברות צוררי' ובסגול העין
 כמו חפץ עברות אפך' והוא לפי דעת בן נפתלי
 ולבן אשר בפתח עברות: לשון כעס וחרון ומורה
 הכעס היותר קשה כי הוא מעביר האדם מבטלו
 ומשכלו:
 ה' ויאכלו מעבור הארץ: פי מהחטה ותטאה ה'
 החטה משנת שעברה נקראת עזר' ואותה משנת
 הבאה יקרא תטאה: עיין ד"ק על פסוק הנזכר:
 ושנת עברתו יכלה: הוא השבט והמקל שחובטים
 בו החטה ויען שמעביר החטה מהשיבולת ומוציאו
 לחוץ נקרא קי' וטנת הפסוק הוא כי קודם ש'
 שיוציא השבט החטה מהשיבולת יכלה:

והשם ז'
 שמואל א'
 לשם ב' יט'
 בראשית לב'
 ישעיה ו'
 בראשית כג'
 ירמיה כג'
 שמואל א' ח'
 ירמיה ה'
 יונה א'
 יחזקאל א'
 מלכים א' ד'
 מלכים א' י'
 משלי כג'
 תלם עת' זז'
 איוב מ'
 יהושע ה'
 משלי כב'

ו' ואולם בעבור זאת פי בגלל ואין דרך להשתמש
 ממנו בל' הכית כמו שעשך מקנת הפיוטים:
 בעבור הילד חר נמת: לל בשד' שהילד חי או פי שמואל כי יב'
 בעבור הילד כשהיה חי וכו' והלמד נוספת בו ל' שמות פי'
 לפעמים כמו לבעבור נסות אתכם: והוא לטוספת איוב כא:
 ביאור:
 ז' שורו עבר' לשון הריון והוא שגור מאד במשנה:
 אם בפעל או בשם כמו פרה מעוברת עיין למטה:
 ויש מפרשים בזה הלשון ויעברתו לא כן בדיו' פי'
 בדיו בניו: ולל כי בניו אינם בניו כי ממזרים
 הם שאלו היה מסתכל בהליון מלט אביהם לא היה
 מתגאה: ובסוטה: ועבר עליו רוח קנאה: אין עברה כמדבר ה'
 אלא לשון הכרזה: דברי ר' מאיר:
 והעברה תא' לבי פגים עבר' חלף:
 על מלת נתינת טעם לדבר תא' לו' בעבורי למען'
 וען בגלל' של' תחת' בדי' אשר' בו: בראשית לב'
 בשלש בוא' הרה: כעם: נד: ר'
 עבר' תרג' כאשר עבר את פנואל: כד עבר ית'
 פנואל ורוב לשון הזה הוא קרוב לשון העברי'
 ויש מהם בלשון עראה עיין בשדשו: וכן בדניאל'
 ועורא לא נמצא רק בלשון עראה חוץ מן זה:
 עבר נהרא והוא מלשון נד כמו שנמשך עיין ל'
 מטה:
 ח' עבר' תרג' אל עבר האשד' ד' לעברא אפודה: שמות. כח:
 אל כתף הכית' לעובר ביתא וקנב אחד: תרג' מלכים ז'
 ועברא חד:
 ט' עבראה: הוא התרג' העברי: והרבו מאדץ'
 העברים: מארעא עבראיי: ויש מהם שמתרג'
 יהודאין או בר ישראל:
 י' עברת פתגמא' הוא תנ' עדות דבר: וכן אף דברים כג'
 כי בזימה יביאנו דבעברתא מייית ליה: משלי'
 כב: לשון עון וחטא והוא נהוג מאד במשנה:
 י' בחעבור מן קדם' ה' הוא תרג' בעברת ה'
 נכחות: אכזרי ועברה: אכזרי ויעבור: ורובם
 מהם תרג' בלשון רבו אם הפעלים או השמות:
 ובספר איוב משלי תלם מתרגם אותם חריונה עיין
 בשדש חרה:
 י' מעיבורא דארעא' הוא תרג' מעבור הארץ: וכן יהושע ה'
 דגן ותירוש עבור וחמר: יש שגר במזרים עבור: בראשית כח'
 אוכל שדי העיר' עבור חקלא קרתא: וכן כל אוכל'
 ויוסף מתרגם עבור או עיבורא: וכן ידנו בגר'
 יסגו בעיבור' יכול ביתו עבור בייתה: ושאר'
 יכול מתרג' בלשון עללתא:

שמות ע'
 שמואל ב'
 ישעיה י'
 בראשית לב'
 ישעיה ו'
 בראשית כג'
 ירמיה כג'
 שמואל א' ח'
 ירמיה ה'
 יונה א'
 יחזקאל א'
 מלכים א' ד'
 מלכים א' י'
 משלי כג'
 תלם עת' זז'
 איוב מ'
 יהושע ה'
 משלי כב'

7. עוברתא ואת כל עבדי הוא תרג: זמורה ו
 ואשכול עבדים: ותקלח פארות: ושלח עובר:
 ופנה אשר בטעה: ועברה די נביה: ונפסוק בן
 שרת וסוף: תרג: ורשעמו ועוברתא שלח ל
 לחונת:
 8. לאעברא בגו דפיא: הוא תרג: לברות צעור
 הקרשים: ויעבר צרתקות זהב: ואעבר בשלש
 דהב: וכן כל בריח מתרג: בלשון עברא: והרבו
 ועשית בריחים: ותעמיד עברים: וכן ויפך הבריחים:
 וחסי ית עברא:
 9. עברית מיני אמי: הוא תרג: וימתני אמי: לשון
 הריון: ובעוד הולך במעי: אמו בקרא עובר: והלילה
 אמר הורה בכרי: ומלאכא די ממונה על עבד לליל:
 כמו עין בשדש בטן:
 10. עבר תרג ממחרת החדש השני: ביומא דבתורה:
 והוא עבד ורחא תנינא: וכן ולא אכל ביום החדש
 השני לחם: ולא אכיל ביומא עבד ורחא תנינא
 לחנא: וכן בפסוק עניך ברכת בחשבון: חושבני
 עבדך: ובעברין ספק: פי השפה שעשין בה שלש
 עשרה חדשים: כל שנים פעמים חדש אחד אותה
 סנה בקראת מעברת: והוא קרוב מלשון הריון
 הכזב:
 11. בעברא דשא: פי בריח מהדלת: פי: ד
 החליל: כל פרשת העיבור והיו צריכהן מלפניך
 פי: אפילו כשישראל עופין על דברי תורת והיו
 צריכהן לפניך: ויש מפרשים: אפילו כשאמת מלא
 עליהם עברה והיו צריכהן לפניך: פי: אמת להם
 חתמונה ביומא צבת:
 12. עבדרי גרעא אטוטשתא: אסירה: פי: ל
 לאעבור תפילין שני: קודם תפילין של ראש
 אסור: ופי' ופסג דפי' הקומץ דבה: במנחות
 תנאי: כשהוא מניח התפילין מניח של יד ואחר
 כך של ראש: וכשהוא חולץ: חולץ של ראש ואחר
 כך של יד ומפרש שם שהוא טעמא כתוב: והיו ל
 לעוטפות בין עניך: ר"ל כל זמן שהיו בין עניך
 יחיו: שנים חלפך חולץ בתחילה של ראש במנוחה
 ומניחו בנים של תפילין למטה: ואחר כך חולץ
 של יד ומניחה לאחר בנים על תפילה של ראש ה
 הנזכרת: ויקיים כל זמן שהיו בין עניך יחו ש
 שנים: ואת העם העפיר אותו לערים: מאי נפקא
 מינה: כי היכי דלא ליפיד לאחיה גלותא: בני גלותא:
 פי: אלי טרשת: כל העובר על דברי חכמים חייב
 מיתה: בראש ברית: ויגד לאבדס העברי: דייחודה
 אומר כל השלם בעבר אחד: והוא בעבר השני:

במדבר יב:
 תלים מ:
 בראשית מט:
 שמות טו:
 לשם לו: ופי':
 תלים ט:
 איוב ג:
 שמואל ב:
 שיר ו:
 מסורה:
 פי: תפלה
 השקרה:
 במלך:

מחלך את סלח ועבורה וחזן לעיבורה אלמים
 אמר: ומהו עיבורא הוא החיות: וכמים שהן חזן
 לעד מעל הדרך: וחס קרובים לעד שבעים אמה
 ושירים: ומותר להלך בצבת כל חצור אס גחלה
 או קטנה יהיה גם משך כל הצבים וחיות ח
 הנזכרים: וחונה להם אלפים אמות: ברת דפסחים:
 פי: תאמר אלי שאלו בחיקך: תרג: ורשעמו ארס
 תומר לו עול יתהק בעיבר:
 11. עוברתא: פי: זמורה:
 12. עברי שימשו בזה הלשון גרמא חטא ועון עברה:
 פי: עון וחטא: איך אדם עובר עברה אלא אם כן
 נכנס בו רוח שעות: קוטה פא: בשדש: זבל:
 כאשר יחבר אי זה דבר במדינה בקרא עובר
 שהוא כמו העובר תוך מעי אמו: ערובין: פי: ח:
 דרך העברה: פי: מאמר שאינו על דרך האמת
 כמו קשי מלבים עדומים: כי על דרך האמת: הוא
 אינו המלביש וכן כל כוונא:
 עבש עבשו פדדות: לשון עיוש: והוא לבדו מ:
 והבת והפי מתחלפות: וכונת הפסוק היא התעפשו: ואל א:
 גרברי הזרע:
 עבת: וענף עץ עבות: הרטוי אל בין עבותים: מ:
 וחזקאל לא: ענינם עבין מעשה עבות שתרוממו ויקרא כ:
 גרר מה שגעה מן החבל בקרא גדיל: וכן העלך
 כשהן רבים בענף אחד: וקראו עבות כמו שפי: כי
 זה יקרא עבות כשההדס יש בו שלשה עלין או
 יותר בסעף אחד: כענף לל: החוטם הנתלים ל
 לענף: והגדיל הוא העבות:
 ב: וקרוי לזה ובעבות העלה: פי: חבל שמושכים ישיפה ה:
 העלה שגששות מהרבה חבלים קטנים: הרטי
 עבותים חדשים: גם מנאים בלשון נקבות שמי
 העבותות הזהב: שמות לט: דובר הות כפא: הוא
 העבותות: כלומר בין שלשתם היה השד והאפס
 והגדול עשו העל והשקר כמו העבות לל: חזקות
 עד שיקראו הנזלה לעגם: ויש אומרים כי לשון
 עבות הוא החבל עשוית משלשה מיתרים או ר
 רצועות וכוונתה: ומלת העבותות: פי: ושלשה כי
 כן בפסוק הוזכר שלשה השר השופט והגדול: וכמו
 שאומרים: עבות האדם שלשה עלים בקן אחד כי
 עבות לשון שילש הוא עין דק והמפרשים: ופירוש
 קן: כמו קוף:
 בשדש יתר:
 עבות: פי: הוא קעץ ארוך שמתאימה:
 עב:
 על גב: על גבי:

שופטים עו:
 מכה י:

עני תרג מערבות מטעה מעונית נכבדה והיא השיטה שכן שני תלמידי וכן כערבות הכושם תרג שיטת נכבדה בשרש שטה:

עג עונה ועמד בתורה פ' הקפה בארץ וכן אין עושין עוניות לבגדים הוא כעון גר שששין סביב לבפן ממה שחופרין בסיביבה פ' סדר תענית: ובר פ' ויבא הפליט הוא עוב ולמה נקרא כן שבה ומנא את אברהם יושב ושסך במדות עונות:

עג כמו עוגה:

עגב וכל אשר ענבה: כי ענבים כפיהם המה ותענב על מאהדיה לשון אהבה ודברי חשק:

ע במנים וענב פ' מין כלי מכלי הנגון וית לשון לעב ותענע עיין בו: בשרש אהב:

ענב תרג חזר הטיפוס בדרת ענבא פ' שם מקום:

ענה הלהן תעננה לשון איחור ועיטוב: ודרך בשרשים של זל והנכון והישר בעיני בואת המלה ששרשה ענן כמו שנשתמשו הרבה בזה השרש כמו שאמרו ענותה לאשה היושבת בלא בעל ועוד אמרו ובלבד שלא ישאל הענונה שבהן שלשים יום עיין בו ובשרש ענן: כי לאורך דבריו קצתי זה הוא הנכון והוא יחיד במקרא:

בשרש אחר אגב:

עוניות פ' חפירות שעושים סביב עקרו אילנות למען יתקבצו שם המים:

עבל עגול סביב: הוא תאר: מרבעות לא ע עגלות: והשם ושמואל יושב יסן במעגל שמואלאי: ט: פ' מקום מושב המחנה אופך אחרי ויבא המעגלה: ונקרא כן לפי שבמחנה יחנו בסביב ובעיגול:

ע לשון דרך ומסילה כמו ישר מעגל צדיק תפלס: הרבוי במעגלי צדק תלים קמ: גם נמצאים בלשון נקבות וכלוים במעגלותם:

ע חלי ותקשיט לתלת באזנים טבעות עגיל: במדבר לא: הרבוי ועגילים על אזנוך:

עגל בן בקר ויקרא ט: עגלה משלשת פ' שלש עגלות ואין למד שתהיה בת שלש שנים כי אז תקרא פרה: הרבוי עגלים ישקון: בהמה ידועה היא:

ע עגלה חדשה הרבוי עגלות על פי פירעה ב בראשית מה: שש עגלות נב במדבר ז: וכן ואופן עגלה ידוע והוא כמו מרכבת ונקראת כן לפי שהיא עבולה וקדורית:

בשרש דרך נוס סבב: ר' עגלי התרג כמו העברי או קרוב לו אבל עגלה

יחזקאל ח'

מק פ' א'

יחזקאל כג' לשם לב'

מ' דות א'

מועד קטב פ' א'

מ' מלכים א' ז' לשם

ישעיה ט' משלי פ'

יחזקאל י"ב בראשית ע"ו

הושע יב:

יחזקאל ח'

יפיה תרג מלכות יואל: וכן חרשתם בעגלתו ברכתון באחת:

ע ואופן עגלה תרג וגלגל עגלה כמו העברי אבל עגלות ישרוף באש תרג עגילין ויקוד כנודת: והמתרגמן אומר שהוא משורש הכתוב למטה גם מלשונו:

עגל תרג החזק מגן ונכה: אתקף תרים ועגיל: וכן נכה וסוחרה תריסא ועגילא: וכן כל מגן ונכה וקולע שבכתיבים תרג עגילין וקולסין: וכן צריך להבין עגלות ישרוף באש הנזכר לעיל:

עגל תרג פתח ישרי בעגלא מתגבר: כך תרג התרגום שנית אבל קדמאה תרג מן שליא נתגבר: רכנת רשעים מקרוב ציעת רשיעא שניית בעגל: ובפסוק ראשון דאסתרי תרג ירושלמי בעגלא מתגבר מלכותא עליה: ורבים כאלה כלם לשון מהירות:

עגל תרג לשם שבו ואחלמה קנכיר טרקיא נעין עגלא שם אבן טובה:

עגל תרג ונסב געתה ואסתחד לכריכת עגלא: פ' שם מקום: עיגול של דבילה בכר עבול מתאנים: עיין בשרש דרם:

חד עיגולא דפתח פ' ככר קטן מאד מלחם: דר פ' נא:

שני עיגולין אחת של שמן ואחת של דבש פ' סוטה: כלי כמו מזרק וכדומה פ'ק: העיגולין עיין בשרש: טלפח:

בית עיגול פ' עשוי כחצי עבולה וגלגל ויש אומרים שאין בו דר כבשין שאין לו פינות שהיא מין גזר ויש אומרים מקום שהוא רשות הרבים: פ' גט פשוט: ב"ב:

עגיל פ' דפוס של דרים פ' במה אשה: כשנתי

שוחט הוא לתוך עוגל של מים ויש ספרים א אוגן עיין בשרש אגן והוא כמו חפירה בארץ שיש בתוכה מים:

עבלה של אבנים פ' עגים מסובכים שתי וערב עשוים חלכות חלכות ומניחים שם אבנים עיין פ' יום טוב: ויש הרבה מלשון זה וכלם הם קרובים ב בעניין שמורים דברים שהם כדוריים מסובכין: עגלא חולתא עיין בשרש תלת:

הוכי דלשתרף לעגל פ' מהרה ותוך זמן מועט פ' ד' מיתת והוא מלשון הנזכר לעיל:

מעגלה פ' כלי עץ שבו מחלקים חגבות: בסנהדרין

עיגולי פ' דפין בכדים שמניחים על העגבים שבת א' ט' במשנה:

עיגול של דבילה פ' חתיכה של דבילה שהם תאנים מחוברים הרבה יחד או מתאנים הנדרסים בעגול:

עגם עגמה נפשי לאכיון פי אבל ויגון:

מ

איוכ ל

דנת א

ישעיה כד

בראשית מט

ישעיה לה

בר פ פא

עד

על דרך: על דבר: על דא: עגיות דעתי: ולא נמצא בלתי למד בראש לעגיות דעתי:

עד שבו הרודפים: המלה הזאת כשתבא על פעל עבר או עתיד תבא בדרך קצרה בחסרון מלת אשר ויוכן עד שבו הרודפים עד אשר שבו: ורבים כאלה עייך דדק: והמלה הזאת מורה התמדת ה הפעולה גם סוף הפעולה או הדבר מקום וזמן ומקבל הכנויים כאשר עיניך הרואות מהנמשך: בא עד אליהם ולא שג: וכן יפה עד מאד: עד מקרה ירוץ דבריו: והורכבה מלה זו עם הן והנה נפקדה ההא וכשאר הנון כמו אשר עדן לא היה: וכן אשר המה חיים עדנה והוא כמו עד הן: או עד הנה: ויבא בתוספת יוד ואחריתו עדי אובד: והם והדומים להם ידועים וניכרים: אם יכוסר העין הזה עד תמותו: כלומר כי המות תהיה לכם כפרה או הדין אחר המיתה וכאשר אמרו כל שיש בידו חלול השם אין כח בתשובה לתלות ולא ביום ה הכטורים לכפר ולא בייסורים למרד אלא בולק תולין ומיתה ממרדת שנאמר אם יכפר העין הזה לכם עד תמותו:

מלכים ב' ע' תלם קמט קהלת ד' לשם במדבר כד ישעיה כב

עזריה א

ב' עד הגבול שלחוך פי עד הגבול שהיו שם ה האויבים כאלו מסרו אותך בידם ואתה היית בטוח

הבס' ויש שפרשו פמן מן כלומר שלחוך מגבולך וממחוז שלך:

ג' הלא זה דברי עד היותי על אדמתי פי בעוד היותי: וכן עד זה מדבר פי בעוד זה מדבר: ד' ויש מלשון על כמו אשר עד מידבא כמו על: ומנאמים בתוספת בית כמו כי בעד אשה זוגה: משלי ו: ועם הכנויים ויסגור ה' בעדו: וכן כל כדומה:

ה' ויש מלשון מן כמו בעד החלונים: כמו מן ה מלכים ב' א: החלונים יואל ב: וכן וישל אחוזה בעד השכבה פי מן בשכבה: גם עם המס כמו מבעד למתק: ו: ויש שמשרת כמו למד השימוש בעד מערות עד עלם פי יחרבו וישונו למערות עיין מקומו:

ז' ויש שמשרת כמו דבר האזינה עדי בנו כשרי ישעיה לב: פי דברי: וכן ועדיכם אתבונן פי אתבונן ד במדבר כב: דבריהם איוב לב: ויש שמפרשים אותו כמו עדין לבלום שפירושו פיו:

ח' בטחו בה עדי עדי וכן עומדת לעד ורבים תלם לב: כאלה פתרונו כמו עלם ועד עיין בשרש עוד: לשם יט: ט' יאכל עד פי שלל וכן אז חלק עד שלל הרבה הוא כמו עד ושלל: כמו שמש ירח: עיין בשרש עוד:

י' וכבד עדים ישעיה סד: פי בדר הנקרא שמרטוטין והן בדדים בלוי ובלאות שהאשה מקנחת בהם ובדקת עצמה:

יא' בעד רחמח לל כנגד רחמה: על הגבלת מקום או זמן תא לב' פגים עדי על:

בשרש דבר מן עלה קדם בזו רוס: עד כל עד מתרג כמו העברי וכן רוב טרם מתרג עד לא:

עד שחול נתון תחת וכו' פי מטלת: וכמו ס ובהואה פ' ס' סמרטוט הנזכר לעיל עיין בשרשו: וכן פי המוציא בשבת גמ' יין אם יש אליה עדי פי כתם:

יב' יביאהו עד לבד עורח או אדורה פי מלשון יאכל עד:

יג' עד בשרש עוד בתו:

יד' לפי שיש בגות שמשמרות עצמן ממקום עדותן פי בתולים שלהן: בר פי סא:

טו' עדי כפגא בשרש בפ' בעד:

טז' עדי פנימי: הוא מין פתח העומד בחזית הפותח עיין בהקומו רבה בסב:

יז' עד כאן לחולין פי הוא כל היר עד הפרק ש שמחובר בזרוע וכן עד כאן לתדומה: פי הקב של יד והאצבעות כחל פי כל העבר:

יד והאצבעות כחל פי כל העבר:

מנה ד' איוכ א: במדבר כא: בראשית ו:

מלכים ב' א: שיר ד:

ישעיה לב: במדבר כב:

בראשית מט: ישעיה לב:

שמואל א:

בחולין
כרכות

ע' על לכבד בעמידה פ' נריך לקבל עליו מלכות
שמים מעומד : דבר פ' היה קורא : עיין בשם
ערה:

תלים קמו:

מ' ע' יתום ואלמנה יעזרה לשון סמיכה ודוממות
עייך בשם עוד:

דברים כ'
ירמיה לו'

ע' ת' עד שלל מדבה סגילות ערי: ורוב שלל
וכזה מתרג' ע'א כמו את שלל אויבך ית ע'א
דסנאך: לשלל שלל ולבו בז' למיכו ביזה ולסערי
ל'ערי: שלל את גאים תרג' ע'יתא עם גותניא:
משלי יו':

2. ע'א פ' חבל אשר בו יקשרו משאת הבהמה
3. ע' וע'ד פ' קלל ע'א לשון הסרה והעברה
עיין בשם ערה:

ויקרא יו'

ע'ב כל לשון גורל מתרג' כ' כמו גורל אחד לה'
ע'בא חד לה: הרבוי שני השערי גרלותי תרג'
ע'בין: עיין בשם פיס' ופגת:

ערה

על דרך האמת: על דרך הקבלה:

מ'

ע'ד תעריח ערי: וז' ע'ד נזמה הושע ב: והשם
חנור ואת הערות: מלכים ב' יא: פ' פאר וחמדה:
אופן אחר וז' ע'דו לבאון: ותבאי בערי ע'דים
ל' שהגיע לזמן מהערי והקשוע:

יחזקאל כ'
לשם ז' זני'

ב' לשון עבר והסרה: כמו לא ע'דה עליו שחל: וכן
מ'ערה בג' כיום קרח' ויש מפרשים מזה הלשון
הן ע'ד ירח ולא יאחיל' אויב' כה: פ' יסיר ה'
הרואה:

איוב כח'
משלי כה'

ג' ורסן ע'דיו פ' רסן מפיו: וכן המשביע בטוב
ע'דיו פ' שיך: גם יש ששתרים קצת מהם לשון
יופי:

תלים לב' וקב'

בשורש סור' עם פה: 4

ע'דה רוב לשון העבר חתרג' דומה לעברי ו
ותמניאם בשם עבר' כמו אשר עבר בין הגזרים
די ע'דא: בויקין יעצרו בשולשן יעידון: וכן כל
עובר וש' תרג' דערי ותאיב' וכן בדניאל ורוח דנור
לא ע'דת בהון: וכן רוב לשון סור מתרג' ע'דה
כמו והענן סר' ועבנא ע'רא: לא יסור שבע מ'
מיהודה: לא יע'די שולטן: בראשית מט: לא יסורו
ממנו: לא יעידון מיניה: ומעטים מבנין הקל אבל
רוב בנין הפעיל מתרג' כ' כמו ושאלו הסירי ו
ושאלו אערי: אבל ויסר אליה ודומהו שהם מן הקל
מתרג' בלשון סטניא: עיין בשם סטה: תרג' לא
משוי' לא ע'דו: ואם הניא ואם אערי: ופרקת עלו:
ותע'די ניריה: בראשית כז:

בראשית טו'
ישעיה מה'

במדבר יב'
שמות כח'
שמואל כח'
במדבר יד' ו'

2. ע'דה תרג' ויבא אל הגר ותהרותא כי הרתה'
ועל לות הגר דע'ראת וחזא ארי ע'ראת: אשה
הרה' אתתא מע'רא' והוא תאר לאשת ישעיה ז':

בראשית כ'
רות ד'

והשם ויתן ה' לה הריון: ויהב ה' לה ע'ד: ע'
עצמוך והריוןך: נעריכי וע'דויכי: וירושלמי תרג'
וע'דויכי:

3. ע'דה תרג' שאת או ספחת עמקא או ע'דאי' בראשית ג'
וכן ולספחת: אבל מספחת היא תרג' ע'דיתא' ויקרא יב' ויד'
וכן כל המספחת עם הא הידיעה: ויש ספרים ש'
שכתוב ע'דיתא: והוא לשון גבע כמו תחדש ע'
ע'דך נגדי שפ' נגעך:

4. ע'דה תרג' בתוך קהל וערה' בגו כרשתא
וע'רתא וכל שאר ערה וערת מתרג' כנשתא עיין
בשם כנש:

5. ע'דה ויתעצב אל לבו תרג' ירושלמי ואמר ו
וע'דיין עם ליביה: לשון עצבן נחא דוד מפרשו כ'
והמתעצבן אמר לא ידענו:

6. ע'דיין הוא תרג' ירושלמי אחרי בלתי הייתה
לי ע'דנה: ובר פ' מט' אמרה שרה האשה כל זמן
שהיא ילדה יש לה תבשיטין ואני אחרי בלתי ה'
היתה לי ע'דנה: פ' תבשיטין עיין מקומו: תרג'
וכחון לשבירים: בשוק לר' עיין בשם ע'ד:

7. ע'דה של שקין פ' כמין אוכף שמשימים על
הבהמה ומנימין השקים של המשווי על האוכף:
והמעריך אומר שהוא מלשון ע'ל' שאפילו בזה קרוי
ע'ל והפרה שהיתה דבר זה עליה אסורה משום אשר
לא עליה ע'ל וזה הוא ע'ל: פ' עבלה ע'רופה וז'רג'
פ' אין מעמידין: עיין בשם בטס:

8. בא ע'די פ' גבוה מעל הארץ טפח: פ' ו'
ושמעאל:

בסוטה
בעבודה

עדי

על דבר זה: על דרך זה:

ע'דל פ' מין נכון או הדבר קררה עיין בסוף ע'
עוקצין:
ע'דלא פ' טרם ואזמין שהוא טעות שגריך להיות
שמי מלות ע'ד לא עיין למעלה:
ע'דלר' ע'דילרין אין בהן משום כלאים פ' המנעלים
עשויות מצמר ופשתין וכיוצא אין להן דין זה:
בס' פק':

עדים

על דרך משל: על דבר מה:

ע'דן ויח'ערגו בטובך הגדול פ' ויתענגו: והשם מ'
היתה לי ע'דנה בראשית יט: פ' תעבוג וימי הבחורות:
עיין למעלה בשם: עדה: אופן אחר ג' בע'דן:
הרבו המלבישין שני עם ע'דנים שמואל ב' א':

ישעיה מז:
משלי כט:

הוא ומאכילכם עדנים: וכן: ומודיל לבן מפגוק:
ויהא אומרים שהוא במשמע שהנוף מתעורר בלשון
כזה: וזה התאר שמעו זאת ערינה: אופן אחד
ויתן מעדנים לנפשך: וילך אגב מעדנותי שמואל
א' טו: בלומר בשמחה ובתענוג הלך אליו כי בחר
מחוייב: ויהא אומרים שהלך בשלשלאות ובקישורים
כמו אסור: מלשן התקשר מעדנותי כימה: כי זה
הלשון נהוג במשנה שהתיר ראשי מעדנים שלהן
עיין למטה: ויהא אומרים שאגב הלך לפני שמואל
בתענוג וגאווה וגדל לבב במלך:

אונק לא:

בשרש עגב:

עך: תרגומו וכן כל עך שהוא שם מקום או מדינה
כמו העבר:

בראשית כג:

2. ערן: תרג: לא עת האכף: לא ערך למיכש:
עת ללדת: וחבריו מתרג: ערך: אופן אחד: בעת
ההיא בעדנא ההיא: בעת מאחר בעדנא הדן:
והרבי בדניאל ג' שבע ערנן: אף כנפנו עתים:
איתנוש ערנא: לעתות בדרה: בעידתי עקתא:
תלס: י' ויהא מלשון הזה שמתרג: בלשון זמן עיין
בשרש: אך אינו דק בספר תלים משל ואינו:

לשם לח:
אונק ית:

עדינו העגני: למה נקרא כן: שפעת שעסק ל
בתורה מערך עצמו כחולעת: מערך עצמו עד ש
שמתרג: בשדו כחולעת שהיא דעתו מיושבת עליו
וכשיונא למלחמה וחקקה כען צהש גמ' פ'
ואלו מגלחין:

שמואל ב:
ב' כ'
במק:

1. ראנאו ליה עיריני: פ' נדכו מנכניו פ' במה
מדלקין:

בשבת:

3. וקרוב לזה מר בעדנא: פ' עתים קבוע לתורה:
עיין בסג פ' הזקין: בביטן:

4. וערין לא שבנו: פ' עד הנה: עיין בתפלת שמי
וחמשי בידיו:

גן ערן: נהג לקרא מקום שפשות הנדיקים מ
מקבלים שדכן כן:

ערף וסרח הערף: הרבי והעורפים על הלוי:
לא הערף: שמות יו: לשון יומת: בשרש יומת: ר'
ערף: תרג פסוק ופיפית מכני אדם: שומך מלכא
משמא ערף מכני כשא: וכל לשון ערף שפגמא
מתרג: יתור עיין בשרשו:

מ'
שמות כו:
במדבר ג'
תלס מק:

הערפה: פ' שור ויתור: פ' החובל בנב:
2. ערפי ליה: פ' חביבך עליו: מגלה: פ' א:

ערך: תרג: דק מחסם: דערך מקלף: נחך דק'
סומק דערך: ויקרא: י' מי מנה עבר יעקב: למי
מניה דערקא דכית יעקב: מכל סלי הקטן: מ
מרכיבא ועד דערקא: שם חיתתו ופרסני: שלא
הויתו דערקני: אונק יו:

שמות מ'
במדבר כב:

ערך: פ' שטוב: פ' מנה צמחה בשבת:

ישעיה כג:

ערך חביל ופרש:

ערך: איש לא נערך: לא יעדו לא יחסרו:

ל' לשון סודי: עוררי מערכה בלכב שלם: דה' א'
יב: פ' ערפי: וכן וילעודר בלא לב ולב: פ' אל היו
עורכן מלחמה כנגד אויבי דוד בלא לב ולב כלומר
שלא היו להם שתי לבבות כי אם לב שלם אל דוד:

ג' ערך ערך: לדודי הרבי וישת לו עררים לדודי בראשית ל'
ידוע:

ד' לא יומד ולא יערך ישעיה: פ' חפירה ועבודת
הכרמים: עיין בשרש: נערך:

ועל עררי וקטן צהמות תא: לב: פנים: עררי:
עשחרות חשימי:

בשרש חפרי חסר:

ערך: תרג: עררא: כלם הם קרובים מהעברי:

2. ערר: תרג: אשר במערר יעדון: ר' במערר
יתפלחון: הוא הכלי שחופרים בו הכרמים:

ערר: כהן שרואה נבעי אדם האיש המנוגע שומד
ערום לפני כהן ומחזיר פניו לכהן ומגביה ו
זרועותיו למעלה כדרך שמגביה המערר בפעה ש
שערר בזה כדי שיראה בית השמי של וצטנו ש
שלפניו ואחר כך הופך גבו לכהן וסוף קמות
כדרך שנוסף בשעת שמוסק ותיס בשמולן מן היות
ולקטן מן הארץ ומה שיוכל לראות בכך מביא
הסתרים ראה יומת: וכן האשה בשחאה נענה
נראת לאורגת שפוטטת זרועותיה ומעלה ומכה
העבר וחוזרת גבה וסופפת קומתה כאותה ש
שמכיקה את גבה ששוכב על הארץ: עיין בשרש
מסק: וזל: פ' תינוקות:

ועוררי ירקות: פ' חופרי ירקות:

2. הערר: פ' הפסד ואבדה: עיין בשרש: הערר:

4. ערר ערריא: פ' חמור וערי:

י' מערר: פ' הר שחור חד וזקוק ואף דבקד עם
כליו יכול לעבור: פ' אף במשנה פ' ב' ב:

ערש: על דרך שלום: על דרך שאמר או שאמר:

ערש: ופול וערשים: מן גטניות:

ערשה: פ' מאוננים: פ' צמה אשה: עיין בשרש
מלכא: וזל: וכן ב' פ' פא: לא יטול ערשה
מלכה חמין ויתן על גבי כסו בשבת: פ'
כלי מה:

ב' ערשה: פ' קצוץ ומזומת: שפך פ' גל יומת
ולא יסרח: ככ: זוף ומעשרות: נפר: פ' סב:

וזור ערשים: מה ערשה זר: ערשים: כפול
כן העולם נשוי בגלגל: ומה ערשה זר: אף זה יפה
כן אכל אף לו פה צי מאכל: אחר: לומר:
בשרש: ללג:

בראשית

מלים עב: עזרת תתן מרשע לכו את נאות אלדש כדעת לכו
שכעית פ: ה: יתכל עזרת אלהא: וזא הלשון מורגל בדימ ממנוות
ותקיס צדית כל קרקע הוות סוב ומשובח
ויבדית פ: רע ופחות והפך הראשון:
צוב לשון חיד עיון בשרש עוב:
ערה:
עליו הלם: עגין הזה: שלם הזה: שלם הנפשות:
עגין הקורא: עם הארץ: שלם הבא:
ערג: העננה לעניהם: פ: אפיות השנה ובסתם
מובן על הגחלים: השם: הנה ענה בל השפה:
כי השנה בשאינה השנה אינה אפיות בי אם
מחד אחד ואינה ראויק לאפלה כך אפרים שהיה
נמחר בעצתו ולא היה מחסך אותה ומתבונן בה
לראות אחריתה: ענת רנפים: פ: אפיות על ה
הגחלים: אופן אחר: אם יש לו מעוג:
ב: לשון לעב נחמשי לעג מעוג: תלים: לה: לשון
לעב ודברים בטלים ודומה לו בדברי משנה אבא
שאל אומר אף ההנה את השם באמתותיו: כל אם
מוכיר את השם בטובין אפילו לבדק ובלשון ענה
כלומר בלשון לעב ודברים בטלים אפילו בירושלים
על זה אמר אבא שאל פי חין ל חלק בשלם הבא:
אלה דברי רדק:
והענות תא: לב פלים: עונה: צליל: חלת: די
עוד: חלל רשעים עזרנו: פ: שללנו וכוזו אותנו
והשם: ואל כל ער: בראשית: מט: פ: שלל: ג:
העזרותי: בדם היום: הער העיר בנו האיש: לשון
שהד: אך יש הרבה מהם שאינו רק לשון אזהרה כמו
לכונן: וכן והערר בצגלנו: לפ: ששמוהיר למוהר
צריך שיהיה ומתראה לפני עדים עיון רמזם ס
סנהדרין: וכן עוד לאמים נסתמו: פ: מזהיר: עד ה
בכם: לא תענה ברעך עד שקר: שמות: כי יש מהם
שהוא שם ומהם תאר ולפי מקומו יובנו: והרבו על
פי שנים או שלשה ערים: ועדת ה נאמנה: וכן
ארון העדת: שמות: בה: וכן לפני העדת: לשם: ג:
כל הלימות שהן עמות לישראל אופן אחר ועדותיו
זו אלמדם: אף העדות והחקים דברים: והרבו גם
עדותיה ששעני:
ג: עוד זה מלכר: בעוד שלשת ימים: בראשית: ג:
מורה התמדה הדבר והזמן ההווה: ויש מהם שמורה
סוף: כמו בעוד שלשת ימים: לשם: כלומר בסוף
השלשת ימים: ולא אם עזרנו: פ: ולא שאלת
ממך אם אהיה חי בעת שתמלך: שמשנה עמדי
חסד כי בטוח אני ששנה תעשה אצל שאלתי ממך
אם לא אהיה חי בעת ההוא שלא תברית חסדך
מעם ביתי: וט:
די להשקדם עדי עד: פ: עד ועלם: וכן שוכן עד:
ישעיה: נז: ומה העבון תאר: ואר בשחק נאמן סלה:

ל קיים תמיד ונח: ולא יהיה עוד חקם למקל:
עוד והללך: הסדומים מורים לעולם: ויש שמורה
זמן מועט כמו ועמל לא יזכר עוד: פ: כל תזמן
שהיו מתחזק בו: ולא יספיק עוד בדודי אדם לבא
בארץ ישראל: מלכים: ב: א: כל באותו זמן:
ה: ויאמר ה' עוד: פ: יומי: ורבים כאלה:
ו עוד היום גדול: פ: עדיין: בראשית: נז: אשר לא
זכרתם עוד: פ: עדיין: וכן לא עבני עוד: שמואל
א: כח: עדיין: וכן יש שמרשים עודך מחזיק ב
בתומתך: פ: עדיין עם נדחך:
ז: מעודך עד היום הזה: וכן הנאת ידעת מני ער:
איוב: כ: לשון מקודם זמן: ורבים כאלה:
והעדות תא: לב פלים: עוד: ענה שרה:
בשרש: סוף:
ערה: עורה ושתי המלכה: ויש אומרים שחול משרש
ערת: והשם עודה ערה אשימנה: ויחזקאל: כח: אופן
אחר: כי לא שלם עון האמרי עד הנה: כל לא הגיע
זמן עונש האמרי להורישם מארצם: וכן תגה עון
על עונם: ויש מהם שמוכן החטא ומהם שיוכן העונש
כלי חילוף ביניהם כי אם המקום והכנת הלשון:
גם יש מהם שמורה נטויה מקו הישר וממה שראוי
דרך מוסר ודרך ארץ: פן תספה בעון העיר: פ:
העונש: ובעבור שהעונש בא מפאת קשיון הקרא
פעמים רבות העונש עיון אכרביאל דף ע"ע:
בשרש עשק: ופסע:
ערה: רוב לשון עון מתרג: בצלון חוב אוסרדון עיון
בשרשים: והמתרג: בצלון עון הם מעשים כמו עון
הקדשים: עיית קודשית: הן בצלון חוללתי: הא ג
בעיון אפילו לרית: הרבו אם עונות תשמודיה:
אם עיון תגטר ה: עונות כערי: עיון מלכותי:
ויש מלשון אף שמתרג: עונות: ורובם מתרג: עזרא
עיון בשרש: של:
ערה: הן בצלון חוללתי מלא (לרמוז) שאפילו חסיד
שבחסידים אי אפשר שלא יהא בו נד של חטא:
בויקרא רבה: פ: אשה כי תזרע:
עויא: פ: נחש: בר: פ: בו:
עור: ערות יגלה הבהמות המניקות בקראון על
שם בניהם שהם עוריים: וכן הנערים בבני אדם
נקראו כן כמו עור ימים: ישלחו כאלן עוריהם:
איוב: כח: גס עוריהם מאסו בו: ומתפעל בפועל
עמי נבשיו מעורל: והתאר עורל ויונק אימה: ב:
הרבו מפי עורלם: ונזקים:
ב: לא תעשו עורל במשפט ויקרא: יט: בעורל רבגתך: תלים: ח:
התאר: ולא יודע עורל בושט: גפניה: ג: והשם: ולא
ססופו בני עורלה לעגות: אופן אחר על בני עורלה:
הושע: י: וכן נמצא עורלה גר: יחזקאל: כח:
ומתפעל בזה הלשון בארץ נכחות יעורל: וכלם לשון

מלים עב: עזרת תתן מרשע לכו את נאות אלדש כדעת לכו
שכעית פ: ה: יתכל עזרת אלהא: וזא הלשון מורגל בדימ ממנוות
ותקיס צדית כל קרקע הוות סוב ומשובח
ויבדית פ: רע ופחות והפך הראשון:
צוב לשון חיד עיון בשרש עוב:
ערה:
עליו הלם: עגין הזה: שלם הזה: שלם הנפשות:
עגין הקורא: עם הארץ: שלם הבא:
ערג: העננה לעניהם: פ: אפיות השנה ובסתם
מובן על הגחלים: השם: הנה ענה בל השפה:
כי השנה בשאינה השנה אינה אפיות בי אם
מחד אחד ואינה ראויק לאפלה כך אפרים שהיה
נמחר בעצתו ולא היה מחסך אותה ומתבונן בה
לראות אחריתה: ענת רנפים: פ: אפיות על ה
הגחלים: אופן אחר: אם יש לו מעוג:
ב: לשון לעב נחמשי לעג מעוג: תלים: לה: לשון
לעב ודברים בטלים ודומה לו בדברי משנה אבא
שאל אומר אף ההנה את השם באמתותיו: כל אם
מוכיר את השם בטובין אפילו לבדק ובלשון ענה
כלומר בלשון לעב ודברים בטלים אפילו בירושלים
על זה אמר אבא שאל פי חין ל חלק בשלם הבא:
אלה דברי רדק:
והענות תא: לב פלים: עונה: צליל: חלת: די
עוד: חלל רשעים עזרנו: פ: שללנו וכוזו אותנו
והשם: ואל כל ער: בראשית: מט: פ: שלל: ג:
העזרותי: בדם היום: הער העיר בנו האיש: לשון
שהד: אך יש הרבה מהם שאינו רק לשון אזהרה כמו
לכונן: וכן והערר בצגלנו: לפ: ששמוהיר למוהר
צריך שיהיה ומתראה לפני עדים עיון רמזם ס
סנהדרין: וכן עוד לאמים נסתמו: פ: מזהיר: עד ה
בכם: לא תענה ברעך עד שקר: שמות: כי יש מהם
שהוא שם ומהם תאר ולפי מקומו יובנו: והרבו על
פי שנים או שלשה ערים: ועדת ה נאמנה: וכן
ארון העדת: שמות: בה: וכן לפני העדת: לשם: ג:
כל הלימות שהן עמות לישראל אופן אחר ועדותיו
זו אלמדם: אף העדות והחקים דברים: והרבו גם
עדותיה ששעני:
ג: עוד זה מלכר: בעוד שלשת ימים: בראשית: ג:
מורה התמדה הדבר והזמן ההווה: ויש מהם שמורה
סוף: כמו בעוד שלשת ימים: לשם: כלומר בסוף
השלשת ימים: ולא אם עזרנו: פ: ולא שאלת
ממך אם אהיה חי בעת שתמלך: שמשנה עמדי
חסד כי בטוח אני ששנה תעשה אצל שאלתי ממך
אם לא אהיה חי בעת ההוא שלא תברית חסדך
מעם ביתי: וט:
די להשקדם עדי עד: פ: עד ועלם: וכן שוכן עד:
ישעיה: נז: ומה העבון תאר: ואר בשחק נאמן סלה:

מלים עב: עזרת תתן מרשע לכו את נאות אלדש כדעת לכו
שכעית פ: ה: יתכל עזרת אלהא: וזא הלשון מורגל בדימ ממנוות
ותקיס צדית כל קרקע הוות סוב ומשובח
ויבדית פ: רע ופחות והפך הראשון:
צוב לשון חיד עיון בשרש עוב:
ערה:
עליו הלם: עגין הזה: שלם הזה: שלם הנפשות:
עגין הקורא: עם הארץ: שלם הבא:
ערג: העננה לעניהם: פ: אפיות השנה ובסתם
מובן על הגחלים: השם: הנה ענה בל השפה:
כי השנה בשאינה השנה אינה אפיות בי אם
מחד אחד ואינה ראויק לאפלה כך אפרים שהיה
נמחר בעצתו ולא היה מחסך אותה ומתבונן בה
לראות אחריתה: ענת רנפים: פ: אפיות על ה
הגחלים: אופן אחר: אם יש לו מעוג:
ב: לשון לעב נחמשי לעג מעוג: תלים: לה: לשון
לעב ודברים בטלים ודומה לו בדברי משנה אבא
שאל אומר אף ההנה את השם באמתותיו: כל אם
מוכיר את השם בטובין אפילו לבדק ובלשון ענה
כלומר בלשון לעב ודברים בטלים אפילו בירושלים
על זה אמר אבא שאל פי חין ל חלק בשלם הבא:
אלה דברי רדק:
והענות תא: לב פלים: עונה: צליל: חלת: די
עוד: חלל רשעים עזרנו: פ: שללנו וכוזו אותנו
והשם: ואל כל ער: בראשית: מט: פ: שלל: ג:
העזרותי: בדם היום: הער העיר בנו האיש: לשון
שהד: אך יש הרבה מהם שאינו רק לשון אזהרה כמו
לכונן: וכן והערר בצגלנו: לפ: ששמוהיר למוהר
צריך שיהיה ומתראה לפני עדים עיון רמזם ס
סנהדרין: וכן עוד לאמים נסתמו: פ: מזהיר: עד ה
בכם: לא תענה ברעך עד שקר: שמות: כי יש מהם
שהוא שם ומהם תאר ולפי מקומו יובנו: והרבו על
פי שנים או שלשה ערים: ועדת ה נאמנה: וכן
ארון העדת: שמות: בה: וכן לפני העדת: לשם: ג:
כל הלימות שהן עמות לישראל אופן אחר ועדותיו
זו אלמדם: אף העדות והחקים דברים: והרבו גם
עדותיה ששעני:
ג: עוד זה מלכר: בעוד שלשת ימים: בראשית: ג:
מורה התמדה הדבר והזמן ההווה: ויש מהם שמורה
סוף: כמו בעוד שלשת ימים: לשם: כלומר בסוף
השלשת ימים: ולא אם עזרנו: פ: ולא שאלת
ממך אם אהיה חי בעת שתמלך: שמשנה עמדי
חסד כי בטוח אני ששנה תעשה אצל שאלתי ממך
אם לא אהיה חי בעת ההוא שלא תברית חסדך
מעם ביתי: וט:
די להשקדם עדי עד: פ: עד ועלם: וכן שוכן עד:
ישעיה: נז: ומה העבון תאר: ואר בשחק נאמן סלה:

תגים נב:

און ועות ואמם גשרש עקש נער: ר
עור תרג ולא עלתה בו ולא עורלתא ביה ויש
מהם שתרב: כלשון רשיעא או זידוכא גם כלשון
עולה ועלילה עיין בגרשיהם:

לשעה ימ:

ובעורל מוזניא הוא תרג וכשחק מאזנים:

חולין:

עולם פ: כמו בא או כנוס:

מ:

עין מעין תגים משכן ואוהל התגים: היה לי לגור

ירמיה ע:

מעין תגים עא: אשר נותני מעון פ: כאשר נותני

שמואל א ב:

במעון כלומר זכאי ומנחתי אשר נותני לעשותם

תגים ב:

במשכני ומקדשי אתם תבצעו בהם:

דה א ד:

ב מעון אתה היית לנו: לל מקום חיות לנו וסובל

והסומך ומחסה: הרבוי ויכו את אהליהם ואת ה

הפועונים: אופן אחר מעונה אלהי קדם:

דברים לב:

ג שאלה כסותה ועונתה שמות כא: פיעת

קפוע לתשמיש והוא שגור מאד במשנה עונה

עונות: גם מורה שעות:

דה ב לב:

ד ועון וכחש ומכשף הרבוי ועוננים כפלשתים

ויקרא יט:

ישעיה ב: הוא תאר וכן בני עוננה ואמר שזה

מן כישוף האוחז את העינים ר עקיבא אומר זה

המחשב עמים ושעות ואומר היום יפה לגאת וכן

כל כיוצא עין דלק:

שלישית פ כ:

גשרש עוש בית:

עונות פ: השקאות מפני שההשקאה שעושים

לשדות הוא כחלק לשעות ועונות לשדה השעה זאת

ולשדה אחר שעת האחרת:

מ:

עור כחלום ועור: מגלה עפה זכריה ה: וכן

איוב כ:

התרג אומר מגלה פרכה ויש אומרים בשלה

ויען שהנשור וכדומה שורחים באויר כקראים כן

ועור יעופף על הארץ בראשית א:

לשם יא:

ב תעפה כנקר תהיה: כלומר אם תחשך עתה

עמיס ד:

כנקר תהיה: עושה שחר עיפה: ארץ עיפתה: איוב:

י: לשון חושך ואפלה הס: אופן אחר שחם מעורף

צוקה:

ישעיה יח:

ג והוא חפץ הנזכר בעופפי חרבי על פניהם פי

בהכריקוי ויש מפדשים אותנו לשון תבועה כענין

יחזקאל לב:

הראשון: וכך הוא נהוב במשנה מעופפת פ:

ישעיה יא:

מתנועעת: וכן לפי דעת דלק ועפו בכתף פלשתים

מה:

תגים קלב:

ד לעפעפי תגומה: והוא אישון העיין ויש אומרים

שהוא העור שמכסה העיין:

דברים כה:

ה ויעף דוד שמואל ב: כא: השם עיף ויגע: ידוע

ולפי שהעוף נמא למים קראו בדרך ההשאלה למא

עיף אף על פי שאף בו ענין העיפות: כמו כאשר

ישעיה כט:

יחלום המא והנה שומה והקיץ והנה עיף: כן ה

תגים סג:

הארץ בהיות במאה נקראת כן: כמו בארץ ניה

ועיף בלי מים: ובכלשון נקבה נפשי בארץ עיפה:

לשם קמג:

והעפפות תא ל' פגים עף פרח דאה נשב
נצא גז עטה:

על כללות מיני העפפות תא ל' פגים עוף עיט
צפור:

על העפעפים תא ל' פגים עפעפים פ
חנומה:

באורש חשך: ר:

עוף תרג עופא והם כמו העברי וקרוי ל' וקנת

מתרג כלשון פרח עיין בגרשו:

עוף הדק פ: יונים ונשרים ופיוצא בהיותם קטנים: ככ פ: ה:

ועוף הגסים פ: האוזנים ותרגבולס וכדומה:

עויק ליה בחרני פ: שעקם מתביו ליתן להדגש

וב: ברג פ: הזורק גט:

עויק פ: מדרגה של סולם:

עוקה פ: גומא:

עור לא אכזר כי יערמ עורה כגודי תגס נז:

והתאר אפי ישנה ולבי ער שיר: ה: ועורה אפי

משפט נות: והיא המלכה: העירה והקינה: י

מהם עומדים ויש מהם יוצאים: וכ עורר את

חניתי לשון הערה וזריות והתעוררות להפך השניה

גם תבועה: וכן תפלת הער ער: כלומר שבער

התפלה תמיד: וכן עיר ובהלית כלומר המיה ותבועה

עיין דלק: והם קרובים בענין:

ב לשון שבר זעקת שבר יעורר ישעיה עו: עיין דלק

וכן נריך להבין ערער תתערער:

ג ויהי ערה שמואל א כ: כח: פי שוכאך:

ד עיר מדינה עיין בגרש עיר:

ה למען הביט אל מעוריהם: לשון חשוף וערוה

ובלי:

ו כתבות עור חרבי עורות גדי העזים פ:

גל:

ז ועת עיני נדקיהו עור: וכן עור עיני פקחים:

שמותרג: והתאר פקח או עור שמות: ד: הרבוי

והולכתי עורים: והתאר כלשון נקבה עורת או

שבור הרבוי לפקח עינים עורות ישעיה מ:

והוא כמו סנורים:

העור תא ל' פגים עור גל:

העורון תא ל' פגים עור סגור:

בגרש יקץ וער:

עור רובם כמו העברי: וכן יש שמתרג כלשון

שכח כמו שור דבורה עכ"פ שבהי דבורה שבהי

עורי עורי איתגלא איתגלא ישעיה ה: ורוב לשון

ה תעוררות שבתמן הפעיל שמתארים בספר ישעיה

ירמיה ויחזקאל ומרי עשר מתרג כלשון אייתאה

בגלוי עיין בגרש בגל כמו העירותי מנפך: אייתי

בגלאי: וכן לשון הקינה מתרג כלשון התעוררות

בבנין התפעל כמו לא הקיץ הנער: ולא איתער

מלצים כ ד:

מ:
איוב א:
תגים א:
שמואל ב:

תגים א:

ירמיה עו:

לשם יא:

בראשית ב:

וכ:

ירמיה לו:

ישעיה מ:

ויקרא כב:

רביא: וכן כל ויקץ כמו זאיקץ. זאיקץ: וכן
הקיתומו וארצה: אתעדיה וחזית: ובניאל עיר
וקדיש:
2. בעור מן עברי קיט: פ: מוז ותבן:
3. עיר: תרג: ואת עיני מוקיה: עיר: תרג: עיר:
והתאר או עיר תרג: או עירא: והרבו נעו עורים:
אתגטלו עורין: ויש הרבה מהן שמתרג: בלשון
סומא עיין בשרשו: גם יש מהם שתרג: דלא
חזי:

דניאל: ד:

דברים: כז:

עיר: אמרו אנשי יבוס לאברהם ברות עמנו ב
ברית שאין זרעך יורש את עיר היבוס ואנא מ
מוכרים לך את מערת המכפלה ועשה כן ואנשי
יבוס עשו נלמי נחשת והעמידום ברחוב וכתוב
עליהם ברית שבועה אברהם ובשאו ישראל לארץ
לא יכלו להיכנס שם מפני השבועה שנאמר ואת ה
היבוס יושב ירושלם לא יכלו בני יהודה להורישם
וכשמלך דוד רצה להיכנס שם ולא היכיחוהו ש
שנאמר ויאמרו אנשי יבוס אל דוד לא תבוא הנה
אמרו אין אתה יכול להיכנס שם עד שתסיר כלמים
הלל שכתוב בהם ברית השבועה שנאמר כי אם
הסירך העירים והפסחים ואילו הם הצלמים
שעינים להם ולא יראו רגלים להם ולא יחלטו:
שנאוי נפש דוד: פ: דוד שונא מלשמוע ומלעבוד
עבודת אלילים: בדרייתא דר' אליעזר: פ: לו:
עורות לבובין: פ: העור מהבהמה שהיו נוקדין
בחיים איתה כנגד הלכ כדי לקחת הלב ולהקריבו
לעז: גם הפעולה הזאת נכ: דברים: פ: ב: עמד
כהדין עורעתא: פ: שם כל מברזל שבו משברים
האבנים דר: פ: צ: מעריך שנקרא כן:

מ: עיר: עיר: וכו' כל הגוים: פ: האספו: ואין
לו חצר: יואל: ד:

ב: קוש כחיל וכמה: איוב: ט: פ: שם כוכב מה:
ג: קוש שם תולעת שאוכל הכבד עיין בשרש:
עש:
ד: קוש על בניה תנחם ידוע:
בשרש: קבץ: ר:

איוב: לח:

ערה: ערה ושמתי המלכה: כן געות המדרות עיין
בשרש ערה: לעות אדם בריב איכה: ג: והשם ערה:
ראיתה ה עותחי: לשם: כלם לשון עול ועוות
הדין:
ב: לרעת לעות את יעקב דבר: פ: לעת ולומן ליעקב
דבר: לל הוא הנמא לשמוע את דבר ה שיזמינו לו
הדבר בעתו: וכן עת ללדת ועת למות: וכתתי ג
בשמים בעתם: ויקרא טו: וכן שאר הכנאיים ב
ברשות הת' כלם לשון זמן הרבו יודעי העתים:
הזמנים: ונמצאים בלשון נקבה: בידך עתותי:

ישעיה: כ:
קהלת: ג:

אסתר: א:
תלים: לא:

והתאר ביד איש עתי ויקרא יו: איש מזומן ללכת
שם עתים הרבה:
ג: עתה אקום ואמר ה: ואלי מעתה לא יעמוד ישעיה: ג:
ב: כח: דניאל: י: והם וכיוצא מהם לשון העת
הזאת:
והזמן תא: לר' פנים: עת: עתה: הן: גא:
בה:
בשרש: כון: ר:

עז:

עבודה זרה: על זה: עם זה: עבודת זאת:

עז: ועם עז קרבנו: הרבוי ואת כל העוים ה מ
הנקדות: בראשית: ל: מין בהמה ידוע: עזאזל: ויקרא: ג:
מלה מורכבת מן עז ואזל והוא שם הר ונקרא כן
כן לפי שהעז היה הולך לשם: גוי עז פנים: הוא
תאר למי שאין לו בושא: הרבוי עזי פנים: והשם
עזות עיין למטה:
והעוים תא: לר' פנים: עז תיש: שיעיר: צפיר:
שה: גרי:
עז: ותעז יד מדין: והשם ה עזו לעמו יתן: מ
תלים: נט: אוסן אחר עזי וזמרת יה: שמות: טו:
וכן ה עזי ומביני: וכן ועזו מלחמה ישעיה: מב:
וכתוספת: מס: על ראש ערמוז הזה: ואמר זה על
הסלע כי הוא מקום חזק: התאר ומלך עז: ישעיה:
יט: וכן חיל ועזו: כלם לשון חזק ואומץ:
ב: העוניה: ויקרא: יא: שם עוף ועל שם שהוא
חזק נכ:
בשרש: חזק: ר:

עז: תרג: עז בת שנתה: עזא בת שתא: וכן אם עז
קרבנו: ואם מן בני עזיא: אך ושם ועזים דבמלאכת
המשכן מתרג: מעזיא: וכן מעשה עזים: עבד
מעזיא: וכן תרג: העוניה ועזיא:
עז: תרג: דבר עבד יעלה עז: ומילתא דעזיא: משלי: יטו:
וכל לשון עזו מתרג: בלשון תוקף: ובכתובים בלשון
עשיא עיין בשרש תקף: ועשן:
עזי: דשוקא: פ: העוים שעמדים לשחיטה: פ: כיצד: בנך:
הרגל: עיין בשרש ערבן:

2. מכנף העז: פ: כנף העוניה: כל הוה רחימתן כלים פ: יו:
עזיא: פ: חזקה: עיין בשרש ספסר:
3. בהרת עזר כשלג: פ: לבנה בתוקף כשלג: בריש: בשנת:
נעשים: וקרוי לזה פ: במה מדליקין שתיכלני מעזי
פנים ומעוות פנים: פ: שלא יקניטני אדם שיש בו
עזות פנים: ומעוות פנים: פ: שלא יהא בי עזות
פנים: ודע כי כל לשון זה חזק מזה הוא מ
מדה דעה והסך חזק לב ואמץ לב שהוא מדה
עזבה:

עזא:

על זה אמר:

ביוםא: עזא: בא לכפר מעשה עזא ועזאל שם שני מלאכים
שנתברשו מן השמים בסג' פי שני שעירים:
מ' עזב ככפיר סט: ודנה העוברה בקרב הארץ
ירמיה' כה: ישעיה' ו: לל אל הבתים והשדות והכרמים העזובים
והשוממים מאין אדם: ויש אומרים שהוא שם בשקל
מלכס' ב' ח: מלוכה: מיום עזבה את הארץ: עזבה יתומך
ירמיה' מט: והם שנים על זה האופן כפי המסורת
ולכן העין חטופה:
יחזקאל' כו: ב' בעיבוגיך נתנו הוא לשון סחורה גם חזריו
הכמנאס בענין ההוא:
ירמיה' ג: ב' ויעזבו ירושלים עד החומה הרחבה לשון בנין
וחוזק: והוא נקוב במשנה התחתון כותן הקורה
והעליון המעויבה והוא כלל לבנין שעל התקרה
והתקרה היא הקורות או הקנים שמקרה בהן והטיט
שניתן עליה והוא חוזק התקרה:
פסוקה פ' איו: 2. מעויבה פי טיט ונדרות שעל הקורות ב
במשנה:
שמות' כב: ד' עזוב תעזוב עמו: וכן אעזבה עלי שימי אויב
י' לשון טעינה ומשא:
והעויבה תא' לו פנים עזב הנחה נטש
שמט נתן משק:
בשרש סחר עזר:
עזב מילין עזיבה פי דבר זמה ומטעם כב' פ'
ד' דנדרים:
עזב קליל הוא תרג' ירושלמי מאילה שלמה ופי'
אילה:
עזב פי מגיד: ושלח תי:
עזל תרג' בדיה טוו ויביאו את המעוה בידהא
מעולין ואיתנאו כד עזל: טוו את העוים עולין
ית מעווא: וכפיה תמכו פלך תרג' וידהא לבנין
מעולין משלי לא:
2. עזל פי נער של איל:
עזם ומלך את ראשו תרג' ירושלמי ויעזם ית
רשיה: ואנקלם מתרג' ומלך:
עזב:

על זה כאמר: עוד זה נקרא:

מ' עזפן פי מי שאין לו בושת והוא כמו עז פנים
ירמיה' ה: והוא נהוג מאד: וכאשר ינטרך לעשות הרבוי עז
יאמרו עז פנים:
עזק ויעקרו ויסקלו פי חפרו והוא יחיד
במקרא:
בשרש חפר:
כראשית' לח: עזק החותמת האלה תרג' עוקתא אילין: כחותם
על לבך כבלף עוקא על לבך שיר' ה: פתחי
חותם כבלף עזקן: עיין בשרש גלף וכל לשון

טבעת מתרג' עזקתא כמו לטבעת האחת לשם טה:
לעזקתא חדא: והרבו טבעות זהב עזקן דהב: אסתר ג:
את טבעתו מעל ידו עזקתיה מעל ידה:
2. אסור בעזקתא: הוא תרג' אסור בזקים פ' ירמיה' ימ:
פתחתך היום מן האזיקים שריתך יומא דין מן
עזקתא לשון ככל ושלשלות:
3. עזק פירות הלל של עדלה הן של עזקה הן פי'
פירות מאדמה שנחרשה בשביעית כלומר לא תהיה
סבור דבשרה כור גדלו אלא משדה נתחרשה יפה'
ונעזק הוא כמו ויעקרו ויסקלו: בסג' בימות: כמנחות:
וכן פ' כל קרבנות הצור: הלך בשדה ומצא יושב
4. ועזק פי חופר ומשלך את האבנים: ובסוף
אהלת אף העזק בית וכו' פי עשה גדר מאבנים:
יש מפרשים כמו חופר:
5. חובר: חולץ פי ז:
עזר עד הנה עזרנו ה: מאל אביך ויעזרה מ'
פי מאל אביך בא לך זה החזק שיעזרך פי הו'
במקום שן השימוש עיין דרך: והשם ועזר מצריו
תהיה דברים לב: אופן אחר עזרה בצרות מנא כראשית' מט:
מאל: האם אין עזרתי בי איוי ופי' החכמה והנדקה תלום מו:
העזרת אותי:
ג' עד העזרה: היא החצר שנקראים בו ישראל יחזקאל' מג:
בבית המקדש להתפלל שם ועל שם שהשי שומעם
ועזרם נקראת כן:
העזר תא' לב' פנים עזר עזב:
בשרש חצר:
עזר תרג' רמזם חזרי: תדושן עזרתי: וכן גבעת
ירושלם על עזרתא דירושלם ומזותם אצל מ'
מזותי תרג' בנייניהן בסטר עזרתי: יחזקאל'
לב: ורבים כאלה וכל לשון עזרה שגזרת יחזקאל'
מתרג' מסממא: עיין בשרש מסמק: וכל לשון עזר
ועזרה מתרג' בלשון סעד או סוע וסמך עיין
בשרשיהם:
2. עזר ר' יוסף אומר לעזרה ולא לעקה פי לעזרה
כל אחד מתפלל לפני עצמו פירוש אחר מתפללים
להקנה לעזק ולהזיל: ולא לעקה פי לא להראות
צרה עיין פי הדר תעניות: עיין טו:
עזרד העזרדין פרי מה שנקרא סורבא בלעז:
פי כיצר מברכין:
2. כשאין עזרדין פי חזקים פי בכל מערבין
בקנים עזרדין הוא שם אילן מה שעזו חזק:
3. ויעזר פי עזב שממית התולעים שכתב ובני
מעים:
עזט סופר מהיר פי קולמוס:
ותא' לו פנים עזט חרט שבט צפורן: ר'
עזט תרג' בעט ברזל וכו' בשרש שמיר וכל שאר
עז מתרג' קלמסא עיין בשרשו:

מעשרות פ' א:

מ'
תלים מה:

שמות' לה:
וה:

ויקרא' ב:

מ' עיב איכה יעזב באפו פ' יחשיך מן העב: מנה עב
 כ' קטנה מלכים א' יח: הרצו באו בעבים פ'
 במקומות הגבוהות כעבים גס נמנאים בלשון ג
 נקבה זורמו מים עבות תלים עז: פ' ענן:
 ידמיה ד': בשרש עבה: ל'

מ' עיה לעי השדה והיתה מעי מפלה ישעיה נז:
 מוכה א': האם היא נוספת: הרצו שמו את ירושלים לעינים:
 ידמיה כו': כלם לשון חרבה ושמה תל או קבר וכן אך לא בעי
 כ' ודגרי כא': ישלח יד: איוב ל' כד: עיין המפרשים: בעי העברים:
 עיין רדק בשרשים:

בשרש שמש: ד'
 מ' עיו שלח העז את מקנה יושבי הגבים העיו:
 שמות ט': ישעיה י' כלם לשון מנוסה והאסיפה אל העיר:
 בשרש קבץ: ר'

עיט

ערב יום טוב: ועם מס בראש מערב יום טוב:
 מ' עיט ויעט בהם: פ' בער בהם רדק ורשי פ'
 שמואל א' כה': אפרחינו במילין: ורלבג פ' שלא די שלא ענה אותם
 מענה טוב אבל נקב בהם מכה העיט והוא העוף
 בראשית טו': הדורם שמתגבה באכזריות: וירד העיט על ה
 הפגרים הוא שם עוף דורם שהוא קל ומהיר מאד:
 דניאל ב': צ' עטרה וטעם לשון ענה לעיט ציפור פ' קיבוץ
 יחזקאל לט': עופות: וכן העיט צבוע נחלתו ידמיה יב: פ' יהיה
 צבוע מדם החללים שיהיו סביב כמו שאמל לבו א
 אספו כל חית השדה התיו לאכלה:

בשרש עוף: ד'
 שופטים יב': עיל תרב ועל עור בן אתונות ועל עיל בר אתון:
 בראשית לב': והרצו עילין הוא תרב עירים:
 עיל לשון עילה ועלילה בשרש עלל:

עים

על ידי מוקדם:
 מ' עים בעים רוחו פ' בתקף רוחו ואין לו חכר
 במקרא:
 בשרש חזק: ר'

מ' עין בעין יראו הרצו עינים להם ולא יראו תלים:
 קטו ידוע והוא אבר הראות למרות עיני כבודו:
 ישעיה ג': כלומר אפילו בפרהסיא הם ממרים וזהו
 שאמר ונעמאתם כסודם הגידו לא כחרו שאין להם
 צושת פנים:

זכריה ט': ב' כי לה עין אדם כלומר הבטתם ותחלתם לה הוא
 משלי ג': ואלו הם נושאים עיניהם: והוא בלשון נקבה כמו
 עין תלעב לאב: גס לשון זכר כמו יראו עיניו כידו:
 איוב כא': והפעל ויהי שאול עין את דוד שמואל א' יח: פ'
 תלים פט': כותב עיניו עליו ומביטו בשמחה וכן כל מעיניו כר'
 במדבר י': כלומר כל הבטתי ותחלתי בך וכן מורגל בזה
 הלשון במשנה אס בשם אס בפעל עיין למטה:

א' לשון היישרה והיית לבו לעינים כלומר שתישר
 ותורה אותנו הדרך הטוב כמו שהענינים מורק ל
 לאדם דרכו: ותשכ בפתח עינים בפתח שהוא בגלי
 ובפרהסיא שהיו העוברים ושבים דרך שם: עין ה
 המים לל אס הדרך כי כהם שני דרכים יקראו
 אז עינים והמקום שמתחיל לאפרד האחד לשנים
 דרכים יקרא פתח עינים: מנחה בלילה דף כא':
 ע' ב':

ד' מראהו וזורתו כמו ועינו בעין הצדולה: בעין
 נרשים: ודבים כאלה: ינא מחלב עיניו תלים עב:
 יש מפרשי שהוא מזה הלשון כלומר יזהירו מראיתם
 מרוב השומן ומפרשים מלת ינא כמו הזהיר כמו ה
 השמש ינא על הארץ עיין רדק: וכן עין יעקב כ
 כלומר כענין שדרכם:

ה' מקור מים: על עין המים הרצו עינות ותהומות
 דברים יא': אופן אחר עינות תהום משלי ח':
 ובתוספת מס' מעין נרשז: והרצו המשלח מעינים
 בנחלים: ובלשון נקבה באין מעינות: עין יעקב פ'
 ממקור ישראל דברים לב': לא כהתה עינו פ'
 תארו וזו פניו עיין מנחה בלילה דף דה סוף
 דברים:

והמעין תא לב' פנים עין גל:
 בשרש ראה: ד'

עין תרב עין תחת עין: עינא תחות עינא: וכל
 שמות כא': עינא כס: אבל בעיני ה תרב קדם ה:

ב' מעין ברכתא דיעקב הוא תרב עין יעקב:
 בראשית לח': ל' עינא דמיא הוא תרב אל עין המים: עינות
 דברים ח': ותהומות עינן ותהומן: ורוב לשון מעין מתרב:
 מצבוע עיין בשרש נבע:

ד' בית אבניא יעניין הוא תרב בית אבנין יחזה
 לשון עיון:

ה' ערקיא ועין עגלא הוא תרב שבו ואחלמה עין
 בשרש עגל:

עין דאין עשה בן עין כלומר עיין עליו וכו' פ' כינר
 אשת ביבמות:

ב' לעיין אחריהם פ' לחשב ולהשכיל היטב: בריש
 יש נוחלין: שלשה עבירות אין אדם ניצול בכל יום
 הרהור עבירה ועיון תפילה כלומר שמחשב בדעתו
 אכזיב דעתי בתפלתו כדי שהשי יעשה לו רצוני והיינו
 דוחה כמו מנסה לבוראו בריש גמ' גט פשוט:

ג' עין שרץ שנמצא בעין של תגור או של כירה או
 בעין של כיפה פ' כלם החלון או הנקב שלמטה ב
 בתגור אל הקרקע כדי שיכנס בו הרוח כדי שידליק
 הענים שכתוב או כדומה נקרא עין:

ד' בעין פ' טבעת של עץ שבו נכנס החבל והעבות: בליס פ' ח:
 וכן ובעין של מתכת פ' הטבעת שבו החבל שמושכים
 בהמה:

לשם פ' כא:
לשם:

עב

בני ענני צנים שיש להם העינים גדולים פ' אף
על פי: מעין שמונה עשרה פ' ממה שכתוב תוך
המעמידה שנקראת כן: פ' תפילת השחר: בשרש
מעין:

ברכות:
בראשית:

6. עין פ' קוץ: בשרש בית בליא:
7. ותשכ בפתח עינים: אמר ר' אלכסנדר מלמד
שתמר הלכה וישנה בפתח אברהם אבינו שכל עינים
מצפות לראותו שכל אורח באין אל פתח אברהם:
ר' חנין אמר מקום ששמו עינים כדכתיב תפוח
והעינים:

8. עין לשון בלבל וסבבות:

נכוחים פ' אינו:

9. מעין פ' משקה האילנות נכ: במשנה:
10. מעין פ' מוענין ומאיות: ברכות פ' א:
11. הווא מלך בעיניהו פ' דברים בלי לבוש ובלי מכסה
רק בפירוש ולא בחידות בזהר: פ' אחר מות:
12. לא יגרע מזדיק עינו: פ' מכיונאכו ודומה לו דר
פ' פקודי:

13. עין תינה פ' שם מקום בירושלמי דתעניות דף
סח: מעריך:

14. טביעות עין פ' הציור שקבל העין מאותו הדבר
שכבר ראה: שבת פ' ט:

עיסה פ' בגן:

עין ויגע: כי עיפה נפשי ירמיה ד' לשון יגיע:

דברים: כח:
בראשית: כד:
נח:

עין בשרש יגע: שף: ר'
עוף: תרג: ותקח הצעף: ונסיכת עיפא: ותבס ב
בעוף: וכסאית בעפיא:

מ'
עמוס: כ:
תלים: נה:

עיק: הנה אכני מעיק תחמיכם כאשר העיק
העגלה: השם שמת מועקה במתנינו: תלים: סו:
מפני עקת רשע: לשון צרה וזוקה: בשרש: עק:

מ'
בראשית: לד:
ומא:

עיר: ואת אשר בעיר: הרטוי ויתן אוכל בערים:
אופן אחר ושלשים ערים להם: שופטים: י: ער
מואב: כמו עיר: או הוא שם עיר מה שכתב שמו:

נחמד: כא:
איוב: יא:

ב: ועיר פרא אדם יולד: הרצוי דוכנים על שלשים
ערים: שופטים: י: אופן אחרי: אסרילבגן עירה:
בראשית: מט: החמור בעדו קטן נקרא כן:

והעיר תא: לב: פנים: עיר: אם: קריה: ר'
עירני: פ' אדם חשוב שמושבו הוא בארץ מולדתו:
עיר של זהב: עמדות עשויות כגורת ירושלים ש
שמימים על ראשי חתנים: במשנה:

שבת: פ' הייב:

עיש: יעוש על בגיה תגס: והוא שם שף מה
ויחיד במקרא: בשרש עוש:

מ'
איוב: לא:
נכוחים: פ' וי:

עבו: פ' הוא סוף חולייה האדרה:
עב:

על כן: עד כאן: עבודת כבשים: על כרחו: עד
כמה:

עבב: אינו נמצא במקרא אך במשנה ובתרג: שבור
מאד בבגין פיעל: כמו שתראה אחר זה:

עב

עב

עבב: תרג: ויתמהמה: ואיתעבב: דדה אלי אל
תעמוד: לא תתעבב: וכן הירא תקצר: המימרא
ה תתעבב: וכן אשה רעוה לא פקדה: איתתא
לחברתה לא עביבית: ואנא לא אנת: ואנא לא
עביבית: ובפ' ג' במנחות: הקומץ מיעטו מעבב
את דוכו: פ' אם נחסר ממנו כל שהוא בין קמיה
להקטרה פסול: וכן אם נחסר מן העשרון כל שהוא
קודם הקטרה פסול עין מקומו בגמ: השם עבוב:
הנקבה עבבה: ונמצאים בקוף כי הכף והקוף
מתחלפין:

עבר

עד כאן דבריו: על כלא דא:

עבביות: פ' ידקות שהן מרין: ובר פ' כא: קוץ זו פ' אחרון
עבביות: דדר זו קונדס עין תרג: כערער ב
בערבה:

עבבר: עין בסוף האות: ובהגדה פ' השוכר את
השועלון: בבמי לא שבקי ליה בני עבבריא: פ'
שכינים היושבים יחד: ובפ' דיני ממונות דהו קרי
ליה עבברא דשכיב אדינרי: פ' הוא כעבבר זה ש
שגוז דברים ושוכב עליהן כך זה כלי הוא ועגרון
ואינו נותן מכל נכסיו כלם לעניים לזה קוראים
אותו כן: עבברא: פירוש שם עיר קרובה לגת
בירושלמי דעירובין: מעריך:

עבוביתא: פ' עבבים: הוא תרג: וקוריעבבים:

2. עבברא: כמו העברי עין בסוף זה האות:

עבום

עברי כוכבים ומזלות:

עבו

עם כל זה:

עבל: עובלא: פ' מדה מה:

2. מאה עובלי: פ' מאה מכות: בסב' נערה ש
שנתפתחה:

ב: עיבול: גם מתפעל עד שיחעבל מאכל שחמטיו
ידוע:

עבל

עד כאן לשונו:

עבן: עבנא: נחש: פ' השוכר את השועלון עבנא בבמי:

עבנא פיתחי פך ויכנס בן אלל אביו: עין במקומו:

זמרי שמו ולמה נקרא שמו עבן שעין שונותיהן יהושע:

של ישראל בעבנא שמסבבת וכו' שהיו כל ישראל
בכלל החטא:

עבם: את תפארת העבסים שם חלי ותבשיט מה מ:

שמימים לרגל ומשמיע קול: גם מתפעל וברגליהם ישיעה ג'
העבסנה:

ב: ובעבם אל מוסר אויל: פ' כבל וקשקוש: לשם משלי ד:

עבסה: אמר ר' יוחנן כל הרואה אותה כועס על א

אשתו בשביל שלם היתה יפה כמותה פירק יש ב

בקרבותיו:

מערד:

2. עבם - הוא מין אפעה שכחיה נל העוף מרח באור תתחבר אל כלו ואיבריו נושרין וזהו נלמות כל ועמו מות: במכילתא דף יח: עבשו - כמו עתה כמו שאומרים אם לא עבשו אימתו פרכי אבות ונמנאים עבשו:

עבב:

על כל פנים: עד כאן פירושו: או עד כאן פירש: עבר - אזי את הארץ: ובתבואת רשע עבברת - משלי טו: יש אומרים שהוא שם ולשון השחתה הם ונלבל:

בשרש שחת:

עבר - התרג: קרוב לעברי ונקל להבינו:

2. עיבור או עביר עברין - פ' גלגל ואופן לעחוף הזמם: אמר ליה ליעבר מוחך - פ' קילל אותו שיסבר ויתגבל מוחו:

על:

עיון לשיל: או למעלה: על לשון:

על - כמו לזה - או לשבת זה:

3. על ועם הפנוים עליו לל ממעלה ועל גבו וידוע: עיון בשרש עלה:

מ' עלל - שפוך על עולל: חרבו עוללים שאלו לחם: איכה ד: אופן אחד עולל ויונק - איכה ב: הם הקטנים: אל - עמי נגשו מעולל והוא תואר: אל ותעוללים - משלו בם:

לתלים סג: שמות י:

3. לשון מעשה - כורא עלילה: וכן גדול העצה ורצ העלילה ירמיה ורמיה לב כלומר רב המעשה: ומתפעל: אשר התעללתי במצרים: לל שהחזתי להם מעשי הנוראים: הרבו לבני ישראל עלילותיו:

תלים סג: יקמא יחזקאל כ:

3. הפכו לל מעשה השחתה וחרבה: כמו להתעולל עלילות ברשע וכן ובעלילותיהם הגשחתות: וכן אשר עולל לי איכה א: וכן עני עוללה לנפשי: עשתה לנפשי הראה והדאבון מרוב הבני:

במדבר כב: שופטים יט:

ד' לשון בזיון - כמו כי התעללת בי - לל עשית בי מעשה תענועים ובזיון ונחוק: וכן פן יבאו הערלים האלה והתעללו בי - שמואל א: לא פרש בזיון: וכן ויתעללו בה - עשו בה: מעשה תועבה במשגל: וכא בזיון התפעל כענין פיעל לפי שהוא מורס רוב חפזו וכן הוא מנהג הלשון שיטת הנתפעל והתפעל פעלים ואם הם בעצמם פעולים פעלים כמו הנדברים כך עיון דרך:

דברים כב:

ה' עלילות דברים: הוא גלגל הדברים בעקשין כמו תואנה הוא מבקש ובוה הלשון הוא שגור תאד ב במשנה עין למטה:

נחמיה מ' אינה יו:

ו' במעל ידיהם פ' רוממות ונשיאות ידיהם: וכן ועוללתי בעפר קרני: לל העליתי עפר על ראשי: ז' בעליל לארץ: פ' בכסף הצחק במשובח שבעפר כי כן הכור המצדק יעשה אותו מן העפר המשובח:

תלים כ:

והוא שם הכל: גם בתוך חרשת בעלי - הוא שם משלי כו: הכלי שמתקן ביעט: וכן בעליל הוא בטר ש שמתקין ליעט הזהב והכסף: ויש חילופי רבים על המילה בעליל עיון במפרשים:

ח' עולל יעוללו בבגן: השם ונשאר בו עוללות - ירמיה ו: ידוע וחס העגבים הקטנים:

ט' לא עלה עליה עול - ידוע:

אסנה תא - לל פנים עלילה - סבה הואנה:

בשרש לאך - לעב נער - עם קרב: ר'

על - רוב לשון ביאה המורה על לשון הכבשה מתרג: בראשית ו: בלשון על כמו בא לפני - על קדמי וכן ביאת השמש כמו כי בא השמש יארי על שמשא: והיו השמש באה:

ואוה שמשא עלת - וכן בבנין חפעל הביא בכליותיו: אעיל בכליתי: ובדניאל ב' הנהל קדם מלכא: וכן כאשר בא אל אשת אחיו - כד עליל: וכן יוצא ונא' במדבר יט:

נפיק ועליל: וכן פתח שער העיר תרג במעלה: משלי א:

דתרעי קרתא: שערי מות - מעלני אותה:

עילוי ומקדשין אותו הקדש עילוי - פ' מעלין בקדש ואינם מורדים - ל' אין משנים אותם מקדשה א חמורה לקדשה קלה: וכן והיה ערכך תרג ירושלמי:

ויהא עילויך וכן ברג פ' האים מקדש בו וכו' ב' בעליותא - פ' בשומא ועד: וכן עורה עמו ואינה יורדת עמו: וכן בעליותו של בעל ולא בירדותו - פ' בכתובות:

אם היה עשיר או ממשפחה חשובה עלה עמו כמנהג מעלתו ואם היתה היא עשירה וחוא עני או פחות ממשפחה אינה יורדת עמו ממעלתה - פ' אף על פי:

2. סמין עולה ויורד מותר לשחוט בו - פ' שחודשלו אינו שווה רק באמצעיתו עלה ויורד לל שהוא יותר נר והוא שפיו יהיה חלק ואין בו פגמה כלל: פ' הכל שוחטין:

3. עלה: נותן שתי הלחם על שני כבשים ומניח שתי ידיו למטה על יד: פ' עם: מעשרות פ' א': על כדן פ' עדיין בר פ' סא:

מולך ומביא מעלה ומוריד: אמר ד' יחזק מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו מולך ומביא למי שהרוחות שלו וכו' פ' כל המנחות:

13. על יד על יד - פ' מעט מעט בסוף שבת:

4. אולי מביאך קרבן עלה ויורד - פ' אם היה ע עשיר מביא קרבן עשיר עני מבי קרבן עני כמו שנאמר ואם לא תשת ידו וכו' פ' ב: מלכתי אלהים עלים ויורדים בו: יורדים ועלים מביעה ליה אלא שהמלכים שמאורים לו בארץ ישראל עלים ואותם שירדו היו משמרים אותו בחנה לארץ: בילמודו:

14. ראיתי בני עליה והן מועטין - פ' ראיתי ברוח הקדש בראיית חלום כי הנדיקים שברור הוה ה הראויין לעלות לנן ערך הן מועטים: בגמ' פ' לולב וערבה:

15. ראיתי בני עליה והן מועטין - פ' ראיתי ברוח הקדש בראיית חלום כי הנדיקים שברור הוה ה הראויין לעלות לנן ערך הן מועטים: בגמ' פ' לולב וערבה:

16. ראיתי בני עליה והן מועטין - פ' ראיתי ברוח הקדש בראיית חלום כי הנדיקים שברור הוה ה הראויין לעלות לנן ערך הן מועטים: בגמ' פ' לולב וערבה:

17. ראיתי בני עליה והן מועטין - פ' ראיתי ברוח הקדש בראיית חלום כי הנדיקים שברור הוה ה הראויין לעלות לנן ערך הן מועטים: בגמ' פ' לולב וערבה:

18. ראיתי בני עליה והן מועטין - פ' ראיתי ברוח הקדש בראיית חלום כי הנדיקים שברור הוה ה הראויין לעלות לנן ערך הן מועטים: בגמ' פ' לולב וערבה:

19. ראיתי בני עליה והן מועטין - פ' ראיתי ברוח הקדש בראיית חלום כי הנדיקים שברור הוה ה הראויין לעלות לנן ערך הן מועטים: בגמ' פ' לולב וערבה:

20. ראיתי בני עליה והן מועטין - פ' ראיתי ברוח הקדש בראיית חלום כי הנדיקים שברור הוה ה הראויין לעלות לנן ערך הן מועטים: בגמ' פ' לולב וערבה:

21. ראיתי בני עליה והן מועטין - פ' ראיתי ברוח הקדש בראיית חלום כי הנדיקים שברור הוה ה הראויין לעלות לנן ערך הן מועטים: בגמ' פ' לולב וערבה:

22. ראיתי בני עליה והן מועטין - פ' ראיתי ברוח הקדש בראיית חלום כי הנדיקים שברור הוה ה הראויין לעלות לנן ערך הן מועטים: בגמ' פ' לולב וערבה:

6. משלם נזק שלבמן העליה מאי עליה פ' מעלה
 שבעה: פ' ראשון בכזיקין:
 7. אבל בעליון שבמספחה ומאי כינחו דוד ושלמה:
 8. עלין אין בהם משום רשחא פ' עלי ירק: פ' ח'
 שרנים:
 9. שיעלה מלא פ' עליה: פ' הגזול ומאכל:
 10. עליה: פ' גלגל סא על עלי פ' ב:
 11. עלי פ' כלי מה גם מורה כלי לשאת חיון: גם מין
 עשכ מה:
 12. שהן עלולין לקבל טומאה: פ' דבר מוכן לקבל
 וכו':
 13. עליל פ' גלוי גם הכלי שזרפים ט הכסף:
 ועל פ' הניע ושטף דחה במים רבים:
 14. על עלי פ' סערה ונמנא על עליא רוח על עלי:
 פ' רוח שעררה מלשון שברה כלאים פ' ז:
 15. עלילת חקלא: הוא תרג' תבואת השדה: וכן
 להוסיף לפס תבואת: לאוספא לטון עלילתיה: וכן
 יבולה עלילתא: ויש יכול שתרג' מלשון פרי עיון
 כשרש פרה: וכן הרבה תבואה שתרג' איבה ועיבור
 עיון כשרשיהם: עיון כשרש עליה:
 על פ' תרג' אל עליון אל עליה: וכן והבית הזה
 יהיה עליון: ונכתא הדין דהוה עליא: חברה ח
 העליונה: בריכתא עלילתא: וכן דלתות העליה רשי
 עלילתא: שופטים ג: חרבו ועליות ועליון: אופן
 אחרי יעלה עליו מעלה מעלה: יהי סליק על מיקד'
 לעילא לעילא:
 על פ' חרף: עולבנא דדיינו הוא פ' חופפה דדינו
 פ' השולח גז: עלובה כלל שמזנה בתוך חופתה:
 פ' חופפה: תנו רבנן הנעלבין ואינן עלבין שומעין
 חרפתן ואינם משיבין עליהן הכתוב אומר ואזהביו
 כצאת השמת בגבורתו: לשון חירוף: ואביוני מאדם
 תרג' ולעלבון מבני אינשא: וכן אם היום תהיה
 עבד תרג' תתעלב וכן בגמיה עם עני ודל תרג'
 עם עבדותן ומקבל עולבן: ותיקרא רבה פ' והוא
 יסקיט ואם כהן משיח חטא אמר ר' לוי עלובה
 מדינתא דאסיה פטגריטוס פ' שם חולו מה: וכן
 תרג' כי ראה הבעיני גלי קדס ה עולבני: ויתעללו
 בא ואיה עלובה שופטים יט: עולבן פ' גורד:
 ותיקרא רבה פ' עובה: מעריך מפרשו עניה: ואל
 תנה אונן למפרשים חופפה:
 עלה אל האלהים: כי עליה השחר פ' עליה זוחר
 חוס: בראשית לב: לשון הגברה וידוע הוא:
 פ' עולה הוא אשה ריח ניחוח לה: פ' קרבן לפי שהיה
 העולה כלול על המזבח: וכן שונא בול בעולה פ'
 כאשר האדם מקריב קרבן על הגזל שעשה שונא
 אותו הקרבן והתאר אדמה לעליון: והשם בעלות
 רוחכם יחזקאל יא: פ' המחשבות העולות על ר'
 רוחכם וכו':

גשתי ככח:
 כמנונות:
 כלאים:
 מלכס: כח:
 בראשית יד:
 מלכס: ע:
 ישעיה יז:
 ירמיה כב:
 דברים ב:
 בראשית כג:
 שמות יט:
 ויקרא א:
 ישעיה סא:
 לשם יד:

ב' עלית קיר קטנה פ' חדר וכן ויסר את העליה: מלכס: כ' ד'
 הרטי עליות:
 א המקרה במים עליותיו תלם: קד: וכן לא תעלות לשם שמותי:
 במעלות פ' במדרגות שאדם עולה בהם לבית ו יהושע י:
 וכיוצא בהם דרך מעלה בית חורון: במעלה קברי יחזקאל מ:
 בני דוד ר' עם העושים שבמלכס: אופן אחר ושמה לשם א:
 מעלות מעליו: ואף מחנה לעולה כמנל בשקל שמות כה:
 יורה: אף כמנל לקיע: ועם הא' מלמעלה:
 ד' בעלות גדיש צעתו: וכן ועלית ידו על יד רעהו: איוב ה:
 פ' תכרת ותפסק כלומר כשיחזיק איש ביד רעהו ת'
 תפסק ידו כמו שאמר חמק בשרו: זכריה יד: וכן כל
 הדומים להם לשון כריתה וחתכה והפסקה הוזהר וכתב מלכס: א' ע:
 הוה יהיה עליון:
 ח' הנה מים עולים פ' מתגברים: וכן ותעלה ירמיה מז:
 חמלחמה פ' היתה הולכת ומתגברת: מלכס: א' כב: מלכס: א' יח:
 ו' ואת חמים אשר בתעלה לחפה: והרטי ואת ירמיה מז:
 העליותיה שלח יחזקאל לא: פ' אמת המים:
 ז' תעלה אין לך: וכן הכני מעלה לה ארוכה לשון
 רשאה: וקדוב הוא לעגין הראשון:
 ח' בתוך חריפות בעלי: הוא יד המכתש הנקרא
 בלשון משנה בוכנא לפי שמעליו אותו כשזיתין
 בו: והעלות ורשת: הוא כל קטן ששואבין בו חיון:
 דק: והוא נקרא בלשון משנה עלת:
 ט' ועל השנות החלם: וכן עלי עשור ועלי ככל בראשית מא:
 תלם: כב: ידוע והוא מלשון הראשון:
 י' ויבאו האנשים על הנשים פ' עם הנשים: וכן נחה שמות לה:
 אדם על אפרים פ' עם אפרים: ורבים כאלה: שרפים ישעיה ז:
 שומדים מפעל לו פ' סמוך לו ישעיה ו: וכן וזבחתי
 עליו את עולותיך פ' סמוך לו ורבים כאלה:
 יא' גם יבא כמו עד: והוא ינהגנו על מות פ' עד שמות כ:
 מות:
 יב' והוא עלתה עליהם פ' אליהם: יהושע ב' תלם מס:
 ותתפלל על פ' אל ה: ויש הרבה מלשון הזה:
 יג' המלט על נפשו פ' בנפשו בראשית יט: וזה שמואל א':
 והדומים משרת כמו בית השימוש: וכן כל ימי חיינו:
 על בית ה כמו בבית ה: הגבר חקם על שהוא תארי ישעיה לח:
 ודל עליון: את השוק והעליה פ' ואשר עליה והוא שמואל ב' כב:
 הדרך שהוא על השוק:
 יד' ויתפרו עליה תאנה: חרבו והביאו עלי זית: ויש בראשית ג:
 מהם שהיו חסרה כמו כאלה נובלת עליה: עליות ישעיה יא:
 משכני אביך פ' סלקת כמו כעלות גדיש צעתו:
 ערמא דך פ' ע: ע: ב: עיון בו:
 העליה תא לב פנים עליה נקב:
 הוראת על תא לב פנים על אל עד:
 העלים תא לב פנים עלים טרף:
 ייתו עלי: או יבא עלי הוא לשון שבעה: ומונח
 יבא עלי כך וכך אם אעשה כך וכך וכן כל כיוצא:
 ירושלמי מסכת כלאים:

על שמואל: פ. חממונה על הכית שעל פיו הכל
נעשה ילקוט דף קל:

עלם • תרג • חזק ואמץ • תקיף ועלם • ויש שמתרג
תקף ועלם • חזקו ואמנו תקיפו ואליבו באלף עין
אלם • אך חזק ויאמץ לבך • תקיף ועלם • כך ה
הרטי וערדים בקשו • נסאי • תרומת תבט נסאי
וכן קטני עזה מתתיו אפי חלשות תקיפה מ
מעלימותיה דאבא:

2. מעורבא ועד סיבא. הוא תרג' מנעל ועד זקן : אסתר א:
 וכן תרג' שמת בחר. כדי עורבא קהלת ב:
 ויתגו הילד בזונה. ויהי עורבא באר זניתא: אהל יואל ד:
 רוב לזון פער שבכתובים מתרג' שליא או רביא
 עיין בשרש טלה ורבה: והנקבה עורבתא כמו ו
 והיה חבלתה. ותהי עורבתא: וכן רוב לזון פער
 ונערות: אך תרג' נערות רבות. עורבתא סגיאן:
 והשם כי הילדות ארוס עורבות. קהלת יב:
 3. עלם תרג' לעולם ועד. לעלם ולעלמי עלמא:
 והרבי עלמין וכן תרג' סלה דתעיס מתרג' ע
 עלמין:

על־כך תראה באידי' פ' מעין אותן טוֹטות שעתיד נגרות
הקדמה לשלם לך לעולם הנא תראה בעורך צדיים:
פ' היה קורא:

כְּלוֹמַר יְרוּשָׁלַם שֶׁהִיא בֵּית הַשְּׁלָמִים:

עֲלֵם כְּחֵל הַמּוֹדֵעַ וְלֹא יִשְׁלֹם לֶשֶׁן שְׂמֵחָה : מ' אִינוֹן לֵט' :
 בִּשְׂרָם שְׂמֵחָה : ר'
 עֲלֵץ יִשְׁלֹם פ' בָּלֵעַ עֵינָי לְעֵלָה : מ'
 בִּשְׂרָם בָּלֵעַ : ר'

על ע. תב. ויסעיהו ממקומו. ועל ע. ליה. מ.
מאתתיה: והשם נסער השמים בעל ע. לא. דשמים:
גבוליו כסופה. וגבולתהו קלמן בעל ע. לה. י.
שעה. ו. וסער מתחולל. ועל ע. משתבש: וכן
רוב לשון סערה וסופה: מתב. על ע. לא: וכן תסמר
שערת כשרי. מנחמא על ע. לא. כשרי: ומנחא ע.
על ע. לא:

עלה • בגד עליו שטט • התאר עליו יחזקאל • מ' •
 לא • לזק הכל העיפות באופן שבעטם תגא נשח • יעיה נא •
 הוא נהג • מה • במסדה השם עילת •

מִלֵּוֹת סִמְכוֹת וְכִן וְהָיָה בְּעֵת וְהָיָה שִׁיר ה'.

עליון לבי בה' והסס עליצות כמו עליצתם ה' מ' וצדקת ג' שעתה ועתה ולבן חוד חוד במקד' ו' שמואל ה' ה' בלוי ונבלי' :

שאלה:

עלה · עלולה · ידוע גם מזרח לזמן סבה כמו
עלת העלות:

לְהַשִּׁיבָה הַרְגִּי יֶדְךָ מִדֶּחַי מִנֶּחֱסִי עַל־עַל־
עֲלֶה תִּתֵּן עֲלֵה אֱלֹהִים בְּתַרְמוֹתֶיךָ יִתְעַלֶּה לְךָ בִּצְבָאוֹת
וַיִּהְיֶה לֹא יָדַע אֲנוֹס עֲרֵכָה וְלֹא יָדַע בְּרֶפֶשׁ עֲלִימָה וְ
טוֹבִים הָיוּ חֲלָלֵי חֶרֶב מִעֲלֵי חַוּוֹ קְטוֹלֵי סוּפִיִּם
אִיכָה ד' לִשׁוֹן טָעַד וּמַעֲלָה:

2. עֲלֶה: תִּרְבֵּה וְהַעֲלִיחַו סֵם לְעוֹלָה • וְאִי־קִיָּה קִדְמִי
תִּמְנָן לְעֹלְמָתָא • עוֹלֶת שֶׁבֶת עוֹלֶת שֶׁבֶת:

ג. עֵלָה • תָּרַב • וְהִתְעַן בְּעֵלְמָה • וַאֲשַׁכְּחוּ עֵלָה:
פְּוֹעֵלִי אֶחָד • עֲבָדֵי עֵלָה: וְכָל עֵלָה כְּתוּבִין בָּהָא:
עֲלִיּוּתָא • פ' מִבְּחַר הַנְּכָסִים וּמֵה שְׁתַּעֲבָדוּ • בְּבָק'
פ' א':

עליו יעשו שרי: ועליו נפיו: אופן אחד: ועליו
 בכל לב: נפניה א: והמאמר עליו בה: אופן אחד:
 עליו באותך נפניה: א: שאף עליו יום: כלם לשון
 שמחה וששון: גם השכרתם למען יעלהו: יש מ
 מפרשים לשון רעה אך דרך אומר שאין נודך
 להניאו מכלל פי השיפור מרבה לשמוח ולהשתעב:
 בשם אחר: שמח: די

עלמ. ועלמ. הנה. פ. חושך:
ה' חושך:

עלם ונעלם פאר צו: תנא נעלמה פ: באט לאה יתיר
באוס יג: לשון סתירה ובסוי וכן ועם נעלמים לא
אבוא פ: אנשים חוטאים בסתר: והשם עלמינו
למאלד פניך: אופן אחר ותעלמות יוציא אור ואף
גם פי שחא במסיק אינה כנוי עייף דרך: וכן כמורה
גלה על ראשה: ובדומה: והרפוי ותעלמות: לז: כלם
שון הסתרי:

בְּיָמֵינוּ הַזֶּה הַעֲלָם פִּי נַעֲרָה וְכִי הָעֲלָמָה הַיּוֹנָתָן
שֶׁאֵין כָּמוֹהָ בְּרָאשִׁית כִּד פִּירוּשׁ נַעֲרָה וְהָרְבִי צִמְחָה
עַל מֵוָה תוֹפְפִיתָ:

הקצרת ימי ערוביו • פי זעוריו: וכן עמיתו
ללאו ערוביו • פי חטאת זעוריו: הקצבה • פי צמר
לרביה תשכחי:

תשועת עולמים. כי השלם הזה והשלם הזה:
 כן צור עולמים: ושמעם שמורה דין ומזן ארץ.
 מן אברהם באהליך עולמים: וכן ועבדו לעולם.
 לעד היצא שנות פא:

עולם, פ. קמניחות פמו' אמתר עולם חסד
מנה: אשים את שמי לעולום: דה. ב. לב: יש

וּפְרָשִׁים אֹתוֹ מִלִּשְׁכָּה עָלָם שֶׁהוּא שֶׁסְּהִנְעָה עַי לֹא
נִשְׁבְּחוּ דְרָךְ עֲבָד הַהִרְסָה וְהַחֲשִׁמְתָהוּ יִמְחוּ לִפְנֵי אֱלֹהִים
קֶן: וְאַחֲרֵים מִפְרָשִׁים אֹתוֹ מִלִּשְׁכָּה וּכְעֵלֶם דְּבָרָה רַבָּה
לְחַב סִתְרָיו וְעוֹמֵם עֵינָיו לְרַעַת אֹמֶם:

תַּגִּים מִלֵּל:

ליונר פאג

צמדנל • ל

תלים · זל:

3

שעמה'ה יוסף
נדמות : וא

14

h

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

איו"ב' ר"ת :-

10

est. 1994

ה'תש"ז

_____

100

מ' עלק לעלוקה שתי בנות: ואין לו חבר במקרא:
משלי ל: שם לשון מה מהמים או כגון להעדר כפי טנת
ר' סעדיה כי ההעדר בצעל חיים הוא על שני
פנים האחד העדר ההויס צמותם וזהו מלה שאול
שאמר והשני העדר שלא יהיו וזהו שאמר עזר
רחם וכן צמחים אמר ארץ לא שבעה מים ולא ת
תוציא הצמחים והשני כלות הצמחים אחר היותם
וזהו שאמר ואש לא אמרה הן ר'

עלק: תרגמו כמו העברי וכן תרג' פרוס זלות
לכני אדם בעלוקה דמצינה אידמהוק דבני נשא:
וכן בדברי ד' מפני הפנת עלוקה והיא התולעת
הגדלת בנהרות ושואבת ונתפשה ברגלי האדם ו
זכרגלי הבהמה בעבדס בנהרות ושואבת דמס עד
שתמלא ותגשח ונפלת והמשיל זה הענין בפסוק
הנזכר לעלוקה שהתולעת ההוא אינה אומרת די
בשתית הדם:

עלש עולשין מין ירק ברוש כלאים:

עלת עוליתא עיליתא פ' כלי הנושאים בו חיין
גם מורה מין עשב מה: במגילת איכה פסוק
נחנו פשענו וכפי כל כתבי הקדש וכן עיליתא
פ' כלי קטן כמו אנטל:

עם:

על מנת: על משקל: על משקן או משרס: ששרה
מאמדות: על מנת:

מ' עם היא מלת קושרת ומחברת: ויש שמפרשים
וחזקאל לא: מזה הלשון לא עמבור כלומר לא היו עמו ולא ה
נתחברו אליו בגדלו וזכישו: ויתכן ששרש זאת ה
המלה עמס עוין דרך: עם העם הזה פ' קיבוץ
אנשים וכדומה: ולפי שאסיפת האנשים וחבורם
זה עם זה יקרא עם לפיכך נרגש חבורו עם ה
הבנוים כמו יהי ה אלהיך עמך אמנם כי אתם
עם כל אנשים חכמים עיין ילקוט בתחלת שופטים:
איוג:

דכרס יח: ג' וידעת עם לבבך: הוא כמו בלבבך שמשדת
כמו בית השמוש: וכן אם הלכתי עם שוא פ' בשוא
איוג לא: ודכרס כאלה:

שופטים יט: ג' אשר עם בית און פ' סמוך: עם יצוס פ'
סמוך:

שמואל א יי: ד' אדמני עם יפה עינים פ' ויפה עינים וחיה מ
משרת במקום וו:

לשם כ'ו: ה' עם במקום את כמו עם ארון האלהים רל
את ארון עיין דרך:

ומלת הקושרת תא' לו פנים עם: עמך אל:
את על רגל:

על קטן וחבור אנשים תא' לבני פנים עם גוי:
אום לאום עדה בת חיה קהל רגם:
צבא חילי אגף המין זרועות ארחת חברי
אחזה חבל סוד נחל שוירת:

בשרש עם: ד'

שעמם פ' בהלה תרג' ובתמהוק ובשעמימות: כמותות פ' ה
עמם כל סתום לא עמבור: איכה ויעם זהב פ' מ'
החשיך וכסה: איכה ד' לשון הכל ההסתר והכיסוי:
עם רב ועצום יואל ב' וכן ואת עממי הארץ: נחמיה יט'
פ' קבוץ עיין למעלה: וכן הנמלים עם לא עז פ' משלי ל:
אסיפה וקיבוץ: וכן עם זו יצדתי לו תהלתי יספרו: ישעיה יג:
שמפרשים אותו על חית השדה:

בשרש סתם: ד'

עם כל עם שמקרא כן תרגמו גם עם הכנעניים:
וכן כל אתו אתך אתי מתרג' עמי עמך וכן השאר:

עם תרג' הן עם אחד הא עמא חד ויש הרבה בראשית יא:
מהם שמתרג' כמו העברי אבל עם הא הידיעה כמו מלכס יז:

העם תרג' עמא: וכן אסיס גוי וממלכה אס אית
עם ומלט: וברגוי עמים רבים עממיא: אופק
אחרי גבולות עמים תחומי עממיא: וכן כל העמים
עם הא הידיעה מתרג' עממיא: וכן בדניאל ג'
עממיא אומיא ולגניא:

עם תרג' איכה ויעם זהב איכדין עמא דהבא: ישעיה סא:
וכן והנה ניהה וזה עמי וכן רוח כהה רוחיהון וחזקאל כא:
דהות עמיא: וכהנה כל רוח ותיעמי כל רוח: בנרבות:

עוממות פ' חשיפה: בסג' פ' אילו דברים:
עם הארץ ההמון שאין להם חכמה וידיעת ב
בנורה נקראים כן:

עמא:

על משקל אחת:
עמא פ' פלך לטוות בו:

עמך בסוד ה' ידוע:

ב' ויבא אל עמדי במקום שאני עומד דניאל ח: ידמיה כג:
וכן ויעמדני על עמדי פ' כמו שהייתי בתחלה
עומד:

ג' ותעמוד מלתי פ' פסקה: גם מורה לשון קיום
וחזק כמו ותעמוד מלחמה וכן ותעמוד לבך ידמיה לב:
וחזקאל כג: וכן למען יעמדו ימים רבים פירוש
יתקיימו וכן בין העומדים האלה פ' בין הקיימים
והם המלאכים הקיימים לעד באישים: וקדוב לזה
העמוד ברוך הרטי והמישני את העמודים ש
שופטים יו' ויען שהם מעמידים ומקיימים הבית
והנסמך בו נקראים כן: לא העמוד על דס דרך: ויקרא יט:
פ' אל תאחר שלא תלך ותגילהו והשם וממעמך
יהרסך:

ד' ואתה פה עמוד עמדי פ' עמו דברים:
ה' וכן נזר יצוק עמדי ואינו נהוג רק עם הכנוי
מהמדבר בערו: בעמדם יעמדו פ' כשישראל א
אומרים שימך המלאכים דוממים ושוקקים והוא
כמו בא עם דם עיין בר פ' סו:

בשרש בטל עם יקום יקום:
עמך תרג' בעמוד הענק: בעמורא דענק: ע שמות יד:
עמודים שנים עמודא תיין: וכן כל העמודים כהא

ד' ואתה פה עמוד עמדי פ' עמו דברים:
ה' וכן נזר יצוק עמדי ואינו נהוג רק עם הכנוי
מהמדבר בערו: בעמדם יעמדו פ' כשישראל א
אומרים שימך המלאכים דוממים ושוקקים והוא
כמו בא עם דם עיין בר פ' סו:

בשרש בטל עם יקום יקום:
עמך תרג' בעמוד הענק: בעמורא דענק: ע שמות יד:
עמודים שנים עמודא תיין: וכן כל העמודים כהא

ד' ואתה פה עמוד עמדי פ' עמו דברים:
ה' וכן נזר יצוק עמדי ואינו נהוג רק עם הכנוי
מהמדבר בערו: בעמדם יעמדו פ' כשישראל א
אומרים שימך המלאכים דוממים ושוקקים והוא
כמו בא עם דם עיין בר פ' סו:

בשרש בטל עם יקום יקום:
עמך תרג' בעמוד הענק: בעמורא דענק: ע שמות יד:
עמודים שנים עמודא תיין: וכן כל העמודים כהא

ד' ואתה פה עמוד עמדי פ' עמו דברים:
ה' וכן נזר יצוק עמדי ואינו נהוג רק עם הכנוי
מהמדבר בערו: בעמדם יעמדו פ' כשישראל א
אומרים שימך המלאכים דוממים ושוקקים והוא
כמו בא עם דם עיין בר פ' סו:

בשרש בטל עם יקום יקום:
עמך תרג' בעמוד הענק: בעמורא דענק: ע שמות יד:
עמודים שנים עמודא תיין: וכן כל העמודים כהא

ד' ואתה פה עמוד עמדי פ' עמו דברים:
ה' וכן נזר יצוק עמדי ואינו נהוג רק עם הכנוי
מהמדבר בערו: בעמדם יעמדו פ' כשישראל א
אומרים שימך המלאכים דוממים ושוקקים והוא
כמו בא עם דם עיין בר פ' סו:

בשרש בטל עם יקום יקום:
עמך תרג' בעמוד הענק: בעמורא דענק: ע שמות יד:
עמודים שנים עמודא תיין: וכן כל העמודים כהא

ד' ואתה פה עמוד עמדי פ' עמו דברים:
ה' וכן נזר יצוק עמדי ואינו נהוג רק עם הכנוי
מהמדבר בערו: בעמדם יעמדו פ' כשישראל א
אומרים שימך המלאכים דוממים ושוקקים והוא
כמו בא עם דם עיין בר פ' סו:

הידועה: וכל לשון עמידה מתרג: בלשון קימה עיין
 בשרש קום: ראש המעמיד היה מעמיד פ' היו
 ישראל עומדים על הקרבות בירושלים והיה להם
 ראש ורואין התמיד עיין בספר שלמי הבטורים:

פ' ה' בתמיד:
 כעבודת פ' ב'

2. מעמד ומושב היה לפלג פ' למחר: בדר פ'
 פב' והי בהקשותה כתוב אחד אומר נצב לירב
 ה ועומד לדין עמים וכתוב אחד אומר כי שם אשב
 לשפט את כל הגוים כשדן את ישראל מעומד פ'
 מקנר הדין ומפטר ולאומות דן מיושב פ' מאריך
 ומקדק:

3. להסביר את העומד פ' המנוגע כמו שנאמר
 ואם בעיניו עמד הענע: בריש נבעים:

ויקרא:

4. העמוד שהוא מטון כנגד האוכל פ' הכהנים ו
 וכדומה כשנאמרים הרבה תוך הארץ יעשו כ
 באמצעותן כמין קנה שמשם נוצר הזרע והקנה
 ההוא נקרא כן: בריש עוקנין:

5. עמידה הוא שם מתפלה שנקראת גם כן שמונה
 עשרה ועין שדרך לאומרה מעומד ונקראת כן: וכן
 בעבודות הוא גם כן שם תפלה מה:

6. עמדה הוא כלי מה להשתין בתוכו:
 עמה עומת עיין בשרש נמר:

עמי עשו:

עמי מעם ה עשה שמיס וארץ:

מ' עמל אשר לא עמל ב' והשם עמל וכעם
 משלי יו: והתאר נפש עמל עמלה לו: הרטיל ל
 להלמות עמלים שופטים ה' לשון בלש יגיעה
 וטורח:

תלים י:

ב' תחת לשונו עמל ואון הוא ומצויו לשון און
 וחמם:

בשרש יגע עקש:

ל'

עמל תרג: הוא כמו העברי או קרוב לו אך רובם
 מתרג: בלשון טורח: ולעית: עיין בשרשיהם:
 וכן תרג: בעצבון תאצלנה בעמל תכלינה: וכן את
 עניי זאת יגיע כפי ית עמלי וית לזאת ידי:

בראשית ג:
 ולא:

לא מתעמלין פ' שושטין ומקפלין ודועתיהן לפניה
 ולאחריהם והוא כמין מעשה רפואה כדי לבא לירי
 זיעה פ' חבית:

בשבת:

2. פת עמילה פ' לחם חפנים ונקרא כן יען שהיו
 טורחים בו חרבה פ' כל שעה עיין בשרש יין:

בבית:

3. עמל ידון פ' הוללותיהן והפורשעושים בחייהם:
 פ' שנים אלוזין:

4. עמילין של עבדים פ' הפת שעושים כדי לשאוב
 חוזהמל של קיריה:

בבב:

5. מעמלא דבתי פ' משכירות המכוס פ' המוכר
 את הבית:

עממי פ' כבה: עיין בשרש מת:

עמם ומעמם: אש על חמה: ומעמם בשן ע מ'
 עומדים נחמיה ד: והשם אש מעמסה: כלם לשון
 טענה ומשא:

בשרש טענ:

ר'

עמם ויקרא רבה שלחתי את עמם היו קורין פ' טו:
 אותו פסילוסא אמרין הקנה לא הזה ליה לאשחוי
 שכינתיה אלל על הדין פסילוסא פ' קטוע לישנא
 דאמר ר' פגחם למה נקרא שמו עמם על שם ה
 שהיה עמם בלשונם:

עמם תרג: ועניו השע: ועניוהי עמם: לשון בשבת:
 חשיבות וסתומה: ודירושלמי פק עמם עליה
 והתירו פת של גוים במקום שאין פת ישראל מנוי
 מפני חיי נפש פ' עמקו ועינו עיין במקומו:

עמין עמין עניו פ' ענש עניו מלכות: בסנהדרין:
 בב חלק:

עמק מאד עמקו מחשבותיו: והתאר עמק מעור מ'

בשר ויקרא יב: הרטיל מים עמקים ענה בלב
 אש ברג הקוף: וכן לבקנה העמוקה והרחבה
 יחזקאל כב: וכן לרבות עמקות מני חשך: כלל ב איוב יב:

בדגש: אופן אחד עם עמקי שפה והגפרד עמק: ישעיה לג:
 ולכן הביא נקרא כן כמו בעמק חבבא תלים פד מלטה איב:

והרטי ולא אלהי עמקים הוא: והשם במשקל אחד
 שמים לר' וארץ לעומק: וכתוספת מס' ממעמקים
 קראתיו ה תלים קל: עם עמקי שפה פ' שהא
 להם לשון עמוק שאינך מכיר בו: רשי: וכן תרג:

ויקרי לישן פ' חמור וקשה להבין:
 ודבר העמוק תא ל' פגים עמק ניא נחל
 אורים מישור אל בכר אבל שדמות
 שרן כה חל גבבני:

בשרש שקע:

ר'

עמק תרג: עמוק מעור עמוק ממעך וסדומים עמום ו:
 על ערסותם ועומקוון יש ספרים שכתוב ועומקין:
 גם אלה משלי שלמה אף אילין מתלוי עמקי ד
 לשלמה: ירדו במדולת נחתו בעומקיא: במדולת
 יס לעומקי תוא:

2. עמק תרג: שאת או ספחת עמקא או עריא:
 שאת המוש עמק טוואה:

3. ערב העמקי פירוש ערב לכן פירק אש חולין:
 טרפות:

4. כפר עמקי שם מקום:
 5. עמוקות פ' גחלים שכתו תורת כהנים ובילקוט בליס פ' ט:

דף קסה:
 עמר והעמר בו ומכר שמוש דרך סחורה מ'
 או משא ומתן: וכן לא תתעמר בה פ' לא ת
 תשתמש בה ותשתעבד אחר שבעלת אותה ומכרה

דברים כד:
 וכל:

בטלה פ' כמו התאמה שהוא לשון אדנות כן ואמנות אהמע מתחלפות : ורש"י אומר שבגמרא פרסי קורין לשמוע עמור :

לשם כר
כות כ'

ג' עומר לבלבל שמות יו : פ' מדה מה : ג' ושכחת עומר בסדה : הרצ"י ואספתי בעפרים אופן אחר ובעמיה מאמר הקונה פ' אהרת מ משטלים : והפעל וחננה בעמיה תלס קכט : כשרש אגר עבר :

ורמיה ע' כב'

עמר תרג' וחננו מעמר מעמר כמו העברי וקרוי מאד הוא : וכן מלשון עמר לל מדה : כמו עמר בשדה : עמרא בחקלא : אך תרג' ואלקט בשדה אלוניא :

בשנת

במנהג

ג' עמר תרג' בגד צמר בלבוש עמר : אופן אחר לנשאים ולנמר' תרג' לכתנא דלעמרא :

עמרניתא פ' לשון צמר הוא גם מורה הדבר כך שנמצא בין הקלסות וכן נ"ף האילן שהוא כך כעץ צמר' עמרניתא דערבא נקרא פתולת העדן : פריש נמר' פ' כמה מדלקין : וצפרק אין דורשין כל עמר דנחית ליודה סליק אי לא דעל גב אימיה נקי פ' כל אותו צמר שנותקין ליודה גדולה לגביע הצבע עולה בצולה יפה אם היא נקיה ובלתי מ מלכלכת בטיט וכדומה אז קולט הצבע יפה כך ר' עקיבה מתחילה היה יפה עלה בשלם ויחד בשלם אך אחר שמתחילה לא היה הגון לא יחד בשלם :

במנהגין

ג' עמר פ' עץ או דבר בלי חששות : עמר הנוכח נפש מישאל אינו חיוב עד שיבטיסנו בדשותו ו השתמש בו ונתעמר בו ופירו' פ' לשון שימוש הוא : פ' איל הנחנקין :

מ'

וכרית י'
ויקרא י'

עמיה ועל גבר עמיהו : פ' חברו והדרים יחד ב בעיר וחתת דת אחת :

פ' לעשות פ' לבחל : וכן וקול האומנים לעמחם יחזקאל ג' : כל לבחם ותלמד היא שימוש בלמד לבדו וממלאים בלא למד כל עמח שבא קהלת ה : אך יש אומרים כי לא יבא בל' למד כמו הלמד למען ובל' בעבור : וכל עמח הנוכח היום ראוי להיות מלת אחת בל' עמח ונתקדה פמו הדעה מן שלפעמים נפרדים אותן אחר לעשות אחד החלקים : והוא כמו לעמח :

יחזקאל מה'

כשרש נדר דוע : ענן פגע הענן פ' עב : ג' משון ומחשי דגרים יח : מין בשוף עיין כשרש עון ועונה : והעננים תא' לו תמיס ענן עב איר' נשיא יח חזיו' בפיס : גב' לוי :

מ'

שמות יע'

כשרש אוב : ענ' תרג' גלן ובקר : ענן ומעין : אופן אחר דועה גלן ירע ענא : וכן כל הנל : בהא קיריעה מתרג' ענא כמו באה עם הנלן אפיא עם ענא :

כראשית י'
לשם בג'

ענן תרג' ויהו בענני ענן ויהי בעננותו ענא : כראשית ע' והם קרובים לעבר : גם בדניאל ז' עם ענני ע' שמיא :

י' ענן תרג' ושון וכחש וענן וכחש : וכן אל דברים יח מעננים ואל קוסמים ישמעו : מן מעננים ומן ק' קסמיו מקבלין : ורבים כאלה :

י' עני מר' ארבעין בכתפיה פ' אדוני הוא חייב במנחות מלקות אף על גב דלא יעדיק אי בעל ודלא נקיעינן מלקין על לא טובה השמועה : פ' התודה בגמ' : ורבים כאלה גם כפי דינו ממנות :

י' ענוי הדין פ' הדיונים שמענין את הדין לאחר שיודעים הדין מאחרים אותו : עוות הדין פ' ש שמועות הדין קלקול דין פ' בעל הדין ש שבערמתם מקלקלים את הדין פ' כמה מדלקין :

י' בענות אבל לא מטפחות : וכו' פ' ענות פ' ש שמוקוננות כולן כאחת קיעה אחת אומרת וכולן שונות שנאמר ואשה רעוה קיעה תרג' ואמתא לחברתא ענויא :

י' בעניתינו כרית גמ' פ' עניות חכמה ל' שאין כח בנו בחכמתנו לברר הספק ומשום ספק חייבנו גמ' פ' האשה שהלך בעלה למדינת הים :

י' כל שעברו עליה שלשה עתות פ' זמן ברוש נדה : כר פ' לר' וכן כפיאה עד שלא באו לעונה המעשרות פ' זמן : מן ענותא ליהבת ידך פ' זמן ועת :

י' עונה כחדש רח פ' אדם הראשון בערב שבת שימש תחילה אף על פי עונה של תלמיד חכמים תלס א' אימת מערב שבת לערב שבת : וכן אמרו אשך שמו יתן בעתו : זה המשמש מטתו מערב שבת לערב שבת פ' שבו נברא אדם הראשון : וכן אמרו אוכלת עמו מערב שבת לערב שבת ר' יוסי דברי חנינא :

אמר זה תשמיש פ' עונה הוא תשמיש : בסוף פ' אף על פ' :

עיון כשרש ענה : עיון כשרש ענה :

י' הענין פ' שירה וחברת בני אדם : וכן ענן של מעריך נטרים כד' ח :

ענב ודס ענב תאנה חמר : הדבוי בענבים ב מ' כמדברי הושע ט' : ואת ענבי גזירך ויקרא כה' דברים לר' הדגש לתפארת וידוע והוא הפרו שהיון ונל מ' ממנו ואינו מתפעל :

ענב תרג' אשכולית ענבים איתגלהא הוו ענבין : כראשית מ' ואקח את הענבים ונסיכית ית ענביא וקוא קרוב לשם לעבר ופתרון פמיה :

י' ענב תרג' חמשים לללות : תמשון ענבין את הללות ית ענביא :

י' היו ענביו מרובין מעליי פ' פדיון שקם ג' בסוכה הגרעונים פ' לולב הגזול :

י' ענביו של שערות פ' קמח של שערות : וכן פיה פ' י'

בסנהדרין ירושלמי פ' כהן גדול ר' יעקב דפפר חק
אומר ערסיה היו אלא שהיתה ענבה שלהן כשל
שערין יפה וכו' ורבים כאלה ויש כוסמאות שכתוב
ענבא באלף:

בצורה:

האי עניבתא פ' מורסא אי הכי לית עניבתא
בת מינה פ' ענבים שהיו מראהן כאותה מורסא
שאם המורסא לבנה יעציר עליה ענבים לבנים
ואם היא שחורה יעציר עליה ענבים שחורים והוא
מין רפואה עיין פ' אין מעמידין:

הכבוד:

חלוון פחש וענב פ' שיש בעין הכחש פענבה:
פ' על אלו מומין:

עניבה פ' אגבה וחדר וירכסו את החשן
תרב ירושלמי ויעבון פ' יגביו החשן לחברו
עם האשר: עיין בפ' דפסקים: גם לשון קשירה
הוא:

בכחות פ' יז

עניב פ' הוא דבר כגדיר שפא תוך העין
במשנה:

ענבל העניבול פ' הוא הכרול שבתוך הזוג ה
המקיש בדפני הזוג שמשיע הקול עיין בשרש
זוג: בסוף מסכת פרה:
ענב:

עין נהר גן:

ענב והענבתם מזין כבודה: הנה והענבה:
ירמיה ו' והשם בזהכל ענב: אופן אחר לא נאזר
לכסיל הענב משלי ט' הרבוי אהבה בחענונים
שיר ז' גם נמצא הדפוי בלשון נקבות והענבות
בני אדם: והתאר והענב מאד דברים כח: וכן
הרבה בך והענבה לשם לשון שעשועים ונעמות
והנאה הכפש:

ישעיה כז

לשם יב:

קהלת ב'

ותאי לב פנים עונג ערין פנק:
ענב אין לך אהבה כאהבה של תורה ר' יאודה אומר
כל המקבל עליו הענב העולם הזה נותנין לו תענוג
העולם הבא פ' שמתענב בתורה ובמצוות: וכו'
זוהר לשהי עולמות: באות דר' נתן פ' ר' נתן
אומר:

את הענוגה פ' האחרונה ולשון איחור הוא
הבא באחרונה על שם שאחר פ' מרובה בבק:

מ'

ענב אענבנו עטרות לי ענבים על צדקותי
משלי ז' לשון קשירה: ואין להם חסד במקרא: גם
אינו שגור במשנה:

איוב לא:

ענבה ה' ויען כל העם שמות כל: הם ודמיהם
מורה השבת הדפד ומעבה ויש שהם תחלת הדבר
כמו ויען איוב שעדין שום מחבריו דבר לו רדק
אך רש' אומר ויעקב שכל ענייה האמורה בתורה
אינה אלא לשון הרמת קול ואפ' לכולם וענו הלוי
קול דם: ומזה הלשון נהוג גם כן מאד במשנה:

מ'

ירמיה כג

ושמואל ראה את שאול וה' ענהו וכן כלל יענו
ויאמרו אלף: והשם כי אין מענה אלהים מיכה
ג: וכן הדומים להם: געניתי לו בזה ברוב גלוליו:
פ' אף על פי שהוא בא ברוב גדוליו אפי' ה' נענתי
לו ובה ברא ואין ההא משיק ועם כל זה פירשו
כמועם אלף בא עיין רדק והמפרשים: והשם אשר
לא מצאו מענה: פ' תשובה וכן ומה' מענה לשון
משלי יו:

שמואל א' ט:

ישעיה יד:

יחזקאל יד:

איוב לב:

ב' שקד ענה פאחיו: וכן וענתה כי נדקתי ב
בראשית: ללשון עדות וחטאתנו עננה בנו פ' כל
חטאת וחטאת העיד בנו: ורבים כאלה: וקרוז
לנזכר לעלי וענתה שמה בימי נעוריה: קול ענות
אנכי שומע: לשון הגבהת הקול צעיר: ויש גם כן
שמירת לאכל קול ענות חלשה: וכן וכפיש מען
יעננה: וכן יש שפיתרון כי שמע ה' אל ענייך
בראשית יו: כלומר אל נעקתך וכן תרג' אנקלק
ארי קבל ה' נלמתך:

דברים יט:

ישעיה נה:

הושע ב'

שמות לב:

מקוץ ב':

ג' ענה בדרך כחי ואענה את זרע דוד למען
זאת: וכן וענה נאון ישראל בפניו ישעיה פ' כן תן
וימאך יקר ישראל: וכן טרם אענה אני שונא פ'
טרם הכנעו בשגבה הייתי חוטא כי לא הייתי זוכר
ומסים בדריך על לבי ועתה כשראיתו וחטאתי
כאשר שמתי פני באמרתך כנבעתי ושכתי לשמור
אמרתך: והתאר יד עני ואביון לא החזיקה הרבה
העניים והאביונים ישעיה מא: נקבה עניה ס
סוערה: והשם ענות עני תלים: אופן אחר לחם
עוני ונקרא כן על שם שמתענו במצרים: כי על זה
בחרת בעוני פ' הפ' השמר אל תפן אל אול וכו'
כלומר היה לך להשמר שלא תפנה אל און ולהזהר
עצמך ולהרשיע דין הש' כמו שבחרת לעשות בעוני
כלומר בחרת זה יותר מלענות ולהכביע עצמך
מלפני ה' והיא קרוב למה שאמר יחלץ עני בעניו
כלומר להכביע מפני השם הש' ויחלו מדרתו על
שכנעו לפניו: והשם באופן אחר קמתי בתענותי:
אך תענית בלשון משנה דל דום:

תלים קכ:

מלכים א' יא:

תלים קט:

יחזקאל יז:

ישעיה נד:

דברים יו:

איוב לו:

במדבר יב:

תלים כב ויח:

שמואל ב' כב:

זכריה ט:

ד' קרוב לענין הנזכר ענו מאד כחב חסד יוד
ועלה במלואו זאת לרעת עין שעלה קל נזק עולה
ק' זו עולה יב בין הכל רמז לרמזו שמה עלה
היה עניו מכל וכל ולא היה לו באזה אפילו מאחת
מאבריו: עיין מנחה בטלה על פסוק הנזכר: הרבוי
יאכלו עניים וישבעו: והשם נעקב עננה משלי כב:
וכן ועננה תרבו ויש מפ' לשון ההשגחה: אופן
אחר ועננה תרבו וכן אלא ועננה דק' תלים:
מה: ככל לשון הכנעה ושלמות רוח הקד' מנחה:
ה' עני ודוכב על: אמר: וכן והשגחתו בקדבך עם
עני ודל נפיה ג': פ' מוכן שאין לו נכסים: וז'
וכמעט כלם קרובים במשמעות ומלשון האחרון

אִינוֹ מוֹדֵב לְהַתְּעַל: וְהוּא עֵינָן רַע: וְכַן וְכַעַם עֵינָנו: פִּי עֵמֶק וּמִשָּׁל
 מִתָּן: וְקִרְוֹב לֹוֹה כִּי בֹא הַחֲלוֹט בְּרֹוֹב עֵינָן: פִּי ב
 בַּעֲמָקִים וּפְנִים רַבִּים: גַּם זֶה הַבִּלְוָעֵינָן רַע: פִּי
 עֵינָן אִישׁ רַע: וְהוּא לְבָדוּ בַּעֲמָדָה עֵינָן בַּמִּשׁוֹרֶת: וְכַן
 כָּל שֶׁעַל ה' לְמַעַנְהוּ כְּלָמֶר לְעֵינָן שֶׁהוּא רֹוֹנָה בֹו
 כָּךְ פִּי ר' יֹוֹנָה עֵינָן רִדְקָ:
 ז' בְּבִחְיוֹ מַעַנְהָ עֵמֶד שָׂדֶה: וְאוֹפֵן אֶחָד הָאֲרִיבֹו
 לְמַעַנְהָ: הוּא הַקֵּן שֶׁהִמְרִישׁ עֲשֵׂה בַּעֲמָדָה שִׁחְרוֹשׁ
 הַשָּׂדֶה בַּמִּשְׁרָסִים בַּאֲשֶׁר שִׁחְרָה וְחוֹזֵר חֲלִילָה עַל שֶׁ
 שִׁחְרוֹשׁ כָּל הַשָּׂדֶה:
 ח' בִּאֲסָרִים לְשִׁמְיָ עֵינָנו: לְמַי שְׂדִימָה אוֹתָם לְעַגְלָה
 כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֶחָדִי אֶפְרַיִם: עַגְלָה מְלֻמְדָה: לְבָךְ ד'
 דִּימָה יִסְוִרֶהָ וּמִאֲסָרֶם לְפָרָה: שִׁכְעַת שְׁמִינְגִישׁ
 אוֹתָהּ בַּחֲרִישָׁה וְיִאֲסָרָהּ: בַּעֲלֵי הַמַּחֲרִישָׁה וְסִימְלֻטֵּי
 הַעֲלֵל נֹוֹקֵינָן וְיִוְרִידֵן אֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד מִכָּאן אֶחָד
 שְׁנֵי עֲמֵי הַשּׁוֹר וְכַן תִּרְגָּ: יֹוֹתֵן כְּמִסֵּר שִׂכָּרָה עַל
 תִּרְמִינָן עֲוֹנָיו וְכִי זֶל רָשִׁי: תַּחַת אֲשֶׁר עָנָה: אֵת
 אֲשֶׁר רָעִהוּ עֲמִי הוּא הַמִּשְׁגָּל שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּאוֹנֶם: מִנַּחַת
 בְּלִילָה דָּף: קִפְעוּ:
 עַל הַשְׂכֵּת הַדְּבֹר וְהַמַּעֲנָה תֵּא לֵב: פְּנִים: עָנָה:
 שָׁרֹב:
 עַל הַעֲבִיִּים תֵּא לֵב: פְּנִים: עֵינֵי דִל: רִשִׁי: מִסְכָּן:
 אֲבִינֹוךְ דָּךְ: מִךְ: חֲלָדִי: חֲשָׁבִים:
 עַל הַתַּעֲנִיטִי תֵּא לֵב: פְּנִים: הַעֲנִיטִי: צֹוֹם:
 עָנָה: תִּרְגָּ: אֲשֶׁר עָנָה: דִּי עֵינֵי: תַּחַת: אֲשֶׁר עָנִיתָ:
 חֲלָף דְּעִנְיָתָהּ: עָנָה: בְּךְ: עֲנִיָּה: טָךְ: יִחְזָקָל: פֶּבֶר:
 וְכַן אִם עָנָה תַּעֲנֶנָּה אוֹתִי: אִם עָנָה: הַעֲנִי יִתְנֶה:
 כָּל לִשְׁוֹן: עָנָה: דִּמְתָּה: אִל קִדְּוֹ לְעַעֲרִי: וְהַשֵּׁם בְּיוֹם
 בִּזְמַנֵּם: טֹוֹם תַּעֲנִיטֶכֶן: הַלֹּוֹה תִּקְרָא נֹוֹם: אִתְּוֹן
 קִרְיָן תַּעֲנִיטֶהָ: קִשְׁטוֹ נֹוֹם: בִּזְמַן תַּעֲנִי: יִוָּאֵל: אִ:
 וְיֵשׁ מִלִּשְׁוֹן: נֹוֹם שֶׁמִּתְרַב בְּלִשְׁוֹן: מִמֶּה עֵינֵי: בַּשִּׁשָּׁה:
 עָנָה: תִּרְגָּ: עָנָה: וְכִינֹוךְ: עָנָה: וּמִסְכָּנָה: וְכִי: כָּל
 עָנָה מִתְרַב: כִּי: וְהַרְבֵּי מִשְׁחָד עֲבִיִּים מִאֲוֹנִים:
 דְּעִנְיָ: יִמֵּי עֲוֹנוֹ: יִוָּאֵל: עֲנִיָּה: וְכִי לִשְׁוֹן: עָנָה:
 מִתְרַב: בְּלִשְׁוֹן: פִּיבֹוֹר: וְשֶׁעֲבָד: וְעֲלֹוֹל: וְעַמֵּל: עֵינֵי
 בַּשִּׁשָּׁה:
 עָנָה: תִּרְגָּ: עָנָה: מִלֵּךְ: עָנָה: לְמַדָּה: וְהַרְבֵּי: נַעֲקָת
 עֲבִיִּים: קִבְּלָת עָנָה: וְעֲנִיִּים: לְבָטֵחַ: יִרְבְּנוּ
 וְעָנָה: לְמִדָּה: יִשְׁרֹוֹן: עָנִי: הַמֶּלֶךְ: עָנָה: יִוָּאֵל:
 זְכָרִיָּה: יֵאֵל:
 הוּא עָנָה מִלֵּמֶד שֶׁכָּא בַּעֲוֹן: עַל: אֲמֹוֹ: וְהוֹלִיד מִמֶּה
 עָנָה: פִּי: שְׁוֹמֵלֵן: בְּכָךְ: בַּמֶּלֶךְ:
 ז' וְלִפִּי הַעֲנִיָּה: פִּי: קִמַּח: פִּי: אֶחָד: קִשִּׁירָת: הַדְּבֹר
 הַפְּרֹוֹד: מִדָּה: בְּלִשְׁוֹן: הַקִּדְּשׁ: עֲנִיָּה: שֶׁהוּא: תִּרְגָּ: מִלֵּלָה: וְהוּא:
 בְּמִקְוֶה: בֵּית:
 ז' לְמַי עָנָה: שֶׁל: בַּעֲלֵי: הַשָּׂדֶה: פִּי: לְמַי: גִּזְלֵי: הַשָּׂדֶה:

וְלִפִּי חֹוֹב הַעֲבִיִּים: שֶׁאִם שָׂדֶה מִמְּצִיָּה: וְעֲבִיִּים מִשְׁחָד:
 מִתָּן: לְפִי: שָׂדֶה: שָׂדֶה: מִשְׁחָד: וְעֲבִיִּים מִמְּצִיָּה: מִתָּן:
 לְפִי: עֲבִיִּים: עֵינֵי: בְּמִקְוֶה:
 ז' עָנָה: טָלָה: הוּא: תִּרְגָּ: יִוָּאֵל: עַל: שִׁכְתֵּי: הַעֲלֵל:
 וְנִמְצָא: עֲוֹנָה:
 ז' עָנִי: דְּרוֹשׁ: פִּי: אֶחָד: בְּרִשְׁתִּי: פֶּךְ: דְּשִׁמְטָה: וְכַן
 בִּירוּשָׁלַיִם דָּף: סָה: עָנִי: מִסִּיק: פִּי: אֶחָד: לְעֵלֹוֹת: וְכַן
 פֶּךְ: בַּשְּׂכֵת: פֶּךְ: מִיָּתֵי: פִּי: מִאֲחָד: לְכָא: מִעֲרִיד:
 ז' רָכָא: אֶחָד: אוֹקִירֹו: לְגִישִׁיטֹו: כִּי: הִיכִי: דִּתַּעֲתֶרֹו:
 עָנִיָּה: קָאִי: אֶבְנָא: אֲשִׁיקָת: לִיה: רִיפְתָּא: וְכִי: עֵינֵי
 בְּמִי: פִּי: אִ:
 עָנָה: פִּי: מִקְוֶה: בְּכָךְ: פִּי: אִם: אִינוֹן: מִכִּירִין:
 עָנָה:
 עָנִי: נֹוֹכֵר: לְמַעֲלָה:
 עָנָה: דְּעָנִי: לְמִדָּה: בְּקִרְבָּא: פִּי: סֹוֹם: שְׁעֹוֹנָה: לְרֹוֹב
 כְּלָמֶר: שְׁמִינְגִישׁ: לֵב: וְרָץ: כְּשִׁרְוֹנָה: לְבָרוֹחַ:
 עָנִיָּה: דְּוִוִּדָּלִי: פִּי: הוּא: אוֹזֹן: קִטָּן: שִׁישׁ: בְּרִיָּה: חֲלֹוֹן:
 פִּי: אִלֹו: טְרַשְׁתִּי: בְּמִי:
 עָנָה: שֶׁרֶשׁ: וְעָנָה: וְעָנָה: אֲרֹוֹ: אִלֹו: תִּלְשִׁי: פִּי: מִי:
 וְהַתֵּאֵר: שִׁרְיָה: וְעָנָה: יִחְזָקָל: יֵאֵל: וְכִי: עָנָה: וְכִי: מִלֵּלָה:
 מִתְּעַל:
 בַּשִּׁשָּׁה: סָעָף:
 עָנָה: כְּמוֹ: הַעֲבִירִי: אֶחָד: וְנִשָּׂא: עָנָה: וְיַעֲבֹד: סֹוֹבְבִין: יִחְזָקָל: מִי:
 וְכִי: יִפֶּה: עָנָה: דְּנֹוֹפִיָּה: שְׁפִירִי: יִחְזָקָל: לֵא:
 עָנָה: פִּי: גִּדִּים: הַקִּשִּׁים: לְכִי: בַּמִּשְׁחָה:
 עָנִי: עָנִי: שְׁפִירִי: פִּי: הַשִּׁשָּׁה: כְּשִׁהוּא: מִתְּקֹוֹן: עֵינֵי
 בַּשִּׁשָּׁה: הַשִּׁי: פֶּךְ: דְּסֹוֹכָה:
 עָנָה: בְּזִאֲרוֹנִין: חֲרִבִּי: וְעָנָה: לְבָרְגִימֹוֹךְ: מִשְׁלֵי:
 אִל: וְכִלְשֹׁן: נִקְבָּה: מִן: הַעֲנָקוֹת: אֲשֶׁר: בְּזִאֲרֵי: גְּמֻלָּה: שִׁיר: דִּי:
 הוּא: תִּכְשִׁיט: מִה: הַתִּלְוִי: בְּזִאֲרֵי:
 לֵב: עָנָה: מִדָּה: גִּזְלֵי: כְּלָמֶר: שְׁמוֹ: הַגִּזְלֵי: עָנָה: לֵב:
 לְבִזְרִיכָם:
 ז' הַעֲנָה: חֲשִׁינִי: לֵב: לֵב: טַעֲנֹוֹ: וְשִׁים: עַל: כְּתִפֹו: וְעַל:
 בִּזְרֹוֹ: מִתְּבֹוֹלֶת: שִׁירִי: יִלְדֵי: הַעֲנָה: וְהַרְבֵּי: בְּמִדָּה: יִבְרָךְ:
 וְכִי: בְּנֵי: עָנָה: רִאִיוֹ: שִׁשׁ: דְּבָרִים: אִל: כִּי: לֵב: אִל:
 אֲנָשִׁים: גִּזְלֵי: הַקֹּוֹמָה: אוֹ: חֹוֹק:
 וְעַל: תִּכְשִׁיט: לִשִׁים: בְּזִאֲרֵי: תֵּא: לֵב: פְּנִים: עָנָה:
 רִבִּידִי: חֲרִיבִי: גְּמֻלָּה:
 בַּשִּׁשָּׁה: סָעָף:
 עָנָה: תִּרְגָּ: נֹוֹכֵר: גְּמֻלָּה: אֲתִמְדָּחֵל: עָנָה: הַרְבֵּי: וְכִי: תִּלְשִׁי: קִי:
 יִהְיֶה: בְּרֹוֹנֶם: וְכִי: מִרְנִיךְ: בְּעִינֵי: יִחְזָקָל:
 ז' עָנָה: תִּרְגָּ: לְכִי: מִן: הַעֲנָקוֹת: בְּרִי: מִן: עָנָה: לֵב: מִמֶּה:
 שְׁפִירִים: סִי: וְכִי: הַשִּׁשָּׁה: קִרְוֹב: לְעַעֲרִי: אִל: עָנָה:
 לְבָרְגִימֹוֹךְ: מִתְרַב: בְּלִשְׁוֹן: הַתִּלְוִי: עֵינֵי: בַּשִּׁשָּׁה:
 הַמֶּלֶךְ:
 ז' עָנָה: בְּנֵי: עָנָה: כִּי: תִּרְבִּינֹוֹ: אֶחָד: יִלְדֵי: הַעֲנָה:
 תִּרְגָּ: בְּמִי: גְּמֻלָּה: וְכִי: שֶׁרֶשׁ: עָנָה: מִעֲנָקִים: מִתְרַב:

בלשון גימטריא • מתורגמן עונקא דליות ליה תלתא
 מיני בשלל: פ' הוואר והוא מקום שזוהגים לשמו
 בהמה ויש בה שלשה מיני בשר אה שמן וכחוש ולכן:
 4. עונקרא • עתקין גלגל חמה ואומרים סודר לנו
 גשמים פ' כמו חונקין שאותיות הגרון מתחלפים
 ודל מצריחין מעריך:

צנר פ' כו

חזקאל מ'

צר פ' סה

דברים כב

ותא' לב פגים ענשי עון הטאת:
 עס

ענו סופר עשר ספרות:

עסס • ועסותם רשעים: לשון הדריסה והכתישה
 ב' יטפו ההרים עמים • בעמים רמונים: הוא ה
 כמסקה היוצא על ידי סחיטה והכתישה: ד'
 עס • תרגי חרק עלי שינימו בעסן עליו בדיהון:
 שיניו יחרוק • שניו יעסי: ועורקי לא ישכבו: ז'
 ודמעסן וכו' ויחרקו שן • עסיאו בשיניהון: לשון
 כמו העבר:

מ' עסס

מלמי ג'

סד מ'

תלים לה: וקכ

מלמי ב'

עסיא • פ' שם אותה: צר פ' פה:

עפה • עיון בשרש אלמנה עסה:

מכשירין כ"ב

מעשר פ' כ

חלה פ' א"ו

2. פת עיסה • פ' לחם נקי:

3. עסיות • פ' חטין מטשלין נקראים כן:

4. עסוס • פ' מין עש מה: בעיסה • פ' בתינת קמח

בתיך מים רותחים: צמשה:

צנרת:

עסיות • פ' אחד ממיני קטניות שגדלים בארץ

ישראל ואין כמנאים בבבל עיון בלשן פק:

עסק • תרגי שם הבאר עסק כי התעסקו עמו • שמה

צדאשית טו:

דבאר עסק ארי את עסקו עמיה: השם על אודותי

ועל אודותיך • על עיסק דילי ועל עיסק דילך:

וכן • תרגי • על דבר • על עיסק: וכן דברת בני

האדם • תרגום על • עסקא וכו' וכן עת לכל חפץ

עוזן לכל עיסקא:

קבלת ג'

לשם ז'

2. ויצאו עליה עסיקין • פ' ערערוש • וכן הלוקח

סדה שיש לה עסיקין • פ' צאל: פ' בלשן:

3. ממעט בעסקו • פ' במשא ומתן • שדק באילו

מגלחין: וזה הלשון שגור מאד גם לשון ריב ו

וקטטה:

עסר והנתלה ממנו תמצאם בשרש עשר:

עע

עבר עברי: על עסקי:

עעא

עברי עזרת אילים:

עעז

עוברי עבודה זרה:

עפ

על פי: עשרת פעמים: ועם ה' על פני המים:

עף • תרגי • ופלת את הידועה • ודעיק ידועתא: שמות כו

יהיה כפול: יהי עוף: ושאר לשון כפל מתרגי: כמו משלי כג

העברי עיון בשרשו: ותרגי התעוף עינך • אין תרגי

עיןך:

עף • תרגי • וכתמו חרבותם: וישפטון סוימיהון: ישעיה כ

3. עף • תרגי • עונת רכמים יחרא מעפא: וכן תרגי

תחת כל אלה עבותה • כל בוטמא מעפא: עפיון

עין בשרש לקונס:

4. עף וכן עפו עמרו לטון שדה וכו' לשון הפרחה

זכמו ויעף אלי:

5. לא עפוי • לשון עטפות: ורובם הם משרש עוף

או עשה אך להקל המעיון הוא:

עפף • פ' גחלת:

עפא • מבין עפאים יתנו קול האלף כחה והיוז מ'

פעה: והם הסעיפים ומעגפים: ויש אומרים מבין

העלים: עפיה שפירי דניאל ג: בשרש סעף:

עפא • פ' מעיל: או מטפחת:

עפה • תרגי • כי טוב בלה ארי טב בעפי טולי: והוא השם די

כמו עפא הנז' שהוא לשון ענף או עלה:

עפיון • פ' דיגמה:

עפול ופחן • פ' מקום גטה וחזק וצמנצר: וכן מ'

ויעפילו לעלות אל ראש ההר • פ' הגציהו לב ו

וחזיקו לעלות: וכן הנה עפלה לא ישרה נפשו

בו • חקוק • ב' • פ' הססוק כי נפש הרשע שלא ישרה

בעצמו ואין לה בטחון ואמונה בשם יתעלה עפלה

כלומר שמה עגמה במקום מצרי • אבל הדיק ה

הבוטח בה באמונתו וצנעונו יחיה ולא יעורר

לשים עצמו במצור עיון דרך • וכן ויבא אל העפל

פ' למקום גטה כמו חר וכדומה:

ב' ויך אותם בעפולים • הוא מה שנקרא טחוריש

בשרש גדל • עמרי רשע:

עפנהו • פ' כפל אונת • כתובות • פ' מציאה אשה:

עפץ • תרגי • פי מאנו ידיו לעשות: דלא עפיון אידך

דעבדך עבדתא:

2. עפץ • מאה קני עפציי • פ' מין אגוז שששים

ממנו הדיו:

עפר מן האדמה • הרצו וראש עפרות תבג: וכן מ'

ועפרות זהב: איוב כז • פ' מעפר שהזהב כלקח

מתנה: וכן האשר נקרא כן מעפר שרפת החמאת:

בדבר יטו

והעפר מורה הדק על הרוב יותר משם אדמה נ
ומעט שם אדמה כוכר על הדק כמו ואדמה על
ראשו עיין דרך: ולזה הרבהים הדקים יטנו בעפר
כמו שאמר וידק לעפר: והפגל ופער בעפר:

מלכים ב' כ"ב
שמואל ב' י"ח

ב' נללו בעפרות שמות עו' טעמו כאמר:
ג' לעופר האילים: הרבוי פשמי עפרים הוא יל
האיל או הנטי:

שיר ב' וד'

והעפר תל' ל' פנים עפר אבק אדמה: שחק:
בשרש' דשן:

בראשית
א' כ"ח
מלכים ב'

עפר' תרג' עפר אמה ואל עפר תשופ' עפרא את
ולעפרא מתוכ: ורכים כאלה אכל ועפרות זהב לו:
ועפרותין דהב ליה: וכן לשון אפר' כמו ויתחפש
באפר' וכריך במעפרא: עיין למטה: וכן בפסוק
ידיו גללו זהב' פי גלף על ברוך ועפרן:

שיר ה'

עפרותין מחפורת שלקחים משם המתכות:

עפר לטונתא פי עפרותית של לכוה' שנהיות דקה
מאד משרת לרחוץ חידוש ב' לחסור הוזהמה והיא
מתערבת באהל: גם ל' העפר שששים הלכנים
בגמ' פי כמה טומנין: עפר קמאיות פי דק מאוד:
בר' פי ז': וכריש גמ' פי בהמה המקשה בחולין'
מן יהיב ל' מעפרה דרב ושמואל ומלנין בעיינין'
ל' מרוב החיביות:

בשנת

מי מנה עפרים שיש בחן שהענו לענת אש
וכנשין את יצרן ואין שברים עבירה פי בחורים'
בילמדנו פי מי מנה עפר יעקב: עפר' כתיב חסר
בדכתיב כהן להון איש רע עון שאומר הרבה
ואפילו מעט אינו עשה שאמר נתתיה לך ואם
וישקול אברהם לעפרן וט' עובר לקומר: רש':

בר' פ' נט'

עפשי הפת שעופשה השם עיפושיתתאר מעופש'
פי מאוס ותעב ודבר שנפסד גם מורה דקטון
וקלקול:

פסחים פ' ג'

עצ

על נד' ולמעמים עם הא' ומורה החיוב או ההשאלה:
עובדי גלמים:

עץ פרי: הרבוי חומדי עצים יחושע' ט': עמו
בעצו יסאל פי אל הנלמים שהם מעץ: ויש אומרים
שהוא דרך נחוש כמו שאמרים מנחש הוא האומר
פתו נסלה משו מקלו נפל מידו וט': ועץ חכית
פי יד החכית: שם עץ אינו מדרך אלא מעץ עשה
פרי עיין ספר גחשין דף ג' ע"ב: אם יש בה עצ
ל' אדם חשוב וכשרי מנחה בלילה דף קמד':
גם רש':

מ'
בראשית
א' ח'
הושע ד'

שמואל ב' כ"א

יונה ג' כ"א

וכללות מיני העצים תל' ל' פנים עץ אלים:
שיח' אשל' אשרה: גבאים: צמלים: אורח'
בול:

אסתר ד'

עצץ בפסוק ותלכש אסתר מלכות: הוה מקלקל
בריע עצוצא מתרומן אמר איני יודע:

עץ פרי: כפ' של עצ' שאופכים בו המדק מהקדירה פסחים:
ומנער בה: פי כל שעה:

עצב' ולא עצבו אביו פי לא הגיוו וחדלים אותן: מ'

וכן והמה מדו ועצבו את רוח קדשו יסעיה' סג': מלכס א' א'
כלומר הרגיוו והדליוו וט' והשם' אם דרך עצב' ב': תלים קלע:

ל' אם דרך הרבה ודלגה ב' על המקרים שיטאוי
אלא שהכל אני מקבל מאהבה: או אם אני הולך

דרך רע שירגיון ויכעסך: אופן אחד ולא יוסף
עצב עמה: אלא למעצבה תשכטן: אלא קודץ עון

יתן עצבת משלי י': והרבוי יגדתי כל עצבותי
כלם פתרון אחד להם:

ג' פן תאמר עצבי עש' פי הנלמים כי הם דלגה
ורגו למתעסק בהם ומרגו הש': וכן עשינו לה
כונים להעצבה כלומר לעשות לה עצבים:

ב' מסוע אכנים ועצב בהם פי יתעמל ויתעב
בהם: והפעל ידך עצבתי: כלומר עמלו ויגעו ב'
בידתי: ור' משה בן עזרא פי מעגין הגידים ש

שנקראו עצבים ל' בראו עבדי ובריי עיין דרך'
והשם בעצב תלדי בנים: אופן אחד כי ילדתי

בעצב דה' א' ד': אלא בעצבך תאכלגה: כלם לשון
העמל והיגיעה: בכל עצב יהיה מותר' פי בכל עמל

שיעמול האדם יהיה לו יתרון ומעלה ממנו פי ברוב
העמל יגיע האדם אל המעלה ואל העשור והשדרה

אך עמל השפתים ויגיעת הדבור אין בה כי אם
חסרון וגרשון והוה שאמר אחריו ודבר השפתים אך
למחסור: ובר' חזויה דקא ברח טובא אמר ליה
בכל ערב יהיה מותר' פי בכל שמחה העצב יהיה
מותר:

בשרש' בעל' יגע' כאב' כעם:

עצב' תרג' ועקה גדולה ומרה: ובכא במדירות ב'
נפשיה בקל עצוב:

אין מעצבין את הקטן פי מיישבין ונותקנין
איבריו של קטן וכן מיישב בידו חוליות של שדרה

וט' וזה נקרא עיצוב ויען שמכאב ומדאב לו
נקרא כ' פי חכית:

עיין בשרש סחק:
עצב: עוצבא פי מבסה של עגלה: עין בשרש

אבריון:
ל' להדם ועצבותית שהיו גדולים זה על זה פי

מיני קונים הוא: וכמא' עצבותית:
עצד יחדם ברזל מעצד' הוא הקדוה וקאל בל' מ'

מה שהקדים משתמשים ממנו:
עצד' עוצה עיניו לחשוב מהפנות: פי סומם בי מ'

כשעיני האדם בתומות מעמיק ויתר מחשבתו: משלי י'
ב' לעמת העצה יסורנה פי הוא קנה השדרה: ויקרא ב'

ור' שמו המלה הזאת משרש יען ואומרים כליות
יועצות וכו':

ישעיה מר'

משלי י'

ויקרא ב'

ד'

מקרא ג'

—

עשבת

משלי ו' י"ג
צדק יי' ונא

דניאל ח:
ישעיה נ"י

תלוי סת:

מַשְׁלִי יֵת.

ישיבה - מח
חלום :

עֶצֶר. כו עֶצֶר עֶצֶר ה'. לֶשׁוֹן מְכִיעָה: וְסָ בִי

אִשָּׁה עֵצֶרָה לָנוּ. פ' מְנוּעָה מִמֶּנּוּ כְּלוֹמַר עֵצֶרָה בְּלִי

בְּעִבּוּרֵנוּ שֶׁלֹא הָיִיתָ עִמָּנוּ כְּתָמוּל שְׁלֹשׁ בְּנֵהְתָּ:

לחם הפנים : והוא דרך חול' פי' והוא שהלחם

הַיּוֹם יִבְרָח דְּבָלִי: ר"ל אִיזוֹ צוֹרֵךְ לְזוֹמֵר שְׁכֵלָתָא

על השולחן שהוא קדוש בכלי ר"ל שהשולחן מקדשו

ען נוכל לאכלו מאחר שאין לך לחם אחר ובהיותנו

נ"ו. ובימי עריות ושפיכות דמים זל רדק ועיין

מכירה הם:

עצמית: וכן ומה לעצמה הבטח: שכן עיכוב:

שדה ומנחה בלילה מפרשו לשון שולטנות 77:

מעצור. שמואל. א. יד' וכן אין מעצור לרוחו. כולם

זֶה יַעֲזֹר בְּעַמִּי פִי הַמֶּלֶךְ יַעֲזֹר הָעַם מִלַּעֲשׂוֹת

שם שפרשים עצרת בוגדים פ' מלכות בוגדים:

אשר בן דוד ויהי עמו כל ימי חייו ויהי עמו כל ימי חייו ויהי עמו כל ימי חייו

מייני של סוכות הוא מיוחד הנקרא עצרת לפי

יִזְנָא: וּבֵיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֵרָת:

צֶרֶךְ תִּרְגֵּב וְאֶשְׁחַט אֹתָם וְעִצֵּרִית יִתְהוֹן : וַיִּמָּץ

מו. מנרנך ומיקנך. מן אדכך ומן מעצרתך:

ד' כדורדך צבת תלד: כחמד במעצרתא: וכן בן
דחם ודבוב: דינו אוסחבו: וזיור:

ד. עיצורין. וקוץ הוונים של הענבים אשר שגדרכו

3. ענין

3. עֲצָרִי תִרְגַּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לָהּ בַּשָּׁבָעוֹתֶיכֶם.
 מִנְחָתָהּ חֲדָשָׁה קֹדֶם ה' בְּעֶצְרָתְכֶם וְכָל שָׂאֵר לֶשׁוֹן
 שָׁבוּעוֹת מִתִּרְגָּם שְׁבוּעָה כְּמוֹ הָעֲבָדִי וְכָל לֶשׁוֹן
 עֲבָדֶיךָ תִרְגַּם בְּלֶשׁוֹן כְּנִישָׁה : עֵינִן בַּשָּׂרָה כִּנְשָׁה :
 4. עֲצָרִי עֲצָרָא דְכִרְתִּי פִי טִיפִין הַיּוֹנָאִים מִעֲגִידָה
 הַעֲשֵׂה הַנּוֹכֵר : פִי שֶׁאֲחִזּוּ בְּטִיפִין :
 עֲבָה :

בַּשָּׁבוּעוֹת

עוֹד קָשָׁה :

עֲקִי תִרְגַּם קִנְיָנוּ בְּחַיֵּי עֲקִית בְּחַיֵּי יוֹשְׁבֵיכֶם שֶׁסָּל
 לְפָנֶיךָ צִרְמָנוֹנוּ תִרְגַּם יִתְּנֵנוּ תִמְנוֹן קִרְמָךְ עֲקִי לֵבָא :
 וְכֵן וְנִפְשָׁנוּ קָצָה וְנִפְשָׁנָא עֲקָה : בְּמִדְבַּר : כ : ט
 אֵץ לָךְ אֵרֶץ עֲקִי לָךְ : וְיִקָּץ מֵאֵב : וְעֲקָתָ לְמוֹאֲבָאִי
 בְּמִדְבַר כֹּב : וְתִקְצֵר כֶּפֶס הָעַם : וְעֲקָתָ כֶּפֶס אֶרֶץ
 דְּעֵמָא : מִקְוֶנָה רוּחַ מִבְּעִיק רוּחַ שְׁמוֹת :
 וְעֲצוּבַת רוּחַ : וְעֲקִית רוּחַ : וְהַשֵּׁם מִכָּל צָרָה מִכָּל
 עֲקָא : אֲוֶסֶךְ אַחֲרֵי מִן הַמִּזְרֵי מִן עֲקָהָא : כָּל הַ
 תִּלְאָה תִרְגַּם : כָּל עֲקָתָא : בְּמִנְזוֹר וּבְמִנְזוֹק בְּצִיּוֹרָא
 וּבְעֲקָתָא : וְהִרְבּוּ צָרוֹת לִבִּי : עֲקָתִין לִבִּי :
 עֲקָק בְּפִסְקוֹ יִדְּיוֹ גִּלְגִּילִי זֶהֱבִי שְׁמֵעוֹן גִּלְגִּילִי עַל עֲקִיק
 פִי : אֵבֶן טוֹבָה :

בְּרִאשִׁית כָּן
מִלֵּט כִּי

יְהוֹשֻׁעַ יֵד
בְּמִדְבַּר כִּי

תִּלְסָה נִד
לִשָּׁה חִיָּה
דְּנָרִים כֹּחַ

עֲקָב הַלֵּב מִכָּל שֶׁסָּתָר : הַפֶּעַל : וְעֲקָבִי זֶה
 פְּעֻמִּים : בְּרִאשִׁית : כו : וְהַשֵּׁם וְיִהְיֶה עֲשֵׂה בְּעֲקָבִי
 לֶשׁוֹן כָּל תְּרֻמֹּת וְעִרְמָה וְכֵן עֲקָבָה מִדֶּם אִמִּר
 ר' אֶלְעָזָר מֵאֵי עֲקוּבָה מִדֶּם שֶׁהָיוּ עוֹקְצִין : לְהַרְוֹ
 הַנִּפְשוֹת : וְעִקָּב אַחֲרֵי מִנְאֵף : נִרְאָה כְּעֵבֶן זֶה פִי
 אֵלֶּה הַן הַבּוֹלִים : פִי שֶׁהָיוּ מַעֲרִימִים : לְהַרְוֹ נִפְשוֹת :
 יוֹשֵׁם שְׁמִפְרָשִׁים לֶשׁוֹן לִכְלֹךְ כְּלוֹמֵר מִלּוֹכְלֶכֶת בְּדֶם
 אֶלְמִשְׁוֹן זֶהֱבִי נִהוּב בַּמִּשְׁנָה עֵינִן לִמְטָה :
 בִּי וְיִהְיֶה הָעֲקוּב לְמִישׁוֹר : פִי דֶרֶךְ הַמַּעֲשׂוֹק יִקְשָׁה
 לַעֲלֹת וּלְהִלָּךְ כִּי וְהוּא קִרְוֶה לְרִאשׁוֹן :
 גִּי וְאִתָּה תִּשְׁוֹפְנוּ עֲקָבִי יִדְּעוּ וְהוּא הַחֶלֶק הַתַּחֲתוֹנָה
 שֶׁצָּאָרָם וְהוּא צֶדֶק שֶׁכְּסוּף הִרְגָּל מִצֵּד לְאַחֲרָיו : הַגִּבּוֹל
 עָלֶי עֲקָבִי פִי כְּלוֹמֵר בְּזִימְתִּי כֹאֲלוֹ אֲנִי תַחַת הַגִּבּוֹל :
 הִרְבּוּ גִבּוֹלֵי בְּעֲקָבִי הַגִּבּוֹל פִי הִלְכִיתִּי גַם כִּי
 כִּמְצָאִים בְּלֶשׁוֹן עֲקָבָה : עֲקָבוֹת מִשִּׁיחַ : וְכֵן
 עֲקָבוֹתֶיךָ לֹא מוֹדְעוּ : רַב מִקּוֹם הַלִּפְטִיתֶךָ : וְהַפֶּעַל
 בְּנִטְוֵן עֲקָבִי רַב אֲחִזָּב בְּעֲקָבִי :

יִרְמְיָהוּ יוֹ
מִלֵּט כִּי יוֹ
יְהוֹשֻׁעַ יוֹ

יִשְׁעִיהָ מִי

בְּרִאשִׁית גִּי

תִּלְסָה מֵאִי

תִּלְסָה פֶּעַל
לִשָּׁה עוֹ

לִשָּׁה קִיט :

בְּרִאשִׁית כֹּחַ

יְהוֹשֻׁעַ הִי

דְּנָרִים זֶה

לִשָּׁה יוֹ

עֲקָבִי יִסְבְּנִי פִי לָמָּה אֵירָא בְּיָמֵי הַשָּׁנָה וְשׁוֹן עַ
 עֲקָבִי יִסְבְּנִי פִי הַשָּׂכָר הָרַע שֶׁהָיָה לִי לְאַחֲרִיתִי
 עֵתָה יִסְבְּנִי אִם כֵּן לָמָּה אֵירָא כִי עֵתָה אֲנִי מִקְבֵּל
 שָׂכָר מִעֲשֵׂי וְשׁוֹן פִי שָׂכָר הָשׁוֹן כְּמוֹ כִי לֹא שָׁלֵם
 שׁוֹן הָאִמְרִי :
 עֵינִן דְּרָלָק :

יְעֻקֵּב שֶׁסָּל אֶדָם וּלְפַעֲמִים שֶׁסָּל הָיָה וְנִמְצָא
 יְעֻקֵּב חֲנוּשָׁה פְּעֻמִּים מִלָּא וְלִהְפֹּךְ אֵלָיו כְּמוֹצָא
 חֲמִשָּׁה בְּעֻמִּים חֲסָדִי עֵינִן מִנְחָה בְּלִילָה דָף קָלָה :
 בַּשָּׂרָה אַחֲרֵי אֲרָבִי סוּף עֲקָשִׁי עֲרֵם שָׂכָר : ר'
 סָנָל שִׁישׁ לוֹ עֲקָבִי אִוּוּ נִפְסָק עֲקָבִי : כָּלִים פִי כוֹ
 הוּא חֶלֶק אַחֲרָיו מִהַמְנַעַל : וְכֵן הַמַּסְתַּבֵּל בְּעֲקִיבָה
 שֶׁל אִשָּׁה הוֹוִיין לִיה בָּנִים שֶׁאֵינָן מִהוֹנֵנִין פִי בַּשָּׂרִים :
 וְיֵשׁ לְקִישׁ מִפְרָשׁ מִקּוֹם הַתּוֹרָה :

2. וְנִפְקִין עֲקָבִין פִי יוֹנָאִים אַחֲרֹנִים וְיִקְרָא
 דְּבַהֲפִי יֵד :

3. עֲקָבָה פִי עוֹקְרִיתִי לֶשׁוֹן אַחֲרֵי עוֹקְמָתָהּ : פִי
 הִיָּה מִבְּיָאִי וּבְפִי הַשּׁוֹכֵר אִם יֵשׁ עֲקָבָתָה יוֹן וְכוֹ
 פִי בְּמִקּוֹם הַמַּשְׁפָּךְ יֵשׁ לְפַעֲמִים דְּבַר שְׁמַעְבָּב אֶת
 הַיּוֹן לְעִבּוֹר : וְהוּא כֹכ :

4. עֲקוּבִי פִי מִיָּן סִטָּב הוּא שְׁוֹאֵב אֶת הַמַּיִם
 בְּפִי חֶלֶק :

5. עֲקִיבָה פִי שֶׁסָּל הָעַם הוּא : נִתְּנָן לְעֲקִיבָה פִי
 דְּקִדּוּשִׁין :

6. עֲקוּבִי פִי סִירְסוֹר לִזְנוּת : וּבְשִׁמּוֹת דְּבָה פִי יוֹ
 וּבְעֻקָּב זֹאת פִי בְּסוּף מַעֲרִיךְ :

7. עֲקוּבִים פִי אֲוֶרְכִים : מִכּוֹת פִי כִי :
 עֲקָרִי וְיִעֲקָר אֶת יִצְחָק : פִי וְיִקְשׁוֹר :

8. אֶתְּנָן פִּנְי הַגִּבּוֹל אֶל עֲקוּרֵי הִרְבּוּ עֲקָרִים כִּי
 נִקְדִּים פִי כְּתֻמִּים שְׁנִמְצָאִים בְּצִהְמוֹת וְהֵם כְּעוֹן
 קִשְׁרִים שֶׁסּוֹבְבִים וְקוֹשְׁרִים מִקּוֹם מִה מִדְּגִלְהָן אִוּוּ
 מִגִּפְיָהֶן :

9. בֵּית עֲקָר הַרְוֵעִים הוּא הַבֵּית שֶׁהַרְוֵעִים גּוֹזִיִּם
 כִּי אֶת צֹאנָם כִּי בַשָּׂעֵת הַגּוֹזִיָּה קוֹשֵׁרֶם אֲוֶתֶם
 וְלֹא נִכָּה :

10. בַּשָּׂרָה קִשָּׁר :

עֲקָרִי כָּל לֶשׁוֹן קִשְׁרָה הוּא כְּמוֹ הָעֲבָדִי וּבְפִסְקוֹ הוֹשַׁע יֵד :
 אֶתְּנָן אֶתְּנָן לִיעֲקֹב חֲסֵד לְאַבְרָהָם תִּרְגַּם תִּרְכָּה לֵבָא
 עֲקָרָתָה יִצְחָק לֹא יִתְעַקֵּד :

11. עֲקָרִי וְיִקְדוּ וְיִשְׁתַּחֲוּוּ תִרְגַּם יְרוּשָׁלַיִם וְעֲקָרֵי שְׁמוֹת הִי
 וּסְגִידוֹ :

לֹא עֲקוּרִי וְלֹא דְגוּלִי פִי עֲקוּרִי עֲקוּרִית הַקִּרְבֵּן יֵד
 וְדָגֵל דְּגוּלִי פִי שֶׁלֹּא יִטּוֹף יֵדוֹ עַל זִדּוּעוֹ וְיִקְשׁוֹר
 וְכוֹ עֵינִן פִי דִי בְּתִמִּיד : וּבַשָּׂעֵת פִי עֲקוּרִי בַּשָּׂהִידִים
 וְדָגֵלִם קִשׁוֹר אִוּוּ יִקְרָא כֵן :

נִדְרִים פִי כִי

מִי

בְּרִאשִׁית כִּי
לִשָּׁה לִי

מִלֵּט כִּי יוֹ

מ
דברים כב

עקרה ועצית מעקה לבגד: הוא בגד וגדר גבוה
עשרה טפחים מנחה בלילה דף קפח:
בשרש צור:

בגדונין
מקוואות פ"ו

עקה: משירד לעוקרה: פי' גומא שממנה נה' השמן
פך דמעשרות: ופי' כי' מ' משתפין: עש' עוקה: וכן
עוקת המערה: כלם לשון חפירה בקרקע:
עיון בשרש לעם:

עקל

עד קשה פ:

קבלת ג

עקל על כן יצא משפט מעקל: פי' מעות:
פ' נחש עקלחון: הוא ליתן שהולך מעקל שאינו
יכול לפשוט עצמו מרוב גדלו: והוא משל עיון דרך:
אופן אחד ארמות עקלקלות: וכן המעים ע'
עקלקלותם: כלם בלשון הראשון:
בשרש עקש:

שיפועים ה'
מ"ה קפה

עקל: בתרג' ירושלמי בפי' ונקרב את קרבן ה'
ועיקרליא מארדעיהון:
עקל: תרג' ומעקש דרכיו: ודעקל אורחותיה:
וכן ארמות עקלקלות: ארחן מנגבן:
חיונא מעקל: חפיתא שענדין: דה' הויתים
עשויה כמין קופה: ברג' חרקי חכית עיון בשרש
לולב:

בשנת

עקל: פי' רגל הספינה שגורס הלפיתה טימון
בלעז ויש אומרים החבל שמופע הספינה:
עקולי: פי' מקומות מה שיש בשפת הנהר פ'
בעקמומיות: פי' אין עומדין:
עיקל: מי שאין רגליו ופרסותיו ישרות והפך
הטבע והן כפופין כקשת לב כחולות: פי' יא:
עקילים: פי' שם אדם חכם מה:

מבדלין
פ"ה

עקב: תרג' נתיבותיהם עקשו: להם שכליהון
עקבו: להן: ודובר תמים יתעב: ודמלל כוונתא
מעקמין: לעותי שאותי עקיפתא שאותי תלסלח:
לכך עקש לבא עיקפתא: וזה שגור מאד במשנה
עקם להם הדרך: פי' הולכים דרך עקלקלות:
עקיפתא שפתיו: פי' שמעקם שפתיו ומענענע: פי'
נערה שנתפתתה:

ישעיה כט
עמוס ה'
תלס קא:

עקופא דעקרבא: פי' עקן עקרב שהוא אחד
מכוכבים: פי' הרואה בגמ':
עקפס: פי' פלו עקס:

כתובות
כרכות

עקס: פי' זיוות: פי' אין דין:
מאן דעקס עקסתיה עקרבא: פי' נשית נחש על
דרך עקיפתן עקיפת עקרב: פי' כל סבולי ה'
המוקדשין:

בבבבות
בבב

עקף: אין באין בעקיפין: פי' בערמות ותחבולות:
פי' הגזל ומאכל: וכת' עקפא:

עקץ: עוקצי תלנים: פי' כמין זנב יש לתאנה שם
הוא תלנה באלן ונקרא עוקץ בסנהדרים עיון ב
בשרש חרד:

על העוקץ: פי' החירוד של דד שהנער מיניק בו
העוקץ והרגל: פי' ענה כמו שנאמר לעומת
הענה:

שעקץ תאנה: פי' עקר: פי' היו בודקין: ונמא דוד
אומר עקץ עקיצא: כל פתח ופתחה הוא:

עקץ: פי' דעץ ולשון עקירה:

עקב לעקור נטוע: כל דבר הנהרס או הנתלה מ'
מעקרו ישל בו לשון זה כלומר הסרת העקר ו
קהל ג

והשרש: וכן נהוג במשנה לקרא יסוד הדבר ואיכותו
עיקר עיון למטה: וכן את סוסייהם עקרי: כי רגל
הבהמה הם פמו יסוד לה: והוא מלשון תלישה: וכן
לעקר משפחת גר: פי' שנמכר לש' עגמה להיות לה
שמש ועבד וקראו כן לש' שנעקר מכל עסקיו לעבוד
ע' ומנחה בלילה דף קלא: אומר שכל מפני מ'
שמעולם לא נתגביר היותו הפך התושב וזה וזה י'
הוא טוב לעקור אותו מן העולם:

יהושע יא'
ויקרא כה'
דברים ז'

עקב ועקרה: פי' שאינו ראוי להוליד: ולפי ש'
שנעקר ממנו דבר מה שמונע להוליד נכ'
העקירה תא' לב' פנים: עקרי נחש: משא: רי'
עקרי תרג' סוסייהם תעקרי: סוסיהון העקרי: לכתוש
ולכתוש: למעקרי ולתרגא: בדיה תהרסנה: צידהא
עקרה:

ירמיה לא'

עקרי תרג' ושרש דבר נמצא בו: ועיקר מלתא
אשתכח ביה: וכן לקצני הרים: לעקרי טוריא: ויש
מלשון שרש שמתרגם שרש ממש עיון בשרשו: ותרג'
אשר אמרו ללשונינו נגביר: מאן דכפרין בעיקרא
וכו':

איוב יט'
יונה פ'

עקרי תרג' עקב ועקרה עקב ועקרא עקרת
הבית: תרג' כגשתא דישראל דמתילא לעקלא:
תלס קיב:

תלס יב'
דברים ז'

בעיקרה משמע: פי' מוכן מעצמו ואינו צריך ל'
לפילוס: ואין הפרש בין עקב ושרש וכן כלל ועקרי:
פי' שם דבר: וכן אומרים פטר בעקרי: פי' בשי'
וכדומה:

כרכות פ' א'

עקש: תם אנו ויעקשני: והתאר דור עקש ד'
דברים: לב: הרבוי אשר אורחותיהם עקשים: והשם
הסר ממוך עקשות פח: אופן אחד ובעקשים
למישור: ישעיה מה: כלם לשון עות והוא הפך
היושר עיון מנחה בלילה: על פסוק דור עקש ו
ופתלתול:

מ'
איוב ט'

ועל העדר היושר תא' ל' פנים: עקש: עוות:
עקל: סלף: פתל: לוי: עקב: עול: און:
עמל:

משלי יא' יב'
דברים

עקת. בשרש: לעם: והיא החפירה שבתוך מערה מקוואות פ' ו:

עקתא. פ' נרה בר' פ' פא:

ער. הוא מסתבך עם הכפל על כן יהיו לאחדים בידי:

ערר. ואנכי הולך ערירי: הרבוי ערירים יהיו ויקרא. כ: פי יחיד בלא בניס אם שלא היו לו מ מעולם אם שיהיו ומתו בחייו: בלג פ' הכא על יבמתו:

בשרש יחד וער: ר

ערי. תרגי ויהי ערך. והוא בעול דבכך: ובדניאל ופשי לערך:

ער תרגי. ואת הפרס ואת העוניה: וער ועווא: מנא מין את מינו ויעור. פ' לל נתמכר בו או הקינו להשתתף עמוי וזה שגור מאד:

העראה זו. פ' ביאת וכן במער איש. שאל ודנך באשתי. בסוף עקנין:

מעורה בערפשו: פ' הריאה דבוקה וכו' פ' הוניאו לו מינה שהמיעור הוא הדיבוק:

מעורה בקליפתה. פ' הוסרה קליפתה: גם מורה לשון עקירה והסרה:

אם היו מעורין בגדין וכו' לשון עירובי בלג דבינה:

בעריות. פ' הוא כל מה שבו משכרים גושי עפר: ויש אומרים שהוא כל מה של מחרישה ש טראשו חד וכנסם בארץ לחופרה וכשעלה הולך ו זמרחיב מעט אלל דרו השני: לא יערערו: וכן מערערין עוררין. פ' לשון שיכור וערערי. פ' היה כושל:

טרפא דערא. פ' עליס מאילן מה. פ' מי ש שאחזו:

ערונים. פ' שם עיר מה' עיין בשרש ירושלים: ובשרש תגהד:

ובעירה שאינו עתיד להחזירה. פ' הוא חוט עבה למלאכת חושב ודוקס שפעמים מוניאו ופעמים מ מחזירו ופעמים מוניאו ואין מחזירו:

עור החמוד הוא העור וכדומה שמושם על גב החמוד למען שהמשא לא יזיקהו. עור החמר. פ' הוא עור וכדומה שמיים על בדיו:

עורדען. פ' נפרדע. בר' פ' יי ויש נוסחאות עורדען: עור: הכהן. פ' הוא הלבוש שלטב האומן

שמלאכתו בפשתן: וכן עור הדופה. הוא שהדופא לובש למען לא תלכלך מהמכה: וכן כל כיוצא:

במו וכן עור הלב של קטן. פ' היה מנהגם לחמור על מתגי הקטנים עור מה שמא אם יכהו הסתול על לבו וימות:

ער לשון תפירה דרך עראי ולא של קיימא:

ערר פ' מכהב והרגל:

ערן או ערני. פ' כפרו: עראי בנין עראי וכן שנית עראי וכל כיוצא. פ' דבר שאינו לקיום זמן רב והוא כמעט הפך המלה קבע:

מעוררין. פ' הלויים נכ עש שאומרים בכל יום ערה:

איתערתי. פ' נאחזתי: וכן בפך דפיהה בסירה פך דדמא. הוערת: פ' בקונים נאחזה: מעריך:

ערב ובשמחתי לא יתערב זר: והשם וגם ערב מ

רב עלה אתם שמות יב: לשון התחברות וערכוב משלי יד. הדברים:

ערב. ולכן נקרא עת ביאת השמש כן כמו בערב בשר לאכול. לפי שהוא את החשך ויתערבו הדברים שלא יכיר אדם ולא יוכל להפריד בין דבר לדבר וכן הלילה נקראת כן כמו ויהי ערב ויהי

נקרי. מתי אקום ומדר ערב: הרבוי בין הערבים: איוכ יי. הוא העת מאז שנטות השמש למערב עד שיהיה הלילה: ואמר ערבים מפני שהם שנים כי מעת שהתחיל השמש לנטות הוא הערב: ואחר שכיבה והעלם השמש מכל וכל הוא הערב השני ומה ש שכיניהם נקרא בין הערבים והוא הילוך כמו קרוב מיל:

ג' מעבר לירדן מערבה. זהא הנוספת: ויראו ירמיה נע' במערב את שם ה' פ' פאת ביאת השמש נקרא כן: דה א' כו' והפעל ממנו הנה נא רפה היום לערוב: וכן ערבה כל שמחה. פ' חשכה:

את הערב. הוא חוט האריגה טראמא בלעז: ירמיה נע' ועל שם שמתערב עם השתי לל: דברים יד' ה' ואת כל ערב למינו: הרבוי והערבים מביאים מלכס א' יי לו לחס' שם עוף מה: שמות ח'

ויבא ערב כבד. פ' הם קיטון ממינים הרבה מלאכי ג' משפות או מחיות:

וערבה לה' מנחה יהודה: פ' תהיה ישראל ותטוב תלס קיעי ותתענג ותהנה לו. וכן ושנתי ערבה לי: תלס ירמיה ל'

קד: וכן ערב לאיש לחס שקר משלי. כ' וכן ערוב עבדך לטוב. פ' הטיב והכשר וכו' ויש שמפרשים מזה הלשון מי הוא זה ערב את לבו לבגת אליי כלומר מי הוא זה אשר הטיב את לבו והכשירו וכו': ז' לרוב ערבות. פ' שמים. לפי שהם פעולה יקרה וטוב:

בני התערבות. לל בני האנילים והחשובים ירמיה ל' וכן תרגי בני דברביא: תלס סח' מלכס כ' יד' כ' כי עבדך ערב את הנער: והשם ערב ערבה לפני רעהו. משלי יז: וקרוב לזה. אם תתן ערבון עד שלחך. פ' משכון: וכן ואת ערבכם תקח כלומר משכנס: כי כן דרך אנשי הנבל לתת מ משכון על הוצאתם לפי שאין המעות מנויים עמהן

וכך תרגי בני דברביא: תלס סח' מלכס כ' יד' כ' כי עבדך ערב את הנער: והשם ערב ערבה לפני רעהו. משלי יז: וקרוב לזה. אם תתן ערבון עד שלחך. פ' משכון: וכן ואת ערבכם תקח כלומר משכנס: כי כן דרך אנשי הנבל לתת מ משכון על הוצאתם לפי שאין המעות מנויים עמהן

וכך תרגי בני דברביא: תלס סח' מלכס כ' יד' כ' כי עבדך ערב את הנער: והשם ערב ערבה לפני רעהו. משלי יז: וקרוב לזה. אם תתן ערבון עד שלחך. פ' משכון: וכן ואת ערבכם תקח כלומר משכנס: כי כן דרך אנשי הנבל לתת מ משכון על הוצאתם לפי שאין המעות מנויים עמהן

וכך תרגי בני דברביא: תלס סח' מלכס כ' יד' כ' כי עבדך ערב את הנער: והשם ערב ערבה לפני רעהו. משלי יז: וקרוב לזה. אם תתן ערבון עד שלחך. פ' משכון: וכן ואת ערבכם תקח כלומר משכנס: כי כן דרך אנשי הנבל לתת מ משכון על הוצאתם לפי שאין המעות מנויים עמהן

וכך תרגי בני דברביא: תלס סח' מלכס כ' יד' כ' כי עבדך ערב את הנער: והשם ערב ערבה לפני רעהו. משלי יז: וקרוב לזה. אם תתן ערבון עד שלחך. פ' משכון: וכן ואת ערבכם תקח כלומר משכנס: כי כן דרך אנשי הנבל לתת מ משכון על הוצאתם לפי שאין המעות מנויים עמהן

נחמיה ה'

במדבר כג:
נחמיה ג'

נחמיה כז:

ויקרא כג:

מש' יד'

לשם כ'
שמות ל'

כלאים פ' ה'

וכן ובתינו אנחנו עורבים פ' ממעשרים: וכן נקרא
המסחר כן לפי שדרך הסוחרים לערב זה לזה ב
בסחורתם:
10. ערבה ביתי פ' מדבר ארץ לט' הרבי ב
בערבות מואב: שופטיה זאבי ערב: כלם והדומים
להם לשון מדבר ויש מפרשים ערב מלשון לילה
לפי שהאזנים באים בלילה לערוף:
11. ערב וכל נשיאי קדר: וכן וכל מלכי הערב:
ירמיה כה' והוא שם משפחה השוכנים במדבר:
ויש אומרים ואת כל הערב הנזכר הוא עם מקובץ
מעמים רבים:
12. וערבי פחל: שם אילן מה: היחיד ערבה:
הערבות תא לו פנים ערב מלח סכר גלע
החר בלל:
ערב תא לב' פנים ערב נשא:
על פאת שקיעת החמה תא לב' פנים מערב
ים אחר:
על משכן תא לב' פנים ערבון עבוי חבל:
על הערבה תא לב' פנים ערבה צפצפה:
בשש דברי חסד אדן מתק סחר שם ר'
ערב תרג' כי ערב זר אדם רעיר חילוני ורבים
כאלה וחס קרובים לעברי:
2. גס ערב לבדא בלחמא ריגלא הוא תרג' ערב
לאיש לחם שקר: ורוב לשון ערבות מתרג' בלשון
בסימות עיין בשדש בסם:
3. ערב תרג' לא יתערב זר לא מתערב בוכרא:
אבל לא מתערב: תרג' חרלט עיין בשדש: ממלח
טהור תרג' מעורב דכ' גם זה קרוב לעברו:
4. ערב תרג' וישלח את העורב ושלח ית עורבא
ורבים כמוהו:
5. ערב תרג' או בשמי או בערב או בשתי או
בערבא: וכן כל כיוצא:
6. ערב תרג' ועבדי נחל וערבין דנחל:
7. ערב תרג' ויראו המערב את שם ה' וידחלון
ממערבא שמה דה' וכדומה: וקדוב לזה את כל
מלכי הערב וית כל מלכי ערבאה: וכדומה:
8. ערב תרג' לרפב בערבות: ליתב על טרסיה
יקריה בערבות: וכל לשון ערבה וערבות מתרג'
מישראל עיין בשדש ישר:
ערב כרס נטוע ערבוביא פ' מפולגלת:
2. עירוב פלשות כתוב כאן פ' אילו הלואות וכל
מה שכתוב בפרשת ואלה המשפטים בל' ד'
סנהדרין ונקראת לפי שכתוב בה חילפי עינים:
3. עירובין היחיד עירוב חזרות פ' הוא דבר מה
הנכל לעשות כדי להתיר להוציא ולכנס דברים מ
מחצר שמעון לחצר יהודה צבת עיין בהלכות
שבת ועירובין תוך הרמבם: גם אומרים עירוב

תבטילין וכן כל כדומה:

4. הפכו פניהן איכא בינייהו ערבא וערבא פ'
כל ישראל ערבים זה לזה וכי' אם אחד יעבר
על מח כריתות שכתורה ילקה בעונו וגם יעבר כל
ישראל שאם יראהו חבדו ולא יקח דין ממנו ילקה
בעונו נמצאו כל ישראל ערבים זה לזה פ' אל פ'
נאמר: וכן דתני ר' מוסיף ערבא דערבא פ'
אם תשמיע שפתי עבר עבירה ופלוני ראהו ולא
מיהא בידו יהיה מחוייב בדרך ערב ליקח הדין
גם מזה הערב שראה ולא מיהא כו ואם לא תעשה
כך תהא כתפש בעונם וזהו פ' ערבא וערבא
דערבא: ערב פ' שם מקום: כר: פ' י:
5. חוז מערב פ' שהטה שהלוח לחבדו על ידי ערב
פ' גט פשוט:
6. עורבא פ' שחור כעורב: גם לשון גנאי ו
ופחיתות הוא:
7. מדין ערב פ' כמו שהערב נשתעבד ולא קבל
שום דבר ושיעבדו קיים כן דבר פלוני קיים
עיין הלכות מכירה פ' א:
8. ערבות דעלות פ' נשים ערבות ונאות מ
מסכות בלבוש הנקרא רעלות: פ' במה אשה:
ולוהבים לשים בגד מה על ראשן ומכבות כל ה
הפנים שאין נראה אלא העינים וקושרות ומטה:
9. וערבות העבדנין: פ' פלי עץ כעין ספינה ו
והיא לעבודת הטרסקי: גם מורה חכל קטן ש
שהנאים מביאים בה האזנים לבנות: פירוש אחד
הוא הערבה שהנאים עושים בה הטע לטוח ו
וידוע: וכפי כד' בכלים ערבות הרגלים פ' כמין
קערה לרחץ הרגלים: גם מורה חכלי שהאופה
לא חפסה בתוכה:
10. ערבה יסוד נביאים פ' הנביאים אורו אותם
לעשות כך כתב הסכות כי שכלוה וחזרו הנביאים
והורו ההלכה ויסדוה פ' הלכה למשה מסיני היא:
פ' לולב וערבה:
11. נכנסו בערבוביא ומתפעל ערבב פ' מערב
דבר בדבר ומין בשאינו מינו:
ערבלי פ' ענר: ערבלא פ' נפה להעביר הקמח: שמות יח'
2. בערבלין אינון הוא תרג' נכוסים הם: תהיה ייכה ז'
מבפנים יהי ערבולתו: שושן מביכה מתערבלא:
3. תרג' כאשר ינוע בכברה פ' כמא דמחזורין
בערבלא: עורבים פ' עשירים:
ערב כאיל הערוג על אפיקי מים פ' תועק ו מ'
ותהמה ויש אומרים לשון שקק וזה הלשון נאמר
באיל כמו לשון געה לשור וכדומה: ונאמר בלשון
נקבה כי אפשר שהנקבה הוא עורגת יותר לנמא
מהזכר: ונאמר איל עם שהיא נקבה כמו שנאמר
במל על הנקבה: גמלים מניקות:

סוטה טז'

בבב

בשבת

כלים פ' עו'

שמות יח'

ייכה ז'

עמוס ט'

שבת פ' יח'

תלים מב'

נחזק אל ית
שירי:

כִּי בַעֲרוֹגַת הַטֶּשֶׁס׃ שִׁירִי: הַלְבוּיִּם מְעַרְבוֹת מִטְעָה׃
וְכֵן לַעֲרוֹגַת הַטֶּשֶׁס׃ פִּי׃ הֵם שׁוֹדוֹת וּתְלָמִיד שְׁעוּסִים׃
בְּאֵדְמָה כְּשׁוֹרְעִים הֵן וְכִזְנָא׃ עֵינָן לִמְטָה׃
עוֹרְבִיבִים׃ פִּי עֲשִׂירִים׃ שֶׁנֶּת׃ פִּי יח׃ טָרְבִי׃ שֵׁס׃
מִקּוֹס׃ בְּרִי׃ פִּי י׃

בשרש נעק. סדר: ר.
 ערגי מנין לערוגה שהיא ששה על ששה. עיין
 בשרש ברד: פ' אמר ר' עקיבה:
 2. באותה ערוגה. פ' אומה דריאח. פ' כאלו טרשות
 בחולין: ובעלזא פ' יא' במשנה. ערוגה. פ' מקום
 מרובע מהארץ מוכן לקבל הזרע:

ערגל. תרג. וטלל אבן. ודמערגל כפא. ויש נ
נוסחאות ודמערגלל: לשון גלל:
ערגי. ומוסכות ערגה מי פתח. והוא חמוד הכר:
ואין לו חכר במקרא:

פֿאַרמאָג

מִשְׁלֵי כו

איוז לט'
בלאים פ' ח' ז'

יִרְמְיָהּ יִנְיָ

תלים בקד'
בראשית יו:

כִּנְיָ עַמִּי

שמות ז:

מי
לשעבר נניח

יחזקאל ינ:
שופטים כ:

תלמים יז :

עֲרֵדָה תִּרְדֵּי תִגְלֵת עֲרוֹשׁ לְגִלְגָּל עָרִיב אֹפֶן אֶחָד וַיִּקְרָא יִמִּי
אֵלֶּה עֲרוֹת אֲבוֹי יֵת עֲרִיתָא דְאַטְהִי וְכָן כָּל עֲרוֹת
שֶׁבִּפְרֶשֶׁת הָהִיא מִתְרַבֵּי עָרִית חוּץ מִן מַעֲטִים שֶׁתִּרְבֵּי
עֲרִיתָא כְּזֹל עָרִיתוֹ שֶׁל יִסְכֵּי תַחְתִּיתוֹ בְּרִישׁ מִדְרַשׁ
סִידֵי מַעְרִיד:

**בטאשית ג'
ישעיה פב:**

לברית כתי

מ.

שופטים ז

שמואל א.

איוו כח:ל

■

וַיִּסְרָא יִשְׂרָאֵל

יהושע ה

יחמיה ו

ערל שפתים שמות ו: פ כל דבר יתוראו לפנך ושלחו
להשליכו ולהסירו יקרא כן: וכן העלה שכר עליו
הדבור ויוציא דברים בשפתו יתרים וט': וכן
ערלה אונס: כלומר פגרה ויש לה יתר בשד באוס
שלא תשמעו וכן ערלי לב וכדומה: על דרך
השמן: לשון אחר: שמה גם אפה והערל: פי
התבלה כלומר שתבלה עדותך על דרך וישכר
וייתבל:

חכמה ב

בשרש: אטם:
התרב: הוא קרוב לעברי לכן דנתי שאין נריך
לכתבו:

פסוקהדרין

ערלי בן ככר יכול בן ככר ממש תלמוד לומר ערלי
לב אם בן מה תלמוד לומר בן ככר: בן שנתככרו
מעשיו לשמים פי היינו כתיב: אין לי אלא ערל לב
ערל בשד מכיון תל ערל בשד פי היינו ישראל
שמתו אחיו מחמת מילה בסג' פי כהן גדול:
ופרב דחולין ערל שמתו אחיו מחמת מילה ישראל
מעליא הוא: ומפרש שלא נטעו ישראל לקיים ה
המצוות במקום שיש מיתה שאמר אשר יעשה ה
האדם ומי בהם ולא שימות בהם: ערל חזקה פי
פגיו שמל בערב הספח וכו' בפסחים בסג' פי האשה:
עוד כתיב: וצריבא דאי כתב דחמנא בן ככר מ
משום דאין לבו לשמים אבל ערל בשד משום דלבו
לשמים אימא לא ואי כתב דחמנא ערל בשד משום
דמאוס אבל בן ככר דלא מאוס אימא לא נדריכה: ערל
לב וערל בשד תרב: רשע ליבא וערלי בישרא:

מי

שמואל א ב

ערם: ערום יערים הוא: והשם ויעשו גם המא
בערמה: חושע: לוכד חכמים בערמם: איוב ה'
והיה ראוי ערמתם: לשון תחבולות:

יחזקאל יח

ישעיה ב

דה ב כח:

ב יערום כסה עג: הדנו כי ערמים חס: ב
בראשית ג: אופן אחר ערום ויחף: והדנו ויהיו
שניהם ערומים: בראשית ג: בדגש אל פערמיהם
הלבישו: ויש אמרים שהוא שם: והשם: ובערום
וכחם כל: ב יצקה הערמה: דות: והדנו ויתמו
ערמות: וכלשון זכר: כמו ערמים ירמיה: פ:
והפעל: נערמו מים שמות טו: רל שעמדו ערמות
ערמות: וברך השאלה היחיו את האצנים מ
בערמות העפר והמה שרופלת:

בשמים ד

בראשית ל

ג לא ולו וערמו: חרבו וערמוניא לא היו ב
בפירותיו יחזקאל: ל: מין אילן מה הנקרא ק
קישטאניא בלעז: ערומים בדגש רל ערמלאים
וכלי דגש רל חכמים והסימן דבר חכמים בנחת
בשמעם רל כי הדגש מחזיק האות ומשמיע קל
יותר חזק ממי שאין לו דגש:

והערמה תא: לר פגים ערמה: נבליים: תחבולה:

עקב:

עצם: לשון ערמה וערמות התרגם כל כך קרוב

לעברי פי אין נריך להציאו:

ערפומא: פי אפסם:

ערך: או ערתי: פי תושב העיר נקרא כן ולבנה
עירונות: ולרבות עירונות: ועבור מלשון עיר: ופי
המוציא יין אומר שהן בנות כפר שאינן נלושות
ובר פרק: כל אחד בן מדינה ואחד עירונות: פי
כפרי תושב תוך כרך וכפר: עירונות: פי אשה ב
בעלת חן ושכל: עירונות: פי ה:

ערם: בראשית ערסותיכם: בנח:

מי

במדבר עוי

בשרש: בנח:

ערם: תרב: על ראש המטה: על ראש ערסא: ערשו
ערש: כרול: ערסיה ערסא דכרולא: בחדר המטות:
באידרוק ערסותא מלכים: ב יח: ויש ערש שמתרג
שווי או דרגש עיין בשרשיהם:

אם עירסון: פי התקין וסדר: גם לשון עירוב כי כן
תוך העריסה מערבים הקמח במים: עיין בשרש
זרד:

2 ערסן יפה לחולה: פי הוא מין מאכל מה עשוי
משערים עיין פי אין בין הנזכר הנאה:

3 ערים: הוא האיש שעובר השדה והכל לו אך
נותן דבר קצוב לבגל שדה שנה בשנה וכן כיוצא:

פי חוקת הכתים: גם מוכן לפעמים ממנו כמו
חפוטורופס:

4 ערסא: פי המון עם וכיוצא ריאותי בלעז
כריש גמ דביטין:

5 ערים ערם: פי סעוף של כרם:

6 ערסא הוא המטה שזוככים בו הנערים:

7 ערים: הוא הגפן הסמוכה אל הקיר או על ה
הקורות:

וערסן: הוא המקום ששטכין הגפן עליו: במשנה:

ערסל: תרב: כמלכה במקשה: בערסל מבתותא

ויש ספרים שכתוב בערלא: ועשות הוא: דגלו

מהערסלות: פי נשמטות ומחליקות: בר פי לא:

מעריך:

ערע: תרב: ויטע במקום: וערע באתרא: ויקר ה'
וערע מימרא דה' במדבר: כב: אשר קרך הדרך

די ערעך אורח: לשם פא: לכן קראתי לואת דהב:

בן ערעית: מלחון קטילין: וכן וקראנו אסון:

דלמא יערעניח מותא: ודבים כאלה: ויש מלשונות

האלו שנכתבים באלף במקום עין הראשונה ובפרט

בכתובים: כמו חסד ואמת נפגשו: עניין וקשט

ארעין: וכן רבים וממתורגמן אומר שאינו יודע אי

זה מהם יבשר: וכן כל לשון פגישה ומקרה מ

מתרג: כן:

2 שנת עראי בנח עראי: פי הוא דבר שנעשה

בעד זמן מועט לא בתמידות ובעבור זמן מרובה:

אָז מורה בדבר שאינו כדאי לשים לב עליו ושאינו
בעצם וכוונה רק מקרה:

ערעיתא פ' זרעם: עיק בשדש אנדיפי:

ערער • עיין פארש • ער:

מ' ערף • ידך בערף אויפזיך • הוא אחורי הפנים:

בראשית: מע: ודמי קמא בחולין: הוא החלק שהוא לעומת ממול
הרואה את העדרף והוא אחורי הנאר:

והפעל וערפתו • שמות • יב: כלומר שתכרות ערפי

וְעָרְפוּ שֶׁם אֶת הָעֵגְלָה • דְּבָרִים כֹּא: פִּי שֶׁהָיוּ
מִכֵּין אוֹתָהּ בְּקוֹפִיץ מִמּוֹל עֲרֵפָה:

ב. יערוף מזבחותם. פ. יהרום: וכן נר ואור חשך בערפיה. לדעת רבים פ. בהריסותיה ובחרבותיה:

אך לפי דעת רדק' צמים כלומר שהשמש והלילה
חשבו לה צמים לרמוז רוב צרה:

בג: וכנה השמים ערופים על שם שיערפו טל כמו שנאמר ר"ל יזלו: וכן יערוף כמטר לקחי פ' יזל:

בְּכָר פִּי מִנְחָה בְּלוּלָה:
בְּשֵׁרֶשׁ שֹׁבֵר:
רִי

ויערף כמטר לקחי זה העוסק בתורה לשמה ומרביץ
לאוזניו לשמוע לקחי עשה טובה לעולם כמטר הזה

שהוא מרוח מערבי שהיה באה מערפו של עולם
ונרוח מערבי ערפו של שכינה לכתוב כפון וימין

אתה בראתם דמאמע דימיון של שכינה בדרום ו
שמאלו בצפון. ופגיון במזרח וערשו במערב אלמלא

בשכינה במערב: פ' לא יחפור:
 1. מעריף פ' מכיר ושמונת עמו ואומרים פלוג

ש ל מעריף או מעריפו : ויש מקומות שאומרים
מעריב כי בומף מתחלפות :

עֲרֵפֶד • תַּרְגִּי • יְרוּשָׁלַיִם עֲטָלְקִי • עֲרֵפֶדָּא : עֵינָן בִּמְדָּא
פֶּקֶן דִּנְגָקִי :

עֲרַפֵּל תִּדְבַּר וַיִּשֶׁת חוֹשֶׁךְ כִּבְיֻטִּיּוֹ וְאִשְׁרֵי שְׂכִינְתָּהּ
בְּעֲרַפִּילָא אֵבֶל תִּדְבַּר עֲרַפֵּל אֲמִיטֻתָא תִּלְּסִי יָח:

מַעֲרִיבִיא • וְכַּן מַעֲרִיבִי: פִּי מוֹדַעְתָּ
מַעֲרִיבִי:

עֲרֵץ לֹא תֵעָרֵץ מִפְּנֵיהֶם: כִּי אֲעָרֵץ הַמּוֹן רָבָה.
אֵיּוֹב לֹא: לִשְׁעַן הַשֹּׁכֵה. וְהַשְׁחֵמָה: וְהַשֵּׁם בְּעָרוֹץ נִחְלִים

לשטון: אופן אחר במעג פארה במערה: ישעיה י:
 פ' בתיק גדול ונמר:

ב' כגוד עריץ: הרבו עריצי גוים יחזקאל כח:
והפעל ואת אחי ישראל יעריצו לשון גבורה וחוזק

כְּמַד שִׁיתֵנוּ לָנוּ הַלֵּל וְהַחֲוֹק: וְכֵן הוּא מְזַרְזֵנוּ וְהוּא
מַעֲרִיצֵנוּ:

עֶרְבָן הָעוֹרָקִים מֵהָ: לְשׁוֹן בְּרִיחָה וְנוֹס:
בִּשְׂרָשׁ שֶׁבְּרִי חֹזֵק:

ב: וערקי לא ישכנת • פירוש הגי' • והם נכרם במקרא:

בשרת ברחמי גיד:

ישיבה כ:

עש תרני עש יאכלם דעשא אכל ליה: אכל עש
שנספר כתובים מתרג: זמלא או רקוציתא או עמר
עיין בשדשיהם:

איוכ ע:

עש כסיל וכימה תרג: עש נפלא וכימה וצפ ה
הדואה מאי עש אמר רב יהודה זכ טלה:

שיר ד:

עשש בפסוק ידיו גלילו זהב תרג: נהרין כ
בעששית פ מנורה והוא שגור מאד במשנה ה
הרבי עששיות אף מורה עששית עשויה מזכוכית
כעין כוס:

כרמית א:

עשב מזרוע זרע: והרבי עשבות הרים משלי
כו: ודגש השין לתפארת המלה ופ הפסוק ידוע
תדע פני נאצר שית לבך לעדרים כלומר שתבין
לעדרין מאכל דבית כי לא לעולם בכל עת ימנא
מרעה בשדות כי יש עת שייצב בעשב וזהו שאמר
בלה חזיר ונראה דשא אף על פי שנראה הדשא כי
פעמים נאספו ויכלו עשבות הרים זל רדק: וכללות
מיני העצבים תא לה פנים עשב דשא חציר
ירק שיח:

מ:

כרמית א:

עשב תרג: דשא עשב דיתאח עסבא: אכל עשב
שדה שנספר מלכים מתרג: וישעיה מתרג: עשב
חקלא: עשבות הרים עשבא דעורי בסגול ו
והמתרגמן אומר שטעות הוא פשי דעתו ואומר ש
שאלו הוא הפרש שיש בין יחיד לרבים: עשבא
דרכבא פ עשב מכה בר פ כא:

כרמית א:

ושעיה:

עשב
ערכאות של גויים:
עשה:

על שמע הפסוק:

עשה ה אשר זמם: פירוש פעל: אשר ברא אלהים
לעשות פירוש לעשות מהיום ההוא ואילך כי הוא
ברא כל מין ומין מהנבראים בשעת ימי בראשית
להיותם עושים הם בעצמם ולהתחדש כל אחד ואחד
מינו משך כל ימי עולם רדק:

מ:

איכה ב:

כרמית ב:

ב וימהר לעשות אותי פ תיקן והכין וגו ו
ועשהה את צפריה דברים כא ר עקיבה אומר
תבדיל ור אלגור אומר תקון פ החולץ פ מגדלת
עיין רשי: וכן כי אינם יודעים לעשות דע פ לתקן
הרע שעשו בזבח שנותנים כי אינם חוזרים בתשובה

לשם יח:

קהלת ד:

דברים ד:

מה יועיל הקרבן: ויש מפרשים שמת רק כסתרת
והוא כמו אינם יודעים לעשות רק דע: וכן מוכן
איש כל הישר בעניו פ רק איש כל הישר בעניו ל
להקריב קרבנותיו בביתו ולא יצטרך להביאם בבמה
בדולה כמו שעתה אין לנו רשות לשחוט ולהקריב
אלא באהל מועד על המזבח וזהו שאמר כי לא ב
באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה המנוחה
זה שילה ואל הנחלה זו ירושלים עיין רדק: ותחת
מעשה מקסה פ מעשה ומקסה כי מעשה אינו

ישעיה א:

סמוך למקסה פי הוא בסגול וירדה שמתת התיקון
וההשויה מהשער תהיה קרחה:

ב ותעש חרץ: וכן עשה לו את החול הזה
והדומים הוא לזך קיטץ והזמנה וצירוף כמו עשה
את משה ואת אהרן: שמואל א יב: אך הם קרובים דברים א:
בלשון: והשם כי אין פעשה וחשטון: והרבי את
כל המעשים שנעשו: וכן ואיש במעון ומעשהו
בכרמל שמואל א כה דל הנאץ ובקר כי לפי ש
שהאדם המתעסק בקנין הנאץ הוא מעשהו וכן כל
כיונא בזה נכ:

ד ומה עשו דדי בתוליה פ לשון סחיעה והכתישה:
וכן בעשות ממנרים דדיך ואת הנפש אשר עשו
בחך פ קנו רשי בראשית יב: ה:
בשרש גדל לאך קבץ קנה שחט: רי:

עשן:

עולם שנה נפש:

עשן והר סיני עשן כל: גע בהרים ועשנו תלים מ
קמד: והתאר החר עשן הרבי האודים העשנים שמות יע: ו:
ישעיה ז: והשם תבור עשן בראשית טו: ורדק אומר
שאפשר שהוא תאר: והבערתי בעשן רכבה דל
באש גדול שנראה עשנו למרחוק: אופן אחר בעשן
הכבדן:

ב עלה עשן באש והפעל עשנת בתפלת עמך לשון
כעם לפי שהאף והחרון הוא החמימות וכן נהיו באש
באמרו כי אש קרחה באש:

עשן תרג: בזה אלהיך עזר עזה אלהים: פקיד אלהא תלים סח:
עושנך איתעשן אלהים אל יעזז אנוש לא יתעשן משלי כד:
ברכשא: נכבדי מים עשתי דמיו: והשם יסדת עזו: לשם יח:
אשתיתא ערשנה מאויבי עזו ארום עשותן אינון:
תלים יח לשון חוזק לעשן פ לשם בשמים על
גחלים לעשן שום דבר כדי שיהא לו ריח טוב אסור
מפני שמכבה את הגחלים פא לעשן פירות שהוא כינה:
מכשיר אוכל נפש פ יום טוב בסג ועל גבי חרש
מותר פ שליבן באש לכינה ונתן עליה בשמים
מותר דאינו מכבה כלל:

מעלה עשן ראיתי כנגדי פ הסם שנותנים ב
בקטרת ומעלה עשנה במקל שאינה נוטה לכאן כיומא:
ולכאן פ אמר להם הממונה בסג:
בשרש זבל:

עשף תרג: קדמו ואת מחרשתי וית כולבה וית שמואל יב:
עשפיה: למחרשות ולאתים לעושפא ולסיבת לשם:
פדניה: וכן פ יב בכלים קדרוס שניטל עשפו פ:
ד אחד של חציבה:

עשק את מי עשקתי: לא תעשוק את רעך ולא מ
תבזול ויורא יע: אין הלשון כפול פ לא תעשוק
אם בא ממנו רעך לדרך בפקדון וכיונא כשישאלנו
ממך לא תכבש הממוץ ולא תבזול פ שחוטף ממנו

וּיִקְרָא : ה' :
יִרְמְיָה כב' :
אִיּוֹב מ' :
קְהֵלֶת ז' :
יִשְׁעִיָּה ל"ח :
לִשְׁס ל"ח :
כ"ח :
מ' :
הוֹשֵׁעַ י"ב :
קְהֵלֶת י' :
מ' :
שְׁמוּאֵל א' ח' :
מִלְכִּי א' ג' :
וּיִקְרָא י"ד :
שְׁמוּת י"ו :
שְׁמוּאֵל ב' י"ג :
אִיּוֹב י"ט :
וּיִקְרָא כ"ט :
מִלְכִּי א' ח' :
יִרְמְיָה כ"ב :
דְּבָרִים כ"ד :
יִשְׁעִיָּה ו' :
צִמְדָּה כ"ח :

עויהו באמרו וזו הנבואה וממנו הגלות יש עשרה
מלכים:
עשר • תרג • גזר אנחנו לך • חד מן עשרה א
אפרסמיה לך: וכן נאכנס יעשור • עכטן יסב חה
מן עשרה: וכל מעשר יש ספרים שכתוב בלון
ואחרים בסמך: וכן התאר במדע העשירי • בירח
עסיראה: בשנים עשר לחדש בשתא עסיריחא
בעסיראה וכו: ועשרון ועשרון • תרג • ועשרונא
עסרונא: ושני עשרונים • ומרי עסרונין: בעבור ה
העשרים • תרג • בריל עסרון:
לא כל הימנו שיעשיר את בניו ויפול עצמו על ה
הצבור: פ • שיבקש להיות למשא על הציבור כדי לקיים
נכסיו לבניו • פ • נערה שנתפתתה:
עושרתי • פ • עסקין • תרג • ונתן:
עשש • פ • מחץ שבר:
עששית שהיתה דולקת • פ • מנורה מזכוכית כעין
כוס: כג • פ • אילו דברים: וכן נואה בעששית מותר
לקרוא וכו • פ • כגון מחיצה של זכוכית וכו:
עששיות • פ • חתך מברזל וכיוצא:
עשת • שמו עשת • פ • צחו וכו: וכן ברזל עשות • מ
פ • זך וקלל: והשם עשת • פ • שיר • ה: אופן אחה
לעשותות שאין • ופ • הפסוק שאיוב אמר על עצמו
שהוא לפיד בוז • וטרם זה היה שאין לו כות וכו
להשאין והשקט יעמה כגון למועדי רגל עיין מקומו
ורדק:
ב • אולי יתעשה האלהים • פ • יתרצה ויתמשב לבו:
ג • אכדו עשתנותיו • פ • מחשבותיו • וכן בדניאל
ומלכא עשיתי • פ • חשב ורצה:
ד • לעשתי עשר חדש • פ • אחד עשר:
ה • עשר חשב:
ו • עשר • תרג • ואיש און מחשבותיו: גברא אנים ע
עשתנותיו: ויש מהם שמתרג • בלשון מחשבה עיין
בשרש חשב: ותרג • אולי יתעשת • מאיס • ירחיב
ותרג • של עשתנותיו • עיין בשרש • זמם: ופ • הקומץ
רבה תגו רבנן המנודה היתה גאה מן העשת
ומזה • פ • חתיכה גדולה של ברזל או של זהב • ברזל
עשות מתרג • ערקין דפירלא:
עשתרות • תרג • פ • כסוי חדש • הרונה שיעשיר יעסוק
בבהמה דקה ואמר רב חסדא מאי דכתב ועשתרות
נאכר שמעשירות את בעליהן:
העושה סוכתו בעשתרות קרנים • פ • מקום שאין
חמה זורחת • פ • תרג • דסוכה:
בשרש • עשתר • כסוף האות:
עשת • פ • חתיכה ברזל • בעוים • פ • ב:
על האסוף המקנה: איש עיתי • כלשכר הלך באותו • מ
מקום עיתים הרבה מנחה בלילה דף קיו: • וראשית • כג:
עיין בשרש זמן ועות:

משלי טו:
לשם יגיונו:

עת: תרג' ומהומה זו וואעהתה ביה: לשעלי און:
לחיל דעבדין עאתא: איוב: כב: וכפי כונת ה
המתורגמן גם מזה השדש הוא לא שמעגגרה: תרג'
לא מקבל בעתא: וכן השני תחת פגרה במזין:
עאלא בעתא וכו' וכבר נכתב בשדש בעת ואולי כלס
משדש עאת:

מ'

עתר: כמלך עתיד לכדור: פי מזומן: וכן ולהיות
היהודים עתידים: אסתר: ח: פי מזומנים: וכן ה
התעוררו לגלים: פי מזומנות לחרבה ולהיות לגלים:
ב' העתידים העולים על הנאן: פי תשים הגדולים
יקראו כן והתשים הקטנים יקראו שעירים:
ב' גם האנשים והגדולים נקראו בזה הלשון כמו כל
עתיד ארץ לפי שהם הולכים לפני העם להנהיגם כמו
שהעתידים הולכים לפני הנאן:

ר'

בשדש ארז: כון: ר'
עתר: תרג' ה נכב עליו: ה מעתר עלהי: ויש לשון
ינב: שתרג' בלשון קימא עיין בשדש קוס: חזבה ע
עמודיה שבעה: תרג' ועתידת ביה שבעה עמודין:
המתורגמן אומר שאולי התרג' היה קורה עם הארז:
עמר: תרג' עתירות למו: דעתיד להון:
עחר: ועתה בשדה כך: ועתידא בחקלה כך: ויש
עמודים שמתרג' ברחוי ועל הרוב מתרג' בלשון גדי
עיין בשדש: תרג' ירושלמי אנכי עומד בין ה' אנא
הינא מעתר: לעתיד לבא: ידוע:

ע

עתה: פי גער:
עתם: נעתם ארץ: פי חשכה והוא יחיר במקרא:
בשדש חשך:

מ'

עתק: עתקו גם בגלגל: פי עבו וחזקו: והדברים
עתקים לה: א' ד: אופן אחר: ינא עתק מפיכס:
א' הון עתק ודקה משלי: ר' בוגדל: וכן ולמכסה
עתיק: ישעיה: כב: פי כמות עב וחשוב:
ב' ונור יעתק ממקומו: פי יסור ונעקד: וכן העתיקו
מהם מלים: עקף: הדברים מהם שלא היו להם עוד
דברים לענות:

מ'

ב' אשר העתיק אנשי חזקיה: הכתוב ספר מספר
אחר נקרא מעתיק כלומר שנקרא הדברים מספר
לספר אעפ' שדברי הספר הראשון אינם נעתקים ו
ומסרים ממקומם: והספר או הכתב שנעתק נקרא
העתקה: והתאר עתיקי משדים: כלומר שנעקרו מ
משדים שלא יינקו עוד: אך יש שמפרשים אותו שמנים
מעניין הראשון:

ד'

ד' עתקה בכל דור: פי נמשנה בעבור כל דור
המכעיסים אותי: וכן בדניאל: ז: ועתיק יומין ותיב:
בשדש זקן: חזק: סוד:
עתק: תרג' ואכלתם ישן נושן וישן: ומיכלון עתיקא
ודעתיק ועתיקא: בלה בשד' עתק בסרי: בירח
איתנים: בירח דעתיקא: עתק: פי השתנות:
עתיק: פי שכן וממרא נח דוד:

מ'

עתר: יעתר אל אלה: והשם וגלתי להם עתרה מ'
שלוש ואמת: ירמיה: לב: לשון רצוי ותפלה: ומורה איוב: לב:
תפלה שנעשה בדבוי תחנה עיין רש' בשמואל א: ה:
ב' והעתרחם עלי דבריהם: כלומר דברתם עלי: יחזקאל: ח:
דברים קשים ועבים וכן ועתר ענן הקטרת שלה:
פ' עובי הענן הקטרת:

ג'

ג' עתרי שם אומה מה:

בשדש: פלל: רבה:

ר'

עתר: תרג' העשרתי את אברם: עתירת ית אברם:
יעשרנו המלך עשר גדול: יעתירגו מלכא עותר
סג' וכן דבים כאלה: והשם העשיר לא ירבה: דעתיד
לא יסגי: אופן אחר כי כל העשר: ארי כל עותרא:
וכן כל הון יקר: כל עותרא ויקרא: א' עשר ג'
גדול: עותר סג' וכן את כל חוסן: ית כל עותר
ירמיה: כן: עתר: פי הכין:

ג'

עתרא דהפיך אדרא: פי הפאלא בלעז: והוא הכלי
שמהפכן או מסרים ומתקנים החטה שבגדן: ב'
פי סג':

עתרא: פי מזלב: בר: פי סה:

עתירתא: פי נקב: בר: פי סה:

ואשר הם בני ארבע אותיות:

עבטיט: מלה מורכבת מן עב ומן טיט: עיין בשדש מ'

טיט ועבט:

בשדש עבט:

ר'

עטרף: הרבוי ולעטרפים: ישעיה: ב' פי העבבר מ'

אשר ישף בלילה:

עבבר: החלד והעבבר: מין שקץ מה וידוע: ר'

עבביש: פי העש: ותא: לב: פנים: עבביש: מ'

שממית:

עבשוב: חמת עבשוב תחת שפתיו סלה: מין מ'

מחול עפר:

בשדש נחש:

ר'

עקרב: הרבוי למעלה עקרבם: במדבר: לד: מן

שרץ ידוע: ב' איסר אתם בעקרבם: מין ממוני

הקונים מלכס: א' יב:

בשדש קוז:

ר'

עקרב: פי הוא הרבול מהרסן שמשמיו: ב' הכהמה

כלאים: פי יא: עקרבגן: מין ירק: עירובין: פ' ב' ו:

עדר: הוא עץ הגלגל במדבר ובארץ ציה:

עיין בשדש עור:

ר'

ערפל: ומשה נגש לל הערפל: החשך היותר עבה:

בשדש חשך:

ר'

עשתר: ועשתרות נאנך: יש אומרים שהם נקבות מ'

הנאן: עיין בשדש עשת:

דברים: א:

ב' לבעל ולעשתרות: פי צלמים עשויים בצורות ע' שופעים: ב':

עשתרות: שלשה דברים נקראו עשתרות על שם ש

שמעשירים את בעליהם ואלו הם: הרים: עז: ונאן

עיין על פסוק בעשתרות באדרעי:

בשדש עדר:

ר'

עטר: יעתר אל אלה: והשם וגלתי להם עתרה מ'
שלוש ואמת: ירמיה: לב: לשון רצוי ותפלה: ומורה איוב: לב:
תפלה שנעשה בדבוי תחנה עיין רש' בשמואל א: ה:
ב' והעתרחם עלי דבריהם: כלומר דברתם עלי: יחזקאל: ח:
דברים קשים ועבים וכן ועתר ענן הקטרת שלה:
פ' עובי הענן הקטרת:

ג'

ג' עתרי שם אומה מה:

בשדש: פלל: רבה:

ר'

עתר: תרג' העשרתי את אברם: עתירת ית אברם:
יעשרנו המלך עשר גדול: יעתירגו מלכא עותר
סג' וכן דבים כאלה: והשם העשיר לא ירבה: דעתיד
לא יסגי: אופן אחר כי כל העשר: ארי כל עותרא:
וכן כל הון יקר: כל עותרא ויקרא: א' עשר ג'
גדול: עותר סג' וכן את כל חוסן: ית כל עותר
ירמיה: כן: עתר: פי הכין:

ג'

עתרא דהפיך אדרא: פי הפאלא בלעז: והוא הכלי
שמהפכן או מסרים ומתקנים החטה שבגדן: ב'
פי סג':

עתרא: פי מזלב: בר: פי סה:

עתירתא: פי נקב: בר: פי סה:

ואשר הם בני ארבע אותיות:

עבטיט: מלה מורכבת מן עב ומן טיט: עיין בשדש מ'

טיט ועבט:

בשדש עבט:

ר'

עטרף: הרבוי ולעטרפים: ישעיה: ב' פי העבבר מ'

אשר ישף בלילה:

עבבר: החלד והעבבר: מין שקץ מה וידוע: ר'

עבביש: פי העש: ותא: לב: פנים: עבביש: מ'

שממית:

עבשוב: חמת עבשוב תחת שפתיו סלה: מין מ'

מחול עפר:

בשדש נחש:

ר'

עקרב: הרבוי למעלה עקרבם: במדבר: לד: מן

שרץ ידוע: ב' איסר אתם בעקרבם: מין ממוני

הקונים מלכס: א' יב:

בשדש קוז:

ר'

עקרב: פי הוא הרבול מהרסן שמשמיו: ב' הכהמה

כלאים: פי יא: עקרבגן: מין ירק: עירובין: פ' ב' ו:

עדר: הוא עץ הגלגל במדבר ובארץ ציה:

עיין בשדש עור:

ר'

ערפל: ומשה נגש לל הערפל: החשך היותר עבה:

בשדש חשך:

ר'

עשתר: ועשתרות נאנך: יש אומרים שהם נקבות מ'

הנאן: עיין בשדש עשת:

דברים: א:

ב' לבעל ולעשתרות: פי צלמים עשויים בצורות ע' שופעים: ב':

עשתרות: שלשה דברים נקראו עשתרות על שם ש

שמעשירים את בעליהם ואלו הם: הרים: עז: ונאן

עיין על פסוק בעשתרות באדרעי:

בשדש עדר:

ר'

פ

בפארות: ור' אמרו שלא תעול תפארות ממנו ורדק לשם יו:
אומר שהסעף הגדול והגבוה נקרא פארה לפי שהוא
פאר האילן ויופיו ותשלח פראות ה' לשם קודמת
לאלף:

בשרש גבע סעף שבת: ר'
פארי בבית קשי לעגיוותא: פ' פרורים מהפת: פ'
ערבי פסחיס בגמ':
פארי פ' ארגמן פק דבכורות: עיין בשרש מ
מנקטא: וקעלא:

פג

פלוגתא גדולה:

פג התאנה חנטה פגיה פ' התאנים שלא בשל כל מ'
זרע: והוא יחיד במקרא: ר' שיר כ:
פג: תרג' וריחו לא נמר וריחו לא פג: כשוד חמת וריחו מח:
המלך אסתר א' כד פג: וט: וכן בצאת היין מנגל: שמואל כח:
כד פג חמרא: ויפג לבו פייגין על לביה בראשית:
מה: כשונותי וכדכיתי פגיות ואיתמכיות: מאין תלים לח:
השובות מדלית פאג: וכ פ' אמר להן הממונה: בימא:
מחמין לו מחמין ומטילין לתוך הצונן כדי שתפוג פסחים:
ננתן: וכ פ' כל שעה אין מבשלים מים שאין מ
מפייגין טעמן אסור שאר משקין שפייגין טעמן
לא כל שק לשם הסרה וממעט טעמם וכן כל כ
כיוצא:

פג פייגין דמיון: הוא תרג' ירושלמי מפסוק שמים ע שונות:
עשרה עיינות מים: וכן בגר' פ' לו לפיגו שהיא
נותנת בגינה ומשקה את הגיה:

פג לא בעי אלא לאיתפוגגא עם בני פ' להתעלץ
ולשמוח עם בניו טיקרא רבה פירוש אמור אל ה
הכהנים:

פג ראווה היתה בת שבע לרוד אלא שאכלה כסנהדרין:
פגה כלומר בזה אלט קודם זמן ביטולה באיסורה:
פ חלק בגמ' ארבעה הדיוט:

פ' לא יפחיתו ידא לפגא דרכא לפרחא פ' מנהג
בני אדם כשיש להם פחד לשם ידו על לחיו ודרך בני
אדם כשישן לשם ידו על פדחתו: פ' ערבי פסחים
בגמ':

פגיה פ' הס השכי דמועות של מוסרה מהחמור כגמ':
הנענות על לחיה ועל פדחתא: פ' שנים אוחזין:

פרק או פרקים: פעם או
פעמים: פרש: פרשה: פ
פתוחה:

פא

פירוש אחר: פרקי אבות:
פעם אחרת:

פאה לפאה האחת: הרבני על ארבע הפאות:
וכ ומחץ פאתי מואב במדבר: כד: פ' קנה הדבר
או קוש: קושי פאה רל מקוננים ומשזרים לפאה:
והפעל אמרתי אפאיהם פ' אפזרם בגל פאה:
וקרוב לזה לא תקושו פאת ראשכם פ' סוף הראש:
זכ פאת זקן עיין בשרש פות: וסן ד:

פאה תרג' פאת זקן פאהא דדיקנך: אכל
דוב שאר פאה ופאת מתרג' בלשון זוית עיין ש
בשרשו:

פיאה נכרית פ' לוקחים שיער מנשים אחרות
ומשימים על ראשה ונראה כאילו היא נושעה: פ'
במה אשה ובסוף פ חלק בכהדרין:

בשרש בית:

פ' קשרי פיאה פ' מין זרעונים ונוכעים בו צבע
אדום: בסב פ' במה אשה:
פאהא פ' פח ורשת:

פא

פה אל פה: פנים אל פנים:

פאמה פ' פאר והדר:

פאר התפאר עלי: והשם ט תפארת עזמו אמה
אמה תלים טע: אופן אחר פאר תחת אפר:
ישעיה סא: הרבני הפארים והצערות הס ה
המבצעות שהם פאר לאדם כהם על ראשו גם לשון

השבח והיוש: ובירושלמי פ' במה אשה פ' כלילא
פ עטרה: וכמנא השך כמו ויתחפש באפר שהוא
כמו פאר רדק: והפאר עלי פ' תן תפארת ושבח
לענמן עלי וט: כל פנים קבצו פאור: כמו שאר
הפעל כשל ויש אומרים שהאלף נוספת והוא כמו
ובשל בפחד ורל קבצו כל שמדות הפדור: ויש
חילוק דיעות בזה עיין המפרשים:

כ' ותארכנה פארותיו פ' סעף והפעל לא תפאר
אחרין: דברים כד: פ' שלא תעול מה שנשאר ב

מ' שמות כוונה

דברים נפ' ויקרא יס לשם

בשנת

בשנת

מ' שמות ת: ישעיה ג:

מלכים א' כ:

עמוד כ' יא: יחזקאל לא: כרגי הזרוע:

מנחות פ' יא' ב' :
 יחזקאל ט' טו :
 מ' יקרא יע' :
 שמואל י' :
 גפסחוס :
 זכא' פ' ב' :
 פסחוס :
 פ' כל הכלים :
 איוב כה :
 שמואל י' :
 עירובין פ' ה' :
 הסיני :
 תלם י' :

פג' בית פאג' פ' הוא שם מקום שהיה חוץ לירושלים וסמוך להר הבית ששם היו אושף המנחות במשנה :
 פג' פ' ירושלים ילקוט דף ריב' ויכ פינה :
 פנה מי קרמיון ומי פינה פ' שם נהרות הס' המוכר את הספינה :
 פג' ומחי קבל' תרג' ומחת פגזוהי פ' כלי להפיל החומר :
 פג' פגול הוא לא ירצה ומרק פגולים כליהם פ' הוא העשר שישתנה ריחו ומראהו והתחיל לזתעפש או שגבש :
 פג' תרג' ומרק פגולים ודעף פיגול אף תרג' פגול היא מרוחק : פג' מנחה פלגתים פגול מ משריית פלגתאי : ושאר פג' מתרג' בלשון פג' ממש :
 פג' דלא מיקבע פיגול אלא בזריקה וכו' פ' מי ששוחט הזבח ובעת שחיטה או בעת קבלת הדם או בעת הולכת הדם או חשב בזריקה לאכול העשר למחר או אפילו כזית מהבשר או מעור האליה למחר או חשב לזרוק מקצת דם למחר או להקטיר מקצת אמורין למחר פגול הוא ואסור ליקרב על גבי' המזבח : עיין פ' תמיד :
 פיגול טעון זורה פ' כלומר אינו נשרף אלא עד ש שתעורר זורתו עיין תרג' פ' כיצר פולין : פיגול פ' מתועב : עו' פ' ה' :
 פגלא אס' יש לאדם פוגלא עמונה בתוך פ' ננוק : וכל פ' סח עיקר פוגלין :
 פגם תרג' הן עד ירח לא יאהיל הא עד דפגמא סיהרא : והיתה המזירה פים : והוא להון שושכא למרפא ביה פגימה כל מאן דפגול :
 פגם הוא מין ירק דוטא בלעז : פ' מפנין בגמי פיגם :
 פיגמ פ' כליהם שמהם נדק : פ' דיני ממונות :
 פגם פ' כעין שוכך העשוי לעופות ואינו אלא בקנים :
 פ' כותן טעם לפגם מותר פ' כשדבר אסור מעורב בדבר התר אס' הדבר אסור אינו כותן טעם לשבח לאותו דבר התר מותרו נקרא כן וכו' עיין פ' השוכר את הפועלים בגמ' : וכן גפגמה אוזנו של בכור פ' חסרה או שחתכו ממנה מעט וכל כיוצא : וכן פגימה הסנין פ' כשהסנין אינו חלק ויש בו כעין שנים תוך החתך : וכן פגימה הלכנה פ' המרוץ שנראה בה כ כשהיא חסרה : פ' אס' אינס מכירין :
 פגם פ' חבל כתובות מ' ו' :
 פג' עיין למעלה באותיו :
 פג' תרג' ושועתי אלך תגא ופגית לקדמך תיעל :

אין מנחם לה פגינת ולית דמליל תנחומין לה : איבה א' :
 ובפסוק אני קהלתי בכהופגן ואמר אנא קהלתי :
 תרג' מועקת מושל בכסילים מקבלת קל גדול ש קהלתי א' :
 רשיעא דהוא שלט על שטיין דפגין ולא מקבל : וכן בכת פ' דר' הפגינו בלילה : וכן תרג' ושועתי אלך תגא ופגית לקדמך תיעל : לשון תפילה והערוך אומר שפגן הוא כמו פגען והעין מובלעת : פיגן או פיגנא : עיין במח דוד :
 פגן עיין בשרש יפגענו :
 פגן לשלח ופגן שהפעילו את המלך פ' פגן איש בפרי ובהמי והדיוט פולח איש שנתגבל בבית המלכות : בילמדנו : פ' ויקרא פסוק נפש כי תחטא :
 פגעין מין פירי הנקרא פרוגא בלעז : ברג' פ' חכית :
 פיגין פ' סנין שיש לו י' טפחות : שקצין :
 פיגין פ' פירות שלא נתבשלו כל גרסם כלאים פ' א' :
 פגע ופגעו הדוב : לשון פגישה ומציאה כמו פגעת את שש ועשה נרק פגעת ומנחת מי שהיה שש ושמה במנוותך ועשה נדק : והוא רמז לאברהם אבינו כ נשאר הדריקים שהיו זוכרים אותו בעת הכעס כ במדותיך הידועות שהם חנון ורחום וכו' : והשם ואין פגע רע : אוסף אחר למפגע לך :
 ב' ג' ופגע כו' שמואל א' כב : וכן ופגענו בדבר : לשון פגישה בחרב ודבר המזיק וממית :
 ג' ומה מועיל כי נפגע בו : ופגעולי בעפרון בראשית כב : לשון תחינה ובקשה :
 בשרש פלג קרה : ר' :
 פגע תרג' פגש דוב פגיע דוב ויש רוב פגע ופגא מתרג' בלשון ערע' או ארע עיין בשרשיהם :
 פגע בפסוק בימים ההם כשכתי בתרג' שני שידק ופגעין פ' מזיקים :
 תמרוק ברע : פגעו בטשא : משלי כ' :
 פג' רכ הפגר : הרצוי פגרים מתים פ' גוף ש שנעדר הנשמה ממנה והרוח :
 ב' אשר פגרו מלכת אחרי דוד : פ' נחלשו באופן ש שלא יכלו ללכת : על פגרי גלולים : כועל יראתו וכותנו על לבו בחזקה ומגפפה ונושקה עד שבריקו נבקעת ונופל הוא ויראתו לארץ עיין מנחה בלילה דף קלא :
 בשרש גוף : עגל : ר' :
 פג' תרג' וערני הרס' וקרווהי פג' : הרס' תהרסם : פגרא דפגרינון שמות' כב :
 פג' הוא קרוב לעברי תרג' כפג' מונבס כפגרא וכו' וכן כלל :
 פ' דפגרי רכנך פ' שהיו מתחלשין ויגיעין ולא יכלו למיגרס : והיו קוראים היום שהוא יומא דשפמא כשנת' רל :

לל יום דעמול בלא ריוח בלג פ מפנין פי שפמי
לא כלום והוא מלשון ועל שפס יענה והיה מנהג
במקן ההוא שהמגלה הראשונה יחד היה מקבל
שפר חבל לתקן השפמות לא יקיה מקבל שום דבר
והיה הולך לביתו ריקם ועל כך היה למשל כל מי ש
שהיה יגע ולא היה עולה בידו שבר היה קורא אותו
יומא רשפמי או אגרא לא פגרא עיין בשרש אגר
פגש כל המחנה הזה אשר פגשתי לשון פגיעה
בשרש קרה ר
בית הפגשות פי מקום הנחת החצים רחבות
תרב ירושלמי שמת עבית פגשו ולשון שמתות
הוא פד
פתח דספרא פסקא דספרא
פרא היונו גבו של ברזל לא חודו ויש מפרישים
יד הכלי מקומו ויכח עיין ברב פרק המניח את
הכר
פראמי פי כמין מסוה של עור שמניחים על הפנים
ואין כראה רק העולם ומשחקין בהם ויש אומרים
שהוא כעין עקרה של מלכים והיא של נחשת ומניחה
האחד בראשו ומביא כמין סוס של עץ ודוכב עליו
ומשחק בו עיין בשרש אנקטמין
פרגא האומן את היונק תרב ירושלמי פרגוא
ית מינקא וברב פי אי פרגוג מלמוד פרגותא פי
מניקתה תרב יונתן
פרגא אסא ברגלו דכתיב חלה את רגלו אמר
רב שאחזתי פרגא הוא חולי הבא ברגלים שממקומו
לא ימיש פק בסוטה ונמצא פודגרים
פרה בשלס נפשי השם פדות שלח לעמו אופן
אחר ויקר פרוין נפסם אף ואת פרוי השלשה
במדבר ג פי שהאחד ממנו פרוי לשון גאולה
בשרש גאל
פרא אק פרוין לעף עיין בסוף ספרא זל והעמיד
את הבהמה לפני הכהן והעריך הכהן אותה וכו
הבהמה נשדת ואין העושה והלבושה וכלי שרת
נפדין וכן אין פודין הקדשים להאכיל לכלבים
מפורש בתמורה ובספרא ובסג דכריתות
פרודור פי פורטיקא בלעז
פרחת פי מנח בר פי סג וכפב פי האשה שהלך
בעלה פנים בלא פרחת פי מנח
פרץ ויטע אהלי אפרנו האלף נוספת ופי א
דניאל יא ארמונו
פי מפרץ ארם בראשית כה שם מקום והיו שני
מקומות שהיו נקראים ארם כמו ארם נהרים
וארם נובה ולשון פרץ במשנה רל שנים כמו ההוא
בברא רבול פרגא דתורי מחבריה פי צמד בקר
שתרב פרץ דתורי עיין למטה ויש מפרשים פרץ

ארם שדה ארם וכן השדה בלשון ישמעאל נקרא
פרץ
פרץ תרב ויקח צמד בקר ונפיש פרץ תנודת שמואל יא
שנים עשר צמד בקר תריסר פרגין דתורין ב מלכים יע
בארם לשתי עונותם במיסר פרגא על תרתין
עונותיה הושע יא
פרץ תרב ואת איתו וית סיכה פרגיה אכל ח שמואל יג
חרבותם לאתם ישעיה ב גם הנמצא בספר יואל
תרב לסיכין עיין בשרש סך
פרץ תרב את שפרירו עליו ית אפרגיה לשון ירמיה מג
ארמון
פרס הפרדיון פי חבית גדולה עיין בשרש טפל כלם פי ג
פרע פדעו מדרת שחת כמו פדיון והוא יחיד מ
בשרש גאל
פרע תרב פגע תחת פגע פדעא תחות פדעא בראשית כא
הכה ופגעו מחאה ופדעיה פגעו אזהב פודעיה מלכים ב
דרחמיה משלי כו מפץ וחרב פדיעא משלי כא
וסייפא ופי אין מעמידין בגמי האי פדעא כמכה בעבודה
של חלל דמיו פי זאת הפגע דומה כמכה עשויה
מברזל
פרופרין פי עגים מה לעשות אפריון לבלה ב כתיב די יב
במשנה
פרר ואת הפרר פי חלב ואינו נמצא רק בספר מ
ויקרא
בשרש חלב
פרר צי ד בתמיד נטלאת הפרר ונתנו על בחולין
בית השחיטה וברב פי השוחט הפרה חופה את
כל בית השחיטה ומעלהו וזהו דרך כבוד שהרם לא
יהיה כראה
פררא כגון ששרפו על גבי פיררא באפיררא
פירוש המקום שמעמידין בו נאץ צימות הגשמים
ומשימים במקום ההוא זבל הרבה והגשמים נופלים
עליו הרבה גם מימי דגליהם מהבהמות ותמיד ה
הולכים עליו ודשין אותו הזבל יום יום והוא נדבק
ונעשה עבה מאד וכיון שבא הקיץ מחתכין מן
הזבל הנזכר בקדומות ובדומה ומכסין ממנו ה
התגור והכירה ודבר זה קורין אותו בלשון ארמית
פררא פי אפודרא פי שלחן של שיש
יהיא מלכותא אף הוא פדרת ליה פי מבזה
לו ולשון חידוף הוא במגילת אינה פסוק ישע
לארץ
פרר פי פור כי הלל והזין מתחלפין
פה
פסוק הוא פירוש הקונטרס
פה מי שם פה לאדם ידוע
ב להלחם עם יהושע ועם ישראל פה אחד פי בעצת שנות ד

ישעיה' מט: ובהסכמה אחת יהושע' ט: כי פי ה' דבר ישעיה'

נח: וישע' פי כחרכ חרה: היור לפעמים כנוי למדבר בערו' ולפעמים אינו כנוי והוא כמו פה: וכן אבי:

ג' על פי ה' יחנו: וכן אשר ימרה את פיה: מורה דיבור ונאזה:

ד' על פי מדותיו: פי שפת הבגד העליין ששם יכנים תלמי' קלב:

ראשו: וכן מורה מקום החתך מהסיכין או מהחבר יהושע' ול:

וכדומה: כמו לפי חרב וכן ולה שני פיות: פי שהיו שופטים: ד:

לה שני חודים מזה ומזה: אופן: אחר וחבר פיפיות: משלי' ה:

וכמא' הרבוי בלשון זכרים: והיתה הפעירה פים: שמואל' א' יג:

פי הרה פיות כלומר רבוי דברים ותחנונים מלשון ויפטר בו:

ה' איש כפי עבודתי: לפי שכלו: משלי' יב: פי במדבר' ז:

שיעור או לפי כוחו וכדומה: לתת לו פי שנים: פי שני חלקים:

ו' ופה אשליך לכס בורל' יהושע' יח: כמו הנה: ואמר דברים' כא:

עד פה תבא' פי' עד הנה וכה: ונכתב באלף: ופא איוב' לח:

ישית בגחון גליך: ואמרו שאמר לים עד זה הגבול לשם:

תבא וקרא לשפת הים פה: עיין המפרשים ויש מהם יחזקאל' מא:

עם וו ואתיקאה כפז וכפז: איפה: עיין בשרש' איוף:

והפה תא לב: פנים: פה: ערה:

בשרש' הק: ר'

פה: תרג' לתאזה יבקש נפרד: לריבתא בעי פהינא: משלי' יח:

כי אם בהתגלות לבוי' אלא בשעיות פהי' לבא: לשון לשם:

פרוד: ובהכונה בשבת' פה פתוחה סתום: פי' יש מרוד:

שעה שראוי לשתוק בדברי תורה ויש שעה שראוי לדבר:

כשנת: פ' פה: פי' תולעת שמתליעין התאנים כשהן עדיין מחוברים באילן כגם פי' אמר ר' עקיבה:

כשנת: פ' פה: פי' טעון כתיבות: פי' ה: בשרש' פי:

כשנת: פ' ע': פה'ק' מפה'קת ומעטשת: וכן היה עומד גוהק נדה' פ' ע':

ופוה'ק' פ' שפותח פיו בכל כוחו וזה בא מפאת ע ופוה'ק' פ' שפותח פיו בכל כוחו וזה בא מפאת ע

ענילות או בעלה והתלאה: וידוע: ובגם פי' ר' א בשנת:

אליעזר אמר:

פ' פ' על כן תפוג תורה: והשם אל תתני פוגת לך' כשנת:

איכה' ג: אופן אחר מאין הפוגות: לשם' ג: לשון חכקוק' א:

רפיון וחלישות: והורגל במשנה: פי'נא דעתייהו

דעבורא' פי' שמא תחלש בעת הציבור: וכן גוף קשה

יין מפיגו' פי' מחלישו ומסיר כוחו: ותרג' וריחו לא

כמרי' וריחיה לא פג' רל שלא נחלש ריח היין:

בשרש' בייל:

פ' פ' עד שיפוג היום: לשון נפיתה: וכן כל דבריו

יפיח בהם: תלום' י: רל שלא יחשב אותם לכלום: מ' שור' כ:

וכן באש עברתי אפי' עליך: רל כמו שנופחים באש יחזקאל' כא:

כדי שתבער: וכן פי' הכבשן: שמות' ט:

פ' פ' עד שיפוג היום: לשון נפיתה: וכן כל דבריו

יפיח בהם: תלום' י: רל שלא יחשב אותם לכלום: מ' שור' כ:

וכן באש עברתי אפי' עליך: רל כמו שנופחים באש יחזקאל' כא:

כדי שתבער: וכן פי' הכבשן: שמות' ט:

כדי שתבער: וכן פי' הכבשן: שמות' ט:

כדי שתבער: וכן פי' הכבשן: שמות' ט:

כדי שתבער: וכן פי' הכבשן: שמות' ט:

כדי שתבער: וכן פי' הכבשן: שמות' ט:

כ' ויפיח כזבים עד שקר' רל ידבר דברים כי יציאת משלי' יד:

הדבור הוא דרך נפישת הפה:

ג' פח יקום: הרטוי ננים פחים בדרך עקש: משלי' הושע' ט:

כב: לשון רשת: וכן ימטר על רשעים פחים: הוא

בדרך השאלה כלומר יביא עליהם דברים שיכשלו תלים' יא:

בהם כמו שיכשל הנלכד: בפח' ויש אומרים שהם

שרשית ויהיה מלשון פחם לפי שאחר אחריו אש

וגפרית: והפעל יפיח בהם: וכן יפיח ל' פי' מ' ש לשם' י' ויכ:

שהרשע יסבב ללכדו והוא העני' אבי חילנו מידו

ואשיתנו ביסע' רל'ק: וכן הפ'ח צמורים כלם: כ' ישעיה' מב:

בלומר שילכדו אותם כולם: ד' וירקע את פחי הזהב:

פי' עסים: שהם דבר מה ממכתבת:

בשרש' רשת:

פ' פ' שם מדינה: ר'

פ' פ' כי תקרעו בפור' ענין: הוא הכחול השחור: מ'

כ' אבני פור' ישעיה' נד: פי' אבן יקרה שענה כעין ירמיה' ד:

הפור' הנזכר: קרבונקלי' בלעז:

פ' פ' ופול' וערשום: מין קטנית וידוע: ותרג' מ'

ופולא ועלשחין: פ' פ' הלכך: ונקרא גם כן ש שמואל' ב' יו:

שעויות: אמר ר' יונה למה נקרא שמה שעוית

משעשעת את הלב ומהלכת את בני מעים: וכן נ

נקראת אספרוזה: או אפרון: ופתרון אחד להם:

דרש' כלאים:

בשרש' פל' ופלל:

פי' פ' לטוש לקבל המטר: מעריך: ויפה תואר לר' פ' טו:

פי' קבורה או מכנסים וטועה עיין מקומו:

פ' פ' סכה:

פ' פ' תרג' פה לאדם: פומא לאנשא: וכן פי' הבאר' כר' פ' מח:

פומא דבאר' אופן אחר תרג' ומפי זרעך ומפי שמות' ג:

זרע זרעך: ובפום כנך ובפום בני כנך: ישעיה' משלי' ח:

נט: אמרי תרג' ממלל פומי:

כ' פום: תרג' כפי אכלו: בפומי מוכליה: עיין כ שמות' ו:

בשרש' קול:

פ' פ' גשאתי אמין אפונה: רל'ק' זל' הנכון והיושר מ' תלים' פח:

במלת הזאת שהיא גזורה ממלת פן ומענינה ויהיה

פתרון הפסוק: הכבדתי עלי' אמים שאני מפחד תמיד

ממך ואומר פן יקראני כך וכן על השונות כי כל

אדם שמפחד אומר בלבו פן יהיה זה וזה או שמא יהיה

כך וכך ואשנה פתרונו חושש: דואטור בלעז: כ' נמדבר' כ:

פן בחרכ אבא: פי' שמא' ושגור מאד בזה הלשון: בראשית' כד:

פן תשוב את בני שמה: יש מפרשים שלא תשיב את

בני' רל'ק' וכן פן תמתין: פי' שלא תמתין:

בשרש' אולי:

פ' פ' המלה הזאת נמצאת הרבה בלשון ארמית ואין

לה מלה מיוחדת בלשון עברית אך היא מורה על

הרוב הורא' לו או לולי אופן' כמו כמעט שכתב כזעיר

פון שביב: ואשליך בשמחה: ושלחתך פון בחדוה: כבאשית' כו:

לשם' כא:

ומה' לו פנים פחד יראה פגור אימה זחל רהה חרג:

בשרש אשך:

ר

לפנים כח:

פחד התרג קרוב לעצברי כמו ופחדת לילה ותהי פחיד וכל שאר לשון פחד מתרג דחלא חוץ ממגלת אסמך שמתרג בלשון פחד ממש ויש לשון פחד שמתרג בלשון חבר ותה וזיע עיין בשרשיהם:

פחד תרג גיד פחדיו וייתנייא דפחדיו: וכן מרוח אשך מרים פחדין והם הבינים כחול:

פחה לחס הפחה: ובסמוך פחת יהודה חגי: א: והרבו פחות וסגנים כלם יחזקאל ג: לשון נביר ושלט:

ר

בשרש אדן: פחה תרג ערום ויחף פחת ויחף: ויש שמתרג פחדין ויחפין בלשון רכוס ורכוס מהם מתרג בלשון יחף ממש:

פחה בעורא פחה פ: שליט וכן בלגאל ס סגניא ופחותא אך לשון פחות שבמקרא מתרג שליט או טרדן:

פוחה פ: לבוש בגד קרוע: הקורא את המגלה: פחיהה לשון וכפרת אותה מבית וכו בלג פ: המודר מן המבושל:

אין מפניחין פ: אין מלבינים: סג פרק חזקת הבתים:

פחז אנשים רקים ופוחזים פ: קלים מהשכל ו והדעת: והשם פחז כמים אל תתרג כלומר תנועה וקלות קיצר היה לך כמים הקלים הנגרים לשיכך לא יקית לך יתרון: והשם בשקריהם ובפחותותם: וכפ תרג רקים ופוחזים פ: נכזים:

ר

בשרש מהר: ופחו עלי יגרי פ קפץ וגרי על משום דמות וזורה נאה והרהר לעבירה עיין פק בגדרים:

פוחזיהו פ: מהגד ואורח פ: ד' מיתות בגמ: פוחח פירוש מי שבגדיו קרועים ובשר כראית במשנה:

פחליץ פחליץ של גמלים פ: כלי שמשליכים בו הזבל:

פחם לבחלים: עיין בשרש נתפחמו וידוע:

ר

בשרש בחל: פחם מכתל ביתך ניכר שפחמי אתה: ויש מפרשים עושה מלאכה מחט שמלאכתן נעשית בפחם: פ: ת תפלת השחר: ופ: במקוואות פחמין פ: שחרות: וכן שבעת שעלה נחמיח מן הגולה נחפחמו פני ה הנשים מן השמש והניחו אותן ונשאו נשים נכריות והיו מקיפות המזבח ובוטת הוא שמלאכי אומר וזאת שנית תעשו: ויילמדנו פ: וישמע הכנעני:

אמרו הכל מטרונה מפני שנתפחמו ודיה לשעה ה המלך הוציאה את שכולה מפורחת כושית אומרת ה המלך נטול:

פחם פחם אף על פי שלא חסרה ביטלה פ: סנהדרין: לא שיברה בשברים אלא מעבה שגמחה הנורה והסיר נורת הפנים פ: ר' ישמעאל:

שפחסתו נלחמיתו לשון הקאה רל שהקיא אותו: מבחן פ: פ' ר' ישמעאל: בגמ' וכן שפחסתו בורו לשם: פ: נתמלא למעלה והמים נשפכו מחוץ:

פחר תרג כחומר היוצר: כטינא בידא פחרא: ישעיה כט: כחומר ביד היוצר כטינא בידא דפחרא: ויקח לו חרש ונסיב ליה פחר איובי ג: גם כלי מה לשמות עיין בשרש פחח:

פחיש אנא אנצני פחיש פ: שפלים וכשפים: בר פ: כב: וכן תרג ירושלמי חרום או שרוע או פחיש או פסיע:

פחת אל הפחת הגדול: והרבו באחת הפחתים מ: פ: חפירה ושוחה: שמואל ב: יח: לשם י:

פחתת היא ויקרא יג: לשון חסרון עיין אבן עזרא ורש"י לשון גומא וחפירה מלשון הראשון ותרג מפרש תברא היא לשון שצירה הוא: בשרש חסרי שוח:

פחת תרג עוכר ביתו יחל דוח עביר ציתיה ידות משלי כו: פחתא: לשון חסרון:

פחת תרג כרו שוחה: כרו פחת ושנים הם בספר ההוא שמתרג כן ושאר שחת מתרג בלשון שיחתא או גומצא או בי קבורתא או חבלא עיין שרשיהם:

פחות מכן וכן הבא על הנערה פחותה משלשה שנים ויום אחד אינו חייב כלום פ: שאין לה וחסרה נדה: מהזמן הנזכר והוא מורגל בזה הלשון מאד ומתפעל פ: יונא דושן:

אין פוחתין את הנר פ: כותים: פ: המביא כדי וין:

פחית או פחתין פ: שמוז: וכן נוהגים לומר לא פחות ולא יותר וכן אנשים שאינם בני היחס והמעלה קוראים אותו פחות וכדומה: ולשון חסרון וגרעון הוא:

פחות לפס חילך אכול ופרא מן מה דאת ד ילקוט דף י: לכוש ברכות פ: הרואה:

פח פחמין פ: אפי' ערב לו פ: ר' אליעזר: נשכח פחמין פ: כר פוטיאל נקרא כן שהאיר במעשים טובים בילמדנו פ: ויאמר משה לחובב:

הוא עשה מעשה פטיט לפיכך אמרה תורה יציא קרבן פטיט פ: פטיט והשמיע קולו בלשון הרע לפי כך יציא צפרים שמשמיען קול בכל שעה פ: יש בערפין בלג:

כר' פ' עא: 4. פטטין פ' דברים ואמירות: ובסוף ברכות ב
 ביחשלאמי כל פטטיא בישין ופטטיא דאורייתא
 טבח: וכן מוזקן אחד שהיה מפתפט כגדו פ'
 מדבר:
 5. פט פ' הספיק ולשון די:
 6. פוטטין פ' עשיר צל פ' צו:
 פטפוט פ' פלי מה שסומכין עליו הקדירה: ויש א'
 אומרים בגשש העולה מן הכירה שהקדירה נסמכה
 בו והוא כמו הדפנות מן הכירה:
 פטטר פ' פטוטרות: וכן בפטוטרותיהן פידוש
 התאנים לבנות שנדבקים בעוקציהן פק בעבירה:
 פטטרבה פטטרבא פ' מעי מה שהוא ישר
 ברש ויקרא רבה פ' טוב מלא: כה נחת:
 פטטרט פ' עיין בשרש לב:
 מי פטטר ארס פטרה וברקת: פטרת טש איוב כט:
 פמית כה: פ' יאכן מה מהאבים יקרות ואומרים שהיא ירוקה:
 פטימיהון לשון פטום והשמנה עיין בשרש פטם:
 פטל תרג' לא תסלה בכתם אושיר לא תשתלחף
 בפטיליון וט: בכתם טהור בפטיליון דבי: ויש
 מהם שתרג' דחבא ויש אובדן או מרגלית וזמרגדי
 עיין בשרשיהם:
 פטיליא: פ' קושית וסלים מלאים תאנים יבשים
 עשויות מערבה:
 פטיליקין הוה נביב פטיליקין טב פ' זוזים מ'
 מזהב טוב:
 פטם תרג' איש בריא מאד גבר פטים לחדא:
 עגל מרבק עגלא פטים שמואל כה: שור ומריא'
 תור ופטים: ורבי וחלב מריאים ומרב פטימין:
 ישעיה א: אופן אחר והבקר והמשנים ותורי ש'
 שמניא ופטמא: וברברים ארסוס: ועופא
 פטימא: הכריאות והטובות פטימא ושמידו'
 ככלב מלא עוף כבית פטימא דמלי עופא: ירמיה'
 ה: ורבים כאלה:
 2. המפטם את הקטורת פ' המבשם והממלח כל
 הבשמים לעשות הקטורת: רקח מרקחת תרג' י'
 ירושלמי מפטם:
 3. משתעשיר הפטומת פ' ראשה הדר וחודו וכן
 פטמא של רינון עיין בשרש נץ: שגם הוא מונבן
 חודו של רימון פ' יונא דושן:
 4. ניעלה פטימחו: הוא דאשו שהוא בצד האחר
 מהמקום שהאחרות תקוע באילן: אבל הנד התקוע
 באילן נקרא בוכנתו עיין בסוף לולב הגזול: ויש
 אומרים שהוא סוף העץ שהאחרות קשור באילן והוא
 הנד היותר קרוב מהפרי עצמו ובוכנתו הוא מה
 שבסוף עיין מקום הנזכר:
 5. חמי לי פטומיה פ' גוש: בירושלמי:

6. מפיטמא פ' תוך גוש ובענו: בריש כלאים מ דמנעיות:
 מעריך:
 7. פוטטון פ' נער ט' הסרים אין לו זקן ונראה
 כנער: עיין בר פ' פוטטון פ' סרים בר פ' פו:
 8. פטם פ' כלי גדול מחרס פ' ג:
 פטנג: מין עשב מה בגמ' פ' ח' שרצים:
 פטס עשר פטסות פ' כדים וחביות גדולות: פ'
 המוכר פירות לחבירו:
 פטסין פ' קנקנים עשויים עגולים: ברג: ובר'
 מורה חביות גדולות מלאות יין: בעלי כדים הם
 פחות מהם לביטן פחות מהם כוס פחות מן הלגון
 וכו: עיין שם:
 פטסאות פ' נודות מעור:
 פטפוט: עיין בשרש פי כור: והוא כירה או הכור כב פ' ו:
 שזורפין הזהב: 2. פטפוטין הם כעין רגלים לשים
 עליהן הקערה או הכירה אהלות וילקוט:
 פטקא פ' ספר: תרג' בספר ויוחקי בפטיקא ו
 ויתרמוז ויש ספרים פתקא עם תו:
 פטטר ויפטר מפגיטאולי הליכת ונסיעת עם רשות:
 גם לשון שילוח ופתיחה והשם פטטר כל רחם: שמות:
 יג: אופן אחד פטרת כל רחם: ומונבן הכולד הראשון
 שמתח רחם אמה:
 פטרי תרג' ויפטר מפגיטאולי ואתפטר מן קדם
 שאלו: גם יש הרבה מלשון שילוח שתרג' בלשון פטור
 כמו וישלח לכם ויפטר לכו: ורבים כמוהו וכן ו
 ויגרשו וילך: ופטריה ואזל:
 2. פטרי תרג' ספר כריתות: בט פטורין והנמצאים
 בתורה מתרג' כן: ובספר ישעיה אגרת פטורין: וכן
 בדומה:
 3. פטרי תרג' חלה מצה אחת: וגריעתא פטירתא ויקרא ב:
 חדא מצה תהיה פטיר תהי: וכן בלשון רבים ומנות
 אפה ופטיר אפה: וכן כל מצה דכפסא ובגדעון מ'
 מתרג' פטירא: וכן עגות מנות: גדין פטירין:
 4. פטרי תרג' והנס טחים אותו תפל ושעע ליה טין
 פטיר וכו: 5. פטירות מין פירי פק דעוקצים: ויש
 אומרים עשב מה 6. למדינה שהיה לה שני פטורוני
 פ' שולטנים: היחיד פטרון: בויקרא רבא יודעין
 שיש להן פטרון ופטורון מתקיים העולם:
 7. פוטירין אחד כשהיה שותהו זימן לו הקבה יתוש
 באותו הכוס וכנס בחוטמו וניקר במוחו שבעה ש'
 שנים פ' כוס: והמעריך מפרשו כוס גדול או מורה
 כוס כשל 8. גפטר פ' מת וזה דרך כבוד הוא:
 וגם יש לשון הפסקה כמו אין מפתירין אחר הפסח
 אפיקומן עיין בהלל של פסח: וכן קרוב לזה ה
 המפתיר מישאומר אחר קריאת הפרשה הסעף
 מהנביאים שנקרא הפטרה מלשון פטור פטרה:

גורן פ' ו:

פטרחה פ' פרנסוה: פטרא פ' פאטריא פ' מקום או עיר שנוכל בו:

כ"מ:

פטרחה פ' כבש ששנה שנות דיוגר: ברב פ' איזהו נשך:

פטרחה פ' וולד: גם לל הבכור ולשון פרישה וזה הכלה ונסע ועלה:

כ"פ כ:

פטרקון פ' כמו פטרוך הנזכר למעלה:

כ"פ פ' מו:

פוטפרה הוא פוטפרע שהיה מפטם פרים לאלילים פוטפרע: שהיה פורע ענמו לאלילים וט:

פוטרכאסי ממונה או המנהיג מיומי שמיישרה פוטרופין או אפוטרופוסין: פ' מי שעליו לשאת ולתת נכסי היתומים:

פטרפולר פ' תושב מהעיר: ילקוט דף קפז:

פטרקון פ' אדון ושלט מלשון פטרוך הנזכר לעיל: והמעריך פ' נחלת וירושלם אבותיו וכן מוכח בבר פ' מט:

מ:

פטוש ובפטיש יפוצן סלע פ' המקנת הגדולה: בשרש נקב:

ירמיה כ"ב:

לשם נ:

פטוש תרג' מחליק פטיש מחי בפטישא וכן כלם חוץ פטיש כל הארץ תרג' מלכא דהוא מויע כל ארעא:

דניאל ג:

בכרמית:

בכרבלהון פטשיהון הוא שם מלכא: ובפ' תפלת השחר פטיש החזק לל כשם שמתפורות כיצודות מחמת הפטיש כך הלכותיו מתפורות בכל העולם ובסוף סוטה כל ימיו היה פטיש מכה בירושלים:

פ' הנפחים היו מכין בפטיש ועשים מלאכתן בחולו של מועד הנזכר לשם עיין מקומו: ובפ' כר יד של בן פטיש פ' פטיש קטן נכ:

דניאל ג:

בכרמית:

פטישיהון פ' הוא מין לטש כעין מכנסים לכסות הערוה: בריש ילמדנו:

בכרמית:

פשתא אכל פוטיחא לוקה פ' שם דג טמא הוא פ' אילו הן הלוקין במכות בגמ' ששכר על חמשה ציונים עיין בפרשה אחרונה דויהי ביום השמיני ו

ואלה הם לא יאכלו: לא תאכלום: לא תשקנו: לא תגמאו: ולא תגמאו:

בכרמית:

בכרמית:

פי טבעת ידוע והוא מקום יפיאת הרעי פ' החופץ בחברו:

בכרמית:

בכרמית:

וכן פי טוריי פ' הוושט פ' ואולו מגלחין:

בכרמית:

בכרמית:

פיטורין קיוצאין מן הוושט פ' כאדם שרצה להוציא חבל שיש בו קשר בחור של תוכן שיש בו טורח גדול עיין בריש ויקרא רבה:

בכרמית:

בכרמית:

פי בריסא פ' הנען או האינסומכא: חוששת פי בריסה פ' מקום התרפה:

בכרמית:

בכרמית:

פי בור הוא הטל שנורפין בו הזהב וכסף ר' יהודה אומר כדי לעשות פטפוט פ' גבשושית קטן שעושין אותו בתוך כור של זרפי הזהב ושופתים

בכרמית:

בכרמית:

בכרמית:

בכרמית:

בכרמית:

בכרמית:

בכרמית:

בכרמית:

בכרמית:

בכרמית:

בכרמית:

בכרמית:

בכרמית:

בכרמית:

בכרמית:

בכרמית:

בכרמית:

עליו הקדחה שמשלים בו הזחל לנחמו: עיין ב במקום הנזכר:

פי טש הוא הדבר עבול שמשמשים בכישור מדי להקיף אותו במהרה: ויש מהם עשוי מעצם ואחרים נשנת:

מעין ויש שעשין אותו מטיט: ברב פ' המוציא יין:

פי רשע פ' עץ ארו והוא עץ גפר שדומה ל לאשכרוע ואל בוסו בלעו:

אמריקן פי תקרה יורד וסותם פ' במחשבה הדעת ולא בעיקר המעשה עיין בסוף פק' גם משרת שפת נסוכה:

התקרה והלח הכל לפי מקומו:

פייד ופייד שניהם מי יודע לעין אור:

בשרש שר פה:

פיח תרג' פח הכבשן פ' פ'חא דאיתונא: עיין ב בשרש פוח:

פייטם פ' לשון תפלה ויקרק רבה פי אמר אל הכהנים:

השיר נקרא פיוט: וסמורד נקרא פייטן:

פיל שנהבים תרג' שן דפיל: ודומה לו מתרג' כן: מלכס ה:

הפיל והקוף וכו' מין חיה כלאים ח':

פיל תרג' באש פלדות הרבב באשתא פיל ה נחום ב:

התכיהון המתרגמן אומר לא ידעתי: ונמח דוד מ מפרשו אטקה או למיד אש ובפרט הנעשה מעץ ובוקעין אותו ומושחים אותו בזפת:

פיל בשער סדום תרג' ירושלמי בפיל דסדום: וכן בראשית עז:

שלוס תנעך ופתחה לך תרג' ותפתח לך פלחחא: דברים כ:

פיל תרג' בספל אדירים בפיל גבריא: קבעת שופטים:

טום התרעלה פיילא כסא דלעא: השותים במורקי ישעיה נא:

יין דשתיין בפילי חמר:

פיים ויעש פיהם עלי כסל: הם הקמטים ואין לו מ' חבד במקרא:

פיס תרג' וישסע דוד את אנשיו ופיים דוד ית שמואל כה: גברוהי: ולא יאבה כי תרבה שומד: ולא בחפיים משלי יז:

וכו: וכן להתחנן לו תרג' לפייסא ליה אסתר ד: לשון רצון טוב והשקטת הכעם:

פיסך אדמא בגוונא: הפיל שר בתרג' ירושלמי לשם א: נבע פייסא פי חלק מדברי מה גם גורל עיין אסתר ג:

בשרש פם: וכן בפ' ד' מיתות שקל פייסא שדא פ' בנהדרין:

לקח חלק מה משרה:

כ פ' ר' וירא בסא המוציא יין מאי פיום חתיכי נשנת:

אדמה שמשתרבות מן הטתל גם חתיכות מטיט של נהר וממח שבורתים מן הבור וכדומה: ויש אומרים צדירות ויש אומרים שהוא טיט יבש שנעשה קשה כאבן:

פיה של נמר בשל פשתן אסורי פ' גלמל או דבר כעין חבורה מצמר: סוף כלאים:

פיקם פ' נמר אחד מבריותו ולא על ידי נביעה:

בתורת כהנים בראש פרשת זאת תהיה:

משל ח'
לשם י'
שמואל ח'
תלים קלט'
צלים פ' כ'
בנק'
שליש פ' ח'
וחזקאל מו'
שמואל כ'
עזרא כ'
משלי ז'
שבת'
שמות לבי'
קהלת ג'

פכ

פכ' תרג' מזוזות פסחי: פכ' תרע' המעורבן
אומר שמעתי הוא שראוי פלי מלשנא שער דלעיל:
והדין עמו:
2. פכ' תרג' על כן יצאנו לקראתך לשאר פניך:
דמבפיא הות לרגש:
3. פכ' תרג' כס ישראל אפיך ישראל: זק וינס
יומם ויבדח: ואפיך יומם וערק: שופטים ט: מן
המערכה כסתי מן סדורא אפביה: מפניך אכרח'
מן קדמך אפוד:
4. הפכין הגלילין פ' כלי לשים שמן מגליל מלשון
פך שמן: וכן פכך קמח: פ' כל חדש עבולך
שאלך בהן לא ישיבה ולא שכיבה פ' כינר חרגל:
5. אופך פ' לשון ויהפכו: פלאים פ' כ: וכן ד'
בנעשים בקרחת ונצחת הפוכה ושלא הפוכה פ'
מלשון וזה חפפה שער לך:
6. מעביר בת מלך פכ' פ' כחלי: ובסג פ' השותפין
בב קקן הפוך סחלא: פ' שהוא שחור מאד ומבהיק
מאד ומשובח במינו עין במקומו:
7. פכך פ' תמך:
פכר' זהנה מים ספכים פ' יוצאים ולזה נקרא
הנלוות פך השמן לשי שמוציאים ומריקים השמן
ממנו דלק:
בשרש יצא:
פכר' דמה קרני ולא דמה פכ' דוד ושלמה ש
שמשחו בקרן כמטבת מלכותם ושאלו ויהוא ש
שמשחו בפר לא כמטבת מלכותן הוריות פ' ג ובעין
ישראל דף קמא סימן ו:
פכח' פכחותא דריותא: פ' שהוא צליל ואדמדם
ושחור מאד: עיין פ' כל היד: דפכח ואזיל פ'
סדיה והולך לשם: בהגדה דמגלה ספכח ליה ח
חמריה פ' שלחו חמוריו ויש אומרים הלך לו וכו'
עיין מקומו: גם מורה מזיגת שני דברים יחד שכל
אחד מהם מנגד לחבריו וכן כמו לערב גבע השחרות
אם הלכנות יחד וכן כל כדומה: לפכוחי פחריה
פ' למזג כסוי פ' אי זהו נשך: וכן פ' השותפין
פחד קשה יין מפגו: יין קשה שינה מפכחא:
פכסימין פ' מין תבשיל מה:
פכצ'
סרק כינר זולין:
פכר' בני פכרת העבים: שם משמות עבדי ש
שלמה גם שם יחס הוא: ר'
פכר' תרג' וכחלי חמאתו יתמך' וכחלי חמאו
נחפכר: וכן בגמ' פק: פכר' ידוע ומצלי אמר כ
כעבדא קמיה מריה פ' חיבר ידיו:
2. פכר' פדון נזמי חזק: תרג' ירושלמי פכר'
קדשיא דדבא: עת למרוץ עיין בהיר לפכר'א
בגיבא:

פ

פכ

פכז

3. פכר' לשני חלמות הסמוכין פכרה דוח אחד
ונפל על חברו פ' השפילו: כר פ' כד: וכן צפי
פז' לרוב שהיתה משכלת בבני אדניה אמר פכרה
ניביה פ' תעקרו שינוי: וכן במגלת אינה פכרה
פ' כמו ערו ערו עד היסוד: וכלם קרובים בפתרונם:
גם למעמים לל לשון כדל:
פלל' ראה פניך לא פללתי: פ' לא דנתי בענמי מ'
לראותך עוד: וכן ויעמוד פנחס ויתפלל פ' דן כראשית מח'
בינו לבין עגמו ושפט לרקר ומרי וכזי בת זור'
שמואל א' ב: התאר עון פלילי: והרבו עון
פלילים וכו'וד היחסי פקו פליליה ישיעה כח:
לשון המשפט והדין:
3. ויתפלל אברהם אל האלהים: לשון תפילה ונקשה
ואינו שגור רק בבנין התפעל: השם תפלה למשה: כראשית כ:
שמעתי את תפלתך מלכים א' ט: לפי שהמתפלל
יבקש ממנו שיספיקו ברחמיו ולא יפנה לרוב ה'
הרעות שעשה כי המשפט הוא שיענו לו מענותיו
ולא יזכרם לו כלם כמו שאמר הנביא יסדני ה' אך
במשפט אל באפך פן תמעטני: וזה הוא הפרש
שים בין דין ופלילה ומשפט:
והתפלה תא' לו פגים תפלה יעתי צעקי חלה:
חנן רגה פגע קרא לחשי בקשה אחל אנא:
אנה:
בשרש שפט:
פ' תרג' ובערת הרע ויתפלי עבד דניש: ונבערה דברים יז:
רעה ונפלי דעבד דיש: וכן ופללו אלהים ויתפלי שופטים כ:
ביניהן: וכן לא תפאר אחרך לא תפלי: וכן דברים פד:
ושאלו הסיר את האובות ושאלו פלי:
2. פלי תרג' בלל בשמן דפילא במשח: בלולות שמואל כח'
בשמן דפילין במשח:
3. פל' והאנקה תרג' ירושלמי ופליחא: ויש
ספרים שכתבו ופילח: ואנקהותי תרג' ויילא:
פילח חלח פ' עשית פלילות שתבעת עלבון
אמך פ' חלתי התפללת כמו ויחל משה הוא תנא
לא סבר שכתב עמה ומדבר מראובן עיין בסג פ'
במה בהמה:
4. פלי קורטא דריותא א' אל פלי קורטא
דגרנושא פ' היה מגלי ומשבר חתיכה מאומה
אדמה וכו' פלאי פלאוי פ' משבר החתיכות:
עיין בריש שבת: וקרוכ לזה פלי לה ובריק לה
פ' פתח העצם וראה המוח שאין בו נקב עיין בסוף
הלכות קמא דהכל שומעין:
5. וכן בלב דגו פשוט פליה וחזויה פ' פתח
הבט ופשוט וראה והוא לשון בדיקה:
6. פל' מאי ערפילא עור פלילי פ' טפה היוודת לשם
בבא ומערערת הגוממת ופ' פליליהיינו פלחי האל:
פ' זקה הכתים:

7. מאן דמטון לפילא פ' שער ופתח: ידושלמי פ' במה אשה :

8. לא יאמר אדם לגוי פול תחתי לאוצר הפל עמך לפייס את השלטון מלשון זה יעצור בעמי לפי שיש לחוש שמפייסו ביון נסך: עיין פ' השופר במ: פ' פת גופולין פ' אותן הקליפין שנקלפין מעל ה החיטין מורסן הוא הדק הוא פת כפולין נקרא כן לפי שנופל מאליו: פ' הגזול ענין: גם מורה ויכוח: צמח דוד:

פלא כי יפלא ממך דבר: לא גפלאות היא ממך: וכן גפלאהו אהבתך לי: שמואל ב' א' בשני סמיני הנקבה: והשם עושה פלא שמות עו: הרבוי ותדל פלאים: איכה א': וכלשון נקבה פלאות עדותיה: תוספת מס' מפלאות תמים דעים: והתארי פליאה דעת ממני: תלים קלט: אופן אחר פלא יועץ: וכן והוא פלאי והוא שם תאר דק: כלומר שמי נפלא וכשב מלהודיעו כך וכן נמצא ביעקב למה זה תשאל לשמי: וכן פלוגי אלמני האיש ה המכוסה שמו אצל הזכר אותו יאמרו עליו פלוגי אעפ' שהוא ידוע אצל הזכר אותו:

ב' כי יפליא לגדור: וכן לפלא נדר: לשון הפרשה עיין בשרש פלה: ולשון כלל העלמה הדבר או קושי השבת והבנתו ודבר מתמיה גם הדלה:

בשרש סכל: גדל: פלן:

פלא תרג' פלא יועץ מפליא ענה: ושאר לשון פלא מתרג' פרישה עיין בשרשו:

2. פלא תרג' משל ומליצה מתלא ופלאייתא: 3. פלא זקן ממרא: תגו רבנן: כי יפלא ממך: במופלא שצבית דין שנעשה זקן ממרא הכתוב מדבר: או שלא היה מופלא של צבית דין שם במרא אס לא הוה מופלא של צבית דין שם פטורים שהיו להם ללמד ממנו שהוא הרב שכולם ולא למדו פ' מ מופלא אחר והגדול שבעולם: פ' אילו הן הנחנקים: ממופלא הסמוך לאיש פ' בן יב שנה לידוע לשם מי נדר שנדריו קיימים בסב פ' מי שאמר הריני נזיר:

4. מה את מפלא ב' פ' מפני מה אתה מלעיג עלי: בסוף פ' אלה תולדות נח:

5. פלאה פ' זופה: תרג' לבלה כאופים: עקלם פליאה ויקרא רבה פ' אל תוכו:

פלא לשון לעג ושחוק: צמח דוד:

פלאהה פ' פתרון או מליצה הנזכר:

פלג פ' בימיו נפגה הארץ: פ' נחלקה למחלקות הלשון ובסבת זה נחלקת גם כן לשוב: לפלגות ראובן: שופטים ה': פ' למחלקות ראובן שחלקו מאחיו ולא יצאו למלחמה הזאת: אופן אחר: פ' למפלגות לבית האבות:

פ' עבודה

פ' נה

פ' דברים ו' ו'

פ' תלים קיט'
פ' איוב לו'
פ' ישעיה ט'
פ' שופטים יב'

פ' מדבר י' יע'

פ' ישעיה ט'

פ' משלי א'

פ' בנחמיה

פ' צר'

פ' מ'

פ' בראשית י'

פ' דה ב' ל'

פ' פלג אלהים מלא מים: והרבו פלגים יבט מים: תלים סה': ישעיה ל': אופן אחר אל ירא בפלגות נהיו נחל: איוב כ': דבש: הוא חלק המים שנחלקים ונבדרים לפלגים ויאוריס קטנים והפעל מי פלג לשטף תעלה: לשם לא: בשרש חלק: נהר: ד'

פלג תרג' פלג לשונס פלג לשוניות: ויבחר אותם: תלים נה': ופליג יתהוין בראשית טו': והשם חני הדס: שמות צב' יהושע יא': פלגות דמא: אופן אחר: הר החלק: טורא פלגא:

א' ואשפר אחת: ופילוג חד: שמואל ב' ו': וכן עמך יהושפט: מישור פילוג דינא: וכן פ' תפלת השחר על פלג המנחה: פ' מנחה גדולה שהיא מנחה שעות ומנחה ולמעלה כנגד תמיד של בין הערבים דתנן ערב שבת התמיד נשחט בשש שעות ומנחה מנחה קטנה מתעשה שעות ומנחה ולמעלה כנגד קריבתו כשהוא מתאחר כדתנן תמיד נשחט בשמנה שעות ומנחה וקרב בתשעה ומנחה: ומה שיש בין שש שעות עד תשעה הוא פלג מנחה גדולה ופלג מנחה קטנה: וכן פלגו נזקא פ' חנוי ורבים באלה:

ב' לא הגיע לפלגות ראובן: פ' נער שעדיין לא הגיע לפלג דעת ועל שם שנאמר בראובן גדולים גיעין:

חקרי לב כנו הנער בשמו: בשוף במ:

3. וכן מקמי פלגא ניקוס: פ' לפני האיש הזה שעל כל דבר חולק ומפליג: פ' כל הגט: וכן ולא הוה חד מנייהו מופלג מחבריה: פ' לא היה אחד מופלא ומעלה בחכמה אלא כולם שוין בדר פ' שלש שאלו: וכן בעירובין ר' אחא בר יעקב דמופלג:

פ' חלוק היה מחכמי דורו וגדול מהן בחכמה: בדר פ' הדר: וכן מופלג בזקנה שהוא היותר זקן מדורו:

4. פלוגי וצעי פ' חתיכות של פת וכו' פ' יש נוחלין: וכלמדנו פ' אס כסף תלה: כל המוכיח את חברו לשם שמים זוכה לפלגו של הקנה שנאמר מוכיח אדם אחרי ולא עוד אלא שמוטבין עליו חוט של חסד שנאמר אחרי חן ימצא: לשון שעשוע וחן:

5. ועשה פלגא פ' פשרה: ברי פ' מב:

6. סלונתא לשון מחלוקת וריב: תרג' סלע ה

המחלקות: וכן דברי ריבות: פתגמא פלגת דינא: פלוגי אלפים שנה קודם בריאתו של עולם היה הקנה פלגוגין בה ואהיה שעשועים ויוס יוס ונמצאה עם כנוי לאתפוגג: והוא לשון שעשועים ושמה עיין בשרש חוב: ומדבר מהתורה עיין בילמדנו בדברות אחרונות:

פלגם תרג' לשלח לי למערא: לשלח לי לפלגיסא: שמואל ב' כ': פלגם תרג' במוט הרים בלב ים: כד מתמוטטין טוריא בפלגוס דימא רבא: קפאו תהומות בלב ים: שמות טו'

תרג' יונתן בגו פלגוס דימא רבא:

7. פלגם תרג' ביקר כרים: היך יקר פלגיסין:

8. פלגם תרג' ביקר כרים: היך יקר פלגיסין:

9. פלגם תרג' ביקר כרים: היך יקר פלגיסין: